

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 129 S

(2016–2017)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2017

Innhold

1	Hovedinnholdet i proposisjonen	5	2.11	Samferdselsdepartementet	118
1.1	Rammer for finanspolitikken	5	2.12	Klima- og miljødepartementet	123
1.2	Endringer på statsbudsjettet siden saldert budsjett	6	2.13	Finansdepartementet	129
1.3	Statsbudsjettets stilling	9	2.14	Forsvarsdepartementet	135
1.4	Anmodningsvedtak	11	2.15	Olje- og energidepartementet	149
2	Forslag under det enkelte departement	12	3	Andre saker	157
2.1	Utenriksdepartementet	12	3.1	Store statlige investeringsprosjekter – bedre styring og kostnadskontroll	157
2.2	Kunnskapsdepartementet	16	3.2	Prosjesser og regelverksutvikling under EUs energiunion	157
2.3	Kulturdepartementet	30			
2.4	Justis- og beredskapsdepartementet	37			
2.5	Kommunal- og moderniseringsdepartementet	51			
2.6	Arbeids- og sosialdepartementet ..	67			
2.7	Helse- og omsorgsdepartementet	80			
2.8	Barne- og likestillingsdepartementet	93			
2.9	Nærings- og fiskeridepartementet	97			
2.10	Landbruks- og matdepartementet	117			
				Forslag til vedtak om tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2017	172
				Vedlegg	
			1	Endringer etter saldert budsjett, utgifter	220
			2	Endringer etter saldert budsjett, inntekter	244

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 129 S

(2016–2017)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2017

*Tilråding fra Finansdepartementet 11. mai 2017,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Hovedinnholdet i proposisjonen

1.1 Rammer for finanspolitikken

Norge er et land med store muligheter. Vi har en høyt utdannet befolkning, store naturressurser, små forskjeller og en åpen økonomi som bidrar til effektiv produksjon og varebytte. Over tid er det særlig vekstevnen i fastlandsøkonomien som bestemmer velferdsutviklingen i Norge. Høy arbeidsinnsats og økende produktivitet er et nødvendig grunnlag for høy verdiskaping. Regjeringen vil derfor prioritere tiltak som styrker arbeidslinjen og som bidrar til et omstillingsdyktig, vekstkraftig og mangfoldig arbeidsliv. Regjeringen løser viktige oppgaver for nåtiden og trygger Norge for fremtiden. Budsjettet for 2017 er et budsjett for flere jobber, bedre velferd og en trygg hverdag.

Petroleumsnæringen vil være viktig for norsk økonomi i tiår fremover. Samtidig vil næringen bidra mindre til veksten enn før. Derfor må det legges til rette for at andre lønnsomme næringer kan overta. Fallet i prisene på olje og gass har gjort at omstillingen kommer raskere enn ventet. Redusert aktivitet i petroleumsrelaterte næringer

har ført til høyere arbeidsledighet, særlig på Sør- og Vestlandet. Regjeringen har brukt finanspolitikken aktivt for å motvirke arbeidsledighet. Samtidig har vi tatt hensyn til at en for ekspansiv finanspolitikk kan legge press på kronekursen og konkurranseutsatt sektor. Det er nå tegn til at nedgangen snart er bak oss og den fremste utfordringen fremover blir å skape nye, lønnsomme arbeidsplasser i privat, konkurranseutsatt sektor. I revidert budsjett legges det fortsatt til rette for omstilling og økonomisk vekst, bedre velferd, trygghet for arbeidsplasser og sikkerhet.

Regjeringen fører en ansvarlig økonomisk politikk basert på handlingsregelen for bruk av oljepenger. I tråd med handlingsregelen har regjeringen prioritert bruken av oljepenger til investeringer i kunnskap og infrastruktur og til vekstfremmende skattelettelser.

Det vises til Meld. St. 2 (2016–2017) *Revidert nasjonalbudsjett 2017* for nærmere omtale av den økonomiske politikken mv. Skatte- og avgiftspolitikken er nærmere omtalt i Prop. 130 LS (2016–2017) *Endringer i skatte-, avgifts- og tollavgivinga.*

Det strukturelle, oljekorrigerte budsjettunderskuddet

Bruken av olje- og fondsinntekter over statsbudsjettet måles ved *det strukturelle, oljekorrigerte budsjettunderskuddet*. I beregningen av underskuddet korrigeres det blant annet for virkningene av økonomiske svingninger på skatter, avgifter, renter og ledighetstrygd. Endringen i dette underskuddet som andel av verdiskapingen i Fastlands-Norge, ofte kalt budsjettimpulsen, er et forenklet mål på budsjettets virkning på økonomien.

I Saldert budsjett 2017 utgjorde det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet 225,6 mrd. kroner. Dette innebar en budsjettimpuls på 0,4 prosentenheter.

Regjeringens forslag til revisjon av 2017-budsjettet innebærer et strukturelt, oljekorrigert underskudd på 220,9 mrd. kroner. Det er 4,7 mrd. kroner lavere enn lagt til grunn i fjor høst. Reduksjonen i underskuddet skyldes blant annet lavere utgifter under folketrygden og økte utbytteinntekter. I motsatt retning trekker lavere strukturelle skatte- og avgiftsinntekter.

Sammenlignet med Nasjonalbudsjettet 2017 er anslaget for den finanspolitiske impulsen i 2016 og 2017 sett under ett redusert fra 1,4 pst. til 1,2 pst. av BNP for Fastlands-Norge. Anslaget for det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet er justert mer ned i 2016 enn i 2017. Det gjør at den finanspolitiske impulsen i 2017 nå anslås til 0,5 pst. av BNP for Fastlands-Norge, litt høyere enn anslått i fjor høst.

Bruken av olje- og fondsinntekter tilsvarer 2,9 pst. av kapitalen i Statens pensjonsfond utland ved inngangen til 2017. Det er litt lavere enn forventet realavkastning av fondet på 3 pst.

Det oljekorrigerte budsjettunderskuddet

Det *oljekorrigerte budsjettunderskuddet* tilsvarer den faktiske overføringen av olje- og fondsinntekter til statsbudsjettet fra Statens pensjonsfond utland, som sørger for at statsbudsjettet går i balanse.

Tabell 1.1 Forslag om bevilgningsendringer¹ fremmet etter salderingen av statsbudsjettet for 2017 og anslagsendringer som inngår i den strukturelle, oljekorrigerte budsjettbalansen

	Mill. kroner
<i>Endrede utgifter og inntekter fremmet siden Saldert budsjett 2017</i>	67
Økte kostnader i barnevaksinasjonsprogrammet (Prop. 69 S)	67
+ <i>Utgiftsforslag som fremmes i denne proposisjonen</i>	-3 489
Mva.-kompensasjon til kommuner/fylkeskommuner og private/ideelle virksomheter	1 090
Økte utgifter mot økte inntekter under FD	622

Det oljekorrigerte underskuddet i 2017 anslås nå til 250,6 mrd. kroner, mot 259,5 mrd. kroner i saldert budsjett. Reduksjonen i underskuddet skyldes blant annet at anslaget for skatte- og avgiftsinntekter er redusert med 3,8 mrd. kroner, mens økte inntekter utenom skatter og avgifter på 4,3 mrd. kroner trekker i motsatt retning. Av dette utgjør økte utbytteinntekter 2,3 mrd. kroner. Utenom lånetransaksjoner og petroleumsvirksomhet reduseres utgiftene med til sammen 8,3 mrd. kroner.

I anslaget for det oljekorrigerte budsjettunderskuddet inngår nye anslag for rentene på statens innskudd i Norges Bank mv. og statsgjelden. For disse størrelsene og overføringen fra Statens pensjonsfond utland vil det eventuelt bli fremmet forslag om endrede bevilgninger i nysalderingen.

Veksten i statsbudsjettets utgifter

Den reelle, underliggende veksten i statsbudsjettets utgifter fra 2016 til 2017 anslås til 2,7 pst., mot 1,8 pst. i saldert budsjett. Den nominelle, underliggende veksten i statsbudsjettets utgifter anslås nå til 4,7 pst., mot 4,2 pst. i saldert budsjett.

1.2 Endringer på statsbudsjettet siden saldert budsjett

Etter salderingen av 2017-budsjettet er det fremmet forslag om bevilgningsendringer som øker utgiftene med 0,1 mrd. kroner, jf. tabell 1.1. Det fremmes nå forslag som samlet reduserer utgiftene med 3,5 mrd. kroner og øker inntektene med 3,3 mrd. kroner. Da er petroleumsvirksomheten, lånetransaksjoner og enkelte endringer som inngår i korreksjonene ved beregningen av det strukturelle, oljekorrigerte budsjettunderskuddet, holdt utenom. Medregnet oppdaterte anslag for strukturelle skatte- og avgiftsinntekter mv. reduseres det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet med 4,7 mrd. kroner fra saldert budsjett.

Tabell 1.1 fortsetter

	Mill. kroner
EØS-finansieringsordningene	588
Nettoføringsordningen for statlig betalt mva.	400
Bosettingstilskudd enslige, mindreårige asylsøkere – anslagsendring	343
Kommunereformen – engangskostnader og reformstøtte	244
Nødnett	178
Poliklinisk virksomhet – anslagsendring	128
Forvaltningshonorar Eksportfinans ASA	112
Tilsagn om tilskudd til 1 300 heldøgns omsorgsplasser	108
Videreføring av norsk bidrag i Middelhavet	106
Fremskyndet bosetting av enslige, mindreårige flyktninger	98
Tilskudd til Statens pensjonskasse	91
Arbeidsmarkedstiltak og oppfølging av ledige	90
Investeringslån til nytt sykehus i Drammen	70
Regionreform – engangskostnader	-75
Skatteetaten – større IT-prosjekter	-115
Opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge – anslagsendring	-132
Kontantstøtte og barnetrygd	-150
Klimasats	-156
Drift av asylmottak – anslagsendring	-252
Arbeidsgiveravgift til folketrygden	-268
NMBU Campus Ås – faseforskyvning	-300
Redningshelikopteranskaffelsen	-302
Barnevernets omsorgssentre for EMA – anslagsendring	-314
EUs rammeprogram for forskning og innovasjon	-338
Nasjonalmuseet og STI – faseforskyvning	-550
Anslagsendringer i folketrygden ekskl. dagpenger mv.	-5 521
Andre forslag på utgiftssiden	716
– <i>Inntektsforslag som fremmes i denne proposisjonen</i>	<i>3 267</i>
Utbytte fra selskaper under NFDs forvaltning	2 289
Økte inntekter mot økte utgifter under FD	622
Skatte- og avgiftsendringer ²	-133
Refusjon av ODA-godkjente flyktningutgifter	-350
Andre forslag på inntektssiden	839
– <i>Anslag strukturelle skatte- og avgiftsinntekter fra Fastlands-Norge mv.</i>	<i>-1 998</i>
= <i>Endring i det strukturelle, oljekorrigerte budsjettunderskuddet</i>	<i>-4 691</i>

¹ Petroleumsvirksomheten, lånetransaksjoner og endringer som inngår i korreksjonene ved beregningen av den strukturelle budsjettbalansen, er da holdt utenom.

² I tillegg reduseres skatteinntektene til kommunesektoren med 162 mill. kroner, slik at forslagene til skatte- og avgiftsendringer ifm. RNB 2017 samlet medfører reduserte inntekter for det offentlige i 2017 på 295 mill. kroner bokført.

Med utgangspunkt i regnskapstall for 2016 og forventet vekst i kommunale vare- og tjenestekjøp og investeringer anslås det at utgiftene til momskompensasjon til kommuner og fylkeskommuner vil øke. Det er også forventet økte utgifter til momskompensasjon til private og ideelle virksomheter.

Utgiftene til EØS-finansieringsordningene øker som følge av raskere fremdrift og gjennomføring av flere prosjekter enn tidligere anslått.

Oppdaterte prognoser på innvandrings- og integreringsområdet innebærer at utgiftene til det særskilte tilskuddet som utbetales ved bosetting av enslige, mindreårige flyktninger anslås å øke.

Basert på regjeringens forslag til nasjonale vedtak om kommunesammenslåinger, foreslås det å øke bevilgningen til engangskostnader og reformstøtte ved kommunesammenslåinger.

Utgiftene til Nødnett øker som følge av økt omfang av tilleggskjøp fra brukerne, samt faseforskyvning av utgifter i prosjektet.

Bevilgningen til poliklinisk virksomhet foreslås økt, som følge særlig av høyere kostnader til laboratorievirksomhet enn forventet i saldert budsjett.

Det foreslås å øke bevilgningen til investeringstilskudd til heldøgns omsorgsplasser. Bevilgningen skal dekke første års utbetaling av tilskudd til ytterligere 1 300 heldøgns omsorgsplasser, og innebærer økte tilsagn på totalt 2,2 mrd. kroner.

Regjeringen foreslår å videreføre det norske bidraget til Frontex-operasjonen Triton ut 2017.

Regjeringen foreslår at enslige mindreårige med begrenset oppholdstillatelse i påvente av dokumentert identitet, bosettes etter førstegangs vedtak om opphold. Dette medfører at flere enslige mindreårige bosettes i 2017, og at utgiftene til bosetting øker.

For å trappe opp innsatsen mot arbeidsledighet ytterligere foreslår regjeringen å øke tilbudet av arbeidsmarkedstiltak med 500 plasser, styrke oppfølgingen av langtidsledige og utvide regjeringens ungdomsinnsats for arbeidssøkere under 30 år.

Det foreslås å gi investeringslån til nytt sykehus i Drammen. Prosjektet har en samlet låneramme på om lag 8,5 mrd. kroner og skal utbetales i perioden 2017–2024.

Basert på regjeringens forslag til nasjonale vedtak om fylkessammenslåinger, foreslås det å redusere bevilgningen til dekning av engangskostnader ved fylkessammenslåinger.

Endret periodisering av utgifter og redusert usikkerhet ved IT-prosjektene SOFUS, SAFIR og Modernisering av folkeregisteret gir reduserte

utgifter til Skatteetaten i 2017. De samlede kostnadsrammene for prosjektene vil forbli uendret.

Det foreslås en reduksjon av bevilgningen til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge som følge av oppdaterte anslag for antall elever som utløser tilskudd.

Det foreslås å redusere bevilgningen til tilskuddsordningen Klimasats under Miljødirektoratet da det ventes at tilskuddene kommer til utbetaling først i senere år. Reduksjonen motsvares av en tilsvarende tilsagnsfullmakt. Omfanget av prosjekter som kan få støtte vil derfor ikke reduseres.

Prognosen for ankomster av asylsøkere i 2017 er nedjustert. Dette medfører reduserte utgifter til drift av asylmottak.

I forbindelse med innføringen av forenklet pensjonspremie ble posten som omfatter arbeidsgiveravgift til folketrygden redusert med beregnet arbeidsgiveravgift for kunder som ble premiebetalende i 2017. Anslaget i saldert budsjett var for høyt, og bevilgningen foreslås nedjustert slik at posten kun inneholder beregnet arbeidsgiveravgift for statlige virksomheter som ikke inngår i den forenklete pensjonspremieordningen.

På grunn av faseforskyvning i byggingen av NMBU Campus Ås foreslås utgiftene redusert. Videre foreslås utgiftene redusert på grunn av faseforskyvning av byggeprosjektene Sikker teknisk infrastruktur i regjeringskvartalet (STI) og nytt Nasjonalmuseum.

Bevilgningen til redningshelikopteranskaffelsen foreslås redusert blant annet som følge av utsatt mottak av ett helikopter.

Bevilgningen til omsorgssentrene for enslige, mindreårige asylsøkere foreslås redusert fordi det anslås at det vil bo færre barn i sentrene i 2017 enn det som ble lagt til grunn i saldert budsjett. Dette henger sammen med at flere ble bosatt i 2016 enn forutsatt, og at prognosene for asylkomster er satt ned.

Forslag om økt bevilgning til EUs rammeprogram for forskning og innovasjon skyldes at den norske kronen har styrket seg mot euroen samt redusert kontingentanslag.

Reduserte utgifter under folketrygden skyldes i hovedsak lavere vekst i grunnbeløpet enn tidligere anslått som følge av lavere anslått lønnsvekst i 2016 og 2017 enn lagt til grunn i saldert budsjett. Færre mottakere av alderspensjon, uføretrygd og overgangsstønad, samt lavere utgifter til sykepenge 2016 enn lagt til grunn i saldert budsjett bidrar også til reduksjonen.

Utbyttet fra selskaper under NFD øker. Hovedsakelig skyldes det økning av utbyttet fra

Statkraft knyttet til en omlegging av utbyttemodellen.

De enkelte forslagene er nærmere omtalt i kapittel 2 i denne proposisjonen.

1.3 Statsbudsjettets stilling

Det oljekorrigerte budsjettunderskuddet var på 259,5 mrd. kroner i saldert budsjett. Nå anslås underskuddet til 250,6 mrd. kroner. Da inngår de samlede endringene i budsjettet så langt i år, nye anslag for skatter og avgifter og renter på statens gjeld og kontantbeholdning mv., og forslag om endrede bevilgninger i denne proposisjonen.

Statsbudsjettets stilling fremgår av tabell 1.2 og 1.3.

Statsbudsjettets netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten anslås nå til 179,2 mrd. kroner, som er 40,9 mrd. kroner høyere enn i saldert

budsjett. Økningen i kontantstrømmen skyldes blant annet at anslaget for skatte- og avgiftsinntekter fra petroleumsvirksomhet er økt med 26,4 mrd. kroner. Videre er inntektene fra SDØE økt med netto 14,5 mrd. kroner.

Netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten overføres til Statens pensjonsfond utland. Det tilbakeføres deretter midler fra Statens pensjonsfond utland til statsbudsjettet til å dekke det oljekorrigerte budsjettunderskuddet. Siden anslaget for det oljekorrigerte underskuddet overstiger anslaget for netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten, anslås nettoavsetningen i Statens pensjonsfond utland for 2017 til -71,5 mrd. kroner. Samlede rente- og utbytteinntekter mv. i Statens pensjonsfond anslås å utgjøre 203,9 mrd. kroner i 2017, hvorav 196,0 mrd. kroner fra utenlandsdelen av fondet. Samlet sett forventes dermed Statens pensjonsfond å få et overskudd på 132,4 mrd. kroner i 2017.

Tabell 1.2 Statsbudsjettets og Statens pensjonsfonds inntekter og utgifter utenom lånetransaksjoner. Mill. kroner

	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	RNB 2017
<i>1. Statsbudsjettets stilling</i>			
A Statsbudsjettets inntekter i alt	1 162 481	1 180 571	1 223 510
A.1 Inntekter fra petroleumsvirksomhet	152 594	163 771	206 171
A.2 Inntekter utenom petroleumsvirksomhet	1 009 888	1 016 800	1 017 339
B Statsbudsjettets utgifter i alt	1 246 091	1 301 806	1 294 968
B.1 Utgifter til petroleumsvirksomhet	27 815	25 500	27 000
B.2 Utgifter utenom petroleumsvirksomhet	1 218 276	1 276 306	1 267 968
Statsbudsjettets oljekorrigerte overskudd (A.2-B.2)	-208 388	-259 506	-250 629
+ Overført fra Statens pensjonsfond utland	212 516	259 506	250 629
= Statsbudsjettets overskudd før lånetransaksjoner	4 127	0	0
<i>2. Statens pensjonsfond</i>			
Statsbudsjettets netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomhet (A.1-B.1), overføres til Statens pensjonsfond utland	124 779	138 271	179 171
- Overført til statsbudsjettet	212 516	259 506	250 629
+ Rente- og utbytteinntekter mv. i Statens pensjonsfond	196 629	207 500	203 900
= Overskudd i Statens pensjonsfond	108 892	86 265	132 442
<i>3. Statsbudsjettet og Statens pensjonsfond</i>			
Samlet overskudd	113 020	86 265	132 442

Kilde: Finansdepartementet

Tabell 1.3 Statsbudsjettets lånetransaksjoner og finansieringsbehov. Mill. kroner

	Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	RNB 2017
<i>Lånetransaksjoner utenom petroleumsvirksomheten</i>			
Utlån, aksjetegning mv.	143 916	106 157	104 835
– Tilbakebetalinger	106 327	111 210	107 573
– Statsbudsjettets overskudd	4 127	0	0
= Netto finansieringsbehov	33 462	-5 054	-2 739
+ Gjeldsavdrag	14 778	63 207	50 959
= Statsbudsjettets brutto finansieringsbehov	48 240	58 153	48 220

Kilde: Finansdepartementet

Den samlede kapitalen i Statens pensjonsfond anslås til 8 045 mrd. kroner ved utgangen av 2017. Av dette er 7 820 mrd. kroner i Statens pensjonsfond utland.

En endelig fastsettelse av tilbakeføringen til statsbudsjettet fra Statens pensjonsfond utland vil bli foreslått i forbindelse med nysalderingen.

Staten lånefinansierer ikke utgifter til drift, investeringer eller overføringer til private, kommuner og fylkeskommuner. Det oljekorrigerte underskuddet, hvor disse utgiftene inngår, finansieres av en overføring fra Statens pensjonsfond utland. Statsbudsjettet gjøres dermed opp i balanse før lånetransaksjoner.

Statsbudsjettets lånetransaksjoner omfatter blant annet utlån til husholdninger og næringsliv, salg og kjøp av aksjer og innskudd i foretak og fond. Statsbudsjettets brutto finansieringsbehov for 2017 anslås nå til 48,2 mrd. kroner, jf. tabell

1.3. Reduksjonen i finansieringsbehovet skyldes hovedsakelig lavere gjeldsavdrag enn lagt til grunn i saldert budsjett. Videre er blant annet både utlån og tilbakebetalinger under boliglånordningen i Statens pensjonskasse redusert.

Statens faktiske lånebehov og forslag om lånefullmakter kan avvike fra finansieringsbehovet som fremgår av tabell 1.3. Ved forslag om opptak av statlige lån og lånefullmakter korrigeres det for enkelte lånetransaksjoner som inngår i finansieringsbehovet i tabell 1.3, men som ikke har likviditetseffekt. Dette gjelder blant annet opprettelse av og endringer i fond som er avsatt for fremtidige tilskudd, for eksempel infrastrukturfondet. Samtidig påvirker enkelte poster på statsbudsjettet ikke likviditeten i pengemarkedet direkte, selv om de påvirker balansen på statsbudsjettet og størrelsen på statens kontantbeholdning. Det gjelder blant annet renter og overføringer fra Norges Bank.

1.4 Anmodningsvedtak

Tabell 1.4 Oversikt over omtale av anmodningsvedtak

Sesjon	Vedtaks nr.	Stikkord	Omtalt side
2015–2016	571	Strategi for helårsarbeidsplasser i fiskeindustrien	114
2015–2016	574	Opptappingsplan for bestands- og ressursforskning	114
2015–2016	575	Strategi for økt rekruttering til fiskerinæringen	114
2015–2016	576	Strategi for bruk av restråstoff	114
2015–2016	614	Andeler kvinner og menn i ledergrupper for statlig eide selskaper	115
2015–2016	770	Økonomiske ordninger for tap eller belastninger i ulvesonen	125
2015–2016	771	Ordning for midler til kommuner med ynglinger i ulvesonen	125
2015–2016	753	NOU om fosterhjemsomsorgen	96
2015–2016	885	Prosesser og regelverksutvikling under EUs energiunion	157
2016–2017	23	Eventuelle ekstraordinære inntekter fra utenlandsforbindelser	155
2016–2017	108, pkt. 24	Bevilgninger og fullmakter for rask fremdrift i CCS-prosjektet	155
2016–2017	108, pkt. 42	Budsjetteringsmodell for Sametinget	66
2016–2017	108, pkt. 45	Tilskudd til egenorganisert aktivitet	35
2016–2017	108, pkt. 57	Plan for langsiktige investeringer i landbruket	118
2016–2017	108, pkt. 58	Etablering av et toppindustrisenter	98
2016–2017	111	Slukking av FM-nettet	33
2016–2017	155	Ordning under GIEK for fornybarinvesteringer i utviklingsland	113
2016–2017	232	Produksjonstilskudd til bydelsaviser	33
2016–2017	273	Utbygging av fengselsplasser basert på modulbygg 2015	47
2016–2017	274	Finansiering av nytt fengsel i Agder i 2017	48
2016–2017	275	Etablering av soningsplasser for kvinner ved Arendal fengsel	48
2016–2017	290	Tilførsel av kapital til Staur Gård AS	118
2016–2017	308	Skattefradrag for sluttvederlag	79
2016–2017	321	Vurdering av hvordan leirskole kan sikres gjennom læreplanen	16
2016–2017	370	1 pst. av BNI til bistand	13
2016–2017	452	Endringer i fisket etter kongekrabbe	115
2016–2017	519	Utstedelse av våpenkort og pass	49
2016–2017	520	Kompetanse og politikraft i den nye strukturen i politiet	50

2 Forslag under det enkelte departement

2.1 Utenriksdepartementet

Programområde 02 Utenriksforvaltning

Kap. 100 Utenriksdepartementet

Post 71 Diverse tilskudd

I Innst. 7 S (2016–2017) viser utenriks- og forsvarskomiteen til at den Norske Helsingforskomiteen (NHC) har overtatt Stefanusalliansens arbeid med internasjonal religionsfrihet. Komiteen mener at NHCs arbeid sammen med «International Panel of Parliamentarians for Freedom of Religion or Belief» (IPPFoRB) må prioriteres. Det fremgår av innstillingen at komiteen vil øke tilskuddet til NHCs arbeid med religionsfrihet med 2 mill. kroner utover regjeringens forslag på 1 mill. kroner. Det ble ikke vedtatt bevilgningsendringer.

Det foreslås at 1 mill. kroner av gjeldende bevilgning på denne posten, og 2 mill. kroner av den foreslåtte økningen under kap. 163, post 72 Menneskerettigheter, går til den Norske Helsingforskomité.

Kap. 117 EØS-finansieringsordningene

Post 75 EØS-finansieringsordningen 2009–2014, kan overføres

Post 76 Den norske-finansieringsordningen 2009–2014, kan overføres

Norge, Island og Liechtenstein har forpliktet seg til å stille til rådighet inntil 1 798,1 mill. euro gjennom EØS-finansieringsordningene i perioden 2009–2014. 2017 vil være det siste året med bevilgning over statsbudsjettet for postene 75 og 76.

Bevilgningene for 2017 på postene 75 og 76 er hhv. 446 mill. og 408 mill. kroner. Inkludert overførte beløp fra 2016 utgjør disponible midler hhv. 621 mill. kroner og 420,6 mill. kroner.

Utenriksdepartementet har mottatt oppdaterte prognoser fra Financial Mechanism Office (FMO), som er sekretariatet for EØS-midlene i Brussel. Prognosene bygger bl.a. på innmeldte

behovsanslag fra mottakerlandene. Utbetalingsprosenten under EØS-ordningene er nå anslått til om lag 92,5 pst. av avtalebeløpet, som er en økning fra et tidligere anslag på 90 pst. Dette vil innebære at om lag 1,3 mrd. kroner av de forpliktete midlene ikke vil bli utbetalt.

På bakgrunn av ovennevnte foreslås bevilgningene på kap. 117, postene 75 og 76 økt med hhv. 103 mill. kroner og 353 mill. kroner.

Post 77 EØS-finansieringsordningen 2014–2021, kan overføres

Post 78 Den norske finansieringsordningen 2014–2021, kan overføres

I Saldert budsjett 2017 er det bevilget 185 mill. kroner på postene 77 og 78. Inkludert overførte beløp fra 2016 utgjør disponible midler hhv. 197,9 mill. kroner og 194,7 mill. kroner.

Oppdaterte prognoser fra FMO viser et ytterligere bevilgningsbehov på 79 mill. kroner for post 77, og 53 mill. kroner for post 78.

Fremdriften i rammeforhandlingene med mottakerlandene er raskere enn tidligere antatt. Dette betyr at flere land forventes å komme tidligere i gang med programmene enn tidligere forutsatt. Utenriksdepartementet har så langt fremforhandlet og signert rammeavtaler (MoU) med 5 av i alt 15 mottakerland. Enkelte store mottakerland som Polen, Romania og Bulgaria vil allerede i 2017 kunne motta prosjektmidler.

Det foreslås på denne bakgrunn at bevilgningene på kap. 117, postene 77 og 78 økes med hhv. 79 mill. kroner og 53 mill. kroner.

Kap. 118 Nordområdetiltak mv.

Post 70 Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, kan overføres, kan nyttes under post 01.

Regjeringen ønsker å videreutvikle og styrke kompetansemiljøer som kan belyse sammenhengene mellom nordområdepolitikken og havpolitikken. Norsk arktis-relevant havkompetanse bør formidles og videreutvikles. Et kompetansesenter for hav og arktiske spørsmål skal bidra til økt forstå-

else for bærekraftig havforvaltning og mulighetene for verdiskaping i den blå økonomien. Kompetansesenteret bør også evne å sette dagsorden, både nasjonalt og internasjonalt.

Universitetet i Tromsø har i samarbeid med Arctic Frontiers, Norsk Polarinstitutt og Havforskningsinstituttet arbeidet med et konsept for et kompetansesenter i noe tid. Det er behov for nærmere avklaringer av organisasjonsform og -modell for et slikt kompetansesenter. Tiltaket er omtalt i regjeringens havstrategi, Meld. St. 22 (2016–2017) *Hav i utenriks- og utviklingspolitikken*, samt i regjeringens Nordområdestrategi.

Bevilgningen på posten foreslås økt med 5 mill. kroner til det videre arbeidet med å etablere et kompetansesenter for hav og arktiske spørsmål i Tromsø.

Programområde 3 Internasjonal bistand

Økt bistandsbudsjett

I forbindelse med stortingsforhandlingene om 2017-budsjettet ble bistandsrammen redusert fra regjeringens forslag i Gul bok. Dette skyldtes blant annet endringer i avbyråkratiserings- og effektivitetsreformen. Stortinget vedtok samtidig følgende i anmodningsvedtak nr. 370 (2016–2017) av 13. desember 2016:

«Stortinget ber regjeringen avsette 1 pst. av BNI til bistand i de årlige budsjetter.»

Vedtaket ble gjort ved behandlingen av statsbudsjettet for 2017, jf. Innst. 7 S (2016–2017).

Anmodningsvedtaket er ivarettatt gjennom at regjeringen foreslår at bistandsbudsjettet økes med 34 mill. kroner. Bistandsrammen for 2017 vil da utgjøre 1,00 pst. av BNI, slik denne er anslått i Nasjonalbudsjettet 2017.

På postene innenfor bistandsbudsjettet foreslås det økninger på til sammen 383,8 mill. kroner og reduksjoner på til sammen 349,8 mill. kroner.

Kap. 152 Bistand til Midtøsten og Nord-Afrika

Post 78 Regionbevilgning for Midtøsten og Nord-Afrika, kan overføres

Det norske engasjementet i Tunisia er gradvis trappet opp for å støtte den positive, men skjøre demokratiske utviklingen i landet. Det er viktig at Tunisia lykkes og står frem som et positivt eksem-

pel i en urolig region. I en overgangsfase trenger myndighetene bistand til å gjennomføre helt nødvendige reformer, der sysselsetting og muligheter for unge vil være sentralt.

Det foreslås en økt støtte til Tunisia på 10 mill. kroner rettet mot inkluderende økonomisk utvikling og sysselsetting. Støtten vil bli kanalisert gjennom multilaterale kanaler, som Verdensbanken, FNs utviklingsprogram (UNDP) og Den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO). Samlet bistand til Tunisia i 2017 vil da utgjøre 40 mill. kroner.

Bevilgningen på posten foreslås økt med 10 mill. kroner.

Kap. 163 Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter

Post 70 Nødhjelp og humanitær bistand, kan overføres

Den samlede humanitære appellen for 2017 er den største noensinne, og de humanitære behovene i verden er fortsatt økende. FN har varslet at man står overfor en av de verste humanitære krisene siden andre verdenskrig. Mer enn 20 millioner mennesker står i fare for å sulte i Jemen, Sør-Sudan, Somalia og Nigeria. Samtidig er det store behov i en rekke andre land og områder. Det er blant annet en svært utfordrende humanitær situasjon i Mosul, og i deler av Afghanistan er situasjonen stadig mer krevende. Bevilgningsøkningen foreslås benyttet til land rammet av akutte sultkatastrofer, men også til andre underfinansierte kriser som havner i skyggen av de akutte krisene.

Bevilgningen på posten foreslås økt med 273,8 mill. kroner.

Post 72 Menneskerettigheter, kan overføres

Religiøse minoriteter er blant de mest sårbare gruppene i store deler av verden, særlig i områder med krig og konflikt. De er også overrepresentert i gruppen av ekstremt fattige. Bærekraftsmålene understreker at ingen skal etterlates og at man skal prioritere de gruppene det er aller vanskeligst å nå frem til.

Bevilgningen på posten foreslås økt med 10 mill. kroner til arbeidet for religionsfrihet og beskyttelse av religiøse minoriteter. Om lag 2 mill. kroner foreslås gitt til Helsingforskomiteens arbeid på området, jf. omtale under kap. 100 Utenriksdepartementet, post 71 Diverse tilskudd.

Kap. 165 Forskning, kompetanseheving og evaluering

Post 70 Forskning, kan overføres

Det foreslås en økning i tilskuddet til NORGLOBAL. NORGLOBAL skal produsere og formidle tverrfaglig kunnskap som kan bidra til global bærekraftig utvikling i tråd med FNs bærekraftsmål.

Bevilgningen på posten foreslås økt med 12 mill. kroner.

Kap. 166 Klima, miljø og fornybar energi

Post 72 Klima og miljø, kan overføres

Tilsagnsfullmakt – FNs miljøprogram (UNEP)

I Utenriksdepartementets Prop. 1 S (2016–2017) fremgår det at regjeringen har gitt tilsagn om et norsk bidrag til UNEP på totalt 270 mill. kroner for perioden 2016–2018, og at det bes om Stortingets samtykke til dette gjennom romertallsvedtak XIV i nevnte proposisjon. Ved en feil ble ikke et slikt romertallsvedtak innarbeidet i Prop. 1 S (2016–2017).

Avtalen om et norsk bidrag ble inngått i november 2016 med forbehold om Stortingets samtykke. Bidraget for 2016 på 90 mill. kroner ble dekket av gitt bevilgning for 2016 under kap. 166 Klima, miljø og fornybar energi, post 72 Klima og miljø. Bidraget for 2017 er på 90 mill. kroner og vil bli dekket av gjeldende bevilgning på samme post.

Det fremmes på denne bakgrunn forslag om fullmakt til å gi tilsagn om et norsk bidrag til UNEP på totalt 270 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 74 Fornybar energi, kan overføres

Tilsagnsfullmakt – Fornybar energi

Deler av denne bevilgningen dekker Norads næringslivsstøtte til prosjekter innen fornybar energi. En del av støtten går til flerårige prosjekter med etterskuddsvis utbetaling av støtte fra Norad. For å kunne øke aktiviteten på området, foreslås det å øke rammen på tilsagnsfullmakten under kap. 166, post 74 fra 30 mill. kroner til 100 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak.

Kap. 167 Flyktningiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Etter OECDs regelverk kan visse typer oppholdsutgifter til asylsøkere og flyktninger i Norge klassifiseres som utviklingshjelp (ODA) og belastes bistandsbudsjettet. De ODA-godkjente flyktningutgiftene i 2017 anslås nå 349,8 mill. kroner lavere enn i Saldert budsjett 2017.

Det vises til nærmere omtale under Kunnskapsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet.

Bevilgningen på posten foreslås redusert med 349,8 mill. kroner.

Kap. 169 Global helse og utdanning

Post 70 Global helse, kan overføres

Norge er et foregangsland i å støtte opp om helseiltak som setter kvinner i sentrum. Kvinners seksuelle og reproduktive helse og rettigheter er ett av fem fokusområder i «Frihet, makt og muligheter», Norges siste handlingsplan for kvinners rettigheter og likestilling i utenriks- og utviklingspolitikken (2016–2020).

På globalt nivå er bistanden til reproduktiv helse redusert. Regjeringen ønsker derfor å øke bistanden på dette feltet. Midlene vil gå via etablerte kanaler som har vist resultater.

Bevilgningen på posten foreslås økt med 10 mill. kroner.

Coalition for Epidemic Preparedness Innovations (CEPI)

Ebolautbruddet i 2014 og det pågående utbruddet av zikafeber viser at det er behov for globale initiativ for raskt å kunne utvikle, prøve ut og spre vaksiner mot epidemier. Coalition for Epidemic Preparedness Innovations (CEPI) er et viktig initiativ for utviklingsland.

Utenriksdepartementet har igangsatt prosessen med å få godkjent tilskudd til CEPI som offisiell utviklingshjelp (ODA). En slik godkjenningssprosess tar imidlertid tid, blant annet fordi man bør søke støtte hos andre medlemmer av OECDs utviklingskomité før forslaget forelegges formelle kanaler. Videre er det et begrenset antall møter i året. Det betyr at CEPI neppe blir prøvd for komiteen før i 2018.

Sekretariatet for utviklingskomiteen i OECD (DCD) har bekreftet at støtte til organisasjoner som ikke føres opp på listen over ODA-godkjente

organisasjoner før i 2018, likevel kan rapporteres som offisiell utviklingshjelp i 2017.

Det foreligger en viss risiko for at CEPI ikke blir ODA-godkjent. Den risikoen anses imidlertid som begrenset. Dette fordi det forutsettes at CEPIs innsats rettes mot epidemier som starter eller får sin utbredelse i utviklingsland, og i tilfeller der forskning og utvikling av vaksiner ellers ikke ville blitt prioritert.

Kap. 170 FN-organisasjoner mv.

Post 71 FN befolkningsfond (UNFPA)

Det er forventet at FNs befolkningsfond (UNFPA) vil få betydelig redusert støtte i lys av varslede kutt i bistanden til seksuell og reproduktiv helse globalt.

Seksuell og reproduktiv helse og reproduktive rettigheter utgjør kjernen i UNFPAs mandat. UNFPA er en resultatbasert og veletablert kanal som kan vise til gode resultater innen blant annet mødre helse og familieplanlegging. Organisasjonen er også anerkjent som en global pådriver og alliansebygger. At organisasjonen både er en humanitær og langsiktig aktør, gir den et fortrinn i å se humanitær og mer langsiktig innsats i sammenheng.

Bevilgningen på posten foreslås økt med 22 mill. kroner. Økningen foreslås som et tillegg i kjernebidraget til UNFPA.

Post 76 FN og globale utfordringer, kan overføres

FNs generalsekretærs reformbestrebelse svarer godt til norske prioriteringer, slik det fremgår i blant annet FN70 og i Meld. St. 24 (2016–2017) *Felles ansvar felles fremtid*. Den norske støtten til reform av FN gir Norge muligheter for påvirkning. Støtten foreslås rettet både mot interne FN-organisasjoner og eksterne aktører som bidrar til reforminitiativ innen fred og sikkerhet samt FNs bidrag til å nå bærekraftsmålene.

Bevilgningen på posten foreslås økt med 5 mill. kroner.

Kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner

Post 71 Regionale banker og fond, kan overføres

Afrikafondet (AfDF)

I forbindelse med påfyllingsforhandlingene i Afrikafondet for 2017–2019 (AfDF-14) ble det norske bidraget redusert i forhold til foregående treårsperiode. Regjeringen foreslår å øke det norske

bidraget med en årlig tilleggsbevilgning til AfDF på 75 mill. kroner i 2018 og 2019, slik at totalt nivå for AfDF-14 tilnærmet tilsvarer nominelt nivå for AfDF-13. Bidraget til AfDF-14 økes dermed fra 539 mill. kroner i 2017 til 614 mill. kroner årlig i 2018 og 2019. Til sammen vil det norske bidraget utgjøre 1 767 mill. kroner for treårsperioden. Det foreslås på denne bakgrunn økt fullmakt, jf. forslag til romertallsvedtak.

Reallokering av aksjer i Afrikabanken

Som følge av at enkelte ikke-regionale medlemsland ikke har opprettholdt sine forpliktelser til årlige kapitalinnskudd i Afrikabanken, foretar banken en reallokering av aksjer i 2017. Basert på en forholdsmessig fordeling er Norge tilbudt et begrenset antall aksjer. Den norske forpliktelsen foreslås økt med til sammen UA 60 000 (tilsvarende om lag 684 000 kroner), som betales som to like, årlige innskudd i 2017 og 2018. Innskuddet i 2017 dekkes av gjeldende bevilgning på kap. 171, post 71. I tillegg innebærer forslaget en økning i den norske garantirammen til AfDB med UA 1 000 000 (tilsvarende om lag 11 400 000 kroner), jf. forslag til romertallsvedtak.

Kap. 172 Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak

Post 70 Gjeldslette, betalingsbalansetøtte og kapasitetsbygging, kan overføres

I Saldert budsjett 2017 er det bevilget 270 mill. kroner på posten. Bevilgningen går i hovedsak til å dekke de to store gjeldsletteinitiativene Heavily Indebted Poor Countries initiative (HIPC, 1996) og Multilateral Debt Relief Initiative (MDRI, 2005). Bidrag til HIPC-initiativet bekreftes samtidig som giverlandene kunngjør sine bidrag til de treårige fondspåfyllingene i Verdensbankens IDA og Afrikafondet.

Det ble i november 2016 klart at bevilgningen på posten ikke er tilstrekkelig til å dekke Norges HIPC-forpliktelse i IDA-18. Annonseringen av det norske HIPC-bidraget ble derfor utsatt.

For at Norge skal innfri sin HIPC-forpliktelse i IDA-18 er bevilgningsbehovet på posten 311 mill. kroner, 41 mill. kroner mer enn bevilgningen i Saldert budsjett 2017. Økningen i anslått bevilgningsbehov skyldes blant annet svakere kronekurs, samt uklar og sen innrapportering fra Verdensbanken og Afrikabanken.

Norge har forpliktet sine MDRI-bidrag frem til hhv. 2028 og 2029 til Verdensbanken og Afrikabanken med Stortingets samtykke. For forpliktet-

sene frem mot hhv. 2044 og 2054 er det tatt forbehold om Stortingets samtykke. Norges forpliktelser vil gradvis øke frem til et ventet toppunkt i 2025. I 2017 er forpliktelsen økt til om lag 195 mill. kroner, som er høyere enn først antatt.

Bevilgningen på posten foreslås økt med 41 mill. kroner. Det foreslås også økt fullmakt, jf. forslag til romertallsvedtak.

2.2 Kunnskapsdepartementet

Kap. 200 Kunnskapsdepartementet

Post 01 Driftsutgifter

Fra og med 1. januar 2017 ble det innført en forenklet modell for premiebetaling for statlige virksomheter med en fast premiesats på 14 pst. (tolv pst. arbeidsgiverandel og to pst. medlemsandel av lønnsgrunnlaget). Tiltaket gjaldt de fleste statlige virksomheter som tidligere ikke betalte pensjonspremie til Statens pensjonskasse (SPK). Virksomhetene ble kompensert for økte anslåtte utgifter til pensjonspremie, jf. Prop. 1 S (2016–2017) for Arbeids- og sosialdepartementet og Gul bok 2017. Samlet kompensasjon utgjorde i overkant av 7,4 mrd. kroner. Kompensasjonen baserte seg på lønnsgrunnlaget fra april 2016, justert for kjente relevante forhold, herunder omorganiseringer. Basert på oppdaterte anslag for lønnsgrunnlaget per januar 2017 fra SPK, foreslår regjeringen enkelte justeringer av kompensasjonen. Bevilgningen under kap. 200, post 01 foreslås følgelig økt med 0,6 mill. kroner.

Kap. 220 Utdanningsdirektoratet

Post 01 Driftsutgifter

Basert på oppdaterte anslag for lønnsgrunnlaget per januar 2017 fra SPK, foreslår regjeringen enkelte justeringer av kompensasjonen ved innføringen av en forenklet modell for pensjonspremiebetaling for statlige virksomheter, jf. omtale under kap. 200, post 01. Bevilgningen under kap. 220, post 01 foreslås følgelig redusert med 0,4 mill. kroner.

Post 70 Tilskudd til læremidler mv., kan overføres, kan nyttes under post 21

Det foreslås å øke bevilgningen med 6,5 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon under kap. 226, post 21, jf. omtale av flytting av midler til digitale læremidler under den posten.

Kap. 222 Statlige grunn- og videregående skoler og grunnskoleinternat

Post 01 Driftsutgifter

I behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2016 bevilget Stortinget midler til å opprettholde driften ved Sameskolen for Midt-Norge i skoleåret 2016–17 i påvente av alternativ organisering. Regjeringen har besluttet at skolen skal beholdes som en statlig virksomhet, men med endret organisering. Det er satt i gang en prosess ved virksomheten for å utvikle tilbudet, slik at det treffer målgruppen enda bedre enn i dag og rekrutteringen av fjernundervisningselever øker. Endringen skal gjelde fra skoleåret 2017–18.

Det er bevilget midler til drift av virksomheten våren 2017. Det foreslås å øke bevilgningen med 0,3 mill. kroner til drift av virksomheten høsten 2017. Regjeringen vil komme tilbake til det fremtidige bevilgningsbehovet i statsbudsjettet for 2018.

Kap. 224 Senter for IKT i utdanningen

Post 01 Driftsutgifter

Basert på oppdaterte anslag for lønnsgrunnlaget per januar 2017 fra SPK, foreslår regjeringen enkelte justeringer av kompensasjonen ved innføringen av en forenklet modell for pensjonspremiebetaling for statlige virksomheter, jf. omtale under kap. 200, post 01. Bevilgningen under kap. 224, post 01 foreslås følgelig økt med 0,4 mill. kroner.

Kap. 225 Tiltak i grunnopplæringen

Post 64 Tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge

Prognosene for antall elever som utløser tilskudd er redusert både for grunnskole og videregående opplæring. Det foreslås derfor å redusere bevilgningen med 132,1 mill. kroner sammenlignet med Saldert budsjett 2017.

Post 66 Tilskudd til leirskoleopplæring

Det vises til anmodningsvedtak nr. 321 (2016–2017) av 12. desember 2016:

«Stortinget ber regjeringen senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2017 komme tilbake til Stortinget med en vurdering av på hvilken måte leirskole eller tilsvarende opplegg kan sikres gjennom læreplanen.»

Vedtaket ble gjort ved behandlingen av statsbudsjettet for 2017, jf. Innst. 12 S (2016–2017).

Kommunen har ikke plikt til å tilby, og elevene har ikke rett til, leirskoleopphold eller andre overnattingsturer. Etter opplæringsloven § 2–3 kan en del av undervisningstiden brukes til leirskoleopplæring. I retningslinjene for tilskudd til leirskoleopplæring er dette definert som leirskoleopplæring ved bemannet leirskole eller annen aktivitet med varighet på minst tre sammenhengende overnattinger.

Kunnskapsdepartementet mener at det kan ha både faglig og sosial verdi for elevene at de får tilbud om en overnattingstur av flere døgns varighet med et pedagogisk opplegg i tråd med kompetansemålene i skolens læreplaner. Leirskoleopphold er et eksempel på et slikt tilbud. Det gis et øremerket tilskudd til leirskoleopplæring over Kunnskapsdepartementets budsjett, kap. 225, post 66, som skal stimulere kommunene til å tilby leirskoleopphold til alle elever i grunnskolen.

Den eksisterende tilskuddsordningen og opplæringslovens § 2–3 er gode insentiver for å organisere leirskoleopphold for elevene. Opplæringsloven inneholder imidlertid ingen lovhjemmel som gir departementet mulighet til å forplikte kommunene til å tilby leirskole eller andre overnattingsturer i skolens regi til alle elever gjennom en forskriftsendring eller en endring i læreplanene. Om kommunene skulle forpliktes til å tilby leirskole eller andre overnattingsturer til alle elever, må opplæringsloven endres.

I forbindelse med innføring av gratisprinsippet i grunnskolen ble kommunene kompensert for utgifter til leirskoleopphold, jf. Budsjett-innst. S. nr. 12 (2001–2002) og St.prp. nr. 1 (2001–2002) fra det daværende Utdannings- og forskningsdepartementet. Midlene som ble lagt inn i rammetilskuddet skulle kompensere kommunene for bortfallet av foreldrebetaling til leirskoleopphold, basert på en beregnet gjennomsnittlig foreldrebetaling for om lag 10 pst. av elevene i grunnskolen. Det la til rette for at kommunene kunne tilby leirskole til alle elever i grunnskolen.

Departementet anser anmodningsvedtaket som ivaretatt gjennom denne redegjørelsen.

Post 67 Tilskudd til opplæring i finsk

Det foreslås å øke bevilgningen med 2,2 mill. kroner. Merbehovet skyldes i hovedsak et høyere antall undervisningstimer i finsk i skoleåret 2016–17 enn forutsatt i Saldert budsjett 2017.

Post 73 Tilskudd til studieopphold i utlandet

Senter for internasjonalisering i utdanningen (SIU) overtok forvaltningen av tilskuddsordningen til studieopphold i utlandet i 2015. Det har i 2015 og 2016 vært et samlet mindreforbruk på posten på 3,6 mill. kroner som ikke er tilbakeført til statskassen. Det foreslås å redusere bevilgningen med 3,6 mill. kroner i 2017 for at det ikke skal være ubrukte midler fra tilskuddsordningen på SIUs konto ved utgangen av 2017.

Kap. 3225 Tiltak i grunnopplæringen

Post 04 Refusjon av ODA-godkjente utgifter

Det vises til endrede prognoser for antall elever som utløser tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge, jf. omtale under kap. 225, post 64. Endringen i det anslåtte bevilgningsbehovet på kap. 225, post 64 gir en reduksjon i refusjonen av ODA-godkjente utgifter sammenlignet med Saldert budsjett 2017. Det foreslås derfor å redusere bevilgningen med 65,4 mill. kroner.

Kap. 226 Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Flytting av midler til Barneombudets arbeid med barn og unges psykososiale miljø i barnehage og skole

I Saldert budsjett 2017 ble det bevilget 5,7 mill. kroner under kap. 226, post 21 til styrking av Barneombudets arbeid med barn og unges psykososiale miljø i barnehage og skole. Dette arbeidet er en del av den ordinære virksomheten til ombudet. Det foreslås derfor å redusere bevilgning med 5,7 mill. kroner mot tilsvarende økning under kap. 848, post 01 på Barne- og likestillingsdepartementets budsjett.

Flytting av midler til digitale læremidler

I forbindelse med Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2017 ble det bevilget 10 mill. kroner til IKT-tiltak i grunnopplæringen under kap. 226, post 21. 6,5 mill. kroner av denne bevilgningen skal benyttes til blant annet å fremme universell utforming av digitale læremidler og innovasjon og nyskaping innen digitale læremidler. Det foreslås derfor å redusere bevilgningen med 6,5 mill. kroner mot tilsvarende økning under kap. 220, post 70.

Dekning av utgifter ved utvidelse av merverdikompensasjonsordningen

Regjeringen foreslår at merverdiavgiftskompensasjonsordningen utvides til å omfatte merverdiavgiftsutgifter knyttet til elever uten rettskrav, jf. Prop. 130 LS (2016–2017) *Endringer i skatte-, avgifts- og tollavgivninga*. Det foreslås i den forbindelse å redusere bevilgningen med 0,7 mill. kroner, jf. også omtale under kap. 1632, post 72.

Belastningsfullmakt til Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi)

I Prop. 81 L (2016–2017) *Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven)* er det foreslått å oppheve unntaket for plikt til universell utforming av IKT for utdannings- og opplæringssektoren. Tilsyn og veiledning med bestemmelsen er lagt til Difi. For at Difi skal kunne bygge opp sin kompetanse og gi sektoren veiledning før bestemmelsen trer i kraft, gis Difi fullmakt til å belaste kap. 226, post 21 med 0,5 mill. kroner i 2017.

Samlokalisering av organisasjoner som arbeider med kunst og kultur i grunnsopplæringen

Norsk kulturskoleråd, Samarbeidsforum for estetiske fag og Fellesrådet for kunstfagene i skolen får tilskudd til drift og utviklingsarbeid fra Kunnskapsdepartementet under kap. 225, post 71. Organisasjonene bidrar til høyere kvalitet i kulturskolen og i arbeidet med kunst og kultur i grunnsopplæringen. For å bedre kvaliteten, styrke kompetansen og øke samarbeidet har organisasjonene besluttet å samlokalisere seg. Kunnskapsdepartementet vil gi et økt tilskudd til de tre organisasjonene innenfor bevilgningen på kap. 226, post 21 i 2017 for å dekke økte kostnader i forbindelse med samlokaliseringen.

Tiltak for å følge opp ungdom som er utenfor opplæring og arbeid

Kunnskapsdepartementet vil innenfor bevilgningen på posten benytte om lag 10 mill. kroner til tiltak for å følge opp ungdom som er utenfor opplæring og arbeid, herunder tiltak som kombinerer opplæring og arbeidstrening.

Oppsummering

Samlet foreslås det å redusere bevilgningen på kap. 226, post 21 med 12,9 mill. kroner.

Post 22 Videreutdanning for lærere og skoleledere

Om lag 9 500 lærere søkte om videreutdanning innenfor strategien Kompetanse for kvalitet i 2017. Skoleeierne godkjente 6 840 søknader. Det gir en rekordhøy godkjenningssandel på 71 pst. Til sammenligning var godkjenningssandelen i 2016 på 64 pst.

Søknadsnivået våren 2017 innebærer et mindrebehov på om lag 25 mill. kroner til stipender for at ansatte i undervisningsstillinger uten godkjent lærerutdanning kan ta praktisk-pedagogisk utdanning eller yrkesfaglærerutdanning. Mindrebehovet brukes til å gi flere lærere tilbud innenfor Kompetanse for kvalitet. Innenfor gjeldende bevilgning fikk dermed om lag 6 000 lærere tilbud om videreutdanning med en forutsetning om rundt fem pst. frafall.

Post 70 Tilskudd til NAROM

Det vises til Stortingets vedtak om å legge ned Andøya flystasjon, jf. Innst. 62 S (2016–2017), hvor flertallet i utenriks- og forsvarskomiteen uttalte at det må «*legges til rette for ekstraordinær statlig innsats og bevilges midler til gode og effektive omstillingsprogrammer, for å styrke næringslivet og bidra til etablering av nye arbeidsplasser på Andøya, slik at kommunen og regionen kan bygge opp en mer robust og variert næringsstruktur.*»

Nasjonalt senter for romrelatert opplæring (NAROM) ligger på Andøya og er en viktig aktør i regjeringens satsing på realfag. Senteret er også en bidragsyter i satsingene på verdensrommet og nordområdene. Det foreslås å øke bevilgningen til NAROM med 6,6 mill. kroner til totalt 15 mill. kroner. En økning av tilskuddet vil gjøre det mulig å øke senterets pedagogiske aktivitet, noe som også vil ha positive effekter i form av arbeidsplasser og økt aktivitet i nærområdet.

Kap. 227 Tilskudd til særskilte skoler

Post 70 Tilskudd til Den franske skolen i Oslo

Kunnskapsdepartementet viser til følgende merknad fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2017, jf. Innst. 12 S (2016–2017):

«Komiteen viser til at den franske skolen i Oslo er et viktig utdanningstilbud. Komiteen er kjent med at skolens ledelse mener skolen er avhengig av styrket finansiering. I tillegg til dette vil komiteen påpeke at den tyske skolen er et annet viktig

internasjonalt utdanningstilbud. Komiteen er opptatt av å sikre utdanningstilbud som dette forutsigbare rammer. Komiteen ber derfor regjeringen vurdere hvordan finansieringen av slike utdanningstilbud kan innrettes for å sikre skolene forutsigbare rammevilkår i samarbeid med Frankrike og Tyskland, og komme tilbake til dette i revidert nasjonalbudsjett 2017.»

Den franske skolen i Oslo (Lycée René Cassin) og Den tyske skolen i Oslo (Deutsche Schule Max Tau) er godkjente som utenlandske privatskoler etter opplæringslovens § 2–12. Godkjenningene gir ikke rett til statstilskudd. Tilskuddene som skolene mottar følger av bilaterale avtaler med ulike karakterer. Dette forklarer forskjellen i tilskuddene til de to skolene.

Tilskuddet til Den tyske skolen i Oslo under kap. 228, post 77 er basert på en avtale mellom Norge og Tyskland som ble godkjent av Stortinget i november 2009, jf. Innst. 43 S (2009–2010) og St.prp. nr. 92 (2008–2009) *Om samtykke til inngåelse av en avtale mellom Norge og Tyskland om omgjøring av Den tyske skolen i Oslo – Max Tau til en tysk-norsk bikulturell skole*. I henhold til avtalen blir tilskuddet til skolen regnet ut på samme måte som tilskuddet til frittstående skoler som er godkjent etter friskoleloven, men med 54,4 pst. av tilskuddssatsen. Tilskuddsposten til Den tyske skolen i Oslo har stikkordet «overslagsbevilgning» og justeres i tråd med elevtallet ved skolen.

Tilskuddet til Den franske skolen i Oslo under kap. 227, post 70 er basert på en avtale mellom Norge og Frankrike av 2002, som blant annet innebærer at norske elever har tilgang på 36 plasser i yrkesfaglige studieretninger ved videregående skoler i Frankrike. Som motytelse gir den norske stat tilskudd til Den franske skolen. Dette tilskuddet utgjør 10,4 mill. kroner i Saldert budsjett 2017. Dersom tilskuddet til Den franske skolen skulle bli beregnet på samme måte som tilskuddet til Den tyske skolen, må det inngås en ny avtale mellom Norge og Frankrike som forankres i Stortinget.

Samlet sett vurderer regjeringen at rammevilkårene til Den franske og Den tyske skolen er forutsigbare. Regjeringen foreslår ikke endringer i tilskuddene til disse skolene nå.

Post 77 Tilskudd til Lycée International de Saint-Germain-en-Laye

Den norske seksjonen ved Lycée International får tilskudd til opplæring av norske elever i grunnskolen og Vg1. Fra og med skoleåret 2016–17 skal til-

skuddet til skolen også kunne benyttes til opplæring av norske elever på Vg2 og Vg3, innenfor budsjetttrammen på posten.

Kap. 228 Tilskudd til frittstående skoler mv.

Post 71 Frittstående videregående skoler, overslagsbevilgning

I Saldert budsjett 2017 ble bevilgningen økt med 9 mill. kroner til økt statstilskudd til frittstående skoler med elever uten rettskrav til opplæringen, jf. Innst. 400 S (2015–2016). Regjeringen foreslår at merverdiavgiftskompensasjonsordningen utvides til å omfatte merverdiavgiftsutgifter knyttet til elever uten rettskrav, jf. Prop. 130 LS (2016–2017) *Endringer i skatte-, avgifts- og tollavgivninga*. Som en følge av dette foreslår regjeringen å redusere bevilgningen med 9 mill. kroner, jf. økning under kap. 1632, post 72.

Post 83 Tilskudd til friskoler med internat og friskoler som gir undervisning til voksne elever uten rett til videregående opplæring.

Stortinget bevilget i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2016 12 mill. kroner til kompensasjon for tapt merverdiavgiftskompensasjon til friskoler med internat og friskoler som gir undervisning til voksne elever uten rett til videregående opplæring, jf. Innst. 400 S (2015–2016). Utdanningsdirektoratet har opprettet en tilskuddsordning hvor de aktuelle skolene kan søke om tilskudd for å få dekket tapt merverdiavgiftskompensasjon. Kompensasjonen skal kun gjelde for de varer og tjenester som er brukt i virksomheten til og med 31. desember 2016, da nytt regelverk er på plass fra 1. januar 2017.

Basert på ny informasjon om antall skoler som har mottatt krav om tilbakebetaling av merverdiavgiftskompensasjon og beløp det søkes kompensert om, anslår Kunnskapsdepartementet at bevilgningsbehovet for ordningen vil være 30 mill. kroner i 2017. Bevilgningen foreslås derfor økt med 18 mill. kroner sammenlignet med Saldert budsjett 2017.

Kap. 230 Statlig spesialpedagogisk støttesystem

Post 01 Driftsutgifter

Basert på oppdaterte anslag for lønnsgrunnlaget per januar 2017 fra SPK, foreslår regjeringen enkelte justeringer av kompensasjonen ved innfø-

ringen av en forenklet modell for pensjonspremiebetaling for statlige virksomheter, jf. omtale under kap. 200, post 01. Bevilgningen under kap. 230, post 01 foreslås følgelig redusert med 5 mill. kroner. Av reduksjonen er 2,3 mill. kroner knyttet til den foreslåtte utvidelsen av merverdiavgiftskompensasjonsordningen til å omfatte merverdiavgiftsutgifter knyttet til elever uten rettskrav, jf. omtale under kap. 1632, post 72 og Prop. 130 LS (2016–2017) *Endringer i skatte-, avgifts- og tollavgivninga*.

Kap. 231 Barnehager

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under post 51

Kunnskapsdepartementet foreslår å omdisponere 10 mill. kroner fra posten til to andre tiltak for barnehagesektoren. 5 mill. kroner flyttes til kap. 231, post 50 for å øke tilskuddet til samisk barnehagetilbud, jf. omtale under kap. 231, post 50. De resterende 5 mill. kroner skal finansiere økt tilskudd til svømming i barnehagene, jf. omtale under kap. 231, post 70.

Flyttingen vil ikke bety mindre aktivitet eller kutt i tiltak som finansieres over denne posten, ettersom det er blitt overført ubrukte midler fra 2016.

Post 50 Tilskudd til samiske barnehagetilbud

Kunnskapsdepartementet foreslår å øke tilskuddet til samiske barnehagetilbud med 5 mill. kroner i 2017. I NOU 2016: 18 *Hjertespråket – forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samiske språk* er samiskspråklig barnehagetilbud vurdert som det viktigste og mest effektive tiltaket for å øke antall samiskspråklige, for slik å bevare og vitalisere samiske språk. Utvalget foreslår flere tiltak på barnehageområdet, herunder å øke tilskuddet til samiskspråklige barnehager. Økningen i tilskuddet sees blant annet i sammenheng med implementering av ny rammeplan. Midlene vil overføres Sametinget i sin helhet, og Sametinget bestemmer hvordan tilskuddet skal benyttes for å styrke det samiske barnehagetilbudet.

Forslaget om å øke tilskuddet til samiske barnehagetilbud dekkes inn mot en tilsvarende reduksjon i bevilgningen på kap. 231, post 21.

Post 60 Tilskudd til flere barnehagelærere

I behandlingen av statsbudsjettet for 2017 bevilget Stortinget 172,2 mill. kroner til flere barnehagelærere over kap. 231 post 60. Bevilgningen er øremerket økt antall barnehagelærere, og Stortinget viser til at dette er et skritt på veien mot en ny barnehagelærernorm, jf. flertallsmerknaden i Innst. 14 S (2016–2017). I Meld. St. 21 (2016–2017) *Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen* har regjeringen varslet at den økte bevilgningen skal brukes til å øke kravene til kompetanse i barnehagene ved å skjerpe kravet til hvor mange barn det kan være per pedagogisk leder (pedagognormen).

Barnehagene finansieres i all hovedsak gjennom kommunerammen. For å sikre en enhetlig finansiering, foreslår regjeringen at det øremerkede tilskuddet til flere barnehagelærere allerede i 2017 overføres til kap. 571, post 60 for å dekke den varslede skjerpingen av pedagognormen. Når tilskuddet går inn i kommunenes inntektsrammer unngår man å innføre nye krav til søknader og rapportering.

Med hjemmel i barnehageloven er det fastsatt en norm for pedagogisk bemanning i barnehagen (pedagognormen). Gjeldende pedagognorm krever at det skal være minimum én pedagogisk leder per 7–9 barn under 3 år eller 14–18 barn over 3 år. Kunnskapsdepartementet er i dialog med relevante aktører i sektoren om hvordan en pedagognorm bør skjerpes. Det tas sikte på å sende forslag om skjerpet krav i forskrift om pedagogisk bemanning på høring i løpet av våren 2017. En skjerping av pedagognormen vil forplikte kommunene og barnehageeiere til å ansette flere barnehagelærere. Ikrafttredelsestidspunktet vil bli nærmere omtalt i høringsnotatet.

Når det øremerkede tilskuddet flyttes til kommunerammen, vil det være forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager som regulerer utbetaling av økt tilskudd til private barnehager som følge av skjerpede krav til pedagogisk bemanning. De private barnehagene får driftstilskudd som er beregnet ut fra gjennomsnittlige driftsutgifter i kommunene, basert på to år gamle regnskap. For å sikre at de private barnehagene får et oppjustert driftstilskudd allerede i 2017, må det etableres en overgangsordning i forskriften. Overgangsordningen vil gjelde i perioden 2017–2019. Ordningen anses som en teknisk justering, og vil sendes på en kort høring i mai. Planlagt ikrafttredelse for overgangsordningen er 1. august 2017.

Post 70 Tilskudd for svømming i barnehagene, prøveprosjekt frivillige organisasjoner

Mange barn har hatt nytte av tilskudd til svømming i barnehagene, og flere fylkesmenn har allerede rapportert at de i 2017 har mottatt flere søknader enn det bevilgningen kan dekke. Kunnskapsdepartementet foreslår å øke tilskuddet til svømming i barnehagene med 5 mill. kroner i 2017. Økningen motsvares av en tilsvarende reduksjon i bevilgningen på kap. 231, post 21.

Kap. 256 Kompetanse Norge

Post 01 Driftsutgifter

Basert på oppdaterte anslag for lønnsgrunnlaget per januar 2017 fra SPK, foreslår regjeringen enkelte justeringer av kompensasjonen ved innføringen av en forenklet modell for pensjonspremiebetaling for statlige virksomheter, jf. omtale under kap. 200, post 01. Bevilgningen under kap. 256, post 01 foreslås følgelig økt med 0,9 mill. kroner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Basert på oppdaterte anslag for lønnsgrunnlaget per januar 2017 fra SPK, foreslår regjeringen enkelte justeringer av kompensasjonen ved innføringen av en forenklet modell for pensjonspremiebetaling for statlige virksomheter, jf. omtale under kap. 200, post 01. Bevilgningen under kap. 256, post 21 foreslås følgelig økt med 0,3 mill. kroner.

Kap. 257 Kompetansepluss

Post 70 Tilskudd, kan overføres

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen på posten med 17 mill. kroner til «Kompetansepluss arbeid». Ekstrabevilgningen skal brukes særskilt til å styrke digital kompetanse. Regjeringen mener det er viktig å bidra til at voksne som trenger det, får muligheten til å styrke sine grunnleggende ferdigheter og sin tilknytning til arbeidslivet. Kompetansepluss-ordningen bidrar til omstilling, og kan redusere muligheten for at arbeidstakere mister jobben som følge av økte krav til digital kompetanse.

Kap. 258 Tiltak for livslang læring

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan nyttes under post 01

Regjeringen la i februar 2017 frem Nasjonal kompetansepolitisk strategi (NKPS) i samarbeid med Sametinget, partene i arbeidslivet og frivilligheten. Strategien omtaler hvordan teknologiutviklingen gir muligheter for økt effektivitet og innovasjon, både i privat og offentlig sektor. Kongsbergindustrien, regionale utdanningsinstitusjoner og kompetansesentra har i fellesskap søkt Olje- og energidepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Kunnskapsdepartementet om støtte til å opprette et kompetansesenter for additiv produksjon (3D-printing) på Kongsberg. Prosjektet skal ledes av Kongsberg Innovasjon, en industribasert inkubator med ni eiere, inkludert SIVA. Kunnskapsdepartementet ser prosjektet som et godt bidrag inn mot oppfølging av NKPS, og vil tildele prosjektet et ettårig stimuleringsstilskudd på 2 mill. kroner innenfor bevilgningen på posten i Saldert budsjett 2017. Departementet vil legge til grunn at statstilskuddet benyttes på en slik måte at det ikke bidrar til konkurransevridning.

Kap. 260 Universiteter og høyskoler

Post 50 Statlige universiteter og høyskoler

Oppgradering av bygg i universitets- og høyskolesektoren

Regjeringen har ambisjon om å utvikle flere universitetsmiljøer i verdensklasse, og en forutsetning for det er bygg og infrastruktur som gir gode rammevilkår for forskning og utdanning. Bygget til Geofysisk institutt ved Universitetet i Bergen har behov for oppgradering for å bedre arbeids- og forskningsforhold for kunnskapsklyngen for klimaforskning. Regjeringen foreslår derfor å bevilge 30 mill. kroner til Universitetet i Bergen som en engangsbevilgning i 2017 til oppgradering og rehabilitering av dette bygget.

Regjeringen foreslår å disponere om lag 25 mill. kroner innenfor gjeldende bevilgning på kap. 530, post 30, til forprosjekt for rehabilitering av hovedbygningen, inkludert høyblokka, ved Norges handelshøyskole. Se omtale under kap. 530, post 30.

Kongsgårdsprosjektet på Avaldsnes, Kulturhistorisk museum

Kulturhistorisk museum ved Universitetet i Oslo har et pågående prosjekt på Avaldsnes med

utgravninger av en rekke kongsgårder i området. Forskningen skal belyse og dokumentere den sentrale rollen Avaldsnes har hatt for regionen og for utviklingen av Norge som samlet kongerike. Det foreslås 10 mill. kroner på kap. 260, post 50 som engangsbevilgning i 2017 til den siste forsknings- og publiseringsfasen til Kongsgårdsprosjektet på Avaldsnes. En ekstrabevilgning til forsknings- og publiseringsfasen vil gi prosjektet stor merverdi, blant annet helt ny kunnskap om stedet, regionen og nasjonen.

Utdanningstilbud i Kristiansund

Arbeidsledigheten i Møre og Romsdal er økende og utdanningsnivået er under landsgjennomsnittet for høyere utdanning. Det vises til følgende merknad i Innst. 12 S (2016–2017):

«Flertallet ber Kunnskapsdepartementet komme tilbake med en vurdering av hvordan et lang-siktig og robust tilbud om høyere utdanning i Kristiansund kan utvikles i samarbeid med eksisterende høyskoler eller universitet, og hvordan et forprosjekt med dette formål best bør organiseres og finansieres».

Det foreslås å bevilge 1,2 mill. kroner til å opprette 30 nye studieplasser ved Høgskolen i Molde, som skal tilbys ved Høgskolesenteret i Kristiansund. Nye studieplasser vil bidra til å styrke høyskoletilbudet på områder der det i fremtiden vil være et behov i Kristiansundregionen. Se omtale under kap. 2410 for effekter av forslaget på Lånkassens støtteposter.

Studieplasser til Høgskolen i Innlandet

Regjeringen foreslår å bevilge 1,5 mill. kroner til studietilbud i Virtual Reality ved Høgskolen i Innlandet. Utdanningen er tilknyttet spillteknologi- og animasjonsmiljøet på studiested Hamar. Se omtale under kap. 2410 for effekter av forslaget på Lånkassens støtteposter.

Studieplasser til Høgskulen på Vestlandet

Regjeringen foreslår å bevilge 4,2 mill. kroner til 30 nye studieplasser ved Høgskulen på Vestlandet, som skal tilbys i Florø. Nye studieplasser i Florø vil bidra til å styrke høyskoletilbudet innen teknologi for å sikre viktige næringer i området tilgang på kvalifisert arbeidskraft. Se omtale under kap. 2410 for effekter av forslaget på Lånkassens støtteposter.

Rekrutteringsstillinger i IKT-sikkerhet, Center for Cyber and Information Security

Regjeringen foreslår å bevilge 1,6 mill. kroner til 4 nye rekrutteringsstillinger til Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU). Rekrutteringsstillingene skal gå til Center for Cyber and Information Security (CCIS) på Gjøvik. Nye rekrutteringsstillinger vil bidra til å styrke forskning og kunnskap om IKT-sikkerhet.

Nordområdesenteret ved Nord universitet

I Innst. 12 S (2016–2017) ba Stortinget regjeringen om å komme tilbake med en vurdering av hvordan Nordområdesenteret kan styrkes for å ivareta stadig økende oppgaver, senest i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2017. Det ble pekt på at ny aktivitet i nordområdene må basere seg på forskning, kunnskap og prinsippet om bærekraftig utvikling.

Regjeringen foreslår derfor å øke bevilgningen til Nord universitet med 4 mill. kroner i 2017 for å styrke aktiviteten ved senteret. Økt forsknings- og utdanningsaktivitet ved Nordområdesenteret vil ha positive virkninger for Norges posisjon i et sikkerhets-, ressurs- og miljøperspektiv.

Samarbeid, arbeidsdeling, konsentrasjon og sammen-slåinger

Det er for 2017 bevilget 150 mill. kroner til universiteter og høyskoler over kap. 260, post 50 til gjennomføring av strukturreformen i universitets- og høyskolesektoren, jf. Innst. 12 S (2016–2017) og Prop. 1 S (2016–2017). Av disse midlene har Kunnskapsdepartementet tildelt 125,5 mill. kroner til de sju statlige institusjonene som fusjonerte i 2016 og 2017. For å kunne støtte opp under sammenslåinger også i den private delen av universitets- og høyskolesektoren, foreslås det å flytte 4,2 mill. kroner fra kap. 260, post 50 til kap. 260, post 70.

Det er flere gjennomførte og mulig kommende sammenslåinger av studentsamskipnader. Det foreslås derfor å flytte 6 mill. kroner fra kap. 260, post 50 til kap. 270, post 74 for også å kunne støtte opp under slike sammenslåinger.

Tilbakeføring av midler

Regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk (REK) og universitetene er f.o.m. 2016 tildelt midler til utprøving av et nytt regel-

verk for klinisk utprøving av legemidler til mennesker. Enkelte av prosjektkostnadene vil ikke påløpe i 2017, men først fra 2018. Det foreslås derfor å redusere bevilgningen på posten med 2,2 mill. kroner i 2017.

Fordeling av resultatbasert uttelling for universiteter og høyskoler

Finansieringssystemet for universiteter og høyskoler ble endret f.o.m. 1.1.2017. Det førte til en omfordeling av resultatbasert uttelling mellom institusjonene, og følgelig en justering av fordelingen mellom statlige og private institusjoner. I fordelingen av resultatbasert uttelling mellom statlige og private institusjoner, ble det fordelt 268 000 kroner for mye til statlige institusjoner og 268 000 kroner for lite til private institusjoner. Det foreslås derfor å flytte 268 000 kroner fra kap. 260, post 50 til kap. 260, post 70.

Femårig grunnskolelærerutdanning på mastergradsnivå

Det er for 2017 bevilget 150 mill. kroner til universiteter og høyskoler over kap. 260, post 50 til oppfølging av Lærerløftet og innføring av ny femårig masterutdanning for grunnskolelærere fra høsten 2017, jf. Innst. 12 S (2016–2017) og Prop. 1 S (2016–2017). Av disse midlene foreslås det å flytte til sammen 107,5 mill. kroner for å kunne tildele også andre aktører enn statlige universiteter og høyskoler. 1,5 mill. kroner foreslås flyttet til kap. 260, post 70, 10 mill. kroner til kap 280, post 50, 56 mill. kroner til kap 281, post 01 og 40 mill. kroner til kap 281, post 50. Midlene skal gå til tettere oppfølging av studentene, økt samarbeid med yrkesfeltet, styrke kompetansen til ansatte, mer forskningsbasert lærerutdanning og økt internasjonalisering. Se omtale under kap 260, post 70, kap 280, post 50, kap 281, post 01 og kap. 281, post 50.

Fullmakt til å bruke grunnbevilgning til aksjer og tingsinnskudd

Selskapene UNI Research AS og Christian Michelsen Research AS skal fusjoneres. Det samme skal International Research Institute of Stavanger AS, Agderforskning AS og Teknova AS. Sammenlåingen av selskapene er i tråd med Meld. St. 18 (2014–2015) *Konsentrasjon for kvalitet – Strukturreform i universitets- og høyskolesektoren*. Det foreslås å gi Universitetet i Bergen og Universitetet i Agder fullmakt til å bruke til sammen 30 mill. kro-

ner av grunnbevilgningen til kapitalinnskudd i selskap. I tillegg foreslås det å gi Universitetet i Bergen, Universitetet i Agder og Universitetet i Stavanger fullmakt til å bruke aksjer som tingsinnskudd ved opprettelsen av selskap. Se også omtale under fullmakter, jf. forslag til romertallsvedtak.

Oppsummering

Samlet foreslås det å redusere bevilgningen på kap. 260, post 50 med 67,6 mill. kroner.

Post 70 Private høyskoler

Fordeling av resultatbasert uttelling for universiteter og høyskoler

Det foreslås flytte 268 000 kroner fra kap. 260, post 50 til kap. 260, post 70 i forbindelse med endringene i finansieringssystemet for universiteter og høyskoler. Se omtale under kap. 260, post 50.

Samarbeid, arbeidsdeling, konsentrasjon og sammenlåinger

Det foreslås å flytte 4,2 mill. kroner fra kap. 260, post 50 til kap. 260, post 70 som følge av midler til sammenlåinger ved private høyskoler. Se omtale under kap. 260, post 50.

Femårig grunnskolelærerutdanning ved NLA Høgskolen

Det foreslås å flytte 1,5 mill. kroner fra kap 260, post 50 til kap 260, post 70 for å kunne utbetale tilskudd til NLA Høgskolen. Midlene skal benyttes til innføring av ny femårig masterutdanning for grunnskolelærere. Se omtale under kap 260, post 50.

Endring i oppstart av femårig grunnskolelærerutdanning ved NLA Høgskolen

I budsjettforliket for 2016 og 2017 ble det bevilget midler til NLA Høgskolen for til sammen 100 studieplasser til femårig grunnskolelærerutdanning i Oslo. Studietilbudet er under utvikling og oppbygning i Oslo. NLA Høgskolen har på bakgrunn av kontakt med blant annet NOKUT foreslått for Kunnskapsdepartementet at oppstart av studietilbudet avventer til 2018 og at ressursene som følger studieplassene i 2017 blir brukt til å planlegge studiet, tilsette nødvendig personale og tilrettelegge hensiktsmessige lokaler. Kunnskapsdepartementet er enig med NLA Høgskolen i at det er

mest hensiktsmessig at ressursene til femårig grunnskolelærerutdanning i 2017 brukes til å tilrettelegge tilbudet og at oppstart i Oslo først skjer i 2018.

Norges dansehøyskole og Steinerhøyskolen

Kunnskapsdepartementet har tatt forbehold om at det må gjøres en konkret vurdering av om det er grunnlag for å utbetale statstilskudd i 2017 til Norges dansehøyskole og Steinerhøyskolen, jf. Prop. 1 S (2016–2017).

Materialet om de økonomiske utsiktene som Norges dansehøyskole har oversendt, viser at den økonomiske situasjonen fortsatt er meget svak. Samlet lån fra selskapet utgjør 3 mill. kroner på balansedagen i 2016. Skolen har i dag ett samlet lån på 3 mill. kroner fra ett selskap som eies av styreleder. Dette lånet er avgjørende for fortsatt drift ved høyskolen også ut over studieåret 2017–18. Departementet vil understreke at Norges dansehøyskoles økonomiske stilling er bekymringsfull og at utsiktene tyder på at den fortsatt vil være det i flere år fremover dersom det ikke iverksettes særskilte tiltak for å sikre et forsvarlig økonomisk fundament for driften.

Steinerhøyskolen har snudd den negative utviklingen som oppsto i 2015. Regnskapet for 2016 viser et lite overskudd, og det er budsjettet med et lite driftsoverskudd i 2017. Steinerhøyskolens økonomiske stilling er fortsatt svak.

Av hensyn til studentene og betydningen av fagmiljøene ved de to høyskolene, legger departementet til grunn at det likevel bør utbetales tilskudd for andre halvår 2017.

Oppsummering

Samlet foreslås det å øke bevilgningen på kap. 260, post 70 med 6 mill. kroner.

Kap. 270 Internasjonal mobilitet og sosiale formål

Post 74 Tilskudd til velferdsarbeid

Det foreslås å flytte 6 mill. kroner fra kap. 260, post 50 til kap. 270, post 74 for å kunne støtte opp under sammenslåinger av studentsamskipnader. Se omtale under kap. 260, post 50.

Kap. 280 Felles enheter

Post 01 Driftsutgifter

Basert på oppdaterte anslag for lønnsgrunnlaget per januar 2017 fra SPK, foreslår regjeringen enkelte justeringer av kompensasjonen ved innføringen av en forenklet modell for pensjonspremiebetaling for statlige virksomheter, jf. omtale under kap. 200, post 01. Bevilgningen under kap. 280, post 01 foreslås følgelig økt med 0,8 mill. kroner.

Post 50 Senter for internasjonalisering av utdanning

Det foreslås å flytte 10 mill. kroner fra kap. 260, post 50 til kap. 280, post 50 for å styrke SIUs arbeid med internasjonalisering av lærerutdanningene. Midlene skal benyttes til å etablere et internasjonalt partnerskapsprogram for lærerutdanningene. Se også omtale under kap. 260, post 50.

Kap. 281 Felles tiltak for universiteter og høyskoler

Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under post 70

Åpen tilgang

Regjeringen ønsker å bidra til at allmennheten får åpen tilgang til norske humanistiske og samfunnsvitenskapelige tidsskrifter av høy kvalitet. Kunnskapsdepartementet vil derfor støtte utprøvingen av en nasjonal konsortiemodell for innkjøp av slike tidsskrifter i en overgangs- og etableringsfase fra 2017 til 2020. Det foreslås å finansiere tiltaket gjennom en omdisponering av en mindre del av midlene som er bevilget til Forskningsrådet for å stimulere til samarbeid og fusjoner mellom forskningsinstitutter og mellom institutter og universitets- og høyskolesektoren. Det foreslås derfor å flytte 3,6 mill. kroner fra kap. 281, post 50 til kap. 281, post 01 i 2017.

Femårig grunnskolelærerutdanning på mastergradsnivå

Det foreslås å flytte 56 mill. kroner fra kap. 260, post 50 til kap. 281, post 01. Midlene skal blant annet gå til digitalisering av utdanningen, styrket kvalitet på praksis og kvalitetsutvikling i tråd med ny rammeplan for femårig masterutdanning for grunnskolelærere som innføres fra høsten 2017. Se omtale under kap. 260, post 50.

Igangsetting av evalueringer

Det foreslås å øke posten med 2,1 mill. kroner for å igangsette evaluering av læringsmiljøutvalg og evaluering av sekretariat for informasjonssikkerhet.

Høyere utdannings- og forskningssamarbeid med utviklingsland og prioriterte land utenfor EU og Nord-Amerika

Kvotordningen for utenlandsstudenter ble avvirket i forbindelse med statsbudsjettet for 2016. De frigjorte midlene ble omdisponert til oppfølging av Panorama – Strategi for høyere utdannings- og forskningssamarbeid med Brasil, India, Japan, Kina, Russland og Sør-Afrika (2016–2020) og et nytt partnerskapsprogram for samarbeid med utviklingsland, NORPART. Oppdaterte anslag indikerer at innsparingen ved utfasing av kvotordningen ble noe høyere enn lagt til grunn. Det foreslås å øke posten med 1 mill. kroner, jf. omtale under kap. 288, post 21.

Oppsummering

Samlet foreslås det å øke bevilgningen på kap. 281, post 01 med 62,7 mill. kroner.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

I 2017 er det bevilget 13,4 mill. kroner til større utstyrsinnkjøp og vedlikehold ved universiteter og høyskoler. Departementet legger opp til at 2 mill. kroner tildeles VID vitenskapelige høyskole. VID vitenskapelige høyskole er en privat institusjon og det foreslås derfor å flytte 2 mill. kroner fra kap. 281, post 45 til kap. 281, post 70 for å kunne tildele midler til formålet.

*Post 50 Tilskudd til Norges forskningsråd**Femårig grunnskolelærerutdanning på mastergradsnivå*

Det foreslås å flytte 40 mill. kroner fra kap. 260, post 50 til kap. 281, post 50 for å styrke forskningen relatert til grunnskolelærerutdanningene gjennom Norges forskningsråd. Se også omtale under kap. 260, post 50.

Omdisponering av samarbeids- og fusjonsmidler

Det foreslås å flytte 3,6 mill. kroner fra kap. 281, post 50 til kap. 281, post 01 for å støtte utprøv-

ingen av en nasjonal konsortiemodell for innkjøp av humanistiske og samfunnsvitenskapelige tidsskrifter. Se omtale under kap. 281, post 01.

Oppsummering

Samlet foreslås det å øke bevilgningen på kap. 281, post 50 med 36,4 mill. kroner.

Post 70 Andre overføringer, kan nyttes under post 1

Det foreslås å flytte 2 mill. kroner fra kap. 281, post 45 til kap. 281, post 70 for å kunne tildele 2 mill. kroner til utstyr ved VID vitenskapelige høyskole. Se omtale under kap. 281, post 45.

Kap. 283 Meteorologiformål*Post 72 Internasjonale samarbeidsprosjekter*

Det foreslås å redusere bevilgningen på posten med 11 mill. kroner grunnet endringer i valutakurser og kontingentkrav i lokal valuta for deltakelse i internasjonale meteorologiske organisasjoner. Det er særlig lavere kontingentanslag for deltakelse i den europeiske organisasjonen for drift og utnyttelse av meteorologiske satellitter, EUMETSAT, som gir et lavere bevilgningsbehov på posten.

Kap. 288 Internasjonale samarbeidstiltak*Post 21 Spesielle driftsutgifter*

Det foreslås å øke bevilgningen med 0,3 mill. kroner til oppfølging av Panorama – Strategi for høyere utdannings- og forskningssamarbeid med Brasil, India, Japan, Kina, Russland og Sør Afrika (2016–2020) og et nytt partnerskapsprogram for samarbeid med utviklingsland, NORPART. Se også omtale under kap. 281, post 01.

Post 72 Internasjonale grunnforskningsorganisasjoner

Det foreslås å øke bevilgningen med 0,3 mill. kroner grunnet endrede kontingentkrav. Økningene i kontingentene til ESRF, ESRF upgrade og EMBL gir samlet sett et merbehov som ikke fullt ut oppveies av mindrebehovet som følger av en styrket norsk krone både mot euro og sveitsiske franc.

Post 73 EUs rammeprogram for forskning, kan overføres

Det foreslås å redusere bevilgningen med 338,3 mill. kroner. Mindrebehovet skyldes at den norske kronen har styrket seg mot euroen, og at proporsjonalitetsfaktoren (størrelsen på Norges BNP i forhold til totalt BNP for EU og Norge) som er lagt til grunn, er lavere enn den som lå til grunn for saldert budsjett.

Post 75 UNESCO-kontingent

Det foreslås å redusere bevilgningen på posten med 1,3 mill. kroner, som følge av endringer i valutakurs.

Kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning

Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under post 45

Av regnskapstekniske årsaker foreslås det å øke bevilgningen på posten med 5,6 mill. kroner mot tilsvarende reduksjon av bevilgningen på post 45. Kostnader til IKT-systemutvikling i Lånekassen i forbindelse med innføring av elleve måneders studiestøtte er bevilget over kap. 2410 post 45, med fullmakt til å benytte bevilgningen over kap. 2410 post 01. Lønnsforbruk utgiftsføres i sin helhet på post 01, mens konsulentbruk belastes post 45. Andelen midler som brukes til lønn i Lånekassen ser ut til å bli noe høyere enn tidligere anslått.

Som følge av forslag om å innføre en ny gjelds-avskrivningsordning for kvalifiserte grunnskolelærere i tiltakssonen, se omtale under kap. 2410, post 73, foreslås det å bevilge 1,1 mill. kroner på posten for å dekke kostnader til IKT-systemutvikling.

Det foreslås å redusere bevilgningen på posten med 0,3 mill. kroner for å dekke inn kostnaden ved å gi fulltidsstøtte fra undervisningsåret 2017–18 til alle elever med utvidet rett til videregående opplæring på grunn av særskilt språkopplæring, jf. forslag under kap. 2410, post 70.

Samlet foreslås det å øke bevilgningen på posten med 6,4 mill. kroner.

Lånekassens kontorstruktur

I Prop. 1 S (2016–2017) for Kunnskapsdepartementet ble det orientert om at styret i Lånekassen hadde foreslått endringer i kontorstrukturen. På grunn av økt digitalisering i blir behovet for manuell saksbehandling i Lånekassen stadig mindre. For å sikre solide fagmiljøer for manuell saksbe-

handling i fremtiden, er det behov for å samle ressursene på færre steder. Styret i Lånekassen foreslo på bakgrunn av dette at kontorene i Tromsø og Ørsta skulle avvikles innen 2020. I tillegg ble det foreslått å avvikle kontoret i Bergen på lengre sikt. Etter en helhetlig vurdering har Lånekassen fått fullmakt til å avvikle kontoret i Tromsø innen 2020 og kontoret i Bergen i løpet av 2023. Kontoret i Ørsta opprettholdes. Den største nedbemanningen skal skje i Oslo. Med den vedtatte kontorstrukturen får Lånekassen en slankere organisasjon, samtidig som viktige distriktpolitiske hensyn ivaretas.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres, kan nyttes under post 01

Det foreslås å reduseres bevilgningen på posten med 5,6 mill. kroner mot tilsvarende økning på kap. 2410, post 01. Se nærmere omtale under post 01.

Post 50 Avsetning til utdanningsstipend, overslagsbevilgning

Behovet for avsetning til utdanningsstipend er noe lavere enn tidligere anslått, og reduserer bevilgningsbehovet på posten med 10,2 mill. kroner.

Det foreslås en regelendring som sikrer fulltidsstøtte for deltakere på et ettårig utdanningsprogram for jødiske veivisere fra undervisningsåret 2017–18. Jødiske veivisere utgjør en sentral del av flere informasjonstiltak mot antisemittisme, som Det Mosaiske Trossamfund får tilskudd til å gjennomføre under regjeringens handlingsplan mot antisemittisme. De som skal bli jødiske veivisere må på forhånd ha fullført et omfattende utdanningsopplegg, som hovedsakelig består av studiepoenggivende kurs ved Høgskolen i Oslo og Akershus og en høyere utdanningsinstitusjon i Israel. Forslaget innebærer at bevilgningsbehovet på posten øker med 34 000 kroner.

Som følge av forslag om å opprette nye studie-plasser ved Høgskolen i Molde, Høgskolen i Innlandet og Høgskulen på Vestlandet, se omtale under kap. 260, post 50, foreslås det å øke bevilgningen på posten med 1,5 mill. kroner.

Samlet foreslås det å redusere bevilgningen på posten med 8,7 mill. kroner.

Post 70 Utdanningsstipend, overslagsbevilgning

Redusert anslag for antall mottagere av bostipend gir et redusert bevilgningsbehov på 79,9 mill. kro-

ner. Samtidig trekker økt anslag for antall mottagere av flyktningstipend bevilgningsbehovet opp med 63,7 mill. kroner. Nye anslag for stipender til personer med nedsatt funksjonsevne øker bevilgningsbehovet med 19,7 mill. kroner. Øvrige anslagsendringer på posten øker bevilgningsbehovet med 19,2 mill. kroner. I sum gir nevnte anslagsendringer behov for å øke bevilgningen på posten med 22,7 mill. kroner.

Det foreslås å gi fulltidsstøtte fra undervisningsåret 2017–18 til elever med utvidet rett til videregående opplæring på grunn av særskilt språkopplæring. Denne elevgruppen får i dag ikke full utdanningsstøtte hvis studiebelastningen er redusert. Dagens praksis fører til en uheldig avkorting av utdanningsstøtten for elever med særskilt rett til norskopplæring, en sårbar gruppe elever. Forslaget innebærer at bevilgningsbehovet på posten øker med 0,3 mill. kroner. Denne kostnaden foreslås dekket inn ved å redusere bevilgningen på kap. 2410, post 01 tilsvarende.

Samlet foreslås det å øke bevilgningen på posten med 23 mill. kroner.

Post 71 Andre stipend, overslagsbevilgning

Det foreslås å redusere bevilgningen på posten med 44,4 mill. kroner på grunn av færre mottagere av skolepengestipend enn tidligere anslått. Nye anslag for reisestipendordningene reduserer bevilgningsbehovet med ytterligere 11,9 mill. kroner. Øvrige anslagsendringer på posten øker bevilgningsbehovet med 1,1 mill. kroner. I sum gir nevnte anslagsendringer grunnlag for å redusere bevilgningen på posten med 55,3 mill. kroner.

Som følge av forslag om å gi fulltidsstøtte til deltakere på et ettårig utdanningsprogram for jødiske veivisere, se omtale under kap. 2410, post 50, foreslås det å øke bevilgningen på posten med 0,1 mill. kroner.

Samlet foreslås det å redusere bevilgningen på posten med 55,2 mill. kroner.

Post 72 Rentestøtte, overslagsbevilgning

Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 45,2 mill. kroner som følge av økt anslag for beholdningen av ikke-rentebærende lån, samt en økning på 25 000 kroner som følge av forslag om nye studieplasser ved Høgskolen i Molde, Høgskolen i Innlandet og Høgskulen på Vestlandet, jf. omtale under kap. 260, post 50.

Post 73 Avskrivninger, overslagsbevilgning

Lavere anslag for avskrivning av utdanningsgjeld for personer som arbeider i tiltakssonen (Finnmark og syv kommuner i Nord-Troms) trekker bevilgningsbehovet ned med 10,2 mill. kroner. Anslagsendringer for ordningen som gir visse låntakere rett til ettergivelse av renter reduserer bevilgningsbehovet med ytterligere 10,3 mill. kroner. Øvrige anslagsendringer på posten reduserer bevilgningsbehovet med 4 mill. kroner. I sum gir nevnte anslagsendringer grunnlag for å redusere bevilgningen på posten med 24,5 mill. kroner.

I budsjettavtalen om 2017-budsjettet ble regjeringen og Kristelig Folkeparti og Venstre enige om å innføre en ny ordning som innebærer ettergivelse av siste års studielån for lærerstudenter som fullfører femårig utdanningsløp på normert tid, jf. Innst. 12 S (2016–2017). Det er lagt til grunn at ordningen bare skal gjelde for dem som påbegynner enten femårig grunnskolelærerutdanning (GLU 1–7 eller GLU 5–10) eller femårig lektorutdanning, fra og med studieåret 2017–18. Det betyr at første kull som får ettergivelse vil være dem som fullfører utdanningen våren 2022. Beregnet budsjetteffekt er 134 mill. kroner.

Grunnet særskilte rekrutteringsutfordringer for GLU 1–7 og i Nord-Norge, foreslår regjeringen å endre innretningen på ordningen slik at den blir bestående av tre delordninger:

Studenter som fullfører femårig grunnskolelærerutdanning (GLU 1–7 eller GLU 5–10) eller lektorutdanning på normert tid får ettergitt 51 000 kroner.

Studenter som fullfører femårig GLU 1–7 på normert tid får ettergitt ytterligere 55 000 kroner.

Studenter som fullfører femårig grunnskolelærerutdanning eller lektorutdanning, og som deretter arbeider som lærer i Nordland, Troms eller Finnmark i minst tre år, får ettergitt 55 000 kroner. For denne delordningen er det ikke krav om at utdanningen er gjennomført på normert tid.

De tre delordningene kan kombineres. For alle tre delordninger gjelder det et krav om å jobbe som lærer i minst tre av de første seks årene etter endt utdanning for å kunne få ettergivelse. Forutsatt at GLU 1–7 gjennomføres på normert tid og man deretter arbeider som lærer i Nord-Norge i minst tre år, kan inntil 161 000 kroner ettergis.

Regjeringen foreslår å innføre en ordning med årlig gjeldsavskrivning på 20 000 kroner for kvalifiserte grunnskolelærere som arbeider i grunnskolen i tiltakssonen. Avskrivningen kommer i tillegg til den gjeldsavskrivningen disse personene

vil ha rett til under den eksisterende ettergivelsesordningen for yrkesaktive i tiltakssonen, og gir mulighet til å oppnå en samlet ettergivelse på inntil 45 000 kroner per år. Opptjening av rett til avskrivning i den nye ordningen for kvalifiserte grunnskolelærere vil starte fra 1. august 2017. Formålet med ordningen er å legge til rette for økning i andelen lærere som oppfyller kompetansekravene for tilsetning i grunnskolen i Finnmark og Nord-Troms. Det langsiktige målet er å gi barn og ungdom i området et godt grunnlag for videre utdanning og deltakelse i fremtidig verdiskaping i nordområdene. Ordningen er et midlertidig tiltak som avvikles når de første studentene i den tredelte ordningen referert over er ferdig utdannet i 2022. Forslaget gir ikke utgifter på statsbudsjettet til ettergivelse av studielån i 2017, men anslås å øke bevilgningsnivået med 8 mill. kroner i 2018–2022, jf. forslag til romertallsvedtak. Se for øvrig omtale av utgifter til IKT-utvikling under post 01.

Samlet foreslås det å redusere bevilgningen på posten med 24,5 mill. kroner.

Post 74 Tap på utlån

Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 12,5 mill. kroner. Endringen skyldes i hovedsak økt anslag for lån som blir permanent overført til Statens innkrevingsentral.

Post 90 Økt lån og rentegjeld, overslagsbevilgning

Endrede anslag gir grunnlag for å redusere bevilgningen på posten med 256,3 mill. kroner. Av denne reduksjonen utgjør anslagsendringer for nye utlån i 2017 70,8 mill. kroner.

Som følge av forslag om å gi fulltidsstøtte til deltakere på et ettårig utdanningsprogram for jødiske veivisere, se omtale under kap. 2410, post 50, foreslås det å øke bevilgningen på posten med 0,4 mill. kroner.

Som følge av forslag om å opprette nye studie-plasser ved Høgskolen i Molde, Høgskolen i Innlandet og Høgskulen på Vestlandet, se omtale under kap. 260, post 50, foreslås det å øke bevilgningen på posten med 4,5 mill. kroner.

Samlet foreslås det å redusere bevilgningen på posten med 251,4 mill. kroner.

Kap. 5310 Statens lånekasse for utdanning

Post 04 Refusjon av ODA-godkjente utgifter

Regnskapstall for 2016 gir grunn til å øke anslaget for avskrivning av gjeld til kvotestudenter fra

ODA-godkjente land noe. Det foreslås derfor å øke bevilgningen på posten med 2,4 mill. kroner.

Post 29 Termingebyr

Flere låntakere bruker avtalegiro enn tidligere anslått. På denne bakgrunn foreslås det å redusere bevilgningen på posten med 5,6 mill. kroner.

Post 89 Purregebyrer

Det foreslås å redusere bevilgningen på posten med 2,3 mill. kroner som følge av at litt færre låntakere mottar andre- og tredjegangs betalingsvarsel enn tidligere anslått.

Post 90 Redusert lån og rentegjeld

Det foreslås å redusere bevilgningen på posten med 395,3 mill. kroner. Hovedårsaken er redusert anslag for innbetalinger av avdrag fra låntakerne.

Post 93 Omgjøring av utdanningslån til stipend

Det foreslås å redusere bevilgningen på posten med 90,9 mill. kroner som følge av redusert anslag for lån som blir omgjort til stipend.

Kap. 5617 Renter fra Statens lånekasse for utdanning

Post 80 Renter

Redusert anslag for opptjente, ikke-betalte renter trekker bevilgningsbehovet ned med 70,5 mill. kroner, samtidig som økt anslag for brutto rentestøtte øker bevilgningsbehovet med 36,6 mill. kroner. Øvrige anslagsendringer på posten tilsier bare mindre justeringer i bevilgningen.

Som følge av forslag om å opprette nye studie-plasser ved Høgskolen i Molde, Høgskolen i Innlandet og Høgskulen på Vestlandet, se omtale under kap. 260, post 50, foreslås det å øke bevilgningen på posten med 25 000 kroner.

Samlet foreslås det å redusere bevilgningen på posten med 34 mill. kroner.

Andre saker

Utstyr i videregående opplæring

Kunnskapsdepartementet viser til følgende merknad fra flertallet i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2017, jf. Innst. 12 S (2016–2017):

«Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til rapporten «Godt nok eller best mulig? Hovedrapport fra kartlegging av utstyrsituasjonen i videregående skole», utarbeidet av Ideas2Evidence på oppdrag for Utdanningsdirektoratet og fremlagt i september 2016. Rapporten bygger på en lands-omfattende kartlegging av utstyrsituasjonen i videregående opplæring. Flertallet er kjent med at rapporten behandles av partene gjennom SRY høsten 2016, og at Utdanningsdirektoratet og Kunnskapsdepartementet vil vurdere videre oppfølging våren 2017. Flertallet ber regjeringen komme tilbake til den videre oppfølgingen av dette arbeidet i RNB 2017.»

Kunnskapsdepartementet viser til at rapporten peker på betydelige variasjoner i utstyrssituasjonen mellom utdanningsprogram og programområder. I tillegg har skolene og bedriftene forskjellig syn på utstyrstilstanden og opplæringen elevene får i å bruke utstyret. Gjennomgangen viser også at det synes å være et stort utnyttet potensial for mer samarbeid mellom skole og arbeidsliv når det gjelder utstyr. Departementet vil vurdere rapporten nærmere og komme tilbake til videre oppfølging på egnet måte.

Omorganisering av den sentrale forvaltningen under Kunnskapsdepartementet

Regjeringen vil omorganisere den sentrale forvaltningen under Kunnskapsdepartementet. Arbeidet skjer bl.a. på bakgrunn av Svein Gjedrem og Sven-Ole Fagernæs sin rapport Kunnskapssektoren sett utenfra, som var på høring våren 2016. Målet med omorganiseringen er høyere kvalitet og effektivitet samt å flytte deler av oppgaveløsningen ut av Oslo. Endringene inngår i regjeringens arbeid for å effektivisere offentlig sektor. Regjeringen mener det er nødvendig å samle oppgaveløsningen i færre og større virksomheter med klar rolle- og arbeidsdeling og organisasjonsformer som passer til oppgavene som skal løses.

Regjeringen legger opp til å redegjøre nærmere for saken i statsbudsjettet for 2018. Lov- og forskriftsendringer knyttet til ny organisering vil bli sendt på høring.

American College of Norway

Stortinget ba i Innst. 12 S (2016–2017) om en redegjørelse om hvordan studenter ved American

college of Norway (ACN) kan studere videre ved norske universiteter og høyskoler.

ACN tilbyr utdanning i samarbeid med akkrediterte, amerikanske universiteter. Det er det amerikanske universitetet som utsteder vitnemål for utdanningen. ACN er ikke akkreditert av NOKUT, og etter det Kunnskapsdepartementet kjenner til, har ikke ACN planlagt å søke NOKUT om akkreditering.

Etter universitets- og høyskoleloven og tilhørende forskrift er myndigheten til å fastsette krav til utenlandsk utdanning og fatte vedtak om faglig godkjenning lagt til utdanningsinstitusjonen. Dette innebærer at Kunnskapsdepartementet ikke kan overprøve utdanningsinstitusjonenes vurderinger i saker om faglig godkjenning eller opptak til mastergrad.

Kunnskapsdepartementet har undersøkt saken. Etter det Kunnskapsdepartementet kjenner til har to studenter som har studert ved ACN og deretter ved amerikanske universiteter fått avslag ved søknad til masteropptak ved en norsk utdanningsinstitusjon. Utdanningsinstitusjonen har kommet til at utdanningen i nivå og omfang ikke tilsvarte tre års høyere utdanning, fordi deler av utdanningen er på nivå med norsk videregående utdanning.

Klagenemda ved utdanningsinstitusjonen behandlet avslagene på opptak. Nemda er et uavhengig klageorgan hvor lederen er lagdommer. Nemda konkluderte enstemmig med at klagerens tidligere utdanning ikke ble ansett for å være på et tilstrekkelig høyt nivå til å gi opptak til masterstudier. Klagenemda mente videre at saken var blitt behandlet i tråd med regelverk og rutiner for opptak.

Norge har ratifisert Lisboakonvensjonen om godkjenning av kvalifikasjoner vedrørende høyere utdanning. Prinsippet i konvensjonen er at et land skal godkjenne utdanning fra andre land som likeverdig med mindre det kan påvises «a substantial difference». Dette skal sikre akademisk mobilitet og legge til rette for felles løsninger og effektivt godkjenningsarbeid.

Kravet om at det må være en vesentlig forskjell innebærer en høy terskel for at en konvensjonspart ikke skal godkjenne utenlandsk utdanning gitt ved en godkjent utdanningsinstitusjon som likeverdig i nivå og omfang. En utdanningsinstitusjon vil imidlertid kunne komme til at det faglige innholdet i graden ikke er tilstrekkelig for opptak, forutsatt at disse faglige kravene er fastsatt i opptaksregler og gjelder tilsvarende for søkere med norske og utenlandsk utdanning. Hvis en søker ikke får utdanningen sin godkjent,

følger det av Lisboakonvensjonen at søkeren skal få informasjon om hva søkeren kan gjøre for å oppnå godkjenning på et senere tidspunkt.

Det er lovfestet at høyere utdanningsinstitusjoner har faglig frihet og det faglige ansvaret i godkjennings- og opptakssaker, men sakene må behandles etter prinsippene i Lisboakonvensjonen. Hvis den norske utdanningsinstitusjonen i disse sakene ikke har lagt de amerikanske utdanningsinstitusjonens vurdering av at utdanningen fra ACN er på bachelornivå til grunn i sin vurdering, kan det være i strid med Lisboakonvensjonen. Det vil imidlertid ikke være i strid med Lisboakonvensjonen hvis avslaget bygger på at deres bachelorutdanning ikke har de faglige sammensetningen som kreves for opptak til den aktuelle mastergraden. Kunnskapsdepartementet vil ta kontakt med den aktuelle utdanningsinstitusjonen for å bringe klarhet i saken.

Videre vil Kunnskapsdepartementet følge opp at avslag på søknader om faglig godkjenning skal inneholde veiledning om hvilke fag søkere bør ta for å kvalifisere til opptak. Dette vil gjøre det enklere for studenter å fortsette sin utdanning i Norge. Kunnskapsdepartementet vil også kontakte ACN og anbefale dem og deres amerikanske samarbeidsinstitusjon til å samarbeide med norske utdanningsinstitusjoner for å sikre forutsigbarhet ved opptak, slik at studentene er kvalifisert til opptak til masterstudier i Norge.

2.3 Kulturdepartementet

Kap. 315 Frivillighetsformål

Post 82 Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg

Ordningen for kompensasjon av merverdiavgift ved bygging av idrettsanlegg ble opprettet i 2010. Formålet med ordningen er å lette finansieringen av anleggsinvesteringer for idrettslag og foreninger.

I Saldert budsjett 2017 er det bevilget 175,9 mill. kroner til ordningen. Lotteri- og stiftelsestilsynet har i 2017 mottatt søknader om kompensasjon med et samlet søknadsbeløp på om lag 199 mill. kroner. Godkjent søknadsbeløp vil først være klart når tilsynet har sluttført søknadsbehandlingen. Det godkjente søknadsbeløpet vil erfaringsvis være lavere enn det omsøkte.

Bevilgningen på posten foreslås økt med 10 mill. kroner. Den foreløpige søknadsbehandlingen

tilsier at denne bevilgningsøkningen skal være tilstrekkelig til å innfri alle godkjente søknader om kompensasjon. Dersom bevilgningen ikke skulle rekke til full kompensasjon, vil den prosentvise avkortingen være lik for alle godkjente søknader.

Post 86 Tilskudd til internasjonale sykkelritt i Norge

Bevilgningen på posten omfatter tilskudd til internasjonale sykkelritt i Norge, herunder tilskudd til Sykkel-VM, som skal arrangeres i Bergen i september 2017. Arrangøren av Sykkel-VM har søkt Kulturdepartementet om en tilleggsbevilgning på 20,9 mill. kroner til å dekke økte kostnader til veiltak og omlegging av kollektivtrafikk under mesterskapet.

Sykkel-VM mottar betydelige kommunale, fylkeskommunale og statlige tilskudd. I 2016 og 2017 er det bevilget til sammen 42 mill. kroner i statlig tilskudd til mesterskapet.

For å bidra til en forsvarlig gjennomføring av arrangementet foreslås det å øke tilskuddet under Kulturdepartementet med ytterligere 7,5 mill. kroner. Videre fremmes det forslag om en økning på 2,5 mill. kroner for å dekke Sivilforsvarets merutgifter i forbindelse med arrangementet, jf. omtale under Justis- og beredskapsdepartementet på kap. 451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, post 01 Driftsutgifter.

Kap. 320 Norsk kulturråd

Post 55 Norsk kulturfond

I Saldert budsjett 2017 ble det bevilget 4 mill. kroner til opprettelse av en kunstnerassistentordning, jf. Innst. 14 S (2016–2017). Midlene til ordningen er bevilget på kap. 321, post 75.

Kulturdepartementet har nå lagt opp til at Norsk kulturråd skal forvalte ordningen. Bevilgningen til formålet foreslås med bakgrunn i dette omdisponert til kap. 320, post 55, mot tilsvarende reduksjon på kap. 321, post 75, jf. omtale nedenfor.

Kap. 321 Kunstnerøkonomi

Post 75 Vederlagsordninger

Bevilgningen på posten foreslås redusert med 4 mill. kroner, mot tilsvarende økning på kap. 320, post 55, jf. omtale ovenfor.

Kap. 322 Bygg og offentlige rom*Post 70 Nasjonale kulturbygg, kan overføres**Investeringsstilskudd til nytt scenekunsthuss*

Bergen kommune har søkt om statlig investeringsstilskudd til en planlagt ombygging av den gamle svømmehallen Sentralbadet i Bergen til et scenekunsthuss med nye permanente lokaler for Carte Blanche og BIT Teatergarasjen. Regjeringen foreslår at det bevilges et tilskudd på 10 mill. kroner til prosjektet i 2017. Regjeringen foreslår videre at det gis tilsagn om statlig bidrag i senere budsjettår på inntil en tredjedel av kostnadene for nytt scenekunsthuss, men at samlet ramme for statens tilskudd til prosjektet begrenses oppad til 230 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak.

Tilskudd til rehabilitering av Den Nationale Scene

Teaterbygningen til Den Nationale Scene har behov for rehabilitering av tak og fasader. Regjeringen foreslår at det bevilges et tilskudd på 40 mill. kroner til dette i 2017. Regjeringen foreslår videre at det gis tilsagn om ytterligere tilskudd i senere budsjettår, innenfor en samlet ramme for statlig tilskudd til prosjektet på 101 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak.

Samlet foreslås bevilgningen på posten økt med 50 mill. kroner.

Kap. 323 Musikk- og scenekunst*Post 01 Driftsutgifter*

Bevilgningen på posten dekker driftsutgiftene for Riksteatret. Utgifter knyttet til Riksteatrets turnévirksomhet dekkes på post 21.

Riksteatret har nylig foretatt nødvendige ombygninger i teatrets produksjonslokaler i Nydalen. Driftsutgiftene foreslås med bakgrunn i dette økt med 2,7 mill. kroner, mot tilsvarende reduksjon på post 21, jf. omtale nedenfor.

I Saldert budsjett 2017 var det innarbeidet visse innsparinger i driftsbevilgningene til statlige virksomheter. Ved en feil ble deler av innsparingen som var knyttet til virksomheten i Kulturtanken, plassert på denne posten. Bevilgningen på posten foreslås med bakgrunn i dette økt med 0,5 mill. kroner, mot tilsvarende reduksjon på kap. 325, post 01, jf. omtale nedenfor.

Samlet foreslås bevilgningen på posten økt med 3,2 mill. kroner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen på posten foreslås redusert med 2,7 mill. kroner, mot tilsvarende økning under kap. 323, post 01, jf. omtale ovenfor.

Kap. 325 Allmenne kulturformål*Post 01 Driftsutgifter*

Bevilgningen på posten foreslås redusert med 0,5 mill. kroner, mot tilsvarende økning på kap. 323, post 01, jf. omtale ovenfor.

Videre foreslås bevilgningen redusert med 2 mill. kroner for å dekke økte kostnader på post 21, jf. omtale nedenfor.

Samlet foreslås bevilgningen på posten redusert med 2,5 mill. kroner.

Post 21 Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, kan overføres

Kulturdepartementet vil i 2017 få økte utgifter til ulike utredninger i forbindelse med forberedelse til en planlagt kulturmelding, oppfølging av utvalg om søndagsåpne butikker og igangsetting av et arbeid med å revidere av arkivloven. Bevilgningen på posten foreslås som følge av dette økt med 4 mill. kroner, mot tilsvarende reduksjoner på postene 01 og 79, jf. omtale under disse postene.

Post 79 Til disposisjon, kan nyttes under post 01

Bevilgningen foreslås redusert med 2 mill. kroner for å dekke økte kostnader på post 21, jf. omtale ovenfor.

Kap. 328 Museum og visuell kunst*Post 70 Det nasjonale museumsnettverket*

Bevilgningen på posten foreslås økt med 2 mill. kroner til økt tilskudd til Midt-Troms Museum. Midlene skal benyttes til utvikling av en permanent utstilling, «Midt-Troms i miniatyr», i Midt-Troms Barnemuseum. Museet skal formidle historie på barns premisser.

Post 78 Ymse faste tiltak

Seilskipet Statsraad Lehmkuhl mottar om lag 8 mill. kroner i driftstilskudd fra Kulturdepartementet i 2017. I 2016 ble det oppdaget behov for ekstraordinært vedlikehold i et omfang som bare

Tabell 2.1 Forslag til åpningsbalanse for Den norske kirke (det nye rettssubjektet). Beløp i kroner.

Eiendeler		Gjeld og egenkapital	
<i>Anleggsmidler:</i>			
Immaterielle eiendeler	11 773 846	Egenkapital	149 968 078
Varige driftsmidler	12 512 917		
Finansielle anleggsmidler	124 160		
<i>Omløpsmidler:</i>			
Kortsiktige fordringer	278 893 645	<i>Kortsiktig gjeld:</i>	
Varebeholdning	19 970	Feriepenger inkl. arbeidsgiveravgift	120 750 000
Den norske kirkes landsfond	25 100 000	Annen kortsiktig gjeld	62 680 460
Bank og kontanter	4 974 000		
Sum eiendeler	333 398 538	Sum egenkapital og gjeld	333 398 538

delvis kan finansieres innenfor stiftelsen Statsraad Lehmkuhls egne rammer.

Bevilgningen på posten foreslås med bakgrunn i dette økt med 3 mill. kroner til utbedringsarbeidene på seilskipet Statsraad Lehmkuhl.

Kap. 334 Film- og medieformål

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen på posten skal bl.a. dekke utgifter ved oppdragsvirksomhet som blant annet Norsk filminstitutt utfører på vegne av andre. Omfanget av denne virksomheten forventes å bli lavere enn opprinnelig budsjettet, jf. omtale under kap. 3334, post 02 nedenfor. Bevilgningen på posten foreslås med bakgrunn i dette redusert med 3 mill. kroner.

Kap. 3334 Film- og medieformål

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Norsk filminstitutts oppdragsinntekter antas å bli lavere enn opprinnelig forutsatt. Bevilgningen på posten foreslås redusert med 3 mill. kroner, jf. omtale under kap. 334, post 21 ovenfor.

Kap. 340 Den norske kirke

Post 73 Tilskudd til Den norske kirke – oppgjør av feriepengeforpliktelse m.m.

Fra 1. januar 2017 ble tidligere statskirkelige virksomheter, bl.a. Kirkerådet, bispedømmerådene og prestatjenesten, skilt ut fra statsforvaltningen og etablert som et eget rettssubjekt, Den norske kirke. Opptjente feriepenge i 2016 for arbeidstakere som i 2017 er overført til det nye rettssubjektet, samt overført ferie og fleksitid, er en gjeldsforpliktelse for rettssubjektet i 2017. For dekning av forpliktelsen ble det i Saldert budsjett 2017 bevilget et tilskudd til rettssubjektet på 125 mill. kroner, jf. også omtalen av posten og forslaget til foreløpig åpningsbalanse i Prop. 1 S (2016–2017) for Kulturdepartementet. Oppdaterte anslag viser at disse forpliktelsene er høyere enn det som lå til grunn for bevilgningen i saldert budsjett. Med bakgrunn i dette foreslås bevilgningen på kap. 340, post 73 økt med 21,8 mill. kroner, fra 125 mill. kroner til 146,8 mill. kroner.

I regi av Kirkerådet med bistand fra revisorer er det utarbeidet forslag til åpningsbalanse for rettssubjektet. Justert for forslaget til bevilgningsøkning under kap. 340, post 73 er ovenstående forslag i tråd med Kirkerådets forslag til åpningsbalanse.

I forbindelse med arbeidet med åpningsbalansen har Kulturdepartementet, i dialog med Kirkerådet, tatt stilling til hvilke eiendeler, fordringer og gjeld som skal overføres rettssubjektet. Fordringer og gjeld som ikke overføres rettssubjektet, følges opp av Kulturdepartementet. Ved klas-

sifisering og vurdering av eiendeler og gjeld er det lagt til grunn vurderingsreglene som følger av regnskapsloven. Kortsiktige fordringer består i hovedsak av statens egenkapitaltilskudd på 100 mill. kroner og tilskudd for oppgjør av feriepengeforpliktelser m.m. på 146,8 mill. kroner. Annen kortsiktig gjeld er i hovedsak knyttet til overføring av ferie og fleksitid for ansatte som er virksomhetsoverdratt fra staten til det nye rettssubjektet, samt utgifter pådratt i 2016 som forfaller til betaling i 2017. Som det fremgår av balanseoppstillingen, utgjør egenkapitalen til rettssubjektet 150 mill. kroner. Dette er 4,5 mill. kroner høyere enn anslaget i den foreløpige åpningsbalansen presentert i Prop. 1 S (2016–2017) for Kulturdepartementet.

I forbindelse med utskillingen av Den norske kirke fra staten fra 2017 og omdanningen av Den norske kirke til eget rettssubjekt ba kirke-, utdannings- og forskningskomiteen i Innst. 12 S (2016–2017) om at regjeringen kom tilbake til Stortinget med «en oppdatering av situasjonen og vurdering av egenkapitalbehovet i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2017».

På nyåret 2017 ba Kulturdepartementet om at Kirkerådet ga sin vurdering av situasjonen og av egenkapitalspørsmålet. Kirkerådet fremholder i sin vurdering at driftsbudsjettet for det nye rettssubjektet er stramt, og at det er «en viss sannsynlighet» for at det vil oppstå et driftsunderskudd i 2017. Når det gjelder egenkapitalspørsmålet, fremholder Kirkerådet at statens egenkapitaltilskudd på 100 mill. kroner bør økes til 400 mill. kroner. Kirkerådet mener det er risiko for at kirkens pensjonspremie til SPK vil øke i årene fremover, ikke minst dersom flere enn før velger å gå av med tidligpensjon (AFP). Kirkerådet viser dessuten til det mulige driftsunderskuddet som vil kunne oppstå i 2017, og risikoen for at statens rammetilskudd kan bli redusert. Kirkerådet mener den foreslåtte økningen av egenkapitaltilskuddet er nødvendig av hensyn til slike risikofaktorer.

Etter Kulturdepartementets syn er det bevilgede egenkapitaltilskuddet på 100 mill. kroner tilstrekkelig for å sikre det nye rettssubjektet en forsvarlig drift gjennom året, jf. omtalen av egenkapitaltilskuddet i Prop. 1 S (2016–2017) for Kulturdepartementet under kap. 340, post 72. Egenkapitalen i åpningsbalansen er om lag på samme nivå som i den foreslåtte åpningsbalansen i Prop. 1 S (2016–2017). Kulturdepartementet kan ikke se at usikkerhet om endringer i pensjonspremien til SPK, om mulige driftsunderskudd og om statens

fremtidige rammetilskudd kan begrunne ytterligere tilførsel av egenkapital.

Andre saker

Produksjonstilskudd til bydelsaviser

Det vises til anmodningsvedtak nr. 232 (2016–2017) av 14. desember 2016:

«Stortinget ber regjeringen, om nødvendig gjennom forskriftsendringer, legge til rette for at bydelsaviser som mister tilskudd som følge av endringen i Forskrift om produksjonstilskudd til nyhetsmedier mv. i 2014, får produksjonstilskudd inntil Mediemangfoldsutvalgets rapport og stortingsmeldingen i etterkant av denne er ferdigbehandlet.»

Stortinget fattet vedtaket i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet 2017, jf. Innst. 14 S (2016–2017).

Kulturdepartementet vil følge opp vedtaket gjennom nødvendige forskriftsendringer. Endringene vil bli lagt til grunn for fordelingen av produksjonstilskudd for 2017.

Slukking av FM-nettet

Det vises til anmodningsvedtak nr. 111 (2016–2017) av 7. desember 2016:

«Stortinget ber regjeringen følge slukkingen av FM-nettet nøye, og løpende sikre seg at beredskapen ikke rammes og at dekningsgraden blir oppfylt i tråd med Stortingets forutsetninger.»

Stortinget fattet vedtaket i forbindelse med representantforslag om utsatt slukking av FM-nettet, jf. Dok 8:10 S (2016–2017) og Innst. 99 S (2016–2017).

Kulturdepartementet viser til at slukkingen av FM-nettet er igangsatt. I Nordland fylke ble de riksdekkende FM-sendingene slukket 11. januar 2017. NRKs sendinger i Møre og Romsdal samt Nord- og Sør-Trøndelag ble slukket 8. februar, etterfulgt av sendingene til Radio Norge og P4 21. april. I Telemark, Buskerud, Hedmark og Oppland ble NRKs sendinger slukket 26. april.

Kulturdepartementet følger slukkeprosessen nøye, og har blant annet bedt NRK og Statens vegvesen om statusrapporter fra hver slukkeregion. NRK er anmodet om å rapportere på dekning, herunder kontrollmålinger av teoretisk dekning basert på tilbakemeldinger fra publikum, oppføl-

ging av eventuelle mangler samt eventuelle vurderinger vedrørende utbygging i områder uten teoretisk dekning. Videre skal rapportene omtale tilgangen på teknisk utstyr rundt tidspunktet for slukking i den enkelte region. Rapportene skal i tillegg inneholde informasjon om antall henvendelser fra publikum, hovedtrekkene i disse og hvordan henvendelsene følges opp. Rapportene fra Statens vegvesen skal omtale status for utbygging av DAB i tunneler. Rapportene fra NRK og Statens vegvesen mottas fortløpende – innen 14 dager etter NRKs slukking i den enkelte region. Redegjørelsen nedenfor er basert på erfaringene fra de slukkeregioner som så langt har vært gjensstand for rapportering. Dette omfatter Nordland, Møre og Romsdal samt Nord- og Sør-Trøndelag.

Dekning

NRKs del av DAB-nettet skal ha en digital dekning som minst tilsvare dekningen til NRK P1 i FM-nettet, jf. Meld. St. 8 (2010–2011) og Innst. 329 S (2010–2011). I den forbindelse har Kulturdepartementet via Samferdselsdepartementet anmodet Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) om å kartlegge dekningen i DAB-nettene. Nkom konkluderte vinteren 2015 med at NRKs DAB-nett (Regionblokk) hadde en befolkningsdekning på om lag 99,5 pst. per januar 2015. Kulturdepartementet anmodet høsten 2016 Nkom om en ny vurdering, på bakgrunn av at NRK hadde bekostet ytterligere 128 sendere. Nkoms nye vurdering viste at befolkningsdekningen i NRKs DAB-nett var om lag 99,7 pst. pr. september 2016.

Dekningsgraden i NRKs DAB-nett er etter Nkoms vurderinger minst like god som FM-nettet, som har en befolkningsdekning på om lag 98,6 pst. i FM stereo og om lag 99,6 pst. i FM mono. Videre har Nkom konkludert med at NRKs DAB-nett også har noe bedre veidekning enn FM-nettet.

Kulturdepartementet har bedt NRK om løpende og så raskt som mulig å følge opp eventuelle tilbakemeldinger om mangelfull reell dekning, sammenlignet med de teoretiske dekningsberegningene. I tillegg har Kulturdepartementet anmodet NRK om fortløpende å vurdere hvorvidt områder, eksempelvis i husstander, på vei, sjø eller fjell uten dekning på dekningskartet, bør få dekning ut fra beredskapshensyn. I NRKs rapport fra slukking av FM-nettet i Nordland, Møre og Romsdal samt Nord- og Sør-Trøndelag opplyses det at flere team rundt i regionene foretok daglige kontroller av nettet i forkant av slukking. Teamenes observasjoner korresponderte i hovedsak

godt med det teoretiske dekningskartet. Enkelte steder er det planlagt nye sendere for å bedre dekningen. Totalt vil det være etablert omkring 100 nye sendere i de to første slukkeregionene siden 2015.

Regjeringen viser til at kravet til at NRKs DAB-nett skal ha en befolkningsdekning som minst tilsvare NRK P1 i FM-nettet er det viktigste beredskapskravet. Det var derfor viktig at NRK har intensivert kontrollmålinger i forkant av slukkingen i de to første regionene. Det er også viktig at NRK har sørget for ytterligere forbedring av DAB-dekningen gjennom å utplassere et stort antall nye sendere i disse regionene. Disse tiltakene optimaliserer DAB-nettet ytterligere utover dekningskravet som er stilt fra Stortinget. Regjeringen legger til grunn at NRK gjør tilsvarende vurderinger i de regionene der FM-nettet ennå ikke er slukket.

Statens vegvesen bygger DAB-kringkasting, med mulighet for å formidle meldinger via alle radiokanaler som en del av tunnelens sikkerhetsutrustning. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) overleverte 2. desember 2016 rapporten «Beredskapsmessig vurdering av overgangen til DAB» til Justis- og beredskapsdepartementet. DSB konkluderte med at beredskapssituasjonen i tunneler vil være bedre i DAB-nettet fordi alle radiokanaler og ikke bare NRK P1 vil være tilgjengelig. Statens vegvesen installerer DAB-sendere i alle tunneler som er lengre enn 500 meter, og som har en årsdøgntrafikk på over 5 000 biler. Alle tunnelene som i dag har FM, vil få DAB. I tillegg vil alle nye veitunneler over 500 m få installert DAB.

Rapportene fra Nordland, Møre og Romsdal samt Nord- og Sør-Trøndelag bekrefter at DAB-dekning i all hovedsak har blitt installert før NRKs slukkedato. Ett unntak er 15 tunneler på fylkesveier i Møre og Romsdal. Disse hadde ikke DAB-dekning da NRK slukket sine sendere 8. februar. Statens vegvesen opplyser at 12 av disse 15 tunnelene fikk DAB-dekning innen slukkingen av de kommersielle FM-sendingene den 21. april. De resterende tunnelene vil få DAB-dekning i løpet av kort tid. Statens vegvesen opplyser videre at kontrollmålinger i aktuelle tunneler i de to første slukkeregionene viser at DAB-dekningen generelt er god.

Regjeringen viser til at kringkasting er en viktig del av sikkerhetsutrustningen i tunneler, og at det derfor er av stor betydning at installeringen av DAB ferdigstilles før FM-nettet slukkes. Det vises i denne forbindelse til at Statens Vegvesen opply-

ser at installering av DAB i de aktuelle tunnelene i hovedsak er i rute i henhold til slukkeplanen.

Tilgang på teknisk utstyr

NRKs rapporter fra Nordland, Møre og Romsdal samt Nord- og Sør-Trøndelag viser at publikum generelt har hatt tilfredsstillende tilgang på teknisk utstyr. Det er likevel unntak, eksempelvis i form av at enkelte butikker ikke har hatt tilstrekkelig lagre av visse DAB-produkter, eller ved at enkelte verksteder ikke har hatt det nødvendige antall adaptere på lager. Likevel har markedet totalt sett vært leveringsdyktig vedrørende biladaptere.

Regjeringen viser til at tilstrekkelig tilgang på mottaksutstyr er viktig for et vellykket teknologiskifte og legger til grunn at salgskanalerne opprettholder en god tilgang på teknisk utstyr når FM-nettet slukkes i resten av landet.

Informasjon til publikum

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap fremholder i sin rapport fra 2016 tempoet for digitalisering av bilparken samt korrekt bruk og montering av utstyr som de viktigste utfordringene ved teknologiskiftet. Kulturdepartementet har vært oppmerksom på problemstillingen som DSB fremhever og vektlagt at Medietilsynet, NRK og andre kringkastere gjennomfører omfattende informasjonstiltak vedrørende slukkingen av FM-nettet. Radioaktørene har blant annet sendt brev til alle husstander i de to første slukkeregionene med informasjon om teknologiskiftet og råd for å sikre godt radiomottak. Videre startet NRK høsten 2016 en større informasjonskampanje om radiodigitaliseringen og oppbemannet sin publikumsservice for å kunne besvare DAB-relaterte spørsmål på telefon, DAB-chat og e-post. NRKs informasjonfilmer på TV er sett av 95 pst. av befolkningen.

NRK opplyser at publikumsservice mottok over dobbelt så mange henvendelser som normalt ved slukkingen av FM-nettet i Nordland. Ved slukketidspunktet i Møre og Romsdal, samt Nord- og Sør-Trøndelag melder NRK at antall henvendelser vedrørende DAB var om lag 20 pst. lavere enn normalt. Når det gjelder hovedtrekkene i henvendelsene fra publikum, opplyser NRK at henvendelsene ved tidspunktet for FM-slukking i Nordland i liten grad var relatert til FM-slukkingen i seg selv. Henvendelsene var i hovedsak knyttet til at NRK gikk over til å sende alle kanaler i DAB+ og behovet for å foreta kanalsøk i denne forbindelse.

Mange henvendelser gjaldt også spørsmål om bruk og montering av utstyr, samt enkelte henvendelser vedrørende mangelfull dekning. NRK opplyser at de som regel lykkes med å løse utfordringene til lyttere som kontakter NRK angående bruk og montering av utstyr. De fleste tilbakemeldinger om mangelfull dekning følger NRK opp ved å foreta kontrollmålinger, og i enkelte tilfeller ved å dra på hjemmebesøk.

På bakgrunn av erfaringene fra de to første slukkeregionene, legger regjeringen til grunn at publikum i stor grad har vært forberedt på teknologiskiftet, og at overgangen har forløpt udramatisk. Det kan videre legges til grunn at NRKs publikumsservice kan hjelpe de aller fleste som tar kontakt. Det er imidlertid viktig at NRK opprettholder sitt styrkede informasjons- og kommunikasjonstilbud gjennom hele 2017. I tillegg legger regjeringen vekt på at Medietilsynet fortsetter arbeidet for å øke kjennskapet til teknologiskiftet, og særlig for å møte behovene for enkelte grupper i folket som trenger mer informasjon og assistanse.

Tilskudd til egenorganisert aktivitet

Det vises til anmodningsvedtak nr. 108 (2016–2017), pkt. 45, av 5. desember 2016:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å sikre tilskudd til egenorganisert idrett, herunder paraplyorganisasjon/felles styringsorgan for egenorganisert idrett ved tildeling av tippemidler.»

Stortinget fattet vedtaket i forbindelse med behandlingen av Meld. St. 1 (2016–2017) *Nasjonalbudsjettet 2017*, jf. Innst. 2 S (2016–2017).

Regjeringen ser behov for å legge bedre til rette for egenorganisert idrett og aktivitet. Kulturdepartementet viser til at statens overordnede mål for idrettspolitikken er idrett og fysisk aktivitet for alle. På grunnlag av dette, gjelder blant annet følgende mål for statlig støtte til idrettsformål:

- Alle skal ha mulighet til å drive idrett og fysisk aktivitet i form av trening og mosjon.
- Den frivillige, medlemsbaserte idretten skal ha gode rammevilkår for å gi grunnlag for et omfattende og inkluderende aktivitetstilbud.
- Samfunnet skal være godt tilrettelagt for egenorganisert fysisk aktivitet.

For å ivareta målene i den statlige idrettspolitikken vil regjeringen bidra til gode rammebetingelser for den organiserte idretten. Samtidig vil regjeringen legge til rette for at de som ønsker

å drive egenorganisert aktivitet utenfor rammene av et idrettslag, har gode muligheter til dette.

For å få konkrete råd om hvordan det bedre kan legges til rette for egenorganisert aktivitet, inviterte Kulturdepartementet miljøer for egenorganisert aktivitet til innspillsmøte 27. mars 2017. Det var bred deltakelse på møtet, og departementet fikk mange nyttige innspill.

Det er først og fremst gjennom tilskudd til bygging og rehabilitering av anlegg at staten i dag legger til rette for egenorganisert aktivitet. I 2016 kom det inn 1 467 nye søknader om spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet. Av disse var 54 pst. primært beregnet for egenorganisert aktivitet, mens 46 pst. primært var beregnet for organisert idrett.

Anlegg for egenorganisert aktivitet inkluderer blant annet bad og svømmeanlegg, skateboardanlegg, parkouranlegg, alpinanlegg, skiløyper, anlegg for friluftsliv, utendørs klatreanlegg, sandvolleyballbaner, balløkker/ballbaner og diverse nærmiljøanlegg.

Det har vært en jevn økning i tilskuddene til anlegg for egenorganisert aktivitet de siste årene. Tilskuddene i 2016 utgjorde godt over 300 mill. kroner. De to siste årene har for eksempel tilskudd til større skateanlegg økt betydelig. Totalt ble det tildelt over 20 mill. kroner til skateanlegg i 2016.

Denne utviklingen viser at anlegg for egenorganisert aktivitet har blitt prioritert av kommuner og fylkeskommuner de siste årene. Samtidig er det regjeringens vurdering at det er behov for å legge bedre til rette for egenorganisert aktivitet.

Ved hovedfordelingen av spillemidler til idrettsformål har Kulturdepartementet satt av midler til en ny tilskuddsordning, hvor kommuner kan søke om tilskudd til bygging av anlegg for egenorganisert aktivitet. Ordningen skal bidra til bygging av nye anleggstyper, og anleggene skal ha vesentlige elementer av nyskaping. Hensikten er å stimulere kommuner til å tenke nytt når det gjelder bygging av anlegg for egenorganisert aktivitet, og dermed skape nye og bedre muligheter for fysisk aktivitet.

For at anleggene skal bli drevet og vedlikeholdt over tid, er det kommuner som kan søke om midler i denne ordningen. Samtidig vil det være et vilkår at kommunene samarbeider tett med lokale brukergrupper i utforming og plasseringen av anleggene. Anleggene skal være allment og lett tilgjengelige.

I fordelingen av spillemidler til idrettsformål for 2017 har regjeringen satt av 35 mill. kroner til ordningen. Regjeringen har videre lagt opp til at

det skal settes av 100 mill. kroner av spillemidlene til ordningen over de neste tre årene.

Kulturdepartementet har også innledet en dialog med kommuner og fylkeskommuner om hvordan man kan bedre lokale og regionale behovsvurderinger, slik at man på en best mulig måte kan ivareta de anleggsbehovene man til enhver tid står overfor.

I fordelingen av spillemidler til idrettsformål i 2017 er det også satt av 5 mill. kroner til et nytt aktivitetstilskudd for egenorganisert fysisk aktivitet. Dette gjøres gjennom å utvide virkeområdet for tilskuddsordningen Frifond barn og unge.

Frifond barn og unge er en støtteordning for organisasjoner, grupper og foreninger av barn og unge. Gjennom ordningen kan grupper på minimum tre personer søke om tilskudd begrenset oppad til 35 000 kroner til aktivitetstiltak. Det er et vilkår for støtte at barn og unge under 26 år er deltakere i aktiviteten. Gjennom enkle søknads- og rapporteringsskjema, ingen søknadsfrister og kort behandlingstid skal ordningen være lett å bruke.

Fra 2017 vil det i denne ordningen være mulig å søke om tilskudd til egenorganisert aktivitet, i form av trening og mosjonsaktivitet utenfor rammen av den medlemsbaserte idretten. Lag og foreninger tilknyttet NIF vil ikke kunne søke om tilskudd i ordningen.

Stortinget har også bedt regjeringen vurdere tilskudd til en paraplyorganisasjon/felles styringsorgan for egenorganisert idrett. Per i dag eksisterer det ingen paraplyorganisasjon for egenorganisert aktivitet. Det er viktig å understreke at paraplyorganisasjoner henter sin legitimitet fra de grupper de skal representere. Organisasjonenes betydning og legitimitet kommer til uttrykk gjennom den aktiviteten som skapes lokalt.

Etablering av paraplyorganisasjoner må derfor komme som et resultat av ønsker nedenfra. Det er de som driver aktiviteten som må vurdere om det er behov for å opprette organisasjoner som skal ivareta deres interesser. Det er ikke statens oppgave å bidra til etablering av paraplyorganisasjoner, og organisasjonene kan ikke hente sin legitimitet fra offentlige myndigheter.

Gjennom de nye tilskuddene som det nå er satt av midler til, gir regjeringen et betydelig bidrag til egenorganisert aktivitet. Alle skal ha mulighet til å drive med idrett og fysisk aktivitet. De som ønsker å drive egenorganisert aktivitet utenfor rammene av et idrettslag, bør ha gode muligheter til dette. Regjeringen vil fortløpende vurdere om det er behov for ytterligere tiltak på

dette området for å gi god måloppnåelse i den statlige idrettspolitikken.

2.4 Justis- og beredskapsdepartementet

Kap. 61 Høyesterett

Post 01 Driftsutgifter

Omdisponering, pensjonspremie

Fra og med 1. januar 2017 ble det innført en forenklet modell for premiebeting for statlige virksomheter med en fast premiesats på 14 pst. (12 pst. arbeidsgiverandel og to pst. medlemsandel av lønnsgrunnlaget). Tiltaket gjaldt de fleste statlige virksomheter som tidligere ikke betalte pensjonspremie til Statens pensjonskasse (SPK). Virksomhetene ble kompensert for økte anslåtte utgifter til pensjonspremie, jf. Prop. 1 S (2016–2017) for Arbeids- og sosialdepartementet og Gul bok 2017. Samlet kompensasjon utgjorde i overkant av 7,4 mrd. kroner. Kompensasjonen baserte seg på lønnsgrunnlaget fra april 2016, justert for kjente relevante forhold, herunder omorganiseringer. Basert på oppdaterte anslag for lønnsgrunnlaget per januar 2017 fra SPK, foreslår regjeringen enkelte justeringer av kompensasjonen.

Det foreslås å redusere bevilgningen på posten med 0,3 mill. kroner knyttet til kompensasjon for utgifter til pensjonspremie.

Lønnsjustering

I bevilgningen på posten i Saldert budsjett 2017 er det ikke tatt høyde for lønnsoppgjør for dommere i Høyesterett per 1. oktober 2015. Helårsvirkningen, medregnet arbeidsgiveravgift, ferielønnsstillegg og fremtidige pensjonsforpliktelser, er beregnet til å utgjøre 0,2 mill. kroner. Det foreslås å øke bevilgningen på kap. 61, post 01 med 0,2 mill. kroner.

Oppsummering

Samlet foreslås det å redusere bevilgningen på kap. 61, post 01 med 0,1 mill. kroner.

Kap. 400 Justis- og beredskapsdepartementet

Post 01 Driftsutgifter

Høygradert mobilkommunikasjonsløsning

I forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2016 ble det bevilget 11 mill. kroner til etablering av en høygradert mobilkommunikasjonsløsning for sivil sektor.

Leverandøren av løsningen hadde ikke mulighet til å levere hele anskaffelsen i 2016, noe som medførte et mindreforbruk i 2016 på om lag 3,3 mill. kroner.

Det foreslås å øke bevilgningen med 2,8 mill. kroner for å kunne slutføre anskaffelsen av høygradert mobilkommunikasjonsløsning for sivil sektor.

Omdisponering, pensjonspremie

Det vises til omtale av justeringer av kompensasjon for betaling av pensjonspremie under kap. 61, post 01. Det vises til omtale av justeringer av kompensasjon for betaling av pensjonspremie under kap. 61, post 01. Det foreslås å redusere bevilgningen på posten med 2,2 mill. kroner knyttet til kompensasjon for utgifter til pensjonspremie.

Omdisponeringer

Det foreslås å redusere bevilgningen på kap. 400, post 01 med 1,4 mill. kroner, mot en tilsvarende økning fordelt på kap. 410, post 01 og kap. 474, kap. 01, jf. omtale under disse kapitlene.

I forbindelse med nysalderingen for 2016 ble det overført lønnsutgifter for en stilling fra Krisestøtteenheten til Justis- og beredskapsdepartementet knyttet til arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap, tilsvarende 130 000 kroner. Helårsvirkningen av stillingen er beregnet til 1,0 mill. kroner. Det foreslås derfor å øke bevilgningen på kap. 400, post 01 med 1,0 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon av bevilgningen på kap. 452, post 01.

Oppsummering

Samlet foreslås det å øke bevilgningen på kap. 400, post 01 med 0,1 mill. kroner.

Post 23 Spesielle driftsutgifter, forskning og kunnskapsutvikling, kan overføres

Det vises til omtale av justeringer av kompensasjon for betaling av pensjonspremie under kap. 61,

post 01. Det foreslås å redusere bevilgningen på posten med 0,1 mill. kroner knyttet til kompensasjon for utgifter til pensjonspremie.

Kap. 410 Domstolene

Post 01 Driftsutgifter

Omdisponering, pensjonspremie

Det vises til omtale av justeringer av kompensasjon for betaling av pensjonspremie under kap. 61, post 01. Det foreslås å redusere bevilgningen på posten med 6,7 mill. kroner knyttet til kompensasjon for utgifter til pensjonspremie.

Omdisponering, Kommunikasjonskontrollutvalget

Det foreslås å overføre et årsverk fra Justis- og beredskapsdepartementet til domstolene. Det foresås derfor å øke bevilgningen på kap. 410, post 01 med 0,8 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon på kap. 400, post 01.

Lønnsjustering

Lønnsendringer for dommere i tingrettene og lagmannsrettene var ikke fastsatt da budsjettforslaget for 2017 ble lagt frem, og det er således ikke tatt høyde for dette i saldert budsjett. Endringene har virkning fra 1. oktober 2016 og er beregnet til å utgjøre 29 mill. kroner. Det foreslås å øke bevilgningen på kap. 410, post 01 tilsvarende.

Oppsummering

Samlet foreslås det å øke bevilgningen på kap. 410, post 01 med 23,1 mill. kroner.

Kap. 411 Domstoladministrasjonen

Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 410, post 1

Omdisponering, pensjonspremie

Det vises til omtale av justeringer av kompensasjon for betaling av pensjonspremie under kap. 61, post 01. Det foreslås å redusere bevilgningen på posten med 0,2 mill. kroner knyttet til kompensasjon for utgifter til pensjonspremie.

Kap. 430 Kriminalomsorgen

Post 01 Driftsutgifter

Omdisponering, pensjonspremie

Det vises til omtale av justeringer av kompensasjon for betaling av pensjonspremie under kap. 61, post 01. Det foreslås å redusere bevilgningen på posten med 2,7 mill. kroner knyttet til kompensasjon for utgifter til pensjonspremie.

Kap. 432 Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS)

Post 01 Driftsutgifter

Økt opptak ved Kriminalomsorgens utdanningscenter

I forbindelse med forslag om etablering av nytt fengsel i Agder er det behov for å øke klasseopptaket ved Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS). Det er samlet behov for å øke klasseopptaket med fem klasser, hvorav tre klasser i 2017.

Det foreslås å øke bevilgningen under kap. 432, post 01 med 19,7 mill. kroner til å øke klasseopptaket ved KRUS med tre klasser i 2017.

Omdisponering, pensjonspremie

Det vises til omtale av justeringer av kompensasjon for betaling av pensjonspremie under kap. 61, post 01. Det foreslås å redusere bevilgningen på posten med 0,1 mill. kroner knyttet til kompensasjon for utgifter til pensjonspremie.

Samlet foreslås bevilgningen på kap. 432, post 01 økt med 19,6 mill. kroner.

Kap. 440 Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten

Post 01 Driftsutgifter

Investering i kjøretøy og utstyr

Bevilgningen til politiet har økt betydelig i denne stortingsperioden. Samtidig er det behov for fornyelse særlig av patruljekjøretøy. Krav om responstid og utrulling av nye IKT-løsninger med mer politiarbeid på stedet gjør det viktig å ha en moderne utstyrt og velfungerende bilpark. Som ledd i gjennomføringen av nærpolitireformen i 2017 er det behov for at alle politidistrikt kan begynne å ta i bruk utstyr til operativt arbeid, herunder PCer til bruk av politijurister og etterforskere og mobiltelefoner til polititjenestemenn.

På bakgrunn av ovennevnte foreslås det som et engangstiltak i 2017 å øke bevilgningen på kap.

440, post 01 med 100 mill. kroner til investeringer i utstyr i politidistriktene.

Anskaffelse av politihelikopter med transportkapasitet

I Prop. 1 S (2016–2017) for Justis- og beredskapsdepartementet fremgår det at det vil bli gjennomført en anskaffelsesprosess for kjøp av to nye politihelikoptre, med opsjon på et tredje helikopter. Videre fremgår det at regjeringen tar sikte på å legge frem en anbefaling om antall nye politihelikoptre og forslag til kostnadsramme i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2017. Regjeringen legger opp til å anskaffe tre nye politihelikoptre med transportkapasitet som skal leveres i løpet av 2019. Tre helikoptre vil sikre tilgjengelighet og evnen til hurtig respons for en første innsatsstyrke. Med tre politihelikoptre vil politiet få ett helikopter til søk, observasjon og overvåkning (som i dag), ett helikopter i transportkonfigurering primært for de nasjonale beredskapsressursene og ett helikopter forbeholdt vedlikehold, trening og sertifisering av mannskap. Tre politihelikoptre legger også til rette for å kunne flytte ett helikopter til andre deler av landet for kortere perioder. Dette vil innebære en viktig bedring av beredskapen for Norge.

Forhandlingene med mulige leverandører er i slutfasen. Kontrakten som inngås vil pådra staten forpliktelser utover budsjettåret. Det foreslås derfor at Justis- og beredskapsdepartementet gis fullmakt til å kunne pådra staten forpliktelser utover budsjettåret, slik at samlet ramme for forpliktelser i hele avtaleperioden i kontrakten ikke overstiger 450 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak. Siden det også vil påløpe utgifter til formålet i inneværende år, foreslås det å øke bevilgningen med 18,5 mill. kroner knyttet til anskaffelsen.

Objektsikring

Eier av skjermingsverdige objekt har i henhold til sikkerhetsloven med tilhørende forskrift om objektsikkerhet plikt til å beskytte objekter gjennom iverksettelse av sikkerhetstiltak. Riksrevisjonen har i rapport om årlig revisjon og kontroll for budsjettåret 2015 fremmet kritikk av blant annet politiets manglende grunnsikring av egne skjermingsverdige objekter. Det er behov for å gjennomføre tiltak i 2017 for bedre grunnsikringen av enkelte objekter. Det foreslås på denne bakgrunn å øke bevilgningen på kap. 440, post 01 med 20 mill. kroner.

Overføring av politiets lønns- og regnskapstjenester

Det er i Saldert budsjett 2017 bevilget 20 mill. kroner til overføring av politiets lønn- og regnskapstjenester til Kristiansund. Regjeringen har senere besluttet at deler av lønnsoppgavene i politiet skal overføres til Direktoratet for økonomiforvaltning (DFØ) i Stavanger, tilsvarende om lag 20 årsverk. En slik overføring av oppgaver er vurdert å gi en samlet mer effektiv ressursbruk. Til dekning av ytterligere omstillingsutgifter knyttet til lønnstjenestene i politiet i 2017 foreslås det å øke bevilgningen på kap. 440, post 01 med 36,8 mill. kroner.

Dyrekriminalitet

Det er etablert to pilotprosjekter i Trondheim og Stavanger som skal arbeide for å få best mulig behandling av straffesaker som gjelder overgrep mot dyr. Det foreslås å utvide ordningen og opprette et prosjekt også i Østfold, hvor bevilgningen disponeres av Øst politidistrikt. Det foreslås på denne bakgrunn å øke bevilgningen med 2 mill. kroner.

Norsk bidrag til fellesoperasjoner i Middelhavet

I Saldert budsjett 2017 er det bevilget midler til et norsk bidrag til Frontex-operasjonen Triton i første halvår 2017. Norge har siden 2015 bidratt til Frontex i de to fellesoperasjonene Triton og Poseidon i Middelhavet. Formålet har vært å bistå i grensekontroll, bekjempelse av menneskesmugling og søk- og redningsoperasjoner.

Justis- og beredskapsdepartementet har etter ønske fra Frontex inngått avtale om leie av nytt skip som forlenger det norske bidraget til operasjon Triton ut 2017. Forlengelsen av bidraget medfører merutgifter under politiet på 93 mill. kroner, og det foreslås å øke bevilgningen tilsvarende.

Det norske bidraget til operasjon Poseidon avvikles våren 2017, som lagt til grunn for bevilgningen i saldert budsjett.

Frontex refunderer driftsutgiftene til fartøyet som deltar i operasjon Triton, og deler av utgiftene til den operative besetningen. Forlengelsen av bidraget medfører derfor økte refusjonsinntekter, jf. omtale under kap. 3440, post 02.

Førstelinjearbeid i familieinnvandringssaker

Asyltilstrømmningen i 2015 har generert flere oppgaver for politiets førstelinde i utlendingsforvaltningen, særlig knyttet til intervju i familieinnvand-

ringssaker. For å kunne redusere antall restanser og ventetiden i slike saker, er det behov for en midlertidig økning i bemanningen. Det foreslås at det ansettes 28 årsverk midlertidig med virkning fra 1. september 2017 og ut 2018. Det foreslås å øke bevilgningen på kap. 440, post 01 med 9,6 mill. kroner.

Avvikling av personalbarnehage

Det er besluttet at personalbarnehagen tilknyttet Oslo politidistrikt skal avvikles per 30. juni 2017. Det foreslås derfor å redusere bevilgningen på posten med 3,1 mill. kroner.

Justering av kompensasjon for betaling av pensjonspremie

Det vises til omtale av justeringer av kompensasjon for betaling av pensjonspremie under kap. 61, post 01. Det foreslås å redusere bevilgningen på posten med 9,4 mill. kroner knyttet til kompensasjon for utgifter til pensjonspremie.

Omdisponering PST-enhet

Som følge av strukturendringene i nærpolitireformen skal PST-enheten i tidligere Asker og Bærum politidistrikt overføres til den sentrale enheten i PST. Det foreslås derfor å redusere bevilgningen med 3,8 mill. kroner mot tilsvarende økning på kap. 444, post 01.

Oppsummering

Samlet foreslås bevilgningen på kap. 440, post 01 økt med 263,5 mill. kroner.

Kap. 3440 Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten

Post 02 Refusjoner mv.

Det vises til omtale av forlenget norsk deltagelse i Frontex-operasjonen Triton under kap. 440, post 01. Frontex refunderer driftsutgiftene til fartøyet og deler av utgiftene til den operative besetningen. Ved videreføring av det norske bidraget anslås refusjonene å øke med 40 mill. kroner. Det foreslås å øke bevilgningen på posten med dette beløpet.

Post 05 Personalbarnehage

Avvikling av personalbarnehage

Bevilgningen gjelder inntekter fra politiets personalbarnehage. Det vises til omtale om avvikling av personalbarnehage tilknyttet Oslo politidistrikt under kap. 440, post 01. Det foreslås å redusere bevilgningen på posten med 3,1 mill. kroner.

Post 06 Gebyr – utlendingssaker

Bevilgningen på posten gjelder gebyr i forbindelse med søknad om statsborgerskap, familieinnvandring og arbeids-, bosettings- og utdanningstilatelser. Oppdaterte prognoser tilsier at gebyrinnpektene ved utlendingssaker blir noe høyere enn lagt til grunn i saldert budsjett. Det foreslås å øke bevilgningen på kap. 3440, post 06 med 5,8 mill. kroner.

Kap. 442 Politihøgskolen

Post 01 Driftsutgifter

Omdisponering, pensjonspremie

Det vises til omtale av justeringer av kompensasjon for betaling av pensjonspremie under kap. 61, post 01. Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 36,8 mill. kroner knyttet til kompensasjon for utgifter til pensjonspremie.

Sæter øvingsområde

Det foreslås å øke bevilgningen med 3 mill. kroner til engangsinvesteringer knyttet til øvings- og treningsvirksomhet ved Politihøgskolens utdanningssenter på Sæter gård ved Kongsvinger.

Oppsummering

Samlet foreslås bevilgningen på kap. 442, post 01 økt med 39,8 mill. kroner.

Kap. 444 Politiets sikkerhetstjeneste (PST)

Post 01 Driftsutgifter

Omdisponering, pensjonspremie

Det vises til omtale av justeringer av kompensasjon for betaling av pensjonspremie under kap. 61, post 01. Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 3,1 mill. kroner knyttet til kompensasjon for utgifter til pensjonspremie.

Omdisponering, PST-enhet

Som følge av strukturendringene i nærpolitireformen skal PST-enheten i tidligere Asker og Bærum politidistrikt overføres til den sentrale enheten i PST. Det foreslås derfor å øke bevilgningen med 3,8 mill. kroner mot tilsvarende reduksjon på kap. 440, post 01.

Oppsummering

Samlet foreslås bevilgningen på kap. 444, post 01 økt med 6,9 mill. kroner.

Kap. 445 Den høyere påtalemyndighet*Post 01 Driftsutgifter**Omdisponering, pensjonspremie*

Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 0,3 mill. kroner knyttet til kompensasjon for utgifter til pensjonspremie, jf. omtale under kap. 61, post 01.

Kap. 448 Grensekommisæreren*Post 01 Driftsutgifter**Omdisponering, pensjonspremie*

Det vises til omtale av justeringer av kompensasjon for betaling av pensjonspremie under kap. 61, post 01. Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 0,3 mill. kroner knyttet til kompensasjon for utgifter til pensjonspremie.

Kap. 451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap*Post 01 Driftsutgifter**Omdisponering, Program for forbedring av nødmeldetjenesten*

Det foreslås å øke bevilgningen på kap. 451, post 01 med 1,7 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon av bevilgningen på kap. 455, post 01. Omposeringen gjelder overføring av to stillinger knyttet til Program for forbedring av nødmeldetjenesten fra Redningstjenesten til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

Bistandsanmodning fra politiet til Sivilforsvaret i forbindelse med sykkel-VM 2017

Sivilforsvaret har mottatt bistandsanmodning fra Vest politidistrikt i forbindelse med sykkel-VM

2017, som arrangeres i Bergen i tidsrommet 16.-24. september 2017. Sykkel-VM vil bli et av de største idrettsarrangement som er avviklet i Norge. På grunn av arrangementets kompleksitet ønsker politiet og andre samarbeidene aktører at beredskapen i regionen skal være forsterket i perioden, og Sivilforsvaret er en statlig forsterkningsressurs som kan bistå nødetatene. Sivilforsvaret vil ha merutgifter til bistanden i forbindelse med arrangementet. På bakgrunn av dette foreslås det å øke bevilgningen på kap. 451, post 01 med 2,5 mill. kroner.

Oppsummering

Samlet foreslås det å øke bevilgningen på kap. 451, post 01 med 4,2 mill. kroner.

Kap. 452 Sentral krisehåndtering*Post 01 Driftsutgifter*

I forbindelse med nysalderingen for 2016 ble bevilgningen på posten redusert som følge av overføring av en stilling fra Krisestøtteenheten til Justis- og beredskapsdepartementet knyttet til arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap, tilsvarende 0,1 mill. kroner. Helårsvirkningen av stillingen er beregnet til 1,0 mill. kroner.

Det foreslås derfor å redusere bevilgningen på kap. 452, post 01 med 1,0 mill. kroner mot en tilsvarende økning av bevilgningen på kap. 400, post 01.

Kap. 454 Redningshelikoptertjenesten*Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres*

Det er inngått kontrakt for anskaffelse av 16 nye redningshelikoptre til erstatning for dagens Sea King. Forsinkelser i utvikling og testing av nye systemer har medført at de første helikoptrene planlegges levert i løpet av sommeren 2017. Tidligere var tidspunktet for dette anslått til april 2017. Helikoptrene skal igjennom et innfasingsprogram i Forsvaret før første helikopter settes i drift i løpet av 2018. De nye redningshelikoptrene er planlagt innfaset innen 2020.

Bevilgningen til redningshelikoptertjenesten foreslås redusert med til sammen 301,9 mill. kroner i forbindelse med faseforskyvning av utgifter og reduserte utgifter som følge av valutakursendringer.

Kap. 455 Redningstjenesten*Post 01 Driftsutgifter*

Omdisponering, program for forbedring av nødmeldetjenesten

Det vises til omtale av Program for forbedring av nødmeldetjenesten under kap. 451, post 01. Det foreslås å redusere bevilgningen på kap. 455, post 01 med 1,7 mill. kroner.

Omdisponering, pensjonspremie

Det vises til omtale av justeringer av kompensasjon for betaling av pensjonspremie under kap. 61, post 01. Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 0,7 mill. kroner knyttet til kompensasjon for utgifter til pensjonspremie.

Oppsummering

Samlet foreslås det å redusere bevilgningen på kap. 455, post 01 med 1 mill. kroner.

Kap. 456 Direktoratet for nødkommunikasjon*Post 01 Driftsutgifter**Endringer i Nødnett-prosjektet*

Utgiftene til utbyggingen av Nødnett øker med 27 mill. kroner som følge av faseforskyvning av utgifter. Videre medfører økt kundemasse for driftsorganisasjonen for support og drift av kommunikasjonsentraler og radioterminaler til brukerne økte utgifter på om lag 1 mill. kroner. Videre foreslås det å redusere bevilgningen med 20 mill. kroner mot en tilsvarende økning av bevilgningen under post 45. En større andel av styringsrammen vil gå til investeringer samtidig som utgifter til driftsrelaterte utgifter vil bli redusert. Samlet foreslås det å øke bevilgningen med 8 mill. kroner knyttet endringer i Nødnett-prosjektet.

Omdisponering, pensjonspremie

Det vises til omtale av justeringer av kompensasjon for betaling av pensjonspremie under kap. 61, post 01. Det foreslås å redusere bevilgningen med 0,8 mill. kroner knyttet til kompensasjon for utgifter til pensjonspremie.

Oppsummering

Samlet foreslås det å øke bevilgningen på kap. 456, post 01 med 7,2 mill. kroner.

Post 22 Spesielle driftsutgifter – tjenester og produkter

Utgiftene til linjeleie til kommunikasjonsentraler og tredjelinje support av kommunikasjonsentraler har økt. Videre øker drifts- og vedlikeholdsutgifter som følge av tilleggsbestillinger fra brukere av Nødnett. Samlet foreslås det å øke bevilgningen med 10 mill. kroner.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Økt omfang av tilleggskjøp fra brukere av Nødnett medfører økte utgifter på 72,9 mill. kroner. Videre medfører faseforskyvninger økte utgifter i 2017 på 9,8 mill. kroner. Som følge av endrede investeringsmilepæler i utbyggingen av Nødnett øker utgiftene med 52 mill. kroner. Det foreslås også å øke bevilgningen med 5 mill. kroner for å forbedre sikkerheten i Nødnett. Det er behov for å benytte en større del av styringsrammen til investeringer enn det som tidligere er lagt til grunn. Det foreslås derfor å øke bevilgningen på kap. 456, post 45 med 20 mill. kroner, mot en tilsvarende reduksjon av driftsbevilgningen på kap. 456, post 01, jf. omtale under post 01. Samlet foreslås det å øke bevilgningen på kap. 456, post 45 med 159,7 mill. kroner.

Kap. 3456 Direktoratet for nødkommunikasjon*Post 02 Refusjoner driftsutgifter*

Det foreslås å øke bevilgningen med 0,8 mill. kroner, jf. omtale under kap. 456, post 01.

Post 03 Refusjoner spesielle driftsutgifter – tjenester og produkter

Det foreslås å øke bevilgningen med 9,9 mill. kroner, jf. omtale under kap. 456, post 22.

Post 04 Refusjoner større utstyrsanskaffelser og vedlikehold

Det foreslås å øke bevilgningen med 82,7 mill. kroner knyttet til økt omfang av tilleggsbestillinger fra brukere av Nødnett og faseforskyvning av utgifter og inntekter, jf. omtale under post 45.

Kap. 467 Norsk Lovtidend*Post 01 Driftsutgifter**Anslagsendring*

Antallet lov- og forskriftsendringer på Lovdatas hjemmesider har økt de siste årene som følge av tilpassing til EØS-regelverk og økt regelverkproduksjon.

Det foreslås på denne bakgrunn å øke bevilgningen på kap. 467, post 01 med 0,5 mill. kroner.

Kap. 469 Vergemålsordningen*Post 01 Driftsutgifter**Ompostering, forenklet pensjonspremiemodell*

Det foreslås å øke bevilgningen på kap. 469, post 01 med 17,7 mill. kroner, mot en tilsvarende reduksjon på kap. 525 Fylkesmannsembetene, post 01 Driftsutgifter. Omposteringen gjelder pensjonsutgifter og skal gi en mer korrekt fremstilling av utgifter under fylkesmennene.

Kap. 472 Voldsoffererstatning og rådgiving for kriminalitetsofre*Post 01 Driftsutgifter**Omdisponering, pensjonspremie*

Det vises til omtale av justeringer av kompensasjon for betaling av pensjonspremie under kap. 61, post 01. Det foreslås å redusere bevilgningen på posten med 0,1 mill. kroner knyttet til kompensasjon for utgifter til pensjonspremie.

Post 70 Erstatning til voldsofre, overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten gjelder utgifter til erstatning i saker etter voldsoffererstatningsloven. På bakgrunn av oppdaterte prognoser for forventet antall saker i 2017 og gjennomsnittlig utbetaling i sakene, foreslås det å øke bevilgningen på posten med 52 mill. kroner.

Kap. 474 Konfliktråd*Post 01 Driftsutgifter**Omdisponering, pensjonspremie*

Det vises til omtale av justeringer av kompensasjon for betaling av pensjonspremie under kap. 61, post 01. Det foreslås å redusere bevilgningen på posten med 0,1 mill. kroner knyttet til kompensasjon for utgifter til pensjonspremie.

Omdisponering

Det foreslås å øke bevilgningen på kap. 474, post 01 med 0,6 mill. kroner, mot en tilsvarende reduksjon på kap. 400, post 01, jf. omtale under kap. 400, post 01.

Oppsummering

Samlet foreslås det å øke bevilgningen på kap. 474, post 01 med 0,5 mill. kroner.

Kap. 480 Svalbardbudsjettet*Post 50 Tilskudd*

I Prop. 1 S (2016–2017) for Justis- og beredskapsdepartementet fremgår det at «Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til Sysselmannen med syv mill. kroner i 2017. Formålet er å styrke Sysselmannens politiavdeling med tre stillinger for bl.a. å øke kontroll og tilstedeværelse ved Svalbard Lufthavn.»

For å bedre kontrollen ved flyplassen i Longyearbyen ønsker regjeringen å bruke deler av bevilgningen til andre relevante tiltak som er nødvendig for økt kontroll og tilstedeværelse på flyplassen i Longyearbyen enn det som fremgikk av Prop. 1 S (2016–2017). Dette gjelder blant annet ombygging av Svalbard Lufthavn, innkjøp av utstyr mv. Regjeringen legger derfor opp til at bevilgningen også kan brukes av Sysselmannen til andre tiltak som øker kontrollen og nærværet på Svalbard.

Kap. 490 Utlendingsdirektoratet*Post 01 Driftsutgifter*

Bevilgningen på posten gjelder utgifter til drift av Utlendingsdirektoratet (UDI).

Saksbehandlingsskapasitet UDI

Etter at statsbudsjettet for 2017 ble lagt frem, har ankomstene av asylsøkere til Norge holdt seg lave. På denne bakgrunn har UDI planlagt for et lavere antall saksbehandlerårsverk enn lagt til grunn i saldert budsjett. Det foreslås å redusere bevilgningen på posten med 17,8 mill. kroner som følge av dette.

UDI skal bygge ned restansene i asylsaker og oppholdssaker til et effektivt nivå i 2017. Bevilgningsendringen som foreslås legger til grunn en prognose på 8 250 asylsøkere i 2017,

hvorav 1 250 er relokaliserte gjennom EUs relokaliseringsordning. Dersom antallet asylsøkere i 2017 blir lavere enn prognosen tilsier, vil UDI kunne øke innsatsen knyttet til tilbakekallsaker ytterligere. Videre bistår UDI utenriksstasjonene og politiet i behandling av oppholdssaker.

Omdisponering, pensjonspremie

Det vises til omtale av justeringer av kompensasjon for betaling av pensjonspremie under kap. 61, post 01. Det foreslås å redusere bevilgningen på posten med 4,8 mill. kroner knyttet til kompensasjon for utgifter til pensjonspremie.

Økt bidrag til European Asylum Support Office (EASO)

Kontingenten for norsk deltagelse i det europeiske asylstøttekontoret EASO er økt med 7,1 mill. kroner sammenlignet med anslaget som ligger til grunn i Saldert budsjett 2017, til totalt 14,1 mill. kroner. Det foreslås at bevilgningen på posten økes med 7,1 mill. kroner.

Oppsummering

Samlet foreslås det å redusere bevilgningen på kap. 490, post 01 med 15,5 mill. kroner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, asylmottak

Bevilgningen på posten gjelder statens utgifter til drift av asylmottak.

Reduserte utgifter til innkvartering av asylsøkere

Anslag for gjennomsnittlig antall beboere i mottak er redusert sammenlignet med Saldert budsjett 2017. Dette skyldes hovedsakelig en lavere prognose for antall asylsøkere i 2017. Bosetting av enslige mindreårige med begrenset tillatelse i påvente av dokumentert identitet bidrar også til å redusere belegget i mottakene, jf. omtale under kap. 496, post 61. Videre er utgiftene til Ankomst-senter Østfold redusert, hovedsakelig som følge av reforhandling av avtaler. Bevilgningen foreslås på denne bakgrunn redusert med 401,6 mill. kroner.

Dersom asylankomstene viser seg å bli lavere enn gjeldende ankomstprognose på 8 250 tilsier, vil UDI av hensyn til kostnadseffektivitet kunne redusere mottakskapasiteten utover det som her legges til grunn.

Tiltak for å bedre situasjonen for enslige mindreårige i asylmottak

Den senere tiden er det meldt om økt uro blant beboere i mottak for enslige mindreårige asylsøkere (EMA). Situasjonen på flere mottak beskrives som alvorlig. Blant årsakene er lang botid og at mange beboere har fått oppholdstillatelser med begrensninger. Regjeringen foreslår at det iverksettes tiltak for å bedre situasjonen for enslige mindreårige i mottak. Forslaget gir blant annet rom for at de regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) kan bidra til kompetanseheving blant ansatte i mottak. Forslaget skal bidra til å redusere traumerelaterte psykiske plager hos beboere i EMA-mottak.

De reduserte ankomstene har bidratt til at belegget i EMA-mottakene er betydelig redusert. Dette tilsier at mange mottak nå skal legges ned. Nedleggelse av mottak medfører at gjenværende beboere flyttes over til andre mottak. Slike flyttinger utløser ofte utrygghet og uro blant barna. Regjeringen foreslår derfor å redusere nedleggelsestakten av mottak noe, slik at antall flyttinger for den enkelte kan reduseres. UDI tilpasser nedleggelsestakten innenfor det den foreslåtte bevilgningsøkningen gir rom for.

Det foreslås å bevilge til sammen 20 mill. kroner til kompetanseheving, arbeid mot psykiske plager og redusert nedleggelsestakt av mottak for enslige mindreårige asylsøkere i 2017.

Endret bruk av bevilgning

I Saldert budsjett 2017 er det bevilget 10,9 mill. kroner til gjennomføring av dialoggrupper mot vold i asylmottak. Reduksjon i prognosen for beboere i mottak medfører at behovet for dialoggrupper er redusert. Samtidig er behovet for botiltak for enslige, mindreårige asylsøkere i mottak økt, jf. omtale ovenfor. Det legges derfor opp til at 1,8 mill. kroner av bevilgningen til dialoggrupper mot vold i mottak i stedet benyttes til tiltak for enslige mindreårige i mottak.

Oppsummering

Samlet foreslås det å redusere bevilgningen på kap. 490, post 21 med 381,6 mill. kroner.

Post 22 Spesielle driftsutgifter, tolk og oversettelse

På bakgrunn av lavere prognoser for innkomne asylsaker vil UDI fatte færre asylvedtak enn lagt

til grunn i Saldert budsjett 2017. Dette medfører reduserte utgifter til tolk og oversettelse i forbindelse med asylintervju og ankomstsamtale. På bakgrunn av dette foreslås det å redusere bevilgningen på posten med 41,7 mill. kroner.

Post 60 Tilskudd til vertskommuner for asylmottak

Vertskommunetilskuddet skal dekke kommunale utgifter til helse, barnevern, tolk og administrasjon i forbindelse med drift av asylmottak i kommunen.

Behovet for mottaksplasser er redusert sammenlignet med Saldert budsjett 2017. Dette skyldes hovedsakelig en lavere prognose for antall asylsøkere og forslaget om fremskyndet bosetting av enslige mindreårige. Prognosen for alternative mottaksplasseringer (AMOT) ble satt for lavt i saldert budsjett, som isolert sett medfører at utgiftsanslaget øker. Samlet foreslås det å redusere bevilgningen på kap. 490, post 60 med 3,1 mill. kroner.

Post 70 Stønader til beboere i asylmottak

Bevilgningen på posten skal dekke utgifter til økonomiske ytelser til beboere i asylmottak og andre nødvendige ytelser.

Reduserte stønadsutbetalinger

Færre beboere i mottak medfører at utgiftene til stønader reduseres. Dette skyldes nedjustert ankomstprognose for asylsøkere og forslaget om fremskyndet bosetting av enslige mindreårige. Samtidig er det anslått at utbetaling av ekstra ytelser til å dekke blant annet egenandel og reiseutgifter i forbindelse med medisinsk behandling vil bli høyere enn lagt til grunn i Saldert budsjett 2017. Samlet reduseres bevilgningsbehovet med om lag 10 mill. kroner.

Innkjøp av utstyr til asylsøkere

I tillegg til økonomiske ytelser mottar asylsøkere klær og annet utstyr i ankomstfasen. Mot slutten av 2015 ble det inngått avtaler om innkjøp av klær basert på prognosen for asylankomster som da forelå for 2016. Lave asylankomsttall i 2016 medførte at det faktiske behovet ble lavere enn antatt.

UDI vil inngå et forlik med klesleverandør om oppkjøp av restlageret av klær. Avtalen innebærer at UDI kjøper inn lageret til kostpris på til sammen 46,5 mill. kroner. Dette er om lag 35 mill. kroner lavere enn prisen i henhold til opprinnelig

avtale. Avtalen innebærer at det ikke vil være behov for innkjøp av klær til nyankomne asylsøkere de nærmeste årene, med unntak av eventuelle suppleringsinnkjøp.

UDI forskuddsutbetalte deler av beløpet til leverandør i 2016, og i Saldert budsjett 2017 er det tatt høyde for innkjøp av klær og utstyr til asylsøkere som ankommer i 2017. Det er behov for øke bevilgningen på posten med 15 mill. kroner for å kunne kjøpe inn resterende varelager.

Oppsummering

Samlet foreslås det å øke bevilgningen på kap. 490, post 70 med 5,1 mill. kroner.

Post 75 Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet, kan overføres

Bevilgningen gjelder reiseutgifter for overføringsflyktninger og flyktninger som vender tilbake til hjemlandet.

Kostnader per reise antas å bli lavere enn lagt til grunn i Saldert budsjett 2017. Det foreslås å redusere bevilgningen på kap. 490, post 75 med 0,1 mill. kroner.

Kap. 3490 Utlendingsdirektoratet

Post 03 Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet, ODA-godkjente utgifter

Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet kan i henhold til OECD/DACs statistikkdirektiver godkjennes som offisiell utviklingshjelp (ODA). Inntektene på kap. 3490, post 03 motsvares av utgifter under Utenriksdepartementets kap. 167, post 21. På bakgrunn av oppdaterte prognoser foreslås det å redusere bevilgningen på kap. 3490, post 03 med 0,2 mill. kroner, jf. omtale under kap. 490, post 75.

Post 04 Asylmottak, ODA-godkjente utgifter

Visse innenlandske utgifter knyttet til mottak av asylsøkere og flyktninger kan i henhold til OECD/DACs statistikkdirektiver godkjennes som offisiell utviklingshjelp (ODA). Inntektene på kap. 3490, post 04 motsvares av utgifter på Utenriksdepartementets kap. 167, post 21. På bakgrunn av forslag om utgiftsendringer under kap. 490, post 21, post 60 og post 70 foreslås det å redusere bevilgningen på kap. 3490, post 04 med 183,7 mill. kroner.

Kap. 491 Utlendingsnemnda*Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under post 21**Omdisponering, pensjonspremie*

Det vises til omtale av justeringer av kompensasjon for betaling av pensjonspremie under kap. 61, post 01. Det foreslås å redusere bevilgningen på posten med 0,4 mill. kroner knyttet til kompensasjon for utgifter til pensjonspremie.

Kap. 495 Integrerings- og mangfoldsdirektoratet*Post 01 Driftsutgifter**Omdisponering, pensjonspremie*

Det vises til omtale av justeringer av kompensasjon for betaling av pensjonspremie under kap. 61, post 01. Det foreslås å redusere bevilgningen på posten med 0,2 mill. kroner knyttet til kompensasjon for utgifter til pensjonspremie.

Kap. 496 Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere*Post 21 Spesielle driftsutgifter, kunnskapsutvikling, kan overføres*

Det foreslås å redusere bevilgningen på kap. 496, post 21 med 0,8 mill. kroner mot en tilsvarende økning på kap. 497, post 22. Det vises til nærmere omtale under kap. 497, post 22.

Post 60 Integreringstilskudd, kan overføres

Det foreslås å øke bevilgningen på posten som følge av forslaget om at enslige mindreårige med begrenset oppholdstillatelse i påvente av dokumentert identitet kan bosettes etter førstegangs vedtak om opphold, jf. omtale under kap. 496, post 61. Videre har prognosen for antall personer som utløser integreringstilskudd år 2–5 økt. I motsatt retning bidrar en redusert prognose for bosetting i 2017 isolert sett til å redusere utgiftene.

Samlet foreslås det å øke bevilgningen på kap. 496, post 60 med 56,3 mill. kroner.

*Post 61 Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige, mindreårige flyktninger, overslagsbevilgning**Anslagsendring*

Oppdaterte bosettingsprognoser for enslige mindreårige tilsier at det er behov for å øke bevilgningen til tilskuddet med 343,2 mill. kroner. Det økte bevilgningsbehovet skyldes en økning i antall

barn i målgruppen for tilskuddet, og at en høyere andel av de bosatte er under 17 år og dermed utløser den høye satsen i tilskuddet.

Fremskyndet bosetting av enslige mindreårige med begrenset oppholdstillatelse

Regjeringen foreslår at enslige mindreårige med begrenset oppholdstillatelse i påvente av dokumentert identitet kan bosettes etter førstegangs vedtak om opphold. Gjeldende praksis er at denne gruppen bosettes først etter fornyelse av oppholdstillatelsen.

Forslaget medfører at i overkant av 400 flere enslige mindreårige kan bosettes i 2017 sammenlignet med det gjeldende praksis legger opp til. Forslaget medfører økte utgifter til bosetting over kap. 496, postene 60 og 61 og reduserte utgifter til asylmottak og omsorgssentre over kap. 490, postene 21, 60 og 70, og kap. 856, post 01. Økningen på kap. 496, post 61 er 114,4 mill. kroner.

Oppsummering

Samlet foreslås det å øke bevilgningen på kap. 496, post 61 med 457,7 mill. kroner.

Post 62 Kommunale innvandrertiltak

Det foreslås å øke bevilgningen på kap. 496, post 62 med 10 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon av bevilgningen på kap. 496, post 73, jf. omtale under kap. 496, post 73.

Post 73 Tilskudd

Det er i Saldert budsjett 2017 bevilget 10 mill. kroner til kvalifiseringstiltak i integreringsmottak. Midlene fordeles gjennom en tilskuddsordning innrettet mot kommuner. Det foreslås derfor at bevilgningen flyttes til en 60-post. Det foreslås å redusere bevilgningen på kap. 496, post 73 med 10 mill. kroner mot en tilsvarende økning på kap. 496, post 62.

Kap. 3496 Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere*Post 01 Integreringstilskudd for overføringsflyktninger, ODA-godkjente utgifter*

Visse innenlandske utgifter knyttet til mottak av flyktninger kan i henhold til retningslinjer fra OECD/DAC godkjennes som offisiell utviklingshjelp (ODA). Det er anslått en økning i antall

bosatte overføringsflyktninger sammenlignet med det som lå til grunn for Saldert budsjett 2017. Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 18,4 mill. kroner.

Post 02 Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige, mindreårige flyktninger, ODA-godkjente utgifter

Refusjonsordningen for kommunale barneverntiltak for enslige mindreårige ble fra 1. januar 2017 lagt om til en ordning med fast tilskudd. Det nye tilskuddet ble slått sammen med det særskilte tilskuddet som kommunene mottar ved bosetting av enslige, mindreårige flyktninger. Omleggingen er nærmere omtalt i Prop. 1 S (2016–2017) for Justis- og beredskapsdepartementet.

Det følger av OECD/DACs retningslinjer at andeler av utgiftene til bolig, opplæring og livsopphold for flyktninger i Norge kan rapporteres som offisiell utviklingshjelp (ODA). I forbindelse med sammenslåingen av tilskuddet til barneverntiltak og det særskilte tilskuddet er det foretatt en gjennomgang av hvilke utgifter i det nye tilskuddet som kan rapporteres som ODA. Gjennomgangen har vist at andelen av utgiftene over den nye ordningen som kan rapporteres som ODA etter DACs regelverk bør økes.

I beregningen av ODA-refusjonen legges det i hovedsak til grunn de samme beregningstekniske forutsetninger som for utgiftene til det særskilte tilskuddet som allerede rapporteres som ODA. Det foreslås å øke inntektene på kap. 3496, post 02 med 445,2 mill. kroner, slik at bevilgningen på posten i større grad gjenspeiler de reelle ODA-godkjente utgiftene knyttet til mottak av flyktninger.

Oppdaterte prognoser for bosetting av enslige mindreårige i 2017 tilsier samtidig at refusjon av ODA-godkjente utgifter isolert sett reduseres med 29,7 mill. kroner.

Samlet foreslås det å øke bevilgningen på kap. 3496, post 02 med 415,5 kroner.

Kap. 497 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere

Post 22 Prøver i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere

Det foreslås å øke bevilgningen på kap. 497, post 22 med 0,8 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon på kap. 496, post 21. Midlene foreslås benyttet som tilskudd til *Test i norsk, høyere nivå*. Dette er en språktest som tilbys av Studieforbundet Folkeuniversitetet. Det vises for øvrig til omtale

under kap. 601, post 70, der det også foreslås en bevilgningsøkning til tiltaket. Totalt foreslår regjeringen en bevilgningsøkning på 1,5 mill. kroner i tilskudd til språktesten.

Post 60 Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere

Oppdaterte prognoser tilsier et redusert bevilgningsbehov til tilskuddet. Det anslås at færre personer vil utløse persontilskudd år 2. Videre fører reduksjonen i prognosen for asylankomster til at behovet for opplæring i mottak reduseres. Reduksjonen motvirkes noe av en økning i antall personer som utløser persontilskudd år 1, blant annet som følge av et økt antall familieinnvandrere i 2017.

Samlet foreslås det å redusere bevilgningen på kap. 497, post 60 med 89,6 mill. kroner.

Kap. 3497 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere

Post 01 Norskopplæring i mottak, ODA-godkjente utgifter

Visse innenlandske utgifter knyttet til mottak av flyktninger kan i henhold til retningslinjer fra OECD/DAC godkjennes som offisiell utviklingshjelp (ODA). Det foreslås å redusere bevilgningen på kap. 3497, post 01 med 29,5 mill. kroner. Hovedårsaken er en reduksjon i prognosen for antall asylsøkere som utløser tilskudd til opplæring i mottak.

Andre saker

Oppfølging av anmodningsvedtak om utvidelser innenfor eksisterende fengselsmur

Det vises til anmodningsvedtak nr. 273 (2016–2017) av 9. desember 2016:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en forpliktende plan i revidert nasjonalbudsjett, for utbygging av ny kapasitet innenfor eksisterende fengselsmur basert på modulbygg 2015.»

Dokumentene som ligger til grunn for vedtaket er Prop. 1 S (2016–2017) og Innst. 6 S (2016–2017).

Regjeringen har i Meld. St. 12 (2014–2015) *Utviklingsplan for kapasiteten i kriminalomsorgen* og i opptrappingsplanen for kriminalomsorgen som ble lagt frem i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2016 beskrevet behovet for utvi-

dels og omstruktureringer i kriminalomsorgen. Planlegging og endringer av kriminalomsorgens kapasitet skal være basert på gitte prinsipper og kriterier. Prognoser for kapasitet for straffegjennomføring og varetekt, balanse mellom ulike straffegjennomføringsformer og sikkerhetsnivåer, samt utnyttelse av kriminalomsorgens ressurser skal alltid vurderes. Videre skal faglig innhold som knytter seg til tilbakeføring til samfunnet etter endt straff og aktivisering av domfelte, samt forhold for tilsatte, tillegges vekt.

Forslag om endringer i kriminalomsorgens kapasitet skal også baseres på gjennomførte konseptvalg-utredninger (KVU) med tilhørende ekstern kvalitetssikring (KS1/KS2). Det foreligger KVU med tilhørende KS1 for kapasiteten både i Agder-fylkene og på Østlandet. Det er også gjennomført KS2 for nytt fengsel i Agder.

Det er utviklet et nytt standard forlegnings- og aktiviseringsbygg (Modell 2015) med 96 plasser som benyttes i pågående byggeprosjekt ved Ullersmo fengsel og Indre Østfold fengsel. Ullersmo fengsel og Indre Østfold fengsel med til sammen 181 plasser skal etter planen tas i bruk i juni 2017.

Modell 2015 planlegges også benyttet for nytt fengsel i Agder. Nytt fengsel i Agder vil etter planen kunne tas i bruk medio 2020 gitt beslutning om oppstart i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2017.

KS1-rapport for straffegjennomføringskapasitet på Østlandet er til behandling i Justis- og beredskapsdepartementet. Regjeringen vil komme tilbake til aktuelle planer og tiltak på egnet måte. I 2017 vil Justis- og beredskapsdepartementet starte arbeidet med en KVU for straffegjennomføringskapasitet på Vestlandet. På sikt vil det også bli vurdert gjennomført en KVU for straffegjennomføringskapasitet i Nord-Norge. Fremtidig forslag om utbygginger i disse områdene vil måtte vurderes som en del av dette arbeidet. Anmodningsvedtaket anses med dette som fulgt opp.

Nytt fengsel i Agder

Det vises til anmodningsvedtak nr. 274 (2016–2017) av 9. desember 2016:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til hvordan modul-fengslene i Mandal og Froland kan finansieres i revidert nasjonalbudsjett for 2017, slik at byggestart kan bli i 2017.»

Dokumentene som ligger til grunn for vedtaket er Prop. 1 S (2016–2017) og Innst. 6 S (2016–2017).

Regjeringen vil ha en effektiv straffesakskjede med tilstrekkelig kapasitet til å dekke behovet for gjennomføring av straff og varetekt, uten soningskø. Regjeringen har inngått en midlertidig avtale med Nederland om leie av fengselsplasser samtidig som fengselskapasiteten bygges opp i Norge.

Det er gjennomført en kvalitetssikret konseptvalgutredning for fengselskapasitet i Agder. KS1 anbefaler etablering av 300 nye fengselsplasser og samtidig utfasing av om lag 120 eksisterende plasser. I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2016 ble det bevilget 15 mill. kroner til prosjektering av nytt fengsel i Agder. I Saldert budsjett 2017 er det bevilget 50 mill. kroner til videre prosjektering. Regjeringen foreslår nå oppstart av byggeprosjektet med nytt fengsel i Agder i 2017. Det legges opp til to avdelinger med hhv. 200 plasser i Froland og 100 plasser i Mandal. Administrasjon av fengselet legges til avdelingen i Mandal. Tomtene skal opparbeides høsten 2017. Oppstart av byggearbeider er planlagt første halvår 2018. Forventet ferdigstilling er medio 2020.

Byggeprosjektet foreslås gjennomført innenfor en kostnadsramme på 1 260 mill. kroner for avdelingen i Froland og 800 mill. kroner for avdelingen i Mandal, jf. omtale under kap. 2445, post 31 og forslag til romertallsvedtak. Kostnadsramme for brukerutstyr foreslås satt til hhv. 125 mill. kroner for avdelingen i Froland og 75 mill. kroner for avdelingen i Mandal, jf. forslag til romertallsvedtak.

Justis- og beredskapsdepartementet vil, i tråd med anbefalinger i KS1, legge ned om lag 120 fengselsplasser i Agder i forbindelse med etableringen av nytt fengsel i Agder. Netto økning i årlige driftskostnader er anslått til om lag 360 mill. kroner. Etablering av nytt fengsel i Agder krever også utdanning av flere fengselsbetjenter, jf. omtale under kap. 432, post 01.

Anmodningsvedtaket anses fulgt opp ved at regjeringen foreslår oppstart av byggeprosjektet i 2017, jf. omtale under kap. 2445, post 31 og forslag til romertallsvedtak.

Utvidelse av Arendal fengsel, avd. Evje

Det vises til anmodningsvedtak nr. 275 (2016–2017) av 9. desember 2016:

«Stortinget ber regjeringen etablere 10 nye lukkede soningsplasser for kvinner ved Aren-

dal fengsel avd. Evje, med sikte på oppstart 1. desember 2017.»

Dokumentene som ligger til grunn for vedtaket er Prop. 1 S (2016–2017) og Innst. 6 S (2016–2017).

I samarbeid med det kommunale næringssekskapet som eier eiendommen ved Arendal fengsel avd. Evje, arbeides det med å planlegge etablering av de nye plassene. Foreløpige tilbakemeldinger er at det ikke vil være mulig å etablere plassene med oppstart i 2017. Som følge av dette vil bevilgningen på 1,4 mill. kroner i 2017 brukes til prosjektering og Kriminalomsorgsdirektoratets arbeid med utvidelsen, i stedet for drift/husleie som Stortinget la til grunn i Innst. 6 S (2016–2017). Regjeringen vil komme tilbake til saken på egnet måte.

Menneskehandel

Justis- og beredskapsdepartementet viser til flertallsmerknad i Innst. 6 S (2016–2017) om kampen mot menneskehandel, hvor det bl.a. står «POD må sette ned en arbeidsgruppe som skal gå gjennom hvilke behov som foreligger for å sikre en bedre koordinering av tiltakene og foreslå en ny koordineringsmodell.» Flertallet nevnte videre at «en ny modell må komme med tiltak til hvordan man kan effektivisere arbeidet med å identifisere, bistå og beskytte antatte ofre for menneskehandel i langt større grad enn vi klarer i dag. I tillegg må det utredes hvorvidt rapporteringen av ofre bør endres. Samarbeidstiltak som kan styrke identifikasjonen og oppfølgingen av mindreårige ofre, skal også spesielt vurderes.» Flertallet ba om at regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett skulle komme tilbake til Stortinget med en rapport om resultatene fra arbeidsgruppen.

I samsvar med føringene fra Justiskomiteen og tiltakene i handlingsplanen mot menneskehandel arbeider Justis- og beredskapsdepartementet i samarbeid med berørte departementer med å etablere en bedre modell for bistand til ofre for menneskehandel. Selv om Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel er administrativt plassert i Politidirektoratet (POD), er dette en enhet som ble opprettet for å fremme samarbeid mellom direktorater og organisasjoner på feltet. Ansvar for endringer i organiseringen ligger derfor på departementsnivå.

Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) bistår med midler gjennom sin stimuleringsordning for innovasjon og tjenestedesign i å prøve ut

mulige alternative koordineringsmodeller som skal gi bedre bistand til ofrene.

Oppfølging av budsjettinnstilling

I Innst. 6 S (2016–2017) ber Stortinget om at regjeringen i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2017 kommer tilbake med status for prosjektet med nytt tinghus i Drammen.

Justis- og beredskapsdepartementet, Domstoladministrasjonen og Statsbygg er i gang med planleggingen av forprosjekt for Drammen tinghus. Utredningene og beregningene knyttet til forprosjektet er fra 2012. Før igangsetting av selve forprosjektet må utredningene og beregningene oppdateres av Domstoladministrasjonen og Statsbygg. Dette innebærer blant annet oppdatering av kostnadsberegninger, tilpassing til nye krav og beregning av samfunnsøkonomisk nytte. Konsekvenser for fengselsplassene i dagens tinghus må også vurderes. Utredningene er nødvendige for å sikre et godt og forsvarlig beslutningsgrunnlag for regjeringen og Stortinget.

Utstedelse av våpenkort og pass

Det vises til anmodningsvedtak nr. 519 (2016–2017) av 23. mars 2017:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte komme tilbake med en plan for utstedelse av våpenkort og pass i den nye tjenestestrukturen, som sikrer en god balanse mellom kvalitet, sikkerhet og brukervennlighet.»

Dokumentene som ligger til grunn for vedtaket er Dok 8:35 S (2016–2017) *Om kvalitet og innhold ved lensmannskontorene etter gjennomføringen av politireformen* og Innst. 211 S (2016–2017).

Politiets arbeid med utstedelse av pass moderniseres for å bedre etterlevelsen av internasjonale sikkerhetskrav. Spesielt vil kravene til ID-kontroll bli strengere for å redusere risikoen for misbruk. Som et ledd i dette arbeidet skal organiseringen endres og antallet søkersteder gjennomgås for å legge til rette for at sikkerheten øker og effektiviteten bedres. Regjeringen vil på egnet måte komme tilbake til Stortinget med en plan for utstedelse av pass og våpenkort som legger til rette for god balanse mellom kvalitet, sikkerhet og brukertilgjengelighet. Utarbeidelse av planen vil kunne innebære at produksjonsstart for nye pass og nasjonale ID-kort med eID utsettes til høsten 2018.

Kompetanse og politikraft ved polititjenestestedene

Det vises til anmodningsvedtak nr. 520 (2016–2017) av 23. mars 2017:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at tjenestestedene i den nye strukturen har kompetanse og politikraft i tråd med Stortingets intensjon, som beskrevet i Innst. 306 S (2014–15).»

Dokumentene som ligger til grunn for vedtaket er Dok 8:35 S (2016–2017) *Om kvalitet og innhold ved lensmannskontorene etter gjennomføringen av politireformen* og Innst. 211 S (2016–2017).

Politidistriktenes lokale struktur skal legge til rette for et nærpoliti som er operativt og synlig med kapasitet og kompetanse til å forebygge, etterforske og påtale kriminelle handlinger. Den nye tjenestestedsstrukturen i politi- og lensmannsetaten skal legge til rette for høy kvalitet i polititjenesten i tråd med Stortingets intensjon, beskrevet i Innst. 306 S (2014–2015).

Politidistriktene er organisert i både geografiske og funksjonelle driftsenheter. De geografiske driftsenhetene leverer det meste av distriktets tjenesteproduksjon og krever mest ressurser. Disse enhetene skal ha kompetanse, kapasitet og verktøy til å utøve dette ansvaret. Lederne av de geografiske driftsenhetene har ansvaret for polititjenesten innenfor sitt område og sitter i politimesterens ledergruppe.

De funksjonelle driftsenhetene skal støtte de geografiske driftsenhetene med rådgivning, kapasitetsforsterkning, spesialistkompetanse og spesielle verktøy. De skal også håndtere bestemte oppgaver, sakstyper eller fagområder som konkret er lagt til de funksjonelle driftsenhetene.

Lensmanns- og politistasjonsdistriktene skal ivareta sine oppgaver innenfor rammene av de geografiske driftsenhetene. Lensmanns- og politistasjonsdistriktene skal som hovedregel levere ressurser til vakt- og patruljetjenesten i den geografiske driftsenheten, ivareta etterforskning og kriminalitetsforebyggende arbeid, ha kontakt med samarbeidspartnere og utføre sivil rettspleie- og forvaltningsoppgaver.

Tjenestestedene skal ivareta publikumsekspedisjon, motta anmeldelser, søknader og andre henvendelser samt gi publikum veiledning om politiets tjenestetilbud.

Siden ressursene som slås sammen blir omfordelt innenfor det nye lensmanns- eller politistasjonsdistriktet, vil kapasiteten og kompetansen bli bedret ved de fleste tjenestestedene. Mange av de

tjenestestedene som videreføres vil få større fagmiljøer som følge av sammenslåing, mens noen få opprettholdes for å imøtekomme krav om maksimal kjørelengde til nærmeste kontor.

Den pågående oppbemanningen av norsk politi skjer på tjenestestedene, i de geografiske driftsenhetene og fagmiljøene i de funksjonelle driftsenhetene.

Tjenestestedsstrukturen skal evalueres fire år etter at den er gjort gjeldende. Dette inngår i evalueringsoppdraget til Direktoratet for forvaltning og IKT. Anmodningsvedtaket anses med dette som fulgt opp.

Beredskapssenteret

Det er i 2016 og 2017 bevilget totalt 100 mill. kroner til forprosjektering av politiets nasjonale beredskapssenter.

I tråd med anbefalingen i KS1-rapporten ble forprosjektet innledet med parallell utredning av Grønmo i Oslo kommune og Taraldrud i Ski kommune. Etter kvalitetssikring av tomtevalget besluttet regjeringen i oktober 2016 at videre arbeid skulle avgrenses til Taraldrud i Ski kommune.

Ferdig skisseprosjekt ble overlevert Justis- og beredskapsdepartementet 1. mars 2017. Kostnadsestimatene fra skisseprosjektet er lavere enn tilsvarende estimer fra KS1-rapporten, uten at dette har gått ut over funksjonalitet, og usikkerheten i prosjektet er redusert.

Det er utarbeidet statlig reguleringsplan, som sendes på høring og ettersyn 11. mai 2017. Reguleringsplanen planlegges vedtatt i august 2017. KS2 vil etter planen foreligge i august/september 2017. Tiden mellom KS1 og KS2 vil i så fall ha vært om lag to år, noe som er raskt for et stort, statlig byggeprosjekt. Justis- og beredskapsdepartementet har i samråd med Finansdepartementet engasjert NTNU/Concept for følgeforskning av forprosjektet. En endelig rapport for følgeforskningen vil foreligge høsten 2017.

Kommunale utgifter til forberedelse av bosetting av enslige mindreårige i 2016

Noen kommuner hadde i 2016 utgifter knyttet til forberedelse av bosetting for enslige mindreårige flyktninger som ikke ble bosatt. Tilskuddene kommunene mottar ved bosetting av flyktninger utløses kun dersom bosettingen faktisk finner sted. Regjeringen har varslet at den vil vurdere denne problemstillingen nærmere og komme tilbake til saken ifm. Revidert nasjonalbudsjett 2017.

Kommunenes inntektsvekst i 2016 ble langt høyere enn opprinnelig anslått i Saldert budsjett 2016. De samlede inntektene i sektoren anslås å ha økt med 12,1 mrd. kroner i 2016, hvorav 9,5 mrd. kroner i frie inntekter. Veksten i frie inntekter er 4,8 mrd. kroner høyere enn Stortinget la til grunn høsten 2015. Den gode økonomiske situasjonen for kommunesektoren i 2016 tilsier at et eventuelt behov for kompensasjon bør være begrenset. Videre tar bosettingstilskuddene høyde for at kommunene også har utgifter til planlegging og tilrettelegging før bosettingen. I lys av dette legger regjeringen ikke opp til å gi ytterligere kompensasjon til disse kommunene.

2.5 Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Kap. 1 H.M. Kongen og H.M. Dronningen

Post 50 Det kongelige hoff

Posten benyttes til bevilgninger til Det kongelige hoff, som er H.M. Kongen sin organisasjon. Til Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjettforslag for 2017 hadde Kontroll- og konstitusjonskomiteen merknader til ordningen med at hoffets ansatte som lønnes over 50-posten også utfører oppgaver på de private kongelige eiendommene, jf. Innst. 10 S (2016–2017). Komiteen la til grunn at dersom hoffets ansatte skal brukes til å utføre drift eller mindre vedlikeholdsoppgaver på de private eiendommene, kan det gjøres på to ulike måter: a) Ved at det rapporteres om slike utgifter i årsberetningen for hoffet, eller b) ved at apanasjen økes slik at de kongelige kan betale for forvaltning, drift inkl. lønn, vedlikehold og ev. utvikling av de private eiendommene til hoffet.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet viser til at Det kongelige hoff i årsberetningen for 2016 rapporterer om bruken av ansatte som utfører drift og mindre vedlikeholdsoppgaver på de private eiendommene og at komiteens merknad dermed følges opp gjennom alternativ a) over.

Av årsrapporten for 2016 fremgår det at anslagsvis fem pst. av Hoffets ansattes arbeidstid medgår til forvaltningsoppgaver og vaktmestertjenester, inkludert gartneritjenester, på private eiendommer. Om lag halvparten av nevnte lønnsmidler brukes på Skaugum. Eiendommen har status som tronfølgerbolig, og brukes også til offisielle formål. Det er lagt til grunn at staten skal holde tronarvingen med bolig.

Hoffet følger prinsippet om at større/verdiøkende tiltak på private eiendommer ikke skal

utføres av Hoffets ansatte. Slike større tiltak finansieres av private midler og utføres av eksterne aktører. Hoffets arbeid begrenser seg til forvaltningsoppgaver som planlegging, innhenting av tilbud og oppfølging av prosjekter.

Kongehusets kulturformidling Åpent Slott ble formelt opprettet som egen virksomhet den 1. januar 2002, jf. St. prp. nr. 1 (2003–2004) for Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Formålet med virksomheten er å organisere omvisninger på Slottet og å arrangere andre kulturaktiviteter i regi av Kongehuset. Etter en omorganisering er Åpent Slott nå blitt inkludert i Det kongelige hoff. Denne omorganiseringen medfører ingen budsjettmessige endringer.

Post 51 Særskilte prosjekter ved Det kongelige hoff

Bevilgningen på posten dekker utgifter til særskilte prosjekter ved Det kongelige hoff. I 2017 er det bevilget 31,8 mill. kroner til sikringstiltak ved de kongelige eiendommene.

I Prop. 1 S (2016–2017) ble det orientert om at regjeringen tok sikte på å legge frem forslag til kostnadsramme for sikringstiltakene som gjennomføres i regi av Det kongelige hoff i revidert nasjonalbudsjett for 2017. Regjeringen tar nå sikte på å komme tilbake med forslag til kostnadsramme i statsbudsjettet for 2018.

Kap. 500 Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker lønn, husleie og andre faste driftsutgifter i Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Ny arbeidsgiverstrategi for staten

I forbindelse med oppfølgingen av ny arbeidsgiverstrategi for staten foreslås det at bevilgningen reduseres med 1,7 mill. kroner mot en tilsvarende økning på kap. 540 Direktoratet for forvaltning og IKT, post 01 Driftsutgifter, jf. omtale under kap. 540, post 01.

Forenklet modell for premiebetaling til Statens pensjonskasse

Fra og med 1. januar 2017 ble det innført en forenklet modell for premiebetaling for statlige virksomheter med en fast premiesats på 14 pst. (tolv pst. arbeidsgiverandel og to pst. medlemsandel av

lønnsgrunnlaget). Tiltaket gjaldt de fleste statlige virksomheter som tidligere ikke betalte pensjonspremie til Statens pensjonskasse (SPK). Virksomhetene ble kompensert for økte anslåtte utgifter til pensjonspremie, jf. Prop. 1 S (2016–2017) for Arbeids- og sosialdepartementet og Gul bok 2017. Samlet kompensasjon utgjorde i overkant av 7,4 mrd. kroner. Kompensasjonen baserte seg på lønnsgrunnlaget fra april 2016, justert for kjente relevante forhold, herunder omorganiseringer. Basert på oppdaterte anslag for lønnsgrunnlaget per januar 2017 fra SPK, foreslår regjeringen enkelte justeringer av kompensasjonen. Det foreslås på denne bakgrunn å redusere bevilgningen på posten med 0,5 mill. kroner.

Samlet foreslås det å redusere bevilgningen på posten med 2,2 mill. kroner til 394,1 mill. kroner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen dekker departementets behov for statistikk, data, utredninger, forskning og formidling av kunnskap m.m.

Redusert behov

På grunn av redusert behov foreslås det å redusere bevilgningen på posten med 2,2 mill. kroner.

Omdisponering til å støtte EIPA

Bevilgningen foreslås redusert med 0,2 mill. kroner mot en tilsvarende økning på kap. 541 IKT-politikk, post 70 Tilskudd til forvaltningsutvikling og samordning av IKT-politikken. Midlene foreslås anvendt til å støtte European Institute of Public Administration (EIPA), jf. omtale under kap. 541, post 70.

Samlet foreslås det å redusere bevilgningen på posten med 2,4 mill. kroner til 86,1 mill. kroner.

Oppfølging av handlingsplan

I 2017 er det bevilget 1,7 mill. kroner til oppfølging av handlingsplan mot antisemittisme på posten. Det foreslås at 300 000 kroner av denne bevilgningen tildeles Jødisk Museum i Trondheim. Midlene skal benyttes til sikkerhetstiltak rundt lokalene til Jødisk Museum i Trondheim og informasjonstiltak i regi av museet.

Post 25 (Ny) Forprosjekt nytt regjeringskvartal, kan overføres

Bevilgningen skal dekke utgifter til kjøp av utredninger og tjenester for forprosjekt nytt regjeringskvartal.

Etableringen av nytt regjeringskvartal er et komplekst og omfattende prosjekt som har stor betydning for Oslo by og for departementsfellesskapet. Som prosjekteier må Kommunal- og moderniseringsdepartementet utarbeide tydelige kvalitative krav for forprosjektet og sikre god kostnadskontroll.

For å dekke innkjøp av faglige utredninger mv. foreslås det en bevilgning på 4 mill. kroner. Det foreslås at midlene bevilges over ny post 25 Forprosjekt nytt regjeringskvartal.

Kap. 510 Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker i hovedsak driftsutgifter i Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon (DSS). I tillegg dekker deler av bevilgningen utgifter til fellestjenester for departementsfellesskapet og Statsministerens kontor.

Overføring av lønn og regnskap fra DSS til Direktoratet for økonomistyring (DFØ)

I 2016 ble lønns- og regnskapstjenesten overført fra DSS til DFØ. For 2017 har DFØ foreløpig fått fullmakt til å belaste bevilgningen over kap. 510, post 01. Det foreslås nå å overføre tilsvarende bevilgning fra DSS til DFØ. Det foreslås derfor at det overføres 49,6 mill. kroner fra DSS sitt kap. 510, post 01, til DFØs kap. 1605, post 01.

Overføring av Budmod-B fra DSS til Forsvarsdepartementet

Det er besluttet at brukerne som benytter budsjettssystem på begrenset nett (Budmod-B) skal overføres fra DSS til Forsvarsdepartementet i løpet av 2017. Utgiftene til teknisk drift av Budmod-B er beregnet til 0,3 mill. kroner per år. Det foreslås derfor at tilsvarende beløp overføres fra kap. 510, post 01, til Forsvarsdepartementets kap. 1700, post 01.

Omdisponering av husleiemidler

Fra 1.1.2017 ble det etablert nye leiekontrakter for departementslokalene med utgangspunkt i departementenes reelle arealbruk per 31.12.2016. Husleie til egne lokaler dekkes over post 01 og husleie til fellesarealer dekkes over post 22. De nye kontraktene viser at det er feil fordeling av husleiemidler mellom post 01 og post 22. For å synliggjøre reelle husleiekostnader til DSS sine egne lokaler og til fellesarealer, foreslås det å omdisponere 10,5 mill. kroner fra post 22 til post 01, jf. omtale under post 22.

Forenklet modell for premiebetaling til Statens pensjonskasse

Det er behov for å justere kompensasjonen for anslåtte utgifter i forbindelse med forenklet modell for premiebetaling til Statens pensjonskasse. Det foreslås på denne bakgrunn å redusere bevilgningen på posten med 0,4 mill. kroner, jf. nærmere omtale av saken under kap. 500 Kommunal- og moderniseringsdepartementet, post 01 Driftsutgifter.

Samlet foreslås det å redusere bevilgningen på posten med 39,8 mill. kroner til 663,5 mill. kroner.

Post 22 Fellesutgifter for departementene og Statsministerens kontor

Bevilgningen dekker deler av fellesutgiftene for departementene, herunder husleie for fellesareal.

For å synliggjøre reelle husleiekostnader til DSS sine egne lokaler og til fellesareal, foreslås det å omdisponere 10,4 mill. kroner fra post 22 til post 01, jf. omtale under post 01. Bevilgningen foreslås derfor redusert med 10,4 mill. kroner til 126,4 mill. kroner.

Kap. 3510 Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon*Post 02 Ymse inntekter*

Bevilgningen dekker bl.a. betaling for standard- og tilleggstjenester til Stortinget, Regjeringsadvokaten, Høyesterett og driftsinntekter for Statens servicesenter i Engerdal.

Som følge av at lønns- og regnskapstjenesten er overført fra DSS til DFØ får DSS reduserte inntekter fra oppgaver de har utført for Regjeringsadvokaten. Inntektene er for 2017 inkludert i DSS sitt inntektskrav på kap. 3510, post 02. Bevilgningen på posten foreslås derfor redusert med 0,3

mill. kroner til 21,2 mill. kroner, mot tilsvarende økning på DFØs kap. 4605, post 01.

Kap. 520 Tilskudd til de politiske partier*Post 01 Driftsutgifter*

Bevilgningen dekker utgifter til drift av Partilovenemnda, Partirevisjonsutvalget, Fylkesmannen i Sogn og Fjordane (partiportalen, kontorteknisk bistand til nemnda), Statistisk sentralbyrås innrapporteringssystem og Partiregisteret som drives av Registerenheten i Brønnøysund. I tillegg dekker bevilgningen Kommunal- og moderniseringsdepartementets utgifter til administrasjon av partiloven og tilhørende forskrift.

På bakgrunn av noe lavere aktivitetsnivå i 2017, foreslås det å redusere bevilgningen på posten med 0,5 mill. kroner til 8,2 mill. kroner.

Kap. 525 Fylkesmannsembetene*Post 01 Driftsutgifter*

Bevilgningen dekker ordinære lønns- og driftsutgifter for fylkesmannsembetene.

Det er behov for å justere kompensasjonen for anslåtte utgifter i forbindelse med forenklet modell for premiebetaling til Statens pensjonskasse. Det foreslås på denne bakgrunn å redusere bevilgningen på posten med 0,4 mill. kroner, jf. nærmere omtale av saken under kap. 500 Kommunal- og moderniseringsdepartementet, post 01 Driftsutgifter.

For å få en mer korrekt fremstilling av utgifter på riktig kapittel og post foreslås det å overføre 17,7 mill. kroner, som tilsvarer pensjonsutgifter på vergemålsområdet, fra kap. 525, post 01 til kap. 469 Vergemålsordningen, post 01 Driftsutgifter på Justis- og beredskapsdepartementets budsjett. Denne endringen skyldes også at det er behov for å justere kompensasjonen for anslåtte utgifter i forbindelse med forenklet modell for premiebetaling til Statens pensjonskasse.

Samlet foreslås det å redusere bevilgningen på posten med 18,1 mill. kroner til 1 820 mill. kroner.

Kap. 530 Byggeprosjekter utenfor husleieordningen*Post 30 Prosjektering av bygg, kan overføres*

Bevilgningen dekker prosjektering av bygg utenfor den statlige husleieordningen.

En del av bevilgningen på posten er en grunnbevilgning som i hovedsak skal benyttes til prosjektinitiering og innledende skisseprosjektering. Det foreslås å fullføre forprosjektet for rehabilitering av hovedbygget til Norges Handelshøyskole, inkludert høyblokken, innenfor grunnbevilgningen på posten og innenfor en total ramme på 25 mill. kroner.

Post 33 Videreføring av byggeprosjekter, kan overføres

Bevilgningen dekker videreføring av byggeprosjekter utenfor den statlige husleieordningen som Stortinget tidligere har vedtatt å starte opp. Prosjektet NMBU Campus Ås vil på grunn av faseforskyvning ha et lavere likviditetsbehov. Det foreslås derfor å redusere bevilgningen på posten med 300 mill. kroner til 2 155 mill. kroner. Problemer med prosjektering og entreprenørenes fremdrift betyr dessuten at forventet ferdigstillelse forskyves fra 2019 til 2020.

Post 34 Etterbruk og salg av statens eiendom på Adamstuen

Bevilgningen dekker planlegging for fremtidig bruk av eiendommen. Det er usikkerhet ved fremdriftsplan og utbetalingstakt. Det foreslås derfor at posten tilføyes stikkordet «*kan overføres*».

Post 36 Kunstnerisk utsmykking, kan overføres

Bevilgningen dekker kunstnerisk utsmykking i statlige bygg. Posten har et lavere likviditetsbehov enn bevilget. Det foreslås derfor å redusere bevilgningen på posten med 10 mill. kroner til 9 mill. kroner.

Kap. 3531 Eiendommer til kongelige formål

Post 01 Ymse inntekter

Bevilgningen gjelder publikumsinntekter fra omvisninger på Gamlehaugen. Statsbygg har satt ut tjenesten til andre. Det forventes derfor ingen inntekt på posten fra og med 2017. Det foreslås derfor å sette ned bevilgningen med 40 000 kroner til 0 kroner for 2017.

Kap. 2445 Statsbygg

Post 24 Driftsresultat

Bevilgningen er driftsresultatkravet for forvaltningsbedriften Statsbygg. Resultatkravet fremkommer som et negativt beløp på utgiftssiden i budsjettet.

Konsekvenser av å innføre nye statlige regnskapsstandarder

Statsbygg innførte nye statlige regnskapsstandarder fra 1. januar 2015. Innføringen medfører at en større andel av vedlikeholdskostnadene skal regnskapsføres som investeringer og avskrives i tråd med forventet levetid. Prognosen for utskiftninger og påkostninger etter de statlige regnskapsstandardene har økt med 100 mill. kroner. Det er derfor behov for å omdisponere 100 mill. kroner fra Statsbyggs driftsbudsjett til post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, jf. omtale under post 45 og kap. 5445 Statsbygg, post 39 Avsetning til investeringsformål. Forslaget innebærer en reduksjon av underpost 24.2 Driftsutgifter med 100 mill. kroner mot en tilsvarende økning av underpost 24.5 Til investeringsformål.

Nedskrivning av Statsbyggs balanse

Statsbygg har utarbeidet et forprosjekt for nye lokaler for Brønnøysundregistrene til 87,5 mill. kroner. Investeringen er regnskapsført i Statsbyggs balanse. Det er besluttet at Statsbygg ikke skal være byggherre for prosjektet. Statsbyggs balanse må nedskrives med investert beløp. Det foreslås derfor at underpost 24.3 Avskrivninger økes med 87,5 mill. kroner. Dette innebærer at resultatkravet til Statsbygg reduseres med tilsvarende beløp. Denne økningen motsvares av en tilsvarende inntekt på Finansdepartementets kap. 5491 Avskrivning på statens kapital i statens forretningsdrift, post 30 Avskrivninger.

Effektivisering i Statsbygg

Statsbygg startet opp et effektiviseringsprogram i 2016. Programmet har identifisert tiltak som vil gi budsjettmessige innsparinger og bedre oppgaveløsning. Programmet medfører effektiviseringsgevinster på kap. 2445 Statsbygg, post 24 Driftsresultat. Det foreslås derfor at resultatkravet på posten økes med 10 mill. kroner.

Samlet foreslås det å redusere driftsresultatkravet til Statsbygg med 77,5 mill. kroner ved å

øke bevilgningen på post 24 med 77,5 mill. kroner til -135,7 mill. kroner i 2017.

Post 30 Prosjektering av bygg, kan overføres

Bevilgningen dekker utgifter til prosjektering av ordinære byggeprosjekter frem til fullført forprosjekt. Saldert budsjett for 2017 er 138 mill. kroner, hvorav 68 mill. kroner er bevilget til prosjektering av nytt regjeringskvartal.

Nye boliger på Svalbard

Etter rasene på Svalbard i 2015 og 2017 er det behov for nye boliger i Longyearbyen. Det foreslås å sette av 28 mill. kroner til grunnundersøkelser av aktuelle tomter og prosjektering av boliger i Gruvedalen og Nedre Skjæringa.

Nytt regjeringskvartal

Kommunal- og moderniseringsdepartementet fastsatte reguleringsplanen for det nye regjeringskvartalet i februar 2017. Statsbygg gjennomfører våren 2017 en plan- og designkonkurranse. Løsningsforslagene fra de sju grupperingene som deltar legges frem i mai 2017. En jury vurderer forslagene og kårer to vinnere. Statsbygg forhandler deretter med vinnerne, og den gruppen som har det beste tilbudet samlet sett, tildeles prosjekteringskontrakt høsten 2017. Denne gruppens løsningsforslag legges til grunn for utarbeidelse av skisse- og forprosjektet.

Bevilgningen på posten til arbeid med prosjekt nytt regjeringskvartal på 68 mill. kroner dekker kostnadene første halvår i 2017. Det foreslås derfor å øke bevilgningen på posten til det videre arbeidet i 2017 med 40 mill. kroner til totalt 108 mill. kroner. Det tas sikte på at det i statsbudsjettet for 2018 legges frem forslag om kostnadsramme for forprosjekteringen.

Samlet foreslås det å øke bevilgningen på posten med 68 mill. kroner til 206 mill. kroner.

Post 31 Igangsetting av ordinære byggeprosjekter, kan overføres

Bevilgningen på posten dekker oppstart av nye byggeprosjekter innenfor husleieordningen. I Saldert budsjett 2017 er det bevilget 115 mill. kroner, hvorav 20 mill. kroner til sikringstiltak i regjeringsbygningene R5 og R6.

Som omtalt i Prop. 1 S (2016–2017) tok Kommunal- og moderniseringsdepartementet sikte på å legge frem forslag til kostnadsramme for sik-

ringsprosjektet i R5 og R6 i revidert nasjonalbudsjett for 2017.

Sikkerhetsanalyser og alternativer for mulig bruk av R5 i nytt regjeringskvartal er ikke ferdig vurdert. Det er derfor ikke grunnlag for å fremme forslag knyttet til R5 nå.

R6 skal ikke inngå i det nye regjeringskvartalet. Statsbygg har prosjektert tiltak for å styrke sikkerheten i R6. Det foreslås en kostnadsramme for sikring av R6 på 472 mill. kroner (per 15. februar 2017). Styringsrammen er 413 mill. kroner. Det vises til forslag til romertallsvedtak.

Det foreslås også å øke bevilgningen til sikring av regjeringsbyggene med 10 mill. kroner til 30 mill. kroner. På bakgrunn av dette foreslås det å øke bevilgningen på posten med 10 mill. kroner til 125 mill. kroner i 2017.

Nytt fengsel i Agder

Det vises til omtale i Prop. 1 S (2016–2017), kap. 2445 Statsbygg, post 30 Prosjektering av bygg. Det er gjennomført ekstern kvalitetssikring av forprosjektet (KS2). Kostnadsrammen for nye Agder fengsel, avdeling Froland, foreslås satt til 1 260 mill. kroner (per 1. juli 2017). Styringsrammen er 1 060 mill. kroner. Kostnadsrammen for nye Agder fengsel, avdeling Mandal, foreslås satt til 800 mill. kroner (per 1. juli 2017). Styringsrammen er 670 mill. kroner. Både styrings- og kostnadsrammene for byggeprosjektene inkluderer tomt og kunstnerisk utsmykning. Det vises til omtale under Justis- og beredskapsdepartementet med forslag til kostnadsrammer for brukerutstyr. Det vises til forslag til romertallsvedtak.

Norsk helsearkiv på Tynset

Som omtalt i Prop. 1 S (2016–2017) skulle regjeringen legge frem forslag til kostnadsramme for prosjektet om Norsk helsearkiv på Tynset i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2017. Det foreslås en kostnadsramme for prosjektet, inklusiv tomt og kunstnerisk utsmykning, på 205,7 mill. kroner (per 15. februar 2017), jf. forslag til romertallsvedtak. Styringsrammen er 187,6 mill. kroner.

Post 33 Videreføring av ordinære byggeprosjekter, kan overføres

Bevilgningen dekker midler til videreføring av byggeprosjekter som Stortinget tidligere har vedtatt å starte opp. Prosjektene Sikker teknisk infrastruktur (STI) og Prosjekt Nytt Nasjonalmuseum vil på grunn av faseforskjvninger ha et lavere lik-

viditetsbehov enn bevilget i 2017. Det foreslås derfor å redusere bevilgningen på posten med 550 mill. kroner til 1 706,3 mill. kroner.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen dekker utstyr på eiendommene, kostnader til mindre ombygginger, utvidelser, brukertilpasninger og installering av tekniske anlegg som Statsbygg forvalter. Det er behov for å omdisponere 100 mill. kroner fra kap 2445, post 24.2 Driftsutgifter til post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold for å ivareta endringer som følge av nye statlige regnskapsstandarder, jf. omtale under post 24 og kap. 5445 Statsbygg, post 39 Avsetning til investeringsformål. Det foreslås derfor å øke bevilgningen på posten med 100 mill. kroner til 283,8 mill. kroner.

Kap. 5445 Statsbygg

Post 39 Avsetning til investeringsformål

På posten føres avsetninger fra driftsregnskapet som blir brukt til investeringsformål. Ved økt avsetning på kap. 2445 Statsbygg, underpost 24.5 Til investeringsformål økes inntektene over kap. 5445 Statsbygg, post 39 tilsvarende. Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 100 mill. kroner til 1 130 mill. kroner som følge av innføring av nye statlige regnskapsstandarder, jf. omtale under kap. 2445 Statsbygg, post 24 Driftsresultat og post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

Kap. 540 Direktoratet for forvaltning og IKT

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker lønn til ansatte, husleie og andre faste driftsutgifter for Difi.

Difi spiller en viktig rolle i oppfølgingen av ny arbeidsgiverstrategi for staten, gjennom å styrke den sentrale støtten og rådgivningen overfor statlige virksomheter, særlig knyttet til omstilling. Som et ledd i dette skal Difi etablere et sterkt fagmiljø. Det foreslås derfor at ressurser tilsvarende to stillinger overføres fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet til Difi. Bevilgningen på posten foreslås på denne bakgrunn økt med 1,7 mill. kroner til 268,4 mill. kroner, mot en tilsvarende reduksjon på kap. 500 Kommunal- og

moderniseringsdepartementet, post 01 Driftsutgifter, jf. omtale under kap. 500, post 01.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen skal dekke utgifter til Difis utviklingsoppgaver og IKT-prosjekter. Bevilgningen dekker i tillegg deltagelse i det europeiske prosjektet Electronic Simple European Networked Services (e-SENS).

Bevilgningen foreslås redusert med 1 mill. kroner til 26,3 mill. kroner for å gi rom for andre prioriteringer på Kommunal- og moderniseringsdepartementets ansvarsområde.

Post 25 Medfinansieringsordning for lønnsomme IKT-prosjekter, kan overføres

Formålet med bevilgningen er å bidra til økt gjennomføring av samfunnsøkonomisk lønnsomme digitaliseringsprosjekter og realisering av gevinster. Budsjetteringen av posten følger et system med tilsagnsramme, bevilgning og tilsagnsfullmakt.

I budsjettforliket for 2017 ble avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen økt til 0,8 pst. av alle driftsutgifter, tilsvarende en reduksjon i bevilgningen på post 25 med 0,2 mill. kroner. Reduksjonen kunne ikke trekkes fra midlene til prosjekter som ble fordelt i 2016, men måtte fordeles på bevilgningen til nye prosjekter i 2017. Dette medførte en reduksjon av tilsagnsrammen med 0,7 mill. kroner. Som en følge av dette skulle tilsagnsfullmakten som Stortinget vedtok vært redusert fra 96 mill. kroner til 95,5 mill. kroner. På denne bakgrunn foreslås tilsagnsfullmakten redusert til 95,5 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 27 Opplæringskontoret OK stat

Bevilgningen dekker utbetaling av lærlingtilskudd til statlige virksomheter som har lærlinger og er tilknyttet OK stat. Fylkeskommunenes innbetaling av lærlingtilskudd inntektsføres på kap. 3540, post 02.

Det er behov for at eventuelle innbetalinger av lærlingtilskudd fra Fylkeskommunene utover bevilgningen på inntektsposten også kan benyttes til utbetaling av lærlingtilskudd. Det foreslås derfor at bevilgningen på posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekter over kap. 3540, post 02, jf. forslag til romertallsvedtak.

Kap. 541 IKT-politikk

Post 70 Tilskudd til forvaltningsutvikling og samordning av IKT-politikken, kan nyttes under kap. 541, post 22

Bevilgningen skal bidra til å nå hovedmålene om at forvaltningen i Norge er effektiv, åpen og har høy tillit i befolkningen og en IKT-politikk for verdiskaping og deltakelse for alle.

Norge gjeninntrodte som medlem av European Institute of Public Administration (EIPA) 1. januar 2016. EIPAs hovedvirksomhet er knyttet til opplæring og erfaringsformidling innen offentlig forvaltning på tvers av forvaltningsnivåer og land innen EU/EØS-området. Hvert annet år deles det ut priser gjennom tiltaket «European Public Sector Award» (EPSA). Målet med EPSA er å gi anerkjennelse til prosjekter som er gjennomført med suksess og bidra til utvikling av beste praksis på tvers av land. EIPA er sekretariat for EPSA. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har etter søknad fra EIPA besluttet å støtte EPSA med et standard økonomisk bidrag på 20 000 euro. Det foreslås derfor at bevilgningen på posten økes med 0,2 mill. kroner til 6,5 mill. kroner, mot en tilsvarende reduksjon under kap. 500 Kommunal- og moderniseringsdepartementet, post 21 Spesielle driftsutgifter, jf. omtale under kap. 500, post 21.

Kap. 545 Datatilsynet

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker lønn til ansatte, husleie og andre faste driftsutgifter for Datatilsynet.

Det er behov for å justere kompensasjonen for anslåtte utgifter i forbindelse med forenklet modell for premiebetaling til Statens pensjonskasse. Det foreslås på denne bakgrunn å øke bevilgningen på posten med 0,1 mill. kroner, jf. omtale under kap. 500 Kommunal- og moderniseringsdepartementet, post 01 Driftsutgifter.

Kap. 550 Omstillingsdyktig næringsliv og lokalsamfunn i distriktene

Post 73 Merkur-programmet, kan overføres

Iverksetting av utviklingsstøtte til de minste Merkur-butikkene

Innenfor Merkur-programmet skal de minste butikkene i de mest perifere områdene prioriteres, jf. Prop. 1 S (2016–2017). Dette operasjonaliseres i 2017 ved å innføre en støtteordning for de

minste butikkene med mål om tilgang til grunnleggende tjenester i områder med få innbyggere.

Det kan gis tilskudd på 100 000 kroner per år til hver dagligvarebutikk som faller inn under ordningen. Ordningen er rettet inn mot butikker med 20 km avstand til nærmeste butikk, og dagligvareomsetning på maksimalt tre millioner kroner uten merverdiavgift.

Merkurbokhandlere kan fra 2017 av søke om inntil 50 000 kroner per år til utviklingstiltak. Inntil 10 bokhandlere kan tildeles midler. Målsettingen er at tiltakene bidrar til å utvikle bokhandelen som sosial og kulturell møteplass.

Både tilskuddet til de minste dagligvarebutikkene og tilskudd til Merkurbokhandlere skal dekkes innenfor bevilgningen til Merkur-programmet over kap. 550, post 73.

Kap. 552 Nasjonalt samarbeid for regional utvikling

Post 62 Nasjonale tiltak for lokal samfunnsutvikling

Programmet Lokal samfunnsutvikling i kommunene (LUK) ble gjennomført i perioden 2010–2014. Programmet ble opprettet for å styrke det langsiktige arbeidet i kommunene med å planlegge, mobilisere og samarbeide om lokal samfunnsutvikling.

Bevilgningen i 2014 kan overføres til og med 2016. Ved årsskiftet var det et mindreforbruk på 6,4 mill. kroner som ikke kan overføres til 2017. Av mindreforbruket er 4,5 mill. kroner bundet i gitte tilsagn. Dette er knyttet til fem tilsagn som ved en feil har fått en forlengelse til 2017 for rapportering og utbetaling. Det foreslås å bevilge 4,5 mill. kroner for å dekke forpliktelsene på posten i 2017.

Kap. 553 Omstillingsdyktige regioner

Post 65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet, kan nyttes under kap. 553, post 60 og 63

Bevilgningen skal styrke næringsgrunnlaget og bidra til etablering av nye arbeidsplasser i kommuner/regioner som opplever vesentlig reduksjon i sysselsettingen. I Saldert budsjett 2017 er det bevilget 130 mill. kroner som er tildelt fylkeskommunene. I særskilte situasjoner kan det i tillegg til den ordinære bevilgningen på posten være aktuelt med en ekstraordinær statlig innsats. Slike midler er tidligere bevilget til for eksempel Lierne og Sør-Varanger.

I forbindelse med Stortingets behandling av langtidsplanen for Forsvaret ble det vedtatt at Andøya flystasjon skal legges ned når nye overvåkingsfly er faset inn på Evenes, anslagsvis i 2023. Andøy kommune har på bakgrunn av dette søkt om 150 mill. kroner i ekstraordinære statlige omstillingsmidler over en periode på seks år.

Nedleggelse av Andøya flystasjon vil medføre en reduksjon på 242 sysselsatte ved flystasjonen. Det har vært utarbeidet flere analyser som har vurdert konsekvensene av nedleggelsen, blant annet av PWC og av Nordland fylkeskommune. Disse gir ulike anslag på effektene på sysselsettingen. Samlet anslås en reduksjon i antall arbeidsplasser som utgjør fra om lag 6 pst. til 16,5 pst. av dagens sysselsetting i kommunen.

I Innst. 62 S (2016–2017) sier flertallet i komiteen: «Flertallet understreker i denne sammenhengen behovet for at regjeringen tar et helhetlig ansvar for å ivareta Andøy-samfunnet, for å i størst mulig grad redusere tap av arbeidsplasser og andre negative effekter av nedleggelsen. For å få til dette må det legges til rette for ekstraordinær statlig innsats og bevilges midler til gode og effektive omstillingsprogrammer, for å styrke næringslivet og bidra til etablering av nye arbeidsplasser på Andøya, slik at kommunen og regionen kan bygge opp en mer robust og variert næringsstruktur.»

Andøy kommune mottok i 2017 en bevilgning fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet på 5 mill. kroner. Midlene benyttes til igangsetting av strategiske analyser som skal identifisere muligheter, styrking av plan- og næringskompetansen i kommunen og finansiering av konkrete prosjekter i tråd med prioriterte utviklingsområder. Videre foreslås det en tilleggsbevilgning på 15 mill. kroner i ekstraordinære omstillingsmidler til Andøy kommune i 2017. Midlene vil overføres til Nordland fylkeskommune som får ansvaret for bruken av midlene i samarbeid med bl.a. kommunen og Innovasjon Norge. Det vises også til forslag til bevilgning til Nasjonalt senter for romrelatert opplæring (NAROM), samt Meld. St. 33 (2016–2017) *Nasjonal transportplan 2018–2029*, hvor det er prioritert midler til Andenes havn.

Regjeringen er innstilt på å bidra med samlet 75 mill. kroner til omstillingsarbeidet i Andøy kommune.

På bakgrunn av dette foreslås det å øke bevilgningen med 15 mill. kroner, til 145 mill. kroner.

Post 74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljø

Bevilgningen skal bidra til omstillingsdyktige regioner gjennom å tilrettelegge for velfungerende næringsmiljøer og tilgang på relevant kompetanse. Bevilgningen går til ordningene Norwegian Innovation Clusters, Bedriftsnettverk, Regi-onsatsing og Inkubatorprogrammet.

Som en oppfølging av Nordområdestrategien legges det opp til å prioritere 4 mill. kroner til leverandørutvikling i Nord-Norge. Midlene omdisponeres innenfor rammen til Bedriftsnettverk i regi av Innovasjon Norge.

I Bedriftsnettverkstjenesten kan små og mellomstore bedrifter i hele landet få hjelp til å etablere kommersielle, strategiske samarbeid om konkrete forretningsmessige prosjekter med andre bedrifter. Basert på erfaringer fra Leverandørutvikling i olje- og gassnæringen i Nord-Norge (LUNN-programmet) vil Kommunal- og moderniseringsdepartementet øremerke 4 mill. kroner i 2017, for å bidra til utvikling av konkurransedyktige leverandørmiljøer i Nord-Norge. Ved å gi insentiver til etableringen av strategisk samarbeid mellom mindre leverandører, kan bedriftene få mer kunnskap om krav og behov i markedet, og tilby mer dekkende løsninger. Det vil styrke mulighetene for å hevde seg i konkurransen om oppdrag og innkjøp i de voksende naturbaserte næringene, og i de store planlagte offentlige investeringene i landsdelen. Målgruppen er nordnorske bedrifter. Utvikling av konkurransedyktige leverandørmiljøer bør gjøres med et langsiktig perspektiv. Kommunal- og moderniseringsdepartementet legger derfor opp til å videreføre støtten til tiltaket i 2018 og 2019.

Kap. 560 Sametinget

Post 50 Sametinget

Bevilgningen skal blant annet dekke driften av det politiske arbeidet og administrasjonen i Sametinget, i tillegg til kommunenes og fylkeskommunenes merkostnader ved oppfølging av samelovens språkregler.

Innlemmelse av Hattfjelldal kommune i forvaltningsområdet for samisk språk

Samelovens språkregler, som trådte i kraft 1. januar 1992, skal legge forholdene til rette for videreutvikling og økt bruk av samisk. Reglene skal sikre innbyggerne grunnleggende rettighe-

ter vedrørende bruk av samisk, særlig i forvaltningsområdet for samisk språk.

Hattfjelldal kommune søkte i oktober 2015 om å bli innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk, og i kgl. res. 5. mai 2017 ble det vedtatt å innlemme Hattfjelldal kommune fra 1. juli 2017. Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 2,3 mill. kroner for å tilrettelegge for tospråklig forvaltning i Hattfjelldal kommune og i Nordland fylkeskommune.

Forenklet modell for premiebetaling til Statens pensjonskasse

Det er behov for å justere kompensasjonen for anslåtte utgifter i forbindelse med forenklet modell for premiebetaling til Statens pensjonskasse. Det foreslås på denne bakgrunn å øke bevilgningen på posten med 0,3 mill. kroner, jf. nærmere omtale av saken under kap. 500 Kommunal- og moderniseringsdepartementet, post 01 Driftsutgifter.

Samlet foreslås det å øke bevilgningen på posten med 2,6 mill. kroner til 304,2 mill. kroner.

Kap. 563 Internasjonalt reindriftssenter

Post 01 Driftsutgifter

Forenklet modell for premiebetaling til Statens pensjonskasse

Ved en feil ble det ikke lagt inn kompensasjon for anslåtte utgifter i forbindelse med forenklet modell for premiebetaling til Statens pensjonskasse på posten i 2017. Det foreslås på denne bakgrunn å øke bevilgningen på posten med 0,4 mill. kroner til 6,3 mill. kroner, jf. nærmere omtale av saken under kap. 500 Kommunal- og moderniseringsdepartementet, post 01 Driftsutgifter.

Kap. 567 Nasjonale minoriteter

Post 25 (Ny) Tiltak for romanifolket/taterner, kan overføres

Det foreslås opprettet en ny post 25 Tiltak for romanifolket/taterner i forbindelse med at Stiftelsen Romanifolkets/taternes kulturfond ikke lenger navngis som mottaker av midler over statsbudsjettet, jf. nærmere omtale under kap. 567, post 71 Tilskudd til Romanifolkets/taternes kulturfond. Kommunal- og moderniseringsdepartementet vil utarbeide en ny modell for langsiktig forvaltning av den kollektive oppreisningen, i samråd med representanter for romanifolket/

taterner. Departementet tar sikte på å ha dialog med representanter for romanifolket/taterner om utformingen etter at Stortinget har behandlet saken.

Det foreslås en bevilgning på 2 mill. kroner på posten mot en tilsvarende reduksjon av post 71, jf. omtale under post 71. Det er uklart hvor stor del av midlene som vil komme til utbetaling i 2017, og det foreslås at posten tilføres stikkordet «kan overføres».

Post 60 Tiltak for rom, kan overføres

Målet for ordningen er å bedre levekårene til norske rom gjennom ulike tiltak. Oslo kommune har ansvaret for gjennomføringen av tiltakene. Bevilgningen på posten er 6,4 mill. kroner. Som følge av lavere aktivitet enn tidligere, og dermed noe lavere bevilgningsbehov, foreslås det å redusere bevilgningen på posten med 2,3 mill. kroner til 4,1 mill. kroner.

Post 71 Tilskudd til Romanifolkets/taternes kulturfond

Stiftelsen Romanifolkets/taternes kulturfond ble opprettet av Stortinget i 2004 som en kollektiv oppreisning for den urett staten har begått mot romanifolket/taterner. Bevilgningens formål er å bidra til å gjenreise, utvikle og synliggjøre romanifolkets/taternes kultur og historie. Måloppnåelseskriterier er ifølge Prop. 1 S (2016–2017) for Kommunal- og moderniseringsdepartementet at Stiftelsen Romanifolkets/taternes kulturfond når bredt ut med tiltak som fremmer bevaring og utvikling av romanifolkets/taternes kultur, språk og historie. Kommunal- og moderniseringsdepartementet kom i 2015 i vesentlig tvil om forutsetningene for utbetaling var til stede og har foreløpig valgt å holde tilbake tilskuddsbevilgningene for 2015, 2016 og 2017. Stiftelsen har stevnet staten ved departementet for å få utbetalt midlene. Departementet bestrider påstandene i søksmålet. Hovedforhandling i saken er berammet i september 2017.

I samme tidsperiode har Lotteri- og stiftelsestilsynet (Stiftelsestilsynet) gjennomført tilsyn i stiftelsen. Rapport fra tilsynet forelå 13. februar 2017. I rapporten blir det konkludert med at forvaltningen av stiftelsen ikke skjer i samsvar med stiftelsesloven eller stiftelsens egne vedtekter, og med at stiftelsen mangler gode nok rutiner for utbetaling av, og kontroll med, honorarer og godtgjørelser. I rapporten blir det også konkludert med at det er store utfordringer knyttet til habili-

tetsvurderinger og ikke gode nok rutiner for oppfølging av utbetalinger. Stiftelsestilsynet vurderer det videre slik at prosessen rundt opprettelsen av foreningen Romanifolkets/taternes senter (RT-senteret) var kritikkverdig og at det er problematisk at de samme personene innehar verv i stiftelsen og i RT-senteret, og at varamedlemmer er nærstående til styremedlemmene. Stiftelsen har siden opprettelsen av RT-senteret overført betydelige midler til senteret. Forholdene som er beskrevet i rapporten kan, etter omstendighetene, tenkes å være straffbare, og departementet har derfor oversendt rapporten til politiet. Basert på sentrale dokumenter og deltakelse som observatør på en del styremøter har departementet også gjort egne vurderinger, som er i tråd med vurderingene gjort av Stiftelsestilsynet. Stiftelsen bestriker faktabeskrivelsen og vurderingene i rapporten fra Stiftelsestilsynet og har sendt klage i saken til både Stiftelsesklagenemnda og Sivilombudsmannen.

I 2011 ble det nedsatt et utvalg som skulle undersøke gjennomføringen av politikken overfor romanifolket/taterne. Utvalget leverte sin rapport 1. juni 2015 (NOU 2015: 7 Assimilering og motstand). Utvalget pekte blant annet på følgende:

«Romanifolkets/taternes kulturfond kan være et viktig bidrag til å styrke folkegruppens kultur og språk i Norge. Det er derfor viktig at forvaltningen av ordningen har bred tillit blant tater/romanifolk. Fondet er ment å være en kollektiv oppreisning for tidligere tiders urett. Utvalget ser at informasjonen om og forvaltningen av RT-fondet bør styrkes, slik at fondet når ut til flest mulig i tater-/romanimiljøer».

Det kan også være relevant at departementet i høringen av NOU 2015: 7 har fått en rekke innspill om at tilliten til stiftelsen er lav blant store deler av romanifolket/taterne. Det blir også pekt på at dette gjør det krevende å oppnå formålet med bevilgningen, og at fondet i mindre grad enn forutsatt fungerer som en kollektiv oppreisning som virker forsonende.

Departementet har på denne bakgrunn ikke tillit til at stiftelsen vil forvalte tilskuddet på en tilfredsstillende måte. Departementet tilrår derfor at ordningen med tilskudd direkte til stiftelsen blir avviklet og erstattet med andre tiltak for romanifolket/taterne.

Departementets vurderinger har i denne fasen vært begrenset til om det er forsvarlig å la stiftelsen være forvalter av tilskuddet, dvs. om ordnin-

gen med direkte tilskudd til stiftelsen bør videreføres. Både stiftelsen selv og romanifolkets/taternes organisasjoner har fått anledning til å uttale seg skriftlig om spørsmålet, og de har gitt uttrykk for at ordningen bør videreføres. Ut over det har departementet i denne perioden hatt begrenset med dialog med organisasjonene om saken, noe som også har vært naturlig, ettersom spørsmålet nå har vært om det er forsvarlig å videreføre eksisterende ordning.

Det vil være nødvendig med reell, åpen dialog med representanter for romanifolket/taterne om alternative løsninger for bruk av bevilgningen. Dersom Stortinget fatter vedtak i tråd med departementets tilrådning, vil departementet ta initiativ til dialog med representanter for romanifolket/taterne om hvordan målene med tilskuddene kan videreføres på lengre sikt, med en ny forvaltningsordning.

Departementet vil i denne dialogen ta utgangspunktet i det opprinnelige formålet, som Stortinget fastsatte i 2004, jf. St.prp. nr. 63 (2003–2004) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet medregnet folketrygden 2004*. Regjeringen og komiteen pekte i denne sammenhengen blant annet på «tiltak og aktiviteter som fremmer bevaring og utvikling av romanifolkets/taternes kultur, språk og historie», på muligheten av et «sekretariat/rådgivings-senter som kan tilby juridisk og annen bistand» og på «annet arbeid/prosjekter i regi av romanifolket selv». Det vil også være aktuelt å se på andre tiltak som kan komme romanifolket/taterne til gode, i lys av forslagene fra NOU 2015: 7. Dialogarbeidet og vurderingene vil måtte ta noe tid, og departementet er innforstått med at en stopp i bevilgningene vil kunne få negative konsekvenser for de pågående sakene hos Veiledningstjenesten, som er en del av RT-senteret. Departementet arbeider med å kartlegge ulike alternativer for å avbøte denne utfordringen.

Departementet foreslår at ordningen med at Stiftelsen Romanifolkets/taternes kulturfond navngis som mottaker av midler over statsbudsjettet, opphører. Bevilgningen i 2017 på 5,4 mill. kroner foreslås overført til to nye poster, med 2 mill. kroner til ny post 25 Tiltak for romanifolket/taterne, kan overføres, og 3,4 mill. kroner til ny post 75 Midlertidig tilskuddsordning til romanifolket/taterne, kan overføres, jf. omtale under kap. 567, post 25 og 75. Departementet foreslår videre at bevilgningene for 2015 og 2016 på til sammen 10,5 mill. kroner, som har vært holdt tilbake, ikke utbetales til stiftelsen, og at midlene i stedet flyttes til kap. 567, post 75, jf. omtale under post 75.

Post 74 Kultur- og ressurscenter for norske rom

Posten er ny i 2017. Bevilgningen på posten er 12 mill. kroner og skal dekke tilskudd til etablering og drift av et kultur- og ressurscenter for norske rom. Senteret er en del av den kollektive oppreisningen til norske rom.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet ønsker at Kirkens bymisjon skal stå for etablering og drift av senteret. Kirkens bymisjon har erfaring med ulike virksomheter og tiltak som arbeider for inkludering, for å fremme rettigheter, bedre levekår og styrke fellesskapet for minoriteter. Bymisjonen har gjennom sitt samarbeid med norske rom den siste tiden opparbeidet seg stor tillit. Departementet anser relevant erfaring, og en god relasjon mellom drifter og norske rom, som avgjørende for at tiltaket skal lykkes. Det foreslås derfor at tilskuddet tildeles til Kirkens bymisjon.

På grunn av forsinkelsene i prosjektet vil Kirkens bymisjon ikke rekke å starte opp alle aktiviteter inneværende år, og det vil bli delvis innsparring og faseforskyvning av utgiftene. Det foreslås derfor at bevilgningen reduseres med 10,5 mill. kroner i 2017 til 1,5 mill. kroner. Regjeringen vil komme tilbake med forslag til bevilgning for å gjennomføre prosjektet i statsbudsjettet for 2018.

Post 75 (Ny) Midlertidig tilskuddsordning til romanifolket/taterne, kan overføres

Det foreslås opprettet en ny post 75 Midlertidig tilskuddsordning til romanifolket/taterne i forbindelse med at Stiftelsen Romanifolkets/taternes kulturfond ikke lenger navngis som mottaker av midler over statsbudsjettet. Posten skal dekke etablering av en tilskuddsordning som midlertidig forvaltes av Kommunal- og moderniseringsdepartementet frem til en ny, mer varig ordning er etablert.

Det foreslås en bevilgning på 3,4 mill. kroner på posten mot en tilsvarende reduksjon av kap. 567, post 71, jf. omtale under post 71.

Det er usikkert om midlene vil bli benyttet fullt ut i 2017, og det foreslås derfor at posten får stikkordet «kan overføres».

Det foreslås videre at overført ubrukt bevilgning fra 2016 til 2017 på kap. 567, post 71 på 10,5 mill. kroner flyttes til post 75. Det vil være nødvendig med reell, åpen dialog med representanter for romanifolket/taterne om alternative løsninger for bruk av bevilgningen. Det vil kunne ta noe tid å komme frem til hensiktsmessige løsninger. Det foreslås derfor at overført beløp til ny post 75 kan

benyttes i to år utover 2017, jf. forslag til romertallsvedtak.

Kap. 571 Rammetilskudd til kommuner*Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres*

Bevilgningen dekker utgifter til forskning og utredning om kommuneøkonomi, kommuneloven og øvrig juridisk rammeverk for kommunesektoren, lokaldemokrati og statlige tiltak overfor kommunesektoren. Bevilgningen omfatter også midler til drift og utvikling av inntektssystemet og drift av Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU). Bevilgningen kan videre finansiere større utviklingsprosjekter, herunder utredningsstillinger i departementet knyttet til tidsbegrensede prosjekter.

På bakgrunn av en gjennomgang av status for prosjektene som er finansiert på posten og overførte midler fra 2016, foreslås det å redusere bevilgningen med 6 mill. kroner til 15,6 mill. kroner.

*Post 60 Innbyggertilskudd**Tilskudd til flere barnehagelærere*

I Saldert budsjett 2017 er det bevilget 172,2 mill. kroner til flere barnehagelærere over kap. 231 Barnehager, post 60 Tilskudd til flere barnehagelærere på Kunnskapsdepartementets budsjett. Bevilgningen har halvårseffekt, og helårseffekten av tiltaket utgjør om lag 413 mill. kroner.

I Meld. St. 21 (2016–2017) *Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen* har regjeringen varslet at den ønsker at midlene skal benyttes til å øke kravene til kompetanse i barnehagene i form av skjerpede krav i forskrift om pedagogisk bemanning. Det vil bli sendt på høring et forslag om at pedagognormen skjerpes i tråd med Stortingets bevilgningsvedtak. Det tas sikte på at forslaget sendes på høring i løpet av våren 2017.

Barnehagene finansieres i dag i all hovedsak gjennom kommunerammen. For å sikre en enhetlig finansiering foreslår regjeringen at det øremerkede tilskuddet til flere barnehagelærere overføres til kommunerammen for å dekke skjerpede krav i pedagognormen allerede i 2017. Når tilskuddet går inn i kommunenes inntektsrammer, unngår man å innføre nye krav til søknader og rapportering.

Det foreslås at bevilgningen på posten økes med 172,2 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon på kap. 231, post 60 på Kunnskapsdeparte-

mentets budsjett. Det vises til nærmere omtale under kap. 231, post 60.

Korreksjon i bevilgningen til forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenester

Forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenestene ble iverksatt 1. mai 2016 og administreres av Helse- og omsorgsdepartementet. Seks kommuner deltar i forsøket som varer i tre år. Forsøket finansieres ved at midler er trukket ut av forsøkskommunenes innbyggertilskudd og overført til kap. 761 Omsorgstjeneste, post 65 Forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenestene på Helse- og omsorgsdepartementets budsjett. Uttrekket er basert på regnskapstall i KOSTRA for 2015 for de funksjoner som omfattes av forsøket. I forsøksperioden justeres KOSTRA-tallene for 2015 årlig for vekst i kommunenes frie inntekter, inkludert lønns- og prisvekst. Fra 2016 til 2017 ble uttrekket justert med knapt 1,3 pst. i tråd med anslagene for landsgjennomsnittlig vekst i kommunenes frie inntekter i Prop. 1 S (2016–2017).

Veksten i kommunenes frie inntekter er blant annet begrunnet i kompensasjon for demografiske endringer, pensjonsutgifter ut over lønnsvekst, satsinger innenfor veksten i frie inntekter og ytterligere vekst i kommunal tjenesteproduksjon. Uttrekket justeres for vekst i frie inntekter. Dette innebærer at forsøkskommunene får en reduksjon i innbyggertilskuddet som også omfatter vekst i kommunale tjenester som ikke omfattes av forsøket.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet foreslår å redusere uttrekket, slik at forsøkskommunene får beholde den delen av veksten i frie inntekter som overstiger andelen som skal kompensere for demografiske endringer samt pris- og lønnsvekst. I statsbudsjettet for 2017 utgjør denne andelen om lag 60 pst. av veksten i frie inntekter. Dette er lagt til grunn ved beregning av nytt uttrekk i 2017.

Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 5,7 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon på kap. 761, post 65 på Helse- og omsorgsdepartementets budsjett.

Endringer i skatteopplegget

I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2017 er det foreslått enkelte endringer i skatte- og avgiftsreglene, blant annet lettelser for privat pensjonssparing og økt minstefradrag for pensjon. Deler av skattelettelsene berører kommunesektoren. Skatteinntektene til kommunesektoren i 2017

anslås å bli redusert med 162 mill. kroner som følge av skatteopplegget i revidert nasjonalbudsjett, fordelt med 132 mill. kroner for kommunene og 30 mill. kroner for fylkeskommunene. Kommunesektoren foreslås kompensert med tilsvarende økning i innbyggertilskuddet. Det foreslås at bevilgningen på posten økes med 132 mill. kroner.

Samlet foreslås det at bevilgningen på posten økes med til sammen 309,9 mill. kroner til 121 854,2 mill. kroner.

Post 64 Skjønntilskudd, kan nyttes under kap. 572, post 64

Digitalisering

Digitalisering er en sterk drivkraft i fornyingsarbeidet i offentlig sektor. Digitalisering kan skape helt nye måter å levere offentlige tjenester på. Målet er å skape en enklere hverdag for innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner. Dessuten kan mange arbeidsprosesser utføres mer effektivt ved å ta i bruk ny teknologi. Dette blir bedre for brukerne, og det blir effektivt for forvaltningen.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet vil bidra til å få på plass en modell for finansiering av kommunale IKT-prosjekter som er initiert og styrt av kommunene selv. I dag er det slik at enkelte kommuner finansierer utvikling av løsninger som senere kommer hele sektoren til gode. En sentral koordinering av finansieringen og prioritering av kommunale IKT-prosjekter vil kunne bedre samordningen i sektoren.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har derfor satt av 25 mill. kroner over prosjektskjønnet på kap. 571, post 64 i 2017 til en KS-administrert ordning for finansiering av kommunale IKT-prosjekter. For 2018 tar departementet sikte på å sette av 100 mill. kroner til formålet. Departementet vil ha dialog med KS om innretningen på ordningen, og det vil være en forutsetning for støtten at også kommunesektoren bidrar med egne midler. Departementet vil, i samråd med KS, utarbeide nærmere kriterier til bruken av midlene.

Kap. 572 Rammetilskudd til fylkeskommuner

Post 60 Innbyggertilskudd

Det vises til omtalen under kap. 571, post 60 om endringer i skatteopplegget. Det foreslås at bevilgningen på posten økes med 30 mill. kroner til 32 180,4 mill. kroner.

Kap. 573 Kommunereform

Post 60 Engangskostnader og reformstøtte ved kommunesammenslåing, overslagsbevilgning

Bevilgningen dekker utgifter til engangskostnader og reformstøtte ved kommunesammenslåing. I kommuneproposisjonen for 2015 la regjeringen frem forslag til økonomiske virkemidler i kommunereformen, jf. Prop. 95 S (2013–2014). Kommuner som blir vedtatt slått sammen i kommunereformen, får tilskudd til dekning av engangskostnader og reformstøtte etter en standardisert modell som tar utgangspunkt i antall innbyggere og antall kommuner som inngår i den enkelte sammenslåing. Se nærmere beskrivelse av modellen i Prop. 1 S (2016–2017) for Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

I Saldert budsjett 2017 er det bevilget 1 058,3 mill. kroner på posten. Basert på forslag til nasjonale vedtak om kommunesammenslåinger i Prop. 96 S (2016–2017), vil det totale behovet være 1 302,6 mill. kroner i 2017, hvorav 1 271,8 mill. kroner til dekning av engangskostnader og 30,8 mill. kroner i reformstøtte til Sandefjord kommune. Det foreslås at bevilgningen på posten økes med 244,3 mill. kroner til 1 302,6 mill. kroner.

Det foregår fortsatt sammenslåingsprosesser som ikke er endelig avklart. Eventuelle nasjonale vedtak om sammenslåing som kommer i tillegg til forslagene i Prop. 96 S (2016–2017), vil utløse behov for ytterligere utbetaling av tilskudd til dekning av engangskostnader. Det foreslås derfor at posten tilføyes stikkordet «overslagsbevilgning» i 2017.

Post 61 Engangskostnader ved fylkessammenslåing, overslagsbevilgning

Bevilgningen dekker utgifter til engangskostnader ved fylkessammenslåing. Fylkeskommuner som blir vedtatt slått sammen i regionreformen, får dekket engangskostnader etter en standardisert modell. Det utbetales 15 mill. kroner per fylke som inngår i en sammenslåing. Se nærmere beskrivelse av modellen i Prop. 1 S (2016–2017) for Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

I Saldert budsjett 2017 er det bevilget 240 mill. kroner på posten. Basert på forslag til nasjonale vedtak om fylkessammenslåinger i Prop. 84 S (2016–2017), er bevilgningsbehovet 165 mill. kroner i 2017, knyttet til følgende sammenslåinger:

- Hordaland og Sogn og Fjordane: 30 mill. kroner
- Vest-Agder og Aust-Agder: 30 mill. kroner

- Østfold, Akershus og Buskerud: 45 mill. kroner
- Vestfold og Telemark: 30 mill. kroner
- Hedmark og Oppland: 30 mill. kroner

Det foreslås at bevilgningen på posten reduseres med 75 mill. kroner til 165 mill. kroner, basert på forslagene til sammenslåinger i Prop. 84 S.

Departementet foreslår i kommuneproposisjonen for 2018 en sammenslåing av Troms og Finnmark, jf. avtalen mellom regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre av 3. mai 2017. Det er tatt høyde for utbetaling av tilskudd til dekning av engangskostnader ved denne sammenslåingen ved at det foreslås at posten tilføyes stikkordet «overslagsbevilgning» i 2017.

Kap. 580 Bostøtte

Post 70 Bostøtte, overslagsbevilgning

Bostøtten skal bidra til å sikre personer med lave inntekter og høye boligutgifter en egnet bolig. Bevilgningen for 2017 er 2 875,3 mill. kroner.

Nytt inntektsgrunnlag

Fra og med 1. januar 2017 ble nye inntektsopplysninger fra a-ordningen lagt til grunn ved beregningen av bostøtte. Omleggingen innebærer at bostøtten nå beregnes på grunnlag av siste måneds inntekt, og ikke ett til to år gamle likningsdata som tidligere. Omleggingen gjør at omfanget av feilutbetalinger og krav om tilbakebetaling reduseres betydelig. I Saldert budsjett 2017 ble det anslått at omleggingen ville redusere bevilgningsbehovet med omtrent 300 mill. kroner. På bakgrunn av nye beregninger fra Husbanken anslås det at reduksjonen blir 326 mill. kroner. Det foreslås derfor å redusere bevilgningen med 26 mill. kroner. Det er da lagt til grunn at i gjennomsnitt 95 700 husstander får bostøtte hver måned i 2017, mot tidligere anslag på 100 500 husstander. Gjennomsnittlig utbetalt bostøtte per mottaker for året anslås til 29 700 kroner, mot tidligere anslag på 28 400 kroner.

Barns inntekt

Bostøtte beregnes på grunnlag av hele husstandens inntekt. Frem til 1.1.2017 har barn hatt et fribeløp på 30 000 kroner ved beregningen av husstandens inntekt. Fribeløpet på 30 000 kroner ble innført da bostøtteordningen ble lagt om i 2009. Reglene om barns inntekt har vært uheldige fordi

vanskeligstilte husstander har risikert å få avkortet bostøtten fordi et barn gikk med avisen eller tok seg sommerjobb. Dette kan medføre at barn i vanskeligstilte husstander har mindre insentiv til å skaffe seg inntekter selv. Slik kunne reglene bidra til at fattigdom går i arv. Reglene er endret fra 1.1.2017 slik at barns inntekt ikke lenger teller med i beregningen av husstandens bostøtte. Det anslås at anslagsvis 1 500 husstander får i gjennomsnitt omtrent 3 500 kroner mer i bostøtte som følge av denne endringen. Dette vil øke bevilgningsbehovet med 5,2 mill. kroner i 2017.

Samlet sett foreslås det å redusere bevilgningen på posten med 20,8 mill. kroner i 2017, til 2 854,5 mill. kroner.

Kap. 585 Husleietvistutvalget

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker lønn til ansatte, husleie og andre faste driftsutgifter for Husleietvistutvalget.

Det er behov for å justere kompensasjonen for anslåtte utgifter i forbindelse med forenklet modell for premiebetaling til Statens pensjonskasse. Det foreslås på denne bakgrunn å øke bevilgningen på posten med 0,2 mill. kroner til 28,6 mill. kroner, jf. nærmere omtale av saken under kap. 500 Kommunal- og moderniseringsdepartementet, post 01 Driftsutgifter.

Kap. 587 Direktoratet for byggkvalitet

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker lønn til ansatte, husleie og andre faste driftsutgifter for Direktoratet for byggkvalitet.

Det er behov for å justere kompensasjonen for anslåtte utgifter i forbindelse med forenklet modell for premiebetaling til Statens pensjonskasse. Det foreslås på denne bakgrunn å øke bevilgningen på posten med 0,2 mill. kroner til 100,2 mill. kroner, jf. nærmere omtale av saken under kap. 500 Kommunal- og moderniseringsdepartementet, post 01 Driftsutgifter.

Post 22 Kunnskapsutvikling og informasjonsformidling

Posten skal bidra til kunnskapsutvikling og informasjonsformidling om bygningspolitiske temaer, finansiere utredninger og informasjonstiltak.

Regjeringen foreslår å etablere et seriositetsregister for bygg- og anleggsnæringen, som skal

gjøre det enklere for oppdragsgivere å finne seriøse foretak. Dette vil bedre konkurranse-situasjonen for seriøse foretak, og kan således redusere bruken av svart arbeid og brudd på arbeidslivsbestemmelser. Driften av registeret skal finansieres gjennom egne gebyrer for registrering. Ordningen skal være selvfinansierende. Etter planen skal seriositetsregisteret være i drift fra 1.1.18. Direktoratet for byggkvalitet (DiBK) skal utvikle registeret i 2017. Dette krever ressurser til blant annet prosjektstyring og IKT-utvikling på anslagsvis 4,5 mill. kroner.

Det foreslås på denne bakgrunn å øke bevilgningen på post 22 med 3,5 mill. kroner, til 47,9 mill. kroner, i 2017. Det legges til grunn at DiBK skal dekke 1 mill. kroner innenfor gjeldende bevilgninger i 2017.

Kap. 590 Planlegging og byutvikling

Post 72 Tilskudd til bolig-, by- og områdeutvikling, kan overføres

Tilskuddet skal bedre de fysiske omgivelsene, stimulere til økt deltakelse i nærmiljøet og motvirke negativ utvikling i et område. Posten budsjetteres med tilsagnsramme, tilsagnsfullmakt og bevilgning. I 2017 er det bevilget 34,1 mill. kroner på posten. Bevilgningen innebærer en tilsagnsramme på 19,7 mill. kroner og en tilsagnsfullmakt på 7,9 mill. kroner i 2017.

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen på posten med 6 mill. kroner til 40,1 mill. kroner for å realisere prosjektet Dalen aktivitetspark i Trondheim. Bevilgningsforslaget innebærer en økning i tilsagnsrammen på 10 mill. kroner i 2017 til 29,7 mill. kroner.

Ved en feil var forslag om tilsagnsfullmakt på 7,9 mill. kroner ikke med i forslag til romertallsvedtak i Prop. 1 S (2016–2017). En økning i tilsagnsrammen på 10 mill. kroner innebærer en tilsagnsfullmakt på 4 mill. kroner.

På bakgrunn av dette foreslås det en samlet tilsagnsfullmakt på 11,9 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak.

Kap. 595 Statens kartverk, arbeid med tinglysing og nasjonal geografisk infrastruktur

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under kap. 595, post 01 og 45

Bevilgningen skal hovedsakelig dekke tidsbegrensede prosjekter og kjøp av tjenester fra private leverandører.

Kommune- og regionreform, arbeid med matrikkelen

Sammenslåing av kommuner og fylker medfører endringer i matrikkelen, som må distribueres til kommunene og statsetatene den 1.1.2018. Dette krever ny og grunnleggende geografisk infrastruktur som må være på plass før sammenslåingen av Nord- og Sør-Trøndelag fylkeskommuner og tre kommunesammenslåinger andre steder i landet. Løsningen vil kunne gjenbrukes ved senere sammenslåinger. Mange offentlige tjenester, som trygdeutbetalinger, utrykning fra nød-etatene og utarbeidelse av statistikk, er avhengige av oppdaterte data fra matrikkelen. Utgiftene knyttet til den nye løsningen er anslått til 16,5 mill. kroner i 2017. Utgiftene er særlig knyttet til kjøp av IKT-utstyr som servere og lisenser, i tillegg til lønn og konsulenttjenester til utvikling. På bakgrunn av dette foreslås det å øke bevilgningen med 16,5 mill. kroner i 2017.

Endring av Kartverkets tilknytningsform

Kartverkets tilknytningsform ble endret fra forvaltningsbedrift til et bruttobudsjettert forvaltningsorgan fra og med 1.1.2017. Etter omleggingen av tilknytningsform til bruttobudsjettert forvaltningsorgan skal regnskapet føres etter kontantprinsippet. Ved omleggingen viser endelige regnskapstall for 2016 at det er et avvik i mellomværende med statskassen og Kartverkets inngåtte forpliktelser i 2017 på 31,3 mill. kroner. På bakgrunn av dette foreslås det å øke bevilgningen med 31,3 mill. kroner i 2017.

Overførte midler fra reguleringsfondet

Som følge av omleggingen av Kartverkets tilknytningsform fra 1.1.2017 ble Kartverkets reguleringsfond avviklet. Forskuddsinnbetalinger knyttet til samfinansierte prosjekter ble videreført som en balansepost på Kartverkets mellomværende med statskassen, og blir løpende inntektsført på kap. 3595, post 03 og utgiftsført på kap. 595, post 21 i takt med at utgiftene utgiftsføres.

Av reguleringsfondet ble det anslått at 56 mill. kroner var knyttet til andre typer utviklingsprosjekter, herunder elektronisk tinglysing. Også disse midlene ble ført som inntekt på kap. 3595, post 3 og vil bli ført som en utgift på kap. 595, post 21 i 2017. Beholdningen på 56 mill. kroner var et anslag basert på utgående balanse per 31.12.2015. Ved avslutningen av regnskapet for 2016 viser det seg at riktig beløp er 50 mill. kroner.

På bakgrunn av dette foreslås det å redusere bevilgningen over kap. 595, post 21, og inntektene over kap. 3595, post 03, med 6 mill. kroner.

Endret utbetalingstakt for Primar

Av bevilgningen på posten er 95,5 mill. kroner knyttet til Primar, et internasjonalt samarbeidsprosjekt der ulike sjøkartverk rundt i verden har en samlet distribusjonsløsning for sjøkart. Denne driftes av Statens kartverk. Inntektene fra salget til private brukere kreves i all hovedsak inn av Kartverket, som så utbetaler til de deltakende sjøkartverkene i form av godtgjørelser.

I 2016 foretok Kartverket halvårslige utbetalinger av godtgjørelser. Fra og med 2017 skal det foretas kvartalsvise utbetalinger. Endringen i utbetalingstakt innebærer at Kartverket må håndtere én halvårlig og tre kvartalsvise utbetalinger i 2017. Det medfører én ekstra utbetaling på 13,5 mill. kroner i 2017. På bakgrunn av dette foreslås det å øke bevilgningen på posten med 13,5 mill. kroner.

Samlet foreslås det å øke bevilgningen på posten med 55,3 mill. kroner til 366,9 mill. kroner.

Kap. 3595 Statens kartverk, arbeid med tinglysing og nasjonal geografisk infrastruktur*Post 03 Samfinansiering*

På posten føres inntekter knyttet til prosjekter som skal samfinansieres. I tillegg er det som følge av endringen i Kartverkets tilknytningsform inntektsført 56 mill. kroner fra reguleringsfondet i 2017 som gjelder andre typer utviklingsprosjekter, herunder utvikling av elektronisk tinglysing.

Det foreslås å redusere inntektene som ble overført fra reguleringsfondet med 6 mill. kroner til 50 mill. kroner. Det vises til nærmere omtale under kap. 595, post 21. På bakgrunn av dette foreslås det å redusere inntektene på posten med 6 mill. kroner fra 271 mill. kroner til 265 mill. kroner

Andre saker*Oppfølging av flertallsmerknad i Innst. 2 S (2015–2016)*

I Innst. 2 S (2015–2016) hadde medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre følgende flertallsmerknad:

«Flertallet er enige om å be regjeringen sette ned et utvalg som skal vurdere en omorganisering av

det statlige digitaliseringsansvaret slik at en sikrer en sterkere samordning mellom sektorer og med kommunene. Spesielt skal det vurderes om den danske måten å organisere dette på er riktig for Norge. Regjeringen orienterer Stortinget om status for arbeidet innen sommeren 2016.»

I Meld. St. 27 (2015–2016) *Digital agenda for Norge*, jf. Innst. 84 S (2016–2017), ble Stortinget orientert om at Kommunal- og moderniseringsdepartementet ville nedsette et ekspertutvalg som vil kartlegge og analysere dansk organisering av digitaliseringsansvaret og effekten av dette på utviklingen av digitale løsninger i offentlig sektor, for deretter å kunne vurdere overføringsverdi til norske forhold.

Høsten 2016 gjennomførte det danske konsulentfirmaet Struensee & Co en kartlegging av organiseringen og styringen av digitaliseringsansvaret i Danmark, Finland og Sverige på oppdrag fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Kartleggingen skulle brukes som bakgrunnsmateriale for utvalgets arbeid.

Kartleggingen ble ferdigstilt i desember 2016, og gir en grundig oversikt over organiseringen og styringen av digitaliseringsansvaret i de tre landene. Kartleggingen viser blant annet at: Danmark jobber med å styrke den horisontale samordningen av digitaliseringstiltak på tvers av sektorer, Sverige ser på nye måter å styre digitaliseringen på lokalt nivå, og Finland jobber med etablering av 18 selvstyrte regioner i 2019. Våren 2017 ble rapporten supplert med en tilsvarende kartlegging av Norge.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet arbeider kontinuerlig med problemstillinger knyttet til styring og organisering av digitalisering av offentlig sektor, som ledd i departementets ansvar for å koordinere arbeidet med digitalisering i offentlig sektor. Samordningsrollen innebærer blant annet at departementet skal identifisere sektorgripende utfordringer, og initiere, koordinere og følge opp tverrgående tiltak. Initierting av tiltak for helhetlige digitale løsninger på tvers av kommunal og statlig sektor er et eksempel på utøving av samordningsrollen. Departementet vil bruke kartleggingen til å vurdere hvilken lærdom som kan trekkes samt hvilken overføringsverdi den har til norske forhold. På bakgrunn av kartleggingen vurderer departementet at det ikke er behov for å nedsette et eget utvalg for å belyse problemstillingen ytterligere.

Med dette følger regjeringen opp flertallsmerknaden fra Finanskomiteen i Innst. 2 S (2015–2016).

Lokalisering av statlige arbeidsplasser

Plan for lokalisering av statlige arbeidsplasser ble lagt frem 17. februar 2017 som vedlegg til Meld. St. 18 (2016–2017) *Bærekraftige byar og sterke distrikt*. I kap. 7.2 ble det redegjort for videre arbeid med utlokalisering. Det ble lagt til grunn at Stortinget skal varsles om resultatene av dette arbeidet.

Etter fremleggelsen av planen er det så langt besluttet at det nye investeringsselskapet Fornybar AS skal lokaliseres til Stavangerområdet, og at ny likestillings- og diskrimineringsnemnd skal lokaliseres til Bergen. I statsbudsjettet for 2017 er det satt av ekstra midler til å opprette 10 nye stillinger i Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) til arbeidet med grønne anskaffelser. Arbeidsplassene skal lokaliseres til Leikanger. Difi får frihet til å velge hvilke konkrete funksjoner som skal legges til Leikanger, men forutsetningen er at det etableres ti nye årsverk der.

Det skal foretas en utredning vedrørende en eventuell omlokalisering av Politihøgskolen, i tråd med retningslinjene for lokalisering av statlige arbeidsplasser. I tiden fremover vil politiet ha behov for ulike typer kunnskap og kompetanse, i tillegg til politiutdanningen. Hvilke typer kompetanse politiet trenger for å møte kriminalitetsutfordringene skal vurderes i utredningen. Politihøgskolens fremtidige lokalbehov og lokalisering må derfor vurderes i nær sammenheng med etatens langsiktige kapasitets- og kompetansebehov.

Det blir arbeidet videre med de øvrige sakene som ble omtalt i kap. 7.2. Regjeringen vil informere Stortinget på egnet måte etter hvert som beslutninger i disse lokaliseringssakene er fattet.

Budsjetteringsmodell for Sametinget

Det vises til anmodningsvedtak nr. 108 (2016–2017), pkt. 42, av 5. desember 2016:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake i revidert nasjonalbudsjett 2017 med en vurdering av eventuell endret budsjetteringsmodell for Sametinget.»

Dokumentene som ligger til grunn for vedtaket er Prop. 1 S (2016–2017) og Innst. 2 S (2016–2017). Anmodningsvedtaket anses som ivare tatt gjennom følgende redegjørelse.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har gjennomført konsultasjoner med Sametinget om eventuelle endringer av budsjetteringsmodellen for Sametinget.

Departementet sendte høsten 2016 en rapport til Sametinget der fordeler og ulemper ved å slå sammen budsjettpostene til Sametinget på én post ble drøftet. I rapporten vurderes ulike modeller som samler alle eller de fleste av bevilgningene til Sametinget, som gjennomførbare. En fordel med en slik samling er at det ville gi Sametinget økt handlingsrom til å gjøre prioriteringer som folkevalgt organ. Den viktigste motforestillingen mot en slik samling er at de ulike departementenes sektoransvar kan bli mer utydelig. Det vil være behov for tiltak for å redusere denne ulempen. Det vil også eventuelt være behov for å tydeliggjøre det konstitusjonelle ansvaret for en eventuell samlet bevilgning.

Sametinget oversendte sitt interessenotat i februar 2017. Sametinget understreker her at det er selvbestemmelsesretten, og den særlige stilling som følger av Grunnloven § 108 som må være utgangspunktet og det overordnede prinsippet for fastsetting av budsjetteringsmodell, og ikke hensynet til departementenes sektoransvar, rutiner og rapportering. Sametinget ga i interessenotatet uttrykk for at det er *nødvendig at budsjettoverføringene skjer på én post og at rammene for denne posten er gjenstand for konsultasjoner og drøftinger mellom departementet og Sametinget tilknyttet en årlig proposisjon om det samepolitiske arbeidet.*

Det ble avholdt konsultasjonsmøte på administrativt nivå 17. mars 2017 og på politisk nivå, mellom kommunal- og moderniseringsministeren og sametingspresidenten, 28. april 2017. Det ble ikke oppnådd enighet om endret budsjetteringsmodell.

I møtet 28. april pekte departementet på at et alternativ som kan vurderes, er å endre opplegget for den årlige meldingen til Stortinget om Sameingets virksomhet. Det kan blant annet vurderes om den skal legges frem og behandles i vårsesjonen og om innretningen kan endres slik at meldingen blir mer fremoverskuende. Et annet alternativ er en årlig melding samtidig med budsjettet. Sametinget fastholdt sitt synspunkt om at kriterier og føringer for budsjetttrammer for Sametinget bør fastsettes gjennom en *proposisjon*, som legges frem og behandles i vårsesjonen, på tilsvarende måte som kommuneproposisjonen, og at dette kombineres med at alle overføringene til Sametinget over statsbudsjettet i utgangspunktet samles under én budsjettpost.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet ønsker, i konsultasjon med Sametinget, å fortsette arbeidet med å vurdere en budsjettmodell som samler overføringene til Sametinget på én bud-

sjettpost eller ev. andre modeller som i større grad enn i dag setter Sametinget i stand til å prioritere samepolitiske tiltak innenfor en gitt budsjett-ramme. En eventuell ny budsjetteringsordning vil tidligst kunne implementeres fra 2019. Sametingets syn er at det må avklares hva som skal være utgangspunktet for en budsjettmodell til Sametinget og samiske formål før slike konsultasjoner kan fortsette.

Håndverkerportalen

I 2017 skal det lanseres en Håndverkerportal. Håndverkerportalen skal blant annet videreformidle kvalitetssikret informasjon om seriositeten til foretak i byggenæringen. Portalen skal også gi informasjon og tilby standardkontrakter. Barne- og likestillingsdepartementet er oppdragsgiver for prosjektet. Forbrukerrådet gjennomfører prosjektet, og vil være ansvarlig for drift. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har finansiert opprettelsen og drift av portalen frem til 2020. Håndverkerportalen skal hente og formidle opplysninger fra seriositetsregisteret. Seriositetsregisteret vil bidra til at Håndverkerportalen blir et enda mer effektivt virkemiddel for forbrukerbeskyttelse. Det vises til omtale av seriositetsregisteret under kap. 587 Direktoratet for byggkvalitet, post 22 Kunnskapsutvikling og informasjonsutvikling.

I Prop. 1 S (2016–2017) er det varslet at Håndverkerportalen skulle lanseres ved årsskiftet 2016/2017. Som følge av at Forbrukerrådet trenger noe mer tid for å opprette portalen, er lanseringen utsatt til august 2017.

2.6 Arbeids- og sosialdepartementet

Kap. 601 Utredningsvirksomhet, forskning m.m.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen på posten er 57,4 mill. kroner.

Det foreslås å redusere bevilgningen under kap. 601, post 21 med 0,4 mill. kroner mot en tilsvarende økning under kap. 601, post 70. Dette er knyttet til kunnskapsutviklingsprosjekter i regi av IA-avtalen, jf. omtale under kap. 601, post 70.

Post 70 Tilskudd

Bevilgningen på posten er 36,1 mill. kroner.

Kunnskapsutviklingsprosjekter i regi av IA-avtalen

Det er iverksatt en rekke kunnskapsutviklingsprosjekter i regi av IA-avtalen. Disse prosjektene er finansiert over kap. 601, post 21. I dialog med arbeidslivets parter er det satt av midler til at enkelte av hovedorganisasjonene i arbeidslivet gjennomfører noen prosjekter. Det er derfor behov for å omdisponere midler til tilskuddsposten.

Det foreslås å øke bevilgningen under kap. 601, post 70 med 0,4 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon under kap. 601, post 21.

Søknad om midler til å opprettholde test i norsk

Studieforbundet Folkeuniversitetet (FU) tilbyr *Test i norsk, høyere nivå* B2 og C1-nivå også kjent som Bergenstesten. Bestått test på nivå C1 er et krav for inntak til visse studier på høyskole- og universitetsnivå og for autorisasjon i visse lovregulerte yrker.

Testen bidrar til å realisere en rekke mål for å kunne ta i bruk flyktningers og innvandreres kompetanse. FU har meldt om behov for ytterligere midler for å kunne opprettholde testen med en egenandel som ikke overstiger 1 500 kroner i 2017. Det vil i løpet av 2017 bli gjort en helhetlig vurdering av hvordan *Test i norsk, høyere nivå* skal finansieres på lengre sikt.

I alt er det behov for 1,5 mill. kroner i 2017 for å sikre finansiering av *Test i norsk, høyere nivå*. Det foreslås at det gis et tilskudd på 0,75 mill. kroner fra kap. 601, post 70 til FU for å finansiere *Test i norsk, høyere nivå* i 2017. Tiltaket finansieres innenfor eksisterende ramme på posten. Det vises også til forslaget om å øke kap. 497, post 22 under Justis- og beredskapsdepartementet med 0,75 mill. kroner til tiltaket.

Kap. 605 Arbeids- og velferdsetaten*Post 01 Driftsutgifter*

Bevilgningen på posten er 11 436 mill. kroner.

Endringer i folketrygdloven og tilrettelegging i Arbeids- og velferdsetatens it-systemer

Regjeringen la 31. mars frem Prop. 74 L (2016–2017) *Endringer i folketrygdloven mv. (arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader mv.)*. I proposisjonen foreslås flere endringer, blant annet endret

tid mottagerne kan gå på ordningen og endring av beregningsgrunnlaget for arbeidsavklaringspenger. Endringene krever tilrettelegging i Arbeids- og velferdsetatens IKT-systemer i løpet av 2017. Arbeids- og velferdsdirektoratet har anslått kostnadene til omlegging til om lag 5,3 mill. kr. Dette er engangsutgifter i 2017.

Bevilgningen under kap. 605, post 01 foreslås økt med 5,3 mill. kroner.

Ny pleiepengeordning

Ny pleiepengeordning skal tre i kraft fra 1. oktober 2017. I Prop. 48 L (2016–2017) *Endringer i folketrygdloven mv. (pleiepenger ved pleie av syke barn)* er det varslet at endringsforslagene vil medføre omstillingskostnader for Arbeids- og velferdsetaten. Kostnadene er knyttet til utvikling av nye IKT-løsninger i saksbehandlingssystem og brukerflater, samt innførings-, opplærings- og informasjonsaktiviteter.

Det foreslås å øke bevilgningen under kap. 605, post 01 med 5,8 mill. kroner til engangsutgifter i forbindelse med ny pleiepengeordning i 2017.

Handlingsplan mot feilutbetalinger

Arbeids- og velferdsdirektoratet leverte i desember 2016 en helhetlig plan for oppfølging av feilutbetalingsområdet. Planen bygger på en analyse av utfordringene på området og inneholder et bredt sett av kort- og langsiktige tiltak. Regjeringen ønsker å styrke feilutbetalingsområdet slik at Arbeids- og velferdsetaten kan starte arbeidet med prioriterte tiltak foreslått i handlingsplanen. Styrkingen har tre formål:

- øke saksbehandlingsskapasiteten av tilbakekrevingssaker for å bygge ned restanser og redusere beløp som går til foreldelse
- avdekke flere saker ved jevnlig bruk av inntektsopplysninger fra a-ordningen i etterkontroller
- vurdere effektiviseringspotensialet og starte pilotering av «robotics», der manuelle arbeidsoppgaver i deler av arbeidsprosessene kan automatiseres

Bevilgningen under kap. 605, post 01 foreslås økt med 30 mill. kroner til handlingsplan mot feilutbetalinger. Dette er engangsutgifter i 2017. Tiltaket vil kunne medføre at flere feilutbetalingssaker avdekkes og færre krav om tilbakebetaling foreldes.

Ungdomsinnsats

Regjeringens ungdomsinnsats som innføres i 2017, skal gi et styrket arbeidsrettet tilbud til arbeidssøkere under 30 år som etter åtte ukers ledighet står uten tilbud om arbeid, utdanning eller annen aktivitet. Regjeringens ungdomsinnsats iverksettes først i de fem utsatte fylkene på Sør- og Vestlandet, og skal tas i bruk i hele landet i løpet av 2017. En styrking av oppfølgingsressurser for ledige under 30 år i 2. halvår 2017 skal bidra til at flere unge i hele landet raskere får hjelp til å komme i jobb eller utdanning.

Bevilgningen under kap. 605, post 01 foreslås økt med 32,5 mill. kroner.

Behandling av søknader om dagpenger

Saksinngangen på dagpengeområdet har vært høyere og behandlingen av dagpengesaker har tatt lenger tid i 2016 enn tidligere. Samtidig har flere regelverksendringer medført behov for å øke saksbehandlingskapasiteten.

For å håndtere den økte arbeidsmengden og sikre utbetalinger til rett tid, foreslås kap. 605, post 01 økt med 10 mill. kroner.

Styrket oppfølging av langtidsledige som nærmer seg slutten av dagpengeperioden

Forskning har konstatert at begrensninger i stønadperioder kan gi økt overgang til arbeid. Tidsbegrensningen på to år i dagpengeordningen fører til økt overgang til arbeid i tiden rundt utløpsdato.

For å understøtte denne effekten foreslås det å styrke oppfølgingen av dagpengemottagere med kort tid igjen av dagpengeperioden.

Når dagpengemottagerne har rundt et halvt år igjen av dagpengeperioden, vil gruppen få oppfølgingssamtaler for å motivere til forsterket jobbsøk. Informasjon om ledige stillinger, jobbsøkningsaktiviteter, avklaring av rettigheter til livsopphold og andre tiltak med sikte på overgang til arbeid, er aktuelle temaer.

I blant annet Rogaland er en slik særskilt oppfølging etablert. Departementet ønsker at denne oppfølgingen av personer med begrenset tid igjen av dagpengeperioden blir etablert som et landsdekkende tilbud.

For økt oppfølging av langtidsledige som nærmer seg slutten av dagpengeperioden, foreslås det at bevilgningen under kap. 605, post 01 økes med 18,6 mill. kroner.

Tiltaksplasser

Driftsbevilgningen til Arbeids- og velferdsetaten foreslås økt som følge av forslaget om 500 flere tiltaksplasser til ledige i 2. halvår 2017, jf. omtale under kap. 634, post 76, og tilhørende behov for personellressurser til etaten. Det foreslås at bevilgningen under kap. 605, post 01 økes med 3,5 mill. kroner tilsvarende halvårsvirkningen av 10 nye stillinger.

Omdisponering fra post 22

Det foreslås å øke bevilgningen under kap. 605, post 01 med 2 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon under kap. 605, post 22, jf. omtale under 605, post 22.

Oppsummering

Samlet foreslås bevilgningen under kap. 605, post 01 økt med 107,7 mill. kroner.

Post 22 Forsknings- og utredningsaktiviteter

Bevilgningen på posten er 48,8 mill. kroner.

Ved opprettelsen av posten i 2016 ble 2 mill. kroner av lønns- og personalkostnadene feilaktig overført fra kap. 605, post 01 til denne posten.

Det foreslås å redusere bevilgningen under kap. 605, post 22 med 2 mill. kroner mot en tilsvarende økning under kap. 605, post 01.

Kap. 611 Pensjoner av statskassen*Post 01 Driftsutgifter, overslagsbevilgning*

Bevilgningen på posten er 20,2 mill. kroner.

Posten skal dekke utbetalinger for visse grupper som ikke har opptjente pensjonsrettigheter i Statens pensjonskasse. På grunnlag av oppdatert anslag foreslås det å redusere bevilgningen.

Det foreslås at Arbeids- og sosialdepartementet får fullmakt til å regulere pensjoner fra statskassen på samme måte som for statspensjonister, jf. forslag til romertallsvedtak.

Bevilgningen under kap. 611, post 01 foreslås redusert med 2,2 mill. kroner.

Kap. 612 Tilskudd til Statens pensjonskasse

Bevilgningen til Statens pensjonskasse er nettobudsjettet og anslås på bakgrunn av differansen mellom utgifter og inntekter. Tilskuddet til Statens pensjonskasse på kap. 612 for 2017 foreslås

oppjustert med 90,8 mill. kroner til 5 649 mill. kroner. Utgiftene til pensjon mv. inkludert administrasjonskostnader anslås til om lag 26,8 mrd. kroner, mens inntekter fra premiebetalende virksomheter, medlemsinnskudd mv. anslås til om lag 21,1 mrd. kroner.

Inntektene nedjusteres i revidert budsjett med 179,8 mill. kroner. Reduksjonen skyldes i hovedsak en forskyvning i innbetalinger knyttet til endret faktureringsordning for pensjonspremien.

Utgiftene nedjusteres med til sammen 89 mill. kroner. Dette skyldes blant annet at anslaget for vekst i gjennomsnittlig grunnbeløpet for 2017 er redusert og at anslaget for sluttoppgjør for virksomheter som melder seg ut av Statens pensjonskasse er redusert. Dette oppveies delvis av økt anslag for utbetalte AFP-pensjoner og uførepensjoner. Anslag for utbetalte uførepensjoner er økt som følge av en justering i overgangsforordningen for uførepensjoner fra offentlig tjenestepensjonsordning som trer i kraft 1. juli 2017, jf. *Forskrift om endring i forskrift om overgangsregler for uførepensjon fra lovfestet offentlig tjenestepensjonsordning som er innvilget med virkningstidspunkt før 1. januar 2015*. Endringsforskriften innebærer at enkelte som mottok gradert uførepensjon før 1. januar 2015 får noe gunstigere uførepensjonsberegning, med virkningstidspunkt fra 1. januar 2015, dessuten at Statens pensjonskasse i løpet av 2017 skal etterbetale uførepensjon for de som omfattes av endringsforskriften.

Anslagsendringene gjennomgått over gir følgende utslag på post 01, post 22 og post 70:

Post 01 Driftsutgifter, overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 5 418,2 mill. kroner.

Bevilgningen under kap. 612, post 01 foreslås økt med 121,8 mill. kroner.

Post 22 Sluttoppgjør, overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 6 mill. kroner.

Bevilgningen under kap. 612, post 22 foreslås redusert med 33 mill. kroner.

Post 70 For andre medlemmer av Statens pensjonskasse, overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 134 mill. kroner.

Bevilgningen under kap. 612, post 70 foreslås økt med 2 mill. kroner.

Kap. 613 Arbeidsgiveravgift til folketrygden

Post 01 Driftsutgifter, overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 289,2 mill. kroner og omfatter en teknisk beregnet arbeidsgiveravgift av pensjonspremie for ikke-premiebetalende virksomheter.

I Saldert budsjett 2017 ble kap. 613 redusert med beregnet arbeidsgiveravgift for virksomheter som ble premiebetalende i 2017. Virksomhetene ble tilsvarende kompensert over sine budsjetter for at de fra og med 2017 skal betale pensjonspremie og arbeidsgiveravgift av dette, jf. nærmere omtale i Prop. 1 S for 2017.

Grunnet ulike forutsetninger bak det opprinnelige anslaget for kap. 613 i 2017 og reduksjonen korresponderende med kompensasjonen til virksomhetene, ble det resterende beløpet i Saldert budsjett 2017 for høyt. Det foreslås derfor å redusere bevilgningen med 268,2 mill. kroner slik at posten kun inneholder beregnet arbeidsgiveravgift for de statlige virksomheter som ikke inngår i den forenklete pensjonspremieordningen som ble innført i 2017.

Bevilgningen under kap. 613, post 01 foreslås redusert med 268,2 mill. kroner.

Kap. 614 Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse

Boliglånsordningen for statsansatte og andre medlemmer av Statens pensjonskasse administreres av Statens pensjonskasse. Anslagene for boliglånsordningen er usikre og påvirkes av flere faktorer, som blant annet utviklingen i boligmarkedet, forholdet mellom rentenivået i boliglånsordningen og i markedet generelt og lånebeløp per låntaker.

Både anslaget for nye boliglån (kap. 614) og innfrielser og avdrag (kap. 3614) reduseres sammenlignet med anslag i Saldert budsjett 2017. Anslagsendringen er basert på erfaringstall for søknadsinngangen i 2016 og tall hittil i 2017.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten er 34 mill. kroner og gjelder utgifter til administrasjon av boliglånsordningen. Anslaget på posten er basert på samme volumforutsetninger som for post 90 Utlån.

Bevilgningen under kap. 614, post 01 foreslås redusert med 4 mill. kroner som følge av lavere etterspørsel etter boliglån enn tidligere forutsatt.

Post 90 Utlån, overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 4 500 mill. kroner og omfatter utbetaling av nye lån samt beregnede opptjente renter ved utgangen av året. Bevilgningen på posten foreslås redusert med 1 100 mill. kroner. Reduksjonen skyldes i hovedsak at anslaget for antall utbetalte nye lån per uke i 2017 er redusert fra 68 til 52.

Beregnete opptjente renter ved utgangen av 2017 er anslått til om lag 54 mill. kroner. Til sammenligning var anslaget i saldert budsjett 57 mill. kroner.

Bevilgningen under kap. 614, post 90 foreslås redusert med 1 100 mill. kroner.

Kap. 3614 Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse*Post 01 Gebyrinntekter, lån*

Bevilgningen på posten er 28 mill. kroner og gjelder innbetaling av gebyrer for låntakere i boliglånsordningen i Statens pensjonskasse.

Bevilgningen under kap. 3614, post 01 foreslås redusert med 4 mill. kroner som følge av lavere etterspørsel etter boliglån.

Post 90 Tilbakebetaling av lån

Bevilgningen på posten er 18 400 mill. kroner og omfatter innfrielse og avdrag samt tilbakeføring av opptjente renter ved inngangen til året. Bevilgningen foreslås redusert med 3 300 mill. kroner.

Forventet gjennomsnittlig innfridd beløp er redusert med 120 000 kroner til 1 050 000 kroner. Forventede løpende avdrag er redusert med 422 mill. kroner til 2 660 mill. kroner. Ekstraordinære avdrag er redusert med 200 mill. kroner til 1 000 mill. kroner. Antall innfrielse er redusert med 100 til 900 per måned. Samlet utgjør dette en reduksjon i årlig innbetaling på 3 300 mill. kroner sammenlignet med anslaget i saldert budsjett.

Basert på faktisk opptjente renter pr. 31.12.2016 utgjør tilbakeføring av opptjente renter ved inngangen til 2017 om lag 80 mill. kroner.

Bevilgningen under kap. 3614, post 90 foreslås redusert med 3 300 mill. kroner.

Kap. 5607 Renter av boliglånsordningen i Statens pensjonskasse*Post 80 Renter*

Bevilgningen på posten er 1 075 mill. kroner og gjelder innbetaling av renter fra lånekundene i boliglånsordningen i Statens pensjonskasse.

Innbetalingen av renter anslås å reduseres med 33 mill. kroner. Det er budsjettert med en effektiv rente eksklusive gebyrer på 2,0 pst. for 2017.

Bevilgningen under kap. 5607, post 80 foreslås redusert med 33 mill. kroner.

Kap. 615 Yrkesskadeforsikring*Post 01 Driftsutgifter, overslagsbevilgning*

Bevilgningen på posten er 96 mill. kroner og gjelder utgifter til yrkesskadeutbetalinger og Statens pensjonskasses kostnader ved å administrere yrkesskadeordningen. Bevilgningen foreslås redusert med 11 mill. kroner. Anslaget er basert på utbetalte erstatninger de seneste årene. Det er knyttet stor usikkerhet til utbetalte yrkesskadeerstatninger.

Bevilgningen under kap. 615, post 01 foreslås redusert med 11 mill. kroner.

Kap. 616 Gruppelivsforsikring*Post 01 Driftsutgifter, overslagsbevilgning*

Bevilgningen på posten er 194 mill. kroner og gjelder erstatningsutbetalinger og kostnadene til Statens pensjonskasse for å administrere gruppelevsordningen. Bevilgningen foreslås redusert med 2 mill. kroner.

Bevilgningen under kap. 616, post 01 foreslås redusert med 2 mill. kroner.

Kap. 2470 Statens pensjonskasse*Post 24 Driftsresultat*

Kap. 2470, post 24 foreslås videreført med -22,1 mill. kroner.

Det foreslås følgende justeringer på underpostene:

Post 24.3 Avskrivninger

Bevilgningen på underposten er 125,4 mill. kroner. Anslaget er redusert med 4,0 mill. kroner

som følge av lavere avskrivningsgrunnlag enn tidligere lagt til grunn.

Bevilgningen under kap. 2470, underpost 24.3 foreslås redusert med 4,0 mill. kroner.

Post 24.6 Til reguleringsfond

Det foreslås å avsette 4 mill. kroner til reguleringsfondet. Den foreslåtte avsetningen tilsvarer reduksjonen av underpost 24.3 Avskrivninger.

Bevilgningen under kap. 2470, underpost 24.6 foreslås økt med 4,0 mill. kroner.

Kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak

Post 76 Tiltak for arbeidssøkere, kan overføres

Bevilgningen på posten er 7 720 mill. kroner.

Redusert behov for å finansiere planlagt tiltaksnivå

Det er overført 170,8 mill. kroner i ubrukt bevilgning fra 2016 til 2017. Bakgrunnen er knyttet til at Arbeids- og velferdsetaten i 2016 mottok og gjorde opp færre refusjonskrav fra tiltaksarrangør enn ventet slik at utgiftene ville påløpe i 2017. Fra-fallet fra tilsagn har imidlertid vært stort slik at endelige utbetalinger ikke overstiger størrelsen på tilsagnsfullmakten for utbetaling i 2017. Bevilgningen i Saldert budsjett 2017 anses som tilstrekkelig for å dekke den planlagte tiltaksgjennomføringen i 2017. Som følge av dette foreslås bevilgningen under kap. 634, post 76 redusert med 170,8 mill. kroner. Reduksjonen av bevilgningen under kap. 634, post 76 vil ikke medføre en redusert tiltaksinnsats i 2017.

Økt tiltaksnivå 500 plasser

Det er tegn til bedring i arbeidsmarkedet og arbeidsledigheten er fallende. Det er fortsatt nødvendig med forsterket innsats overfor de som står i fare for å havne utenfor arbeidslivet. Regjeringen foreslår å øke tilbudet av arbeidsmarkedstiltak med 500 plasser i 2. halvår 2017. Plassene vil styrke opplæring og utdanning for å kvalifisere ledige og personer med nedsatt arbeidsevne, og bidra til at færre havner i risikogruppen for lang ledighet.

Forslaget innebærer et økt bevilgningsbehov på 35 mill. kroner under kap. 634, post 76. I tillegg innebærer forslaget et økt behov for tilsagnsfullmakt, jf. forslag til romertallsvedtak. Som følge av økt tiltaksnivå foreslås det også å øke bevilgnin-

gen til administrative ressurser i Arbeids- og velferdsetaten med 3,5 mill. kroner, jf. omtale under kap. 605, post 1.

Som følge av økningen på 500 tiltaksplasser i andre halvår foreslås bevilgningen under kap. 634, post 76 økt med 35 mill. kroner.

Raskere tilbake

I forbindelse med omleggingen av Raskere tilbake-ordningen ble arbeidsrettet rehabilitering døgntjenesten og behandlingstilbudene for personer med lettere psykiske og sammensatte lidelser overført fra Arbeids- og velferdsetaten til Helse Sør-Øst RHF fra 1. januar 2017. Samlet avtaleportefølje for arbeidsrettet rehabilitering døgn ble overført til Helse- og omsorgsdepartementet i 2017. Dette innebærer også avtaler utover Raskere tilbake. I tillegg til Raskere tilbake-midlene er arbeidsrettet rehabilitering døgntjenesten finansiert med midler under kap. 634, post 76. Bruken av dette tiltaket ligger på et høyere nivå enn det som tilsvarer de midler som ble overført fra Arbeids- og sosialdepartementet til Helse- og omsorgsdepartementet i statsbudsjettet for 2017.

For å kunne tilby brukerne samme nivå på arbeidsrettet rehabilitering døgntjenesten i 2017 som i 2016, og for å sikre leverandørenes forventninger til utnyttelse av inngåtte rammeavtaler, foreslås bevilgningen under kap. 634, post 76 redusert med 5,2 mill. kroner i 2017 mot en tilsvarende økning under kap. 732, post 70.

Oppsummering

Samlet foreslås bevilgningen under kap. 634, post 76 redusert med 141 mill. kroner.

Kap. 635 Ventelønn

Post 01 Driftsutgifter, overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 30 mill. kroner.

Ventelønnsordningen fases nå ut ved at ordningen ble stengt for nye tilfeller fra 1. mars 2016, dvs. for personer som fratrer sin stilling etter dette tidspunktet. Som følge av dette ventes det en nedgang i antall mottagere av ventelønn i årene fremover.

Basert utviklingen hittil i år, legges det nå til grunn noe høyere antall mottagere av ventelønn enn opprinnelig lagt til grunn.

Bevilgningen under kap. 635, post 01 foreslås økt med 3 mill. kroner.

Kap. 3635 Ventelønn mv.*Post 85 Innfordring av feilutbetaling av ventelønn*

Bevilgningen på posten er 0,2 mill. kroner.

Inntektene under post 85 har sammenheng med innfordringer av feilutbetalinger av ventelønn.

Basert på regnskapstall hittil i år, foreslås det at bevilgningen under kap. 3635, post 85 økes med 0,2 mill. kroner.

Kap. 642 Petroleumstilsynet*Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under post 21*

Bevilgningen på posten er 260,4 mill. kroner.

Petroleumstilsynets driftsbevilgning ble i revidert nasjonalbudsjett for 2016 økt med 7 mill. kroner knyttet til økt oppfølging av sikkerhet i petroleumssektoren bl.a. knyttet til evakueringsmidler som livbåtsystemer. Økningen ble i Prop. 1 S (2016–2017) gitt helårseffekt ved en økning til 14 mill. kroner. Denne bevilgningen skal i det vesentligste benyttes til ansettelser av 10 medarbeidere. Ved innføring av ny ordning for budsjettering og regnskapsføring av pensjonspremie for statlige virksomheter, er pensjonspremien for disse ansatte ikke inkludert i kompensasjonen. Beregnet merutgift utgjør omlag 0,9 mill. kroner for 2017. For å dekke de økte utgiftene foreslås en omdisponering fra kap. 648, post 70.

Bevilgningen under kap. 642, post 01 foreslås økt med 0,9 mill. kroner, mot en tilsvarende reduksjon av bevilgningen under kap. 648, post 70.

Kap. 3642 Petroleumstilsynet*Post 03 Gebyr tilsyn*

Bevilgningen på posten er 81 mill. kroner.

Petroleumstilsynet fikk i RNB 2016 en økt bevilgning på 7 mill. kroner til inntekter i forbindelse med oppfølging av sikkerhetssystemer i petroleumsvirksomheten, herunder evakueringsmidler. Bevilgningen under kap. 642, post 01 ble økt tilsvarende. For 2017 er bevilgningen som følge av helårseffekt økt til 14 mill. kroner. Den planlagte aktiviteten vil være rettet mot sektorfinansierte aktiviteter mot grupper i petroleumsnæringen.

Bevilgningen under kap. 3642, post 03 foreslås redusert med 14 mill. kroner, mot en tilsvarende økning under kap. 5571, post 70.

Kap. 5571 Sektoravgifter under Arbeids- og sosialdepartementet*Post 70 Petroleumstilsynet – sektoravgift*

Bevilgningen på posten er 85 mill. kroner.

Det vises til nærmere omtale under kap. 3642, post 03 om oppfølging av sikkerhetssystemer i petroleumsvirksomheten.

Bevilgningen under kap. 5571, post 70 foreslås økt med 14 mill. kroner, mot en tilsvarende reduksjon under kap. 3642, post 03.

Kap. 646 Pionerdykkere i Nordsjøen*Post 71 Oppreisning, kan overføres*

Det er ingen bevilgning på posten.

Posten dekker blant annet oppreisning for pionerdykkere i Nordsjøen og etterlatte etter avdøde dykkere, jf. Prop. 93 S (2013–2014) og Innst. 260 S (2013–2014). Ordningen gjelder oppreisning etter dom i Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) 5. desember 2013. Søknader om oppreisning er blitt behandlet løpende. Dessuten er antatt hovedtyngde av søknader behandlet, men det kan fremdeles komme flere søknader da ordningen ikke er tidsbegrenset. I 2016 ble 10 søknader behandlet.

Per mars 2017 er det innkommet en søknad. Søker som oppfyller kravene skal tilkjennes oppreisning tilsvarende 8 000 euro. Ut fra siste års erfaring anslås at det kan bli behov for om lag 0,7 mill. kroner, tilsvarende om lag 10 innvilgede søknader.

Bevilgningen under kap. 646, post 71 foreslås økt med 0,7 mill. kroner.

Kap. 648 Arbeidsretten, Riksmekleren m.m.*Post 70 Tilskudd til faglig utvikling*

Bevilgningen på posten er 4 mill. kroner.

Posten dekker et faglig utviklingsprosjekt ved Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo. Et planlagt tiltak beregnet til 0,9 mill. kroner vil likevel ikke bli gjennomført i 2017. Det foreslås en reduksjon i bevilgningen mot en omdisponering til økte utgifter til Petroleumstilsynet knyttet til innføring av ny ordning for budsjettering og regnskapsføring av pensjonspremie for statlige virksomheter, jf. omtale under kap. 642, post 01.

Bevilgningen under kap. 648, post 70 foreslås redusert med 0,9 mill. kroner, mot en tilsvarende økning under kap. 642, post 01.

Kap. 660 Krigspensjon*Post 70 Tilskudd, militære, overslagsbevilgning*

Bevilgningen på posten er 86 mill. kroner.

Det anslås en reduksjon på posten, hovedsakelig som følge av en nedjustering av anslaget for gjennomsnittlig ytelse.

Bevilgningen under kap. 660, post 71 foreslås redusert med 2 mill. kroner.

Post 71 Tilskudd, sivile, overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 215 mill. kroner.

Anslagene for gjennomsnittlig ytelse og gjennomsnittlig antall mottagere er nedjustert.

Bevilgningen på kap. 660, post 71 foreslås redusert med 5 mill. kroner.

Kap. 664 Pensjonstrygden for sjømenn*Post 70 Tilskudd*

Bevilgningen på posten er 83 mill. kroner.

Bevilgningen på posten omfatter tilskudd til dekning av krigsfartstillegg mv. etter sjømannspensjonsloven § 15, samt tilskudd som i henhold til statsgarantien skal dekke trygdens underskudd dersom det ikke er tilstrekkelig med midler i reguleringsfondet.

I Saldert budsjett 2017 var det forventet et reguleringsfond på 74 mill. kroner ved årets begynnelse, et anslått underskudd for trygden på 102 mill. kroner, og dermed et statsgarantitilskudd på 28 mill. kroner. I tillegg var det anslått et tilskudd etter lovens § 15 på 55 mill. kroner, og dermed et samlet statstilskudd på 83 mill. kroner.

Det forventes nå et reguleringsfond på om lag 100 mill. kroner ved årets begynnelse og et underskudd i trygden på 2 mill. kroner, som i sin helhet dekkes av reguleringsfondet. Statens tilskudd vil således kun bestå av tilskudd etter lovens § 15, som forventes å utgjøre 55 mill. kroner i 2017.

Bevilgningen på kap. 664 post 70 foreslås redusert med 28 mill. kroner.

Kap. 666 Avtalefestet pensjon (AFP)*Post 70 Tilskudd, overslagsbevilgning*

Bevilgningen på posten er 1 930 mill. kroner.

Det anslås en reduksjon på posten som følge av en nedjustering av anslaget for gjennomsnittlig ytelse.

Bevilgningen på kap. 666, post 70 foreslås redusert med 20 mill. kroner.

Kap. 667 Supplerende stønad til personer over 67 år*Post 70 Tilskudd, overslagsbevilgning*

Bevilgningen på posten er 325 mill. kroner.

Veksten i antall mottagere er oppjustert samtidig som gjennomsnittlig ytelse er anslått noe lavere sammenlignet med saldert budsjett.

Bevilgningen under kap. 667, post 70 foreslås økt med 5 mill. kroner.

Kap. 2541 Dagpenger*Post 70 Dagpenger, overslagsbevilgning*

Bevilgningen på posten er 16 300 mill. kroner.

Det foreslås at bevilgningen under kap. 2541, post 70 reduseres med 1 850 mill. kroner i 2017. Årsaken er at antallet dagpengemottagere og gjennomsnittlig utbetaling forventes å bli lavere enn anslått i Saldert budsjett 2017.

Bevilgningen under kap. 2541, post 70 foreslås redusert med 1 850 mill. kroner.

Kap. 5705 Refusjon av dagpenger*Post 70 Refusjon av dagpenger, statsgaranti ved konkurs*

Bevilgningen på posten er 30 mill. kroner.

Arbeids- og velferdsetaten forskutterer dagpenger til personer som blir omfattet av konkurs. Inntektene under denne posten er knyttet til refusjon av dagpenger i forbindelse med lønnsgaranti ved konkurs. Det er vanligvis et etterslep fra åpnede konkurser til faktisk innbetalte refusjoner av dagpenger.

Bevilgningen under kap. 5705, post 70 foreslås redusert med 3 mill. kroner.

Kap. 2542 Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv.*Post 70 Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv., overslagsbevilgning*

Bevilgningen på posten er 975 mill. kroner.

I 2016 var utbetalingene gjennom ordningen på samme nivå som for 2015, med en økning på kun 0,3 pst.

Samlet antall konkurser i 2016 økte med 1,8 pst., men gikk ned med 8,3 pst. 4. kvartal. Foreløpige tall for 2017 viser noe økning i antall konkurser. Dette tyder på at utviklingen i antall konkurser fortsatt er noe usikker, men på sikt forventes

en nedgang i antall konkurser og dermed en reduksjon i utgiftene for ordningen. Antall saker inn til garantiordningen økte med 2,2 pst. i 2016, men har gått ned med 5 pst. de to første månedene i 2017. På grunn av økt restanse har likevel antall saker til behandling i NAV Lønnsgaranti økt hittil i 2017. En mulig nedbygging av restanser vil i noen grad kunne motvirke den forventede reduksjonen i utgifter for ordningen.

Det anslåtte utgiftsgrunnlaget for 2016, som ble lagt til grunn for vedtatt budsjett, ble lavere enn forventet. Selv om utviklingen i antall konkurser og saker til behandling fremover er noe usikker, forventes det samlet sett et lavere utgiftsnivå i 2017 enn ved siste anslag.

Bevilgningen under kap. 2542, post 70 foreslås redusert med 160 mill. kroner.

Kap. 5704 Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs

Post 70 Dividende

Bevilgningen på posten er 220 mill. kroner.

Dividenden kan ses i sammenheng med endringene i utbetalingene og den generelle økonomiske situasjonen i konkursboene. Innbetalingene relaterer seg både til nyere og eldre saker. Det kan derfor være et stort etterslep i dividendeinngangen sett i forhold til utbetalingene. Dekningsgraden forventes å øke litt i 2017.

Bevilgningen under kap. 5704, post 70 foreslås redusert med 40 mill. kroner.

Kap 2620 Stønad til enslig mor eller far

Post 70 Overgangsstønad, overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 2 510 mill. kroner.

Resultater så langt i år tilsier færre mottagere og en noe høyere gjennomsnittlig ytelse enn lagt til grunn i Saldert budsjett 2017. Samlet anslås effektene å gi en utgiftsreduksjon på 400 mill. kroner.

Bevilgningen under kap. 2620, post 70 foreslås redusert med 400 mill. kroner.

Post 72 Stønad til barnetilsyn, overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 295 mill. kroner.

Resultater så langt i år tilsier færre mottagere og høyere gjennomsnittlig ytelse enn lagt til grunn i Saldert budsjett 2017. Samlet anslås effektene å gi en utgiftsreduksjon.

Bevilgningen under kap. 2620, post 72 foreslås redusert med 60 mill. kroner.

Post 73 Utdanningsstønad

Bevilgningen på posten er 42 mill. kroner.

Resultater så langt i år tilsier færre mottagere og høyere gjennomsnittlig ytelse enn lagt til grunn i Saldert budsjett 2017. Samlet anslås effektene å gi en utgiftsreduksjon.

Bevilgningen under kap. 2620, post 73 foreslås redusert med 17 mill. kroner.

Post 75 Tilskudd til flytting for å komme i arbeid

På bakgrunn av observert utvikling, foreslås det at bevilgningen under kap. 2620, post 75 økes med 0,2 mill. kroner til 0,4 mill. kroner i 2017.

Post 76 Bidragsforskott

Bevilgningen på posten er 715 mill. kroner.

I Saldert budsjett 2017 ble det lagt til grunn en nedgang i saksvolumet på 5 pst. fra 2016. Nedgangen i saksvolumet nedjusteres nå til 3 pst. Volumet blir bestemt av antall barn i saker med forskudd, av det beløp som kan utbetales per barn, og av hvor mye av tilstått forskudd som kommer til utbetaling. Videre ble utgiftene i 2016 høyere enn forventet, noe som gir et høyere inngangsnivå i 2017 enn lagt til grunn i saldert budsjett.

Bevilgningen under kap. 2620, post 76 foreslås økt med 35 mill. kroner.

Kap. 2650 Sykepenger

Post 70 Sykepenger for arbeidstakere mv., overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 36 630 mill. kroner.

Det trygdefinansierte sykefraværet ble redusert med 3 pst. fra 2015 til 2016, mot en antatt reduksjon på 2 pst. i Saldert budsjett 2017. Et lavere inngangsnivå fra 2016 medfører lavere utgifter på posten enn anslått. Videre er anslaget for forventet økning i sykepengegrunnlaget (lønnvekst) nedjustert fra 2,7 til 2,4 pst. Anslaget for forventet sysselsettingsvekst er også nedjustert fra 0,7 til 0,6 pst. Samlet sett innebærer dette en reduksjon i anslaget på posten.

Bevilgningen under kap. 2650, post 70 foreslås redusert med 660 mill. kroner.

Post 71 Sykepenger for selvstendige, overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 1 400 mill. kroner.

Utgiftene til sykepenger for selvstendige i 2016 endte noe lavere enn forventet. Anslått vekst i sykepengegrunnlaget (lønnsvekst) er nedjustert fra 2,7 pst. i Saldert budsjett 2017 til 2,4 pst. Anslått vekst i sysselsettingen nedjusteres også noe, jf. omtale under post 70. Samlet sett innebærer dette en reduksjon i anslaget på posten.

Bevilgningen under kap. 2650, post 71 foreslås redusert med 10 mill. kroner.

Post 72 Pleie-, opplærings- og omsorgspenger mv., overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 750 mill. kroner.

Anslaget for effekten i 2017 av ny pleiepengeordning som trer i kraft 1. oktober 2017, jf. Prop. 48 L (2016–2017) *Endringer i folketrygdloven mv. (pleiepenger ved pleie av syke barn)*, er nedjustert med 50 mill. kroner sammenlignet med Saldert budsjett 2017. I tillegg er økningen i utbetalingsgrunnlaget nedjustert fra 2,7 til 2,4 pst. I motsatt retning trekker en oppjustering i anslaget for veksten i antall mottagere i 2017 fra 0 til 2 pst., samt et høyere inngangsnivå på utgiftene, enn anslått i Saldert budsjett 2017. Samlet sett reduseres anslaget på posten.

Bevilgningen under kap. 2650, post 72 foreslås redusert med 30 mill. kroner.

Post 75 Feriepenger av sykepenger, overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 2 040 mill. kroner.

Lavere utgifter til sykepenger for arbeidstakere i 2016 enn antatt i Saldert budsjett 2017 gir en reduksjon i anslaget, jf. omtale under post 70.

Bevilgningen under kap. 2650, post 75 foreslås redusert med 30 mill. kroner.

Kap. 2651 Arbeidsavklaringspenger*Post 70 Arbeidsavklaringspenger, overslagsbevilgning*

Bevilgningen på posten er 34 510 mill. kroner.

I 2016 var det i gjennomsnitt omtrent 147 400 mottagere av arbeidsavklaringspenger. Det anslås nå at gjennomsnittlig antall mottagere i 2017 blir 145 300, en økning på 500 mottagere sammenlignet med anslaget i Saldert budsjett 2017. Økningen skyldes en lavere overgang fra arbeidsavkla-

ringspenger til uføretrygd enn forventet i perioden juli 2016 til mars 2017. I motsatt retning trekker en høyere overgang fra arbeidsavklaringspenger til andre tilstander enn uføretrygd og en lavere tilgang til arbeidsavklaringspenger. Redusert anslag for gjennomsnittlig utbetaling per mottager bidrar til en nedjustering av utgiftsanslaget. Redusert anslag for grunnbeløp i 2017 reduserer isolert sett anslaget med omtrent 350 mill. kroner.

Bevilgningen under kap. 2651, post 70 foreslås redusert med 220 mill. kroner.

Post 71 Tilleggsstønad, overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 295 mill. kroner.

Bevilgningen i Saldert budsjett 2017 er basert på en nullvekst i antall mottagere av tilleggsstønader. Basert på regnskapstall hittil i år forventes det nå en nedgang i antall mottagere av tilleggsstønader på 4,4 pst. i 2017 sammenlignet med 2016.

Bevilgningen under kap. 2651, post 71 foreslås redusert med 10 mill. kroner.

Post 72 Legeerklæringer

Bevilgningen på posten er 415 mill. kroner.

Utgiftene til legeerklæringer i 2016 endte noe lavere enn forventet. Videre er antatt volum- og satsvekst i 2017 nedjustert noe sammenlignet med Saldert budsjett 2017. Samlet sett gir dette en reduksjon i anslaget.

Bevilgningen under kap. 2651, post 72 foreslås redusert med 15 mill. kroner.

Kap. 2655 Uførhet*Post 70 Uføretrygd, overslagsbevilgning*

Bevilgningen på posten er 83 812 mill. kroner.

I 2016 var det i gjennomsnitt om lag 317 500 mottagere av uføretrygd. Det anslås nå at gjennomsnittlig antall mottagere i 2017 blir om lag 321 400. Det er en reduksjon på 1 400 mottagere sammenlignet med Saldert budsjett 2017. Dette skyldes hovedsakelig lavere overgang fra arbeidsavklaringspenger til uføretrygd i andre halvdel av 2016 og så langt i 2017, enn lagt til grunn i saldert budsjett. Reduksjonen i anslaget for antall mottagere bidrar til en isolert reduksjon i utgiftsanslaget på omtrent 400 mill. kroner. I tillegg er anslaget for gjennomsnittlig utbetaling per mottager nedjustert, hovedsakelig som følge av redusert anslag for gjennomsnittlig grunnbeløp i 2017, sammenlignet med det som ble lagt til grunn i sal-

dert budsjett. Dette bidrar til en isolert reduksjon på 0,8 mrd. kroner.

Bevilgningen under kap. 2655, post 70 foreslås redusert med 1 212 mill. kroner.

Post 75 Menerstatning ved yrkesskade, overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 100 mill. kroner.

Regnskapsutviklingen i 2016 og utviklingen så langt i 2017 tilsier lavere utgifter enn det som ble lagt til grunn i Saldert budsjett 2017.

Bevilgningen på kap 2655 post 75 foreslås redusert med 25 mill. kroner.

Post 76 Yrkesskadetrygd, gml. lovgivning, overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 43 mill. kroner.

Posten dekker utgifter til uførepensjon for yrkesskader inntruffet før 1971 og utgiftene for denne posten faller marginalt fra år til år. De siste prognosene tilsier derimot at nedgangen i saksvolumet ser ut til å bli lavere enn lagt til grunn i Saldert budsjett 2017. Dette tilsier at anslaget på posten økes med 2 mill. kroner.

Bevilgningen under kap. 2655 post 76 foreslås økt med 2 mill. kroner.

Kap. 2661 Grunn- og hjelpestønad, hjelpemidler mv.

Post 70 Grunnstønad, overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 1 867 mill. kroner.

Det anslås nå at utgiftene vil bli noe høyere enn lagt til grunn i Saldert budsjett 2017.

Bevilgningen under kap. 2661, post 71 foreslås økt med 3 mill. kroner.

Post 71 Hjelpestønad, overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 1 632 mill. kroner.

Det anslås nå at utgiftene vil bli noe lavere enn lagt til grunn i Saldert budsjett 2017.

Bevilgningen under kap. 2661, post 71 foreslås redusert med 2 mill. kroner.

Post 73 Hjelpemidler mv. under arbeid og utdanning

Bevilgningen på posten er 133 mill. kroner.

Det anslås nå at utgiftene vil bli noe lavere enn lagt til grunn i Saldert budsjett 2017.

Bevilgningen under kap. 2661, post 73 foreslås redusert med 1 mill. kroner.

Post 74 Tilskudd til biler

Bevilgningen på posten er 709,5 mill. kroner.

Det anslås nå at utgiftene vil bli noe høyere enn lagt til grunn i saldert budsjett. Dette skyldes at grunnlaget fra 2016 ble høyere enn anslått i saldert budsjett og at anslaget for volumvekst er økt fra 1 til 4 pst.

Bevilgningen under kap. 2661, post 74 foreslås økt med 55,5 mill. kroner.

Post 75 Bedring av funksjonsevnen, hjelpemidler

Bevilgningen på posten er 2 918,7 mill. kroner.

Det anslås nå at utgiftene vil bli noe høyere enn lagt til grunn i saldert budsjett. Dette skyldes at grunnlaget fra 2016 ble høyere enn anslått i saldert budsjett og at anslaget for volumvekst er økt fra 1 til 3 pst.

Bevilgningen under kap. 2661, post 75 foreslås økt med 91,3 mill. kroner.

Post 76 Bedring av funksjonsevnen, hjelpemidler som tjenester

Bevilgningen på posten er 271,2 mill. kroner.

Det anslås nå at utgiftene vil bli noe lavere enn lagt til grunn i Saldert budsjett 2017.

Bevilgningen under kap. 2661, post 76 foreslås redusert med 16,2 mill. kroner.

Post 77 Ortopediske hjelpemidler

Bevilgningen på posten er 1 305 mill. kroner.

Det anslås nå at utgiftene vil bli noe høyere enn lagt til grunn i saldert budsjett. Dette skyldes at grunnlaget fra 2016 ble høyere enn anslått i saldert budsjett og at anslaget for volumvekst er økt fra 0 til 5 pst.

Bevilgningen under kap. 2661, post 77 foreslås økt med 105 mill. kroner.

Post 78 Høreapparater

Bevilgningen på posten er 700 mill. kroner.

Det anslås nå at utgiftene vil bli noe lavere enn lagt til grunn i saldert budsjett. Dette skyldes i hovedsak redusert anslag for volumvekst fra 8 til 4 pst.

Bevilgningen under kap. 2661, post 78 foreslås redusert med 55 mill. kroner.

Kap. 2670 Alderdom

Bevilgningen på alderspensjon er samlet på 214 965 mill. kroner. Anslagene for utgiftene er samlet sett nedjustert med 2 879 mill. kroner. Hovedforklaringen er at redusert anslag for veksten i grunnbeløpet i 2017 gir en utgiftsreduksjon på 2,1 mrd. kroner. Redusert anslag for gjennomsnittlig pensjon utover effekten av justert G-regulering gir en utgiftsreduksjon på 135 mill. kroner. I tillegg er anslag for gjennomsnittlig antall pensjonister justert ned, tilsvarende 609 mill. kroner.

Post 70 Grunnpensjon, overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 71 690 mill. kroner.

Anslaget på posten nedjusteres som følge av redusert anslag for gjennomsnittlig ytelse og antall mottagere.

Bevilgningen under kap. 2670, post 70 foreslås redusert med 1 010 mill. kroner.

Post 71 Tilleggs pensjon, overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 136 720 mill. kroner.

Anslaget på posten nedjusteres som følge av redusert anslag for gjennomsnittlig ytelse og antall mottagere.

Bevilgningen under kap. 2670, post 71 foreslås redusert med 1 790 mill. kroner.

Post 72 Inntekts pensjon, overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 615 mill. kroner.

Anslaget på posten oppjusteres som følge av økt anslag for gjennomsnittlig ytelse og antall mottagere.

Bevilgningen under kap. 2670, post 72 foreslås økt med 21 mill. kroner.

Post 73 Sært tillegg, pensjonstillegg mv., overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 5 940 mill. kroner.

Posten dekker flere ulike tillegg til alderspensjon. Om lag 90 pst. av bevilgningen for 2017 gjelder sært tillegg og pensjonstillegg. Anslaget på posten justeres ned, i all hovedsak som følge av at gjennomsnittlig antall og gjennomsnittlig ytelse med sært tillegg eller pensjonstillegg er justert ned sammenlignet med saldert budsjett.

Bevilgningen under kap. 2670, post 73 foreslås redusert med 100 mill. kroner.

Kap. 2680 Etterlatte*Post 70 Grunnpensjon, overslagsbevilgning*

Bevilgningen på posten er 1 140 mill. kroner.

Anslaget på posten nedjusteres som følge av redusert anslag for gjennomsnittlig ytelse.

Bevilgningen under kap. 2680, post 70 foreslås redusert med 10 mill. kroner.

Post 71 Tilleggs pensjon, overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 860 mill. kroner.

Det er gjort mindre endringer i anslagene for gjennomsnittlig ytelse og gjennomsnittlig antall mottagere. Samlet anslås det en reduksjon på 10 mill. kroner på posten.

Bevilgningen under kap. 2680, post 71 foreslås redusert med 10 mill. kroner.

Post 72 Sært tillegg, overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 88 mill. kroner.

Anslaget på posten nedjusteres som følge av redusert anslag for gjennomsnittlig ytelse.

Bevilgningen under kap. 2680, post 72 foreslås redusert med 4 mill. kroner.

Post 74 Utdanningsstønad

Bevilgningen på posten er 0,4 mill. kroner.

Utgiftene på posten varierer fra år til år og er vanskelige å forutsi. Anslaget på posten nedjusteres med 0,1 mill. kroner.

Bevilgningen under kap. 2680, post 74 foreslås redusert med 0,1 mill. kroner.

Post 75 Stønad til barnetilsyn, overslagsbevilgning

Bevilgningen på posten er 5,8 mill. kroner.

Utgiftene på posten varierer fra år til år og er vanskelige å forutsi. Anslaget på posten nedjusteres med 0,8 mill. kroner.

Bevilgningen under kap. 2680, post 75 foreslås redusert med 0,8 mill. kroner.

Kap. 2686 Stønad ved gravferd*Post 70 Stønad ved gravferd, overslagsbevilgning*

Bevilgningen er 181,4 mill. kroner.

Anslag for gjennomsnittlig antall mottagere og gjennomsnittlig beløp pr. mottager av behovsprøvd gravferdsstønad er økt. For båretransport er anslag for gjennomsnittlig antall mottagere litt redusert, mens anslag for gjennomsnittlig beløp

pr. mottager er økt. Samlet oppjusteres anslaget på posten med 9,6 mill. kroner.

Kap. 2686, post 70 foreslås økt med 9,6 mill. kroner.

Kap. 5701 Diverse inntekter

Post 71 Refusjon yrkesskade

Bevilgningen på posten er 937,4 mill. kroner.

En del av folketrygdens utgifter ved yrkesskade blir finansiert av arbeidsgivere ved en refusjonsordning knyttet til den obligatoriske yrkesskadeforsikringen etter lov av 16. juni 1989 nr. 65. Refusjonen skjer gjennom en fastsatt pro-sentsats/refusjonssats av de faktiske erstatnings-utbetalinger fra forsikringsgiverne. På bakgrunn av reviderte anslag for innbetalinger av refusjoner anslås inntektene på posten økt med 83,8 mill. kroner.

Bevilgningen under kap. 5701, post 71 foreslås økt med 83,8 mill. kroner.

Post 73 Refusjon fra bidragspliktige

Bevilgningen på posten er 250 mill. kroner.

Anslagene for refusjonsinntekter avhenger av forventet utbetalt bidragsforskott på kap. 2620, post 76 i samme periode. I saldert budsjett er det lagt til grunn at refusjonene vil utgjøre om lag 35 pst. av utgiftene på kap. 2620, post 76. På bakgrunn av oppdaterte anslag forventes inntektene i 2017 å utgjøre om lag 30 pst. av anslåtte utgifter på kap. 2620, post 76.

Bevilgningen under kap. 5701, post 73 foreslås redusert med 25 mill. kroner.

Post 88 Hjelpemiddelsentraler m.m.

Bevilgningen på posten er 65 mill. kroner.

Posten omfatter inntekter fra salg av brukte biler, og gjeldsoppgjør på bilområdet, i tillegg til noe salg av hjelpemidler og gjeldsoppgjør for næringslån. Trenden for antall gjeldsoppgjør er nedadgående. Anslaget for antall gjeldsoppgjør i 2017 reduseres utover det som var lagt til grunn i Saldert budsjett 2017.

Bevilgningen under kap. 5701, post 88 foreslås redusert med 2 mill. kroner.

Andre saker

Oppfølging av anmodningsvedtak om sluttvederlag og trygdeytelser

Det vises til anmodningsvedtak nr. 308 (2016–2017) av 17. desember 2016:

«Stortinget ber regjeringen sørge for å videreføre gjeldende praksis med å unnlate å avkorte Nav-ytelser som følge av mottatt sluttvederlag.»

Stortinget fattet anmodningsvedtaket under behandlingen av finanskomiteens budsjettinnstilling. Dokumentene som ligger til grunn for vedtaket er Prop. 1 LS (2016–2017) og Innst. 3 S (2016–2017).

Anmodningsvedtaket av 17. desember 2016 ser ut til å bygge på en forutsetning om at det i desember 2016 eksisterte en praksis for å ikke avkorte folketrygdytelsene mot det tariffestede sluttvederlaget. Dette er ikke tilfelle. I desember 2015 vedtok Stortinget endringer i skattereglene slik at det tariffestede sluttvederlaget fra 1. januar 2016 likestilles med andre sluttvederlag, og ikke lenger er unntatt beskatning. Det tariffestede sluttvederlaget har fra samme tidspunkt blitt ansett som arbeidsinntekt, og pensjonsgivende inntekt. Gjeldende regelverk og praksis etter 1. januar 2016 er som følge av dette at det tariffestede sluttvederlaget nå inngår i opptjeningen av rett til dagpenger (minsteinntektskravet) og i beregningen av størrelsen på dagpenger, uføretrygd, ytelser til gjenlevende ektefelle, ytelser til tidligere familiepleier, arbeidsavklaringspenger, barnepensjon og alderspensjon. Utbetalt sluttvederlag vil føre til avkortning av uføretrygd, overgangsstonad, ytelser til gjenlevende ektefelle og ytelser til tidligere familiepleier, samt at dagpenger først vil innvilges etter den perioden som sluttvederlaget dekker lønnstapet, slik at dagpengeperioden forskyves forholdsmessig.

Disse konsekvensene av at sluttvederlag nå regnes som personinntekt følger direkte av folketrygdloven slik lovens bestemmelser er utformet. En endring av reglene for avkortning av trygdeytelsene forutsetter at det vedtas nødvendige lov- og forskriftsendringer som unntar det aktuelle sluttvederlaget fra avkortning, og at bevilgningen økes for slike endringer, eller at skattereglene endres slik at dette sluttvederlaget ikke regnes som personinntekt.

I Prop. 1 S (2016–2017) for Arbeids- og sosialdepartementet ble det redegjort for at skatteendringen på usikkert grunnlag i sum har medført

noe merkostnader på grunn av høyere opptjenings-/beregningsgrunnlag og noe innsparing som følge av økt avkortning av ytelsene, men at netto budsjetteffekt på trygdebudsjettet samlet sett ble antatt å være marginal.

I anmodningsvedtaket ber Stortinget regjeringen om å reversere de konsekvensene skatteendringen har hatt for avkortning av ytelser på grunn av mottatt sluttvederlag. Dvs. at fordelene, som er at sluttvederlaget gir opptjening av rettigheter og høyere stønadsnivå, beholdes, mens ulempen, som er at ytelsen avkortes avvikles. Dette innebærer et brudd med det grunnleggende utgangspunktet om symmetri i behandlingen av slike ytelser. Den budsjettmessige konsekvensen av dette følger av at man beholder merkostnaden på trygdebudsjettet knyttet til skatteendringen (opptjening av rettigheter), men fjerner innsparingen (avkortning). Effekten av skatteendringen vil dermed ikke lenger være uten budsjetteffekt for trygdeutgiftene. Det er usikkerhet knyttet til beregningen av de økonomiske konsekvensene for de enkelte ytelsene. I beregningene som ble gjort for 2017, er det anslått at helårsvirkningen av å ikke avkorte dagpenger, uføretrygd, etterlatteytelser og overgangsstonad mot sluttvederlaget vil gi økte kostnader på trygdebudsjettet på om lag 50 mill. kroner. Effekten er størst på dagpenger.

Provenyet av å reversere skatteendringen er for 2017 anslått til 60 mill. kroner påløpt og 48 mill. kroner bokført. En slik reversering vil også medføre at opptjeningen av rettigheter bortfaller.

At de aktuelle trygdeytelsene nå blir avkortet også mot det tariffestede sluttvederlaget, er en naturlig følge av at alle sluttvederlag nå anses for å være arbeidsinntekt og pensjonsgivende inntekt. Det at dette sluttvederlaget nå behandles likt som annen arbeidsinntekt og pensjonsgivende inntekt er fullt ut i samsvar med de grunnleggende prinsippene både i trygde- og skattesystemet. En annen løsning enn den som følger av de generelle reglene, vil dermed innebære relativt omfattende særbestemmelser og avvik.

Regjeringen tar sikte på å komme tilbake med en vurdering av mulige løsninger i statsbudsjettet for 2018.

2.7 Helse- og omsorgsdepartementet

Kap. 701 Direktoratet for e-helse

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Det foreslås å flytte 17 mill. kroner til kap. 761, post 67, knyttet til nasjonalt prosjekt for behand-

ling og oppfølging av kronisk syke på avstand ved hjelp av velferdsteknologi. Det ble i 2015 bevilget 30 mill. kroner til prosjektet, jf. Innst. 11 S (2014–2015). Prosjektet skal omfatte 400–500 pasienter og brukere i minst fire fylker. Utprøvingen av velferdsteknologiske løsninger startet opp høsten 2015 og videreføres i 2017.

Helsedirektoratet har fått i oppdrag å etablere og lede prosjektet. Fire kommuner ble våren 2015 valgt ut til å delta i det nasjonale prosjektet. For å sikre gjennomføring og utprøving av løsninger i kommunene, foreslås det at en del av bevilgingen nyttes til å finansiere tilskudd til kommunene.

Kap. 710 Folkehelseinstituttet

Post 01 Driftsutgifter

Pensjonspremie

Bevilgningen foreslås redusert med 7 mill. kroner knyttet til justert kompensasjon som følge av forenklet modell for premiebetaling til Statens pensjonskasse, jf. Prop. 1 S (2016–2017), Gul bok, avsnitt 8.3.

Rettsmedisin

Det foreslås å flytte 23,4 mill. kroner til kap. 732, post 70, jf. omtale der.

Samlet foreslås bevilgningen redusert med 30,4 mill. kroner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Barnevaksine

Bevilgningen foreslås redusert med 10 mill. kroner som følge av mindreforbruk knyttet til nye kontraktinngåelser i barnevaksinasjonsprogrammet våren 2017, samt tilleggsbevilgninger jf. Innst. 253 S (2016–2017) og Prop. 69 S (2016–2017).

HPV-vaksine

Det foreslås f.o.m. skoleåret 2018–2019 å tilby 12 år gamle gutter HPV-vaksine gjennom barnevaksinasjonsprogrammet. Vaksinerne til jenter ble tatt inn i programmet i 2009. Med ny kunnskap om økningen i HPV-relatert kreft hos menn, synes det rimelig å gi samme tilbud om HPV-vaksine til gutter som til jenter. HPV-vaksine til både jenter og gutter er funnet å være kostnadseffektivt. De effektstudier av vaksinen som foreligger hos menn viser like stor grad av effekt på viruset som

hos kvinner. Videre vil HPV-vaksinering av gutter bidra til flokkbeskyttelse av kvinner.

Kap. 714 Folkehelse

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under postene 70, 74 og 79

Det foreslås å flytte 1 mill. kroner til kap. 780, post 50, knyttet til norsk deltakelse i EUs strålevern-program Euratom.

Bevilgningen foreslås videre redusert med 1,1 mill. kroner for å dekke deler av merutgiftene knyttet til barnevaksinasjonsprogrammet, jf. Prop. 69 S (2016–2017). Samlet foreslås bevilgningen redusert med 2,1 mill. kroner.

Innenfor eksisterende bevilgning på 10 mill. kroner til kunnskapsstøtte og evaluering av program for folkehelsearbeid i kommunene foreslås 4 mill. kroner til etablering og drift av læringsnettverk for kommunene i regi av KS, jf. Prop. 1 S (2016–2017) og Innst. 11 S (2016–2017). Læringsnettverkene skal bidra til å spre erfaringer og støtte kommunene i implementering av tiltak.

Post 60 Kommunale tiltak, kan overføres, kan nyttes under post 21

Bevilgningen foreslås redusert med 1,5 mill. kroner for å dekke deler av merutgiftene knyttet til barnevaksinasjonsprogrammet, jf. Prop. 69 S (2016–2017).

Post 70 Rusmiddeltiltak mv., kan overføres, kan nyttes under post 21

Det foreslås at tilskuddsordningen til frivillige rusmiddelpolitiske organisasjoner og rusmiddelforebyggende innsats utvides, slik at ordningen også omfatter rusmiddelforebyggende innsats rettet inn mot studenter og studiesteder i regi av bl.a. studentsamskipnader og studentorganisasjoner. Hensikten er å stimulere studiestedene til å etablere retningslinjer for rusmiddelbruk og andre rusmiddelforebyggende tiltak ved studiestedene. Det vil bli stilt krav til lokal forankring f.eks. gjennom samarbeid med de regionale kompetansesentrene for rusmiddelspørsmål, med kommunen og med politiet.

Post 79 Andre tilskudd, kan overføres, kan nyttes under post 21

Bevilgningen foreslås redusert med 6,4 mill. kroner for å dekke deler av merutgiftene knyttet til

barnevaksinasjonsprogrammet, jf. Prop. 69 S (2016–2017).

Kap. 720 Helsedirektoratet

Post 01 Driftsutgifter

EUs tobakksdirektiv

Bevilgningen foreslås redusert med 2,1 mill. kroner, jf. omtale under kap. 750, post 01.

Pensjonspremie

Bevilgningen foreslås redusert med 7 mill. kroner knyttet til justert kompensasjon som følge av forenklet modell for premiebetaling til Statens pensjonskasse, jf. Prop. 1 S (2016–2017), Gul bok, avsnitt 8.3.

Etablering av Statens strålevern

Det foreslås å flytte 91,0 mill. kroner til kap. 747, post 01, jf. omtale der.

Helsetjenester i USA

Bevilgningen foreslås økt med 2 mill. kroner knyttet til inngåelse av ny avtale for forvaltning av folketrygdens ordning med stønad til helsetjenester i USA for medlemmer i folketrygden. Det foreslås at de økte utgiftene dekkes inn gjennom en nedjustering av enkelte takster for tannbehandling under kap. 2711, post 72, jf. omtale der.

Helsedirektoratet får i oppgave å gjennomføre anbudsrunder i henhold til anskaffelsesregelverket med sikte på ny agentavtale knyttet til forvaltningen av folketrygdens ordning med stønad til helsetjenester for medlemmer i folketrygden som oppholder seg i, eller er bosatt i, USA. Midlene omfatter også etablering av et elektronisk saksbehandlingssystem som kan håndtere oppgjør fra agent i USA.

Etter folketrygdloven § 5–24 gis det stønad til nødvendige utgifter til helsetjenester for medlemmer i folketrygden som oppholder seg eller er bosatt i land utenfor EØS-området. USA skiller seg fra andre land ved at helsetjenester er særlig kostbare, og markedet for helsetjenester er preget av prisforhandlinger og rabatter. USA er det landet hvor det til enhver tid oppholder seg flest personer med rett til utvidet stønad. Potensialet for innsparinger ved en ny forvaltningsavtale er derfor særlig stor i USA.

Helfo Utland forvalter en agentavtale om administrasjon av refusjon for helsetjenester for med-

lemmer av folketrygden som oppholder seg i USA. Agenten forhandler med leverandører av helsetjenester, og inngår avtaler som innebærer betydelige rabatter. I 2016 utgjorde samlede refusjonsutgifter til helsetjenester i USA over kap. 2756, post 71, om lag 70 mill. kroner. Det er nødvendig med reforhandling av ny avtale etter forutgående tilbud. En ny avtale antas å gi bedre fordeling av rabatt til fordel for folketrygden. Det tas sikte på at avtalen skal gjelde f.o.m. 2018.

Samlet foreslås bevilgningen redusert med 98,1 mill. kroner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Kontroll av refusjonskrav tannbehandling

Bevilgningen foreslås økt med 1,5 mill. kroner for å styrke Helfos kontrollfunksjon rettet mot tannlegenenes krav om refusjon fra folketrygden for behandlinger trygden yter stønad til. Det foreslås at de økte utgiftene dekkes inn gjennom en nedjustering av enkelte takster for tannbehandling under kap. 2711, post 72, jf. omtale der.

Helfo gjennomfører kontroll av innsendte krav fra helseaktører basert på risikovurderinger. Formålet er å sikre bedre etterlevelse av regelverket og å identifisere økonomisk misbruk av folketrygdens stønadsordninger.

Ved flere av folketrygdens stønadsordninger til tannbehandling har utbetalingene de siste fem årene økt betydelig ut over de faglige og budsjettmessige forutsetningene. I perioden 2011–2015 ble det gjennomført særskilte kontroller av refusjonskrav ved enkelte av stønadsordningene til tannbehandling overfor et begrenset antall tannleger. Kontrollene avdekket feil eller mangler ved om lag 50 pst. av de innsendte kravene. Betydelige midler er krevd tilbakebetalt. Etter Helfos vurdering er det på tannområdet høy risiko for feilutbetalinger, særlig på enkelte av stønadsordningene. Formålet med styrkingen er å avdekke og rette opp feil og mangler i kravene samt å bidra til rett ytelse.

Etablering av Statens strålevern

Det foreslås å flytte 17,3 mill. kroner til kap. 747, post 21, jf. omtale der.

Samlet foreslås bevilgningen redusert med 15,8 mill. kroner.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Det foreslås å flytte 4,2 mill. kroner til kap. 747, post 45, jf. omtale der.

Post 60 (Ny) Gjesteinnbyggeroppgjør for fastleger

Det foreslås å opprette en ny post med bevilgning 80 mill. kroner og tilhørende inntektspost 3720, post 06. Det foreslås videre å knytte en merinntektsfullmakt mellom postene. Gjesteinnbyggeroppgjøret for fastlegeordningen er et oppgjør mellom landets kommuner for kostnader knyttet til pasienter som har fastlege i en annen kommune enn bostedskommunen. Oppgjøret gjelder per capita-kostnadene.

Det er Helfo som står for gjesteinnbyggeroppgjøret mellom kommunene. I dagens løsning regnskapsføres gjesteinnbyggeroppgjøret (utbetalinger og innbetalinger) på interimskonto (balansekonto). Ved innføring av andre oppgjørsløsninger har DFØ gitt et tydelig råd om at denne typen oppgjør skal synliggjøres i statsregnskapet.

Basert på regnskapstall fra tidligere år anslås det at innbyggeroppgjøret vil utgjøre om lag 80 mill. kroner i 2017. Dette er et nullsum-oppgjør, fordi det for hver avgivende kommune skal være en mottakende kommune.

Kap. 3720 Helsedirektoratet

Post 02 Diverse inntekter

Etablering av Statens strålevern

Det foreslås å flytte 19,2 mill. kroner til kap. 3747, post 02, jf. omtale der.

Post 04 Gebyrinntekter

EUs tobakksdirektiv

Bevilgningen foreslås redusert med 2,1 mill. kroner, jf. omtale under kap. 750, post 01.

Etablering av Statens strålevern

Det foreslås å flytte 7,4 mill. kroner til kap. 3747, post 04, jf. omtale der.

Samlet foreslås bevilgningen redusert med 9,5 mill. kroner.

Post 05 Helsetjenester til utenlandsboende mv.

Regnskap for 2016 og inntektsutviklingen hittil i 2017 tilsier at inntektene vil bli lavere enn anslått i

saldert budsjett. Bevilgningen foreslås redusert med 0,2 mill. kroner.

Post 06 (Ny) Gjesteinnbyggeroppgjør for fastleger

Det foreslås å opprette ny inntektspost med bevilgning 80 mill. kroner, jf. omtale under kap. 720, post 60.

Kap. 721 Statens helsetilsyn

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen foreslås økt med 7,2 mill. kroner for å dekke ekstra kostnader knyttet til at Statens helsetilsyn skal flytte inn i nye lokaler. Merutgiftene foreslås dekket inn ved å redusere bevilgningene over kap. 762, post 21, med 2,2 mill. kroner, kap. 765, post 21, med 3,7 mill. kroner og kap. 770, post 21, med 1,3 mill. kroner.

Som en del av omorganiseringen av den sentrale helseforvaltningen skal Helseklages virksomhet flyttes til Bergen. For å unngå tomgangsleie i deres lokaler i Oslo, er det bestemt at Statens helsetilsyn skal ta over lokalene i Møllergata 24. Det er nødvendig å gjennomføre ombygginger og tilpasninger før Statens helsetilsyn flytter inn.

Kap. 723 Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten

Post 01 Driftsutgifter

Statens helsetilsyn skal overta Helseklages lokaler i Oslo 1. desember 2017. Lokalene til Helseklage bygges om og tilpasses flere medarbeidere fra Statens helsetilsyn, jf. omtale under kap. 721, post 01. Helseklages medarbeidere i Oslo vil fra 1. juni i år leie lokaler i Helsedirektoratet. Løsningen, som innebærer at man unngår fremtidig tomgangsleie i Helseklages lokaler i Oslo, gir Helseklage leieutgifter i tre ulike lokaler. Bevilgningen foreslås økt med 3,8 mill. kroner til dekning av økte husleieutgifter i 2017. Merutgiftene foreslås dekket inn ved å redusere bevilgningen over kap. 732, post 21.

Kap. 732 Regionale helseforetak

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen foreslås redusert med 3,8 mill. kroner, jf. omtale under kap. 723, post 01.

Post 70 Særskilte tilskudd, kan overføres, kan nyttes under postene 72, 73, 74 og 75

Rettsmedisin

Det foreslås å flytte 23,4 mill. kroner fra kap. 710, post 01, knyttet til virksomhetsoverdragelse av rettsmedisinske fag fra Folkehelseinstituttet til Helse Sør-Øst RHF ved Oslo universitetssykehus HF per 1. januar 2017, jf. Prop. 1 S (2016–2017) og Innst. 11 S (2016–2017).

Videre foreslås det å øke bevilgningen med 23,5 mill. kroner. Fra 2017 ble rettsmedisinske fag en del av Oslo Universitetssykehus HF. Helse Sør-Øst RHF har fått overført midler til å dekke alle kostnader ved rettsmedisinske fag i 2017, også lønnskostnader inkludert opptjening av feriepenger i 2017, som kommer til utbetaling i 2018. De ansatte har imidlertid en fordring mot tidligere arbeidsgiver for feriepenger opparbeidet i 2016, som skal utbetales i 2017. Dette utgjør 15,5 mill. kroner. I tillegg gir virksomhetsoverdragelsen en forpliktelse på 8 mill. kroner som følge av opp-tjente rettigheter til fremtidig etterlatte- og uførepensjon.

Raskere tilbake

Bevilgningen foreslås økt med 5,2 mill. kroner knyttet til omleggingen av ordningen Raskere tilbake. Midlene flyttes fra kap. 634, post 76, Tiltak for arbeidssøkere. Flyttingen bidrar til å videreføre dagens tjenestetilbud til arbeidsrettet rehabilitering.

Livmorhalscreening

Bevilgningen foreslås økt med 5,2 mill. kroner knyttet til kvalitetssikring av livmorhalsprogrammet. En viktig årsak til at kvinner utvikler kreft til tross for at de har deltatt i livmorhalscreening, er at klinikere og patologer ikke alltid har tilgang til kvinnens fulle screeninghistorikk. Bevilgningsøkningen vil gå til å utvikle IKT-løsninger som muliggjør elektronisk informasjonsutveksling mellom laboratoriene og Kreftregisteret. Fortløpende kvalitetssikring vil sikres ved at laboratoriene får tilbakemelding, slik at riktig prøve blir bestilt til den enkelte kvinne.

Samlet foreslås bevilgningen økt med 57,3 mill. kroner.

Post 72 Basisbevilgning Helse Sør-Øst RHF, kan overføres

I Prop. 1 S (2016–2017) ble det lagt til grunn en pensjonskostnad på 13 700 mill. kroner. Oppdaterte beregninger fra pensjonsleverandørene innebærer et anslag for pensjonskostnaden på 13 200 mill. kroner. Den reduserte kostnaden skyldes hovedsakelig endringer i de økonomiske forutsetningene som ligger til grunn for beregningen av pensjonskostnaden. På denne bakgrunn foreslås det at basisbevilgningen til de regionale helseforetakene samlet reduseres med 500 mill. kroner som følge av redusert pensjonskostnad. For Helse Sør-Øst foreslås bevilgningen redusert med 269,1 mill. kroner.

Post 73 Basisbevilgning Helse Vest RHF, kan overføres

Bevilgningen foreslås redusert med 95 mill. kroner knyttet til redusert pensjonskostnad, jf. omtale under kap. 732, post 72.

Post 74 Basisbevilgning Helse Midt-Norge RHF, kan overføres

Bevilgningen foreslås redusert med 71,7 mill. kroner knyttet til redusert pensjonskostnad, jf. omtale under kap. 732, post 72.

Post 75 Basisbevilgning Helse Nord RHF, kan overføres

Bevilgningen foreslås redusert med 64,2 mill. kroner knyttet til redusert pensjonskostnad, jf. omtale under kap. 732, post 72.

Post 76 Innsatsstyrt finansiering, overslagsbevilgning

I Saldert budsjett 2016 ble det lagt til rette for en aktivitetsvekst på 1,8 pst. i sykehusene fra 2015 til 2016, med utgangspunkt i anslag for 2015 basert på aktivitetstall per første tertial.

Faktisk aktivitet i 2016 viser en vekst på 1,3 pst. Det vises til Prop. 26 S (2016–2017), jf. Innst. 128 S (2016–2017) hvor bevilgningen for 2016 samlet ble redusert med 169,7 mill. kroner, herunder 125,2 mill. kroner som følge av endelig avregning for 2015 og 44,4 mill. kroner som følge av noe lavere anslått aktivitet i 2016 enn lagt til grunn.

Analysene for 2016 tilsier at det er utbetalt 166,5 mill. kroner for mye for 2016-aktiviteten,

hensyntatt justering av enhetsprisen, dvs. ytterligere 122,1 mill. kroner mer enn det som ble lagt til grunn i Prop. 26 S (2016–2017).

Helse- og omsorgsdepartementet vil komme tilbake til endelig avregning for 2016 i forbindelse med nysalderingen av statsbudsjettet for 2017, inkludert eventuelle justeringer som følge av behandling av enkeltsaker i avregningsutvalget. Eventuelle mer- eller mindreutbetalinger i 2016 vil på vanlig måte bli motregnet mot a kontoutbetalingene til de regionale helseforetakene for 2017.

Post 77 Poliklinisk virksomhet mv., overslagsbevilgning

I Saldert budsjett 2016 var det lagt til rette for en vekst i poliklinisk aktivitet på om lag 9 pst. fra 2015 til 2016. I forbindelse med Stortingets behandling av Prop. 26 S (2016–2017) ble bevilgningen økt med 7 mill. kroner som følge av høyere aktivitet. Endelige tall for hele 2016 viser at utbetalingene ble 33 mill. kroner lavere enn lagt til grunn i Prop. 26 S (2016–2017).

I Saldert budsjett 2017 ble det lagt til grunn en aktivitetsvekst på 8,5 pst. fra 2016 til 2017. Prognosen for 2017, basert på oppdaterte aktivitetstall per mars 2017, indikerer at utbetalingene vil bli om lag 128 mill. kroner høyere enn det som var lagt til grunn i saldert budsjett. Det er særlig utgifter under laboratoriefeltet som øker. Bevilgningen foreslås økt med 128 mill. kroner.

Post 82 Investeringslån, kan overføres

Det foreslås 70 mill. kroner i lån i 2017 og en samlet låneramme på 8 460 mill. 2017-kroner til nytt sykehus i Drammen, tilsvarende 70 pst. av estimert kostnadsramme. Lånet skal utbetales i perioden 2017–2024.

Nytt sykehus i Drammen skal være lokalsykehus for Lier, Drammen, Nedre Eiker, Røyken, Hurum, Sande og Svelvik og ha områdefunksjoner for hele Vestre Viken. Det skal etableres stråleterapi og ha integrerte lokaler for psykiatri. Nytt sykehus på Brakerøya skal erstatte dagens Drammen sykehus og Blakstad sykehus.

Kap. 3732 Regionale helseforetak*Post 86 Driftskreditter*

I tråd med den etablerte modellen for håndtering av pensjonskostnader og -premier som ble lagt til grunn i Saldert budsjett 2009, skal de regionale helseforetakene gis likviditet til å håndtere pen-

sjonspremien mens det skal tas utgangspunkt i den beregnede pensjonskostnaden for inntektsbevilgningen gjennom basisrammen. Den likviditetsmessige forskjellen mellom pensjonskostnaden og den betalbare pensjonspremien håndteres gjennom krav til nedbetaling av driftskrediten (kap. 3732, post 86) når pensjonspremien er lavere enn pensjonskostnaden. I tilfeller der pensjonspremien er høyere enn pensjonskostnaden økes driftskreditrammen (kap. 732, post 86). Justeringen av driftskrediten tar hensyn til eventuell bruk av premiefond.

I Prop. 1 S (2016–2017) er det lagt til grunn en betalbar pensjonspremie for de regionale helseforetakene på 13 630 mill. kroner. I tillegg ble det lagt opp til at helseforetakene skulle benytte 5 100 mill. kroner av sine premiefond til å betale deler av pensjonspremien. Med en anslått pensjonskostnad på 13 700 mill. kroner ble det derfor lagt til grunn en samlet reduksjon i driftskreditrammen på 5 170 mill. kroner. Premieanslaget i Prop. 1 S (2016–2017) var basert på et lønnsvekstanslag på 2,7 pst. Anslått lønnsvekst er nå redusert til 2,4 pst., noe som reduserer anslaget for pensjonspremien med 580 mill. kroner til 13 050 mill. kroner.

Videre ble det i Prop. 1 S (2016–2017) ved en feil ikke tatt hensyn til at den andelen av pensjonspremien som betales fra premiefond er unntatt fra arbeidsgiveravgift. Når det tas hensyn til dette reduseres den betalbare pensjonspremien med 720 mill. kroner.

Den samlede effekten som følge av redusert pensjonskostnad, jf. omtale under kap. 732, post 72, av endret anslag for lønnsveksten og av endret betalbar premie, er et økt krav til nedbetaling av driftskredit på 800 mill. kroner, fra 5 170 mill. kroner til 5 970 mill. kroner. Bevilgningen på posten foreslås derfor økt med 800 mill. kroner.

Kap. 747 (Nytt) Statens strålevern

Post 01 (Ny) Driftsutgifter

Det foreslås å flytte 91,0 mill. kroner fra kap. 720, post 01, knyttet til at Statens strålevern foreslås skilt ut fra Helsedirektoratet f.o.m. juli 2017.

F.o.m. 2016 ble antall etater i den sentrale helseforvaltningen redusert fra femten til elleve, og arbeidsfordelingen mellom etatene gjennomgått. Som del av omorganiseringen ble Statens strålevern innlemmet som selvstendig etat under Helsedirektoratet bl.a. ut fra behovet for å styrke etatens beredskapsarbeid og krisehåndteringsevne.

Høsten 2016 ble det vurdert å fullintegre Statens strålevern som divisjon i Helsedirektoratet

for å tydeliggjøre organisasjonsansvaret. I den forbindelse ble det gjort en juridisk gjennomgang av Norges konvensjonsforpliktelser på strålevern- og atomområdet. Gjennomgangen viste at en fullintegrering kan være vanskelig å forene med landets internasjonale forpliktelser.

For å møte de internasjonale forpliktelsene og sikre tydelig ansvar, vil regjeringen derfor fremme lov- og budsjettforslag overfor Stortinget om etablering av Statens strålevern som en etat under Helse- og omsorgsdepartementet. Helsedirektoratet og Statens strålevern skal legge til rette for nødvendig standardisering, samordning og samarbeid om beredskapsarbeid og krisehåndteringsevne i samråd med Folkehelseinstituttet, slik at etatens samlede kompetanse og kapasitet på fagfeltet utnyttes på en best mulig måte.

Det foreslås å bevilge 1,1 mill. kroner mot tilsvarende bevilgning over kap. 3747, post 04, knyttet til Statens stråleverns arbeid med søknad fra Institutt for energiteknikk (IFE) om forlenget konsesjon for å eie og drive atomanlegg på Kjeller og brenselsinstrumentverksted i Halden.

Samlet foreslås en bevilgning på 92,1 mill. kroner.

Post 21 (Ny) Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Foreslått bevilgning dekker i hovedsak oppdragsvirksomhet og større tidsbegrensede prosjekter, samt Statens stråleverns rolle som tilsynsmyndighet på atomenergiloven og strålevernloven.

Det foreslås å flytte 17,3 mill. kroner fra kap. 720, post 21, jf. omtale under post 01.

Post 45 (Ny) Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Foreslått bevilgning dekker større utstyrsanskaffelser og vedlikeholdsarbeid knyttet til den nasjonale atomberedskapen.

Det foreslås å flytte 4,2 mill. kroner fra kap. 720, post 45, jf. omtale under post 01.

Kap. 3747 (Nytt) Statens strålevern

Post 02 (Ny) Diverse inntekter

Foreslått bevilgning er knyttet til salg av tjenester og prosjektfinansiering, herunder doseovervåking, yrkeseksponerte og kalibrering av solarier og strålekilder i sykehus.

Det foreslås å flytte 19,2 mill. kroner fra kap. 3720, post 02, jf. omtale under kap. 747, post 01.

Post 04 (Ny) Gebyrinntekter

Det foreslås å flytte 7,4 mill. kroner fra kap. 3720, post 04, jf. nærmere omtale under kap. 747, post 01.

Det foreslås en bevilgning på 1,1 mill. kroner mot en tilsvarende bevilgning over kap. 747, post 01, jf. nærmere omtale der.

Samlet foreslås en bevilgning på 8,5 mill. kroner knyttet til inntekter fra tilsyn ved Institutt for energiteknikk.

Kap. 750 Statens legemiddelverk*Post 01 Driftsutgifter**Klinisk utprøving*

I påvente av ny IKT-løsning er implementering av ny forordning om klinisk utprøving utsatt til 2018. Bevilgningen foreslås redusert med 5 mill. kroner.

EUs tobakksdirektiv

Innlemmingen av EUs tobakksdirektiv i EØS-avtalen er forsinket. De nye ordningene som Statens legemiddelverk skal forvalte, forventes tidligst å tre i kraft 2018. Bevilgningen foreslås derfor redusert med 13,3 mill. kroner. Reduksjonen fordeles med 9,5 mill. kroner over kap. 3750, post 04, og 3,8 mill. kroner over kap. 5572, post 74.

Samlet foreslås bevilgningen redusert med 18,3 mill. kroner.

Kap. 3750 Statens legemiddelverk*Post 04 Registreringsgebyr**EUs tobakksdirektiv*

Bevilgningen foreslås redusert med 9,5 mill. kroner, jf. omtale under kap. 750, post 01.

Kap. 761 Omsorgstjeneste*Post 62 Dagaktivitetstilbud, kan overføres*

Bevilgningen foreslås redusert med 25 mill. kroner som følge av overført mindreforbuk i 2016. Det vil fortsatt være disponibelt beløp på posten slik at det kan legges til rette for etablering av 750 nye plasser i 2017, jf. Prop. 1 S (2016–2017).

Post 63 Investeringsstilskudd, kan overføres

Bevilgningen foreslås økt med 107,6 mill. kroner i 2017 som følge av stor søknadsinngang til investeringstilskuddet i 2017. Basert på Husbankens prognoser foreslås det en økning av tilsagnsrammen i 2017 med 2 152 mill. kroner. En slik økning av tilsagnsrammen tilsvarer om lag 1 300 heldøgns omsorgsplasser. Økningen vil bidra til bygging av flere heldøgns omsorgsplasser, samt ta unna ytterligere renoveringsbehov i overgangsperioden før ordningen legges om fra 2021 til kun å omfatte netto tilvekst. Tilsagnsfullmakten foreslås økt til 10 784,5 mill. kroner.

Post 65 Forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenestene, overslagsbevilgning

Det foreslås å flytte 5,7 mill. kroner til kap. 571, post 60, jf. omtale der. Flyttingen er knyttet til korreksjon i uttrekket av rammetilskudd til finansiering av forsøket.

Post 67 Utviklingstiltak

Det foreslås å øke bevilgningen med 17 mill. kroner mot tilsvarende reduksjon over kap. 701, post 21, jf. omtale der.

Kap. 762 Primærhelsetjeneste*Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan nyttes under post 70**Strategi for seksuell helse*

Det foreslås å flytte 2,1 mill. kroner mot tilsvarende reduksjon over post 73, jf. omtale der.

Redusert bevilgning

Bevilgningen foreslås redusert med 2,2 mill. kroner, jf. omtale under kap. 721, post 01. Reduksjonen på posten er knyttet til overført mindreforbuk fra 2016.

Samlet foreslås bevilgningen redusert med 0,1 mill. kroner.

Post 70 Tilskudd, kan nyttes under post 21

Helse- og omsorgsdepartementet vil legge til rette for ny organisatorisk forankring av Nasjonalt kompetansesenter for migrasjons- og minoritetshelse (Nakmi). Departementet tar sikte på at virksomheten overdras fra Oslo universitetssykehus til Folkehelseinstituttet med virkning fra 1. januar

2018. For å utnytte kompetansen og kapasiteten best mulig vil det være hensiktsmessig å samle fagmiljøene som driver forsknings-, utviklings- og formidlingsarbeid og som har kompetanse på sammenfallende tema, under en felles organisatorisk enhet. Både i Innvandrers helsestrategien 2013–2017, Primærhelsetjenestemeldingen og Folkehelsemeldingen beskrives helseutfordringene for innvandrere. Utfordringene høsten 2015, med økt asylankomst, synliggjorde kommunenes, helseforetakenes og andre aktørers behov for kompetanse om asylsøkeres og innvandreres helse. Denne organiseringen vil bidra til en faglig styrking ved å skape et større og mer robust fagmiljø og gi tettere faglig samarbeid. Endringene gjennomføres innenfor gjeldende budsjetttrammer.

Post 73 Seksuell helse, kan overføres

Det foreslås å flytte 2,1 mill. kroner til post 21. Flyttingen er knyttet til oppfølging av ny nasjonal strategi for seksuell helse, *Snakk om det! Strategi for seksuell helse (2017–2022)*. Strategien inneholder en rekke tiltakspunkter som forutsettes gjennomført som offentlige anskaffelser.

Kap. 765 Psykisk helse og rusarbeid

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under post 72

Individuell jobbstøtte

Det foreslås å flytte 9,5 mill. kroner fra post 73 knyttet til tilskuddsordningen Individuell jobbstøtte (IPS). Tilskudd til utprøving av IPS er videreført på posten i 2017. NAV har en sentral rolle i dette arbeidet.

RVTS Sør – tiltak mot menneskehandel

Det foreslås å flytte 0,3 mill. kroner fra post 75. Ved Stortingets behandling av Prop. 1 S (2016–2017), jf. Innst. 11 S (2016–2017), er det bevilget midler til tiltak mot menneskehandel. Det er utarbeidet en ny handlingsplan mot menneskehandel med kompetansetiltak som skal gjennomføres av de fem regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS). Fire av RVTS-ene finansieres over post 75. Som følge av at bevilgningen til RVTS Sør gis som en belastningsfullmakt til Barne- og likestillingsdepartementet, foreslås det å flytte 0,3 mill. kroner fra post 75.

Redusert bevilgning

Bevilgningen foreslås redusert med 3,7 mill. kroner, jf. omtale under kap. 721, post 01. Reduksjonen på posten er knyttet til overført mindreforbruk fra 2016.

Opptrappingsplan mot vold og overgrep

Det foreslås å flytte 6,5 mill. kroner til post 75, jf. omtale der.

Samlet foreslås bevilgningen redusert med 0,4 mill. kroner.

Post 60 Kommunale tjenester, kan overføres

Det foreslås at Helse Nord ved Universitetssykehuset i Nord-Norge kan søke om tilskudd til Svalbard på relevante tilskuddsordninger som bevilges over 60-poster på Helse- og omsorgsdepartementets budsjettkapitler. Helse Nord har ansvaret for å yte helsetjenester på Svalbard, herunder primærhelsetjeneste. Verken Svalbard eller Longyearbyen er definert som en kommune, og lokalstyret Longyearbyen har ikke de samme pliktene som et kommunestyre. Universitetssykehuset i Nord-Norge ivaretar derfor grunnleggende helse-tjenester som ikke faller innenfor spesialisthelsetjenestens ansvarsområde. Disse oppgavene er ikke finansiert innenfor grunnbevilgningen til Helse Nord. Lokalsamfunnet på Svalbard har som andre samfunn et behov innenfor forebyggende og oppfølgende helsearbeid. Rashendelsene de seneste årene har aktualisert behovet for blant annet psykososiale tjenester. Helse- og omsorgsdepartementet har flere tilskuddsordninger som skal bidra til å styrke tjenester i distriktene, herunder tilskudd til psykologer. Disse tilskuddene er i hovedsak plassert på 60-poster.

Post 73 Utviklingstiltak mv.

Individuell jobbstøtte

Det foreslås å flytte 9,5 mill. kroner til post 21, jf. omtale der.

Økt øremerking til Dobbelkompetanse i psykologi

Det foreslås å øke det øremerkede tilskuddet til Dobbelkompetanse i psykologi fra 1,2 mill. kroner til 2 mill. kroner. Det øremerkede tilskuddet til tiltaket ble ved Stortingets behandling av Prop. 1 S (2016–2017), jf. Innst. 11 S (2016–2017), redusert fra 5,4 mill. kroner i 2016 til 1,2 mill. kroner som følge av lavere antall kandidater i programmet enn

tidligere budsjettert. Siden det fortsatt er tre kandidater igjen i programmet er det behov for noe større tilskudd i 2017 enn først antatt. Det legges opp til at andre tiltak på posten reduseres tilsvarende.

*Post 75 Vold og traumatisk stress, kan overføres
RVTS Sør – tiltak mot menneskehandel*

Det foreslås å flytte 0,3 mill. kroner til post 21, jf. omtale der.

Opptrappingsplan mot vold og overgrep

Det foreslås å flytte 6,5 mill. kroner fra post 21 til oppfølging av Prop. 12 S (2016–2017) *Opptrappingsplan mot vold og overgrep (2017–2021)*.

I tråd med Stortingets behandling av Prop. 1 S (2016–2017), jf. Innst. 11 S (2016–2017), er det under post 21 bevilget midler til to tiltak knyttet til opptrappingsplanen. De mest sentrale kompetansesentrene på feltet, som er mest relevant til å gjennomføre disse to tiltakene, finansieres over post 75:

- 5,5 mill. kroner til utredningsprosjekt for å utarbeide et kunnskapsgrunnlag for behandling, og utrede forløp for voldsutsatte og for voldsutøvere. I tråd med Helsedirektoratets anbefalinger foreslås det at prosjektet legges til Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) og at NKVTS samarbeider med de regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) og Folkehelseinstituttet.
- 1 mill. kroner til Arbeid med kompetanse og tilbud til overgripere skal videreutvikles og det skal utvikles en strategi for økt spredning og innsats. Brøset og RVTS-ene samarbeider i dag om å gi tjenestene kompetanse i sinnemestring. I tråd med Helsedirektoratets anbefalinger foreslås det at 1 mill. kroner gis som tilskudd til Brøset over post 75.

Samlet foreslås bevilgningen økt med 6,2 mill. kroner.

Kap. 769 Utredningsvirksomhet mv.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan nyttes under post 70

Bevilgningen foreslås økt med 7 mill. kroner til arbeidet med en ny reform for eldre, *Leve hele livet*. Arbeidet skal omhandle grunnleggende forhold som oftest svikter i tilbudet til eldre: Mat,

aktivitet og felleskap, helsehjelp og sammenheng i tjenestene. Det skal arrangeres dialogmøter med eldre og pårørende, ansatte og ledere i kommunene, frivillige, fagfolk og forskere. Gjennom denne prosessen er målet å få frem eksempler på tiltak som har vist god effekt og som andre kommuner kan gjennomføre, forslag til verktøy som kommuner kan bruke i endringsarbeidet og forslag til tiltak fra statens side som kan understøtte kommunenes endringsarbeid. Det planlegges å fremme en Stortingsmelding våren 2018 der det gis en oppsummering og statusoversikt over igangsatte tiltak, og hvor det fremmes forslag til nye tiltak og virkemidler i reformarbeidet. Reformen skal iverksettes nasjonalt fra 2019.

Midlene skal benyttes til å dekke kostnader til følgende tiltak:

- gjennomføre dialogmøtene
- engasjere et innovasjonsmiljø som skal legge til rette for dialogprosessen
- innhente kunnskap
- innhente bistand for å understøtte prosjektgruppens arbeid
- innhente bistand fra sentrale fagmiljø til arbeidet i prosjektgruppen

Kap. 770 Tannhelsetjenester

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan nyttes under post 70

Bevilgningen foreslås redusert med 1,3 mill. kroner, jf. omtale under kap. 721, post 01.

Kap. 780 Forskning

Post 50 Norges forskningsråd mv.

Det foreslås å flytte 1 mill. kroner fra kap. 714, post 21, jf. omtale der.

Det foreslås å etablere en ny senterordning for fremragende klinisk helseforskning. Forslaget følger opp regjeringsplattformens punkter om å styrke den medisinske forskningen spesielt knyttet til alvorlige sykdommer og forebygging av livsstilssykdommer som i dag har et dårlig behandlingstilbud og om å gi flere pasienter adgang til utprøvende behandling. Første utlysning vil bl.a. prioritere etablering av senter på alvorlige sykdommer som rammer sentralnervesystemet som ALS, MS og demens for å øke kunnskapen på feltet og gi flere pasienter mulighet til å delta i kliniske studier. Forslaget er et tiltak i regjeringens handlingsplan for oppfølging av HelseOmsorg21-strategien og vil følge opp regje-

ringens toppmøte om forskning på disse sykdommene. Behovet for kompetanseutvikling og forskning vil også være tema i den kommende hjernehelseterapien. Det foreslås på denne bakgrunn å øke bevilgningen med 15 mill. kroner.

Samlet foreslås bevilgningen økt med 16 mill. kroner.

Kap. 783 Personell

Post 61 Turnustjeneste

I forbindelse med gjennomføringen av forskrift om kompetansekrav for leger i den kommunale helse- og omsorgstjenesten, som trådte i kraft 1. mars 2017, er det opprettet en ny tilskuddsordning. Tilskuddet forvaltes av Helsedirektoratet og dekker kommuners dokumenterte utgifter til gjennomføringen av spesialiseringen for ansatte leger og eventuelle andre kostnader kommunen måtte ha som følge av at en ansatt lege må delta i nødvendige utdanningsaktiviteter.

Kap. 2711 Spesialisthelsetjeneste mv.

Post 70 Spesialisthjelp

Regnskap for 2016 og utgiftsutviklingen hittil i 2017 tilsier at utgiftene vil bli høyere enn anslått i saldert budsjett. Bevilgningen foreslås økt med 5 mill. kroner.

Post 71 Psykologhjelp

Regnskap for 2016 og utgiftsutviklingen hittil i 2017 tilsier at utgiftene vil bli høyere enn anslått i saldert budsjett. Bevilgningen foreslås økt med 6 mill. kroner.

Post 72 Tannbehandling

Regnskap for 2016 og utgiftsutviklingen hittil i 2017 tilsier at utgiftene vil bli lavere enn anslått i saldert budsjett. Bevilgningen foreslås redusert med 77 mill. kroner.

Til dekning av økte utgifter på til sammen 3,5 mill. kroner over kap. 720, post 01 og 720, post 21, foreslås det en nedjustering av enkelte refusjonstakster fra 1. juli 2017 med en anslått innsparing på 3,5 mill. kroner i 2017. Dette gjelder takster for studiemodeller i gips (takstene 702 og 703). Slike modeller kan som følge av ny teknologi i stor grad

erstattes med enklere løsninger (takst 704 for bruk av foto).

Samlet foreslås bevilgningen redusert med 80,5 mill. kroner.

Post 76 Private laboratorier og røntgeninstitutt

Regnskap for 2016 og utgiftsutviklingen hittil i 2017 tilsier at utgiftene vil bli høyere enn anslått i saldert budsjett. Bevilgningen foreslås økt med 38,8 mill. kroner.

Kap. 2751 Legemidler mv.

Post 70 Legemidler

Regnskap for 2016 og utgiftsutviklingen hittil i 2017 tilsier at utgiftene vil bli høyere enn anslått i saldert budsjett. Bevilgningen foreslås økt med 370,1 mill. kroner.

Post 72 Medisinsk forbruksmateriell

Regnskap for 2016 og utgiftsutviklingen hittil i 2017 tilsier at utgiftene vil bli lavere enn anslått i saldert budsjett. Bevilgningen foreslås redusert med 63,5 mill. kroner.

Kap. 2752 Refusjon av egenbetaling

Post 70 Egenandelstak 1

Regnskap for 2016 og utgiftsutviklingen hittil i 2017 tilsier at utgiftene vil bli lavere enn anslått i saldert budsjett. Bevilgningen foreslås redusert med 40 mill. kroner.

Post 71 Egenandelstak 2

Regnskap for 2016 og utgiftsutviklingen hittil i 2017 tilsier at utgiftene vil bli lavere enn anslått i saldert budsjett. Bevilgningen foreslås redusert med 63 mill. kroner.

Kap. 2755 Helsetjenester i kommunene mv.

Post 62 Fastlønnsordning fysioterapeuter, kan nyttes under post 71

Regnskap for 2016 og utgiftsutviklingen hittil i 2017 tilsier at utgiftene vil bli lavere enn anslått i saldert budsjett. Bevilgningen foreslås redusert med 2 mill. kroner.

Post 70 Allmennlegehjelp

Regnskap for 2016 og utgiftsutviklingen hittil i 2017 tilsier at utgiftene vil bli lavere enn anslått i saldert budsjett. Bevilgningen foreslås redusert med 40 mill. kroner.

Post 71 Fysioterapi, kan nyttes under post 62

Regnskap for 2016 og utgiftsutviklingen hittil i 2017 tilsier at utgiftene vil bli høyere enn anslått i saldert budsjett. Bevilgningen foreslås økt med 30 mill. kroner.

Post 72 Jordmorhjelp

Regnskap for 2016 og utgiftsutviklingen hittil i 2017 tilsier at utgiftene vil bli lavere enn anslått i saldert budsjett. Bevilgningen foreslås redusert med 1 mill. kroner.

Post 73 Kiropraktorbehandling

Regnskap for 2016 og utgiftsutviklingen hittil i 2017 tilsier at utgiftene vil bli lavere enn anslått i saldert budsjett. Bevilgningen foreslås redusert med 1 mill. kroner.

Post 75 Logopedisk og ortoptisk behandling

Regnskap for 2016 og utgiftsutviklingen hittil i 2017 tilsier at utgiftene vil bli lavere enn anslått i saldert budsjett. Bevilgningen foreslås redusert med 1 mill. kroner.

Kap. 2756 Andre helsetjenester*Post 70 Helsetjenester i annet EØS-land*

Regnskap for 2016 og utgiftsutviklingen hittil i 2017 tilsier at utgiftene vil bli lavere enn anslått i saldert budsjett. Bevilgningen foreslås redusert med 1 mill. kroner.

Post 71 Helsetjenester i utlandet mv.

Regnskap for 2016 og utgiftsutviklingen hittil i 2017 tilsier at utgiftene vil bli høyere enn anslått i saldert budsjett. Bevilgningen foreslås økt med 15 mill. kroner.

Post 72 Helsetjenester til utenlandsboende mv.

Regnskap for 2016 og utgiftsutviklingen hittil i 2017 tilsier at utgiftene vil bli lavere enn anslått i

saldert budsjett. Bevilgningen foreslås redusert med 17 mill. kroner.

Kap. 2790 Andre helsetiltak*Post 70 Bidrag*

Regnskap for 2016 og utgiftsutviklingen hittil i 2017 tilsier at utgiftene vil bli lavere enn anslått i saldert budsjett. Bevilgningen foreslås redusert med 5 mill. kroner.

Kap. 5572 Sektoravgifter under Helse- og omsorgsdepartementet*Post 74 Tilsynsavgift**EUs tobakksdirektiv*

Bevilgningen foreslås redusert med 3,8 mill. kroner, jf. omtale under kap. 750, post 01.

Kap. 5631 Aksjer i AS Vinmonopolet*Post 85 Statens overskuddsandel*

Statens andel i 2017 av driftsoverskuddet til AS Vinmonopolet er fastsatt til 50 pst. av resultatet i 2016 før ekstraordinære poster. Bevilgningen foreslås økt med 42,8 mill. kroner som følge av at overskuddsandelen er blitt 74,8 mill. kroner og ikke 32,0 mill. kroner som budsjettert. Forskjellen skyldes endret årsresultat som følge av økt varelagerverdi på grunn av avgiftsendring, økte grossistpriser, reduserte lønns- og pensjonskostnader samt reduserte driftskostnader.

Andre saker*Strategi for psykisk helse*

Regjeringen vil legge frem en samlet strategi for psykisk helse i august 2017. Strategien vil ha både et helsefremmende, forebyggende og kurativt perspektiv, med særlig vekt på barn og unge, jf. Innst. 346 S (2015–2016).

Finansiering multisyke eldre

I forbindelse med Stortingets behandling av Meld. St. 34 (2015–2016), *Verdier i pasientens helsetjeneste – Melding om prioritering*, hadde helse- og omsorgskomiteen følgende merknad, jf. Innst. 57 S (2016–2017): «Komiteen ber regjeringen utrede om finansieringsordningene i tilstrekkelig grad understøtter ønsket faglig innretning på tilbudet til multisyke eldre. Regjeringen bes levere utredningen

med eventuelle konkrete forslag til forbedringer, senest i revidert nasjonalbudsjett 2017.»

Helse- og omsorgsdepartementet ga Helsedirektoratet i tildelingsbrevet for 2017 i oppdrag å utrede om finansieringsordningene i tilstrekkelig grad understøtter ønsket faglig innretning på tilbudet til multisyke eldre, og komme med ev. konkrete forslag til forbedringer.

Departementet understreker at finansieringsordningene skal understøtte spesialisthelsetjenestens mulighet til å innrette tjenestetilbud i tråd med faglige behov og ønskede prioriteringer. Samtidig skal finansieringsordningene bidra til at ressursene brukes effektivt og innenfor rammen av de bevilgningene som Stortinget har stilt til disposisjon for tjenesten. Dagens kombinasjonen av rammefinansiering og aktivitetsbasert finansiering gir en god balanse mellom disse hensynene.

Samtidig er dagens aktivitetsbaserte system i spesialisthelsetjenesten i hovedsak orientert mot enkelttjenester og i mindre grad mot sammenhengende tjenestetilbud. Det er derfor nylig gjennomført endringer i de aktivitetsbaserte finansieringsordningene i spesialisthelsetjenesten for å understøtte faglig ønsket utvikling av tjenesten. I 2016 ble det bl.a. innført mer forløpsbasert finansiering av både nettbasert behandling og behandling gjennom oppsøkende tverrfaglige team innen psykisk helsevern og rus. Fra 2017 er det i ISF-ordningen bl.a. lagt bedre til rette for såkalte strukturerte polikliniske dagtilbud innen psykisk helsevern og rus, dvs. intensiverte og sammensatte tjenestetilbud samme dag. Helsedirektoratet utreder også hvordan innsatsstyrt finansiering kan understøtte omlegging til, og mer lik bruk av dagkirurgi.

Helsedirektoratet anbefaler i sin utredning til departementet at man på kort sikt arbeider med å håndtere systemmessige svakheter i finansieringssystemet i spesialisthelsetjenesten generelt i tråd med bl.a. pågående og ev. planlagte utviklingstiltak. Videre peker direktoratet på at videre utredning knyttet til mer forløpsbasert finansiering i spesialisthelsetjenesten vil understøtte tjenestetilbudet også til denne pasientgruppen.

Det er nylig satt i gang et arbeid for å utrede om finansieringsordningene i spesialisthelsetjenesten kan vris i mer forløpsbasert retning. Mer forløpsbaserte finansieringsordninger vil understøtte helhetlige tjenesteforløp for pasientene, herunder tjenestetilbud til multisyke eldre. Departementet har gitt Helsedirektoratet, i samarbeid med de regionale helseforetakene, i oppdrag å utrede hvordan gradvis utvidelse av mer forløps-

basert finansiering i spesialisthelsetjenesten ev. kan gjennomføres. Et slikt utredningsarbeid er omfattende og det må utredes nøye hvilke forutsetninger som må være oppfylt for å kunne igangsette ev. endringer. Helse- og omsorgsdepartementet vil komme tilbake til Stortinget med ev. forslag til endringer i de ordinære budsjettprosessene i lys av dette utredningsarbeidet.

Oppfølging av prioriteringsmeldingen

Finansieringsansvaret for en rekke legemidler er overført fra folketrygden til de regionale helseforetakene i perioden 2006–2017. Overføringene omfatter legemidler der det er klart at både initiering, evaluering og avslutning av pasientens legemiddelbehandling gjøres av lege i spesialisthelsetjenesten, og det er konkurranse mellom flere legemidler innenfor terapiområdet.

Stortinget har sluttet seg til forslagene i Prioriteringsmeldingen, herunder målsetningen om at finansieringsansvaret skal følge behandlingsansvaret, og at flere legemidler vil flyttes fra blåreseptordningen til de regionale helseforetakene. I forslag til endringer i legemiddelforskriften og blåreseptforskriften som ble sendt på høring 21. april 2017, foreslås det presisert i blåreseptforskriften at legemidler, der spesialisthelsetjenesten styrer behandlingen eller det trengs utstyr/personale som finnes i spesialisthelsetjenesten, ikke skal dekkes av folketrygden. Det tas sikte på at forskriftsendringene vil tre i kraft 1. januar 2018.

Det foreslås i tråd med denne avgrensningen av folketrygdens finansieringsansvar, å overføre finansieringsansvaret for flere legemiddelgrupper i 2018. En nærmere konkretisering av legemidler og beløp som skal overføres vil fremgå av Prop. 1 S (2017–2018), men for at de regionale helseforetakene skal få tilstrekkelig tid til å forberede seg til overføringen, herunder bestille metodevurderinger, varsles dette nå. Det legges opp til å overføre finansieringsansvaret for gjenværende legemidler i noen legemiddelgrupper/terapiområder der finansieringsansvaret allerede er overført, samt for terapiområder der det forventes nye legemidler som kan føre til konkurranse. Dette vil blant annet omfatte legemidler til behandling av hiv, hepatitt B, alvorlig astma og mastocytose.

Kompensasjon av ideelles pensjonskostnader

Regjeringen arbeider med å utrede en kompensasjonsordning for historiske pensjonskostnader og hvordan dette kan gjøres innenfor reglene om statsstøtte. Det legges opp til at ordningen ikke

skal gjelde for virksomheter som kun har levert helse- og sosialtjenester som kommunene i dag har ansvar for.

Regjeringen nedsatte 10. april 2015 et offentlig utvalg ledet av Jon Hippe for å vurdere det faglige grunnlaget for en eventuell statlig dekning av ideelle organisasjoners historiske pensjonskostnader knyttet til leveranser av statlige helse- og sosialtjenester. Utvalget leverte sin utredning NOU 2016: 12, *Ideell opprydding*, 15. august 2016. Utvalgets utredning ble sendt på høring med frist 1. mars 2017.

Stortinget ba i forbindelse med budsjettbehandlingen regjeringen om en rask oppfølging av NOU 2016: 12, *Ideell opprydding*, slik at behandling kan skje i Stortinget i vårsesjonen 2017.

Utvalget anbefalte at staten bør kompensere såkalte historiske pensjonskostnader for ideelle virksomheter som leverer eller har levert lovpålagte barneverntjenester og spesialisthelsetjenester som staten nå er ansvarlig for. Høringsinstansene støtter utvalgets anbefaling.

Begrunnelsen for forslaget er i hovedsak at den tette integrasjonen og samarbeidet mellom offentlig og ideell sektor, som var karakteristisk for perioden fra 1970-tallet, ble erstattet av en ny relasjon ut over 2000-tallet. Fra den tid ble leveransen av tjenestene i stor grad basert på konkurranse mellom virksomhetene. De offentlige tjenstepensjonsordningene som de ideelle etablerte i tidligere perioder, var ifølge utvalget et resultat av forventninger om at ideell sektor skulle ha samme pensjonsordning som det offentlige. I dag fremstår disse pensjonsordningene som ulemper i konkurransen fordi kostnadene er mer uforutsigbare og høyere enn alternativene. Utvalget har ikke vurdert hver enkelt virksomhets rettskrav på kompensasjon, men mener at staten uten en ordning må forvente å bli saksøkt i stort omfang og pålagt å betale kompensasjon til mange virksomheter.

Ideelle og kommersielle virksomheter i samme situasjon bør ifølge utvalget likestilles. Utvalget anbefalte videre at ordningen ikke bør gjelde for de tolv ideelle institusjonene som er tett integrert i spesialisthelsetjenesten (blant annet sykehusene Diakonhjemmet, Lovisenberg og Haraldsplass), de 19 kirkelige familievernkontorene, virksomheter med medlemskap i Statens pensjonskasse (SPK), leverandører av ambulansetjenester eller kommuner som har overtatt privat virksomhet. Utvalget anbefalte at aktørene innenfor arbeidsmarkedstiltak og asylmottak ikke bør omfattes av en kompensasjonsordning, ettersom offentlige myndigheter ikke forventet at disse

virksomhetene hadde offentlig tjenstepensjonsordning. Disse anbefalingene er godt begrunnet og støttes av de aller fleste høringsinstansene.

Utvalgets anbefaling var at kompensasjonen burde begrenses til kostnader knyttet til opptjeningsstid frem til 2010. Utvalget åpnet imidlertid for at administrative og politiske hensyn kunne tilsi at opptjeningsstid frem til ordningen trer i kraft skulle inngå. Et flertall av høringsinstansene støtter kompensasjon for kostnader knyttet til opptjeningsstid frem til ordningen trer i kraft, mens enkelte tar til orde for å legge opptjeningsstid før 2010 til grunn.

Et flertall bestående av de ideelle virksomhetene, NHO og Spekter går inn for overføring av rettigheter til SPK, mens blant andre KLP og arbeidstakerorganisasjonene fremhever fordelene med å beholde pensjonsopptjeningen i KLP og refundere premiekostnadene. Opplysninger fra Arbeids- og sosialdepartementet og fra SPK tilsier at en overføring til SPK kan kreve vesentlig mer administrasjon enn det utvalget la til grunn. Ingen tar til orde for engangsutbetaling.

Utvalget konkluderte med at en eventuell kompensasjon ikke vil omfattes av reglene om offentlig støtte. Begrunnelsen er først og fremst at mottakerne ikke driver økonomisk aktivitet når de leverer helse- og sosialtjenester til staten. Det er innledet en dialog med ESA for å avklare forholdet til statsstøttereglene. En ordning bør ikke iverksettes før det er oppnådd en høy grad av rettslig sikkerhet for at ordningen er i tråd med statsstøttereglene. Det er foreløpig ikke avklart når dialogen med ESA vil være avsluttet.

Utvalget forutsatte at det ble gjennomført en grundigere utredning av kompensasjonens innretning. Høringsrunden har også belyst flere kompliserende forhold som gjør oppfølgingen krevende. Det er for eksempel nå for tidlig å ta stilling til om og hvordan kompensasjonens størrelse skal ta hensyn til at virksomheter som har levert statlige helse- og sosialtjenester også har levert kommunale tjenester eller tjenester til privatbetalende. Det samme gjelder spørsmålet om hvor lang opptjeningsstid som bør kompenseres, valget mellom om staten skal påta seg betalingsforpliktelsene gjennom SPK eller KLP, håndtering av kostnader som dekkes av Sikringsordningen ved nedleggelse av virksomhet og hvordan kryssubsidiering kan forhindres. Regjeringen arbeider derfor videre med en rekke spørsmål knyttet til størrelsen på en kompensasjon og modell for utbetaling.

Det arbeides med to ulike muligheter for fastsettelse av kompensasjon: En nøyaktig beregning av den enkelte virksomhets kostnader eller bruk

av sjabloner eller beregningsnøkkel som gir tilnærmet riktig nivå på en kompensasjon. Administrative konsekvenser og fordelingsvirkninger av de ulike metodene utredes.

Kompensasjonsordningen må være søknadsbasert, og det må fattes vedtak bl.a. om vilkår for tildeling. Dette forutsetter at ordningen må reguleres i forskrift. Det er mulig å hjemle en forskrift i årlige budsjettvedtak, men saken kan være tjent med den forutsigbarheten som en lov innebærer. Lovfesting kan vurderes for å styrke ordningens fremtidige robusthet, men fremstår ikke på dette stadiet av utredningen som en nødvendig forutsetning for innføring av en kompensasjonsordning.

De økonomiske konsekvensene ved en kompensasjonsordning er usikre. Utvalget anslår en kostnad for 2015 på om lag 120 mill. kroner for å kompensere de aktuelle virksomhetenes pensjonspremie. Premien vil variere fra år til år. Videre har utvalget beregnet den samlede neddiskonterte verdien av de historiske pensjonskostnadene til om lag 1,7 mrd. kroner ved utgangen av 2015. Anslagene avhenger imidlertid av flere faktorer som varierer over tid, og kostnaden vil øke med antall opptjeningsår som regnes med. De årlige pensjonsutbetalingene vil variere over en periode på mer enn 100 år, med en topp rundt 2030. Ordningens kompleksitet og behovet for å oppnå rettslig sikkerhet gjennom en prosess med ESA kan føre til at en ordning først kan innføres fra 2019.

Organisering av eierskapet til spesialisthelsetjenesten

Regjeringen oppnevnte et offentlig utvalg i oktober 2015 som skulle vurdere alternativer til dagens organisering av det statlige eierskapet til spesialisthelsetjenesten. Utvalget avga innstilling 1. desember 2016. NOU 2016: 25, *Organisering og styring av spesialisthelsetjenesten. Hvordan bør statens eierskap innrettes fremover?*, hadde høringsfrist 3. mars 2017.

Flertallet i utvalget mente at det fortsatt bør være et regionalt beslutningsnivå, og begrunner dette blant annet med at regional forankring av beslutninger gir større legitimitet.

Flertallet av høringsinstansene mener at det bør være selvstendige beslutningsorganer på regionnivået. Det ble lagt vekt på at endringer i organiseringen kan medføre betydelige omstillings- og implementeringskonsekvenser og at en derfor må være sikker på at endringer i styringsmodellen er riktig virkemiddel for å løse utfordringene frem-

over. Halvparten av Kvinnsland-utvalget støttet en modell der helseforetakene ikke videreføres som selvstendige rettssubjekter og styrene derfor faller bort. Denne modellen fikk ikke støtte blant høringsinstansene.

Regjeringen har allerede gjort viktige endringer i styringssystemet for å legge til rette for mer nasjonal styring og samordning. De politiske rammene for den videre utviklingen er lagt gjennom nasjonal helse- og sykehusplan. Regjeringen vil fortsette arbeidet med å sikre mer nasjonal og folkevalgt styring gjennom nasjonal helse- og sykehusplan, styrke den nasjonale koordineringen gjennom de felles eide helseforetakene og gi større lokal handlefrihet til sykehusene og de lokale helseforetakene.

Kvinnsland-utvalget så på mange ulike problemstillinger i tillegg til styringsmodell. Regjeringen ønsker å se disse i sammenheng, og vil derfor gi en samlet fremstilling av retningen for den videre oppfølgingen i statsbudsjettet høsten 2017. Med dette tilrettelegges det også for en samlet behandling i Helse- og omsorgskomiteén.

2.8 Barne- og likestillingsdepartementet

Kap. 800 Barne- og likestillingsdepartementet

Post 01 Driftsutgifter

Regjeringen innførte i 2017 en forenklet modell for premiebetaling til Statens pensjonskasse for virksomhetene som ikke betaler premie i dag. Det foreslås å øke kap. 800, post 01 med 0,8 mill. kroner som følge av at BLD får høyere utgifter til pensjonspremie enn anslått ved innføring av forenklet premiebetaling.

Kap. 840 Tiltak mot vold og overgrep

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan nyttes under post 70

I forbindelse med Norges formannskap i Nordisk Ministerråd er det bevilget 0,4 mill. kroner til tiltak mot vold på kap. 846, post 79. Midlene foreslås flyttet til kap. 840, post 21 for å sikre korrekt postbruk. Det foreslås derfor å øke bevilgningen under kap. 840, post 21 med 0,4 mill. kroner mot tilsvarende reduksjon under kap. 846, post 79.

Kap. 844 Kontantstøtte*Post 70 Tilskudd, overslagsbevilgning*

Bevilgningen foreslås redusert med 100 mill. kroner til 1 610 mill. kroner. Hovedårsaken til mindrebehovet er lavere forventet vekst i antall barn med kontantstøtte enn forutsatt i saldert budsjett.

Kap. 845 Barnetrygd*Post 70 Tilskudd, overslagsbevilgning*

Bevilgningen foreslås redusert med 50 mill. kroner til 15 130 mill. kroner. Hovedårsaken til mindrebehovet er lavere forventet vekst i antall barn med barnetrygd enn forutsatt i saldert budsjett.

Kap. 846 Familie og oppvekst*Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan nyttes under post 50 og post 71*

Det foreslås å øke bevilgningen under kap. 846, post 21 med 0,3 mill. kroner mot tilsvarende reduksjon under kap. 858, post 21, jf. omtale der. Midlene foreslås brukt til FoU-tiltak på familie- og oppvekstområdet.

Post 79 Tilskudd til internasjonalt ungdomssamarbeid mv., kan overføres

Det foreslås å redusere bevilgningen under kap. 846, post 79 med 0,4 mill. kroner mot tilsvarende økning under kap. 840, post 21, jf. omtale der.

Kap. 847 EUs ungdomsprogram*Post 01 Driftsutgifter, kan overføres*

Det foreslås å øke bevilgningen under kap. 847, post 01 med 1,2 mill. kroner mot tilsvarende økning under kap. 3847, post 01, jf. omtale der.

Kap. 3847 EUs ungdomsprogram*Post 01 Tilskudd fra Europakommisjonen*

Som deltaker i Erasmus+, EUs program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett, mottar Norge en årlig driftsstønad fra EU-kommisjonen til å drive et nasjonalkontor. Tilskuddet fordeles mellom Bufdirs nasjonale kontor og Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU). For 2017 er størrelsen på tilskuddet til Bufdirs nasjonale kon-

tor økt som følge av at kontoret vil få flere oppgaver. Det foreslås derfor å øke bevilgningen under kap. 3847, post 01 med 1,2 mill. kroner mot tilsvarende økning under kap. 847, post 01.

Kap. 848 Barneombudet*Post 01 Driftsutgifter*

I saldert budsjett er det bevilget 5,7 mill. kroner under kap. 226, post 21 til styrking av Barneombudets arbeid med barn og unges psykososiale miljø i barnehage og skole. Dette er en del av den ordinære virksomheten til ombudet. Det foreslås derfor at midlene flyttes til Barneombudets driftsbevilgning. Det foreslås dermed å øke bevilgningen under kap. 848, post 01 med 5,7 mill. kroner mot tilsvarende reduksjon under kap. 226, post 21.

Kap. 853 Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker*Post 01 Driftsutgifter*

Det foreslås å redusere bevilgningen under kap. 853, post 01 med 2 mill. kroner mot en tilsvarende økning under kap. 853, post 45, jf. omtale der.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Det er behov for å øke bevilgningen til det nye saksbehandlingssystemet i fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker. Det skal blant annet lages en saksportal for å legge til rette for kommunikasjon med eksterne aktører gjennom sikker elektronisk dokumentutveksling.

Det foreslås derfor å øke bevilgningen under kap. 853, post 45 med 3,7 mill. kroner i 2017 mot en reduksjon på 2 mill. kroner under kap. 853, post 01 og en reduksjon på 1,7 mill. kroner under kap. 854, post 71.

Kap. 854 Tiltak i barne- og ungdomsvernet*Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan nyttes under post 71*

Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 1,3 mill. kroner til å implementere og evaluere terapimetoden «Traumefokusert kognitiv adferdsteknikk». Formålet er å redusere psykiske plager hos enslige, mindreårige asylsøkere i mottak og omsorgssentre.

Post 65 Refusjon av kommunale utgifter til barneverntiltak knyttet til enslige, mindreårige asylsøkere og flyktninger, overslagsbevilgning

Ordningen med refusjon av utgifter til kommunale barnevernstiltak for enslige, mindreårige asylsøkere og flyktninger ble lagt om til en ordning med fast tilskudd fra 1. januar 2017.

Bevilgningen skal dekke refusjon av utgifter påløpt til og med 31. desember 2016.

Bevilgningsbehovet på posten er usikkert. Basert på oppdaterte prognoser fra regionene i Bufetat anslås en økning i antall refusjonsberettigede krav sammenlignet med saldert budsjett. Det foreslås derfor å øke bevilgningen under kap. 854, post 65 med 50 mill. kroner.

Post 71 Utvikling og opplysningsarbeid mv., kan nyttes under post 21

Det foreslås å redusere bevilgningen under kap. 854, post 71 med 1,7 mill. kroner mot en tilsvarende økning under kap. 853, post 45, jf. omtale der.

Kap. 856 Barnevernets omsorgssenter for enslige, mindreårige asylsøkere

Post 01 Driftsutgifter

Posten dekker utgifter til drift av Barne-, ungdoms- og familieetatens (Bufetat) omsorgssentre for enslige, mindreårige asylsøkere under 15 år og kjøp av plasser i private omsorgssentre. Videre dekker posten utgifter til andre oppgaver i tilknytning til omsorgssentrene, som arbeidet med å bosette enslige, mindreårige flyktninger fra omsorgssentrene.

I saldert budsjett ble det lagt til grunn at det ville bo i gjennomsnitt 430 barn i omsorgssentrene i 2017. Det forventes en reduksjon i gjennomsnittlig antall barn som vil bo i omsorgssenter i 2017. Dette skyldes i hovedsak at det ble bosatt flere barn mot slutten av 2016 enn forutsatt i saldert budsjett. Prognosene for asylankomster er også satt ned.

Videre kan nå enslige mindreårige som har en begrenset tillatelse i påvente av dokumentert identitet, bosettes etter førstegangs vedtak om opphold. Se nærmere omtale under kap. 496, post 61. Dette medfører at flere barn fra omsorgssentrene kan bosettes i 2017.

På bakgrunn av oppdaterte prognoser og endringen i bosettingspraksis for enslige mindreårige forventes det et gjennomsnittsbelegg i omsorgssentrene på om lag 240 barn i 2017. Det foreslås derfor å redusere bevilgningen under kap. 856, post 01 med 346,7 mill. kroner.

På bakgrunn av den kraftige veksten i antall enslige, mindreårige asylsøkere høsten 2015, varslet regjeringen i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) at BLD ville utrede lovregulering av en ny omsorgssentermodell. Regjeringen mente det var nødvendig i denne situasjonen å gjøre regelverket mer fleksibelt. BLD har hatt på høring et forslag til ny lov om omsorgssentre for enslige, mindreårige asylsøkere under 15 år. Behovet for en ny lov om omsorgssentre har imidlertid endret seg, ettersom antallet enslige mindreårige asylsøkere har sunket betydelig. Regjeringen vil derfor ikke fremme forslag om ny lov om omsorgssentre nå.

Kap. 3856 Barnevernets omsorgssenter for enslige, mindreårige asylsøkere

Post 04 Refusjon av ODA-godkjente utgifter

Noen innenlandske utgifter knyttet til mottak av asylsøkere og flyktninger kan ifølge OECD/DACs offisielle statistikkdirektiv godkjennes som offisiell utviklingshjelp. Ifølge OECD/DACs retningslinjer er det kun utgifter det første året etter ankomst som kan ODA-godkjennes.

Det forventes nå en reduksjon i antall barn i omsorgssentrene sammenlignet med saldert budsjett, jf. omtale under kap. 856, post 01. Videre forventes det at en lavere andel av barna i omsorgssentrene vil ha botid under ett år enn i saldert budsjett. Det foreslås derfor å redusere bevilgningen under kap. 3856, post 04 med 504,8 mill. kroner.

Kap. 858 Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Det er noe mindre behov for midler til å slutføre utviklingen av saksbehandlingssystemet SEPSKIL enn tidligere forutsatt. Systemet gjør det mulig for brukerne å fremme søknad om separasjon og skilsmisse digitalt. Det foreslås derfor å redusere bevilgningen under kap. 858, post 21 med 0,3 mill. kroner mot tilsvarende økning under kap. 846, post 21, jf. omtale der.

Kap. 865 Forbrukerpolitiske tiltak

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under post 50

Det foreslås å redusere bevilgningen under kap. 865, post 21 med 1 mill. kroner mot tilsvarende økning under kap. 867, post 01, jf. omtale der.

Kap. 867 Sekretariatet for Markedsrådet og Forbrukertvistutvalget

Post 01 Driftsutgifter

Antall innkomne saker til Forbrukerklageutvalget (nytt navn) har økt. Dette fører til oppbygning av restanser og lengre saksbehandlingstid. For å øke saksbehandlingsskapasiteten foreslås det å øke bevilgningen under kap. 867, post 01 med 1 mill. kroner mot tilsvarende reduksjon under kap. 865, post 21.

Kap. 871 Likestilling og ikke-diskriminering

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under post 70

Det foreslås å øke bevilgningen under kap. 871, post 21 med 5,3 mill. kroner mot tilsvarende økning under kap. 3871, post 01 (ny), jf. omtale der.

Kap. 3871 (Nytt) Likestilling og ikke-diskriminering

Post 01 (Ny) Diverse inntekter

Norge har formannskapet i Nordisk Ministerråd i 2017. BLD har ansvar for ministerrådet for likestilling (MR-JÄM) og delansvar for ministerrådet for sosial- og helsepolitikk (MR-S). I forbindelse med ansvaret overføres anslagsvis 5,3 mill. kroner fra Nordisk ministerråd til BLD i 2017. Midlene skal nyttes til formannsapsprosjekter. Aktuelle temaer er likestilling, vold i nære relasjoner, universell utforming og nedsatt funksjonsevne. Det foreslås å opprette et nytt kapittel 3871, post 01 til overføringen fra Nordisk ministerråd. Tilhørende utgifter bevilges under kap. 871, post 21. Det foreslås derfor en bevilgning på 5,3 mill. kroner under kap. 3871, post 01 og en tilsvarende bevilgningsøkning under kap. 871, post 21.

Kap. 872 Nedsatt funksjonsevne

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan nyttes under post 71

Prop. 80 L (2016–2017) *Lov om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Diskrimineringsnemnda* (diskrimineringsombudsloven) ble lagt frem 5. april 2017. Regjeringens lovforslag innebærer at det skal etableres en ny likestillings- og diskrimineringsnemnd. Det kan påløpe utgifter til arbeidet med å etablere den nye nemnden høsten 2017. Det foreslås at deler av midlene på kap. 872, post 21 kan nyttes til formålet.

Kap. 2530 Foreldrepenger

Post 70 Foreldrepenger ved fødsel, overslagsbevilgning

Bevilgningen foreslås redusert med 160 mill. kroner. Mindrebehovet skyldes i hovedsak lavere lønnsvekst og færre fødsler enn forutsatt i saldert budsjett.

Post 71 Engangsstønad ved fødsel og adopsjon, overslagsbevilgning

Bevilgningen foreslås økt med 18 mill. kroner. Dette skyldes at en del saker som det i saldert budsjett ble forutsatt kom til utbetaling i 2016, først vil bli utbetalt i 2017.

Post 72 Feriepenger av foreldrepenger, overslagsbevilgning

Bevilgningen foreslås redusert med 10 mill. kroner. Mindrebehovet skyldes i hovedsak færre fødsler i 2016 enn forutsatt i saldert budsjett.

Post 73 Foreldrepenger ved adopsjon, overslagsbevilgning

Bevilgningen foreslås økt med 3 mill. kroner. Merbehovet skyldes i hovedsak et høyere antall adopterte barn enn forutsatt i saldert budsjett.

Andre saker

Oppfølging av anmodningsvedtak – NOU om fosterhjemmsorgen

Det vises til anmodningsvedtak nr. 753 (2015–2016) av 31. mai 2016:

«Stortinget ber regjeringen om at det igangsettes en NOU om fosterhjemssorgen for å få en helhetlig gjennomgang.»

Vedtaket ble fattet i forbindelse med behandlingen av Meld. St. 17 (2015–2016) *Trygghet og omsorg – fosterhjem til barns beste* og Innst. 318 S (2015–2016). Anmodningsvedtaket er fulgt opp ved at det er nedsatt et offentlig utvalg som skal utrede rammebetingelsene for ordinære fosterhjem. Det legges opp til at utvalget skal legge frem en NOU i desember 2018.

2.9 Nærings- og fiskeridepartementet

Kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet

Post 01 Driftsutgifter

Overføring av ansvar for forvaltning av statens eierskap

Nærings- og fiskeridepartementet overtok fra 1. januar 2017 ansvaret for forvaltningen av statens eierskap i Posten Norge AS fra Samferdselsdepartementet. Samtidig ble ansvaret for forvaltningen av statens eierskap i Kings Bay AS og Bjørnøen AS overført fra Nærings- og fiskeridepartementet til Klima- og miljødepartementet. På bakgrunn av dette foreslås det overført netto 0,3 mill. kroner til kap. 900, post 01 mot tilsvarende endringer under Samferdselsdepartementet og Klima- og miljødepartementet, jf. omtale under kap. 1300, post 01 og kap. 1400, post 21.

Ansvar for drivstofforsyning

Regjeringen besluttet i desember 2016 å overføre det overordnede ansvaret for drivstofforsyningen fra Olje- og energidepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet med virkning fra 1. januar 2017. Nærings- og fiskeridepartementet overtok i den forbindelse fagansvaret for verdikjeden fra og med raffinering til og med detaljomsetning av drivstoff. For å dekke utgifter til én stilling og deltakelse i IEAs beredskapsarbeid, foreslås det å øke bevilgningen på kap. 900, post 01 med 1 mill. kroner samtidig som kap. 1800, post 21 reduseres tilsvarende.

Samlet foreslås bevilgningen på kap. 900, post 01 økt med 1,3 mill. kroner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Regjeringen har nylig besluttet at statens eierskap i det nye investerings-selskapet med arbeidsnav-

net Fornøybar AS skal overføres fra Olje- og energidepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet. Gjenværende midler i 2017 til etablering av selskapet bør derfor overføres. Det foreslås å øke bevilgningen med 2,5 mill. kroner mot tilsvarende reduksjon under kap. 1800, post 21. Det vises også til omtale under kap. 950, post 95 og 96.

Videre foreslås det å redusere posten med 1,1 mill. kroner mot en tilsvarende økning av kap. 915 Regelrådet, post 01, jf. omtale under sistnevnte post.

Samlet foreslås bevilgningen på kap. 900, post 21 økt med 1,4 mill. kroner.

Post 71 Miljøtiltak Raufoss

Stortinget har vedtatt at staten kan utstede garantier for pålagte miljøtiltak i Raufoss Industripark innenfor en ramme på 124 mill. kroner. Påleggene gjelder opprydding av forurensning etter den tidligere virksomheten til Raufoss Ammunisjonsfabrikker AS og Raufoss ASA. Bakgrunnen for vedtaket var at juridiske vurderinger viste at staten kunne holdes ansvarlig for gammel forurensning på Raufoss-området og deponering av ammunisjon mv. i Mjøsa.

Raufoss Industripark gjennomfører miljøtiltakene i industriparken med grunnlag i pålegg fra Miljødirektoratet. Miljøtiltakene omfatter fjerning av giftige tungmetaller, olje, kjemikalier og organiske miljøgifter fra jordsmonnet og grunnvannet i Raufoss Industripark samt bortkjøring av forurensete masser til deponering.

Oppryddingsprosjektet på Raufoss har oppfylt alle pålegg fra Miljødirektoratet gitt frem til 2012. I oktober 2012 kom Miljødirektoratet med nye pålegg til eieren av Raufoss Industripark, Raufoss Næringspark ANS. Dette gjelder hovedsakelig miljøovervåking og rapportering. I tillegg har Raufoss Næringspark ANS avdekket områder med forurensning i grunnen som også vil kreve oppryddingstiltak. Videre arbeider Nammo Raufoss AS med kartlegging av forurensning i området ved det såkalte NC kruttverket. Dersom det avdekkes historisk relatert forurensning i forbindelse med nye gravearbeider for bygg og annen infrastruktur i industriparken, vil det kunne komme ytterligere miljøpålegg.

Nåværende garantirammen for det statlige miljø- og forurensningsansvaret er 124 mill. kroner. Ved utgangen av 2016 var det samlet utbetalt 119 mill. kroner i refusjoner til miljøtiltak. En utvidelse av garantirammen til 130 mill. kroner vil være tilstrekkelig til å gi dekning for de statlige refusjonene i 2017.

På denne bakgrunn foreslås det at garantirammen for det statlige miljø- og forurensningsansvaret på Raufoss utvides fra 124 mill. kroner til 130 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak. Videre foreslås det å øke bevilgningen på kap. 900, post 71 med 5,8 mill. kroner.

Post 75 Tilskudd til særskilte prosjekter, kan overføres

Tilskudd til Digital Norway/Toppindustrisenteret

Det vises til anmodningsvedtak nr. 108 (2016–2017), pkt. 58, av 5. desember 2016:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i revidert nasjonalbudsjett 2017 med en vurdering av etablering av et toppindustrisenter.»

Anmodningsvedtaket ble fattet ved behandlingen av Prop. 1 S (2016–2017), jf. Innst. 2 S (2016–2017).

Regjeringen vil fremheve at Digital Norway/Toppindustrisenteret er et næringslivsdrivet initiativ, og næringslivet bør være i førersetet både ved etablering og drift av senteret. Nærings- og fiskeridepartementet har fulgt prosessen, vært dialogpartner for initiativtakerne og har støttet forprosjektet med 800 000 kroner. Regjeringen har merket seg at initiativet har skapt stort engasjement i næringslivet. Oppslutningen tyder på at det er stor interesse både for å være med som eiere og etter hvert som brukere av senteret. Digital Norway/Toppindustrisenteret AS har budsjettet med at driften skal gå i balanse etter tre år, gjennom inntekter fra medlemskap, salg av tjenester og prosjektmidler fra ulike nasjonale og europeiske ordninger. I de tre første årene er det budsjettet med støtte fra hver av eierne på om lag 2 mill. kroner per år.

Regjeringen vil støtte opp om etableringen av senteret og bidra med et tilskudd på 2 mill. kroner, i likhet med de private eierne. Tilskuddet dekkes innenfor bevilgningen på posten i 2017. Nærings- og fiskeridepartementet vil vurdere statens videre rolle i senteret. Departementet vil også vurdere hvilken rolle senteret vil få i forbindelse med strategiprosessen for økt digitalisering i næringslivet, Digital 21, som varslet ved lanseringen av Meld. St. 27 (2016–2017) *Industrien – grønne, smartere og mer nyskapende*.

Justervesenet

Bevilgningen foreslås redusert med 1 mill. kroner mot tilsvarende økning av kap. 902, post 01 til dekning av utgifter til omlegging av finansieringsmodell, jf. omtale under kap. 902, post 01.

Samlet foreslås det å redusere bevilgningen på kap. 900, post 75 med 1 mill. kroner.

Post 77 Tilskudd til sjømattiltak, kan overføres

Bevilgningen på posten i 2017 er 8,8 mill. kroner, fordelt med 4 mill. kroner til kostholdsprogrammet Fiskesprell, 2,3 mill. kroner til en tilskuddordning for sjømattiltak rettet mot barn og unge og 2,5 mill. kroner til rekrutterings- og kompetanseprogrammet Sett Sjøbein. Antall kvalifiserte søknader til tilskuddsordningen har økt vesentlig i 2017. For å kunne imøtekomme noen flere av de innkomne søknadene, foreslås det å øke bevilgningen med 2 mill. kroner.

Post 79 Tilskudd til Mechatronics Innovation Lab

Mechatronics Innovation Lab (MIL) er et samarbeidsprosjekt mellom klyngen Global Centres of Expertise NODE og Universitetet i Agder, med sistnevnte som eier. MIL skal være et nasjonalt senter for innovasjon, pilotering og teknologikvalifisering innen mekatronikk og andre nærliggende fagområder.

Formålet med laboratoriet er å bedre innovasjonsevnen i selskaper og øke regionens attraktivitet for investeringer i teknologiutvikling og arbeidsplasser. MIL har søkt om totalt 100 mill. kroner i statlig støtte til å finansiere grunnleggende utstyr til laboratoriet. Det er tidligere bevilget 70 mill. kroner til senteret. I tillegg er det lagt opp til betydelige bidrag fra private aktører.

Det foreslås å øke bevilgningen med 30 mill. kroner.

Post 80 (Ny) Lånesikringsordning, bolig- og næringsformål på Svalbard

Staten ved Nærings- og fiskeridepartementet eier i dag over 98 pst. av all grunn på Svalbard. Utleie av grunn til private og selskaper er regulert av en standardavtale. Som følge av statens oppkjøp av sentrale grunneiendommer på Svalbard i juni 2015, i kombinasjon med behov for statlig kontroll med grunnen, ble denne standardavtalen endret. Det har i ettertid vist seg at den nye standardavtalens ordlyd i praksis innebærer at banker ikke vil yte lån til næringsutvikling for grunneietaker.

I tråd med Svalbardmeldingens målsettinger er det ønskelig å legge til rette for næringsutvikling, samtidig som staten beholder kontroll med grunnen. Regjeringen foreslår derfor å ta inn en bestemmelse om en lånesikringsordning i standardavtalen. Lånesikringsordningen vil kun komme til anvendelse i tilfeller der staten ikke samtykker til overføring av leierett eller sier opp avtalen før dens utløp. I et slikt tilfelle vil staten være forpliktet til å innfri eksisterende lån med tinglyst pant i bygninger på grunnen som omfattes av avtalen. Ordningens mange begrensninger gjør at det er svært liten sannsynlighet for at den noen gang vil bli tatt i bruk. Ordningen vil likevel gi økt forutsigbarhet for långivere og dermed kunne legge til rette for ny næringsvirksomhet på Svalbard.

Det fremmes forslag om fullmakt til å gi garantier for lån innenfor en samlet garantiramme på 25 mill. kroner, og til å utgiftsføre uten bevilgning utbetalinger innenfor en ramme på 10 mill. kroner på kap. 900, post 80 (ny), jf. forslag til romertallsvedtak.

Kap. 902 Justervesenet

Post 01 Driftsutgifter

Justervesenet endret sin finansieringsmodell i 2016 fra gebyrfinansiert tilsyn til avgiftsfinansiert og mer risikobasert tilsyn. Omleggingen til ny modell har vært ressurskrevende for Justervesenet, også i 2017. Dette gjelder spesielt innføringen av årsavgifter for fiskemottak.

Det foreslås å øke bevilgningen med 1 mill. kroner, mot tilsvarende reduksjon av bevilgningen på kap. 900, post 75.

Kap. 904 Brønnøysundregistrene

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen på kap. 904, post 21 skal dekke utviklingsprosjekter. For å kunne håndtere prosjekter som helt eller delvis finansieres av eksterne, foreslås det at det gis en fullmakt til å kunne overskride bevilgningen mot tilsvarende merinntekt under kap. 3904, post 02, jf. forslag til romertallsvedtak.

Kap. 905 Norges geologiske undersøkelse

Post 01 Driftsutgifter

Fensfeltet ved Ulefoss i Telemark er kjent for forekomster av sjeldne jordartselementer (REE-metaller), thorium, niob og fosfat. Det er etterspørsel etter REE-metaller, og Fensfeltet har de mest interessante og lovende registreringene her i landet.

De geologiske undersøkelsene på og nær overflaten på Fensfeltet viser at det er et betydelig ressurspotensial. Store deler av feltet er imidlertid i liten grad kartlagt. Dette skyldes at mye av overflaten er dekket med tykk leire, og at geologien er svært komplisert. Videre er det ikke geologisk kjennskap lenger ned enn til om lag 100 meter under bakken. Nærmere undersøkelser vil kunne gi bedre informasjon om hvorvidt forekomstene er økonomisk drivverdige.

For å dekke utgifter til to boringer ned til 800–1000 meter og oppfølgende analyser, foreslås det å øke bevilgningen med 8 mill. kroner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Norges geologiske undersøkelse (NGU) hadde i 2016 et mindreforbruk på posten på vel 8 mill. kroner. Av dette ble 4,5 mill. kroner tilbakeført til statskassen. Disse midlene gjelder oppdrag hvor hele eller deler av prosjektinntektene i 2016 er innbetalt. Oppdragene er imidlertid ikke fullførte. For å kunne gjennomføre oppdragene som forutsatt i inngåtte avtaler, foreslås det at det tilbakeførte beløpet bevilges i 2017. Det foreslås videre at posten gjøres overførbar ved tilføyelse av stikkordet «kan overføres».

Det foreslås å øke bevilgningen med 4,5 mill. kroner.

Kap. 909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk

Post 73 Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, overslagsbevilgning

Status for gjeldende ordning

I oppfølgingen av regjeringens maritime strategi, og på bakgrunn av fartsområdeutvalgets anbefalinger, er det gjennomført betydelige endringer i tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk.

ESA opprettet i 2016 sak mot Norge om hvorvidt gjeldende fartsområde for passasjerskip i utenriksfart i NIS er i tråd med EUs regler for det indre marked. I Prop. 1 S (2016–2017) er det lagt til grunn at saken med ESA¹ avklares, at endringene i fartsområdebestemmelsene for NIS-

passasjerskip i utenriksfart blir gjennomført og at tilskuddsmodellen for NIS-passasjerskip i utenriksfart blir notifisert og innført. Saken med ESA er imidlertid fremdeles uavklart. Det er dermed ikke forventet at tilskuddsmodellen for NIS-passasjerskip vil ha virkning for inneværende år.

Som følge av utviklingen i offshoremarkedet står deler av den norske maritime næringen i en vanskelig økonomisk posisjon, og det er ventet en nedgang i antall sjøfolk i modellen for tilskudd for arbeidstakere på petroleumsskip i NOR.

I sum innebærer ovennevnte at anslått bevilgningsbehov for 2017 ikke endres.

Forslag om ny endring av tilskuddsordningen

Regjeringen foreslår å styrke tilskuddsordningen for NIS-skip i internasjonal fart. Forslaget innebærer å oppheve begrensningen for maksimalt tilskudd per sysselsatt om bord på NIS-skip i spesialiserte segmenter i deep sea-virksomhet fra 1. juli 2017. Endringen har til hensikt å styrke konkurransekraften til norske sjøfolk om bord på fartøy i disse segmentene og skal innrettes slik at den ikke svekker NOR-registerets konkurransekraft. Fartsområdeutvalgets anbefalinger om å styrke NIS-registeret og tilskuddsordningen for sjøfolk på skip i NIS er lagt til grunn for forslaget. Endringen vil medføre opprettelse av en egen tilskuddsmodell, med krav om notifisering og godkjenning av ESA. Det vil ikke bli foretatt utbetalinger av tilskudd under den nye tilskuddsmodellen før den er godkjent av ESA, men det legges til grunn at den nye tilskuddsmodellen vil kunne godkjennes og være gjeldende for to terminer i budsjettåret 2017.

Samlet foreslås det å øke bevilgningen med 27 mill. kroner.

Kap. 915 Regelrådet

Post 01 Driftsutgifter

Regjeringen foreslår å øke Regelrådets driftsbudsjett. Økningen skal gi Regelrådet kapasitet til å veilede departementer og direktorater og bistå i granskning av konsekvensutredninger av EØS-regelverk.

¹ Så lenge saken pågår, vil ikke ESA behandle Norges notifisering av en ny tilskuddsordning for sysselsetting av sjøfolk om bord på skipene tilhørende nye fartsområdebestemmelser.

Det foreslås å øke bevilgningen med 1,1 mill. kroner, mot en tilsvarende reduksjon på kap. 900, post 21.

Kap. 917 Fiskeridirektoratet

Post 22 Fiskeriforskning og -overvåking, kan overføres

Fiskeriforskningsavgiften ble opprettet i 2014 til erstatning for en ordning med forskningskvoter. Avgiften medfinansierer fiskeriforvaltningens utgifter til forskning og overvåking. Inntektene fra fiskeriforskningsavgiften budsjetteres på kap. 5574, post 74 og motsvares av bevilgninger på kap. 917, post 22, kap. 919, post 76, kap. 925, post 22 og kap. 927, post 22.

På grunn av nye forvaltningsbehov knyttet til overvåking og mattrygghet, er det behov for å øke bevilgningen på kap. 927, post 22 med 6,9 mill. kroner. Dette foreslås dekket inn ved å redusere bevilgningen på kap. 917, post 22 med 5,2 mill. kroner og bevilgningen på kap. 919, post 76 med 1,7 mill. kroner. På grunn av overførte midler fra 2016 vil ikke omdisponeringen ha konsekvenser for planlagt aktivitetsnivå for Fiskeridirektoratets overvåking eller tilskudd til fiskeriforskning.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 5,2 mill. kroner.

Kap. 919 Diverse fiskeriformål

Post 76 Tilskudd til fiskeriforskning, kan overføres

Det foreslås å redusere bevilgningen med 1,7 mill. kroner, jf. omtale under kap. 917, post 22.

Kap. 922 Romvirksomhet

Post 71 Internasjonal romvirksomhet

Posten omfatter innbetalinger til Norges deltakelse i de frivillige programmene i den europeiske romorganisasjonen ESA. På ministermøtet i Luzern 1. og 2. desember 2016 forpliktet Norge seg til å delta med 150,05 mill. euro. Forpliktelsene ble inngått med hjemmel i Stortingets vedtak ved behandlingen av Innst. 97 S (2016–2017), som ga et mandat for å videreføre forpliktelsene på dagens nivå innenfor en totalramme på 150 mill. euro. Avviket på 50 000 euro mellom totalrammen og inngåtte forpliktelser skyldes en avrundingsfeil under diskusjonene på ministermøtet.

Av forpliktelsene som er inngått i Luzern, skal 9,1 mill. euro utbetales i 2017. Forventet utbetalingsprofil fremgår av tabellen under.

Tabell 2.2 Forventet utbetalingsprofil for forpliktelser inngått ved ministerrådsmøtet i Luzern i 2016

		(beløp i mill. kroner og euro)						
År		2017	2018	2019	2020	2021	2022–25	Sum
Forventede utbetalinger	Euro	9,1	17,0	28,0	30,8	31,5	33,5	150,05
	Kroner	84,7	158,2	260,6	286,7	293,2	311,8	1 396,7

De samlede forpliktelsene under de frivillige romprogrammene, som også omfatter tidligere inngåtte forpliktelser, utgjør 239,4 mill. euro. I Saldert budsjett 2017 er det bevilget 419,3 mill. kroner til å dekke gamle og nye forpliktelser.

Post 73 EUs romprogrammer

Posten omfatter kontingent til Norges deltakelse i EUs romprogrammer Galileo, EGNOS og Copernicus. Kontingenten for norsk deltakelse i romprogrammene utbetales i euro. Ved utarbeidelsen av statsbudsjettet for 2017 var ikke EFTAs budsjett kjent. Oppdaterte tall fra EFTA viser et lavere bevilgningsbehov enn lagt til grunn i saldert budsjett.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 43 mill. kroner.

Kap. 924 Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer

Post 70 Tilskudd

Posten dekker de årlige medlemskontingentene for norsk deltakelse i EU-programmer, som utbetales i euro. Ved utarbeidelsen av statsbudsjettet for 2017 var ikke EFTAs budsjett for 2017 kjent. Oppdaterte tall fra EFTA og lavere eurokurs enn forventet innebærer at bevilgningen kan reduseres.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 20,3 mill. kroner.

Kap. 925 Havforskningsinstituttet

Post 01 Driftsutgifter

Fra 2017 skal pensjonskostnader dekkes av den enkelte virksomhet. Det ble lagt inn kompensasjon for dette i Prop. 1 S for 2017. For Havforsk-

ningsinstituttet ble hele kompensasjonen lagt på kap. 925, post 01. Det føres imidlertid også lønnskostnader på kap. 926, post 01. For å fordele kompensasjonen riktig mellom de to kapitlene foreslås det å redusere bevilgningen på kap. 925, post 01 med 15,3 mill. kroner, samtidig som bevilgningen på kap. 926, post 01 økes tilsvarende.

Kap. 926 Forskningsfartøy

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås å øke bevilgningen med 15,3 mill. kroner, jf. omtale under kap. 925, post 01.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Posten dekker blant annet utgifter til anskaffelse av et nytt isgående forskningsfartøy som etter planen vil bli ferdigstilt i 2017. I Prop. 1 S (2016–2017) for Nærings- og fiskeridepartementet ble det varslet at regjeringen skulle komme tilbake med forslag til justert bevilgning eller endret kostnadsramme i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2017. Det er fremdeles stor usikkerhet rundt oppfølging av kontrakten, blant annet på grunn av en pågående voldgiftssak mellom Havforskningsinstituttet og verftet. I tillegg kommer usikkerhet knyttet til valutakurs. Regjeringen vil derfor komme tilbake til saken i forbindelse med nysalderingen av 2017-budsjettet.

Kap. 927 NIFES

Post 22 Fiskeriforskning og -overvåking, kan overføres

På grunn av nye forvaltningsbehov knyttet til overvåking og mattrygghet foreslås det å øke

bevilgningen med 6,9 mill. kroner, jf. omtale under kap. 917, post 22.

Kap. 940 Internasjonaliseringstiltak

Post 73 Støtte ved kapitalvareeksport

Eksportfinans forvalter gjenværende eksportlån under den såkalte 108-ordningen, forløperen til eksportkredittordningen som Eksportkreditt Norge forvalter. 108-ordningen er regulert av en avtale mellom staten og selskapet som ble sagt opp med virkning for nye tilsagn høsten 2011.

Nærings- og fiskeridepartementet og Eksportfinans ASA har i flere år vært uenige om hvilke prinsipper som gjelder for beregning av oppgjør ved førtidsinnfrielse av lån under 108-ordningen. Det har derfor ikke vært foreslått bevilgninger til oppgjør i perioden 2015–2017. Uenigheten er nå avklart. Det fremmes derfor forslag om oppgjør med Eksportfinans.

Om ordningen

Eksportfinans ASA forvaltet i perioden 1978–2011 den norske ordningen med fastrentelån (CIRR-lån) til kjøpere av eksport av norske varer og tjenester med varighet over to år. Formålet med 108-ordningen har vært å fremme norsk eksport. Ordningen var basert på den OECD-tilknyttede avtalen *Arrangement on Officially Supported Export Credits*, som regulerer hvilke vilkår offentlig langsiktig eksportfinansiering kan gis på.

De siste utlånene under 108-ordningen ble utbetalt i 2012, men Eksportfinans vil fortsette å forvalte den utestående porteføljen av lån i flere år fremover. Staten kompenserer Eksportfinans for å forvalte gjenværende lån. Bevilgningsbehovet oppstår når rentesatsen på utlånene ikke fullt ut dekker innlåns- og forvaltningskostnadene. Bevilgningen avhenger dermed av samlet utestående saldo på lån i ulike valutaer, rentesatsene på inn- og utlånene, forvaltningshonorarer, gebyrer og valutakursbevegelser. Underskuddet for det enkelte år kommer først til utbetaling over statsbudsjettet to år i ettertid. Staten dekker også rentegodtgjørelse til Eksportfinans frem til utbetalingstidspunktet i tråd med 108-avtalen.

Uenighet mellom Eksportfinans ASA og staten

Eksportfinans stevnet staten for å få avklart i voldgiftsretten uenighet om hvilke prinsipper som gjelder for beregning av oppgjør ved førtidsinnfrielse av lån under 108-ordningen. Staten stevnet

selskapet i et motsøksmål for å få redusert honoraret som Eksportfinans mottar fra staten for å forvalte ordningen. Voldgiftsretten ga i dom av 10. mai 2016 staten medhold i hovedsøksmålet om det ene omstridte elementet i oppgjør for førtidsinnfrielse. Eksportfinans ble frifunnet i motsøksmålet om å endre forvaltningshonoraret. Voldgiftsretten besluttet at begge partene skulle dekke egne omkostninger, og at kostnadene til voldgiftsretten skulle deles likt mellom partene.

Ved førtidsinnfrielse har utlånene under ordningen vært finansiert ved at Eksportfinans yter tilsvarende lån til ordningen. Både ordningens utlån og innlån har fastrente i lånenes fulle løpetid. Prisen som staten betaler Eksportfinans for innlånet består av en fastrente og en innlånsmargin som begge er fastlagt på utlånstidspunktet. Hvis en låntaker beslutter å betale tilbake lånet tidligere enn avtalt, vil også innlånet måtte innfris, og det vil medføre et oppgjør mellom Eksportfinans og staten. Ett av elementene som har betydning for størrelsen på oppjøret, er verdien av midlene som blir tilbakebetalt ved førtidsinnfrielse. Det har vært et prinsipp at endring i verdien av midlene skal godskrives eller belastes 108-ordningen. Dersom midlene har større markedsverdi på innfrielsestidspunktet enn da lånet ble utstedt, har 108-ordningen fått en gevinst. Dersom midlene har lavere markedsverdi på innfrielsestidspunktet enn da lånet ble utstedt, har 108-ordningen fått et tap. Dette innebærer at Eksportfinans betaler staten den samme prisen på førtidsinnfridde midler som selskapet ville ha betalt investorer for nye penger. Eksportfinans hevdet at dette ikke lenger var mulig etter at 108-avtalen ble sagt opp. Nærings- og fiskeridepartementet har ment at dette var mulig og fremdeles riktig å gjennomføre. Staten fikk medhold i dette.

Uenigheten om forvaltningshonorar handlet om at Nærings- og fiskeridepartementet ønsket å redusere selskapets godtgjørelse for å forvalte utlån fordi en rekke forvaltningsoppgaver er bortfalt. Forvaltningshonoraret for det enkelte utlån er fastsatt som en prosent av lånets gjenværende saldo i hele lånets løpetid. Den aktuelle prosentsettes som en fallende funksjon av lånets størrelse ved utbetaling. Eksportfinans og Nærings- og fiskeridepartementet er enige om at Eksportfinans sine kostnader med forvaltningen av de resterende utlånene er vesentlig mindre enn ved forvaltningen av ordningen i en ordinær driftssituasjon. Dommen konkluderer likevel med at det skal svært mye til før det er aktuelt å fravike det som profesjonelle parter i en kommersiell

avtale har blitt enige om og fant ikke rettslig grunnlag for å endre forvaltningshonoraret.

Underskuddet på 108-ordningen for 2013–2015

Resultatet for 108-ordningen for årene 2013, 2014 og 2015 skal justeres i tråd med voldgiftens dom og inkludere et oppgjør for førtidsinnfrielse i de enkelte årene. I tillegg kommer rentegodtgjørelse til Eksportfinans i tråd med 108-avtalen, som følge av at utbetaling av underskuddet er forsinket.

Realisering av valutaposisjon

De siste årene har 108-ordningen bygget opp en positiv valutaposisjon, hovedsakelig i dollar. Valutaposisjonen skyldes i hovedsak kunders førtidsinnfrielse av lån i valuta, samt at CIRR-renten (fastrenten som kunden betaler til Eksportfinans for lånene) i enkelte tilfeller har oversteget renten på den tilhørende finansieringen (som staten betaler til Eksportfinans). Dette har ført til at 108-ordningen har fått en positiv valutaposisjon som ble vekslet om til norske kroner i juni 2016. Nærings- og fiskeridepartementet har bedt om at Eksportfinans fremover ikke har urealiserte valutaposisjoner eller likviditet i ordningen. Valutagevinsten renteberegnes og inkluderes i oppgjøret som fremkommer i tabellen nedenfor.

Samlet oppgjør mellom Eksportfinans ASA og staten

Elementene som inngår i oppgjøret og tilhørende beløp fremgår i tabellen under.

Tabell 2.3 Oppgjør med Eksportfinans ASA

Eksportfinans' utestående	(mill. kroner)
Underskudd på 108-ordningen for 2013	81,1
Underskudd på 108-ordningen for 2014	206,2
Underskudd på 108-ordningen for 2015	185,5
Valutagevinst	-141,2
Opgjør for førtidsinnfridde lån i perioden 2013–2015	-220,0
Staten skylder Eksportfinans	111,6

På denne bakgrunn foreslås en bevilgning på 111,6 mill. kroner på kap. 940, post 73 (ny).

Kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap

Post 54 Tapsavsetning, investeringskapital Investinor AS

Det er i 2017 bevilget tapsavsetning og egenkapital til et nytt mandat for Investinor AS. Stortinget ba samtidig om at dagens mandat videreføres uendret, og at bevilgningene til nytt mandat fryses inntil det er gjennomført omfattende utredninger. Det skal gjøres en helhetlig gjennomgang av tilgang på venturekapital i Norge, og en helhetlig gjennomgang og vurdering av Investinors mandat og rolle. Som det fremgår av Meld. St. 27 (2016–2017) har regjeringen nedsatt et offentlig utvalg som skal vurdere næringslivets tilgang til kapital. Utvalget skal levere sin innstilling innen 1. mars 2018. Dette tilsier at det ikke vil være grunnlag for å iverksette det nye mandatet til Investinor i 2017.

På dette grunnlag foreslås det å redusere bevilgningen med 35 mill. kroner, til 0, i budsjettet for 2017. Det vises også til omtale under kap. 950, post 96.

Post 95 Kapitalinnskudd

I Prop. 1 S (2016–2017) for Olje- og energidepartementet ble det redegjort for arbeidet med å opprette et nytt investeringsselskap med formål om å bidra til reduserte klimagassutslipp gjennom investeringer som direkte eller indirekte bidrar til dette. I Saldert budsjett 2017 er det bevilget midler til forberedelse og etablering av selskapet, som går under arbeidsnavnet Fornybar AS. Etter en helhetsvurdering er det valgt å legge hovedkontoret til Stavangerregionen. Regjeringen vil nå arbeide videre med å konkretisere rammene for virksomheten, herunder krav til økonomiske resultater for selskapet og investeringskapital. Nærings- og fiskeridepartementet vil stå for opprettelsen og den videre oppfølgingen av det nye investeringsselskapet.

På denne bakgrunn foreslås det å overføre bevilgningene til etableringen av selskapet fra Olje- og energidepartementets kap. 1825, post 95 og 96 til Nærings- og fiskeridepartementets budsjett. Av dette gjelder 15 mill. kroner kapitalinnskudd. Det vises for øvrig til kap. 900, post 21 og kap. 950, post 96.

Det foreslås å øke bevilgningen med 15 mill. kroner.

*Post 96 Aksjer**Investinor AS*

I Saldert budsjett 2017 er det bevilget 100 mill. kroner i aksjekapital til Investinor AS. Stortinget har samtidig bedt om at bevilgningene til nytt mandat for Investinor fryses i påvente av en helhetlig gjennomgang av tilgangen til venturekapital, jf. nærmere omtale under post 54 ovenfor. På denne bakgrunn foreslås det at bevilgningen reduseres med 100 mill. kroner.

Fornybar AS

Det foreslås å øke bevilgningen med 10 mill. kroner til aksjekapital i Fornybar AS, jf. omtale under kap. 950, post 95.

Samlet foreslås det å redusere bevilgningen på kap. 950, post 96 med 90 mill. kroner.

Kap. 2421 Innovasjon Norge*Post 50 Innovasjon – prosjekter, fond*

I januar 2017 signerte Innovasjon Norge to avtaler med Det europeiske investeringsfondet (EIF). Den ene avtalen gjelder risikoavlastning for Innovasjon Norges risikolåneordning. Den andre avtalen gjelder en ny garantiordning der Innovasjon Norge gir garantier overfor norske banker til dekning av tap på utlån til små og mellomstore bedrifter. Avtalene innebærer at EIF garanterer for halvparten av Innovasjon Norges tap på garantier og lån som gis over ordningen. EIF har signert lignende avtaler med Danmark, Sverige, Finland og Island.

Avtalene innebærer at Innovasjon Norges låne- og garantirammer kan økes uten at bevilgningen til tapsavsetninger må økes. På denne bakgrunn foreslås det at Innovasjon Norges fullmakt til å gi tilsagn om nye landsdekkende innovasjonslån økes fra gjeldende ramme på 900 mill. kroner til 1 200 mill. kroner. Videre foreslås det at fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier for lån til realinvesteringer og driftskapital økes fra gjeldende ramme på 40 mill. kroner til 80 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak. Låne- og garantiramme forutsettes redusert når avtalene med EIF utløper.

*Post 51 Tapsavsetning, såkornfond og koinvesteringsfond**Landsdekkende såkornfond forvaltet fra Nord-Norge*

I statsbudsjettet for 2015 ble det bevilget midler til et såkornfond forvaltet fra Nord-Norge. Det har ikke lyktes å opprette et slikt såkornfond med gjeldende rammebetingelser. Det er derfor nødvendig med endringer i innretningen. Det foreslås å opprette et statlig koinvesteringsfond, med følgende innretning:

- Fondets midler investeres sammen med private investorer på prosjektbasis, der private investorer deltar med minst like mye som staten i enkeltinvesteringer og oppfølgingsinvesteringer.
- Det er symmetri i tap og avkastning mellom staten og de private investorene. Fondet er kommersielt og det gis ingen økonomisk støtte til private investorer.
- Staten deltar med 132,3 mill. kroner i egenkapital og tilhørende tapsfond på 46,4 mill. kroner som tilsvarer 35 pst. av egenkapitalen.
- Fondet forvaltes passivt av Innovasjon Norge, som prekvalifiserer investorer fortløpende.
- Fondet skal investere i unge, innovative bedrifter som er yngre enn sju år etter første kommersielle salg. Bedriftene det investeres i skal være lokalisert i Nord-Norge.

Et statlig koinvesteringsfond vil være et nytt virkemiddel for å øke kapitaltilgangen for bedrifter i tidlig fase. Etter en forsøksperiode vil Nærings- og fiskeridepartementet vurdere effekten av dette virkemiddelet opp mot andre relevante virkemidler.

Midler som ble bevilget i 2015 og overført til Innovasjon Norge foreslås tilbakeført, jf. forslag på kap. 5325, postene 51 og 91. Det fremmes bevilgningsforslag for koinvesteringsfondet under kap. 2421, postene 51, 70 og 95.

Bevilgningen på kap. 2421, post 51 foreslås økt med 46,4 mill. kroner.

Post 70 Basiskostnader

Det vises til omtale under kap. 2421, post 51 av forslag om å opprette et statlig koinvesteringsfond for Nord-Norge. Det foreslås å øke bevilgningen på kap. 2421, post 70 med 2,5 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke Innovasjon Norges utgifter til å opprette og forvalte koinvesteringsfondet i 2017.

Post 72 Forsknings- og utviklingskontrakter, kan overføres

Prosjekter under ordningen med forsknings- og utviklingskontrakter går over flere år. Vanligvis tar det to til tre år fra et prosjekt får støtte til prosjektet er fullført og slutttilskudd kan utbetales. Dette innebærer at midler ikke blir utbetalt samme år som tilsagn er gitt. Som følge av forskyvninger i utbetalingstidspunkt har en vesentlig del av bevilgningen i tidligere år blitt overført til etterfølgende år. Som det fremgår av bevilgningsreglementet skal utgifter tas med i budsjettet for det året de antas å bli kontant betalt. For å redusere overføring av ubrukt bevilgning fra 2016 til 2017 ble bevilgningen for 2016 redusert med 100 mill. kroner i forbindelse med nysalderingen av 2016-budsjettet. Samtidig ble ordningens tilsagnsfullmakt økt med 100 mill. kroner slik at den rammen Innovasjon Norge hadde til å gi nye tilsagn for 2016 ikke ble endret, jf. omtale og forslag i Prop. 25 S (2016–2017).

Etter en vurdering av forventede utbetalinger og tilsagn i 2017, og i lys av ovennevnte endringer i 2016, foreslås tilsagnsfullmakten for ordningen økt med 100 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 76 Miljøteknologi, kan overføres

Det vises til omtale under kap. 2421, post 72. Tilsvarende gjør seg gjeldende for miljøteknologiordningen. For å redusere overføring av ubrukt bevilgning under ordningen fra 2016 til 2017, ble bevilgningen for 2016 redusert med 250 mill. kroner i forbindelse med nysalderingen av 2016-budsjettet. Samtidig ble ordningens tilsagnsfullmakt økt med 250 mill. kroner slik at den rammen Innovasjon Norge hadde til å gi nye tilsagn for 2016, ikke ble endret, jf. omtale og forslag i Prop. 25 S (2016–2017).

Etter en vurdering av forventede utbetalinger og tilsagn i 2017, og i lys av ovennevnte endringer i 2016, foreslås tilsagnsfullmakten for ordningen økt med 250 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 95 Egenkapital, såkornfond og koinvesteringsfond

Det foreslås å øke bevilgningen med 132,3 mill. kroner til statlig egenkapital i koinvesteringsfondet for Nord-Norge, jf. omtale under kap. 2421, post 51.

Kap. 2429 Eksportkreditt Norge AS*Post 70 Tilskudd**Finansskatt for Eksportkreditt Norge AS*

Tilskuddet på posten dekker alle utgifter til administrasjon av selskapet og forvaltningen av utlånsvirksomheten. Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2017 vedtok Stortinget å innføre finansskatt for inntektsåret 2017, jf. Prop. 1 LS (2016–2017) og Innst. 4 L (2016–2017). For Eksportkreditt Norge AS utgjør finansskatten om lag 2 mill. kroner i 2017. Dette ble det ikke tatt høyde for i arbeidet med 2017-budsjettet.

På dette grunnlag foreslås det å øke bevilgningen på kap. 2429, post 70 med 2 mill. kroner.

Fullmakt til å utgifts- og inntektsføre valutakurstap- og gevinst uten bevilgning

I Prop. 25 S (2016–2017) *Endringer i statsbudsjettet 2016 under Nærings- og fiskeridepartementet* ble Stortinget orientert om at lån under eksportkredittordningen gitt i utenlandsk valuta bør følge statens normalrutiner ved plasseringer og gjeld i utenlandsk valuta. Avdragene under eksportkredittordningen ble justert for valutakursendringer i 2016-regnskapet. Videre ble utlån i utenlandsk valuta i kapitalregnskapet omregnet til kursen på balansedagen.

For å følge opp dette i statsbudsjettet for 2017 foreslås det å endre budsjetteringen av avdrag slik at de reflekterer forventede innbetalinger målt i norske kroner, basert på valutakurser fastsatt i Finansdepartementets budsjettsskriv. Bevilgningen vil bli oppdatert i høstsesjonen basert på faktiske innbetalte avdrag og oppdatert prognose for årets gjenværende avdrag.

Med denne omleggingen vil det ikke lenger være behov for fullmakt til å utgifts- og inntektsføre valutakurstap og -gevinst i eksportkredittordningen uten bevilgning under henholdsvis kap. 2429, post 89 og kap. 5329, post 89. Fullmakt i Blå bok vedtatt av Stortinget 13. desember 2016 vil derfor ikke bli benyttet.

Kap. 2460 Garantiinstituttet for eksportkreditt*Post 24 Driftsresultat*

Arbeidsmengden for Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK) har økt betydelig de siste par årene som følge av at store deler av porteføljen er eksponert mot olje, gass og maritime næringer. På grunn av den krevende markedssituasjo-

nen i disse næringene er det et stort antall saker som har oppfølgingsbehov og risiko for mislighold. Sakene er ofte komplekse og omfangsrike med mange parter involvert. I saker med behov for spesialistkompetanse, er det ofte nødvendig å bruke eksterne rådgivere. GIEK har også overtatt pant (i hovedsak i skip) som må følges opp for å sikre statens verdier. Samtidig arbeider GIEK med å opparbeide seg kunnskap om nye produkter og tjenester. På denne bakgrunn foreslås det at GIEKs administrasjonsbudsjett økes med 6 mill. kroner.

Videre vil GIEKs administrasjonsutgifter øke som følge av at etaten omfattes av plikt til å betale finansskatt, som ble vedtatt innført fra inntektsåret 2017, jf. Prop. 1 LS (2016–2017) og Innst. 4 L (2016–2017). Det var det ikke tatt høyde for dette i statsbudsjettet for 2017. GIEK har anslått at finansskatt vil medføre merutgifter på om lag 5 mill. kroner i 2017.

På denne bakgrunn foreslås det å øke overslagsbevilgningen til GIEKs driftsutgifter på kap. 2460, underpost 24.2 med til sammen 11 mill. kroner. Endringen påvirker ikke driftsresultatet til GIEK da driftsutgiftene dekkes av premieinntekter fra GIEKs ordninger.

Nytt holdingselskap

GIEK utsteder garantier til virksomheter som gir lån til kjøpere av norske eksportvarer og -tjenester. I situasjoner hvor låntakere er, eller forventes å komme, i mislighold, skal GIEK igangsette egnede tiltak for å søke å unngå tap. GIEK skal også sørge for at garantiordninger går i balanse på lang sikt. I slike situasjoner er det viktig at GIEK kan agere på lik linje med kommersielle risikotakere.

I den enkelte misligholdsak må GIEK konkret vurdere hvilke virkemidler som i størst mulig grad begrenser statens tap. GIEK garanterer i hovedsak for langtidsfinansiering av en ferdigprodusert vare (for eksempel et skip, offshoreenhet eller et kraftverk). Når låntaker får problemer med å overholde låneavtalens betingelser, er ofte første virkemiddel avdragsutsettelse eller lettelser i betingelser i låneavtalen. I de tilfeller hvor dette ikke er tilstrekkelig, kan restrukturering av lån eller salg av det underliggende panteobjektet være hensiktsmessig. Som siste utvei kan GIEK erverve og avhende aksjer og opsjoner, jf. Stortingets vedtak i samsvar med XIII i Prop. 1 S (2016–2017) for Nærings- og fiskeridepartementet. Eierskapet skal være midlertidig.

Per 26. april 2017 har GIEK eierandeler i fem selskaper. Tre av disse er selskaper GIEK har vært med å opprette i forbindelse med overtakelse av et panteobjekt, mens to er børsnoterte norske selskaper. GIEK har særlig garantert for selskaper innen olje, gass og maritime næringer. Situasjonen i disse næringene er krevende, og det kan ikke utelukkes at GIEK får eierandeler i flere selskap. Det er særlig under Alminnelig garantiordning GIEK har utestående garantier til olje, gass og maritime næringer.

Det foreslås å etablere et holdingselskap med formål om å forvalte eierandeler som følger av misligholds- og gjenvinningssaker under GIEKs Alminnelig garantiordning, jf. forslag til romertallsvedtak. Forvaltning av eierandeler gjennom et holdingselskap vil kunne gi staten som eier et bedre vern mot ansvarsgjennombrudd og eventuelt erstatningsansvar, enn om eierandelene forvaltes direkte av GIEK. Holdingselskapet skal være midlertidig og avvikles når markedssituasjonen bedres og det er få gjenstående selskaper i porteføljen. Selskapet skal kunne erverve og avhende aksjer og opsjoner, yte lån begrenset oppad til holdingselskapets eierbrøk til selskaper det eier aksjer i, konvertere lån til aksjer, etablere aksjeselskap og skyte inn aksjekapital.

Holdingselskapet vil være et norsk aksjeselskap og vil utgjøre et selvstendig rettssubjekt. For å bygge opp om målet om at Alminnelig garantiordning skal gå i balanse på lang sikt, foreslås det at holdingselskapet oppkapitaliseres og driftes av opparbeidet kapital fra Alminnelig garantiordning. Det foreslås at GIEK kan plassere aksjer eller andre verdier tilhørende Alminnelig garantiordning i holdingselskapet, og at eventuelt utbytte, inntekter fra salg av selskapets eierandeler og underskudd tilfaller Alminnelig garantiordning. Det forventes begrenset administrativ drift i holdingselskapet.

Garantiramme for Byggelånsgarantiordningen

GIEKs byggelånsgarantiordning benyttes til å garantere for byggelån i forbindelse med bygging eller ombygging av skip, fartøy og innretninger til havs. Formålet med garantiordningen er å sikre at norske skipsverft, offshoreverksteder og annen relevant virksomhet oppnår byggelån gjennom risikoavlastning for private banker. På den måten skal ordningen medvirke til økt aktivitet. Ordningen skal bidra til å gjøre norske verft mer konkurransedyktige ved å gi lettere tilgang på finansiering.

Etterspørselen etter byggelånsgarantiordningen har økt den siste tiden. Aktørenes evne til å hente inn ny lånekapital og hvilke vilkår de oppnår, avhenger av bankenes risikovurdering, utlånsvilje og -evne. Konsekvensene av den lave oljeprisen og påfølgende omstilling til nye segmenter ved verftene medfører at bankene i større grad søker risikodeling med GIEK. Basert på eksisterende garantiansvar og kjente søknader vil anslått garantiansvar utgjøre 3,8 mrd. kroner ved utgangen av 2017. Rammen for ordningen er på 5 mrd. kroner. Regjeringen vil følge utviklingen under ordningen tett og vurdere en økning av rammen ved behov.

Kap. 3900 Nærings- og fiskeridepartementet

Post 86 (Ny) Tvangsmulkt

Fra 1. januar 2017 gir anskaffelsesloven Nærings- og fiskeridepartementet hjemmel til å gi offentlige oppdragsgivere pålegg som er nødvendige for å sikre oppfyllelse av Norges internasjonale forpliktelser. Dersom slike pålegg ikke blir oppfylt, kan Nærings- og fiskeridepartementet ilegge tvangsmulkt. Pålegg som gir grunnlag for tvangsmulkt, vil kun være aktuelt i unntakstilfeller og vil normalt etterleves uten at det ilegges tvangsmulkt eller svært raskt etter ilegging av tvangsmulkt. Det antas derfor at inntektene vil være lave.

Det foreslås en bevilgning på 10 000 kroner på kap. 3900, ny post 86.

Kap. 3904 Brønnøysundregistrene

Post 01 Gebyrinntekter

Omfanget av gebyrpliktige registreringer i Brønnøysundregistrene har økt mer enn forventet i 2017. På dette grunnlag foreslås det å øke bevilgningen med 26,5 mill. kroner.

Kap. 3950 Forvaltning av statlig eierskap

Post 87 (Ny) Innbetaling – garantiordning, Eksportfinans ASA

Eksportfinans ASA inngikk i mars 2008 en avtale med selskapets største private aksjonærer. Avtalen innebærer at selskapet på nærmere angitte vilkår sikres mot verdifall i en definert portefølje av verdipapirer etter 29. februar 2008, innenfor en totalramme på 5 mrd. kroner. De øvrige aksjonærene ble i etterkant invitert til å delta i

avtalen på proratarisk basis. Garantiavtalen skjermer Eksportfinans ASA mot ytterligere regnskapsmessige tap som følge av verdifall i verdipapirporteføljen og bidrar dermed til å beskytte egenkapitalen i selskapet.

Daværende Nærings- og handelsdepartementet tiltrådte avtalen i juni 2008 med et garantiansvar begrenset oppad til 750 mill. kroner, som tilsvarende 15 pst. av den totale garantirammen, jf. omtale i St.prp. nr. 62 og Innst. S. nr. 308 (2007–2008). Ifølge avtalen er den enkelte garantist hvert år fra og med 2011 forpliktet til å betale Eksportfinans et beløp som tilsvarende garantistens andel av eventuelt verdifall på likviditetsporteføljen ved utgangen av februar. På den annen side skal Eksportfinans betale garantistene dersom det inntreffer verdistigning på porteføljen.

Gjennom avtale med Eksportfinans ASA ble totalrammen for garantien nedjustert til 1,5 mrd. kroner fra 1. mars 2016. Statens garantiansvar er etter dette begrenset oppad til 225 mill. kroner.

Per 28. februar 2017 utgjorde den urealiserte verdistigningen som dekkes av garantiavtalen 204,7 mill. kroner. Statens andel av dette utgjorde 30,7 mill. kroner. Beløpet ble innbetalt til Nærings- og fiskeridepartementet i mars 2017, i samsvar med ovennevnte avtalemessige forpliktelser.

På dette grunnlag foreslås det en bevilgning på 30,7 mill. kroner på kap. 3950, post 87 (ny).

Kap. 5325 Innovasjon Norge

Post 50 Tilbakeføring fra landsdekkende innovasjonsordning

Midler bevilget på kap. 2421 Innovasjon Norge, post 50 Innovasjon – prosjekter, fond som ikke er bundet opp ved tilsagn om lån, garantier eller tilskudd innen utgangen av et år, skal tilbakeføres til statskassen påfølgende budsjettår. Videre skal annullerte eller reduserte tilsagn om tilskudd tilbakeføres ved utgangen av det tredje året etter at tilsagn er gitt. Regnskapet for 2016 for Innovasjon Norges landsdekkende innovasjonsordning viser at det vil bli tilbakeført om lag 58,7 mill. kroner til statskassen i 2017. Av dette er om lag 30,4 mill. kroner udisponerte midler fra satsingen på grønn fornyelse av skip i 2016, jf. omtale i Prop. 25 S (2016–2017). Videre er om lag 28,3 mill. kroner tilsagn fra 2014 som ble annullert eller der utbetalingen ble redusert i forhold til tilsagnsbeløpet.

Det foreslås å øke bevilgningen med 26,2 mill. kroner til 58,7 mill. kroner.

Post 51 (Ny) Tilbakeføring av tapsfonds- og risikoavlastningsmidler, såkornfond

Det ble bevilget 44,6 og 22,5 mill. kroner til henholdsvis tapsfond og risikoavlastning til landsdekkende såkornfond forvaltet fra Nord-Norge i statsbudsjettet 2015. Midlene ble overført til fondskonto i Norges Bank i påvente av at fondet skulle bli etablert. Som følge av at fondet ikke har latt seg realisere foreslås midlene fra 2015 tilbakeført til statskassen. Det vises for øvrig til omtale av forslag om et nytt koinvesteringsfond i Nord-Norge under kap. 2421, post 51.

Det foreslås en bevilgning på til sammen 67,1 mill. kroner på kap. 5325, post 51 (ny).

Post 91 Tilbakeført kapital, såkornfond

Det er i utgangspunktet forutsatt at lånene til såkornfond skal tilbakebetales etter 15 år, men det kan betales tilbake avdrag på tidligere tidspunkt dersom fondene selger selskaper i sin portefølje. Når midlene blir tilbakebetalt til Innovasjon Norge, blir de plassert på en ikke rentebærende konto i Norges Bank. Midlene tilbakeføres til statskassen året etter at de er tilbakebetalt til Innovasjon Norge. I 2015 ble det tilbakebetalt 31,4 mill. kroner til Innovasjon Norge.

Videre foreslås egenkapital bevilget til landsdekkende såkornfond forvaltet fra Nord-Norge tilbakeført til statskassen, jf. omtale under post 51 ovenfor. Det ble bevilget 127,5 mill. kroner i egenkapital til fondet i statsbudsjettet 2015.

Samlet sett foreslås det å øke bevilgningen på kap. 5325, post 91 med til sammen 148,9 mill. kroner.

Kap. 5625 Renter og utbytte fra Innovasjon Norge

Post 80 Renter på lån fra statskassen

Statens renteinntekter på lån til Innovasjon Norge forventes å bli noe høyere enn lagt til grunn i Saldert budsjett 2017. Dette skyldes oppjustering av renteanslag for resterende del av 2017 og høyere renter enn tidligere anslått på inngåtte lån som har hatt eller vil få renteforfall i 2017.

Det foreslås å øke bevilgningen med 50 mill. kroner.

Post 81 Rentemargin, innovasjonslåneordningen

Innovasjon Norges innovasjonslåneordning finansieres ved innlån fra statskassen hvor renten føl-

ger statspapirer med tilsvarende løpetid. Ordningens administrasjonskostnader dekkes normalt av rentemarginen mellom innlån og utlån. Nettobeløpet, etter at administrasjonskostnadene er dekket, skal tilbakeføres til statskassen påfølgende år. Rentemarginen ble noe lavere enn budsjettert.

På dette grunnlag foreslås det å redusere bevilgningen med 4,4 mill. kroner.

Post 85 Utbytte, lavrisikolåneordningen

Innovasjon Norges lavrisikolåneordning skal drives på kommersielle vilkår og skal normalt gi utbytte. Det er lagt til grunn at ordningen skal ha en egenkapitalandel på 10,5 pst. Alt overskudd ut over det skal tilbakeføres som utbytte til staten. Utbyttet øker som følge av lavere tap enn budsjettert.

Det foreslås å øke bevilgningen med 52,6 mill. kroner.

Post 86 Utbytte fra investeringsfond for Nordvest-Russland og Øst-Europa

I Saldert budsjett 2017 er det lagt til grunn et utbytte fra Investeringsfond for Øst-Europa på 0,5 mill. kroner. Regnskapet for 2016 viser at fondet tapte 3,8 mill. kroner netto. Det er dermed ikke grunnlag for utbyttebetaling i 2017.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 0,5 mill. kroner.

Kap. 5656 Aksjer i selskaper under Nærings- og fiskeridepartementets forvaltning

Post 85 Utbytte

Basert på nye opplysninger fra selskapene hvor Nærings- og fiskeridepartementet forvalter statens eierinteresser og ny utbyttemodell for Statkraft, foreslås det å øke de samlede utbytteinntektene i 2017 med 2 288,8 mill. kroner til 15 701,1 mill. kroner.

Utbyttet fra Statkraft SF foreslås økt med 1,8 mrd. kroner, og er knyttet til endret utbyttemodell. Dette omtales nærmere under. Utbyttene fra de børsnoterte selskapene har samlet økt med 487,6 mill. kroner. Videre er utbytteanslagene for Nammo AS, Electronic Chart Centre AS og Siva SF oppjustert, mens utbytteanslagene for Flytoget og Veterinærmedisinsk Oppdragssenter AS og Ambita AS nedjusteres. Eierskapet til Posten Norge AS er overført fra Samferdselsdepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet. Det foreslås derfor at utbyttet budsjetteres på kap. 5656,

Tabell 2.4 Utbytteanslag for selskaper under Nærings- og fiskeridepartementet

	(mill. kroner)		
	Saldert budsjett 2017	Revidert budsjett 2017	Endring
Norsk Hydro ASA	708,9	886,1	177,2
Yara International ASA	1 494,2	989,4	-504,8
Telenor ASA	6 077,0	6 320,1	243,1
Kongsberg Gruppen ASA	255,0	225,0	-30,0
DNB ASA	2 492,1	3 156,6	664,5
Entra ASA	274,1	211,7	-62,4
SAS AB	0	0	0
Aker Kværner Holding AS	0	0	0
Statkraft SF	627,0	2 400,0	1 773,0
Eksportfinans ASA	0	0	0
Argentum Fondsinvesteringer AS	800,0	800,0	0
Mesta AS	350,0	350,0	0
Nammo AS	50,0	70,0	20,0
Flytoget AS	113,9	105,0	-8,9
Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	0	0	0
GIEK Kredittforsikring AS	0	0	0
Electronic Chart Centre AS	1,1	5,0	3,9
Ambita AS	4,8	3,0	-1,8
Baneservice AS	12,5	12,5	0
Siva SF	146,7	146,9	0,2
Veterinærmedisinsk Oppdragscenter AS	5,0	0,3	-4,7
Posten Norge AS	0 ¹	19,5	19,5
Sum:	13 412,3	15 701,1	2 288,8

¹ Var budsjettert under Samferdselsdepartementet i Saldert budsjett 2017.

post 85. I Saldert budsjett 2017 var det budsjettert med 120 mill. kroner i utbytte fra selskapet under Samferdselsdepartementet. På grunn av lavere resultat enn forventet, anslås utbyttet fra Posten Norge AS til 19,5 mill. kroner.

Utbytte – Statkraft

Statkraft ble etablert som et selskap gjennom utskilling av betydelige felles norske vannkraftressurser fra staten. Det er et viktig hensyn at avkastningen fra disse ressursene tilfaller fellesskapet.

Dette skjer i en betydelig grad gjennom skattesystemet. Utbyttepolitikken for selskapet må imidlertid også forstås på denne bakgrunn. Investeringene som Statkraft gjør utenom norsk vannkraft, bør derfor ikke ha et omfang som binder opp hele kontantstrømmen fra den norske vannkraftvirksomheten. På den annen side besitter Statkraft en betydelig kompetanse innenfor fornybar energi. Dette er et viktig område for regjeringen. Statkraft har med den kompetansen selskapet har opparbeidet med utgangspunkt i norsk vannkraft, utviklet seg til et norsk fornybarselskap av inter-

nasjonalt format. Det vises til nærmere omtale av hensynene bak statens eierskap i Statkraft i Prop. 40 S (2014–2015).

Utbyttegrunnlaget for Statkraft har variert over tid og blitt redusert de siste årene, bl.a. som følge av reduserte kraftpriser og betydelige nedskrivninger knyttet til Statkrafts internasjonale virksomhet. Utbyttet fra selskapet har de siste årene ligget på 85 pst. av konsernresultatet etter skatt og minoritetsinteresser, justert for urealiserte effekter. I saldert budsjett for 2017 er det budsjettert med et utbytte fra Statkraft på 627 mill. kroner. Dette tilsvarer 85 pst. av departementets tidligere anslåtte utbyttegrunnlag for regnskapsåret 2016. Oppdaterte tall viser nå et utbyttegrunnlag som tilsier null i utbytte i henhold til gjeldende utbyttemodell.

For bedre å reflektere de ulike hensynene som ligger til grunn for statens eierskap i Statkraft, legger regjeringen opp til en endring i statens langsiktige utbytteforventning for foretaket. Det legges opp til en todelt utbyttemodell, hvor utbytteandelen fra den norske vannkraftvirksomheten settes til 85 pst. mens utbytteandelen fra øvrig virksomhet settes til 25 pst. En todelt utbyttemodell tar utgangspunkt i et forslag fra Statkrafts styre. Denne modellen vil bidra til at avkastningen fra norske vannkraftressurser kommer fellesskapet til gode, samtidig som den vil gi Statkraft muligheter for videre vekst i den øvrige virksomheten. Den faktiske veksttakten for den øvrige virksomheten vil blant annet avhenge av resultatutviklingen i denne delen av virksomheten. En lavere utbytteandel for øvrig virksomhet innebærer at Statkraft vil kunne beholde mer kapital til investeringer, forutsatt at investeringene til Statkraft utenfor norsk vannkraft gir en inntjening i tråd med det selskapet forespeiler.

Utbytteforventningen vil basere seg på en egen regnskapsoppstilling for den norske vannkraftvirksomheten som vil fremgå av Statkrafts årsrapport. Utarbeidelsen av en slik regnskapsoppstilling ble varslet av departementet i Prop. 40 S (2014–2015) og inngår i årsrapporten for 2016.

I tillegg legges det opp til enkelte endringer i beregningen av utbyttegrunnlaget, basert på innspill fra selskapet. Frem til nå har resultatandelen Statkraft mottar fra tilknyttede selskaper inngått i utbyttegrunnlaget. Fremover er det utbytene Statkraft mottar fra disse selskapene som vil inngå. Endringen innebærer at utbyttet fra Statkraft til staten som følge av eierskapet i tilknyttede selskaper, vil ta utgangspunkt i den faktiske kapi-

talen Statkraft mottar i utbytte fra disse selskapene. Endringen forventes å bidra til reduserte utbytter til staten i den kommende femårsperioden. Videre vil som hovedregel regnskapsmessige effekter fra kontantbaserte avhendelser Statkraft gjennomfører, inngå i utbyttegrunnlaget. Det legges også opp til at utbyttegrunnlaget tar utgangspunkt i betalbar skatt og ikke beregnet skatt. Også dette vil bidra til et større samsvar mellom statens utbytteforventning til Statkraft og Statkrafts kontantstrøm, og at selskapet beholder mer kapital til investeringer.

Det legges opp til at den langsiktige utbytteforventningen i utgangspunktet gjelder for en periode på fem år, jf. Meld. St. (2013–2014) *Et mangfoldig og verdiskapende eierskap*. Regjeringens forslag vil med dagens forutsetninger fra selskapet, som det er betydelig usikkerhet knyttet til, innebære at Statkraft de nærmeste fem årene totalt vil kunne forvente å beholde noe mer av inntjeningen enn det dagens utbyttepraksis tilsier. Dette er blant annet begrunnet i at selskapet står overfor store reinvesteringer i norsk vann i årene som kommer og at selskapet skal gis mulighet for vekst i øvrig virksomhet. Den foreslåtte utbytteforventningen innebærer således en forventning om noe økt kapital til investeringer i selskapet i femårsperioden. Etter denne perioden er det naturlig å vurdere den langsiktige utbytteforventningen.

Som nevnt antas den foreslåtte utbytteforventningen å gi selskapet større muligheter til å foreta investeringer. Basert på disse endringene forventer eier ikke ytterligere behov for kapitaltilførsler i løpet av femårsperioden.

Endringen i statens langsiktige utbytteforventning vil bli implementert fullt ut fra regnskapsåret 2017, dvs. fra statsbudsjettet 2018. Med forslaget til ny utbytteforventning ville utbetalt utbytte i 2017 blitt 4,3 mrd. kroner. Dette baserer seg på et relativt solid utbyttegrunnlag fra den norske vannkraftvirksomheten for regnskapsåret 2016. Blant annet for å gi foretaket bedre muligheter til å foreta investeringer knyttet til vedlikehold og oppgraderinger innenfor den norske vannkraftvirksomheten, begrenses utbytteforventningen for Statkraft for regnskapsåret 2016 til 2,4 mrd. kroner.

Oppsummering

Det foreslås å øke bevilgningen på kap. 5656, post 85 med 2 288,8 mill. kroner.

Andre saker

Landsdekkende såkornfond for IKT-næringer

I Saldert budsjett 2017 ble det bevilget 125 mill. kroner i statlig investeringskapital til et landsdekkende såkornfond for IKT-næringer. Det ble også bevilget risikoavlastning og tapsfond. Basert på dialog med EFTAs overvåkningsorgan ESA er det avklart at den vedtatte innretningen av fondet må godkjennes av ESA på grunn av fondets størrelse og bransjeretting. Dette innebærer at norske myndigheter må fortsette dialogen med ESA om eventuelle endringer i den eksisterende notifiseringen, for å bringe klarhet i om det er behov for en ny notifisering eller om innretningen for såkornfondet må endres. Fondet kan ikke opprettes før dette er avklart, noe som vil kunne ta noe tid.

Sammenslåing av Nasjonalt institutt for sjømatforskning (NIFES) og Havforskningsinstituttet (HI) til én virksomhet

Regjeringen legger opp til at de nasjonale rådgivende forskningsinstituttene Nasjonalt institutt for sjømatforskning (NIFES) og Havforskningsinstituttet (HI) slås sammen til én virksomhet fra og med 1.1.2018. Det forventes at sammenslåingen skal gi bedre forutsetninger for faglig utvikling, bedre utnyttelse av infrastrukturen og en mer rasjonell drift.

Forskningsinstitutter møter i dag økte krav om tverrfaglig forskning og internasjonalisering samt større konkurranse om forskningsmidler. Både nasjonalt og internasjonalt går utviklingen i retning av færre og større forskningsinstitutter. Som det fremgår av regjeringens havstrategi forventes det en betydelig vekst innen marin sektor i årene fremover. Dette vil kreve betydelig kunnskapsutvikling, blant annet for å overvåke miljøtilstanden i havet og konsekvenser for mattrygghet.

De vitenskapelige fagretningene NIFES og HI arbeider innenfor er ulike, men komplementære. En sammenslåing av NIFES og HI vil gi synergier ved å legge bedre til rette for tverrfaglige prosjekter på et felt der fiskens miljø henger sammen med spørsmål knyttet til fiskens ernæring, trygg og sunn sjømat. Det forventes videre at ett forvaltningsinstitutt, bestående av både NIFES og HI, vil bidra til større gjennomslagskraft og økt institusjonelt samarbeid med andre nasjonale og internasjonale institutter. Det vil også bidra positivt til å tiltrekke seg faglige ressurser.

De to instituttene er i dag avhengige av et nært samarbeid om HIs toktvirksomhet, som står

for det meste av prøvetakingen til NIFES. Det forventes at en felles ledelse kan ta strategiske beslutninger som vil kunne effektivisere ressursbruken. HIs lokalisering i Tromsø og Arendal vil også kunne bidra til nye faglige synergier for NIFES og HI i nord og sør. Dette kan øke muligheten for at forskere i Norge får delta i store internasjonale forskningsprosjekter som Horisont 2020.

Det er allerede igangsatt en prosess for å se på lokaliseringsløsninger og en mulig samlokalisering av marine forskningsmiljøer i Bergen. Konseptvalgutredningen (KVU) av prosjektet som ble overlevert Nærings- og fiskeridepartementet i januar 2017 anbefaler en samlokalisering av HI, NIFES og Fiskeridirektoratet i Bergen. En ekstern kvalitetssikring (KS1) av konseptvalgutredningen er igangsatt.

Oppfølging av risiko- og sårbarhetsanalyse av norsk matforsyning

Næringskomitéens flertall ba i Innst. 8 S (2015–2016) regjeringen om å «utarbeide en grundig risiko- og sårbarhetsanalyse hvor matproduksjon, matforsyning og beredskap inngår som en del av samfunnssikkerhetsperspektivet». Som en oppfølging av dette har Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) på oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet utarbeidet en risiko- og sårbarhetsanalyse. I tillegg ønsket departementene en bred analyse som kunne inngå som en del av departementenes oversikt over risiko og sårbarhet i egen sektor. DSB avga rapporten 20. januar 2017.

I analysen har DSB tatt utgangspunkt i følgende krisescenarier:

- Svikt i elektronisk kommunikasjon
- Svikt i strømforsyning
- Dyre- og plantesykdommer
- Atomhendelse
- Tilbudssvikt av korn
- Internasjonal militær konflikt

DSB har analysert hendelser som gir et bredt bilde av påkjenninger som kan ramme norsk matforsyning. Direktoratet har ikke funnet hendelser med høy risiko for norsk matforsyning, men har påpekt noen viktige utfordringer. Det kan forekomme ulike former for forstyrrelser i forsyningen. Noen hendelser kan isolert sett få følger, men disse forventes imidlertid ikke å ha store konsekvenser for matforsyningen. En forutsetning er at vi har et velfungerende handelssystem

som gjør det mulig å importere mat. På lengre sikt kan klimaendringer og andre utviklingstrekk føre til at forutsetningene i rapporten blir utfordret. Klima- og miljødepartementet vil bli involvert i arbeidet med oppfølgingen av risiko- og sårbarhetsanalysen.

DSB peker blant annet på bortfall av strøm og IKT som utfordringer som bør konsekvensanalyseres. Nærings- og fiskeridepartementet har dialog med berørte departementer og matvaredistributørene i Rådet for matvareberedskap om aktuelle tiltak mot ulike typer svikt og hendelser som kan påvirke forsyningen av matvarer til befolkningen. Dialogen omfatter blant annet ansvarsforhold og avhengighet av infrastruktur.

DSB anbefaler at myndighetenes og næringsenes evne til tverrsektoriell forebygging og håndtering av plante-, dyre- og fiskesykdommer vurderes, herunder at hensiktsmessigheten av å innføre en kriseutvalgsmodell på området vurderes. Landbruks- og matdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet ser ikke behov for å utrede dette. Mattilsynet har med hjemmel i matloven tilsynsmyndighet for håndtering av dyre- og fiskesykdommer, og for skadegjørere på planter. Mattilsynet har med utgangspunkt i regelverket etablert en klar rolleforståelse overfor virksomheter og andre aktører. For å håndtere komplekse hendelser har Mattilsynet etablert samarbeidsavtaler med aktører som vil bli involvert i blant annet analyser og risikovurdering (f.eks. Veterinærinstituttet, NIBIO og Vitenskapskomiteen for mattrygghet), samt med operativt personale på fylkes- og kommunenivå i henhold til bistandsinstruks/-avtaler.

DSB anbefaler å sørge for en god oppfølging av Strategi for forvaltning av radioaktivitet i fôr og næringsmidler, og vurdere om eksisterende planverk for atomberedskapen er tilstrekkelig operasjonalsert. Landbruks- og matdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet vurderer at Strålevernet og Mattilsynet samarbeider godt om strategien. Det er laget en gjennomføringsplan for arbeidet og det kalles inn til halvårslige/årlige møter hvor etatene rapporterer om hvor langt de har kommet på de ulike temaene. Slik departementene vurderer det, virker beredskapsplaner å være operasjonalsert. Det er likevel behov for vedlikehold av kompetanse og kunnskapsoppbygging på fagfeltet.

Et av krisescenariene som DSB har analysert er tilbudssvikt av korn. DSB foreslår at Land-

bruksdirektoratet får i oppdrag å overvåke risiko for internasjonal tilbudssvikt av korn og fôrråstoffer. Landbruks- og matdepartementet viser til at Landbruksdirektoratet har ansvar for å forvalte importvernet for landbruksvarer. Som en del av dette ansvaret følger direktoratet med på den internasjonale markedsutviklingen for landbruksvarer. Departementet vil tydeliggjøre overfor Landbruksdirektoratet at overvåkning av risiko for internasjonal tilbudssvikt av korn og fôrråstoffer skal inngå i dette arbeidet.

DSB foreslår videre at myndighetene bør utrede hvilke tiltak som er nødvendig for å kunne reetablere lagring av matkorn ved endret vurdering av behovet. Landbruks- og matdepartementet viser til at det de siste årene er gjennomført utredninger for å vurdere forsyningsberedskapen for matkorn. Ingen av disse peker på beredskapslagring av matkorn som et målrettet og kostnadseffektivt tiltak. Det er imidlertid noen forhold, blant annet forverrede vekstforhold på grunn av klimaendringer, som kan medføre både økt prisnivå på matkorn og større prisrisiko på lengre sikt. Departementet vil ha økt oppmerksomhet på disse forholdene fremover, jf. omtalen ovenfor av oppdraget til Landbruksdirektoratet.

DSB peker i rapporten på at produksjons- og forbruksmønsteret av mat kan legges om i krisetider og mener at potensialet for omstilling av produksjon og forbruksmønster av mat bør kvantifiseres. Landbruks- og matdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet viser til at matvareberedskapen er basert på at både nasjonal produksjon og import i hovedsak kan bli opprettholdt også i kriser, men departementene vil som del av arbeidet med matvareberedskapen fremover vurdere potensialet for omstilling.

DSB mener at det av beredskapshensyn bør utvises tilbakeholdenhet med å godkjenne omdisponering av dyrket og dyrkbar jord i områder som er gunstige for landbruksproduksjon. Landbruks- og matdepartementet viser til regjeringens jordvernstrategi og Stortingets behandling av denne.

DSB tar til orde for at regjeringen bør utvikle et felles planleggingsgrunnlag for å håndtere forsyningsmessige utfordringer ved et angrep på Norge. Justis- og beredskapsdepartementet og DSB behandler dette temaet som en del av sitt etablerte totalforsvarsprogram.

DSBs rapport berører også beredskapslagring av mat. Nærings- og fiskeridepartementet er i gang med å se på fremtidige modeller for matforsyning i en krise.

Oppfølging av anmodningsvedtak nr. 155 (2016–2017)

Det vises til anmodningsvedtak nr. 155 (2016–2017) av 13. desember 2016:

«Stortinget ber regjeringen fremme for Stortinget forslag til ny ordning i GIEK som dekker både politisk og kommersiell risiko knyttet til fornybarinvesteringer i utviklingsland, slik at det kan behandles vårsesjonen 2017.»

Anmodningsvedtaket ble fattet ved behandlingen av statsbudsjettet for 2017, jf. Innst. 8 S (2016–2017) *Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen*. Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK) er en statlig forvaltningsbedrift som har som formål å fremme norsk eksport og investeringer i utlandet gjennom å utstede garantier på vegne av den norske stat. GIEK forvalter statlige garantiordninger knyttet til norsk eksport og norske investeringer i utlandet. Tilbudene er tilgjengelige for alle sektorer, og den bransjemessige fordelingen av porteføljene er etterspørselsstyrt. Når en eksportør innenfor fornybar energi konkurrerer om en eksportkontrakt, vil GIEK kunne bidra med garantier på samme måte som for eksportører i andre bransjer. I tråd med internasjonalt regelverk har GIEK anledning til å tilby aktører innen fornybar energi lengre nedbetalingstider på lånene GIEK garanterer for enn aktører i øvrige næringer. Hovedvekten av GIEKs garantier er eksportgarantier (långivergarantier), men GIEK har også mulighet til å gi investeringsgarantier for politisk risiko. GIEKs tilbud av investeringsgarantier er i liten grad brukt.

Alminnelig garantiordning er GIEKs hovedordning for eksport- og investeringsgarantier. Alle søknader vurderes først under denne ordningen. GIEK forvalter også Garantiordningen for investeringer i og eksport til utviklingsland (U-landsordningen). Formålet med U-landsordningen er å fremme investeringer i og eksport til land som av OECD er definert som lavere mellominntektsland, lavinntektsland og minst utviklede land. U-landsordningen brukes til å møte etterspørselen etter garantier som dekker lån til kjøpere med høyere risiko enn det som er akseptabelt under Alminnelig garantiordning og skal bidra til at norske eksportører deltar i utviklingsfremmende prosjekter.

I tillegg til GIEK består det norske offentlige systemet for langsiktig eksportfinansiering av Eksportkreditt Norge AS, som forvalter den offentlige eksportkredittordningen. Gjennom

eksportkredittordningen tilbyr Eksportkreditt Norge lån til kjøpere av norske eksportørers varer og tjenester.

I anmodningsvedtak nr. 61 (2014–2015) av 1. desember 2014 ba Stortinget «regjeringen å utrede om GIEK og Eksportkreditt Norges mandater kan utvikles for å fremme økte investeringer i fornybar energi, innenfor virksomhetens formål. Utredningen bør blant annet se på hvordan selskapene også kan dekke kommersiell risiko knyttet til investeringer i fornybar energi, i tillegg til andre risikoavlastende og investeringsfremmende tiltak.» Anmodningsvedtaket ble besvart i Prop. 119 S (2014–2015) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2015*. Regjeringen viste til at GIEK og Eksportkreditt Norge i tråd med internasjonalt regelverk har mulighet for å tilby aktører innen fornybar energi eksportfinansiering på gunstigere finansieringsvilkår enn aktører i øvrige næringer. Videre viste regjeringen til begrensninger i internasjonale regelverk. Som oppfølging av anmodningsvedtaket fant Nærings- og fiskeridepartementet handlingsrom innenfor internasjonale regelverk for to tiltak som skulle bidra til å fremme økte norske investeringer i utlandet innenfor fornybar energi. Det første gikk på å harmonisere GIEK og Eksportkreditt Norges regler for hva som anses å være i «norsk interesse». Det andre tiltaket var å åpne for at Eksportkreditt Norge, for små lån og mindre deler av store lån til prosjekter i utviklingsland og fremvoksende økonomier, kan bruke kontantdepot som sikkerhet i stedet for bankgaranti. Nærings- og fiskeridepartementet mente at de to tiltakene ville bidra til å fremme økte norske investeringer i utlandet innenfor fornybar energi.

Per 31.12.2016 hadde GIEK totalt utestående garantiansvar og tilbud for 5,6 mrd. kroner innen fornybar energi. På samme tidspunkt hadde Eksportkreditt Norge utestående eksportlån på om lag 1 mrd. kroner til fornybar energi.

Regjeringen har vurdert muligheten for å opprette en ny ordning for investeringer i fornybar energi i utviklingsland, både under GIEK og Eksportkreditt Norge. Både offentlig eksportfinansiering og andre offentlige finansierings- og garantiordninger er internasjonalt regulerte felt hvor utgangspunktet for reglene er at støtte som virker konkurransevridende, er ulovlig. GIEKs eksportgarantier under Alminnelige garantiordning og U-landsordningen, og Eksportkreditt Norges eksportkredittordningen er regulert av den OECD-tilknyttede avtalen *Arrangement on Officially Supported Export Credits* (Arrangement). Arrangement regulerer kun eksportfinansiering.

Lån og garantier for investeringer som ikke faller inn under eksportfinansieringsreguleringene må være i tråd med EØS-avtalens regler om offentlig støtte. Regelverket gir detaljerte føringer for utforming av statlige garantitilbud, enten de skal drives kommersielt eller innebærer støtte. Dersom en garantiordning skal drives kommersielt, kreves det kommersiell prising, og en ordning kan ikke bindes til norske bedrifter. Dersom det er snakk om en støtteordning som er notifisert til EFTAs overvåkningsorgan ESA, kan man avgrense ordningen til bedrifter som har virksomhet i Norge, men man kan ikke avgrense ordningen til norske investorer.

Regjeringen vil utrede ulike alternativer nærmere, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Oppfølging av anmodningsvedtak nr. 574 (2015–2016)

Det vises til anmodningsvedtak nr. 574 (2015–2016) av 5. april 2016:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en opptrappingsplan for norsk bestands- og ressursforskning med mål om å utvikle og innføre en modell for flerbestandsforvaltning av fiskeriene.»

Anmodningsvedtaket ble fattet i forbindelse med behandlingen av Meld St. 10 (2015–2016) *En konkurransekraftig sjømatindustri*.

Det er et stort behov for ressursforskning. Regjeringen har derfor bidratt til økt ressursforskning de siste årene, bl.a. gjennom fiskeriforskningsavgiften og oppgradering av forskningsfartøysparken. Havforskningsinstituttet bruker over en halv mrd. kroner årlig på overvåking, datainnhenting og forskning på våre marine ressurser. En forutsetning for å kunne praktisere flerbestandsforvaltning er et godt kunnskapsgrunnlag om gjensidig påvirkning (interaksjon) mellom ulike arter og bestander. Det er etablert mye kunnskap om dette gjennom forskning og overvåking, men interaksjonene er mange, og det vil alltid være usikkerhet ved prognoser. Dagens forvaltning av fiskeriene ser til en viss grad bestandene i sammenheng, f.eks. gjennom utvidede enbestandsmodeller. På forskningssiden har det pågått et kontinuerlig arbeid for å holde modellene oppdaterte med data som tar høyde for variable parametre, som økende tilstedeværelse av bestander øverst i næringskjeden og klimaendringer. Generelt vil det være slik at desto flere elementer og gjensi-

dige påvirkninger mellom bestander som trekkes inn i modellene, desto større vil usikkerheten i prognoser og råd være.

Det ble høsten 2016 nedsatt en arbeidsgruppe med representanter fra Nærings- og fiskeridepartementet, Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet som har gjennomgått det etablerte kunnskapsgrunnlaget for flerbestandsforvaltning og vurdert muligheter og utfordringer, for å avklare realistiske mål i tilknytning til økt flerbestandsforvaltning. Arbeidsgruppen skal legge frem rapport før sommeren 2017. Regjeringen vil med utgangspunkt i dette arbeidet komme tilbake til Stortinget med konkrete forslag.

Oppfølging av anmodningsvedtak nr. 571 og 575 (2015–2016)

Det vises til anmodningsvedtak nr. 571 og 575 (2015–2016) av 5. april 2016:

Nr. 571: «Stortinget ber regjeringen utarbeide en strategi for helårs arbeidsplasser i industrien.»

Nr. 575: «Stortinget ber regjeringen utarbeide en strategi for å styrke rekrutteringen til fiskerinæringen.»

Anmodningsvedtakene ble fattet ved behandlingen av Meld St. 10 (2015–2016) *En konkurransekraftig sjømatindustri*.

Regjeringen ønsker å se arbeidet med arbeidsplasser i sammenheng med rekrutteringen til næringen og vil derfor følge opp anmodningsvedtak nr. 571 og 575 i en felles strategi. Strategien vil drøfte og analysere hvilke tiltak som kan gi økt verdiskaping i sjømatindustrien og flere konkurransedyktige arbeidsplasser. I strategien vil det skilles mellom det som bør være private næringsaktørers ansvar og statens ansvar, for å bidra til en konkurransedyktig næring som kan tilby attraktive arbeidsplasser. Strategien skal etter planen legges frem i juni 2017.

Oppfølging av anmodningsvedtak nr. 576 (2015–2016)

Det vises til anmodningsvedtak nr. 576 (2015–2016) av 5. april 2016:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en strategi for bruk av alt restråstoff/biprodukt og incentivordning for ilandføring av hele fisken, herunder utrede og finne rimelig tidspunkt for

når innføring av «hele fisken på land» kan skje i Norge.»

Anmodningsvedtaket ble fattet ved behandlingen av Meld St. 10 (2015–2016) *En konkurransekraftig sjømatindustri*.

Marint restråstoff utgjør en viktig ressurs i norsk sjømatnæring. Målet med en strategi om bruk av restråstoff er å legge til rette for økt verdiskaping fra restråstoff. Myndighetenes rolle er å sørge for gode rammebetingelser og markedsadgang. Dette vil omtales i strategien. Strategien skal etter planen legges frem i juni 2017.

Oppfølging av anmodningsvedtak nr. 614 (2015–2016)

Det vises til anmodningsvedtak nr. 614 (2015–2016) av 14. april 2016:

«Stortinget ber regjeringen jobbe for at ledergrupper i selskapene der staten har eierandel skal bestå av 40 prosent av begge kjønn.»

Anmodningsvedtaket ble fattet ved behandlingen av Meld. St. 7 (2015–2016) *Likestilling i praksis – Like muligheter for kvinner og menn*. I Prop. 1 S (2016–2017) for Nærings- og fiskeridepartementet ble det varslet at regjeringen legger opp til å komme tilbake til Stortinget med en orientering vedrørende dette anmodningsvedtaket.

Regjeringen forstår henvisningen til «ledergrupper» i anmodningsvedtaket som en henvisning til selskapets toppledergruppe. Rekruttering til lederstillinger i selskapene er en oppgave for selskapenes styre og administrasjon. Som eier kan staten ha forventninger. Det følger av Meld. St. 27 (2013–2014) *Et mangfoldig og verdiskapende eierskap* at det forventes av styrene i selskap med statlig eierandel at personalpolitikken preges av inkludering og mangfold. Det forventes også at selskapene har etablert strategier og gjennomfører tiltak for å fremme likestilling og annet mangfold i virksomheten, inklusiv hvordan det kan legges til rette for flere kvinnelige toppledere. Forventningene i eierskapsmeldingen følges opp gjennom de enkelte departementenes eierskapsutøvelse.

Nærings- og fiskeridepartementet utgir årlig publikasjonen Statens eierberetning. Fra og med beretningen for 2014 inkluderer den en statistikk som viser kvinneandelen i konsernledelsen/selskapets ledergruppe i hvert av selskapene med statlig eierandel, og gjennomsnittlig kvinneandel. Gjennomsnittlig kvinneandel i konsernledelsen

var 36 pst. pr. 31. desember 2016. Dette er en oppgang på 4 prosentenheter fra året før. Selv om det arbeides godt med mangfold og likestilling i flere selskaper, må det erkjennes at en ytterligere bedring krever langsiktig arbeid.

Oppfølging av anmodningsvedtak nr. 452 (2016–2017)

Det vises til anmodningsvedtak nr. 452 (2016–2017) av 31. januar 2017:

«Stortinget ber regjeringa komme attende til Stortinget med ei sak vedrørende konsekvensar av endring i aktivitetskravet og eventuell utviding av adgangen til kongekrabbefiske.»

Anmodningsvedtaket ble fattet ved behandlingen av Innst. 163 S (2016–2017) *om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Bakke-Jensen og Oskar J. Grimstad om å utvide områdeadgangen i det kvoteregulerte fisket etter kongekrabbe*.

Det ble etter behandling av Meld.St. 17 (2014–2015) innført krav om inntekt (førstehåndsomsetning) fra annet fiskeri for å oppnå forhøyet kvote i kongekrabbefisket. Dette skal sørge for at det i større grad er aktive fiskere som får delta i det kvoteregulerte kongekrabbefisket. Adgangen til åpen gruppe i det kvoteregulerte fisket har vært avgrenset til fartøy som er hjemmehørende i kommuner øst for 26° Ø.

I Dokument 8:7 S (2016–2017) ble det foreslått å gi fartøy fra hele Finnmark fylke adgang til å delta i åpen gruppe i det kvoteregulerte kongekrabbefisket i Øst-Finnmark fra og med kvoteåret 2017. I representantforslaget ble det også foreslått å be regjeringen presentere en opptrappingsmodell for aktivitetskravet, slik at man i løpet av tre år kunne få satt en inntektsgrense på 300 000 kroner for tildeling av full kvote.

Ved behandlingen av representantforslaget vedtok Stortinget 31. januar 2017 å gi fartøy fra Måsøy kommune adgang til å delta i åpen gruppe i det kvoteregulerte fisket etter kongekrabbe. Før en eventuell større utvidelse av områdeadgangen i det kvoteregulerte fisket etter kongekrabbe og eventuell opptrapping av omsetningskravet for å oppnå forhøyet kvote, ønsket Stortinget en utredning av konsekvensene av dette, og vedtok ovennevnte anmodningsvedtak.

På denne bakgrunn har Fiskeridirektoratet utredet mulige konsekvenser av endring i aktivitetskravet og eventuell utvidelse av adgangen til å delta i det kvoteregulerte fisket etter kongekrabbe. Erfaringene med kvotemodellen og

dagens omsetningskrav, i 2016 og hittil i 2017, viser at stadig flere fartøy kvalifiserer seg til hel kvote. Det vil si at flere fartøyer leverer annen fisk for 100 000 kroner eller mer, mens antall deltakere med halv kvote er relativt stabil.

Beregninger gjennomført av Fiskeridirektoratet viser at en økning av omsetningskravet vil være mest negativt for fartøy fra kommuner som Sør-Varanger, Nesseby, Porsanger og Vadsø, det vil si kommuner som er typiske kystkommuner eller fjord-/sjøsamiske kommuner. I disse kommunene vil det være en lavere andel av fartøyene som kvalifiserer til full kongekrabbekvote, enn eksempelvis fartøy fra mer typiske fiskerikommuner som Berlevåg, Båtsfjord, Vardø, Gamvik og Måsøy. Det er i førstnevnte kommuner det har vært størst økning i deltakeradganger, med unntak av Måsøy som nettopp er kommet til. Det har vært et ankepunkt at en økning i omsetningskravet vil ekskludere fartøy som fisker i fjordområdene/sjøsamiske områder fra å kvalifisere seg til forhøyet kvote, ettersom alternative fiskemuligheter er mer begrenset her.

I lys av formålet med den etablerte modellen for kvotefordeling og erfaringene med modellen så langt, synes det å være behov for å øke kravene til omsetning for forhøyet kvote. Dette for å øke profesjonaliseringen i fisket og holde full fartøykvote på et lønnsomt nivå over tid.

Ved en økning av omsetningskravene vil det trolig bli vanskeligere for fartøy fra fjordkommunene å kvalifisere til forhøyet kvote. Dette er fartøy som til dels har fått sine tradisjonelle fiskerier ødelagt etter kongekrabbens inntreden, og som dermed har få muligheter lokalt for alternativ drift. Selv om regjeringen ønsker økt lønnsomhet og profesjonalisering i kongekrabbefisket, ligger fortsatt prinsippet fast om at kongekrabbefisket skal være forbeholdt dem som er mest berørt og plaget av den i andre fiskerier. For å ivareta dette prinsippet bør de lavere trinnene (0,1–0,25) i kvotemodellen holdes på samme nivå som i dag. Dersom alle trinnene i modellen skulle trappes opp, ville det trolig virke for begrensende for mulighetene til fartøy i fjordkommunene, med den konsekvens at få ville kvalifisere til mer enn 0,1 kvoteandel (hvor det ikke er krav om aktivitet fra annet fiskeri). Dette taler for at gjeldende krav for å oppnå 0,5 kvote også bør videreføres. En moderat økning av omsetningskravet for full forhøyet kvote vil imidlertid kunne ivareta hensynet til profesjonalisering og holde fartøykvotene for dem som oppnår full kvote på et akseptabelt nivå.

Med dagens omsetningskrav på 100 000 kroner fra annet fiskeri er det beregnet at 515 av totalt

688 fartøy i Øst-Finnmark (inkl. Måsøy kommune) vil kvalifisere til full kvote. Dersom omsetningskravet settes til 200 000 kroner, vil anslagsvis 412 fartøy fra Øst-Finnmark kvalifisere til full kvote, det vil si 103 færre fartøy enn med dagens omsetningskrav. Dersom omsetningskravet settes til 300 000 kroner, er det beregnet at 345 fartøy fra Øst-Finnmark vil kvalifisere til full kvote, det vil si 170 færre fartøy enn med dagens omsetningskrav.

Dersom det åpnes for at fartøy fra hele Vest-Finnmark inkluderes i åpen gruppe i det kvoteregulerte fisket etter kongekrabbe, vil det i første omgang være 187 nye fartøy som får delta i fisket. Med dagens omsetningskrav (100 000 kroner for full kvote) vil 101 (54 pst.) av disse fartøyene kvalifisere til full kvote. Dersom omsetningskravet settes til 200 000 kroner, vil det medføre at 87 fartøy (47 pst.) fra Vest-Finnmark kvalifiserer til full kvote. Ved omsetningskrav på 300 000 kroner vil 74 fartøy (40 pst.) fra Vest-Finnmark kvalifisere til full forhøyet kvote. Det må også antas at flere fartøy vil kvalifisere seg til full kvote i løpet av året. I Vest-Finnmark er det god tilgjengelighet i torskefisket, og en relativ høy andel av fartøyene herfra vil derfor oppfylle høyere krav til omsetning fra andre fiskerier.

For øvrig vil det trolig både i Øst-Finnmark og Vest-Finnmark være fartøy som i løpet av året kvalifiserer seg til høyere kvoteandel enn det som fremkommer av tallene over.

Med dagens deltakelse i det kvoteregulerte kongekrabbefisket og en økning av omsetningskravet til 200 000 kroner for full kvote, og med uendret totalkvote, er det beregnet at full fartøykvote vil øke med om lag 11 pst. Dersom fartøy fra hele Vest-Finnmark samtidig inkluderes i åpen gruppe i det kvoteregulerte fisket, vil det i sum medføre at full fartøykvote reduseres med 9 pst.

Dersom omsetningskravet øker til 300 000 kroner, vil det med dagens deltakelse og uendret totalkvote medføre at full fartøykvote øker med om lag 19 pst. Dersom fartøy fra hele Vest-Finnmark samtidig inkluderes i åpen gruppe i det kvoteregulerte fisket, vil det i sum føre til at full fartøykvote reduseres med om lag 3 pst.

En konsekvens av å åpne det kvoteregulerte området for fartøy fra hele Vest-Finnmark vil være økte kontrollutfordringer. Det er svært utfordrende å kontrollere at kongekrabbe som landes i det frie fisket ikke er fangstet i det kvoteregulerte området. Ett av tiltakene for å unngå dette er gjeldende bestemmelse om at fartøy med kongekrabbekvote ikke kan delta i det frie fisket i vest før etter at fartøyets kvote i det regulerte området er landet. Dette må gjelde også for eventuelle nye

fartøy fra Vest-Finnmark. Konsekvensen vil således kunne bli redusert fangststinsats i det frie fisket. Innsatsen i det frie fisket har vært en viktig faktor for å holde spredningen av kongekrabbe nede. Videre må det kunne påregnes større konkurranse/redskapskonflikter på gode fangstfelt i det kvoteregulerte området dersom nærmere 200 nye fartøy (i tillegg til 70 fartøy fra Måsøy) slippes inn i det kvoteregulerte fisket.

Regjeringen synes det er positivt at fartøy fra Måsøy kommune kom med i det kvoteregulerte fisket fra og med reguleringsåret 2017 og mener det også kan være aktuelt å åpne for at fartøy hjemmehørende lenger vest får adgang til det kvoteregulerte fisket. Det må tas høyde for at det foreligger signaler fra både Havforskningsinstituttets og næringens side om redusert forekomst av fangstbar kongekrabbe i det kvoteregulerte området, etter at det har vært fastsatt rekordhøye totalkvoter for 2016 og 2017.

Regjeringen vurderer videre at det vil være hensiktsmessig å øke omsetningskravet for det høyeste trinnet i kvotestigen. Det vil si at kravet økes fra 100 000 til 200 000 kroner for å oppnå full fartøykvote, mens de øvrige trinnene videreføres uendret, jf. vurderingene ovenfor. Dette uavhengig av spørsmålet om å utvide adgangen til fartøy fra nye områder, men i lys av at det nå er kommet til mange nye fartøy fra Måsøy kommune. Endringsforslag vil fremmes i den ordinære høringsen av reguleringsforskriften for 2018.

2.10 Landbruks- og matdepartementet

Kap. 1100 Landbruks- og matdepartementet

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

I 2016 ble skrantesyke (Chronic Wasting Disease, CWD) påvist hos reinsdyr i Nordfjella villreinområde, mellom Hemsedal og Lærdal. CWD er en smittsom prionsykdom som skader nervesystemet hos hjortedyr. Sykdommen er dødelig.

Mattilsynet og Vitenskapskomiteen for mattrygghet anbefaler at det iverksettes tiltak for å begrense, og om mulig fjerne, smitte hos viltlevende hjortedyr og for å hindre smitte til tamme bestander.

Det anbefales blant annet å ta ut villrein flokken i Nordfjella. Det vil være nødvendig å leie inn personell og utstyr til innsamling, avliving og prøvetaking av dyr. Det vil i tillegg være aktuelt å gjennomføre tiltak for å sanere områder med smitte. Gjennomføring av et uttak av flokken i Nordfjella forventes å foregå i 2017 og 2018. Det

foreslås at bevilgningen på posten økes med 15 mill. kroner til dekning av særskilte kostnader til planlegging og gjennomføring av tiltak. Det vises også til forslag på kap. 1400, post 21 under Klima- og miljødepartementet.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold – ordinære forvaltningsorganer, kan overføres, kan nyttes under post 50

Bevilgningen på posten foreslås økt med 0,6 mill. kroner, jf. omtale under kap. 4100, post 40 (ny).

Kap. 4100 Landbruks- og matdepartementet

Post 40 (Ny) Salg av eiendom

Landbruks- og matdepartementet har solgt en eiendom på Landvik i Grimstad. Netto salgsinntekt på 0,6 mill. kroner foreslås bevilget på kap. 4100, post 40 (ny). Det foreslås tilsvarende økning på kap. 1100, post 45, jf. Landbruks- og matdepartementets fullmakt til å benytte merinntekter fra salg av eiendom på denne posten. Bevilgningen på posten foreslås økt med 0,6 mill. kroner.

Kap. 1115 Mattilsynet

Post 01 Driftsutgifter

Regjeringen foreslår å utvide prøveprosjektet med dyrepoliti etter samme modell som i Trøndelag og Rogaland, til også å gjelde en ny enhet i Østfold. Det foreslås bevilgninger på til sammen 3 mill. kroner til utvidelsen, hvorav 1 mill. kroner under kap. 1115 Mattilsynet og 2 mill. kroner til Øst politidistrikt under kap. 440 Politidirektoratet – politi og lensmannsetaten, jf. omtale under Justis- og beredskapsdepartementet.

Det foreslås å øke bevilgningen med 1 mill. kroner.

Kap. 1142 Landbruksdirektoratet

Post 75 Tilskudd til klimarådgivning på gårder

Som oppfølging av budsjettforliket for 2017 bevilget Stortinget 20 mill. kroner til klimarådgivning på gårder. Landbruksdirektoratet forvalter tilskuddsordningen, som omfatter både etablering av metoder for datafangst og et system for klimarådgivning på gårder i regi av Norges Bondelag. Prosjektet er i oppstartsfasen. Det er usikkerhet om prosjektets fremdrift og utbetalingstakt. Det

foreslås derfor at stikkordet «kan overføres» knyttes til posten i 2017, jf. forslag til romertallsvedtak.

Kap. 5652 Statskog SF – renter og utbytte

Post 80 Renter

Posten omfatter renter på statlig lån til Statskog SF i forbindelse med kjøp av skog fra Orkla ASA i 2010. Renten fastsettes årlig med utgangspunkt i pengemarkedsrenten og et risikotillegg i henhold til avtale med Statskog SF. Det forventes at foretaket vil innbetale 2,8 mill. kroner i 2017. Det foreslås derfor å øke bevilgningen på posten med 0,7 mill. kroner.

Post 85 Utbytte

Utbytte fra Statskog SF settes til 40 pst. av årsresultatet etter skatt, jf. Prop. 1 S (2016–2017) for Landbruks- og matdepartementet. Årsregnskapet for 2016 viser at Statskog SFs resultat etter skatt er 133,6 mill. kroner. Utbyttet blir dermed 53,4 mill. kroner. Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 37,4 mill. kroner.

Andre saker

Kapitalstruktur for Staur gård AS

Det vises til anmodningsvedtak nr. 290 (2016–2017) av 16. desember 2016:

«Stortinget ber regjeringen om at forpliktelsene til selskapet Staur gård AS håndteres ved å skyte inn egenkapital finansiert over kap. 1100 post 45. Dersom salg av gården blir aktuelt, fremmes en egen sak om dette for Stortinget.»

Vedtaket ble fattet ved behandlingen av Prop. 19 S (2016–2017) *Endringer i statsbudsjettet 2016 under Landbruks- og matdepartementet m.m.* Bakgrunnen var selskapets anstrengte økonomiske situasjon.

Landbruks- og matdepartementet engasjerte ekstern rådgiver i saken for å vurdere selskapets kapitalstruktur og behov for kapitaltilførsel. Rådgiver tilrødte en kapitaltilførsel på 8 mill. kroner. Dette er også vurdert av selskapets styre. Kapitaltilførselen ble vedtatt på ekstraordinær generalforsamling 29. mars 2017. I tråd med Stortingets anmodning er selskapet tilført kapital, finansiert med overførte midler fra 2016 på kap. 1100, post 45.

Kapitaltilførsler skal aktiveres i statens kapitalregnskap. I dette tilfellet antas det at verdien av kapitaltilførselen går tapt, slik at verdien i regnskapet også bør nedskrives. Regjeringen ber derfor om at Stortinget samtykker i at kapitaltilførsel på 8 mill. kroner på kap. 1100, post 45 til Staur Gård AS i 2017 aktiveres og nedskrives i statens kapitalregnskap, jf. forslag til romertallsvedtak.

Anmodningsvedtak om plan for langsiktige investeringer i landbruket

Det vises til anmodningsvedtak nr. 108 (2016–2017), pkt. 57, av 5. desember 2016:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en plan for langsiktige investeringer i landbruket i revidert nasjonalbudsjett 2017.»

Vedtaket ble fattet ved behandlingen av Prop. 1 S (2016–2017).

De viktigste virkemidlene som påvirker investeringene i jordbruket behandles i Stortinget i forbindelse med jordbruksoppgjøret. Regjeringen tar derfor sikte på å følge opp Stortingets anmodningsvedtak i proposisjonen om jordbruksoppgjøret.

2.11 Samferdselsdepartementet

Kap. 1300 Samferdselsdepartementet

Post 01 Driftsutgifter

Overføring av eierskapet i Posten Norge AS

Forvaltningen av statens eierskap i Posten Norge AS ble 1. januar 2017 overført fra Samferdselsdepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet. Det foreslås derfor å redusere bevilgningen på posten med 0,4 mill. kroner mot en tilsvarende økning på kap. 900, post 01.

Utvalg om havne- og farvannsloven

Det ble i 2016 satt ned et offentlig utvalg som vurderer havne- og farvannsloven. For å dekke deler av utgiftene til utvalget foreslås bevilgningen på posten økt med 0,7 mill. kroner, mot en tilsvarende reduksjon på kap. 1300, post 21.

Oppsummering

Samlet foreslås det å øke bevilgningen på posten med 0,3 mill. kroner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter – utredninger, modernisering av transportsektoren

For å dekke inn økte utgifter på kap. 1300, post 01 og kap. 1370, post 70 foreslås bevilgningen på posten redusert med 2,2 mill. kroner.

Post 74 Tilskudd til Redningsselskapet

For å legge til rette for bedre sjøsikkerhet og beredskap langs norskekysten foreslår regjeringen å øke tilskuddet til Redningsselskapet med 10 mill. kroner, som et engangstilskudd i 2017.

Kap. 1320 Statens vegvesen

Post 23 Drift og vedlikehold av riksveger, trafikant- og kjøretøytilsyn m.m., kan overføres, kan nyttes under post 29, post 30, post 31 og post 72

Fra 1. januar 2017 er det innført en forenklet modell for premiebetaling til Statens pensjonskasse for virksomheter som tidligere ikke har betalt premie. Statlige virksomheter ble i statsbudsjettet for 2017 kompensert ut fra overslag for økte utgifter. En gjennomgang viser at noen virksomheter er overkompensert, herunder Statens vegvesen. Det foreslås derfor å redusere bevilgningen på posten med 10 mill. kroner.

Post 30 Riksveginvesteringer, kan overføres, kan nyttes under post 23, post 29, post 31 og post 72

Ferjekaiene i Moss og Horten bør utbedres. Utbedringene vil gjøre at ferjekaiene blir dimensjonert for ferjene som trafikkerer i sambandet, bl.a. med bredere ferjekaillemmer. I tillegg vil tiltakene gjøre sambandet mer miljøvennlig ved at det installeres strømforsyning for landstrøm som ferjene kan koble seg til under nattligge. Dette gjør at ferjene ikke må ha hjelpemotorene i gang om natten, noe som reduserer utslippene av miljøgasser. Horten havnevesen er i gang med å oppgradere sine to ferjekaiar. Erfaringen fra Horten er at entreprenøren trenger god tid til å bestille pelerigger for å gjennomføre prosjektet. Dersom Statens vegvesen skal kunne utnytte den lavtrafikkerte perioden på høsten 2017 og vinteren/våren 2018 til å utbedre den første ferjekaien i Moss, må prosjektet lyses ut innen slutten av juni 2017. Utgiftene for utbedringen i Moss er totalt anslått til 67 mill. kroner, hvorav 15 mill. kroner er anslått å påløpe i 2017. Det foreslås derfor å øke bevilgningen på posten med 15 mill. kroner.

Fullmakt til å forplikte staten

Statens vegvesen har i 2017 fullmakt til å forplikte staten for fremtidige budsjettår ut over gitt bevilgning på kap. 1320, postene 23 og 34 for drifts- og vedlikeholdsarbeider inntil en samlet ramme for gamle og nye forpliktelser på 6 600 mill. kroner og med en ramme for forpliktelser som forfaller årlig på 2 700 mill. kroner.

Statens vegvesen anslår udekkede forpliktelser på 6 500 mill. kroner ved utløpet av 2017. Det er imidlertid usikkerhet knyttet til nye driftskontrakter hvor det foreløpig ikke er inngått kontrakt. Som følge av at marginen mellom fullmaktsrammen og anslåtte udekkede forpliktelser er liten og kontraktene ikke er inngått, foreslås det å øke fullmaktsgrensen for samlet ramme for gamle og nye forpliktelser fra 6 600 mill. kroner til 7 000 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak. Rammen for forpliktelser som forfaller årlig endres ikke. Fullmakten er en styrende grense for omfanget av kontrakter som inngås i regi av Statens vegvesen. Samferdselsdepartementet vil derfor ved planlegging av fremtidig aktivitet påse at det tas høyde for usikkerhet i kontraktbeløp som følge av anbudsprosesser.

Kap. 1321 Nye Veier AS

Post 71 (Ny) Netto utgifter – overføring av eiendeler og forpliktelser fra Statens vegvesen

I forbindelse med opprettelsen av Nye Veier AS ble det overført 14 ansatte fra Statens vegvesen til selskapet. For disse ble det etablert en tidsbegrenset, lukket pensjonsordning i Statens pensjonskasse. Selskapet står ansvarlig for disse pensjonsforpliktelsene. Det skal betales fullt ut aktuareberegnet premie for medlemskapet. I henhold til god regnskapsskikk skal selskapet regnskapsføre fremtidige pensjonsutgifter for de ansatte basert på en lineær opptjeningsprofil. Disse forpliktelsene kommer i tillegg til utgiftene for å dekke de ansattes tidligere opptjente pensjonsrettigheter i Statens pensjonskasse. De økte forpliktelsene svekker regnskapet i Nye Veier AS med 4,3 mill. kroner. I tillegg har selskapet kostnader på 2,3 mill. kroner knyttet til utbetaling av feriepenger, overtid og fleksitid for de ansatte som overføres fra Statens vegvesen.

Pensjonsforpliktelsene ble i Prop. 1 S Tillegg 2 (2015–2016) foreslått dekket av en særskilt bevilgning. Under nærmere forutsetninger knyttet til omfanget og avgrensninger av ordningen ble forpliktelsene foreløpig beregnet til 25 mill.

kroner. Innen utløpet av 2016 forelå det ikke tilstrekkelige avklaringer i tråd med krav satt i proposisjonen til å få fastsatt den endelige fordelingen av bevilgningen på kap. 1321, post 71 Netto utgifter – overføring av eiendeler og forpliktelser fra Statens vegvesen og 75 Tilskudd til egenkapital. De bevilgede midlene på post 71 for 2016 ble derfor ikke utbetalt.

Samferdselsdepartementet har nå mottatt dokumentasjon som synes å tilfredsstillende kravene fastsatt i Prop. 1 S Tillegg 2 (2015–2016) om utbyggingsselskapets økonomiske forpliktelser for den gruppe ansatte som selskapet overtok som del av virksomhetsoverdragelsen. Dette er utgifter knyttet til selskapets overtakelse av pensjonsforpliktelser som dekker de ansattes rettigheter i Statens pensjonskasse og offentlig avtaletestet pensjon (AFP) opptjent før 1. januar 2016. Videre omfatter det selskapets kostnader knyttet til utbetaling av feriepenger opptjent før 1. januar 2016, godtgjørelse for ferie ikke tatt ut i 2015 og ikke utbetalt overtid eller fleksitid som ikke var avspasert før 1. januar 2016. Totalt beløp er nå beregnet til 6,6 mill. kroner. Det foreslås på denne bakgrunn å bevilge 6,6 mill. kroner på kap. 1321, ny post 71 Netto utgifter – overføring av eiendeler og forpliktelser fra Statens vegvesen.

Fullmakt til å aktivere tilskudd til egenkapital til Nye Veier AS i statens kapitalregnskap

I Saldert budsjett 2016 ble det bevilget midler til tilskudd til egenkapital på kap. 1321, post 75 og Samferdselsdepartementet fikk fullmakt til å aktivere tilskuddet i statens kapitalregnskap. Det er i Saldert budsjett 2017 bevilget 1 000 mill. kroner på kap. 1321, post 75 Tilskudd til egenkapital, men det er ikke vedtatt en fullmakt om aktivering i kapitalregnskapet. Det foreslås derfor en fullmakt for 2017 til å aktivere tilskudd til egenkapital til Nye Veier AS i statens kapitalregnskap, jf. forslag til romertallsvedtak.

Kap. 1330 Særskilte transporttiltak

Tilføying av stikkord

Belønningsordningen for bedre kollektivtransport mv. i byområdene bevilges på kap. 1330, post 61 Belønningsordningen for bedre kollektivtransport mv. i byområdene, mens belønningsmidler som inngår i bymiljøavtaler/byvekstavtaler bevilges over kap. 1330, post 64 Belønningsmidler til bymiljøavtaler. Når det inngås bymiljøavtaler/

byvekstavtaler med byområdene, legges det opp til at belønningsmidler flyttes fra post 61 til post 64. I 2017 ligger det an til at staten inngår bymiljøavtale med Oslo/Akershus og byvekstavtale med Nord-Jæren. Disse byområdene kan få belønningsmidler over post 64 når bymiljø-/byvekstavtale er inngått. Ettersom avtalene ennå ikke er inngått, er beløpene til den enkelte by ikke avklart. Det foreslås derfor at post 61 i 2017 får tilføyd stikkordet «*kan nyttes under post 64*», jf. forslag til romertallsvedtak.

Kap. 1360 Kystverket

Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under post 45

Navigasjonsinnretninger

Det foreslås å redusere bevilgningen på posten med 12 mill. kroner mot en tilsvarende økning på kap. 1360, post 30, jf. omtale nedenfor.

Korrigerende av merverdiavgiftsanslag

Anslaget for merverdiavgiften som skulle dekkes av losavgiftene ble satt for høyt i Saldert budsjett 2016, jf. omtale under kap. 5577, post 74. Dette medførte at overføringene av ubrukte bevilgninger fra 2016 til 2017 på kap. 1360, post 01 ble tilsvarende lavere. Det foreslås derfor å øke bevilgningen på posten med 22,7 mill. kroner.

Oppsummering

Samlet foreslås det å øke bevilgningen på posten med 10,7 mill. kroner.

Post 30 Nyanlegg og større vedlikehold, kan overføres

Navigasjonsinnretninger

Omfanget av nyanlegg og fornying av navigasjonsinnretningene blir høyere enn lagt til grunn i Saldert budsjett 2017. Det foreslås derfor å øke bevilgningen på posten med 12 mill. kroner mot tilsvarende reduksjon på kap. 1360, post 01, jf. omtale ovenfor.

Moloer og kaianlegg

Bevilgningen på posten foreslås økt med 5 mill. kroner for å gjennomføre utbedringer på Ystebøundet molo i Kvitsøy kommune i Rogaland og Lista molo i Farsund kommune i Vest-Agder.

Oppsummering

Samlet foreslås det å øke bevilgningen på posten med 17 mill. kroner.

Kap. 5577 Sektoravgifter under Samferdselsdepartementet*Post 74 Sektoravgifter Kystverket*

I Saldert budsjett 2017 er bevilgningen på kap. 5577, post 74 satt for høyt på grunn av et for høyt anslag for merverdiavgiften som skulle dekkes av losavgiftene, jf. også omtale under kap. 1360, post 01. Det foreslås derfor å redusere bevilgningen på posten med 6,1 mill. kroner.

Kap. 1370 Posttjenester*Post 70 Kjøp av post- og banktjenester*

Samferdselsdepartementet inngikk i 2016 en kontrakt med Kvikkas AS om omdeling av lørdagsavisser i områder uten eksisterende avisbudnett. I Saldert budsjett 2017 er det bevilget 95,2 mill. kroner til dette formålet.

I slutten av oktober 2016 ble det kjent at avisenes eget distribusjonsselskap manglet dekning i Finnmark og enkelte andre steder i landet. Samferdselsdepartementet og Kvikkas inngikk en tilleggskontrakt om dekning i disse områdene. Totalverdien for tilleggskontrakten er 6,1 mill. kroner. I Saldert budsjett 2017 er det kun tatt høyde for 4,6 mill. kroner i utgifter til tilleggskontrakten. Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 1,5 mill. kroner for å dekke mellomlegget til tilleggskontrakten, mot en tilsvarende reduksjon på kap. 1300, post 21.

Kap. 1380 Nasjonal kommunikasjonsmyndighet*Post 70 Tilskudd til telesikkerhet og -beredskap, kan overføres*

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet inngår avtaler om sikkerhets- og beredskapstiltak med tilbydere av ekomnett og -tjenester. Avtalene gjelder tiltak utover det som kan pålegges tilbyderne med hjemmel i ekomloven uten kompensasjon fra staten. Det er i Saldert budsjett 2017 bevilget 80,2 mill. kroner på posten til kompensasjon for slike avtaler.

Sentralskattekontoret for storbedrifter har fattet vedtak om at kompensasjoner til Telenor

Norge AS for pålagte tiltak etter ekomloven § 2–10 annet ledd er å anse som merverdiavgiftspliktig omsetning. Vedtaket gjelder perioden fra 2013 til 1. termin 2016. Telenor har sendt krav til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet om kompensasjon for merverdiavgiften.

Bevilgningen på posten foreslås økt med 76,5 mill. kroner til kompensasjon for merverdiavgift. Den foreslåtte bevilgningsøkningen gjelder følgende:

Tabell 2.5 Kompensasjon til teletilbydere for merverdiavgift

	Mill. kroner
Mva. for perioden 2013 – 1. termin 2016	48,8
Mva. i forsterkede ekom-avtaler inngått i 2016	7,6
Mva. for planlagte avtaler i 2017 (grunnlag 80,2 mill. kr)	20,1
Sum	76,5

Kap. 5618 Aksjer i Posten Norge AS*Post 85 Utbytte*

Forvaltningen av statens eierskap i Posten Norge AS ble fra 1. januar 2017 overført fra Samferdselsdepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet. Det foreslås derfor å redusere bevilgningen på posten med 120 mill. kroner, mot en tilsvarende økning på kap. 5656, post 85.

Andre saker*Fullmakt til å pådra staten forpliktelser ved utmelding fra Statens pensjonskasse for NSB AS og Mantena AS*

Gjennom økte investeringer og bedre organisering skal togtilbudet utvikles for å gjøre jernbanen mer attraktiv for reisende og næringslivets gods-transport. De siste årene er bevilgningsnivået til jernbanesektoren økt vesentlig, og i Meld. St. 33 (2016–2017) *Nasjonal transportplan 2018–2029* har regjeringen prioritert økte jernbaneinvesteringer. Samtidig er det gjennomført en rekke endringer i organisering av sektoren, slik at ansvar og oppgaver er samlet på en bedre og mer hensiktsmessig måte.

For å oppnå best mulig tjenester til de reisende, er konkurranse om tjenestetilbud et ledd i reformen. Regjeringen legger til grunn at konkurranse skal gi bedre tjenester og lavere kostnader. For å legge til rette for konkurranse på like vilkår i

sektoren, er enkelte av jernbanens overordnede funksjoner flyttet fra NSB AS til andre statlige selskap som skal tjene hele jernbanesektoren. Det gjelder blant annet togmateriell, vedlikehold, billettsystem og eiendom. Jernbanereformen innebærer derfor omstilling og omstrukturering av NSB-konsernet for å målrette selskapet mot person- og godstransport. For å legge til rette for kapitalisering av NSB AS og utskilling av virksomhet er utbytte fra NSB AS i 2016 og 2017 lavere enn hva som følger av gjeldende utbyttepolitikk (50 pst. av konsernresultatet etter skatt), jf. Prop. 122 S (2015–2016) og Prop. 1 S (2016–2017).

NSB AS har i all hovedsak drevet persontogtransport etter avtale med staten, og med togvedlikehold i egenregi i konsernet gjennom datterselskapet Mantena AS. Når persontogtransporten og togvedlikeholdet konkurransesettes i forbindelse med jernbanereformen, står selskapene overfor en vesentlig endring i rammebetingelsene som selskapene må tilpasse seg. En omlegging av pensjonsordningen fra dagens ytelsesbaserte ordning med medlemskap i Statens pensjonskasse til en privat tjenstepensjonsordning kan legge til rette for at selskapene blir mer konkurransedyktige. NSB ba i forbindelse med tariffoppgjøret i 2016 Samferdselsdepartementet om en avklaring av om staten vil bidra ved en omlegging av pensjonsordningene. Det vil, innenfor eiers forventning om effektiv drift, være opp til selskapene selv å avgjøre hvilke pensjonsordninger de skal ha, samt hvordan og hvor raskt overgangen til ny ordning skal skje.

Ved utmeldelse fra Statens pensjonskasse får selskapene en reguleringsforpliktelse for de oppsatte pensjonsrettighetene som da oppstår (fremtidig rett til pensjon for arbeidstakere som ikke har gått av med pensjon). Reguleringsforpliktelsen knytter seg til at de oppsatte pensjonsrettighetene skal (opp)reguleres i samsvar med den generelle lønnsutviklingen i samfunnet, økt levealder m.m. Reguleringsforpliktelsene knytter seg også til regulering av pensjon under utbetaling. Som hovedregel skal reguleringskostnaden dekkes løpende, men reguleringskostnaden kan i særskilte tilfeller innbetales ved et engangsoppgjør.

Et viktig mål med jernbanereformen er økt konkurranse om persontogtrafikk. For å legge til rette for at NSB AS og Mantena AS kan konkurrere på like vilkår når henholdsvis persontogtransporten og togvedlikeholdet konkurransesettes, foreslår regjeringen at selskapene gis støtte til å innfri reguleringsforpliktelsene gjennom et engangsoppgjør ved utmelding fra Statens pensjonskasse. Støtten foreslås avgrenses oppad

til henholdsvis 464 mill. kroner for NSB AS og 202 mill. kroner for Mantena AS. Støtten omfatter ikke de delene av NSB-konsernet som er konkurransesatt før oppstart av første trafikkpakke (slik som NSB Gjøvikbanen AS og CargoNet AS), og avgrenses til det som ikke blir dekket av avsetninger til pensjon i selskapenes regnskaper. Støtten fastsettes endelig og utbetales etter at utmelding er avklart og har skjedd.

Ved en eventuell overgang til en privat tjenstepensjonsordning vil de ansattes pensjoner fra Statens pensjonskasse kunne bli redusert, dersom det ikke etableres overgangsordninger. Det skyldes at kravet til full pensjonsgivende tjenestetid øker fra 30 til inntil 40 år, samt at retten til offentlig avtalefestet pensjon (AFP) bortfaller. Ansatte over 55 år har heller ikke tilstrekkelig mulighet til å kunne opptjene rett til privat AFP. I mange tilfeller etableres det derfor overgangsordninger ved overgang fra en pensjonsordning til en annen for de eldste arbeidstakerne. Samferdselsdepartementet er kjent med at NSB (som i 2016 også omfattet Mantena) vurderte overgangsordninger for eldre ansatte ved en omlegging av pensjonsordningene.

Ved en utmeldelse av selskapene fra Statens pensjonskasse foreslår regjeringen at selskapene gis støtte til en overgangsordning for eldre arbeidstakere i NSB AS og Mantena AS. Støtte fra staten vil avhenge av hvilken løsning selskapene velger, innenfor en ramme på 950 mill. kroner for NSB AS og 320 mill. for Mantena AS. En forutsetning for støtte er at en overgangsordning også må skjerme eldre arbeidstakere tilsvarende ved eventuell virksomhetsoverdragelse, og at ordningen må utformes slik at den ikke reiser statsstøtte-rettslige problemer.

Dersom NSB AS i stedet ønsker å skjerme de eldste arbeidstakerne ved å videreføre medlemskapet i SPK gjennom en lukket pensjonsordning for denne gruppen, bortfaller behovet for et kapitaltilskudd til en overgangsordning som skissert over, og støtten til innfrielse av reguleringsforpliktelsen må reduseres forholdsmessig. Merkostnaden for disse ansatte vil da bli dekket gjennom statens kjøp av persontransport med tog. Ved en slik løsning vil også Samferdselsdepartementet, gjennom kjøp av persontransport med tog, sørge for at en lukket ordning også vil gjelde for de eldste arbeidstakerne som blir virksomhetsoverdratt.

Spørsmålet om støtte til å innfri reguleringsforpliktelse og overgangsordninger for eldre ansatte har vært vurdert opp mot statsstøtteregele. Regjeringen anser tiltakene for å være del av en etablert støtteordning der staten kjøper ulønn-

somme persontogtjenester for å oppfylle definerte transportbehov ut fra de overordnede transportmålene. Utbetalinger som kan knyttes til denne støtteordningen er derfor ikke underlagt krav til notifikasjon til ESA.

På denne bakgrunn foreslår regjeringen at Samferdselsdepartementet gis fullmakt til å pådra staten forpliktelser ved utmelding fra Statens pensjonskasse for NSB AS og Mantena AS, jf. forslag til romertallsvedtak. Eventuell utmelding fra Statens pensjonskasse vil tidligst kunne ha virkning fra og med 2018. Forslaget vil dermed tidligst få bevilgningsmessige konsekvenser i 2018.

2.12 Klima- og miljødepartementet

Kap. 1400 Klima- og miljødepartementet

Post 01 Driftsutgifter

Ansvar for Kings Bay AS ble overført fra Nærings- og fiskeridepartementet til Klima- og miljødepartementet med virkning fra 1. januar 2017. I den forbindelse foreslås det rammeoverført 80 000 kroner fra kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 01 Driftsutgifter til kap. 1400 Klima- og miljødepartementet for å dekke utgifter til administrasjon av eierskapet.

Fra og med 1. januar 2017 ble det innført en forenklet modell for premiebetaling for statlige virksomheter med en fast premiesats på 14 pst. (12 pst. arbeidsgiverandel og 2 pst. medlemsandel av lønnsgrunnlaget). Tiltaket gjaldt de fleste statlige virksomheter som tidligere ikke betalte pensjonspremie til Statens pensjonskasse (SPK). Virksomhetene ble kompensert for økte anslåtte utgifter til pensjonspremie, jf. Prop. 1 S (2016–2017) for Arbeids- og sosialdepartementet og Gul bok 2017. Samlet kompensasjon utgjorde i overkant av 7,4 mrd. kroner. Kompensasjonen baserte seg på lønnsgrunnlaget fra april 2016, justert for kjente relevante forhold, herunder omorganiseringer. Basert på oppdaterte anslag for lønnsgrunnlaget per januar 2017 fra SPK, foreslår regjeringen enkelte justeringer av kompensasjonen. Bevilgningen under kap 1400, post 01 foreslås følgelig redusert med 0,6 mill. kroner.

Samlet foreslås bevilgningen på posten redusert med 0,5 mill. kroner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Det vises til omtale av forenklet modell for premiebetaling for statlige virksomheter under kap.

1400, post 01. Basert på oppdaterte anslag for lønnsgrunnlaget per januar 2017 fra SPK, foreslår regjeringen enkelte justeringer av kompensasjonen. Bevilgningen under kap. 1400, post 21 foreslås følgelig redusert med 0,1 mill. kroner.

I 2016 ble skrantesyke (CWD, Chronic Wasting Disease) påvist hos villrein i Nordfjella villreinområde og på to elg i Selbu. Skrantesyke er en smittsom nervesykdom. En spredning til andre områder og annet hjortevilt kan få store konsekvenser. Mattilsynet og Veterinærinstituttet vurderer at det beste virkemidlet for å få kontroll over sykdommen er å ta ut villreinstammen i Nordfjella. Uttaket forventes gjennomført i 2017 og 2018. Dette medfører utgifter til planlegging, nødvendig FoU-arbeid, forebygging av smittespredning og forberedelse av statlig felling. I tillegg vil det gjennomføres ordinær utvidet villreinjakt. Utgiftene for 2017 er anslått til 7,7 mill. kroner. Det er i tillegg behov for 4 mill. kroner til økt overvåking og innsamling av prøver fra døde dyr for analyse. Bevilgningen til tiltak mot skrantesyke foreslås på denne bakgrunn økt med 11,7 mill. kroner.

Samlet foreslås bevilgningen økt med 11,6 mill. kroner.

Post 76 Støtte til nasjonale og internasjonale miljøtiltak, kan overføres

Bevilgningen til pilotanlegg for biogass foreslås redusert med 15 mill. kroner, mot tilsvarende økning på kap. 1825 Energiomlegging, energi- og klimateknologi, post 50 Overføring til Energifondet.

Ifølge Innovasjon Norge (IN), som forvalter ordningen, har det vært stor interesse for oppstart av biogassanlegg, men det har vist seg vanskelig å utløse nye prosjekter. IN setter derfor inn tiltak for å få flere søknader til programmet. Flere store prosjekter skal være under utvikling. Innværende år vurderes overført bevilgning fra 2016 som tilstrekkelig til formålet.

Posten foreslås videre redusert med 3 mill. kroner til delvis finansiering av arkeologisk utgraving, restaurering og omprosjektering av næringsbygg forbundet med det som antas å være funnet av Klemenskirken, jf. omtale under kap. 1429 post 70.

Samlet foreslås det å redusere bevilgningen med 18 mill. kroner.

Kap. 1420 Miljødirektoratet

Post 01 Driftsutgifter

Forvaltning av ulv

Det er behov for økt kapasitet i Statens naturoppsyn (SNO) for å følge opp skadepotensial på husdyr og tamrein og ulv som oppleves som nærgående. Konfliktdemping og kunnskapsformidling er en viktig del av SNOs arbeid. Regjeringen foreslår derfor å øke bevilgningen til dette formålet med 3,3 mill. kroner.

Planting av skog

Bevilgningen foreslås økt med 1,4 mill. kroner for å dekke driftsutgifter som fylkesmannen har i tilknytning til prosjektet «planting av skog på nye arealer». Det foreslås tilsvarende reduksjon på kap. 1420, post 37 Skogplanting.

Naturveiledning

Bevilgningen foreslås redusert med 1,6 mill. kroner mot tilsvarende økning under post 85 Naturinformasjonsentre. Hensikten er å flytte naturveiledningsfunksjonen, som i dag utøves av ansatte i Statens naturoppsyn under Miljødirektoratet, til å være organisert direkte under de enkelte besøksentrene.

Det er i dag åtte årsverk knyttet til naturveiledningsfunksjonen, tilsvarende 6,4 mill. kroner i årlige driftsutgifter. Det legges opp til at overføringen iverksettes fra og med siste kvartal i 2017, og at det derfor omdisponeres 1,6 mill. kroner i 2017-budsjettet. Dette gir Miljødirektoratet mulighet til å lyse ut tilskuddsmidler for utøvelsen av naturveiledningsfunksjonen sommeren/høsten 2017, slik at sentrene kan ansette naturveilederne i siste kvartal.

Flyttingen av bevilgningene til naturveilederstillingene vil gi sentrene mulighet til i enda større grad kunne tilby naturveiledning som en integrert del av sine tjenester. Overføringen vil styrke sentrene, og gi dem en større fleksibilitet i prioritering av ressurser og oppgaver.

Driftsmidler tilsvarende fem årsverk øremerkes villreinsentre (to årsverk på Hjerkin, og ett årsverk på Skinnarbu) og rovdysentre (ett årsverk på hhv. Namskog og Flå). De øvrige tre årsverkene vil tildeles autoriserte besøksentre etter søknad til Miljødirektoratet. Nesten alle aktuelle sentre er utenfor storbyområder (for eksempel i Finnmark, Nordland, Oppland, Hordaland, Østfold og Vestfold).

Forenklet modell for premiebetaling

Det vises til omtale av forenklet modell for premiebetaling for statlige virksomheter under kap. 1400, post 01. Basert på oppdaterte anslag for lønnsgrunnlaget per januar 2017 fra SPK, foreslås det enkelte justeringer av kompensasjonen. Bevilgningen under kap. 1420, post 01 foreslås redusert med 0,9 mill. kroner.

Samlet foreslås det å øke bevilgningen med 2,2 mill. kroner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Det foreslås å omdisponere 33,2 mill. kroner fra kap. 1420, post 82 til arbeidet med truede arter og naturtyper finansiert over kap. 1420 post 21, jf. omtale under post 82.

Kunnskaps- og utredningsprosjekter knyttet til ulv

Økt kunnskap er en sentral del av forvaltningens konfliktdempende arbeid innenfor rovviltforvaltningen. Forbedret kunnskap er en viktig del av regjeringens arbeid med å redusere konfliktnivået knyttet til ulv. Økt kunnskap kan også gi et bedre grunnlag for å vurdere ulvens skadepotensial. Med et større antall radiomerkede ulver har man bedre forutsetninger for å vurdere dette. Andre prosjekter skal bidra til å tette kunnskapshull der konflikten oppleves som særlig høye. Regjeringen foreslår en bevilgning på 12,6 mill. kroner til ulike kunnskaps- og utredningsprosjekter knyttet til ulv.

Radiomerking av ulv vurderes som et viktig konfliktdempende tiltak. Formålet er særlig å dokumentere ulvenes adferd i bebygde områder. Kartlegging av ulvenes vandring er også viktig for fortløpende vurderinger av ulvenes skadepotensial på husdyr og tamrein. 10. januar 2017 fikk Miljødirektoratet oppdrag fra Klima- og miljødepartementet om å iverksette radiomerking av ulv. Merkingen er utført i regi av Statens naturoppsyn. Arbeidet har medført utgifter til innkjøp av GPS-sendere og annet merkeutstyr, innleie av helikopter, innkjøp av eksterne tjenester, feltdøgn for naturoppsynspersonell og liknende. Det foreslås å bevilge 4,1 mill. kroner til å dekke utgiftene til merking av ulv.

Farlig avfall

Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 5 mill. kroner for å dekke utgifter til forsvarlig håndtering av større mengder hensatt farlig avfall.

Avfallet stammer fra en virksomhet som ble avsluttet i 2003 og det er ingen virksomhet eller grunneier som kan pålegges å rydde opp. Bevilgningen skal dekke utgifter hos Fylkesmannen i Møre og Romsdal.

«Fishing for litter» er en ordning hvor fiskere som deltar kan levere inn avfall de får opp under sitt ordinære fiske gratis til tilrettelagte havner. Siden starten i 2016 er over 50 tonn avfall, som tapt fiskeutstyr og annet, samlet opp. Per i dag omfattes fire havner og rundt 30 båter av ordningen. Ordningen har gitt gode resultater og det foreslås å øke bevilgningen med 1 mill. kroner. Dette vil kunne støtte 10 nye havner og opptil 100 nye båter. Mengden avfall som ryddes opp anslås å øke fra 50 til 150 tonn.

Villreinregioner

I budsjettforliket for 2017 ble det bevilget 5 mill. kroner til arbeidet med å etablere to europeiske villreinregioner. Det viktigste virkemidlet er programmet «Villrein fjellet som verdiskaper». Bevilgningen foreslås omdisponert til kap. 1420, post 81 Verdensarvområder, kulturlandskap og verdiskaping naturarv. Årsaken er at midlene ønskes brukt som tilskudd til lokale verdiskapingsprosjekter, blant annet i samhandling med handlingsprogrammene for de regionale villreinplanene.

Samlet foreslås det å øke bevilgningen med 50,9 mill. kroner.

Post 22 Statlige vannmiljøtiltak

Det foreslås omdisponert 10 mill. kroner fra post 22 til kap. 1420, post 70, jf. omtale under post 70.

Post 37 Skogplanting, kan overføres

Det foreslås at bevilgningen reduseres med 1,4 mill. kroner, mot tilsvarende økning på kap. 1420 post 01, jf. omtale av skogplantingsprosjektet under post 01. Videre foreslås posten redusert med 13,0 mill. kroner med opprettelse av tilsvarende bestillingsfullmakt, jf. forslag til romertallsvedtak.

I Prop. 1 S (2014–2015) går det frem at regjeringen legger opp til en treårig pilotfase for planting av skog på nye arealer. I 2016 hadde prosjektet et mindreforbruk på 12,8 mill. kroner. Mindreforbruket i 2016 skyldes at prosjektet ble forskjøvet med et halvt år. Ubrukt bevilgning er overført til 2017 og forventes å dekke utbetalinger inneværende år.

Samlet foreslås bevilgningen redusert med 14,4 mill. kroner.

Post 38 Restaurering av myr, kan overføres

Grunnet forskyvninger i arbeidet med restaurering av myr, foreslås en bevilgningsreduksjon på 9,5 mill. kroner mot opprettelse av en bestillingsfullmakt på samme beløp, jf. forslag til romertallsvedtak.

Posten var ny i 2016 og det har tatt tid å kartlegge aktuelle lokaliteter samt gjennomføre anbudsrunder for restaureringsarbeidet. I tillegg er man avhengig av vintertele for å komme til med tunge maskiner uten å gjøre store skader i terrenget. Som følge av dette ble kun 4 mill. kroner av bevilgningen i 2016 utbetalt. De resterende 9,5 mill. kroner er overført til 2017.

Post 61 Tilskudd til klimatiltak og klimatilpassing, kan overføres

Posten foreslås redusert med 155,8 mill. kroner mot tilsvarende tilsagnsfullmakt, jf. forslag til romertallsvedtak.

Tilskuddsordningen for kommunale klimatiltak, Klimasats, er relativt nystartet. Det er kun en liten andel av tilskuddsmidlene som ble utbetalt i 2016, og tilsvarende vil gjelde for 2017. Tilsagn om støtte til ulike prosjekter vil gis i tråd med forutsetningene for bevilgningen i Saldert budsjett 2017, men det ventes at tilskuddene kommer til utbetaling først i senere år. På bakgrunn av dette foreslås det å opprette en tilsagnsfullmakt på 155,8 mill. kroner, mot tilsvarende reduksjon i bevilgningen.

Post 63 Returordning for kasserte fritidsbåter

I Saldert budsjett 2017 er det bevilget 300 mill. kroner til å innføre nye vrakpantordninger. Deler av denne bevilgningen var tiltenkt en ny ordning for vraking av fritidsbåter. Det legges opp til at deler av tilskuddet skal utbetales til kommuner. Det foreslås derfor at 20 mill. kroner omdisponeres fra kap. 1420, post 75 til kap. 1420, post 63.

Post 65 Tiltak i kommuner med ulvrevir i Hedmark, Akershus og Østfold

Det vises til anmodningsvedtak nr. 770 og 771 (2015–2016) av 31. mai 2016:

Vedtak 770: «Stortinget ber regjeringen utrede mulige økonomiske ordninger for tap av even-

tuelle rettigheter eller belastninger innenfor ulvesonen og viser til ulvesoneutvalgets forslag knyttet til dette spørsmålet.»

Vedtak 771: «Stortinget ber regjeringen legge frem en sak hvor man vurderer mulige ordninger for midler til kommuner med ynglinger innenfor ulvesonen.»

Regjeringen foreslår å opprette en tilskuddsordning for kommuner som ligger innenfor ulvesonen. Tilskuddet er en oppfølging av Stortingets vedtak 770 og 771 fra behandlingen av Meld. St. 21 (2015–2016) *Ulv i norsk natur – Bestandsmål for ulv og ulvesone*, jf. Innst. 330 S (2015–2016). I tråd med anbefalingene fra ulvesoneutvalget kan tilskuddet for eksempel gå til næringsutvikling og tjenestetilbud, eller andre konfliktreduerende tiltak. Et annet formål kan være tilskudd til særskilt berørte næringsinteresser. Det vil være opp til kommunene å bestemme fordelingen av tilskudd. Ordningen innebærer at kommunene får et økt ansvar for, og mulighet til, problemløsning og konfliktreduserende tiltak mellom ulv og lokalsamfunn. Regjeringen foreslår en bevilgning på 20 mill. kroner til dette formålet. Klima- og miljødepartementet vil snarest utarbeide en forskrift for tilskuddsordningen, som administreres av kommunene.

Post 69 Oppryddingstiltak, kan overføres, kan nyttes under postene 39 og 79

Det foreslås å omdisponere 5 mill. kroner til kap. 1420, post 21 for å dekke utgifter som Fylkesmannen i Møre og Romsdal har med håndtering av farlig avfall, jf. omtale under kap. 1420, post 21.

Opprydding i Puddefjorden er forsinket fordi klargjøring av området har tatt lenger tid enn forventet. Det foreslås derfor at bevilgningen på kap. 1420, post 69 reduseres med 57 mill. kroner samtidig som fullmakten på posten økes tilsvarende.

Samlet foreslås det å redusere bevilgningen med 62 mill. kroner.

Post 70 Tilskudd til vannmiljøtiltak, kan overføres

I Saldert budsjett 2017 er det bevilget 10 mill. kroner til laksetrappene i Vefsna på post 22 Statlige vannmiljøtiltak. Det er i ettertid avklart at organisasjonen «Vefsnlaks» skal stå som koordinator for byggingen av trappene, og midlene foreslås derfor omdisponert til post 70. Dette er et engangstilskudd fra staten til byggingen av trappene.

Post 71 Marin forsøpling, kan overføres

Det foreslås å øke bevilgningen til arbeidet med marin forsøpling med 5 mill. kroner. Økningen kommer i tillegg til 35 mill. kroner som allerede er lyst ut i 2017. Tilskuddsmidlene kan gå til opprydding både i strandsonen, langs elvebredder og på havbunnen. Prosjekter som har en forebyggende effekt kan også få støtte. Frivillige organisasjoner, foreninger, ideelle stiftelser, private bedrifter og offentlige foretak kan søke om støtte fra denne ordningen. Som en del av tilskuddsordningen administrerer «Hold Norge Rent» en refusjonsordning for utgifter til transport og innlevering av avfall.

Post 73 Tilskudd til rovvilttiltak, kan overføres

Av eksisterende bevilgning i 2017 er 10 mill. kroner satt av til omstillingstiltak. Som følge av fremdrift i sakene vil ikke disse utbetales i år. Omstillingstiltak er langsiktige og tidkrevende prosesser som gjerne strekker seg over flere år. Det foreslås derfor at bevilgningen settes ned med 10 mill. kroner. Samtidig foreslås det å opprette en tilsagnsfullmakt på 20 mill. kroner som skal legge til rette for mer langsiktig omstillingsarbeid, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 75 Utbetaling av pant for bilvrak, overslagsbevilgning

Det foreslås at det omdisponeres 20 mill. kroner til kap. 1420, ny post 63, jf. omtale under denne posten.

Post 76 Refusjonsordninger, overslagsbevilgning

Det forventes at fire tanker med f-gasser vil bli levert til destruksjon i 2017. Grunnet økning i importavgift, og dermed også refusjonsbeløp, anslås pris per tank å bli om lag 10 mill. kroner i 2017. På bakgrunn av dette foreslås det at bevilgningen økes med 15,6 mill. kroner. Refusjonsbeløpet tilsvarende importavgiften som innbetales til Skatteetaten.

Post 77 Diverse organisasjoner og stiftelser m.m.

Interessen for opprydding har økt betydelig etter flere nyhetssaker om problemet med plastforurensning. Pågangen hos organisasjonen Hold Norge Rent har også økt. Det foreslås derfor å øke driftstilskuddet til Hold Norge Rent med 1 mill. kroner.

Post 81 Verdensarvområder, kulturlandskap og verdiskaping naturarv, kan overføres, kan nyttes under post 21

Det foreslås omdisponert 5 mill. kroner fra kap. 1420, post 21 til arbeid med etablering av to europeiske villreinregioner, jf. omtale under post 21.

Post 82 Tilskudd til truede arter og naturtyper, kan overføres, kan nyttes under post 21

Posten hadde ubenyttede bevilgninger på 26,1 mill. kroner i 2016 og 31,1 mill. kroner i 2015. Av hensyn til realistisk budsjettering foreslås det å omdisponere 33,2 mill. kroner til arbeidet med truede arter og utvalgte naturtyper under post 21.

Posten foreslås videre redusert med 18 mill. kroner til delvis finansiering av arkeologisk utgraving, restaurering og omprosjektering av næringsbygg forbundet med funnet av det som antas å være Klemenskirken i Trondheim, jf. omtale under kap. 1429, post 70.

Samlet foreslås det å redusere bevilgningen med 51,2 mill. kroner.

Post 85 Naturinformasjonssentre, kan overføres

Bevilgningen foreslås økt med 1,6 mill. kroner, mot tilsvarende reduksjon på post 01, jf. omtale under denne posten.

Kap. 1429 Riksantikvaren

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Riksantikvarens KIK-prosjekt (Kulturminner i kommunene) har siden 2011 vært finansiert over 21-posten. Ettersom prosjektet i realiteten er en tilskuddsordning, bør utbetalingene gjøres under en 60-post. Det foreslås derfor å omdisponere 6,6 mill. kroner til kap. 1429, post 60.

Samtidig foreslås det å omdisponere 2,1 mill. kroner fra kap. 1429, post 60 til 21-posten. I 2015 ble tilsvarende beløp overført fra post 21 til post 60 som ledd i en særskilt satsing på kommunal kulturminnekompetanse.

Det vises til omtale av forenklet modell for premiebetaling for statlige virksomheter under kap. 1400, post 01. Basert på oppdaterte anslag foreslås bevilgningen redusert med 0,4 mill. kroner.

Samlet foreslås det å redusere bevilgningen med 4,9 mill. kroner.

Post 22 Bevaringsoppgaver, kan overføres

I forbindelse med et privat byggeprosjekt i Trondheim ble det høsten 2016 funnet rester etter det som er tolket som Klemenskirken. I denne kirken skal kisten til Olav den hellige ha blitt plassert. Det foreslås å øke bevilgningen med 10 mill. kroner til omprosjektering av næringsbygget, samt til demontering, konservering og tilbakeføring av kirkeruinen. Det skal utarbeides et formidlingsopplegg i tilknytning til det nye visningsrommet i det planlagte næringsbygget. Hensikten er å formidle historien om Olav den Hellige, Trondheim som middelalderby og pilegrimsmål og norsk rikshistorie.

Post 60 Kulturminnearbeid i kommunene

Det foreslås å øke posten med 4,5 mill. kroner, jf. omtale under kap. 1429, post 21.

Post 70 Tilskudd til automatisk fredete og andre arkeologiske kulturminner, kan overføres

I forbindelse med et privat byggeprosjekt i Trondheim ble det høsten 2016 funnet rester etter det som er tolket som Klemenskirken. I denne kirken skal kisten til Olav den hellige ha blitt plassert. Klemenskirken er omtalt i Snorre, men hvor kirken var lokalisert har til nå vært ukjent. I kirken har man funnet fundamentet hvor kisten stod. Funnet av Klemenskirken er av meget stor betydning, og har vakt stor nasjonal og internasjonal oppmerksomhet.

Det foreslås å øke bevilgningen med 21 mill. kroner til utgraving av Klemenskirken i Trondheim.

Kap. 1471 Norsk Polarinstitutt

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås at det omdisponeres 6,4 mill. kroner til kap. 1474, post 70 for å dekke fellesløsninger i Framsenteret.

Det vises til omtale av forenklet modell for premiebetaling for statlige virksomheter under kap. 1400, post 01. Basert på oppdaterte anslag foreslås bevilgningen redusert med 1,3 mill. kroner.

Samlet foreslås bevilgningen redusert med 7,7 mill. kroner.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Det vises til omtale av forenklet modell for premiebetaling for statlige virksomheter under kap. 1400, post 01. Basert på oppdaterte anslag foreslås bevilgningen under kap. 1471, post 21 redusert med 0,2 mill. kroner.

Kap. 1473 Kings Bay AS*Post 70 Tilskudd*

Administrasjonsbygget i Ny-Ålesund er i ferd med å skli fra hverandre på grunn av rask opptining av permafrosten. To uavhengige rapporter anbefaler at man iverksetter tiltak og stabiliserer bygget raskt, for å unngå at bygget blir en sikkerhetsrisiko og ikke lenger kan brukes. Det foreslås derfor en bevilgning på 12 mill. kroner slik at dette arbeidet kan gjennomføres raskt.

Kap. 1474 Fram – Nordområdesenter for klima- og miljøforskning*Post 70 Tilskudd til private mottakere, kan overføres, kan nyttes under post 50*

Det foreslås at det omdisponeres 6,4 mill. kroner fra kap. 1471, post 01 for å dekke fellesløsninger i Framsenteret, jf. omtale under denne posten.

Kap. 1482 Internasjonale klima- og utviklingstiltak*Post 01 Driftsutgifter*

Det vises til omtale av forenklet modell for premiebetaling for statlige virksomheter under kap. 1400, post 01. Basert på oppdaterte anslag foreslås bevilgningen redusert med 0,1 mill. kroner.

Kap. 4400 Klima- og miljødepartementet*Post 50 Tilbakeføring av tapsfondsmidler fra Statens miljøfond*

I 1998 ble det bevilget 50 mill. kroner til grunnkapital i Statens miljøfond på kap. 2422 Statens miljøfond, post 50 Statens miljøfond, grunnkapital. I 2003 ble det bevilget ytterligere 35 mill. kroner.

Det foreslås at gjenværende utestående lån innlemmes i porteføljen for Landsdekkende innovasjonslån under Innovasjon Norge. Per utgangen av 2016 utgjorde gjestående tapsfond 38,9 mill.

kroner. Innlemming gjøres ved at Innovasjon Norge overfører i underkant av 1,3 mill. kroner av gjestående tapsfond til tapsavsetningen for Landsdekkende innovasjonslån for å kunne dekke eventuelle tap på de gjenværende lånene, mens resterende del av tapsfondet, 37,6 mill. kroner, tilbakeføres til statskassen.

På dette grunnlag foreslås en inntektsbevilgning på kap. 4400, post 50 på 37,6 mill. kroner.

Kap. 4420 Miljødirektoratet*Post 07 Gebyrer, kvotesystemet*

Færre tildelte kvoter i 2017 medfører lavere inntekter fra øregebyret per tildelte vederlagsfrie kvote. Bevilgningen foreslås derfor redusert med 3,2 mill. kroner.

Innføring av nye vrakpantordninger

I Saldert budsjett 2017 er det bevilget 300 mill. kroner til økt vrakpant.

Det ble lagt til grunn at det skal innføres en ordning for økt innlevering av fritidsbåter. Det skal gis et tilskudd på gjennomsnittlig 15 000 kroner per båt levert til godkjent retursted.

Vrakpanten for kjøretøy opp til 3 500 kg skal utvides til å omfatte lette og tunge motorsykler, mopeder, campingvogner, lastebiler og bobiler som i dag er utenfor vrakpantssystemet.

Det ble også besluttet at det skal gis et tilskudd på 13 000 kroner i tillegg til den ordinære vrakpanten ved vraking av en fossil varebil, under forutsetning av at den erstattes med en ny nullutslippsvarebil. Et økt tilskudd skal stimulere til en raskere utskifting av fossile biler med mer miljøvennlige biler.

Den nye vrakpantordningen er tenkt delt i tre ordninger:

1 Fritidsbåter

Miljødirektoratet bistår Klima- og miljødepartementet i arbeidet med å vurdere innretning av en ordning for økt innlevering og vraking av fritidsbåter.

Det tas sikte på at en ordning er på plass innen utløpet av årets båtsesong.

2 Kjøretøy opp til 3 500 kg samt lette og tunge motorsykler, mopeder, campingvogner, lastebiler og bobiler som i dag er utenfor vrakpantssystemet

Miljødirektoratet har utarbeidet et forslag til hvordan ordningen kan innrettes, som nå er til vurdering. Det arbeides for å få på plass en ordning så raskt som mulig.

3 Nullutslippsvarebiler

Miljødirektoratet har utarbeidet forslag til hvordan ordningen kan innrettes, som nå er til vurdering. Det arbeides for å få på plass en ordning så raskt som mulig.

Oppbevaring av innsamlet laksefiskmateriale fra Hardanger

Det ble i 2015 og 2016 samlet inn materiale fra laksefiskbestander i Hardanger med henblikk på oppbevaring i en fremtidig ny genbank. Det meste av materialet har blitt oppbevart midlertidig ved Statkrafts fiskeanlegg i Eidfjord. Høsten 2016 besluttet regjeringen at den planlagte genbanken likevel ikke skal bygges. Det er i Saldert budsjett 2017 bevilget 9 mill. kroner på kap. 1420, post 22 Statlige vannmiljøtiltak til å avvikle driften ved det midlertidige oppbevaringsanlegget.

Regjeringen foreslår nå at materialet tas vare på inntil videre. Det er imidlertid nødvendig å flytte materialet fra Eidfjord i 2017. Den eneste aktuelle løsningen er å flytte materialet til eksisterende anlegg ved NINAs forskningsstasjon på Ims i Rogaland.

Utgiftene til flytting og oppbevaring av materialet er anslått til om lag 12 mill. kroner. Dette vil bli dekket av de ovenfor nevnte 9 mill. kroner samt omdisponeringer innenfor bevilgningen til kap. 1420, post 22.

Salg av R/V Lance i 2017

Klima- og miljødepartementet har gitt Norsk Polarinstittutt fullmakt til å selge det isgående fartøyet Lance. Lance skal erstattes med det nye isgående forskningsfartøyet Kronprins Haakon som blir levert ved årsskiftet 2017/2018. Klima- og miljødepartementet ber om fullmakt til å få dekket utgiftene til salgsprosessen ved avhendingen av Lance med inntektene fra salget, jf. forslag til romertallsvedtak. Overskytende salgsinntekter inntektsføres på kap. 5309, post 29.

Endring i fullmakt for klima- og skogsatsingen

I 2014 ble det inngått en felleserklæring for klima og skog mellom Peru, Norge og Tyskland. I 2015 signerte Colombia, Norge, Storbritannia og Tyskland en felleserklæring om klima og skog under klimatoppmøtet i Paris. Det norske bidraget er på inntil 1,8 mrd. kroner frem til 2020 for både Colombia og Peru. For Colombia-samarbeidet vil

1,4 mrd. kroner av klima- og skogmidlene kanaliseres gjennom post-konfliktfondet «Colombia Sostenible» som administreres av den Interamerikanske Utviklingsbanken (IDB). For Peru-samarbeidet vil omtrent 100 mill. kroner forvaltes av IDB.

Deler av midlene utbetales med grunnlag i oppnådde utslippsreduksjoner i form av tonn CO₂. Videre utbetales det midler etter oppnådde politiske milepæler og reformer. For den delen av tilskuddet som er betaling for tonn, vil de norske bidragene utbetales etterskuddsvis for leverte resultater. For de deler av tilskuddet som utbetales etter behov, er det ønskelig å kunne foreta årlige utbetalinger, og ikke halvårslige, som er hovedregelen i økonomiregelverket.

Halvårslige utbetalinger ikke vil være i overensstemmelse med IDBs retningslinjer og fondets oppsett. IDBs retningslinjer innebærer at banken ikke har mulighet til å inngå kontrakter utover midler som er blitt overført til banken. For å legge til rette for en effektiv investering av fondsmidlene, er det ønskelig for fondene å inngå kontrakter med årlige budsjetter med sine avtalepartnere. Dersom de norske utbetalingene foretas halvårslig, vil det innebære at banken også må inngå halvårslige kontrakter med søkerne til fondet.

KLD foreslår på bakgrunn av dette å gi IDB unntak fra forutsetningene i Stortingets vedtak av 8. november 1984, gjennom at de kan motta tilskudd én gang i året, jf. forslag til romertallsvedtak.

2.13 Finansdepartementet

Kap. 21 Statsrådet

Post 01 Driftsutgifter

Ved Stortingets behandling av Prop. 34 S (2016–2017) *Ny saldering av statsbudsjettet 2016* ble Statsministerens kontor gitt fullmakt til å bestille et nytt, sikkert kjøretøy til bruk for regjeringens medlemmer for inntil 6 mill. kroner. Kjøretøyet er nå bestilt og bevilgningen på posten foreslås derfor økt med 6 mill. kroner.

I statsråd 20. desember 2016 ble det gjort endringer blant regjeringens medlemmer og øvrig politisk ledelse. Endringene medfører engangsutgifter på 1,7 mill. kroner knyttet til fratreddesytelser og montering/demontering av sikkerhetsutstyr.

Samlet foreslås det å øke bevilgningen på kap. 21, post 01 med 7,7 mill. kroner.

Kap. 1600 Finansdepartementet*Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres*

På grunn av lavere utgifter til utredninger enn tidligere anslått foreslås bevilgningen på kap. 1600, post 21 redusert med 11,5 mill. kroner. Bevilgningsreduksjonen utgjør inndekking for økte utgifter på kap. 1610, post 01 og kap. 1608, post 21, jf. omtale nedenfor.

Kap. 1605 Direktoratet for økonomistyring*Post 01 Driftsutgifter*

Direktoratet for økonomistyring (DFØ) overtok 1. juli 2016 ansvaret for lønns- og regnskapstjenester til departementene fra Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon (DSS). De bevilgningsmessige konsekvensene av endringen ble avklart i desember 2016. Overtakelsen av ansvaret fra DSS gir i 2017 økte utgifter på 49,6 mill. kroner. De økte utgiftene motsvares av en tilsvarende reduksjon på kap. 510 Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon, post 01 Driftsutgifter.

De resterende 23,1 mill. kroner er knyttet til en tilsvarende inntektsøkning, jf. omtale under kap. 4605, post 01, under.

Samlet foreslås bevilgningen på kap. 1605, post 01 økt med 72,7 mill. kroner.

Kap. 4605 Direktoratet for økonomistyring*Post 01 Økonomitjenester*

Det meste av inntektene på kap. 4605, post 01 gjelder DFØs viderefakturering av utgifter i forbindelse med elektronisk fakturabehandling, programvarevedlikehold og teknisk drift av lønns-systemer.

I 2017 vil DFØ ha ekstraordinære inntekter og utgifter som følge av opptak av nye kunder, fusjoner mellom virksomheter og endringer i tjenestevalter.

Det foreslås derfor at bevilgningen på kap. 4605, post 01 økes med 23,4 mill. kroner. Inntektsøkningen medfører også økte utgifter på kap. 1605, post 01, jf. omtalen ovenfor.

Kap. 1608 Tiltak for å styrke statlig økonomi- og prosjektstyring*Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres*

Concept-programmet er et forskningsprogram som blant annet driver følgeforskning knyttet til ordningen for ekstern kvalitetssikring av store statlige prosjekter. Programmet skal bidra til faglig utvikling av arbeidet med prosjektstyring, tidligfaseutredninger av store prosjekter samt formidling og læring gjennom evaluering av prosjektene. Det foreslås å øke utgiftene til programmet, for å legge til rette for fortsatt gjennomføring av forskning, utredninger og evalueringer av god kvalitet.

Det foreslås å øke bevilgningen på kap. 1608, post 21 med 2 mill. kroner, mot tilsvarende reduksjon av bevilgningen på kap. 1600, post 21.

Kap. 1610 Tolletaten*Post 01 Driftsutgifter*

Tolletaten skal gjennomføre en teknologisk mulighetsstudie hvor målet er å gi etaten et godt grunnlag for å vurdere hvordan kunstig intelligens og tilgrensende teknologier kan brukes i etatens oppgaveløsning. Nye teknologiske løsninger vil kunne styrke grunnlaget for målrettet objektutvelgelse og kontroll. Dette gjelder blant annet innenfor bildeanalyse på skannede objekter der kunstig intelligens kan brukes til å tolke bilder fra kamera og røntgen. En kombinasjon av sensorteknologi, robotisering og/eller kunstig intelligens vil gi muligheter for å digitalisere og automatisere Toll-etatens manuelle prosesser på flere områder. Studien vil kunne gi innspill til automatiserings- og effektiviseringstiltak i Tolletaten. Bevilgningen foreslås økt med 9,5 mill. kroner, mot tilsvarende reduksjon av bevilgningen på kap. 1600, post 21.

Kap. 4610 Tolletaten*Post 85 Overtredelsesgebyr*

Fra 1. januar 2017 kan tollmyndighetene ilegge overtredelsesgebyr for brudd på nærmere angitte bestemmelser i tolloven kapittel 3 og 4, jf. Prop. 1 LS (2016–2017). Gebyret posteres på samme post som overtredelsesgebyr ved ulovlig ut- og innførsel av valuta, og navnet på posten bør således endres til Overtredelsesgebyr. Posten hadde tidligere betegnelsen Overtredelsesgebyr – valutadeklarering. Grunnet de nye overtredelsesgebyrene foreslås bevilgningen økt med 10 mill. kroner.

Kap. 1618 Skatteetaten

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten foreslås økt med netto 2,9 mill. kroner. Økningen gjelder flere tiltak.

Nye stillinger ved skattekontoret i Kristiansund

Ved skattekontoret i Kristiansund skal det etableres om lag 20 nye stillinger. Kontoret har i dag 20 ansatte. Antatt fremdrift i tilsettingsprosessen tilsier at gjennomsnittlig tiltredelsesdato vil være 1. september 2017. Driftsutgiftene ved kontoret vil øke med 6,2 mill. kroner i 2017. Utover lønnskostnader tilkommer husleie, nødvendig inventar, IT-utstyr, rekrutteringskostnader, kompetansetiltak og andre driftskostnader. Varige kostnader vil være 15 mill. kroner årlig fra 2018, herav lønnskostnader på 13,3 mill. kroner. På denne bakgrunn foreslås det å øke bevilgningen på posten med 6,2 mill. kroner i 2017.

Omdisponering – betaling av pensjonspremier

Fra og med 1. januar 2017 ble det innført en forenklet modell for premiebetaling for statlige virksomheter med en fast premiesats på 14 pst. (12 pst. arbeidsgiverandel og 2 pst. medlemsandel av lønnsgrunnlaget). Tiltaket gjaldt de fleste statlige virksomheter som tidligere ikke betalte pensjonspremie til Statens pensjonskasse (SPK). Virksomhetene ble kompensert for økte anslåtte utgifter til pensjonspremie, jf. Prop. 1 S (2016–2017) for Arbeids- og sosialdepartementet og Gul bok for 2017. Samlet kompensasjon utgjorde i overkant av 7,4 mrd. kroner. Kompensasjonen baserte seg på lønnsgrunnlaget fra april 2016, justert for kjente relevante forhold, herunder omorganiseringer. Basert på oppdaterte anslag for lønnsgrunnlaget per januar 2017 fra SPK foreslår regjeringen enkelte justeringer av kompensasjonen.

Bevilgningen for å dekke pensjonskostnadene er gitt på post 01, men noe bør overføres til postene 22 og 23 hvor det også er lønnsutgifter. Bevilgningen på posten foreslås redusert med 8,2 mill. kroner, mot tilsvarende økning på post 22 (5 mill. kroner) og post 23 (3,2 mill. kroner). Som følge av det oppdaterte lønnsgrunnlaget i kompensasjonsopplegget for pensjonspremier foreslås det at bevilgningen på kap. 1618, post 01 reduseres med 5 mill. kroner.

Lønnsoppgjør 2016 for Etatenes fellesforvaltning (EFF)

Kompensasjonen i budsjettet for 2017 for lønnsoppjøret i 2016 ble bevilget på post 01. Av dette knytter 0,1 mill. kroner seg til post 23 (Etatenes fellesforvaltning). Bevilgningen på posten foreslås redusert med 0,1 mill. kroner, mot tilsvarende økning på post 23.

Digital samhandling med finansnæringen

Et samarbeid mellom det offentlige og finansnæringen om digital samhandling har vokst frem gradvis siden 2013, og ble formalisert i 2016. Som ledd i Skatteetatens kontrollaktivitet innhentes bankkontoopplysninger. Skatteetaten har tidligere fått i oppdrag å utrede og utvikle en løsning der henvendelser fra Skatteetaten til bankene er på et forhåndsbestemt strukturert format, og der banker omfattet av løsningen sender kontrollinformasjonen til Skatteetaten digitalt. Tiltaket omfatter en minimumsløsning for overføring og mottak av opplysningene fra bankene. Fremover vil det arbeides for å koble på andre forvaltningsorganer når løsningen er etablert, eksempelvis Nav og Politiet. Effektiv utnyttelse av kontrollopplysninger fra bankene vil være et viktig bidrag i bekjempelse av svart økonomi. Bedre utnyttelse av disse opplysningene i Skatteetaten (til blant annet kontrollformål) og i andre offentlige etater, forutsetter videre utvikling. En bevilgning til utviklingen av minimumsløsningen vil kunne forsure dette arbeidet og gevinster for Skatteetaten og andre offentlige etater kan dermed realiseres tidligere. Skatteetaten kan samtidig komme raskere i gang med utvikling av løsninger for distribusjon av informasjon som vil være bedre og mer skalerbar, herunder blant annet automatisert avtalehåndtering med bankene. Bevilgningen på posten foreslås økt med 10 mill. kroner til tiltaket.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen på posten gjelder i hovedsak sakskostnader fra skatteregnskapet, utgifter i rettssaker vedrørende merverdiavgift og petroleumsskatt samt tilsagnsordningen for oppfølging av konkursbo. Disponibel bevilgning på posten i 2017 er 198,5 mill. kroner, inkludert overføringer fra 2016 på 8,2 mill. kroner. Utgiftene i årene 2014–2016 har vært hhv. 176,3 mill. kroner, 159,8 mill. kroner og 152,8 mill. kroner. Flere av utgiftene på posten er vanskelige å anslå. På grunnlag av regnskapsførte utgifter de senere år foreslås

bevilgningen på posten redusert med 25 mill. kroner.

Post 22 Større IT-prosjekter, kan overføres

Bevilgningen på posten foreslås redusert med til sammen 115,2 mill. kroner. Reduksjonen gjelder flere prosjekter.

Modernisering av Folkeregisteret

Prosjektet ble igangsatt i 2016 med en kostnadsramme på 548,3 mill. kroner og en bevilgning i Saldert budsjett 2017 på 138,8 mill. kroner. Grunnet endret periodisering av kostnadene foreslås bevilgningen redusert med 35,5 mill. kroner i 2017. De samlede utgiftene til prosjektet endres ikke som følge av dette.

SAFIR-prosjektet

Prosjektets gjennomføringsperiode er forlenget, og dette medfører at bevilgningsbehovet til prosjektet i inneværende år er lavere enn lagt til grunn i saldert budsjett. Bevilgningen foreslås derfor redusert med 75,9 mill. kroner. De samlede utgiftene til prosjektet endres ikke som følge av dette.

SOFUS-prosjektet

I 2016 ble det gjennomført en usikkerhetsanalyse av prosjektet. Denne analysen, i tillegg til endret periodisering av kostnadene, tilsier at bevilgningsbehovet til prosjektet i 2017 blir 8,8 mill. kroner lavere enn lagt til grunn i saldert budsjett. Usikkerhetsanalysen viste også at kostnadsrammen for prosjektet som helhet kan reduseres med 13,7 mill. kroner fra 257,1 mill. kroner til 243,3 mill. kroner.

Omdisponering – betaling av pensjonspremier

Det vises til omtale under kap. 1618, post 01. Bevilgningen foreslås økt med 5 mill. kroner knyttet til økte utgifter til betaling av pensjonspremie for personell som arbeider med SAFIR, SOFUS og Modernisert folkeregister.

Post 23 Spesielle driftsutgifter, a-ordningen

Bevilgningen på posten foreslås økt med 3,3 mill. kroner knyttet til lønnsjustering for EFF og omfordeling av pensjonskostnader, jf. omtalen under kap. 1618, post 01 ovenfor.

Kap. 4618 Skatteetaten

Post 87 Trafikantsanksjoner

Etter flere år med reduserte inntekter fra trafikantsanksjoner var det i 2016 en vekst hvor inntektene var på 78,1 mill. kroner. Den videre utviklingen er vanskelig å forutse. Basert på nye anslag foreslås bevilgningen på posten økt med 5 mill. kroner.

Post 88 Forsinkelsesgebyr, Regnskapsregisteret

Regnskapet på posten for 2016 viste inntekter på 350,6 mill. kroner, hvilket var høyere enn antatt. Denne økningen forventes å vedvare i 2017. Bevilgningen på posten foreslås derfor økt med 52 mill. kroner. Økning i rettsgebyrsatser som forsinkelsesgebyrene beregnes ut ifra vil også påvirke inntektene fremover. Som følge av at nye regler er bedre innarbeidet i næringslivet forventes det en nedgang i inntektene på sikt.

Post 89 Overtredelsesgebyr

Skatteetatens personallistekontroller har over tid hatt forebyggende effekt og dette er trolig årsak til en viss inntektsnedgang i 2016. Det antas et lavere nivå også i 2017 og fremover. Bevilgningen på posten foreslås derfor redusert med 3 mill. kroner.

Kap. 1620 Statistisk sentralbyrå

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten foreslås økt med til sammen 16,9 mill. kroner mot tilsvarende reduksjon av bevilgningen på kap. 1620, post 21, jf. omtale nedenfor. Utgiftsøkningen gjelder følgende formål:

Moderniseringsprogrammet

Statistisk sentralbyrås (SSBs) moderniseringsprogram har en tid vært under planlegging, og det er ønskelig at flere planlagte aktiviteter kan settes i gang allerede i 2017. Programmet vil gå over noen år, og skal gi grunnlag for kvalitative forbedringer, herunder kortere produksjonstid og videre reduksjon av oppgavebyrden for næringslivet, i tillegg til klart lavere driftsutgifter over tid. Til programmet foreslås det bevilget 30,9 mill. kroner, fordelt med 10,9 mill. kroner på post 01 Driftsutgifter og 20 mill. kroner på post 45 Større utstyrsanskaffel-

ser og vedlikehold. Utgiftsøkningen dekkes inn gjennom en reduksjon av kap. 1620, post 21.

Forbruksundersøkelsen

SSB vil utrede mulighetene for å utnytte transaksjonsdata på en bedre måte til gjennomføringen av Forbruksundersøkelsen. Forbruksundersøkelsen er en sentral statistikk som blant annet benyttes til ulike utgiftstyper i konsumprisindeksen og til fordelingsanalyser. På post 01 Driftsutgifter foreslås det bevilget 6 mill. kroner til utredning og forbedring av grunnlaget for Forbruksundersøkelsen. Utgiftsøkningen dekkes inn gjennom en reduksjon av kap. 1620, post 21.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Utgiftene til SSBs brukerfinansierte oppdrag budsjetteres på kap. 1620, post 21. Inntektene budsjetteres på kap. 4620, post 02. Disse postene budsjetteres med samme beløp, justert for anslått belastning av kap. 1633 Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift.

I samsvar med gitt merinntektsfullmakt vil en mindreutgift på kap. 1620, post 21, og/eller en merinntekt på kap. 4620, post 02, bidra til en økning av overført beløp på kap. 1620, post 21. En økning kan skyldes at noen oppdrag gjennomføres med lavere kostnader enn avtalt pris eller at oppdrag feilprises og at felleskostnader ved oppdrag i for stor grad belastes post 01. Etter 2013 har størrelsen på overførte beløp vært unormalt stort. En gjennomgang har vist at det i årene 2014–2016 var feil praksis for fordeling av utgifter mellom post 01 Driftsutgifter og post 21 Spesielle driftsutgifter. Disse tre årene ble til sammen 36,9 mill. kroner som skulle ha vært belastet post 21, i stedet ført på post 01. Dette bidro til en mer anstrengt budsjettssituasjon for virksomheten, slik at tiltak som det var ønskelig å gjennomføre med finansiering over post 01, måtte utsettes eller ble vurdert som ikke gjennomførbare. For å forebygge fremtidige feil- eller underbelastninger er SSBs interne regelverk for og oppfølgingen av posteringspraksis nå forbedret.

Utgiftsbevilgningen tilsvarende de ubenyttede inntektene foreslås disponert til prioriterte og delvis utsatte tiltak og aktiviteter i SSB. I tråd med dette foreslås det at bevilgningen på posten reduseres med 36,9 mill. kroner. Reduksjonen tilsvares av økte utgifter på post 01 (16,9 mill. kroner) og post 45 (20 mill. kroner), jf. omtale under disse postene.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Det foreslås at bevilgningen på kap. 1620, post 45 økes med 20 mill. kroner til Moderniseringsprogrammet, jf. omtale under post 01 ovenfor.

Kap. 1632 Kompensasjon for merverdiavgift

Post 61 Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner, overslagsbevilgning

Regnskapet for 2016 viser at utbetalingene til kompensasjon for merverdiavgift til kommuner og til private og ideelle organisasjoner ble høyere enn lagt til grunn i budsjettforslaget for 2017. Frem til februar 2017 har veksten fortsatt vært høy både for kommuner og private.

Det foreslås å øke bevilgningen på kap. 1632, post 61 med 1 000 mill. kroner.

Post 72 Tilskudd til private og ideelle virksomheter, overslagsbevilgning

Utbetaling til kompensasjon for merverdiavgift har vært høyere enn anslått, jf. omtale ovenfor. Det foreslås å øke bevilgningen til private og ideelle organisasjoner med 90 mill. kroner sammenlignet med Saldert budsjett 2017. I økningen er det medregnet at ordningen foreslås utvidet for friskoler med voksne uten rett til videregående opplæring, jf. Prop. 130 LS (2016–2017) *Endringer i skatte-, avgifts- og tollavgivninga.*

Kap. 1633 Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift

Post 01 Driftsutgifter, overslagsbevilgning

Med virkning fra 1. januar 2015 ble det innført en ordning med nettoføring av merverdiavgift i ordinære statlige forvaltningsorgan. Nettoføringsordningen innebærer at forvaltningsorganene som er inkludert i ordningen, ikke belastes merverdiavgift for utgifter på postene 01–49 i sine budsjetter og regnskaper, men kan føre utgiftene til merverdiavgift på et sentralt kapittel for merverdiavgift under Finansdepartementet (kap. 1633, post 01). Det er usikkerhet knyttet til bevilgningsbehovet på posten. På bakgrunn av regnskapstall og forventet utvikling foreslås bevilgningen på posten økt med 400 mill. kroner.

Kap. 1651 Statsgjeld, avdrag og innløsning*Post 98 Avdrag på innenlandsk statsgjeld, overslagsbevilgning*

Bevilgningen foreslås redusert med 12 248 mill. kroner. Reduksjonen skyldes at deler av lån med forfall i 2017 ble innfridd for sent i 2016 til å bli tatt hensyn til i budsjettforslaget for 2017.

Kap. 1670 Avsetninger til Den nordiske investeringsbank*Post 90 Innbetalt grunnkapital*

Det er i Saldert budsjett 2017 bevilget 119,8 mill. kroner til innbetaling av grunnkapital for Den nordiske investeringsbanken. I februar 2017 ble det betalt inn et beløp til grunnkapital på 114,6 mill. kroner, som er 5,2 mill. kroner lavere enn bevilgningen. Forskjellen skyldes en lavere eurokurs enn ventet.

Det foreslås at bevilgningen på posten reduseres med 5,2 mill. kroner.

Kap. 2309 Tilfeldige utgifter*Post 01 Driftsutgifter*

Bevilgningen på kap. 2309, post 01 er motpost til tilleggsbevilgninger til blant annet forhandlinger hvor staten er part, herunder til lønnsoppgjøret for statsansatte og takstforhandlinger for privatpraktiserende leger, fysioterapeuter og psykologer, og til uforutsette utgifter.

Bevilgningsbehovet til inntektsoppgjør mv. er usikkert og avhenger av utfallet av lønnsforhandlingene. I lys av at lønnsvekstanslaget for 2017 nå er lavere enn lagt til grunn i Saldert budsjett 2017, foreslås bevilgningen på kap. 2309, post 01 redusert med 240 mill. kroner.

Kap. 4602 Finanstilsynet*Post 03 Saksbehandlingsgebyr*

Med endring av Finanstilsynets regler for utlikning fra 1. januar 2016, åpnes det i forskriftene for å kreve gebyr for behandling av konsesjoner for å drive virksomhet som betalingsforetak. Det ble i 2016 betalt inn totalt 0,5 mill. kroner for 17 saker. Inntektene ble i 2016 ført under kap. 5580 Sektoravgifter under Finansdepartementet, post 70 Finanstilsynet, bidrag fra tilsynsenhetene. Det foreslås at gebyrer for behandling av konse-

sjoner samles med prospektkontrollgebyrer på kap. 4602, post 03, og at posten gis ny betegnelse.

Det foreslås at bevilgningen på kap. 4602, post 03 økes med 0,5 mill. kroner. Posten hadde tidligere betegnelsen Prospektkontrollgebyrer.

Kap. 5309 Tilfeldige inntekter*Post 29 Ymse*

På dette kapitlet inntektsføres uforutsette inntekter det ikke er naturlig å føre under andre kapitler. I Saldert budsjett 2017 er det på kap. 5309, post 29 bevilget 150 mill. kroner. Blant annet i lys av regnskapsførte inntekter i første kvartal 2017 foreslås bevilgningen økt med 200 mill. kroner.

Kap. 5351 Overføring fra Norges Bank*Post 85 Overføring*

Det er i Saldert budsjett 2017 anslått 17 700 mill. kroner i overføring fra Norges Bank. Norges Banks representantskap fastsatte i årsregnskapet at overført beløp til kap. 5351, post 85 vil være 17 726 mill. kroner. Bevilgningen foreslås derfor økt med 26 mill. kroner.

Kap. 5491 Avskrivning på statens kapital i statens forretningsdrift*Post 30 Avskrivninger*

På denne posten inntektsføres summen av avskrivninger på statens kapital som bevilges på underpost 3 i statens forretningsdrift (kap. 2445–2490). På bakgrunn av endringer på disse underpostene foreslås bevilgningen på kap. 5491, post 30 økt med 83,5 mill. kroner.

Kap. 5501 Skatter på formue og inntekt*Post 70 Trinnskatt, formuesskatt mv.*

Det vises til forslag om å innføre en ny ordning for skattefavisert individuell sparing til pensjon. Se omtale i Prop. 130 LS (2016–2017) *Endringer i skatte-, avgifts- og tollavgivinga* punkt 3.1.

Det vises også til forslag om å heve maksimalt fradrag for skattefavisert pensjonssparing for selvstendig næringsdrivende. Se omtale i Prop. 130 LS (2016–2017) *Endringer i skatte-, avgifts- og tollavgivinga* punkt 3.2.

Bevilgningen foreslås på denne bakgrunn redusert med 21 mill. kroner.

Post 72 Fellesskatt

Det vises til forslag om å innføre en ny ordning for skattefavorisert individuell sparing til pensjon. Se omtale i Prop. 130 LS (2016–2017) *Endringer i skatte-, avgifts- og tollovgivinga* punkt 3.1.

Det vises også til forslag om å heve maksimalt fradrag for skattefavorisert pensjonssparing for selvstendig næringsdrivende. Se omtale i Prop. 130 LS (2016–2017) *Endringer i skatte-, avgifts- og tollovgivinga* punkt 3.2.

Det vises videre til forslag om skattelettelser for pensjonister. Se omtale i Prop. 130 LS (2016–2017) *Endringer i skatte-, avgifts- og tollovgivinga* kapittel 4.

Bevilgningen foreslås på denne bakgrunn redusert med 112 mill. kroner.

Deler av skattelettelsene berører kommunesektoren. Skatteinntektene til kommunesektoren anslås å bli redusert med 162 mill. kroner som følge av skatteopplegget i revidert nasjonalbudsjett, fordelt med 132 mill. kroner for kommunene og 30 mill. kroner for fylkeskommunene. Kommunesektoren foreslås kompensert med tilsvarende økning i innbyggertilskuddet til kommuner og fylkeskommuner.

2.14 Forsvarsdepartementet

Kap. 1700 Forsvarsdepartementet

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen foreslås økt med 5,6 mill. kroner knyttet til omdisponering av kompensasjon for pensjonspremie fra Forsvaret til Forsvarsdepartementet, jf. omtale under kap. 1720, post 01.

Program Space skal bidra til at Forsvarets behov for satellittbaserte tjenester dekkes mer effektivt. Videre har programmet til hensikt å etablere klare roller og ansvarsforhold for forsvarssektorens romvirksomhet. Det foreslås å øke bevilgningen med 5,5 mill. kroner knyttet til oppstart av *Program Space* mot en tilsvarende reduksjon på kap. 1760, post 45.

Videre foreslås bevilgningen økt med 4,0 mill. kroner knyttet til leverte internrevisjonstjenester og forvaltning av varslingskanalen til Forsvarsmateriell. Utgiftene til internrevisjonstjenester og forvaltning var tidligere bevilget på Forsvarsmateriells eget budsjett. Ansvar for forvaltningsrevisjon og varslingskanalen er nå flyttet til Forsvarsdepartementet. Forslaget til bevilgningsøkning motsvares av et tilsvarende forslag til bevilgningsreduksjon på kap. 1760, post 01.

Bevilgningen foreslås økt med 3,0 mill. kroner knyttet til overføring av Forsvarets havarikommisjon fra Forsvaret til Forsvarsdepartementet fra 1. juli 2017. Enheten består av fire årsverk, og søker å finne bakgrunnen for ulykker i Forsvaret. Enheten ble opprettet i samsvar med lov om undersøkelser av ulykker og hendelser i Forsvaret, lovvedtak 8 (2016–2017), jf. behandlingen av Innst. 56 L (2016–2017) til Prop. 150 L (2015–2016). Økningen motsvares av tilsvarende bevilgningsreduksjon på kap. 1725, post 01.

Bevilgningen foreslås økt med 2,9 mill. kroner til gjennomføring av nye grunnlagsstudier vedrørende objektsikkerhet og sikring av skjermingsverdige objekter i 2017 mot en tilsvarende reduksjon på kap. 1700, post 71.

Bevilgningen foreslås økt med 2,1 mill. kroner til konsulentstøtte i forbindelse med nedsalg av aksjer i statsaksjeselskapet AIM Norway. Økningene motsvares av en tilsvarende bevilgningsreduksjon på kap. 1760, post 01.

Bevilgningen foreslås økt med 1,4 mill. kroner knyttet til økt behov i forbindelse med etablering av Forsvarets materielltilsyn, mot en tilsvarende reduksjon på kap. 1725, post 01.

Bevilgningen foreslås økt med 1,3 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon på kap. 1760, post 01. Økningen er knyttet til høyere husleie som følge av at den norske delegasjonen i NATO skal flytte inn i nytt hovedkvarter i Brussel i løpet av 2017.

Bevilgningen foreslås økt med 0,8 mill. kroner knyttet til oppjustering av stillingsnivået i Senter for integritet i forsvarssektoren. En tidligere sekretærstilling er nå omgjort til en saksbehandlingstilling. Økningen motsvares av en tilsvarende bevilgningsreduksjon på kap. 1760, post 01.

Bevilgningen foreslås økt med 0,8 mill. kroner knyttet til at Forsvarsdepartementets internrevisjon har overtatt forvaltningen av Forsvarsbyggs varslingskanal. Økningen motsvares av en tilsvarende reduksjon på kap. 1710, post 01. Bevilgningen foreslås økt med 0,3 mill. kroner knyttet til teknisk drift av BUDMOD B, som er et hovedverktøy for regjeringens utarbeidelse av statsbudsjettet. Budsjettapplikasjonen skal flyttes til Forsvarsdepartementet fra Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon. Bevilgningen på Kommunal- og moderniseringsdepartementets kap. 510, post 01 foreslås redusert med et tilsvarende beløp.

Bevilgningen foreslås redusert med 7,2 mill. kroner knyttet til effektiviseringstiltak, jf. omtale under kap. 1760, post 01. Bevilgningen foreslås videre redusert med 2,0 mill. kroner knyttet til

overføring av ett årsverk fra støtteelementet i militærmissjonen i Brussel for opprettelse av et støtteelement ved *Supreme Headquarters Allied Powers Europe* i Mons i Belgia. Reduksjonen motsvares av en tilsvarende bevilgningsøkning på kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 1,1 mill. kroner knyttet til etablering av en seksjon i HR-avdelingen i forsvarsstaben i forbindelse med utdanningsreformen, jf. omtale under kap. 1725, post 01. Videre foreslås bevilgningen redusert med 0,8 mill. kroner knyttet til ny klareringsmyndighetsstruktur i forsvarssektoren, jf. omtale under kap. 1725, post 01.

Samlet foreslås bevilgningen på posten økt med 16,6 mill. kroner.

Post 43 Til disposisjon for Forsvarsdepartementet, kan overføres

Det foreslås å redusere bevilgningen med 3,1 mill. kroner mot en tilsvarende økning på kap. 1795, post 01 knyttet til gjenåpning og drift av Forsvarets flysamling på Gardermoen.

Post 71 Overføringer til andre, kan overføres

Bevilgningen foreslås redusert med 2,9 mill. kroner grunnet færre søknader om støtte enn tidligere antatt. Reduksjonen motsvares av en tilsvarende økning på kap. 1700, post 01, knyttet til avtale om grunnlagsstudier vedrørende objektsikkerhet og sikring av skjermingsverdige objekter.

Kap. 1710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg

Post 01 Driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen foreslås redusert med 4,3 mill. kroner mot en tilsvarende økning på kap. 1725, post 01 knyttet til etablering av ny klareringsmyndighetsstruktur i forsvarssektoren. Bevilgningen foreslås videre redusert med 0,8 mill. kroner knyttet til at Forsvarsdepartementets internrevisjon ivaretar forvaltningen av varslingskanalen på vegne av Forsvarsbygg. Reduksjonen motsvares av en tilsvarende økning på kap. 1700, post 01.

Samlet foreslås bevilgningen på posten redusert med 5,1 mill. kroner.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres, kan nyttes under kap. 1760, post 45

Fornyelsen av IKT-strukturen på Ørland flystasjon er delt i to prosjekter: ett prosjekt knyttet til

eiendom, bygg og anlegg på kap. 1710, post 45, og ett prosjekt knyttet til materiell på kap. 1760, post 45. Det er hensiktsmessig å samle prosjektering og gjennomføring av disse to prosjektene i ett prosjekt for å gi enhetlig styring, samt lavere totale prosjekterings- og gjennomføringskostnader. Det foreslås derfor å øke bevilgningen på kap. 1710, post 45 med 13,0 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon på kap. 1760, post 45.

Kap. 4710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg

Post 47 Salg av eiendom

Bevilgningen på posten foreslås økt med til sammen 360,6 mill. kroner, hovedsakelig knyttet til forventede salgsinntekter fra kontorkomplekset i Myntgata 2 i Oslo. Det er tidligere lagt til grunn at salget ville bli gjennomført i 2019. På grunn av salgsobjektets beliggenhet har det vært nødvendig å gjennomføre en risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) før avhendingen ble gjennomført. Prosessen med ROS-analysen viste seg å tilate en raskere oppstart av salgsprosessen enn forventet. Inntektsøkningen benyttes til delvis dekning av merutgiftene på kap. 1792, post 01 (100 mill. kroner), og en foreslått økning på kap. 1760, post 45 (260,6 mill. kroner).

Kap. 1720 Felles ledelse og kommandoapparat

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 112,8 mill. kroner grunnet uforutsette behov. Bevilgningsøkningen dekkes inn gjennom bevilgningsreduksjoner på kap. 1725, post 01 (63,2 mill. kroner), kap. 1731, post 01 (28,8 mill. kroner) og kap. 1734, post 01 (20,8 mill. kroner), hvor det er tilsvarende mindrebehov.

Fra og med 1. januar 2017 ble det innført en forenklet modell for pensjonspremiebetaling for statlige virksomheter med en fast premiesats på 14 pst. (12 pst. arbeidsgiverandel og 2 pst. medlemsandel av lønnsgrunnlaget). Tiltaket gjaldt de fleste statlige virksomheter som tidligere ikke betalte pensjonspremie til Statens pensjonskasse (SPK). Virksomhetene ble kompensert for økte anslåtte utgifter til pensjonspremie, jf. Prop. 1 S (2016–2017) for Arbeids- og sosialdepartementet og Gul bok for 2017. Samlet kompensasjon utgjorde i overkant av 7,4 mrd. kroner. Kompensasjonen baserte seg på lønnsgrunnlaget fra april

2016, justert for kjente relevante forhold, herunder omorganiseringer. Basert på oppdaterte anslag for lønnsgrunnlaget per januar 2017 fra SPK, foreslår regjeringen enkelte justeringer av kompensasjonen.

Det foreslås å øke bevilgningen med 99,0 mill. kroner knyttet til høyere utgifter til pensjonspremie enn forutsatt i saldert budsjett. Dette inkluderer også en reduksjon av utgiftene på 15 mill. kroner knyttet til at Forsvarsstaben ble overkompensert ved innføringen av premiebetalingen. Omdisponeringen av pensjonspremie kommer som en følge av organisatoriske endringer sammenlignet med det som ble tidligere ble lagt til grunn, samt høyere utgifter til pensjonspremie på enkelte kapitler enn forutsatt i saldert budsjett. Samtidig har flere kapitler blitt tilført for lav kompensasjon til pensjon. De foreslåtte justeringene av fordelingen av midler til kompensasjon knyttet til pensjonspremie gjør at alle kapitler og poster i budsjettet er i samsvar med det beregnede behovet.

Flere kapitler og poster berøres av endringene i kompensasjon til pensjonspremie. I tillegg til at kap. 1720, post 01 foreslås økt med 99,0 mill. kroner, foreslås det bevilgningsøkninger på kap. 1700, post 01 (5,6 mill. kroner), kap. 1735, post 01 (12,3 mill. kroner), kap. 1760, post 01 (71,1 mill. kroner) og kap. 1792, post 01 (1,9 mill. kroner). Samtidig foreslås det bevilgningsreduksjoner på kap. 1725, post 01 (72,0 mill. kroner), kap. 1731, post 01 (14,6 mill. kroner), kap. 1732, post 01 (1,4 mill. kroner), kap. 1733, post 01 (11,4 mill. kroner), kap. 1734, post 01 (1,2 mill. kroner), kap. 1740, post 01 (93,0 mill. kroner), kap. 1790, post 01 (8,9 mill. kroner) og kap. 1795, post 01 (2,4 mill. kroner).

Bevilgningen foreslås økt med 56,6 mill. kroner knyttet til overføring av en enhet for støttevirksomhet på Bodø flystasjon til Forsvarets operative hovedkvarter. Denne bevilgningsøkningen er en følge av at Forsvarets operative hovedkvarter overtar en baseskvadron fra Luftforsvaret. Baseskvadronens oppgave er styrkeproduksjon, soldatadministrasjon, vakt og sikring, transport, velferd, idrett og forpleining. Økningen motsvares av en tilsvarende reduksjon på kap. 1733, post 01.

Bevilgningen foreslås videre økt med 40,0 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon på kap. 1732, post 01.

Det foreslås å øke bevilgningen med 21,7 mill. kroner knyttet til omstilling innenfor HR-området. Blant annet er administrativ foresatt avdeling, dvs. avdelingen som ivaretar personell som gjør tjeneste i utenlandsoperasjoner, flyttet fra Hæren til

Forsvarets personell- og vernepliktssenter på kap. 1720, post 01. Økningene på kap. 1720, post 01 er knyttet til bevilgningsreduksjon på kap. 1731, post 01 (25,4 mill. kroner), og på kap. 1740, post 01 (3,7 mill. kroner), og kap. 1760, post 01 (2,5 mill. kroner). De to sistnevnte bevilgningsreduksjonene gjelder reduksjon i stillinger gjennom HR-omstillingen. Omstillingen innenfor HR-området har medført en frigjøring av midler knyttet til stillinger. HR-omstillingen medfører flytting av stillinger til andre avdelinger og det foreslås derfor også bevilgningsøkninger på kap. 1725, post 01 (2,5 mill. kroner), kap. 1733, post 01 (0,7 mill. kroner), og kap. 1734, post 01 (6,7 mill. kroner).

Forsvaret har overtatt ansvaret for renholdstjenesten fra Forsvarsbygg. Dette har medført innsparinger på totalt 17,2 mill. kroner fordelt på flere budsjettposter under Forsvarsdepartementet: kap. 1725, post 01 (1,0 mill. kroner), kap. 1731, post 01 (7,3 mill. kroner), kap. 1732, post 01 (2,5 mill. kroner), kap. 1733, post 01 (3,6 mill. kroner), kap. 1734, post 01 (1,6 mill. kroner), kap. 1740, post 01 (0,5 mill. kroner), kap. 1790, post 01 (0,1 mill. kroner), fra kap. 1791, post 01 (0,1 mill. kroner), og fra kap. 1795, post 01 (0,5 mill. kroner). Bevilgningen på 1720, post 01 foreslås økt med 17,2 mill. kroner.

Bevilgningen foreslås økt med 13,4 mill. kroner knyttet nødvendig gjenanskaffelse av varer som er benyttet i forbindelse med alliert trening og øving i Norge. Salgsinntektene er omtalt under kap. 4720, post 01.

Videre foreslås bevilgningen økt med 10,3 mill. kroner forbundet med at HMS-seksjonen i Forsvarsstaben er flyttet til Forsvarets personell- og vernepliktssenter. Forslaget til bevilgningsøkning motsvares av et tilsvarende forslag til bevilgningsreduksjon på kap. 1725, post 01.

Utgifter til deltakelse i militær konkurranseidrett på internasjonalt nivå er redusert. Forsvaret har endret sin innretning av militær konkurranseidrett og avslutter satsingen innen orientering, ski og seiling. Dette medfører bevilgningsreduksjoner på til sammen 5,3 mill. kroner på kap. 1731, post 01 (0,6 mill. kroner), kap. 1732, post 01 (0,3 mill. kroner), kap. 1733, post 01 (1,1 mill. kroner), og kap. 1734, post 01 (3,3 mill. kroner). Bevilgningen på kap. 1720, post 01 økes tilsvarende, til høyere prioriterte formål.

Bevilgningen foreslås økt med 4,5 mill. kroner som følge av oppsigelse av befalets låneordning fra 31. desember 2016. Økningene motsvares av en tilsvarende bevilgningsreduksjon på kap. 1720, post 70.

Bevilgningen foreslås økt med 2,3 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon på kap. 1740, post 01.

Bevilgningen foreslås økt med 2,0 mill. kroner knyttet til overføring av ett årsverk fra støtteelementet i Brussel for opprettelse av et støtteelement ved Supreme Headquarters Allied Powers Europe. Økningen motsvares av en tilsvarende reduksjon på kap. 1700, post 01.

Videre foreslås bevilgningen økt med 1,5 mill. kroner knyttet til Forsvarsmateriells andel av utgiftene til basedrift på Kolsås. Økningen motsvares av en tilsvarende reduksjon på kap. 1760, post 01.

Bevilgningen foreslås økt med 1,2 mill. kroner knyttet til sentralisering av drift av alarmsentralen på Haakonsværn. Økningen motsvares av tilsvarende bevilgningsreduksjoner fra brukerne av alarmsentralen på kap. 1725, post 01 (0,1 mill. kroner), kap. 1731, post 01 (0,4 mill. kroner), kap. 1733, post 01 (0,3 mill. kroner), kap. 1734, post 01 (0,1 mill. kroner), og kap. 1740, post 01 (0,3 mill. kroner).

Bevilgningen foreslås økt med 1,1 mill. kroner knyttet til refusjon av utgifter fra forsvarsgrenene for utdanning av sykevoktere og soldatutdanning ved Forsvarets sanitet. Økningen motsvares av en tilsvarende reduksjon på kap. 1731, post 01 (0,7 mill. kroner), kap. 1732, post 01 (0,2 mill. kroner) og kap. 1733, post 01 (0,2 mill. kroner).

Bevilgningen foreslås økt med 1,0 mill. kroner forbundet med et nytt forskningsprosjekt om norske militære styrkebidrag på Balkan. Økningene motsvares av en tilsvarende bevilgningsreduksjon på kap. 1725, post 01.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 198,9 mill. kroner som følge av fordeling av midler til gjennomføring av fellesøvelser i 2017. Midlene dekker øvingsutgifter inkludert variable tillegg, drivstoff, vedlikehold, transport, reiser osv. I saldert budsjett er midlene til gjennomføring av fellesøvelser samlet på kap. 1720, post 01. De enkelte forsvarsgreners deltakelse på øvelsene klarlegges gjennom forsvarssjefens øvingsprogram. Forslaget til bevilgningsreduksjon motsvares av et tilsvarende forslag til bevilgningsøkning på kap. 1725, post 01 (0,8 mill. kroner), kap. 1731, post 01 (85,1 mill. kroner), kap. 1732, post 01 (23,2 mill. kroner), kap. 1733, post 01 (34,0 mill. kroner), kap. 1734, post 01 (19,5 mill. kroner), kap. 1735, post 01 (0,8 mill. kroner), og kap. 1740, post 01 (35,5 mill. kroner).

Utgifter til beredskapslagene for reservedeler og forsyninger bevilges på kap. 1740, post 01, jf. omtale under dette kapitlet. Bevilgningen på

kap. 1720, post 01 foreslås derfor redusert med 37,8 mill. kroner knyttet til økt anskaffelse av reservedeler.

Bevilgningen foreslås redusert med 29,5 mill. kroner knyttet til oppbygning av nødvendige beredskapslager til dedikerte NATO Response Force-styrker fra Hæren.

Videre foreslås bevilgningen redusert med 29,0 mill. kroner mot en tilsvarende økning på kap. 1733, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 19,4 mill. kroner som følge av organisatoriske endringer som berører kap. 1720, post 01 og kap. 1725, post 01, jf. omtale under kap. 1725, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 17,6 mill. kroner knyttet til Hærens bidrag i *Very High Readiness Joint Task Force Land* (VJTFL) for 2017. Reduksjonen motsvares av en tilsvarende økning på kap. 1731, post 01, og gjelder to prosjekter. Hæren skal i 2017 deployere en mekanisert kompanistridsgruppe til Litauen som del av NATOs forsterkede nærvær i Baltikum og Polen, og dette øker utgiftene med 10,3 mill. kroner. Videre foreslås det å øke utgiftene med 7,3 mill. kroner til forberedelser og planlegging av Hærens bidrag i VJTFL i 2019. Bakgrunnen er at forberedelser og planlegging av Hærens styrkebidrag til deltakelse i VJTFL for 2019 foregår i 2017.

Bevilgningen foreslås redusert med 16,4 mill. kroner som inndekning for merutgifter til rettighetsreiser, jf. omtale under kap. 1740, post 01.

Videre foreslås bevilgningen redusert med 16,2 mill. kroner forbundet med forsyning og leie av EBA som benyttes til trening og øvelser. Midlene ble i Saldert budsjett 2017 bevilget på kap. 1720, post 01. I etterkant er det foretatt en ny gjennomgang av behovene. Forslaget til bevilgningsreduksjon motsvares av tilsvarende forslag om bevilgningsøkninger på flere kapitler og poster: kap. 1731, post 01 (0,9 mill. kroner), kap. 1732, post 01 (0,1 mill. kroner), kap. 1733, post 01 (9,2 mill. kroner), kap. 1734, post 01 (2,8 mill. kroner), og kap. 1740, post 01 (3,2 mill. kroner).

Bevilgningen foreslås redusert med 10,6 mill. kroner knyttet til leveranseavtale, reiser og kompetanseheving innenfor de IKT-systemene som forvaltes av Forsvarsmateriell, jf. omtale under kap. 1760, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 7,0 mill. kroner knyttet til justering av kapitalelementet, jf. omtale under kap. 1795, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 4,9 mill. kroner knyttet til økt behov for kurs og utdanning for Alliert kompetansesenter for operasjoner under vinterforhold på kap. 1731, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 4,2 mill. kroner mot en tilsvarende økning på kap. 1725, post 01 forbundet med et behov for å øke kapasiteten ved Forsvarets sikkerhetsavdeling.

Bevilgningen foreslås redusert med 3,8 mill. kroner knyttet til effektiviseringstiltak, jf. omtale under kap. 1760, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 3,3 mill. kroner til videreføring av prosjekt ved Forsvarets kompetansesenter for objektsikkerhet, jf. omtale under kap. 1731, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 1,7 mill. kroner knyttet til PhD-stipendiater ved Krigsskolen og Forsvarets etterretningshøgskole. Reduksjonen motsvares av en tilsvarende økning på kap. 1731, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 1,2 mill. kroner som følge av at utgiftene til den sentraliserte av anskaffelsesfunksjonen blir lavere enn forventet. Forslaget til bevilgningsreduksjon motsvares av et tilsvarende forslag til bevilgningsøkning på kap. 1734, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 1,1 mill. kroner mot en tilsvarende økning på kap. 1725, post 01 knyttet til sentralisering av utlysning av sivile stillinger, jf. omtale under kap. 1725, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 0,4 mill. kroner knyttet til effektivisering innenfor området administrative kjøretøy, jf. omtale under kap. 1740, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 0,3 mill. kroner knyttet til tilleggsutgifter for vedlikehold ved FLOs verksteder, jf. omtale under kap. 1740, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 0,1 mill. kroner forbundet med reovering av inventar for gjenbruk. Dette motsvares av en tilsvarende økning på kap. 1740, post 01.

Samlet foreslås bevilgningen på posten redusert med 13,6 mill. kroner.

Post 70 Renter låneordning

Bevilgningen foreslås redusert med 4,5 mill. kroner som følge av at befalets låneordning i sin helhet er avvirket fra 31. desember 2016. Forslaget til bevilgningsreduksjon motsvares av et tilsvarende forslag til bevilgningsøkning på kap. 1720, post 01.

Kap. 4720 Felles ledelse og kommandoapparat

Post 01 Driftsinntekter

Bevilgningen foreslås økt med 14 mill. kroner i forbindelse med inntekter fra allierte knyttet til alliert trening og øving i Norge. Inntektene fra allierte har en tilsvarende utgift. Bevilgningen foreslås videre økt med 2,5 mill. kroner knyttet til inntekter fra Forsvarets forskningsinstitutt for utlegg for prosjektoffiser i forbindelse med materiellanskaffelser til spesialstyrkene. Bevilgningen foreslås redusert med 3,1 mill. kroner knyttet til forventet lavere inntekt ved Forsvarets etterretningshøgskole enn tidligere forutsatt.

Samlet foreslås bevilgningen på posten økt med 13,4 mill. kroner. Inntektsøkningen utgjør inndekking for en tilsvarende økning av utgiftene jf. omtalen under kap. 1720, post 01.

Kap. 1723 Nasjonal sikkerhetsmyndighet

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen foreslås redusert med 1,5 mill. kroner mot en tilsvarende økning på kap. 1725, post 01 knyttet til etablering av ny og sentralisert klareingsmyndighetsstruktur i forsvarssektoren, jf. omtale under kap. 1725, post 01.

Kap. 1725 Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben

Post 01 Driftsutgifter

I forbindelse med opprettelsen av Forsvarets fellestjenester ble driftsmidlene feilaktig budsjettert på kap. 1720, post 01. For å rette opp dette foreslås bevilgningen på kap. 1725, post 01 økt med 19,4 mill. kroner, mot en tilsvarende reduksjon på kap. 1720, post 01.

Bevilgningen foreslås økt med 14,5 mill. kroner som følge av overføring av staben ved Forsvarets avdeling for kultur og tradisjon (FAKT) til staben ved Forsvarets fellestjenester (FFT). I forbindelse med opprettelsen av FFT i 2017 ble utgiftene til staben ved FAKT bevilget på kap. 1795, post 01. Bevilgningen på kap. 1725, post 01 foreslås derfor økt med dette beløpet mot en tilsvarende reduksjon på kap. 1795, post 01.

Bevilgningen foreslås økt med 6,6 mill. kroner knyttet til ny klareringsmyndighetsstruktur i forsvarssektoren. Klareringsmyndighetsstrukturen i forsvarssektoren er endret og i sin helhet flyttet til Forsvarets sikkerhetsavdeling. Denne enheten

foretar sikkerhetsklareringer av personell i forsvarssektoren. Økningen motsvares av bevilgningsreduksjoner på kap. 1700, post 01 (0,8 mill. kroner), kap. 1710, post 01 (4,3 mill. kroner) og kap. 1723, post 01 (1,5 mill. kroner).

Bevilgningen foreslås økt med 4,9 mill. kroner knyttet til sentralisering av utlysning av sivile stillinger. Økningen motsvares av tilsvarende reduksjoner på flere kapitler og poster: kap. 1720, post 01 (1,1 mill. kroner), kap. 1731, post 01 (0,8 mill. kroner), kap. 1732, post 01 (0,3 mill. kroner), kap. 1733, post 01 (0,6 mill. kroner), kap. 1734, post 01 (0,2 mill. kroner), kap. 1740, post 01 (1,8 mill. kroner), kap. 1760, post 01 (0,1 mill. kroner) og kap. 1795, post 01 (0,1 mill. kroner).

Bevilgningen foreslås økt med 4,2 mill. kroner grunnet behov for økt kapasitet til sikkerhetsklarering ved Forsvarets sikkerhetsavdeling. Bevilgningsøkningen motsvares av en tilsvarende reduksjon på kap. 1720, post 01.

Bevilgningen foreslås økt med 3,0 mill. kroner knyttet til etablering av en seksjon i HR-avdelingen i Forsvarsstaben i forbindelse med utdanningsreformen. Utdanningsreformen er en struktur- og kvalitetsreform der hensikten er å skape bedre forutsetninger for kvalitet i utdanningen i Forsvaret og samtidig redusere utgifter. Økningen motsvares av tilsvarende reduksjoner på kap. 1700, post 01 (1,1 mill. kroner) og kap. 1760, post 45 (1,9 mill. kroner).

Videre foreslås bevilgningen økt med 2,5 mill. kroner forbundet med omstilling innenfor HR-området, jf. omtale under kap. 1720, post 01.

Bevilgningen foreslås økt med 0,8 mill. kroner som følge av deltakelse i fellesoperative arenaer (fellesøvelser) i 2017, jf. omtale under kap. 1720, post 01.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 72,0 mill. kroner som følge av lavere utgifter til pensjonspremie enn forutsatt i saldert budsjett, jf. omtale under kap. 1720, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 63,2 mill. kroner til dekning av merbehov på andre kapitler som følge av endret prioritering, jf. omtale under kap. 1720, post 01.

Videre foreslås bevilgningen redusert med 10,3 mill. kroner forbundet med at HMS-seksjonen i Forsvarsstaben på kap. 1725, post 01 er flyttet til Forsvarets personell- og vernepliktsenter. Forslaget til bevilgningsreduksjon motsvares av et tilsvarende forslag til bevilgningsøkning på kap. 1720, post 01.

Videre foreslås bevilgningen redusert med 6,6 mill. kroner som følge av en tilsvarende reduksjon av inntekter som følge av lavere husleieinntekter

enn forutsatt i budsjettet, jf. omtale under kap. 4725, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 5,7 mill. kroner knyttet til justering av kapitalelementet, jf. nærmere omtale under kap. 1795, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 3,0 mill. kroner knyttet til overføring av Forsvarets havarikommissjon fra Forsvaret til Forsvarsdepartementet fra 1. juli 2017. Reduksjonen motsvares av en tilsvarende bevilgningsøkning på kap. 1700, post 01. Videre foreslås bevilgningen redusert med 1,4 mill. kroner knyttet til etablering av Forsvarets materielltilsyn, mot en tilsvarende økning på kap. 1700, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 1,0 mill. kroner som følge av effektivisering av renholdstjenesten, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Videre foreslås bevilgningen redusert med 1,0 mill. kroner forbundet med forskningsprosjekt om norske militære styrkebidrag på Balkan mot en tilsvarende økning på kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 0,1 mill. kroner knyttet til effektivisering innenfor området administrative kjøretøy, jf. omtale under kap. 1740, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 0,1 mill. kroner knyttet til drift av alarmsentralen på Haakonvern, jf. omtale under kap. 1720, post 01.

Samlet foreslås bevilgningen på posten redusert med 108,6 mill. kroner.

Kap. 4725 Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben

Post 01 Driftsinntekter

Bevilgningen foreslås redusert med 6,6 mill. kroner som følge av lavere husleieinntekter enn forutsatt i saldert budsjett. Inntektsøkningen utgjør inndekking for en tilsvarende økning av utgiftene, jf. omtalen under kap. 1725, post 01.

Kap. 1731 Hæren

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen foreslås økt med 85,1 mill. kroner som følge av deltakelse i fellesoperative arenaer (fellesøvelser) i 2017, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås økt med 30,0 mill. kroner knyttet til økte utgifter til drift av Hærens messer og verksteder samt refunderte utgifter fra Forsvarsbygg. Utgiftsøkningen dekkes inn av en tilsvarende inntektsøkning, jf. omtale under kap. 4731, post 01. Videre foreslås bevilgningen økt med 17,6 mill. kroner knyttet til Hærens bidrag i VJTF, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Hæren

skal i 2017 deployere en mekanisert kompanistridsgruppe til Litauen som del av NATOs forsterkede nærvær i Baltikum og Polen. Deler av utgiftsøkningen går til forberedelser og planlegging av Hærens bidrag i VJTF for 2019.

Bevilgningen foreslås økt med 11,5 mill. kroner til videreføring av prosjekt Forsvarets kompetansesenter for objektsikkerhet. Forsvarets kompetansesenter for objektsikkerhet er etablert for å samordne og utarbeide ensartede systemer for å sikre Forsvarets verdier og objekter. Kompetansesenteret utøver fagansvaret innenfor objektsikkerhet i Forsvaret. Økningen motsvares av tilsvarende reduksjoner på flere kapitler og poster: 1720, post 01 (3,3 mill. kroner), kap. 1732, post 01 (2,0 mill. kroner), kap. 1733, post 01 (4,1 mill. kroner), kap. 1734, post 01 (0,9 mill. kroner) og kap. 1740, post 01 (1,2 mill. kroner).

Det foreslås å øke bevilgningen med 4,9 mill. kroner knyttet kurs og utdanning i forbindelse med Forsvarets vinterskole (FVS). Merbehovet oppstår som følge av at FVS har gjennomført utdanningskurs for utenlandske enheter som ønsker å trene i Norge. Midlene er forutsatt dekket av Forsvarets operative hovedkvarter og motsvares av en tilsvarende bevilgningsreduksjon på kap. 1720, post 01. Videre foreslås bevilgningen økt med 1,7 mill. kroner knyttet til PhD-stipendiat ved Krigsskolen og Forsvarets etterretningshøgskole. Økningene motsvares av en tilsvarende reduksjon på kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås økt med 0,9 mill. kroner for utgifter til leie av EBA som kun benyttes til trening og øvelser, jf. omtale under kap. 1720, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 28,8 mill. kroner som inndekking for andre prioriterte formål, jf. tilsvarende reduksjon på kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 25,4 mill. kroner som følge av innsparinger forbundet med effektivisering og omstilling innenfor HR-området, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 14,6 mill. kroner som følge av lavere utgifter til pensjonspremie enn forutsatt i saldert budsjett, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 9,4 mill. kroner til deployering av en kompanistridsgruppe til Baltikum og Polen mot en tilsvarende økning på kap. 1792, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 7,3 mill. kroner som følge av effektivisering av renholdstjenesten, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 2,8 mill. kroner knyttet til justering av kapitalelementet, jf. omtale under kap. 1795, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 0,9 mill. kroner knyttet til tilleggsutgifter for vedlikehold ved FLOs verksteder, jf. omtale under kap. 1740, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 0,8 mill. kroner knyttet til sentralisering av utlysning av sivile stillinger, jf. omtale under kap. 1725, post 01. Videre foreslås bevilgningen redusert med 0,8 mill. kroner knyttet til kompetanse og aktivitet innen ytreballistikk ved Forsvarets forskningsinstitutt, jf. omtale under kap. 1760, post 45.

Bevilgningen foreslås redusert med 0,7 mill. kroner knyttet til utdanning av sykevoktere og soldater ved Forsvarets sanitet, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 0,6 mill. kroner knyttet til at utgifter til deltakelse i militær konkurranseidrett på internasjonalt nivå er redusert, og midlene fordeles til høyere prioritert virksomhet, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 0,4 mill. kroner knyttet til effektivisering innenfor området administrative kjøretøy, jf. omtale under kap. 1740, post 01. I tillegg foreslås bevilgningen redusert med 0,4 mill. kroner knyttet til drift av alarmsentralen på Haakonvern, jf. omtale under kap. 1720, post 01.

Samlet foreslås bevilgningen på posten økt med 58,8 mill. kroner.

Kap. 4731 Hæren

Post 01 Driftsinntekter

Det foreslås å øke bevilgningen med til sammen 30,0 mill. kroner, hvorav 21,0 mill. kroner er knyttet til inntekter fra Hærens messer, 8,0 mill. kroner fra inntekter i forbindelse med oppdragsløsning for Forsvarsbygg og 1,0 mill. kroner er knyttet til Hærens verksteder. Inntektsøkningen utgjør inndekking for en tilsvarende økning av utgiftene, jf. omtalen under kap. 1731, post 01.

Kap. 1732 Sjøforsvaret

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen foreslås økt med 23,2 mill. kroner som følge av deltakelse i fellesoperative arenaer (fellesøvelser) i 2017, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås økt med 21,0 mill. kroner som følge av at NATO har økt aktivitetsnivået til flåtestyrken Standing NATO Maritime Group 1 for første halvår 2017. Økningen knyttes til den sikkerhetspolitiske situasjonen og merbehovet skyldes utvidet seilingsprogram. Forslaget til bevilgningsøkning motsvares av et tilsvarende

forslag til bevilgningsreduksjon på kap. 1760, post 45. Videre foreslås bevilgningen økt med 10,9 mill. kroner som følge av overføring av oppgaver og prosesser fra Kystvakten til Sjøforsvaret. Dette omfatter opprettelse og sentralisering av en personell- og kompetanseseksjon i Sjøforsvaret samt sentralisering av sanitetspersonell. Forslaget til økning motsvares av et tilsvarende forslag til bevilgningsreduksjon på kap. 1790, post 01. Bevilgningen foreslås økt med 1,7 mill. kroner knyttet til justering av kapitalelementet, jf. omtale under kap. 1795, post 01.

Bevilgningen foreslås økt med 1,4 mill. kroner knyttet til overtakelse av EBA fra Forsvarets spesialstyrker og FLO mot en tilsvarende bevilgningsreduksjon på kap. 1740, post 01. I tillegg foreslås bevilgningen økt med 0,1 mill. kroner for utgifter til forsyning og leie av EBA som benyttes til trening og øvelser, jf. tilsvarende reduksjon på kap. 1720, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 25,0 mill. kroner som følge av lavere bevilgningsbehov til vedlikehold av undervannsbåter. I tillegg foreslås bevilgningen redusert med 15,0 mill. kroner knyttet til redusert behov som følge av utsatt overtakelse av KNM Maud. Reduksjonen utgjør inndekning for en bevilgningsøkning på 40 mill. kroner på kap. 1720, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 10,0 mill. kroner som følge av effektiviseringstiltak, jf. omtale på kap. 1760, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 2,5 mill. kroner som følge av effektivisering av renholdstjenesten, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 2,0 mill. kroner knyttet til videreføring av prosjekt Forsvarets kompetansesenter for objektsikkerhet, jf. omtale under kap. 1731, post 01. Videre foreslås bevilgningen redusert med 1,4 mill. kroner som følge av lavere utgifter til pensjonspremie enn forutsatt på budsjetteringstidspunktet, jf. omtale under kap. 1720, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 0,8 mill. kroner knyttet til kompetanse og aktivitet innen ytreballistikk ved Forsvarets forskningsinstitutt, jf. omtale under kap. 1760, post 45. Bevilgningen foreslås også redusert med 0,3 mill. kroner som følge av at utgifter til deltakelse i militær konkurranseidrett på internasjonalt nivå er redusert, og midlene fordeles til høyere prioritert virksomhet, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 0,3 mill. kroner knyttet til sentralisering av utlysning av sivile stillinger, jf. omtale under kap. 1725, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 0,2 mill. kroner knyttet til utdanning av sykevoktere ved Forsvarets sanitet,

jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 0,1 mill. kroner knyttet til effektivisering innenfor administrative kjøretøy, jf. omtale under kap. 1740, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 0,1 mill. kroner knyttet til tilleggsutgifter for vedlikehold ved FLOs verksteder, jf. omtale under kap. 1740, post 01.

Samlet foreslås bevilgningen på posten økt med 0,6 mill. kroner.

Kap. 1733 Luftforsvaret

Post 01 Driftsutgifter

Luftforsvaret gjennomfører den operative testing og evaluering av kystvakt- og fregatthelikopter NH90. Det foreslås å øke bevilgningen med 96,3 mill. kroner til dette arbeidet. Forsinkelser av leveransene av NH90 til Kystvakten har medført høyere utgifter knyttet til operativ testing og evaluering av NH90 enn det som var forutsatt i saldert budsjett. Økningene motsvares av en tilsvarende bevilgningsreduksjon på kap. 1790, post 01. Bevilgningen foreslås økt med 34,0 mill. kroner knyttet til deltakelse i fellesoperative arenaer (fellesøvelser) i 2017, jf. omtale under kap. 1720, post 01.

Bevilgningen på posten foreslås økt med 29,0 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon på kap. 1720, post 01. Midlene nyttes til økte driftsbehov i Luftforsvaret.

Bevilgningen foreslås økt med 9,2 mill. kroner til forsyning og leie av EBA som benyttes til trening og øvelser, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Midlene er i saldert budsjett bevilget på kap. 1720, post 01, da det på budsjetteringstidspunktet var usikkert hvilken avdeling som skulle dekke utgiftene. Videre foreslås bevilgningen økt med 0,7 mill. kroner forbundet med omstilling innenfor HR-området, jf. omtale under kap. 1720, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 56,6 mill. kroner knyttet til overføring av en enhet for støttevirksomhet ved Bodø flystasjon til Forsvarets operative hovedkvarter, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 47,0 mill. kroner mot en tilsvarende økning på kap. 1740, post 01 til økt behov for kjøp av reservedeler og drivstoff. Bevilgningen foreslås redusert med 11,4 mill. kroner som følge av lavere utgifter til pensjonspremie enn forutsatt på budsjetteringstidspunktet, jf. omtale på kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 5,6 mill. kroner i forbindelse med reiser og systemforvaltning som gjennomføres av Forsvarsmateriell. Disse midlene er knyttet til kompetanseheving innen

IKT-systemer som Forsvarsmateriell forvalter. Forslaget til bevilgningsreduksjon motsvares av et tilsvarende forslag til bevilgningsøkning på kap. 1760, post 01. Bevilgningen foreslås videre redusert med 4,1 mill. kroner for videreføring av prosjekt Forsvarets kompetansesenter for objektsikkerhet, jf. omtale på kap. 1731, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 3,6 mill. kroner som følge av effektivisering av renholdstjenesten, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 2,1 mill. kroner knyttet til effektivisering innenfor området administrative kjøretøy, jf. omtale under kap. 1740, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 1,4 mill. kroner knyttet til vedlikeholdsutgifter ved Soma leir. Reduksjonen motsvares av en tilsvarende bevilgningsøkning på kap. 1734, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 1,1 mill. kroner knyttet til at utgifter til deltakelse i militær konkurranseidrett på internasjonalt nivå er redusert, og midlene fordeles til høyere prioritert virksomhet, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 0,8 mill. kroner knyttet til kompetanse og aktivitet innen ytreballistikk ved Forsvarets forskningsinstitutt, jf. omtale under kap. 1760, post 45. Videre foreslås bevilgningen redusert med 0,6 mill. kroner knyttet til sentralisering av utlysning av sivile stillinger, jf. omtale under kap. 1725, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 0,5 mill. kroner knyttet til justering av kapitalelementet, jf. omtale under kap. 1795, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 0,3 mill. kroner knyttet til drift av alarmsentralen på Haakonssvern, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 0,2 mill. kroner knyttet til utdanning av sykevoktere, jf. omtale under kap. 1720, post 01. I tillegg foreslås bevilgningen redusert med 0,1 mill. kroner knyttet til tilleggsutgifter for vedlikehold ved FLOs verksteder, jf. omtale under kap. 1740, post 01.

Samlet foreslås bevilgningen på posten økt med 34,0 mill. kroner.

Kap. 1734 Heimevernet

Post 01 Driftsutgifter

Det ble i 2016 etablert en prøveordning med en amerikansk rotasjonsstyrke på Værnes. Amerikanske styrker vil reetablere vinterkompetanse og styrke kriseberedskapen knyttet til forhåndslagrene i Norge. Videre ønsker allierte styrker å forsterke det bilaterale samarbeidet med norske styrker basert på gode erfaringer fra tidligere samar-

beid. Bevilgningen foreslås derfor økt med 21,5 mill. kroner for å dekke merutgifter knyttet til rotasjonsstyrken. Deler av utgiftsøkningen dekkes inn gjennom en reduksjon på kap. 1760, post 01.

Bevilgningen foreslås økt med 19,5 mill. kroner knyttet til deltakelse i fellesoperative arenaer (fellesøvelser) i 2017, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Videre foreslås bevilgningen økt med 6,7 mill. kroner forbundet med omstilling innenfor HR-området, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås økt med 2,8 mill. kroner for utgifter til forsyning og leie av EBA som benyttes til trening og øvelser, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås økt med 1,4 mill. kroner knyttet til vedlikeholdsutgifter ved Soma leir mot en tilsvarende reduksjon på kap. 1733, post 01. Bevilgningen foreslås økt med 1,2 mill. kroner som følge av en korrigering av nedtrekk knyttet til sentralisering av anskaffelser. Økningene motsvares av en tilsvarende bevilgningsreduksjon på kap. 1720, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 20,8 mill. kroner knyttet til endrede prioriteringer, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 3,3 mill. kroner knyttet til at utgifter til deltakelse i militær konkurranseidrett på internasjonalt nivå er redusert, og midlene fordeles til høyere prioritert virksomhet, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 2,0 mill. kroner knyttet til justering av kapitalelementet, jf. omtale under kap. 1795, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 1,6 mill. kroner som følge av effektivisering av renholdstjenesten, jf. omtale under kap. 1720, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 1,2 mill. kroner som følge av lavere utgifter til pensjonspremie enn forutsatt på budsjetteringstidspunktet, jf. omtale på kap. 1720, post 01. Videre foreslås bevilgningen redusert med 0,9 mill. kroner for videreføring av prosjekt Forsvarets kompetansesenter for objektsikkerhet, jf. omtale på kap. 1731, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 0,8 mill. kroner knyttet til tilleggsutgifter for vedlikehold ved FLOs verksteder, jf. omtale under kap. 1740, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 0,2 mill. kroner i forbindelse med sentralisering av utlysning av sivile stillinger, jf. omtale på kap. 1725, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 0,1 mill. kroner knyttet til drift av alarmsentralen på Haakonssvern, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 0,1 mill. kroner knyttet til effektivisering innenfor administrative kjøretøy, jf. omtale under kap. 1740, post 01.

Samlet foreslås bevilgningen på posten økt med 22,2 mill. kroner.

Kap. 1735 Etterretningstjenesten

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Det foreslås å øke bevilgningen med 12,3 mill. kroner som følge av høyere utgifter til pensjonspremie enn forutsatt på budsjetteringstidspunktet, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås økt med 7,0 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon på kap. 1760, post 45. Videre foreslås bevilgningen økt med 0,8 mill. kroner for deltagelse i fellesoperative arenaer (fellesøvelser) i 2017, jf. omtale under kap. 1720, post 01.

Samlet foreslås bevilgningen på posten økt med 20,1 mill. kroner.

Kap. 1740 Forsvarets logistikkorganisasjon

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen foreslås økt med 50,2 mill. kroner for å dekke merbehov til kjøp av reservedeler og drivstoff. Økningen motsvares av tilsvarende reduksjoner på kap. 1733, post 01 (47,0 mill. kroner), og kap. 1792, post 01 (3,2 mill. kroner).

Bevilgningen foreslås økt med 37,8 mill. kroner knyttet til styrking av FLO for økt anskaffelse av reservedeler. Videre er økningen i bevilgningen knyttet til styrking av FLOs anskaffelsesfunksjon for at den skal kunne omsette økte bevilgninger for anskaffelse av reservedeler som forutsatt i langtidsplanen. Økningen motsvares av en tilsvarende reduksjon på kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås i tillegg økt med 35,5 mill. kroner som følge av deltakelse i fellesoperative arenaer (fellesøvelser) i 2017, jf. omtale under kap. 1720, post 01.

Bevilgningen foreslås økt med 29,5 mill. kroner knyttet til oppbygging av nødvendige beredskapslagre til dedikerte NATO Response Force-styrker fra Hæren. Merbehovet er knyttet til oppbygging av nødvendige beredskapslagre innenfor teknisk materiell for å kunne stille Telemark bataljon klar til beredskap for NATO Response Force i 2018. Økningen motsvares av en tilsvarende reduksjon på kap. 1720, post 01.

Bevilgningen foreslås økt med 16,4 mill. kroner som følge av høyere utgifter til rettighetsreiser. Forslaget til bevilgningsøkning motsvares av et tilsvarende forslag til bevilgningsreduksjon på kap. 1720, post 01.

Ved avviklingen av ordningen med betaling av et kapitalelement i husleien til Forsvarsbygg, ble bevilgningsforslaget til drift av FLO satt for lavt. For å rette opp dette foreslås det å øke bevilgningen med 11,5 mill. kroner. Økningen motsvares av en tilsvarende reduksjon på kap. 1760, post 01.

Bevilgningen foreslås økt med 8,6 mill. kroner til den amerikanske rotasjonsstyrken på Værnes, jf. omtale under kap. 1760, post 01. Bevilgningen foreslås økt med 5,2 mill. kroner som inndekking for merutgifter knyttet til leie av flystripe på Kjeller som følge av at AIM Norway har sagt opp sitt leieforhold iht. utleieavtalen. Økningen motsvares av en tilsvarende reduksjon på kap. 1760, post 45.

Den forutsatte innsparingen knyttet til effektivisering innenfor området administrative kjøretøyer var i Prop. 1 S (2016–2017) lagt under kap. 1740, post 01. Innsparingene har imidlertid også berørt andre kapitler. Bevilgningen foreslås derfor økt med 3,3 mill. kroner. Økningen motsvares av tilsvarende reduksjoner på flere kapitler og poster: kap. 1720, post 01 (0,4 mill. kroner), kap. 1725, post 01 (0,1 mill. kroner), kap. 1731, post 01 (0,4 mill. kroner), kap. 1732, post 01 (0,2 mill. kroner), kap. 1733, post 01 (2,1 mill. kroner), og kap. 1734, post 01 (0,1 mill. kroner). Videre foreslås bevilgningen økt med 3,2 mill. kroner til forsyning og leie av EBA som benyttes til trening og øvelser, jf. tilsvarende reduksjon på kap. 1720, post 01.

Det foreslås å øke bevilgningen med 2,6 mill. kroner knyttet til tilleggsutgifter for vedlikehold ved FLOs verksteder. Økningen motsvares av tilsvarende reduksjoner på flere kapitler og poster: kap. 1720, post 01 (0,3 mill. kroner), kap. 1731, post 01 (0,9 mill. kroner), kap. 1732, post 01 (0,1 mill. kroner), kap. 1733, post 01 (0,1 mill. kroner), kap. 1734, post 01 (0,8 mill. kroner), og kap. 1792, post 01 (0,4 mill. kroner).

Bevilgningen foreslås økt med 1,3 mill. kroner knyttet til effektiviseringstiltak gjennomført av FLO i forbindelse med endrede vilkår i rammeavtaler for administrative funksjoner. Økningene motsvares av en tilsvarende bevilgningsreduksjon på kap. 1760, post 01. Bevilgningen foreslås økt med 0,8 mill. kroner knyttet til tilleggsutgifter for vedlikehold ved FLOs verksteder mot en tilsvarende bevilgningsreduksjon på kap. 1760, post 45. I tillegg foreslås bevilgningen økt med 0,1 mill. kroner forbundet med renovering av inventar for gjenbruk. Dette motsvares av en tilsvarende reduksjon på kap. 1720, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 93,0 mill. kroner som følge av lavere utgifter til pensjonspremie enn forutsatt på budsjetteringstidspunktet, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen

foreslås redusert med 3,7 mill. kroner som følge av innsparinger forbundet med effektivisering og omstilling innenfor HR-området, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 2,3 mill. kroner som motsvares av en økning på kap. 1720, post 01, og er omprioritert til annen virksomhet. Bevilgningen foreslås redusert med 1,8 mill. kroner knyttet til sentralisering av utlysning av sivile stillinger, jf. omtale under kap. 1725, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 1,4 mill. kroner knyttet til overtakelse av EBA fra Forsvarets spesialstyrker og FLO mot en tilsvarende økning på kap. 1732, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 1,2 mill. kroner til videreføring av prosjekt ved Forsvarets kompetansesenter for objektsikkerhet, jf. omtale under kap. 1731, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 0,5 mill. kroner som følge av effektivisering av renholdstjenesten, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås i tillegg redusert med 0,3 mill. kroner knyttet til drift av alarmsentralen på Haakonssvern, jf. omtale under kap. 1720, post 01.

Samlet foreslås bevilgningen på posten økt med 101,7 mill. kroner.

Kap. 1760 Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold

Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 1760, post 45

Bevilgningen foreslås økt med 87,3 mill. kroner knyttet til økte inntekter, i hovedsak refusjoner fra Forsvarsbygg knyttet til at Forsvarsmateriell har kjøpt inn og montert IKT-materiell på vegne av Forsvarsbygg. Jf. omtale under kap. 4760, post 01.

Bevilgningen foreslås videre økt med 71,1 mill. kroner som følge av høyere utgifter til pensjonspremie enn forutsatt på budsjetteringstidspunktet, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås økt med 21,0 mill. kroner knyttet til effekten av effektiviseringstiltak. Forsvarsmateriell har gjennomført effektiviseringstiltak for til sammen 21 mill. kroner, dette gir innsparinger på en rekke andre kapitler. Disse innsparingene benyttes til å dekke inn et merbehov under Forsvarsmateriell. Økningen motsvares av tilsvarende reduksjoner på kap. 1700, post 01 (7,2 mill. kroner), kap. 1720, post 01 (3,8 mill. kroner), og kap. 1732, post 01 (10,0 mill. kroner).

Forsvarsmateriell gjennomfører for tiden omfattende investeringer og anskaffelser, og utgiftene til gjennomføring av investeringer anslås å bli høyere enn lagt til grunn i saldert budsjett. Det

foreslås derfor å øke bevilgningen på posten med 12,1 mill. kroner.

Bevilgningen foreslås økt med 10,6 mill. kroner knyttet til leveranseavtale, reiser og kompetanseheving innenfor de IKT-systemene som forvaltes av Forsvarsmateriell. Utgiftene dekkes av Forsvarsmateriell i henhold til ny avtale med Forsvaret. Bevilgningsøkningen motsvares av en tilsvarende reduksjon på kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås økt med 8,2 mill. kroner knyttet til gjennomføringskostnader ved kjøp av reservedeler mot en tilsvarende reduksjon på kap. 1761, post 01. Bevilgningen foreslås økt med 5,9 mill. kroner i forbindelse med reiser og systemforvaltning hvor utgiftene dekkes av Forsvarsmateriell i henhold til ny avtale med Forsvaret. Økningen motsvares av tilsvarende reduksjoner på kap. 1733, post 01 (5,6 mill. kroner), og kap. 1791, post 01 (0,2 mill. kroner). Bevilgningen foreslås økt med 3,5 mill. kroner for å dekke økte utgifter til verkstedtjenester innen IKT. Økningen motsvares av en tilsvarende reduksjon på kap. 1760, post 45.

Bevilgningen foreslås redusert med 11,5 mill. kroner knyttet til avviklingen av kapitalelementet, jf. omtale under kap. 1740, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 4,0 mill. kroner knyttet til leverte internrevisjonstjenester og varslingskanalforvaltningen. Reduksjonen motsvares av en tilsvarende bevilgningsøkning på kap. 1700, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 2,5 mill. kroner forbundet med omstilling innenfor HR-området, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 2,1 mill. kroner som inndekking for konsulentstøtte i forbindelse med nedsalg av aksjer i AIM Norway, jf. omtale under kap. 1700, post 01. Videre foreslås bevilgningen redusert med 0,8 mill. kroner knyttet til endret personellsammensetning i Senter for integritet i forsvarssektoren. Forslaget til bevilgningsreduksjon motsvares av en tilsvarende bevilgningsøkning på kap. 1700, post 01. Videre foreslås bevilgningen redusert med 1,5 mill. kroner knyttet til Forsvarsmateriells andel av utgiftene til basedrift på Kolsås. Reduksjonen motsvares av en tilsvarende økning på kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 1,5 mill. kroner knyttet til kompetanse og aktivitet innen ytreballistikk ved Forsvarets forskningsinstitutt, jf. omtale under kap. 1760, post 45.

Det foreslås å redusere bevilgningen med 1,3 mill. kroner knyttet til økte driftsutgifter som følge av at den norske delegasjonen i NATO skal flytte inn i nytt hovedkvarter i Brussel i 2017. Reduksjonen motsvares av en tilsvarende bevilgningsøkning på kap. 1700, post 01. Bevilgningen foreslås

redusert med 1,3 mill. kroner knyttet til effektiviseringstiltak gjennomført av FLO i forbindelse med forbedrede vilkår i rammeavtaler for administrative funksjoner. Reduksjonen motsvares av en tilsvarende bevilgningsøkning på kap. 1740, post 01. Videre foreslås bevilgningen redusert med 0,1 mill. kroner knyttet til sentralisering av utlysning av sivile stillinger, jf. omtale under kap. 1725, post 01.

Samlet foreslås bevilgningen på posten økt med 193,1 mill. kroner.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres, kan nyttes under kap. 1761, post 45

Bevilgningen foreslås økt med 329,0 mill. kroner knyttet til gjennomføringen av planlagte materiellinvesteringer og engangsutgifter i 2017 for å gi god utnyttelse av bevilgningen til materiellinvesteringer, reservedelsanskaffelser og større vedlikehold. Behovet for økt bevilgning på posten er basert på erfaringer så langt i gjennomføringsåret med investeringsporteføljens fremdrift, samt å unngå å stanse prosjekter. Bevilgningsøkningen dekkes inn av tilsvarende inntektsøkninger på kap. 4760, post 45 (98,2 mill. kroner) kap. 4710, post 47 (260,6 mill. kroner) samt en reduksjon som følge av mindreinntekter på kap. 4760, post 01 (29,8 mill. kroner).

Bevilgningen foreslås økt med 10,1 mill. kroner. Økningen motsvares av en tilsvarende reduksjon på 1760, post 48. For å bidra til at Forsvarets forskningsinstitutt skal opprettholde kompetansen innenfor fagfeltet ytreballistikk, er bevilgningen på posten foreslått økt med 3,8 mill. kroner. Økningen motsvares av tilsvarende reduksjoner på flere kapitler og poster: kap. 1731, post 01 (0,8 mill. kroner), kap. 1732, post 01 (0,8 mill. kroner), kap. 1733, post 01 (0,8 mill. kroner), og kap. 1760, post 01 (1,5 mill. kroner).

Bevilgningen foreslås redusert med 21,0 mill. kroner som følge av at NATO har økt aktivitetsnivået til Standing NATO Maritime Group 1-styrken første halvår 2017, knyttet til den sikkerhetspolitiske situasjonen, jf. omtale under kap. 1732, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 20,0 mill. kroner som delvis inndekking for utgiftsøkningen knyttet til etableringen av en amerikansk rotasjonsstyrke på Værnes. Reduksjonen motsvares av en tilsvarende bevilgningsøkning på kap. 1734, post 01 (11,5 mill. kroner) og kap. 1740, post 01 (8,6 mill. kroner).

Bevilgningen foreslås redusert med 13,0 mill. kroner til fornyelse av IKT-struktur på Ørland, jf. omtale under kap. 1710, post 45. Bevilgningen

foreslås redusert med 7,0 mill. kroner mot en tilsvarende økning på kap. 1735, post 21. Bevilgningen foreslås redusert med 5,5 mill. kroner knyttet til oppstart av *Program Space* mot en tilsvarende økning på kap. 1700, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 5,2 mill. kroner som inndekking av merutgifter knyttet til leie av flystripe på Kjeller som følge av at AIM Norway har sagt opp sitt leieforhold iht. utleieavtalen. Reduksjonen motsvares av en tilsvarende bevilgningsøkning på kap. 1740, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 3,5 mill. kroner for å dekke økte utgifter til verkstedtjenester innen IKT mot en tilsvarende økning på kap. 1760, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 1,9 mill. kroner knyttet til etablering av en seksjon i HR-avdelingen i Forsvarsstaben i forbindelse med utdanningsreformen, jf. omtale under kap. 1725, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 0,8 mill. kroner knyttet til inndekking av utgifter ved FLOs verksteder mot en tilsvarende økning på kap. 1740, post 01.

Samlet foreslås bevilgningen på posten økt med 265,0 mill. kroner.

Post 48 Fellesfinansierte investeringer, fellesfinansiert andel, kan overføres

Bevilgningen foreslås redusert med 10,1 mill. kroner. Bakgrunnen er færre NATO-authorized fellesfinansierte prosjekt enn tidligere forutsatt. Autoriseringsprosessen i NATO har tatt lengre tid enn forventet. Forslaget til bevilgningsreduksjon motsvares av et tilsvarende forslag til bevilgningsøkning på kap. 1760, post 45.

Kap. 4760 Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold

Post 01 Driftsinntekter

Det foreslås å øke bevilgningen med 76,1 mill. kroner knyttet til refusjoner fra Forsvarsbygg fordi Forsvarsmateriell har anskaffet og montert IKT-materiell på vegne av Forsvarsbygg, og deretter fakturert Forsvarsbygg for utgiftene. Bevilgningen foreslås økt med 9,0 mill. kroner iht. prognose for avhendingsinntekter i 2017. Bevilgningen foreslås økt med 2,3 mill. kroner knyttet til utleie av kjøretøy til Politiet. Dette motsvares av en økning på 87,3 mill. kroner på kap. 1760, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 24,0 mill. kroner knyttet til lavere inntekter fra avhending enn tidligere forutsatt. Bevilgningen foreslås redusert med 4,7 mill. kroner knyttet til reduserte leieinntekter for flystripen på Kjeller. Bevilgningen

gen foreslås redusert med 1,1 mill. kroner knyttet til forventet lavere inntekt fra prosjektkontoret for kystvakt- og fregatthelikopter NH90 i Frankrike. Samlet foreslått reduksjon på posten er 29,8 mill. kroner som dekkes av en tilsvarende reduksjon av utgiftene på kap. 1760, post 45.

Samlet foreslås bevilgningen på posten økt med 57,6 mill. kroner.

Post 45 (Ny) Store nyanskaffelser

Det foreslås å bevilge 93,5 mill. kroner knyttet til salg av luftvernmissiler til Litauen på ny post 45 Store nyanskaffelser. Videre foreslås det å bevilge 4,7 mill. kroner knyttet til brukerbetaling for nasjonalt begrenset nett.

Samlet foreslås en bevilgning på posten på 98,2 mill. kroner. Inntektsøkningen utgjør inndekking for en tilsvarende økning av utgiftene, jf. omtalen under kap. 1760, post 45

Kap. 1761 Nye kampfly med baseløsning

Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 1761, post 45

Bevilgningen foreslås redusert med 8,2 mill. kroner mot en tilsvarende økning på kap. 1760, post 01 knyttet til gjennomføringskostnader ved kjøp av reservedeler.

Kap. 1790 Kystvakten

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten foreslås redusert med 96,3 mill. kroner som inndekking for økte utgifter til operativ testing og evaluering av kystvakt- og fregatthelikopter NH90, jf. omtale under kap. 1733, post 01. Dette gjelder testing og evaluering av Kystvaktens helikoptre. Bakgrunnen for reduksjonen i Kystvakten er at den operative testing og utgiftene til dette medfører økte utgifter for Luftforsvaret. Bevilgningen foreslås redusert med 10,9 mill. kroner som følge av overføring av oppgaver og prosesser fra Kystvakten til Sjøforsvaret, jf. omtale under kap. 1732, post 01. Videre foreslås bevilgningen redusert med 8,9 mill. kroner som følge av lavere utgifter til pensjonspremie enn forutsatt på budsjetteringstidspunktet, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 2,7 mill. kroner knyttet til justering av kapitalelementet, jf. omtale under kap. 1795, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 0,1

mill. kroner knyttet til effektivisering av renholdstjenesten, jf. omtale under kap. 1720, post 01.

Samlet foreslås bevilgningen på posten redusert med 118,9 mill. kroner.

Kap. 1791 Redningshelikoptertjenesten

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen foreslås økt med 69,1 mill. kroner grunnet en forventet økning i oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet, jf. omtale under kap. 4791, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 0,2 mill. kroner knyttet til reiser og systemforvaltning som gjennomføres av Forsvarsmateriell, mot en tilsvarende økning på kap. 1760, post 01. I tillegg foreslås bevilgningen redusert med 0,1 mill. kroner som følge av effektivisering av renholdstjenesten, jf. omtale under kap. 1720, post 01.

Samlet foreslås bevilgningen på posten økt med 68,7 mill. kroner.

Kap. 4791 Redningshelikoptertjenesten

Post 01 Driftsinntekter

Det foreslås å øke bevilgningen med 69,1 mill. kroner grunnet en økning i forventede oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet. De foreslåtte inntektene motsvares av tilsvarende utgifter på kap. 1791, post 01.

Kap. 1792 Norske styrker i utlandet

Post 01 Driftsutgifter

Den internasjonale koalisjonen mot ISIL trapper opp innsatsen mot terrororganisasjonen, og regjeringen vil forlenge Norges militære bidrag. Bevilgningen foreslås derfor økt med 193,5 mill. kroner for å dekke merutgifter knyttet til Operation Inherent Resolve i Irak (121,5 mill. kroner) og Jordan (72,0 mill. kroner). Av den samlede utgiftsøkningen til videreføring av disse operasjonene dekkes 100,0 mill. kroner gjennom merinntekten på kap. 4710, post 47.

Videre foreslås det at bevilgningen på posten økes med 12,7 mill. kroner knyttet til forlengelse av Forsvarets bidrag til Frontex-operasjonen Triton i Middelhavet.

Bevilgningen foreslås økt med 9,4 mill. kroner til deployering av en kompanistridsgruppe til Baltikum og Polen mot en tilsvarende reduksjon på kap. 1731, post 01. Bevilgningen foreslås økt med

1,9 mill. kroner som følge av høyere utgifter til pensjonspremie enn forutsatt i budsjettet, jf. omtale under kap. 1720, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 3,2 mill. kroner til kjøp av reservedeler og drivstoff, jf. omtale under kap. 1740, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 0,4 mill. kroner knyttet til tilleggsutgifter for vedlikehold ved FLOs verksteder, jf. omtale under kap. 1740, post 01.

Samlet foreslås bevilgningen på posten økt med 213,9 mill. kroner.

Kap. 1795 Kulturelle og allmenntilguttige formål

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås å øke bevilgningen med 19,0 mill. kroner knyttet til justering av kapitalelementet, som tidligere var en andel av husleien som ble betalt til Forsvarsbygg. Brukere av Forsvarsbyggs eiendom, betalte tidligere for kapitalslit på byggene de benyttet, beregnet ut ifra avskrivningene som Forsvarsbygg må gjøre i sine regnskaper. Denne delen av husleien har senere blitt avvirket og bevilgningene på kapitlene som betaler husleie ble da følgelig nedjustert. Det har nå oppstått et behov for å korrigere noen av de justeringene som ble foretatt i forbindelse med avvirklingen. Tilsvarende er det foreslått en bevilgningsøkning på 1,7 mill. kroner på kap. 1732, post 01. Endringene på kap. 1795, post 01 og kap. 1732, post 01 er tekniske og følger de organisatoriske endringer som ble gjennomført i løpet av høsten 2016. Det foreslås samtidig at bevilgningene på følgende kapitler og poster reduseres: kap. 1720, post 01 (7,0 mill. kroner), kap. 1725, post 01 (5,7 mill. kroner), kap. 1731, post 01 (2,8 mill. kroner), kap. 1733, post 01 (0,5 mill. kroner), kap. 1734, post 01 (2,0 mill. kroner), og kap. 1790, post 01 (2,7 mill. kroner).

Bevilgningen foreslås økt med 3,1 mill. kroner knyttet til gjenåpning og drift av Forsvarets flysamling på Gardermoen. Økningen motsvares av en tilsvarende bevilgningsreduksjon på kap. 1700, post 43.

Bevilgningen foreslås redusert med 14,5 mill. kroner som følge av overføring av staben ved FAKT til FFT, jf. omtale under kap. 1725, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 2,4 mill. kroner som følge av lavere utgifter til pensjonspremie enn forutsatt i budsjettet, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 0,5 mill. kroner som følge av effektivisering av renholdstjenesten, jf. omtale under kap. 1720, post 01. Bevilgningen foreslås redusert med 0,1 mill.

kroner knyttet til sentralisering av utlysning av sivile stillinger, jf. omtale under kap. 1725, post 01.

Samlet foreslås bevilgningen på posten økt med 4,6 mill. kroner.

Andre saker

I Stortingets behandling av Innst. 62 S (2016–2017) til Prop. 151 S (2015–2016), la Utenriks- og forsvarskomiteen til grunn at regjeringen ville komme tilbake i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2017 med en oppdatering knyttet til anskaffelsen av kampluftvern. Komiteen la også til grunn at regjeringen ville komme tilbake til Stortinget om det økonomiske beslutningsgrunnlaget knyttet til deler av langtidsplanproposisjonen, i første rekke samlingen til Evenes og Værnes, dersom det fremkommer vesentlige endringer i beslutningsgrunnlaget.

Kampluftvern

Prosjektet Kampluftvern ble vedtatt ved Stortingets behandling av Innst. 337 S (2014–2015) til Prop. 113 S (2014–2015). I tråd med Stortingets behandling av Innst. 62 S (2016–2017) til Prop. 151 S (2015–2016) er anskaffelsesprosjektet igangsatt. Prosjektet skal anskaffe et kampluftvern batteri til Hæren, som vil utruste avdelinger for ildledning, kortholdluftvern, luftvern med midtels lang rekkevidde og nødvendige stabsfunksjoner for ledelse og logistikk. Våpensystemet vil blant annet benytte eksisterende og allerede innarbeidede løsninger i Forsvaret. Anskaffelsen gjennomføres som en direkteanskaffelse med en rettet forespørsel til Kongsberg Defence & Aerospace AS. Det tas sikte på å signere kontrakt innen utgangen av 2017. Prosjektets prisjusterte kostnadsramme er 948,0 mill. kroner, og leveransene vil finne sted i perioden 2018–2021. Det vil påløpe utgifter til gjennomføring av prosjektet i 2017, men investeringsutgiftene kommer først i 2018.

Det økonomiske beslutningsgrunnlaget knyttet til deler av langtidsplanproposisjonen

I Innst. 62 S (2016–2017) til Prop. 151 S (2015–2016) viste Utenriks- og forsvarskomiteen til at det er reist spørsmål ved det økonomiske beslutningsgrunnlaget knyttet til deler av proposisjonen, herunder forslaget om å etablere Evenes som base for maritime patruljefly og flyttingen av Luftforsvarets aktivitet fra Kjevik til Værnes. Komiteen la til grunn at regjeringen skulle

komme tilbake til Stortinget i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2017, for å oppdatere deler av det økonomiske beslutningsgrunnlaget, hvis det fremkommer vesentlige endringer sammenlignet med grunnlaget for regjeringens langtidsplan.

Som redegjort for i Prop. 151 S (2015–2016) ble det vurdert ulike alternativer for lokalisering av maritime overvåkingsfly. Utgiftene til de ulike alternativene ble beregnet ved å innhente grunnlagsdata fra Forsvaret, Forsvarsbygg og Forsvarets forskningsinstitutt. Det ble også gjennomført en distriktmessig konsekvensutredning for å vurdere konsekvensene av de ulike alternativene for lokalsamfunnene.

Det vil i løpet av 2017 på vanlig måte bli gjennomført en konseptvalgutredning (KVU) for Evenes. Utredningen skal ytterligere klarlegge behovene de ulike interessenter har, prioritere behovene og vekte kravene som fremkommer. I tillegg vil det bli utredet ulike alternativer før det utarbeides et helhetlig løsningsforslag. KVU vil være gjenstand for ekstern kvalitetssikring (KS1) iht. Finansdepartementets retningslinjer. Deretter vil det bli iverksatt forprosjekter. Forprosjekt med en kostnadsramme på 750 mill. kroner eller høyere er gjenstand for ekstern kvalitetssikring (KS2). Forprosjekt med en kostnadsramme på 200 mill. kroner eller høyere vil bli fremmet for Stortinget på ordinær måte. For Værnes sitt vedkommende vil det bli gjennomført en mulighetsstudie som skal klarlegge hvordan behovene best dekkes.

Øvrige drifts- og investeringsutgifter relatert til tiltakene vil bli fulgt opp av Forsvarsdepartementet på ordinær måte gjennom styringen av de underliggende etatene, både i det kortsiktige og langsiktige perspektivet. Det har ikke fremkommet vesentlige endringer i det økonomiske beslutningsgrunnlaget knyttet til samlingene på Evenes og Værnes.

2.15 Olje- og energidepartementet

Kap. 1800 Olje- og energidepartementet

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under post 72

Statens eierskap i «Fornøybar AS»

Regjeringen har besluttet at Nærings- og fiskeridepartementet overtar ivaretagelsen av statens eierskap i det nye investeringselskapet med arbeidsnavnet Fornøybar AS. Ved en overføring av

eieransvaret fra Olje- og energidepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet foreslås det at gjenværende bevilgninger til etablering av selskapet også flyttes.

På denne bakgrunn foreslås det å redusere bevilgningen på posten med 2,5 mill. kroner, mot tilsvarende økning på kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 21 Spesielle driftsutgifter.

Ansvar for drivstofforsyningen

Ved kongelig resolusjon av 16. desember 2016 ble det besluttet å overføre det overordnede ansvaret for drivstofforsyningen fra Olje- og energidepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet med virkning fra 1. januar 2017. Nærings- og fiskeridepartementet vil ha ansvaret for verdikjeden fra og med raffinerinæringen til og med detaljomsetningen av drivstoff. For å dekke utgifter til én stilling samt deltakelse i IEAs beredskapsarbeid, foreslås det å redusere bevilgningen på posten med 1 mill. kroner, mot tilsvarende økning på kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 01 Driftsutgifter.

Kulturminnetiltak i regulerte vassdrag

Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 3 mill. kroner til gjennomføring av kulturminnetiltak i regulerte vassdrag. Riksantikvaren, som følger opp de arkeologiske undersøkelsene, forventer aktivitet i vassdragene Møsvatn, Skjerka, Osensjøen, Røgden, Selbusjøen og Årdalsvassdraget. Det er vanskelig å anslå fremdriften i arbeidene. Hvor mye som vil bli utbetalt i løpet av året avhenger blant annet av værforhold.

Samlet foreslås det å redusere posten med 0,5 mill. kroner.

Post 72 Tilskudd til olje- og energiformål, kan overføres, kan nyttes under post 21

Finnfjord AS og Universitetet i Tromsø samarbeider om et prosjekt som tar sikte på benytte CO₂ fra røykgass til algeproduksjon. Alger kan inngå som råstoff i for eksempel laksefôr. Etter en gjennomført pilotfase er det besluttet å gå videre til en fullskalafase. For å støtte videre prosjekt- og teknologiutvikling, foreslås det et tilskudd på 2 mill. kroner. Dette vil kunne legge til rette for fullskala utnyttelse av CO₂ i industriell skala.

Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 2 mill. kroner.

Kap. 1810 Oljedirektoratet

Post 23 Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet, kan overføres

I forbindelse med bistandsprosjekter i utviklingsland har Oljedirektoratet benyttet eksterne tjenesteleverandører. Merverdiavgiften på disse tjenestene har blitt viderefakturert NORAD og de norske ambassadene for refusjon over bistandsbudsjettet. Skattedirektoratet har avklart at slik merverdiavgift skal omfattes av nettoordningen for statlig betalt merverdiavgift. Oljedirektoratet skal derfor belaste slike utgifter på kap. 1633 Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift.

På denne bakgrunn foreslås bevilgningen på posten redusert med 8 mill. kroner.

Kap. 4810 Oljedirektoratet

Post 02 Oppdrags- og samarbeidsinntekter

Bevilgningen på posten foreslås redusert med 8 mill. kroner, jf. omtale under kap. 1810, post 23.

Kap. 1820 Norges vassdrags- og energidirektorat

Post 22 Flom- og skredforebygging, kan overføres, kan nyttes under postene 45, 60 og 72

I lys av flere alvorlige snøskred på Svalbard de siste par årene, foreslår regjeringen å fremskynde arbeidet med skredsikringstiltak i Longyearbyen. I første omgang prioriteres området ved «spisshusene» som ble rammet av snøskredet i 2015. Aktuelle tiltak kan gjennomføres uavhengig av hvilke løsninger som velges for øvrig bebyggelse. Tiltaket består av snøskjermer og støtteforbygninger, med anslåtte utgifter på om lag 17 mill. kroner. For å sørge for rask fremdrift og gjennomføring, er det i tillegg behov for fagressurser tilsvarende ett årsverk og midler til detaljprosjektering.

Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 20 mill. kroner.

Kap. 1825 Energiomlegging, energi- og klimateknologi

Post 50 Overføring til Energifondet

I Saldert budsjett 2017 er det bevilget 20 mill. kroner til biogasstiltak på Klima- og miljødepartementets budsjett. Ordningen er finansiert av avkastningen fra Fond for klima, fornybar energi og energiomlegging. Det anslås at 15 mill. kroner

av bevilgningen til biogassformål ikke vil bli benyttet i 2017. Det foreslås at disse midlene overføres til Energifondet, som disponeres av Enova.

Det foreslås at bevilgningen på posten økes med 15 mill. kroner, mot tilsvarende reduksjon på kap. 1400 Klima- og miljødepartementet, post 76 Støtte til internasjonale miljøtiltak.

Post 95 Kapitalinnskudd

Post 96 Aksjer

Det er besluttet at Nærings- og fiskeridepartementet overtar ivaretakelsen av statens eierskap i det nye investeringsselskapet «Fornybar AS», jf. omtale under kap. 1800, post 21.

Det foreslås å redusere bevilgningene på postene 95 og 96 med hhv. 15 mill. kroner og 10 mill. kroner, mot tilsvarende økninger på kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, postene 95 Kapitalinnskudd og 96 Aksjer.

Kap. 1840 CO₂-håndtering

Post 96 Aksjer

Samarbeidet om etableringen av Teknologisenteret for CO₂-fangst på Mongstad (TCM) ble fremmet i St.prp. nr. 38 (2008–2009) *Investering i teknologisenter for CO₂-håndtering på Mongstad*. Stortinget sluttet seg til at staten deltok med inntil 80 pst. av investeringen og driften gjennom et selskap med delt ansvar som stod for utbygging og drift av anlegget, jf. Innst. S. nr. 206 (2008–2009). I henhold til gjeldende avtale skulle samarbeidet vare i minimum fem år etter ferdigstillingen. Videre sluttet Stortinget seg til at staten, eller den staten utpeker, kan invitere andre selskaper som medeiere i selskapet.

Staten, Statoil og Shell er enige om å videreføre driften ved Teknologisenter for CO₂-fangst på Mongstad etter at gjeldende avtale utløper i august 2017, jf. Prop. 1 S (2016–2017) for Olje- og energidepartementet og Innst. 9 S (2016–2017). Partene er enige om nytt avtaleverk for de neste tre årene i tråd med rammene som det ble redegjort for i Prop. 1 S (2016–2017) for Olje- og energidepartementet.

Anleggene og dagens testsenter deles i to selskaper, et driftsselskap og et eierselskap.

Staten vil eie anleggene ved TCM gjennom Gassnova SF. Gassnova vil opprette et heleid aksjeselskap for dette formål. Eierselskapet overtar testanleggene fra dagens TCM DA vederlagsfritt, mot å overta tilhørende rettigheter og forpliktelser. Eierselskapet vil etter overtagelse av tes-

tanleggene være ansvarlig for å betale den kommunale eiendomsskatten. Det eksisterende TCM DA vil etter overdragelsen av testanleggene bli avviklet.

Driften av testanleggene vil fra og med 18. august 2017 skje gjennom et nyetablert driftsselskap. Dette vil være et ansvarlig selskap med delt ansvar (DA) etter dagens modell. Det nye TCM DA vil bli etablert av staten, Statoil og Shell. Dette selskapet vil drive testaktiviteten basert på en leieavtale med eierselskapet. Staten vil eie 80 pst. av driftsselskapet, mens Statoil og Shell vil eie 10 pst. hver. Det arbeides med å rekruttere flere eiere til driftsselskapet. Staten, Statoil og Shell har signert en Memorandum of Understanding (MoU) med Total om deltakelse i det nye TCM DA fra 18. august 2017. Intensjonen er at Total overtar 2,5 pst. av hver av partnerners eierandel, slik at staten etter transaksjonen vil eie 77,5 pst. av det nye TCM DA, mens Statoil, Shell og Total vil eie 7,5 pst. hver. Ved eventuelle nye eiere vil eierandelen til dagens eiere reduseres etter en avtalt modell, men slik at hver enkelt industrielle eier som et minimum skal eie minst 6 pst. hver i driftsselskapet. Det vil inngås en avtale som regulerer deltakernes samarbeid om driften av testanleggene gjennom driftsselskapet. Gassnova SF vil fortsatt forvalte statens eierandel i selskapet med delt ansvar slik som i dag. Staten vil også fortsatt gi tilskudd til Gassnova SF for ivaretagelse av statens eierandel i teknologisenteret slik som i dag.

Finansieringen av driften vil, som i dag, skje gjennom en forskningskjøpsavtale hvor eierne betaler for tilgang til de resultater og erfaringer som fremkommer fra de forskjellige testprogrammene som gjennomføres ved TCM. Utgifter til drift, modifikasjoner og utvikling fordeles forholdsmessig etter eierandel i driftsselskapet. Eier-selskapet vil ha eierskapet til nye installasjoner.

Statens andel av driftsutgiftene er anslått til inntil 200 mill. kroner årlig inkl. merverdiavgift. Dette inkluderer utgiftene til både eierselskapet og driftsselskapet. Statens andel av driftsutgiftene i 2017 dekkes av gjeldende bevilgning på kap. 1840, post 71 Tilskudd til Teknologisenter for CO₂-fangst på Mongstad. Statens andel av investeringsutgiftene er anslått til inntil 25 mill. kroner per år inkludert merverdiavgift. Statens andel av

investeringsutgiftene dekkes over Fond for CO₂-håndtering på kap. 1840, post 50 Forskning, utvikling og demonstrasjon av CO₂-håndtering.

Fjerningskostnadene ved et eventuelt opphør av virksomheten vil bli fordelt etter en annen fordelingsnøkkel. Ved eventuell nedleggelse av anlegget er det lagt opp til at utgifter til fjerning av anlegget for kjølt ammoniakk, som i 2015 ble anslått til totalt 50 mill. kroner inkludert merverdiavgift, fordeles etter en nøkkel der staten tar 95 pst. og Statoil og Shell dekker en andel på 2,5 pst. hver. Utgifter til eventuell fjerning av resten av anlegget ble i 2015 anslått til 112,5 mill. kroner inkludert merverdiavgift. Utgiftene fordeles etter en nøkkel der staten dekker 85 pst. og Statoil og Shell dekker 7,5 pst. hver. Staten dekker eventuelle utgifter utover ovennevnte anslag. Statens andel av fjerningskostnadene kan reduseres ved at nye eiere kommer inn.

TCM har i dag to fangstanlegg, to røykgasskilder og infrastruktur til å betjene minst én ytterligere teknologi. Anlegget har en fleksibilitet og utforming som gjør det mulig å teste røykgasser både fra gasskraftverket og fra krakkeren på Mongstad-raffineriet. Raffinerigassen er representativ for røykgass både fra kullkraftverk og enkelte industrielle utslippskilder. Statoil meddelte tidligere i år at man vil stanse kraftvarmeverket på Mongstad fra og med 1. januar 2019. Det betyr at TCM ikke lenger vil motta røykgass fra dette anlegget fra denne datoen. TCM arbeider med en plan for å erstatte røykgassen fra kraftvarmeverket etter dets opphør av ordinær drift 1. januar 2019. Tilgangen til røykgass fra raffineriet og nødvendig damp vil være uforandret etter 2018. Kraftsituasjonen vil også være uforandret.

Statens deltakelse i TCM må være innenfor regelverket for lovlig statsstøtte. Videre drift av TCM etter august 2017 må derfor notifiseres og godkjennes av EFTAs overvåkningsorgan (ESA). Denne prosessen er igangsatt og er planlagt avsluttet innen august i år.

Det foreslås en bevilgning på posten på 2 mill. kroner til aksjekapital i eierselskapet. Videre fremmes det forslag om fullmakter til å delta i eier- og driftsselskap samt til å pådra staten forpliktelser, jf. forslag til romertallsvedtak.

Kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten

Tabell 2.6 Endring av bevilgninger under kap. 2440 og 5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (i mill. kroner)

Kap./post/underpost		Saldert budsjett 2017	Forslag til ny bevilgning for 2017	Endring
<i>Kap. 2440</i>				
30	Investeringer	25 500	27 000	1 500
	Sum kap. 2440	25 500	27 000	1 500
<i>Kap. 5440</i>				
24.1	Driftsinntekter	128 100	139 800	11 700
24.2	Driftsutgifter	-30 900	-26 800	4 100
24.3	Lete- og feltutviklingsutgifter	-1 700	-1 500	200
24.4	Avskrivninger	-25 400	-23 500	1 900
24.5	Renter av statens kapital	-3 700	-3 700	-
24	Driftsresultat	66 400	84 300	17 900
30	Avskrivninger	25 400	23 500	-1 900
80	Renter av statens kapital	3 700	3 700	-
	Sum kap. 5440	95 500	111 500	16 000
Kontantstrømmen til SDØE:				
	Innbetalinger	128 100	139 800	11 700
	Utbetalinger	58 100	55 300	-2 800
	Netto kontantstrøm fra SDØE	70 000	84 500	14 500

Bevilgningen på kap. 2440, post 30 Investeringer foreslås økt med 1 500 mill. kroner, til 27 000 mill. kroner. Økningen skyldes hovedsakelig statlig deltakelse i Dvalin, som er under utbygging. Videre er enkelte andre store utbyggingsprosjekter i avslutningsfasen. Petoro har oppjustert investeringsanslaget på porteføljenivå sammenlignet med det som ble lagt til grunn i Saldert budsjett 2017. De største investeringene i SDØE-porteføljen i 2017 gjelder feltene Johan Sverdrup, Troll og Oseberg.

Anslaget på kap. 5440, underpost 24.1 Driftsinntekter er økt med 11 700 mill. kroner, til 139 800 mill. kroner. Økningen skyldes forutsetninger om høyere olje- og gasspris samt økte anslag for forventet olje- og gassproduksjon. Anslagene baserer seg på en oljepris for 2017 på 444 kroner per fat sammenlignet med 425 kroner per fat i Saldert budsjett 2017.

Anslaget på kap. 5440, underpost 24.2 Driftsutgifter er redusert med 4 100 mill. kroner, til 26 800 mill. kroner. Reduksjonen skyldes lavere kostnader til kjøp av gass for videresalg, lavere tariffutgifter og lavere kostnader ved drift av anlegg.

Anslaget på kap. 5440, underpost 24.3 Lete- og feltutviklingskostnader er redusert med 200 mill. kroner, til 1 500 mill. kroner.

Anslaget på kap. 5440, underpost 24.4 Avskrivninger er redusert med 1 900 mill. kroner, til 23 500 mill. kroner. Reduksjonen skyldes en justering som følge av endringer i anslag for investeringer, reserver og produksjon.

Ovennevnte endringer i underposter medfører at SDØEs anslåtte driftsresultat er økt med 17 900 mill. kroner, fra 66 400 mill. kroner til 84 300 mill. kroner.

Netto kontantstrøm fra SDØE er økt fra 70 000 mill. kroner til 84 500 mill. kroner, en økning på 14 500 mill. kroner fra Saldert budsjett 2017.

Kap. 5680 Statnett SF*Post 85 Utbytte*

Konsernets overskudd etter skatt for 2016, justert for endring i saldo for mer-/mindreinntekt etter skatt, utgjør 1 398 mill. kroner. For regnskapsåret 2016 er utbyttet fastsatt til 25 pst. av konsernets årsresultat etter skatt, justert for endring i saldo for mer-/mindreinntekt etter skatt.

Det foreslås på denne bakgrunn å redusere bevilgningen med 16 mill. kroner, til 350 mill. kroner.

Andre saker*Avvikling av Norsesea Gas AS*

I forbindelse med Olje- og energidepartementets godkjenning av fire separate overdragelser i Gassled i perioden 2011–2015, ble det stilt vilkår om at nye aksjeeiere i Norsesea Gas AS både skal arbeide for og ikke motsette seg en overføring av deltakerandelene i Gassled fra Norsesea Gas AS til eierne av Norsesea Gas AS. Alle aksjeeierne i Norsesea Gas AS har også en direkte deltakerandel i Gassled. Begrunnelsen for en restrukturering var et ønske om å forenkle eierstrukturen i Gassled. Staten ved Petoro eier 40,006 pst. av aksjene i Norsesea Gas AS og må også forholde seg til vilkåret. Eierne av Norsesea Gas AS er i ferd med å finne frem til en modell som sørger for en skattemessig nøytral restrukturering av eierskapet i Gassled for de øvrige eierne. Staten, som aksjeeier i Norsesea Gas AS, må ha fullmakt fra Stortinget for å delta i restruktureringen, herunder avvikling av selskapet Norsesea Gas AS.

Norsesea Gas AS sine aktiva utgjør deltakerandeler i infrastruktur for transport og prosessering av naturgass og består av en 2,261 pst. deltakerandel i Gassled, 1,10794 pst. deltakerandel i Zeepipe Terminal JV og 1,46972 pst. eierandel i Dunkerque Terminal DA. Selskapet har ingen egen administrasjon, men administreres av Solveig Gas Norway AS som er en av eierne i Norsesea Gas AS. Norsesea Gas AS betaler sin andel av driftskostnader og investeringer, og mottar tariffinntekter for transport- og prosesseringstjenester knyttet til de ovennevnte eierandelene.

Selskapet ble etablert i 1972 for å eie gassinfrasturktur. Selskapets gassinfrasturktur ble innlemmet i Gassled ved etableringen i 2002. Samtidig ble Norsesea Gas deltaker i Gassled. Det har vært endringer i eierstrukturen i Norsesea Gas, og selskapet eies i dag av staten ved Petoro AS (40,006 pst.), Solveig Gas (35,249 pst.), Silex (14,400 pst.) og CapeOmega (10,345 pst.).

Gassled er et interessentskap og den formelle eieren av infrastrukturen forbundet med gasstransporten fra norsk sokkel. Gassled har ingen ansatte, og organiseres gjennom ulike komiteer med spesifikke oppgaver.

Tabell 2.7 Deltakere i Gassled

Gassleddeltakere	Deltakerandel (pst.)
Petoro AS ¹	45,793
Solveig Gas Norway AS	24,756
Njord Gas Infrastructure AS	8,036
Silex Gas Norway AS	6,102
Infragas Norge AS	5,006
Statoil Petroleum AS	5,000
CapeOmega AS	2,965
Norsesea Gas AS	2,261
Dea Norge AS	0,081

¹ Petoro AS forvalter statens direkte økonomiske engasjement (SDØE)

Etter at aktiva i Norsesea Gas AS er overført til aksjeeierne, vil disse eierne få økt sine direkte deltakerandeler i Gassled, Zeepipe Terminal JV og eierandeler i Dunkerque Terminal DA. Norsesea Gas AS vil bli avviklet etter at aktiva er overført til eierne. Overføring av aktiva vil for staten innebære at den direkte deltakerandelen i Gassled vil øke fra 45,793 pst. til 46,699 pst. I Zeepipe Terminal JV vil deltakerandelen øke fra 22,43837 pst. til 22,88161 pst. og i Dunkerque Terminal DA vil eierskapet øke fra 29,76519 pst. til 30,35317 pst.

Resultatet av restruktureringen vil være en forenkling av eierstrukturen i Gassled ved at eierskapet gjennom Norsesea Gas AS avvikles. For at staten ved Petoro skal kunne delta i restruktureringen, er det nødvendig med fullmakt fra Stortinget, jf. forslag til romertallsvedtak.

Utredning om fremtidig energiforsyning for Svalbard

I Innst. 88 S (2016–2017) ba utenriks- og forsvarskomiteen regjeringen om å komme tilbake til Stortinget i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2017 med forslag til bevilgning for en utredning om ny miljøvennlig energiløsning for Svalbard.

Energiforsyningen på Svalbard består av ulike og uavhengige lokale energiløsninger for de ulike bosettingene. Det er ikke etablert noe strømmett som knytter bosettingene på Svalbard sammen.

Energiforsyningen til Longyearbyen er en av Longyearbyen lokalstyres viktigste oppgaver. Lokalstyret eier et kullkraftvarmeverk fra 1983, som forsyner hele Longyearbyen med elektrisitet og fjernvarme. Energiverket har om lag 1 600 abonnenter. Det årlige forbruket av kraft og fjernvarme i Longyearbyen er henholdsvis 40 GWh og 70 GWh. Dette er på nivå med det årlige kraftforbruket i Vadsø eller forbruket i alminnelig forsyning i Hammerfest. I perioden 2012–2015 har de årlige CO₂-utslippene fra kullkraftverket vært i størrelsesorden 50 000–65 000 tonn, noe som tilsvarer om lag 0,1 pst. av fastlandsutslippene i Norge.

I 2013 ble det igangsatt vedlikehold og oppgraderinger av kraftverket i Longyearbyen. Rehabiliteringen er planlagt å være ferdig i 2018, og forventes å forlenge kraftverkets levetid til 2033–2038. Investeringer og ekstraordinære vedlikeholdskostnader forbundet med oppgraderingen er anslått til 98 mill. kroner, hvorav staten skal dekke 58 mill. kroner. I perioden 2012–2014 har staten i tillegg bevilget 114 mill. kroner til et nytt renseanlegg for utslipp av svovel, NO_x og støv fra kraftverket. Renseanlegget ble ferdigstilt i 2016.

De andre bosettingene på Svalbard er Barentsburg, Sveagruva, Ny-Ålesund, Hornsund og de to meteorologiske stasjonene på Hopen og Bjørnøya. Barentsburg forsynes av Barentsburg kullkraftverk. De øvrige bosettingene forsynes av diesellaggregater.

Svalbard består i stor grad av spesielt sårbare eller verneverdige naturområder, og det er begrenset fremkommelighet. På denne bakgrunn legger regjeringen til grunn at det heller ikke i fremtiden vil være aktuelt å bygge ut strømmett mellom alle øygruppens bosettinger. Å bygge en undersjøisk strømkabel fra fastlandet til Longyearbyen vil derfor ikke kunne utgjøre en løsning for hele øygruppens energiforsyning.

Avstanden fra Finnmark til Longyearbyen er om lag 930 km. Den lengste undersjøiske strømkabelen i verden i dag er forbindelsen mellom Norge og Nederland, NorNed, som til sammenligning er 580 km lang. Strømkabelen som er under bygging mellom Norge og Storbritannia, North Sea Link (NSL), vil ha en lengde på 720 km. og vil bli verdens lengste av sitt slag når den ferdigstilles. Den lange avstanden mellom Svalbard og fastlandet legger begrensninger på den tekniske utformingen av et kabelanlegg, noe som kan redusere antall mulige leverandører og mulighetene til å påvirke valg av løsning.

En strømforsyning til Longyearbyen gjennom en sjøkabel fra fastlandet vil være sårbar for feil.

Anleggene må dessuten ved jevne mellomrom kobles ut for å gjennomføre vedlikehold. Lengden på kablet, og plasseringen på flere hundre meters dyp, innebærer at det kan ta flere uker eller måneder å lokalisere og reparere en eventuell feil. Det arktiske klimaet kan også gjøres reparasjonsarbeidet mer krevende. For å unngå omfattende strømavbrudd må et alternativ med en undersjøisk kabel fra fastlandet kombineres med en reserveløsning for energiforsyningen av Longyearbyen. Reserver kan være enten i form av en reservekabel, eller andre lokale reserveløsninger i form av reservekraftverk, diesellaggregater eller batterier.

Regjeringen er kjent med at ABB har presentert foreløpige kostnadsanslag for å forsyne Svalbard med strøm fra fastlandet. I henhold til ABBs foreløpige anslag vil en forsyning fra fastlandet innebære investeringskostnader i størrelsesorden 3 til 5 mrd. kroner, avhengig av om man installerer uten eller med reservekabel. I tillegg vil det påløpe kostnader til kraftimport og løpende driftskostnader for kablet. Ved en kabelløsning må også kostnader for å oppgradere nettet på fastlandet inkluderes. Sammenlignet med andre kjente produksjonsteknologier, herunder fornybar energi, tilsier dette at kabelløsningen har en høy kostnad. Mens en lokal energiløsning for Longyearbyen kan gi erfaringer og kunnskap som kan brukes også i de øvrige bosettingene på Svalbard, vil ikke kabelalternativet ha overføringsverdi til de andre bosettingene på Svalbard.

Dersom en strømkabel fra fastlandet skal legges via petroleumsinstallasjoner i Barentshavet, vil kostnadene og kompleksiteten ved en kabelløsning øke vesentlig. Det finnes i dag ingen kommersiell teknologi som kan sikre at forsyningen til Svalbard eller petroleumsinstallasjonene ikke faller vekk dersom det skulle oppstå feil på henholdsvis petroleumsinstallasjonene eller kablet til Svalbard.

Regjeringen legger til grunn at den fremtidige energiforsyningen må gi en forsvarlig forsyningsikkerhet for bosettingene på Svalbard. Energiløsningen som velges for området bør videre være bærekraftig og kostnadseffektiv.

Utredningen av den fremtidige energiforsyningen på Svalbard bør konsentreres om realistiske og gjennomførbare alternativer, innenfor det tidsperspektiv som dagens energiløsning legger for gjennomføring. Regjeringen mener på denne bakgrunn at en utredning av fremtidig energiforsyning på Svalbard bør undersøke mulighetene for kraft- og energiproduksjon på Svalbard, herunder vurdering av lavutslippsteknologier i kombinasjon

med lokale reserveløsninger. Et nytt gass- eller kullkraftverk med fangst og lagring av CO₂ på Svalbard vil også inngå i utredningen.

Olje- og energidepartementet vil igangsette en ekstern utredning av fremtidig energiforsyning for Svalbard. Longyearbyen lokalstyre vil involveres i det videre arbeidet. Utredningen foreslås dekket innenfor gjeldende bevilgning på kap. 1800 Olje- og energidepartementet, post 21 Spesielle driftsutgifter.

CO₂-håndtering

Det vises til anmodningsvedtak nr. 108 (2016–2017), pkt. 24, av 5. desember 2016:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake i revidert nasjonalbudsjett 2017 med de nødvendige bevilgninger og fullmakter for å kunne sikre rask videre fremdrift i CCS-prosjektet etter at konseptvalg er tatt høsten 2017.»

Anmodningsvedtaket ble fattet ved behandlingen av Prop. 1 S (2016–2017), jf. Innst. 2 S (2016–2017).

Gassnova har lyst ut midler til konseptstudier med opsjon på forprosjektering for CO₂-fangst og -lagring. Gassnova har tildelt kontrakter for konseptstudier av CO₂-fangst til tre industriaktører. Norcem, Yara og Klemetsrudanlegget skal frem til høsten 2017 gjennomføre konseptstudier. Gassco har tildelt kontrakter for konseptstudier av skipstransport av CO₂ til Larvik Shipping og Brevik Engineering. Disse studiene vil også være ferdigstilt høsten 2017. Dette innebærer at beslutning om konseptvalg for disse delene av kjeden kan fattes ved årsskiftet. Det vil i løpet av våren også bli tildelt kontrakter for konseptstudier av CO₂-lagring. Konseptvalg for lagerdelen av prosjektet er planlagt i 1. kvartal 2018. Grunnlag for investeringsbeslutning for hele CO₂-håndteringskjeden skal være klart høsten 2018. KS2-prosessen gjennomføres delvis parallelt med gjennomføringen av konsept- og forprosjekteringsstudiene. Etter ferdigstilling av grunnlaget må også de enkelte industriaktørene involvert i prosjektet fatte sine investeringsbeslutninger før det endelig kan legges frem for Stortinget. Dette innebærer at Stortinget etter planen kan inviteres til å fatte investeringsbeslutning for prosjektet våren 2019.

Regjeringen vil legge frem forslag til omfang på en eventuell forprosjekteringsfase i forbindelse med statsbudsjettet for 2018. Fangstaktørene vil ha ferdigstilt sine konseptstudier før Stortinget vedtar budsjettet for 2018. En grunnleggende for-

utsetning i prosjektet er at det skal følge et industrielt prosjektløp. Det foreslås derfor en fullmakt til å overskride bevilgningen i tilfelle det skulle oppstå uventede kostnader ved overgangen til en eventuell forprosjektfase. Da vil man kunne unngå at industriaktørene unødige må demobilisere prosjektorganisasjonen i påvente av statens beslutning, med de konsekvenser det kan ha for prosjektorganisasjonen og for tidsplanen for prosjektet. Dette vil bidra til god fremdrift i prosjektet og en smidig overgang mellom konseptfasen og en eventuell forprosjekteringsfase.

Med bakgrunn i ovennevnte foreslås det en fullmakt til å overskride bevilgningen for 2017 under kap. 1840 CO₂-håndtering, post 70 Gassnova SF med inntil 35 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak.

Utenlandsforbindelser

Det vises til anmodningsvedtak nr. 23 (2016–2017) av 18. oktober 2016:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte redegjøre for hvordan eventuelle ekstraordinære inntekter fra utenlandsforbindelser eid og drevet av andre aktører enn den systemansvarlige, kan tilfalle felleskapet.»

Anmodningsvedtaket ble fattet ved behandlingen av Prop. 98 L (2016–2017) *Endringer i energiloven (utenlandskonsesjon)*, jf. Innst. 24 L (2016–2017). I komiteens innstilling hadde komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, følgende merknad som er relevant for vurderingen av anmodningsvedtaket: «Flertallet mener at nettkostnadene på land kan dekkes gjennom anleggsbidrag, og at kostnadene knyttet til selve utenlandsforbindelsen heller ikke bør belastes nettkundene.»

Med bakgrunn i komiteflertallets merknad legges det til grunn at felleskapet skal kunne ta del i inntektene fra utenlandsforbindelser eid av andre aktører enn den systemansvarlige, ved eventuelle ekstraordinære inntekter. Videre legges det til grunn at nettkundene samtidig ikke skal være med på å dekke kostnadene til utenlandsforbindelsen og eventuelle anleggsbidrag.

Inntektene ved ulike utenlandsforbindelser vil være forskjellige, blant annet avhengig av hvilke land og kraftsystemer som knyttes sammen. De vil også ha ulike kostnader og være planlagt på forskjellige tidspunkt. Det vil etter all sannsynlighet være lang tid mellom hver ny utenlandsforbindelse som etableres, og som hovedregel vil de

eies av den systemansvarlige. I forbindelse med konsesjonsbehandling av den enkelte forbindelse vil myndighetene sette vilkår og fastsette konkret regulering ut fra allmenne hensyn og karakteren til forbindelsen.

En måte å utforme en regulering der eventuelle ekstraordinære inntekter fra utenlandsforbindelser kan tilfalle fellesskapet, er å sette en øvre grense for inntektene. Hvis inntekter over grensen tilføres Statnett, vil det bidra til at transmisjonsnettariffen blir lavere for kundene. En inntektsgrense kan baseres på årlige inntekter, inntekter over en flerårsperiode, eller samlede akkumulerte inntekter. Inntektsgrensen kan for eksempel utledes på bakgrunn av investeringskostnadene, slik at det er avkastning over et visst nivå som omfattes. En regulering bør sikre at eieren av utenlandsforbindelsen har gode investerings- og driftsinsentiver samtidig som eventuell ekstraordinær avkastning tilfaller fellesskapet. Reguleringen bør fastsettes på et faglig grunnlag.

Samtidig inneholder gjeldende EØS-regelverk bestemmelser som er relevante for utbyggere av utenlandsforbindelser. I henhold til gjeldende forordning (EF) nr. 1228/2003 skal inntekter fra tildeling av utvekslingskapasitet brukes til ett eller flere av følgende formål: som garanti for at den tildelte kapasiteten er tilgjengelig, til nettinvesteringer som bevarer eller øker utvekslingskapasiteten, eller som en inntekt som reguleringsmyndighetene skal ta i betraktning når de godkjenner metoder for beregning av nettariffer og/eller vurderer om tariffene bør endres. Forordning 1228/2003 er del av EØS-avtalen. I EU er denne erstat-

tet av forordning 714/2009, som er innlemmet i EØS-avtalen, men foreløpig ikke har trådt i kraft.

Dersom de nevnte inntektene skal benyttes til andre formål enn de som er angitt i forordningen, åpner forordningen for at det kan gis unntak etter nærmere kriterier. Dette gjelder også inntekter som ikke anses som ekstraordinære. Det følger av forordning 1228/2003 at unntak og vilkårene for dette vurderes fra sak til sak. Det kan være aktuelt å begrense varigheten av et unntak til et fast antall år, eller til et visst nivå på inntekter fra forbindelsen. Det vil også måtte vurderes hva som skal skje når et unntak utløper. Det kan for eksempel bli aktuelt med vilkår om at utenlandsforbindelsen overdras til den systemansvarlige.

Olje- og energidepartementet vil måtte innhente opplysninger fra utbygger både for vurderingen av unntak etter forordningen, og for vurderingen av samfunnsøkonomisk lønnsomhet i behandlingen av utenlandskonsesjon. Mye av denne informasjonen vil være overlappende. For å sørge for en effektiv saksbehandling, ønsker departementet at søknad om nødvendige unntak etter forordningen og søknad om utenlandskonsesjon oversendes departementet i samme tidsrom. Det er også klare paralleller mellom vurderingene av et unntak etter forordningen og vurderingene ved en regulering der eventuelle ekstraordinære inntekter skal tilfalle fellesskapet. En helhetlig behandling av sakene tilsier at utbygger samtidig med søknad om unntak og utenlandskonsesjon, oppgir nødvendige opplysninger for regulering av forbindelsen.

3 Andre saker

3.1 Store statlige investeringsprosjekter – bedre styring og kostnadskontroll

I Gul bok for 2017 ble det opplyst at regjeringen hadde satt ned en prosjektgruppe som skulle vurdere og anbefale tiltak som kunne bidra til bedre styring og kostnadskontroll i store statlige investeringer fra tidlig fase via beslutning om konseptvalg (etter KS1) til det foreligger et kvalitets-sikret styringsgrunnlag og endelig kostnadsoverslag (KS2). Prosjektet skulle kunne foreslå både tverrgående og sektorspesifikke tiltak.

I forbindelse med dette er det besluttet at ansvarlig fagdepartement skal sørge for at det etableres endringslogger for forprosjektfasen for store statlige investeringsprosjekter. Regjeringen vil fastsette starten på endringsloggen. Endringsloggen skal gi bedre oversikt over prosjektets omfang og kostnader til enhver tid. Oppdragsgivende departement er ansvarlig for å vurdere om eventuelle endringer i prosjektet er av en slik størrelse eller karakter at de bør legges frem for regjeringen.

Startpunktet for endringsloggen skal være et styringsmål for kostnadene i planleggingsfasen, med unntak for statlige byggeprosjekter i sivil sektor. Med styringsmål skal kostnadene så langt som mulig styres mot det fastsatte målet. Det vil imidlertid kunne skje endringer i prosjektkostnadene etter hvert som prosjektet utvikles gjennom planleggingsfasen som ikke vil dekkes gjennom kutt for øvrig i prosjektet. For samferdselsprosjekter vil styringsmålet vanligvis bli satt etter at komunedelplan foreligger. For nærmere omtale av tiltak for samferdselsprosjekter vises det til Meld. St. 33 (2016–2017) *Nasjonal transportplan 2018–2029*, kap. 4.

For byggeprosjekter i sivil sektor skal oppdragsdepartementet med bakgrunn i gjennomført kostnads- og usikkerhetsanalyse beregne et kostnadsestimat (P50) med angitt usikkerhet som grunnlag for kostnadsstyrt prosjektutvikling. For nærmere regler for bygg vises det til foretatte endringer ved kgl. res. av 13. januar 2017 i instruks om håndtering av bygge- og leiesaker i statlig sivil sektor.

3.2 Prosesser og regelverksutvikling under EUs energunion

Innledning

Det vises til anmodningsvedtak nr. 885 (2015–2016) av 13. juni 2016:

«Stortinget ber regjeringen fremme en sak for Stortinget innen våren 2017, hvor det gis en grundig gjennomgang av pågående prosesser og regelverksutvikling under EUs energunion, og med orientering om hvilke grep som tas for å sikre norske energiinteresser. Stortinget ber videre regjeringen redegjøre for konsekvensene av energunionen samlet sett for Norge».

Anmodningsvedtaket ble fattet ved behandlingen av Meld. St. 25 (2015–2016) *Kraft til endring – om energipolitikken frem mot 2030*, jf. Innst. 401 S (2015–2016).

Energipolitikken og energimarkedene i EU er inne i en periode preget av omstilling og endring. Dette skyldes både markeds- og teknologiutviklingen og EUs energipolitiske mål. Over tid er det utviklet et omfattende og til dels detaljert regelverk for det indre europeiske energimarkedet. Gjennomføringen av 2020- og 2030-målene i klima- og energipolitikken samt utviklingen i teknologi og energimarkeder påvirker hvordan energiforsyningen i EU er sammensatt.

Gjennom den tredje energimarkedspakken, som trådte i kraft i EU i 2011, er det introdusert nye institusjoner, beslutningsprosesser og reguleringer i kraftsektoren og for naturgass. Endringene har konsekvenser for norsk energisektor, selv om rettsaktene i tredje energimarkedspakke foreløpig ikke er innlemmet i EØS-avtalen. Kommisjonen har senere også vedtatt utfyllende regelverk knyttet til markedsdesign, systemdrift og nettilknytning. Disse reglene formaliserer samarbeid mellom nasjonale systemoperatører og reguleringsmyndigheter for å fremme handel og forsynings sikkerhet.

Gjennom lanseringen av EUs energiunion i 2015 har Kommisjonen økt oppmerksomheten om en felles energipolitikk i EU. Kommisjonen trekker frem at energiunionen skal bidra til sikker, rimelig og klimavennlig energi i EU, og samtidig legge til rette for nye jobber og økonomisk vekst. De politiske målsettingene i energiunionen er senere fulgt opp gjennom et stort antall forslag til både nytt og revidert regelverk. Den siste og største pakken med forslag fra Kommisjonen, vinterpakken, ble lagt frem i desember 2016 og består av åtte forslag til rettsakter på energiområdet. Vinterpakken skal legge grunnlaget for oppfyllelsen av EUs 2030-mål og bidra til videreutvikling av energimarkedene. EU-landene vil de nærmeste årene ta stilling til forslagene fra Kommisjonen.

Politikkforslagene under energiunionen er utformet med utgangspunkt i utfordringene i EUs energisektor. De fleste europeiske land er i dag avhengig av betydelig import av energi. Energipri-senes betydning for konkurranseevnen til industri og husholdninger i EU har stor oppmerksomhet. Målet om å sikre pålitelig levering av energi til rimelige priser er derfor av avgjørende betydning for utformingen av energipolitikken i EU.

Energirelaterte klimagassutslipp står i dag for om lag 75 pst. av EUs samlede klimagassutslipp. Reduserte utslipp fra energiproduksjon og -bruk er helt nødvendig for at EU skal nå klimamålene sine. Politikkforslagene under energiunionen preges derfor av EUs behov for erstatte kull- og kjernekraftproduksjonen med fornybar energi. Samtidig er det EUs mål å utvikle energimarkedene slik at disse på bedre måte legger til rette for effektiv produksjon, overføring og bruk av energi for husholdninger og industri på tvers av EU-land.

Sammenlignet med de aller fleste andre land i Europa er Norge i en særstilling på energiområdet. Vi har store energiressurser og er nettoeksportør av energi. Vårt innenlands kraftsystem med vann- og vindkraft gir ikke klimagassutslipp, og stasjonær energibruk har lave utslipp. I motsetning til mange europeiske land trenger vi ikke skifte ut en utslippsintensiv kraftforsyning. Det ligger allerede godt til rette mer effektiv og klimavennlig bruk av energi.

Norge var også tidlig ute med en markedsorganisering av kraftforsyningen. Vi har i dag et effektivt kraftmarked utformet med utgangspunkt i norske og nordiske forhold. Norske institusjoner på energiområdet er bygd opp med utgangspunkt i en best mulig forvaltning av våre energiressurser.

Virkningen av energiunionen på norske energiinteresser

Generelt starter EUs utvikling av basisrettsakter med en forberedende fase hvor Kommisjonen legger frem en melding eller en konsultasjon om et tema. Meldingen høres bredt før Kommisjonen eventuelt legger frem forslag til nye rettsakter, noe som ofte skjer i form av en lovpakke. Deretter følger beslutningsfasen i EU, der medlemslandene drøfter forslagene før de vedtas endelig i Rådet og Parlamentet. Dette kan ta flere år. Forslagene som er lagt frem under energiunionen, er omfattende og berører alle deler av energiforsyningen. Utkastene til regelverk er også i økende grad detaljerte, både for krav som følger av EUs 2030-mål og for utviklingen av det indre energimarkedet.

Kommisjonens forslag kan gjennomgå betydelige endringer i løpet av behandlingen i de forskjellige EU-institusjonene i tiden som kommer. Det er derfor ennå usikkert hvilke konsekvenser Kommisjonens forslag vil ha for EUs energipolitikk og markedsutvikling, og således for norske energiinteresser.

Norge har et omfattende samarbeid på energiområdet med EU, både i og utenfor EØS-avtalens rammer, og er integrert gjennom handelsforbindelsene for energi. Virkningene av energiunionen for Norge må derfor vurderes langs flere dimensjoner. Implementeringen av energipolitiske forslag og krav under energiunionen vil påvirke utviklingen i energimarkedene og tilgrensende markeder. Gjennom dette påvirkes verdien av norske energiressurser. Flere av regelverksforslagene vil også kunne være relevant eller bindende for Norge gjennom forpliktelsene i EØS-avtalen, og vil kunne medføre endringer i energipolitikk, regelverk og rammebetingelser på energiområdet. Utformingen av EUs regelverk kan også påvirke Norges muligheter til å drive en effektiv forvaltning av våre energiressurser innenlands.

Generelt kan de samlede virkningene for Norge vanskelig vurderes før de forskjellige regelverkene under energiunionen er endelig vedtatt, prosessen med EØS-relevansvurderinger er gjennomført og før eventuelle forhandlinger på relevante rettsakter og regelverk er fullført.

Ivaretagelse av norske energiinteresser

Norges samarbeid med EU om energi har lange tradisjoner, og har tjent begge parter. Regjeringen legger til grunn at en videreutvikling av energimarkedene i Europa er positivt for Norge samlet

sett. Mer effektive markedsløsninger i Europa gir grunnlag for større verdiskaping i energisektoren. Norge støtter også EUs overordnede målsetninger på klima- og energiområdet. Som nettoeksportør av energi er Norge en viktig partner i den omstillingen EU skal gjennom på energiområdet. Omleggingen av energimarkene i Europa kan gi store muligheter for norske aktører

Norge vil ikke alltid vil ha sammenfallende økonomiske og politiske interesser med EU. Ulikhetene er store, både når det gjelder tilgangen til energiressurser og utfordringer innenfor energi- og klimaområdet. Målene med energiunionen er utformet med tanke på å møte EUs-landenes utfordringer, og er ikke nødvendigvis sammenfallende med norske energipolitiske mål. Oppmerksomheten om å redusere import av energi i EU, er et viktig premiss for politikktutforming i EU. Norges særegne situasjon på energiområdet medfører at regelverk som eventuelt implementeres i Norge ikke vil ha samme virkninger som i EU. Som stor nettoeksportør av energi er forsyningssikkerheten i liten grad knyttet til importavhengighet. Vårt fornybare kraftsystem gir ikke klimagassutslipp, og stasjonær energibruk har lave utslipp. Norske institusjoner på energiområdet er bygd opp med utgangspunkt i en best mulig forvaltning av våre energiressurser.

Norges påvirkningsmuligheter i EUs politikk- og regelverksutforming vurderes å være større i de forberedende fasene enn i beslutningsfasen, det vil si før de politiske prosessene i Rådet og Parlamentet starter på medlemslandsnivå. Norge har ikke en formell rolle i Rådet og Parlamentet. På politisk nivå deltar Olje- og energidepartementet på uformelle energirådsmøter og på nordisk-baltiske formøter til de formelle energirådsmøtene.

Fra norsk side har det vært viktig med tidlige og overordnede innspill til innretningen på regelverket under energiunionen. Det er spilt inn en rekke høringssvar, non-papers og fremlegg for EU de siste årene. Norske myndigheter har også aktivt målført norske energiinteresser på politisk og administrativt nivå i møter, arbeidsgrupper og samlinger på energiområdet.

Fra norsk side har det vært av særlig betydning å:

- arbeide for et stramt kvotesystem og at kvotesystemet skal være hovedvirkemiddelet i EUs klimapolitikk
- arbeide for et europeisk markeddesign som fremmer handel og effektiv ressursutnyttelse

- sikre forståelse for den særegne norske energisituasjonen og de institusjoner som er bygd opp for å ivareta nasjonal ressursforvaltning

I forbindelse med utviklingen av regelverk om markeddesign, inviteres Norge ofte til å delta i Kommisjonens prosesser og i ulike initiativ fra medlemsland. Olje- og energidepartementet er opptatt av å utnytte denne muligheten til å fremme uformelle innspill til Kommisjonen, gjerne i samarbeid med myndighetene i andre medlemsland, særlig i Norden.

Også i andre sammenhenger søker Olje- og energidepartementet å fremme norske synspunkter i utviklingen av energiregelverket i EU. Kommisjonen har kompetanse til å vedta utfyllende regelverk som skal være av ikke-vesentlig karakter og bistås av den såkalte Grensehandelskomiteen, hvor medlemslandene er representert. Olje- og energidepartementet deltar, men uten stemmerett.

Videre har Olje- og energidepartement og Kommisjonen etablert en egen energidialog, med halvårslige møter både på embetsnivå og politisk nivå. Norske myndigheter deltar også i en rekke regionale initiativ.

EFTAs energi arbeidsgruppe ledes av Norge. Gruppen møtes jevnlig for å koordinere EØS-landenes posisjoner og har løpende kontakt med EFTA-sekretariatet og Kommisjonen både om de enkelte rettsakter og om presidentskapets prioriteringer og andre aktuelle tema.

Ivaretagelsen av norske energiinteresser krever fortsatt aktiv oppfølging overfor EU i arbeidet med energiunionen. Utviklingen i de europeiske energimarkedene har stor betydning for evnen til å skape verdier av norske gass- og kraftressurser. Forutsigbarhet i markedsutviklingen er avgjørende for viljen til investeringer hos norske aktører.

Så godt som all naturgass Norge produserer blir solgt til medlemslandene i EU. Gass fra Norge dekker om lag en fjerdedel av EUs gassbehov. Gass er en viktig energikilde for EU og står for mer enn 20 pst. av det primære energiforbruket. EUs energi- og klimapolitikk påvirker norske gassinteresser i første rekke gjennom konsekvensene denne kan ha for gassetterspørselen og prisen på gass på lang sikt.

Norske myndigheter søker å ivareta norske gassinteresser gjennom ulike former for kontakt og kommunikasjon med EU og EUs medlemsland, samt innlegg på konferanser og seminarer. I kommunikasjonen med EU har norske myndigheter lagt vekt på at økt bruk av gass kan gi store

og raske reduksjoner i klimagassutslippene, der- som gass erstatter kull. Gasskraft kan videre bidra med fleksibel produksjon når den fornybare ener- giproduksjonen varierer som følge av værforhold. Økt bruk av gass kan på denne måten bidra til at EU når sine mål for fornybar energiproduksjon og klimagassutslipp.

Norge har også informert EU om at vi har store uutnyttede gassressurser og at gassekspor- ten vil kunne ligge på et stabilt høyt nivå i flere tiår fremover. Dette er viktig for EUs gassforsynings- sikkerhet. Fra norsk side er det i denne sammen- heng også betonet at signaler om gassens rolle i energiforsyningen i EU kan ha betydning for fremtidige gassinvesteringer på norsk sokkel.

Utvikling av kraftpriser i Europa er avgjørende for verdien på Norges fornybarressurser. Det arbeides for en hensiktsmessig markedsdesign som sikrer at verdien av fleksibilitet belønnes i de ulike kraftmarkedene. Norge har i dag overfø- ringsforbindelser til Europa gjennom forbindel- sene til Sverige, Danmark, Finland og Nederland. Om få år vil norsk handelskapasitet bli utvidet betydelig med nye forbindelser til Tyskland og Storbritannia.

Norge vil støtte opp under de delene av regel- verksutviklingen som bidrar til mer integrerte og harmoniserte markeder. Fra norsk side er det vik- tig at markedsorganiseringen og virkemiddelbru- ken i Europa i minst mulig grad forstyrrer prissig- nalene i markedet. Norge har sammen med andre land fremhevet at prisene bør reflektere knapphet på energi og nett.

I energieffektiviseringsregelverket vil detal- jerte krav rettet mot for eksempel energisparing i bygg kunne innebære betydelige kostnader uten at det bidrar til reduserte utslipp av klimagasser, slik som tilfellet er i mange EU-land. Effektivise- ring i transportsektoren, blant annet gjennom elbilsatsingen, vil imidlertid virke inn på både kli- mamålene og noen av effektiviseringsmålene. Olje- og energidepartementet er opptatt av at regelverket skal gi landene fleksibilitet nok til å nå de overordnede målsettingene på måter som pas- ser energisystemene i de ulike landene. Satsingen gjennom Enova er vridd mer i retning av klima, teknologiutvikling tilpasset lavutslippssamfunnet og forsyningsikkerhet sammenlignet med tidli- gere. Olje- og energidepartementet er opptatt av at EUs regelverk ikke skal hindre at statens virke- middelbruk best kan tilpasses de oppgavene på klima- og energiområdet som det er viktigst å løse i Norge.

For en kostnadseffektiv oppnåelse av 2030- målene er det viktig at tilhørende regelverksfor-

slag i minst mulig grad svekker kvotesystemet. I konsekvensanalysen av forslaget til nytt energief-ektiviseringsdirektiv fra Kommisjonen, går det frem at et høyt mål på energisparing i EU bidrar til lavere pris på utslipp innen EUs kvotesystem. Virkningen skjer gjennom at kravet til energispa- ring gir lavere etterspørsel etter kraft og varme. Redusert kraftetterspørsel vil føre til lavere kraft- produksjon og dermed et mindre behov for utslippskvoter. Et redusert behov for utslippskvo- ter vil for en gitt kvotemengde, gi lavere pris innen kvotesystemet. At utslipp innen kvote- systemet blir billigere fører til økt andel foruren- sende kraftproduksjon, og bidrar til at kraft- og varmesektoren foretar færre utslippsreducerende tiltak.

Norge har også formidlet at støttesystemer bør utvikles på sikt for å sikre effektive prissigna- ler. Videre er det fra norsk side viktig at både mar- kedsdesign og 2030-rammeverket legger til rette for at verdien av regulerbar fornybarproduksjon kan gis uttelling. Norges spesielle situasjon, med en utslippsfri kraftproduksjon og en stasjonært energibruk med lave utslipp, innebærer at virke- midlene for å nå 2030-målene ikke uten videre vil ha samme virkninger som i EU-landene.

Norge støtter EUs ambisiøse mål på klimaom- rådet, og er i dialog med EU med sikte på å inngå en avtale om felles oppfyllelse av klimamålet for 2030 om minst 40 pst. utslippsreduksjon sammen- lignet med 1990. I kvotepliktig sektor vil Norge bidra til gjennomføring av utslippsreduksjoner på 43 pst. sammenlignet med 2005 innenfor EUs kvo- tesystem. Ved en avtale med EU vil Norge bidra med utslippsreduksjoner i ikke-kvotepliktig sek- tor ved at det fastsettes et nasjonalt utslippsmål for disse sektorene på lik linje med sammenlignbare EU- land. Det er også lagt til grunn at Norge vil benytte seg av fleksibiliteten i EUs regelverk på lik linje med EU-land. Det er en forutsetning at Norge ikke uten videre vil bli bundet av mål og regelverk på klima- og energiområdet utover det som følger av EØS-avtalen, og av en fremtidig avtale om samarbeid om klimamålet for 2030. Regjeringens forbehold reflekterer blant annet at Norge ikke er forpliktet gjennom EØS-avtalen til å bidra til å nå det felleseuropeiske fornybarmålet.

Norges omfattende rammeverk på energiom- rådet er omtalt i Meld. St. 25 (2015–2016). Ram- meverkene er gjennom mange år tilpasset de nor- ske målene om en mest mulig effektiv forvaltning av energiressursene til felleskapets beste. Regje- ringen legger til grunn at hovedtrekkene i den norske modellen for energiforsyningen ligger fast, selv ved en sterkere integrasjon med EUs ener-

gisystem. Slik Kommisjonens utkast til regelverksforslag foreligger, legger regjeringen til grunn at viktige norske institusjonsordninger på energiområdet ikke berøres av endringene, for eksempel knyttet til eierskap, organisering av konsesjonsbehandlingen og økonomiske rammer for energisektoren som konsesjonskraft, skatter og avgifter. Utkastet til nytt fornybardirektiv har elementer som berører tidsaspektet i konsesjonsbehandlingen. Det er imidlertid for tidlig å si hvorvidt dette forslaget blir stående, og hvorvidt det vil ha konsekvenser for den norske konsesjonsbehandlingen.

Regjeringen vil arbeide videre for å sikre ivaretagelsen av norske energiinteresser, både når det gjelder verdien av våre energiressurser og vår modell for ressursforvaltning i Norge. Norge har et omfattende samarbeid med EU på energiområdet. Olje- og energidepartementet, underliggende etater, statlige selskap og andre energiaktører er representert i en rekke prosesser og deltar i ulike fora i EU. Norske aktører deltar i ACER, CEER, ENTSO-E, Eurelectric, Europex og andre relevante samarbeidsfora på europeisk nivå. Dette arbeidet har stor betydning for å påvirke regelverksutviklingen i en tidlig fase. På politisk og myndighetsnivå er det regelmessig dialog med Kommisjonen og deltakelse i ulike regionale og bilaterale fora.

Regjeringen vil videre understreke at det er viktig å utnytte det handlingsrommet som ligger i EØS-avtalen i energi- og klimapolitikken. Norge har god erfaring med at vi i samarbeid kan finne gode løsninger med EU. Det er imidlertid avgjørende at den norske energisituasjonen kommer godt frem i den videre energidialogen, og at gode løsninger på energiområdet som har vært på plass i mange år, synliggjøres.

I Meld. St. 25 (2015–2016) er det redegjort for Europas betydning for den norske energiforsyningen og status for EUs regelverksutvikling på viktige områder. Omtalen nedenfor vil konsentreres om pågående prosesser, spesielt knyttet til EUs energiunion og forslagene i Kommisjonens vinterpakke fra november 2016. For øvrig vises det til omtalen i Meld. St. 25 (2015–2016).

Europeisk energipolitikk – EUs energiunion

Nærmere om Energiunionen

EUs energiunion er et politisk prosjekt med et overordnet mål om å koordinere og integrere 28 nasjonale energimarkeder. Europakommisjonen la i februar 2015 frem en melding som redegjorde

for hovedtrekkene i unionen. Hovedbudskapet i meldingen er at det er behov for en helhetlig energipolitikk i Europa, med et velfungerende indre energimarked som det sentrale virkemiddelet.

Energiunionen tar utgangspunkt i EUs vedtatte klima- og energimål for 2030 og tre etablerte hovedmål for EUs energipolitikk: forsyningssikkerhet, en bærekraftig energisektor og konkurransekraft. For å bygge opp under disse målene, har EU lansert fem prioriterte dimensjoner:

- forsyningssikkerhet
- det indre energimarkedet
- energieffektivisering som et bidrag til å begrense energietterspørselen
- avkarbonisering av økonomien
- forskning og innovasjon

Kommisjonen fremholder at et av de viktigste virkemidlene for å styrke *forsyningssikkerheten*, er bedre infrastruktur og diversifisering av energikildene. Blant annet er en høy andel import av gass fra Russland en viktig grunn for ønsket om å redusere Europas import av energi. Kommisjonen ønsker også å styrke samarbeidet på tvers av landegrensene, også med land utenfor EU der Norge nevnes spesielt.

For å bedre *det indre energimarkedet*, legges det vekt på at markedet skal være konkurransebasert, sluttbrukerorientert, fleksibelt og ikke-diskriminerende. Det pekes på behovet for mer infrastruktur og videreutvikling av det indre energimarkedet. Kommisjonen ønsker også å styrke byrået for samarbeid mellom energiregulatorer, ACER.

Begrensning av energietterspørselen omtales som den tredje dimensjonen i energiunionen. Kommisjonen legger stor vekt på å begrense energibruk og klimagassutslipp fra bygnings- og transportsektoren.

EUs utslippsmål mot 2030 står sentralt i arbeidet med reduksjon av klimagassutslipp og *avkarbonisering av økonomien*. Et velfungerende kvotesystem trekkes frem som bærebjelken i EUs klimapolitikk. Økt produksjon av fornybar energi er også et viktig element.

Innenfor *forskning, innovasjon og utvikling* vil Kommisjonen prioritere fire områder: i) utvikling av en ny generasjon fornybar energi, ii) smart teknologi som gjør forbrukeren til en aktiv aktør i energimarkedet, iii) energieffektivisering og iv) en mer bærekraftig transportsektor.

Kommisjonen la i november 2015 for første gang frem en rapport om «State of the Energy Union». Rapporten skal komme årlig, og skal

utgjøre en del av styringssystemet for å nå energiunionens målsetninger.

Fra strategi til konkrete forslag

Kommisjonen har lagt frem flere pakker med forslag til nytt regelverk som skal bidra til at energiunionen blir en realitet.

Sommeren 2015 kom sommerpakken: konsultasjon om markedsdesign og sluttbrukermarkedet, beredskap og forsyningssikkerhet for elektrisitet, revisjon av kvotedirektivet og revisjon av energimerkeforordningen.

I februar 2016 kom den første vinterpakken: strategi for varme og kjøling, LNG-strategien og revisjon av gassforsyningssikkerhetsforordningen.

I juli 2016 kom klimapakken: forslag til ny innsatsfordelingsforordning og forslag til endring av forordning om bokføring av utslipp og opptak i skog og andre arealbrukssektorer (LUCLUF), og en strategi for utslippsreduksjoner i transportsektoren.

I november 2016 kom den siste pakken, «Clean Energy for All Europeans», også kalt vinterpakken. Dette er det hittil største samlede fremlegget og består av forslag til åtte rettsakter på energiområdet, og en melding om FoU:

- Forslag til forordning om styringssystemet for energiunionen
- Nytt fornybardirektiv
- Revidert energieffektiviseringsdirektiv
- Revidert bygningsenergidirektiv
- Markedsdesign – revidert elmarkedsdirektiv
- Markedsdesign – revidert elektrisitetsforordning
- Markedsdesign – revidert ACER-forordning
- Markedsdesign – ny forordning om planer for håndtering av krisesituasjoner
- Melding om forskning og utvikling

Pågående prosesser og regelverksutvikling under EUs energiunion

Fornybardirektivet

Kommisjonen knytter EUs fornybardirektiv til energiunionens dimensjon om å redusere klimagassutslippene. Et velfungerende kvotesystem for klimagassutslipp trekkes frem som bærebjelken i EUs klimapolitikk. Samtidig fremheves økt produksjon av fornybar energi som et viktig tiltak for å redusere klimagassutslippene i EU fordi en stor andel av kraftproduksjonen i europeiske land er basert på fossile brenslere, som kullkraft.

Fornybardirektivet har som formål å fremme produksjon og bruk av fornybare energikilder i EU. Målet under gjeldende direktiv er at 20 pst. av europeisk energibruk kommer fra fornybare kilder innen 2020. Direktivet ble innlemmet i EØS-avtalen i 2011.

Foreslåtte endringer

Som del av vinterpakken la Kommisjonen frem forslag om at gjeldende fornybardirektiv erstattes av et nytt fra 2021.

Kommisjonen foreslår at det fastsettes et kollektivt bindende mål for EU om minst 27 pst. fornybarandel i energibruken samlet innen 2030. De nasjonale bidragene fra hvert medlemsland skal utformes og beregnes i henhold til den foreslåtte forordningen om styringssystemet, og skal inkluderes i de foreslåtte nasjonale energi- og klimaplanene. Direktivforslaget legger opp til at medlemslandene etter 1. januar 2020 ikke kan ha en fornybarandel som er lavere enn det nasjonale målet som ble satt for 2020, med unntak for transportsektoren.

Kommisjonen foreslår også prinsipper for utforming av støtteordninger for elektrisitet fra fornybare energikilder. Kommisjonen foreslår at medlemslandene skal åpne deler av eventuelle nasjonale støtteordninger for fornybar elektrisitet slik at en viss andel av statlig støtte, på visse vilkår, åpnes for ny produksjonskapasitet i andre medlemsland.

I motsetning til tidligere, skal bærekraftskriteriene også gjelde fast biobrensel og biogass til andre formål enn transport. Det foreslås en avtørende maksimal andel biodrivstoff basert på mat og fôr. Kommisjonen foreslår å sette et tak på 7 pst. for slikt biodrivstoff i 2021. Den øvre grensen for innblanding skal reduseres til 3,8 pst. i 2030.

Videre foreslår Kommisjonen at beregningene av fornybarandelen nå også skal inkludere lokal elektrisitetsproduksjon fra strømforbrukere (plusskunder) og «lokale energisamfunn» (med egen produksjon, forbruk og nett). Det foreslås også nye rettigheter for plusskunder og «lokale energisamfunn».

Kommisjonen foreslår krav om forenkling og effektivisering av konsesjonsprosesser for fornybar energiproduksjon. Blant annet foreslås en øvre grense på tre år for konsesjonsbehandling av fornybar energi, og en ett årsgrense for behandling av prosjekter for opprustning og utvidelser. I Norge er saksbehandlingstiden for konsesjons-søknader for vindkraft og stor vannkraft som regel vesentlig lenger. Det norske lov- og regelverket

skal balansere og ta mange hensyn, og det er krav til blant annet utredninger, kunnskapsgrunnlag og offentlig deltagelse.

Regjeringen vil vurdere nærmere hva som ligger i forslaget, herunder å se forslaget i sammenheng med andre direktiver. Av forslaget følger det ingen konkrete bestemmelser som angir når tidsfristene begynner å løpe.

Det innføres en plikt til bruk av opprinnelsesgarantier dersom energi fra fornybare kilder skal markedsføres overfor forbrukere som miljøvennlig. Det er også foreslått at produsenter som mottar støtte ikke skal kunne få inntekter fra salg av opprinnelsesgarantier. Garantier skal utstedes og auksjoneres ut på markedet av medlemslandene, og inntektene skal brukes til å redusere kostnadene knyttet til støttesystemer for fornybar energi.

Olje- og energidepartementet ser nærmere hvordan endringer kan gjøre at systemet for fornybar energi med opprinnelsesgarantier og varedeklarasjon for strøm kan fungere bedre enn i dag. Det nye forslaget vil bli vurdert i denne sammenheng.

Det reviderte direktivet inneholder også nye krav for å øke bruken av fornybar energi til avkjøling og oppvarming. I tillegg foreslås det nye krav og kriterier til bærekraftig bruk av bioenergi, der hensikten er å sørge for at bruk av bioenergi fører til reell reduksjon av klimagassutslipp.

For å nå klimamålene må mange EU-land legge om sin energiproduksjon og -bruk fra fossile energikilder til fornybare energikilder. Direktivets målstruktur sammenfaller derfor i stor grad med energipolitikken til de fleste europeiske land. For Norge som har en betydelig høyere andel fornybar energiproduksjon og -bruk, vil direktivets mål og virkemidler kunne innskrenke utformingen av en energipolitikk som er tilpasset våre nasjonale forhold.

Dersom det forutsettes uendret nivå for energibruk fremover, vil Norge måtte øke den totale innenlandske energiproduksjon for å få en høyere fornybarandel under fornybardirektivet. Dette vil i såfall bety å øke produksjonen, selv om etterspørselen ikke øker. Det kan være vanskelig å forene med lønnsom utbygging. Et viktig prinsipp for norsk energipolitikk er å legge til rette for lønnsom produksjon av fornybar kraft. Å øke kraftproduksjonen uavhengig av behov utfordrer dette prinsippet. Regjeringen mener at økt energiproduksjon i størst mulig grad bør skje i et kraftmarked der kraftproduksjonen bygges etter samfunnsøkonomisk lønnsomhet.

Fornybarandelen kan også økes ved å redusere energibruken. Dersom det spares 1 TWh, vil fornybarandelen isolert sett øke med rundt 0,3 prosentenheter. Ved å øke produksjonen av fornybar energi med 1 TWh, vil fornybarandelen isolert sett øke med nærmere 0,45 prosentenheter.

Den fornybare energiproduksjonen som fases inn i mange europeiske land er basert på uregulerbare kilder som vind og solkraft. Et stort innslag av uregulerbar produksjon stiller større krav til fleksibilitet i det resterende kraftsystemet. Norges regulerbare vannkraftproduksjon og potensiale for opprustning og utvidelse av vannkraften kan være klimavennlige bidrag i håndteringen av svingningene i energiforsyningen som følge av den stadig økte uregulerbare kraftproduksjon. For Norges del er det viktig at EUs reguleringer og markedsløsninger legger til rette for at verdien av regulerbar energiproduksjon gis uttelling.

Markedsregelverket – fullføring av det indre energimarkedet i EU

EUs tredje energimarkedspakke og senere rettsakter

Dagens markedesdesign for det indre markedet for elektrisitet og naturgass i EU bygger på den tredje energimarkedspakken, og supplerende regelverk.

Formålet med den tredje energimarkedspakken er å bidra til videre utvikling av det indre markedets funksjon innenfor energisektoren. De viktigste elementene er eiermessig skille for transmisjon av elektrisitet og naturgass, uavhengig nasjonal reguleringsmyndighet og klageinstans, etableringen av et byrå for samarbeid mellom nasjonale reguleringsmyndigheter for energi i EU (ACER), styrket forbrukerbeskyttelse og hjemler for at Kommisjonen kan vedta utfyllende teknisk regelverk gjennom såkalte nettkoder og retningslinjer.

Kravene til organisering av nettvirksomhet etter tredje energimarkedspakke gjelder på transmisjonsnivå, dvs. det høyeste nettnivået. Direktivets hovedmodell er krav til eiermessig skille mellom transmisjonssystem på den ene siden, og produksjon eller omsetning av elektrisitet eller naturgass på den andre siden.

Kravene til uavhengig nasjonal reguleringsmyndighet for elektrisitet og naturgass, innebærer at denne skal være uavhengig fra både markedsaktører og politiske myndigheter. I tillegg er listen over den nasjonale reguleringsmyndighetens oppgaver og ansvarsområde utvidet. Det er krav om klagebehandling for dennes vedtak hos et uavhengig organ.

Gjennom opprettelsen av ACER er samarbeid mellom reguleringsmyndighetene i Europa blitt styrket. ACER fungerer også som rådgiver, fører tilsyn og har vedtaksmyndighet på visse saksområder. Etter den tredje energimarkedspakken kan ACER i visse tilfeller fatte vedtak ved uenighet mellom nasjonale reguleringsmyndigheter, eller dersom disse i fellesskap ber om at ACER fatter vedtak. I prosesser som pågår for å utvikle og gjennomføre mer detaljert regelverk i medhold av energimarkedspakke, har ACER en sentral rolle i tillegg til de europeiske operatører for transmissjonssystemet (TSOene).

Nettkoder og retningslinjer er teknisk regelverk som blant annet skal sikre at energi kan flyte fritt over landegrensene, og er juridisk bindende. Meld. St. 25 (2015–2016), kap. 6.4.5, gir en mer utfyllende omtale av de enkelte nettkoder og retningslinjer. Fra og med 2015 har Kommisjonen vedtatt flere forordninger om nettkoder og retningslinjer, hvor samarbeidet mellom aktører både på EU-nivå og i ulike regionale prosesser er formalisert. Til gjennomføring av disse nettkodene og retningslinjene skal nasjonale reguleringsmyndigheter for energi, TSOene og til en viss grad kraftbørsene, foreslå nærmere markedsregelverk. Slike forslag skal sendes på høring, og deretter godkjennes individuelt av de nasjonale reguleringsmyndighetene (NVE). Utviklingen av slikt regelverk i EU krever betydelige ressursbruk i oppfølgingen fra norske energimyndigheter og Statnetts side.

Reguleringsmyndighetene koordinerer seg for å avstemme vurderinger i forkant av de nasjonale godkjenningene. Ved uenighet overføres saken til ACER. Enkelte forslag skal gjelde hele EU, mens andre skal gjelde regioner. Der hvor Norden utgjør en region, vil det være mulig å etablere nordiske løsninger som kan være forskjellig fra andre regioners løsninger.

Kommisjonen oversendte forslaget til EØS-vedtak, inklusive EØS-tilpasninger for den tredje energimarkedspakken, til Rådet for EU i mars 2017. EØS-komiteen fattet i mai beslutning om å innlemme pakken i EØS-avtalen. Beslutningen er gjort med forbehold om Stortingets samtykke, som på vanlig måte kan skje gjennom behandlingen av en samtykkeproposisjon.

I tilpasningene vedrørende ACER tas det utgangspunkt i løsningene for norsk deltakelse i de tre europeiske finanstilsynene. Gjennom tilpasningene sikres reguleringsmyndigheten for energi (NVE) deltakelse i ACER. Dette er viktig for å sikre norsk påvirkningsmulighet i de proses-

ser som nå pågår i EU for å videreutvikle reglene for det indre energimarkedet.

Etableringen av en rekke ulike EU-byråer er i utgangspunktet lite tilpasset to-pilarsystemet i EØS-avtalen, og det ble ikke tatt høyde for slike institusjoner da avtalen ble inngått. Det er derfor nødvendig med tilpasninger for EFTA-landenes tilknytning til ACER.

Forslag til endringer i markedsregelverket

I vinterpakken foreslår Kommisjonen en revidering av tre av rettsaktene i tredje energimarkedspakke og en ny forordning om planer for håndtering av krisesituasjoner. De sentrale prinsippene som ligger til grunn for den tredje energimarkedspakken videreføres, med noen tillegg, justeringer og presiseringer.

Den viktigste begrunnelsen for de foreslåtte endringene er at grunnleggende trekk ved EUs kraftsystemer er endret siden 2009. Andelen uregulerbar fornybar energi har økt vesentlig, samtidig som produksjonen skjer mer spredt geografisk. Denne omstillingen medfører utfordringer for det europeiske kraftsystemet. Behovet for fleksibilitet øker, og markeder med kortere tidsoppløsning er under etablering for å sikre balansen av energisystemet.

I forslaget til revidert markedsregelverk har Kommisjonen tatt hensyn til at mange og ukoordinerte støttesystemer for fornybar energi forstyrrer markedets prissignaler og leder til uheldige markedsvridninger. Norge er blant dem som har gått lengst i å foreslå at støttesystemer på sikt bør avvikles for å sikre effektive prissignaler både for marked og investeringer.

Kommisjonen foreslår å fjerne pristak og regulerte priser for å oppnå riktigere og mer effektive prissignaler, slik at kraften til enhver tid flyter dit behovet er størst.

Norge har sammen med andre land også fremhevet at prisene bør reflektere knapphet både på energi og nett. I Norge er det i dag etablert fem prisområder som reflekterer flaskehalser i nettet. Prosedyrer for inndeling av prisområder er nå en del av Kommisjonens forslag, blant annet begrunnet med redusert kapasitet på grensen mellom enkelte medlemsland.

De siste årene har det også skjedd en teknologisk utvikling ved at krafthandel skjer gjennom markedskobling. Det betyr at priser og kapasiteter i hele det indre markedet fastsettes i samme operasjon, organisert av kraftbørsen og transmissjonssystemoperatører (TSOer, Statnett i Norge) i fellesskap.

Hensynet til sluttbrukere vektlegges i det nye fremlegget. Det kan gi nye muligheter også for mindre bedrifter og husholdninger til å delta i kraftmarkedet. Sluttbrukere kan få bedre kontroll med strømregningene ved å flytte forbruket til perioder med lavere priser.

Et annet element for å utløse mer fleksibilitet er at Kommisjonen foreslår krav rettet mot medlemslandene om å legge til rette for aggregatorer, det vil si aktører som samler opp mindre sluttbrukeres etterspørselsfleksibilitet og tilbyr den i markedet. Kommisjonen foreslår også krav om å legge til rette for produksjon av strøm til eget forbruk og at kraftoverskuddet skal kunne mates inn på nettet.

Kommisjonen påpeker at god forsyningssikkerhet kan oppnås mer effektivt og konkurransedyktig hvis medlemsland også ser hen til andre lands kraftbalanser og overføringsforbindelser, noe som også er i tråd med norske innspill om at bruken av kapasitetsmekanismer bør begrenses. Kapasitetsmekanismer er en tilleggsbetaling utover markedspris for tilgjengelig energikapasitet, som kan leveres ved behov, jf. Meld. St. 25 (2015–2016), boks 8.6. Kommisjonen foreslår at kapasitetsmekanismer kun skal tillates midlertidig ved påvist mangel på ressursdekning i enkelte land eller regioner, noe som også er i tråd med norske innspill om at bruken av kapasitetsmekanismer bør begrenses. Begrunnelsen for en restriktiv praktisering av kapasitetsmekanismer er at ulike støttesystemer til energiproduksjon bidrar til å undergrave investeringssignaler både når det gjelder nett, utenlandsforbindelser og annen energiproduksjon. Norge har både alene, sammen med Norden og andre land gitt flere innspill til dette temaet.

I vinterpakken foreslår Kommisjonen å utvide det tematiske området for utvikling av nettkoder og retningslinjer. Det foreslås også å etablere et nytt samarbeidsorgan for nettforetak i distribusjonsnettet (DSO) som skal ha en rolle i utvikling av supplerende regelverk.

Gjennom retningslinjene for systemdrift under tredje energimarkedspakke ble det etablert en nordisk koordineringsenhet i form av en regional driftssikkerhetskoordinator for de nordiske TSOene i København i 2016. Formålet med sikkerhetskoordinatoren er å skape samspill mellom lokale og nordiske løsninger. Kommisjonen foreslår nå å utvide det obligatoriske samarbeidet i den regionale koordineringsenheten ved å pålegge TSOene å etablere regionale driftssentraler (ROC) for å håndtere enkelte temaer hvor ukordinerte nasjonale tiltak påvirker markedet og

sluttbrukerne negativt. Kommisjonen nevner systemdrift, kapasitetsfastsettelse på utenlandsforbindelser, forsyningssikkerhet og beredskap som eksempler.

Utviklingen av det indre energimarkedet i EU gjennom flere pakker med rettsakter har på flere måter vært basert på de samme prinsippene som lå til grunn ved dereguleringen av kraftmarkedet i Norge fra 1990 og den senere utviklingen av det nordiske kraftmarkedet. Det er likevel slik at regelverksutviklingen i EU medfører et mer detaljert og omfattende regelverk for kraftmarkedet enn det vi har sett behov for i Norden. Utviklingen medfører både mer regulering og mer både uformelt og pålagt formalisert samarbeid på tvers av grenser på ulike nivåer, både for OED, NVE og Statnett.

Nærmere om forslagene til nye og endrede rettsakter på markedsområdet

Vinterpakken innebærer videreføring av gjeldende rettsakter, i tillegg til en lang rekke nye artikler. I tillegg har Kommisjonen foreslått en ny forordning om planer for håndtering av krisesituasjoner.

Revidert elmarkedsdirektiv

Kommisjonen foreslår å videreføre de sentrale prinsippene i gjeldende direktiv, og vektlegger forbrukerne og betydningen av det indre markedet.

Kommisjonen understreker at markedet skal være konkurransebasert, forbrukerorientert, fleksibelt og ikke-diskriminerende. Nasjonale tiltak skal ikke hindre kraftflyten mellom land unødvendig og prisene skal være mest mulig markedsbaserte.

Forslaget styrker eksisterende sluttbrukerrettigheter og introduserer noen nye. Blant annet foreslår Kommisjonen at forbrukeren skal ha krav på smarte strømmålere, kontrakter med dynamiske priser og fritt valg av strømleverandør. Det foreslås å legges til rette for aktive sluttbrukere som kan bruke, lagre eller selge egenprodusert elektrisitet, og som har mulighet til å tilby etterspørselsfleksibilitet i markedet. Kommisjonen foreslår også en klarere rollefordeling når det gjelder datahåndtering og at det i etterkant utvikles et felles europeisk dataformat.

Kommisjonen forslår å klargjøre nettselskape-nes (DSO) oppgaver og roller, blant annet knyttet til anskaffelse av netjtjenester for å sikre fleksibilitet, integrering av elbiler og datahåndtering.

Bestemmelser knyttet til TSOer foreslås videreført og TSOens roller knyttet til systemtjenester og lagringsanlegg klargjøres. Forslaget understreker også regulatorenes forpliktelse til å samarbeide med regulatorer i nabolandene og i ACER om grensekryssende spørsmål.

Forslag til revidert elektrisitetsforordning

Forslaget viderefører prinsippene i gjeldende forordning om grensekryssende krafthandel. Det legges vekt på betydningen av uforstyrrede pris-signaler for å sikre økt fleksibilitet, avkarbonisering og innovasjon. Kommisjonen foreslår noen hovedprinsipper for handelsregler for day-ahead-, intradag- og balansemarkedene. Prinsippene for balanseansvar tydeliggjøres og det foreslås mer markedsbaserte regler for opp- og nedregulering, nedstengning, etterspørselsfleksibilitet m.m.

Kommisjonen foreslår en mer koordinert inndeling av prisområder i det europeiske kraftsystemet, og regler som skal sikre at kraftimport og -eksport ikke begrenses av nasjonale aktørers økonomiske interesser. Prinsipper for transmisjons- og distribusjonstariffer er foreslått endret og det er fastsatt en prosedyre for å sørge for at metoder for fastsettelse av slike tariffer skal bevege seg i samme retning.

Kommisjonen foreslår videre nye prinsipper for å håndtere ressursdekning på en koordinert måte. Kommisjonen foreslår generelle prinsipper for å vurdere hvordan og når slike mekanismer kan innføres og hvordan de skal utformes for å unngå at markedet forstyrres.

Revidert ACER-forordning

I forslaget til revidert forordning videreføres og utvides oppgavene for ACER. Når det gjelder fremtidig gjennomføring av nettkoder og bindende retningslinjer, foreslår Kommisjonen noen endringer i ACERs rolle knyttet til godkjenning av de detaljerte forslagene fra henholdsvis ENTSO-E, TSOene eller TSOene og kraftbørsene i fellesskap. Kommisjonen foreslår at slike forslag om vilkår, betingelser og metoder sendes direkte til ACER for godkjenning, uten å gå via de nasjonale regulatorene.

Hvis saken er av regional karakter, dvs. berører flere enn ett medlemsland, men ikke alle medlemslandene, foreslås det at en undergruppe av det regulatoriske styret i ACER forbereder saken for vedtak i styret.

Kommisjonen foreslår videre at nasjonale reguleringsmyndigheter etablerer regionale grup-

per for å gi koordinerte vurderinger, anbefalinger og vedtak. Kommisjonen foreslår en ny bestemmelse om utpeking av ett lands reguleringsmyndighet som skal være kontaktpunkt og koordinere de regionale aktivitetene til reguleringsmyndighetene.

Kommisjonen foreslår at ACER skal ha oppsyn med nye såkalte felles regionale driftssentraler, innhente informasjon fra disse og gi råd og anbefalinger. Videre foreslår Kommisjonen at ACER skal ha oppsyn med hvordan kraftbørsene utøver funksjonene sine, og skal kunne innhente informasjon fra disse.

Kommisjonen foreslår nye oppgaver for ACER knyttet til analyser av produksjonskapasitet og beredskap. ACER skal godkjenne eller om nødvendig endre, nærmere angitte metoder, beregninger og tekniske spesifikasjoner, som skal utarbeides av TSOene gjennom ENTSO-E.

Kommisjonen foreslår å videreføre gjeldende bestemmelser om ACERs organisering i stor grad, samtidig som regulatorstyret skal kunne fatte vedtak med simpelt flertall, og ikke som i dag med to tredjedels flertall. Kommisjonen har foreslått en ny bestemmelse om opprettelse av arbeidsgrupper som skal støtte det regulatoriske arbeidet til ACER. Arbeidsgruppene skal bestå av eksperter fra ACER, nasjonale reguleringsmyndigheter og Kommisjonen.

Kommisjonen foreslår endringer i det administrative styrets funksjoner, bl.a. når det gjelder godkjenning av økonomisk regelverk, en strategi for anti-korrupsjon, regler som skal motvirke inhabilitet, samt planer for kommunikasjon og offentlighet. Videre foreslår Kommisjonen at det administrative styret skal godkjenne årlige og flerårige arbeidsprogrammer for ACER med målsettinger, forventede resultater og indikatorer for oppfyllelse. Økonomiske og menneskelige ressurser knyttet til aktivitetene skal også angis.

Kommisjonen foreslår noen nye funksjoner for ACER-direktøren, bl.a. forberedelse av en plan for å følge opp konklusjoner fra interne og eksterne revisjonsrapporter, samt tilsyn utført av det europeiske kontoret for bekjempelse av bedrageri (OLAF). Videre at direktøren skal være ansvarlig for å bestemme om en eller flere ACER-medarbeidere skal stasjoneres i et eller flere medlemsland slik at byråets oppgaver kan utføres mest mulig effektivt og uten unødvendige kostnader.

Kommisjonen foreslår en ny bestemmelse om bekjempelse av svindel, korrupsjon og andre ulovlige aktiviteter. Det vises bl.a. til at den europeiske revisjonsdomstolen (the European Court of Auditors) og OLAF skal kunne utføre tilsyn og inspek-

sjoner, og at nevnte organers myndighet også skal nedfelles i avtaler med tredjeland og internasjonale organisasjoner.

Kommisjonen foreslår også noen nye bestemmelser om beskyttelse, utveksling og lagring av personlige eller sikkerhetsgraderte opplysninger og sensitiv informasjon.

Ny forordning om planer for håndtering av krisesituasjoner

Forslag til ny forordning om planer for håndtering av krisesituasjoner erstatter forsyningssikkerhetsdirektivet fra 2005. Formålet er å sørge for at alle medlemslandene iverksetter tiltak for å forebygge og håndtere elektrisitetskriser.

Forordningen pålegger medlemslandene å utarbeide beredskapsplaner for å være forberedt på, og kunne håndtere, nasjonale og grensekryssende elektrisitetskriser. Beredskapsplanene skal utarbeides med utgangspunkt i krisescenarier som identifiseres etter en metode utviklet av ENTSO-E. Planene skal inneholde både nasjonale og regionale koordinerte tiltak. Virkemidlene i planene skal følge reglene for det indre elektrisitetsmarkedet og om systemdrift. Virkemidler som ikke er markedsbaserte skal begrenses. Myndighetene i regionen skal bli enige om ulike regionale virkemidler for å sikre at krisesituasjoner med grensekryssende virkninger håndteres på en god måte.

Det er også bestemmelser om tidlig varslings og informasjonsdeling i forbindelse med en mulig elektrisitetskrise.

Energieffektiviseringsregelverket

EU har siden 2002 kommet med mange direktiver og forordninger for å fremme energieffektivisering. Hovedformålene med direktivene er styrket forsyningssikkerhet, særlig knyttet til importavhengigheten, og mindre utslipp av klimagasser. Hensynet til økonomisk og regional utvikling og sysselsetting i EU er også blitt fremhevet.

Mye av innsatsen knyttet til energieffektivisering er rettet mot å forbedre energiytelsen i bygninger. Nær 40 pst. av energibruken og 36 pst. av klimagassutslippene i EU er knyttet til bygninger. Det er også et omfattende arbeid for å få industrien til å utvikle mer energieffektive produkter.

EUs gjeldende og foreslåtte energieffektiviseringsmål for 2020 og 2030 samspiller med klimamålene. For Norge, som innen 2020 trolig vil ha redusert betydelig utslipp fra bygg gjennom forbudet mot oljefyring, og som fra før har en nær

utslippsfri kraftsektor, vil bare en begrenset del av energieffektiviseringen gi gevinst i form av reduserte klimagassutslipp.

Energieffektiviseringsdirektivet

Det eksisterende energieffektiviseringsdirektivet stiller opp en rekke krav for at EU skal nå mål om 20 pst. energieffektivisering innen 2020. Medlemslandene skal selv sette indikative mål for energieffektivisering i 2020.

Medlemslandene skal årlig rehabilitere 3 pst. av de bygningsarealene som forvaltes av sentrale myndigheter, eller gjennomføre andre tiltak som gir tilsvarende energieffektivisering. Direktivet inneholder krav om energisparing på 1,5 pst. årlig. Det er krav om omfattende planlegging og rapportering.

Regjeringens posisjon er at direktivet er i grenseområdet for hva som må innlemmes i EØS-avtalen. Regjeringen har besluttet at direktivet skal innlemmes i EØS-avtalen med nødvendige tilpassninger, og arbeidet med dette pågår nå i EØS-EFTA-landene.

I forslaget til revidert direktiv som ble fremmet i november 2016, foreslår Kommisjonen å fastsette et bindende mål for energieffektivisering på 30 pst. på EU-nivå i 2030. Det er ikke avklart i Kommisjonens forslag hvor mye effektivisering det enkelte land skal bidra med.

Forslaget innebærer at kravene til rehabiliteringsrate i offentlige bygg og reduksjon i energisalg til sluttbrukere også vil gjelde for perioden etter 2020. Det er foreslått å ta kravene til å utforme planer for gjennomføring, og kravene til rapportering av progresjon i arbeidet med effektivisering, inn i det nye styringssystemet for energionionen.

Energieffektiviseringsdirektivet gir medlemslandene relativt stor frihet i fastsettelse av overordnede mål for energieffektivisering i 2020 og 2030. Kravene knyttet til 1,5 pst. energisparing og til 3 pst. rehabilitering eller tilsvarende effektivisering av statlige bygg, må imidlertid betraktes som mindre fleksible.

Norge har lenge hatt en bred virkemiddelbruk for energieffektivisering rettet mot alle sektorer. Blant annet har Enova hatt en stor satsing på effektivisering i industrien, og forbildeprosjekter for bygg. Denne aktiviteten vil fortsette, men trolig er store deler av de rimeligste tiltakene realisert. Enova skal nå vri virksomheten mer mot reduksjon av klimagassutslipp i ikke-kvotepliktig sektor, fleksibilitet i energisystemet og innovasjon

som bidrar til utvikling av effektiv teknologi og løsninger i overgangen til lavutslippsamfunnet.

Olje- og energidepartementet er opptatt av at direktivets krav ikke skal skape vesentlige nye føringer for energi- og klimapolitikken i form av dyre tiltak som er lite egnet for et fremtidsrettet energisystem som det norske.

Bygningsenergidirektivet

EUs bygningsenergidirektiv fra 2002 ble erstattet av et revidert bygningsenergidirektiv i 2010. Formålet med bygningsdirektivene er å fremme energieffektivitet i bygninger. Direktivet fra 2002 er tatt inn i EØS-avtalen og blitt del av norsk rett. Direktivet krever at landene fastsetter energikrav til nye og renoverte bygg. Det er krav om energimerking av alle bygninger, og energivurdering av større klima- og fyringsanlegg. Ordningene, inkludert metode for beregning av energibruk, skal utformes av landene selv.

Det reviderte bygningsenergidirektivet fra 2010 setter et felles rammeverk for beregning av bygningers energibruk. Direktivet åpner for å tillegge lokal energiproduksjon vekt i utformingen av energikrav til bygninger. Energiytelsen til bygninger skal oppgis med en indikator for primærenergibruk som skal fastsettes nasjonalt.

Regjeringen har vurdert at det reviderte direktivet er i grenseområdet for hva som må innlemmes i EØS-avtalen. Regjeringen har besluttet at direktivet skal innlemmes i EØS-avtalen med nødvendige tilpasninger, og arbeidet med dette pågår nå i EØS-EFTA-landene.

I forbindelse med vinterpakken foreslo Kommisjonen et nytt revidert bygningsenergidirektiv (EPBD III). Det nye direktivet er ikke vesentlig endret, men det er bedre samordnet med Energieffektiviseringsdirektivet og knyttes i sterkere grad til 2030-målene. Det er fortsatt strenge energikrav til nybygg, mens virkemidlene for å påvirke renovering av eksisterende bygg er svakere.

Olje- og energidepartementets vurdering er at tiltak rettet mot energibruk i bygninger bør tilpasses nasjonale utfordringer i energi- og klimapolitikken. Det har vært elementer av energikrav i byggeteknisk forskrift i Norge siden 1948, og Norge har over tid hatt strenge krav. På enkelte områder kan vi nærme oss en grense der ytterligere innskjerping kan være uhensiktsmessig ved dagens kostnadsnivå og teknologier.

Beregningen av primærenergibruk i EU er vesentlig basert på at det er et betydelig energitap i termisk kraftproduksjon, som kullkraft. Ved bruk av elektrisitet fremstilles da energibruken

som vesentlig høyere enn det sluttbruker vil kunne registrere ved måleravlesning. I et fornybart system som det norske er tapet beskjedent, og dette må det tas hensyn til ved fastsettelse av primærenergifaktoren. Det er viktig for å sikre at energikravene til bygg gir samfunnsøkonomiske gevinster.

Norge har et energimerkesystem som er internettbasert. I det nye direktivet er det spørsmål om hvordan kravet om bruk av uavhengige eksperter skal forstås. Det kan ha betydelige kostnader for boligeiere dersom dagens internettbaserte gratisløsning for energimerking ikke kan brukes og videreutvikles.

Produktreguleringer

EU har to direktiver hvor formålet er å utvikle mer energieffektive produkter. Økodesigndirektivet setter minimumskrav for miljøvennlig utforming av produkter. Dette kan innebære krav til energieffektivitet, utslipp, materialbruk, lydnivå mv. Energimerkedirektivet krever at energirelaterte produkter skal forsynes med et energimerke. Begge direktivene er implementert i norsk rett.

EU utvikler løpende spesifikke forordninger for hver produktgruppe. Det er lange prosesser, med omfattende involvering av industrien, før produktkravene blir satt. Til nå er det vedtatt økodesign- og energimerkeforordninger for i hovedsak husholdningsprodukter som kjøle- og fryseapparater, oppvask- og vaskemaskiner, tørketromler, stekeovner, belysning og fjernsyn. Norge er forpliktet til å innlemme alle de underliggende produktforordningene.

Kommisjonen la i juli 2015 frem et forslag til revidert energimerkedirektiv. Kommisjonen foreslår at eksisterende direktiv erstattes med en forordning for å sikre en mer ensartet oppfølging av energimerkeordningen. En forordning må implementeres i medlemslandene «som sådan». For å bedre gjennomslagskraften til energimerkeordningen og lette markedsovervåking, foreslår Kommisjonen å etablere en database hvor produsenter og importører er pålagt å registrere nye produkter.

Kommisjonen signaliserte i vinterpakken at rammeverket for økodesign og energimerking er utpekt som et viktig instrument i Kommisjonens nye initiativ for sirkulær økonomi. Økodesigndirektivet blir da et verktøy for å bidra til å redusere flere miljøvirkninger knyttet til produkter. Kravene vil kunne dreie seg om holdbarhet, reparerbarhet, oppgraderingsmulighet, utforming med

tanke på senere demontering, informasjon (merking av plastkomponenter), tilrettelegging for gjenbruk, tilrettelegging for resirkulering (unngå uforenelige plastikktyper) samt klimagasser og andre utslipp.

EU er et stort marked som har gode muligheter for å lykkes med regulering av energibruk knyttet til produkter. Når en forordning er vedtatt, blir produkter som ikke oppfyller kravene tatt ut av markedet. For Norge kan det bli en utfordring at kombinasjonsberedere, det vil si beredere som varmer vann til både romoppvarming og tappevann, blir forbudt fra høsten 2017. Tradisjonelle større elektriske varmtvannsberedere blir forbudt fra høsten 2018. Forbudet er en følge av at EU har et høyt primærenergibruk i produksjon av elektrisitet og at de kan energieffektivisere ved å bruke energien direkte.

Energiinfrastruktur av felles europeisk interesse

EU har satt i gang flere initiativ for å utvikle energiinfrastruktur som legger til rette for en sikker energiforsyning og et velfungerende indre energimarked. Det er satt et mål om at hvert land skal ha en utvekslingskapasitet på 10 pst. av installert produksjon innen 2020 og videre foreslått et mål om 15 pst. utvekslingskapasitet innen 2030. Det er opprettet en egen ekspertgruppe som skal gi Kommisjonen råd om hvordan målet kan nås.

Infrastrukturforordningen – retningslinjer for paneuropeisk energiinfrastruktur

Råds- og parlamentsforordning 347/2013/EU om retningslinjer for pan-europeisk energiinfrastruktur skal legge til rette for utbygging av infrastrukturprosjekter av felles europeisk interesse. Prosjekter av felles interesse skal gis prioritert status i medlemslandenes konsesjonsbehandling, og skal i henhold til forordningen være samfunnsøkonomisk lønnsomme for Europa. Prosjektene vil inkludere blant annet utenlandsforbindelser og interne nettutbygginger med grenseoverskridende virkninger.

Forordningen tar sikte på å redusere ulike hindre for etablering av grenseoverskridende energiinfrastruktur. Nasjonale konsesjonsprosesser har ofte vært langvarige og omstendelige, og finansieringen av energiinfrastrukturprosjekter har vært krevende å få på plass.

Vurderinger av lønnsomheten skal vurderes basert på en omforent europeisk metodologi for beregning av kostnader og nytte. Denne metodologien kan legges til grunn for fordeling av inves-

teringskostnader mellom land som har nyttegevinster av et prosjekt av felles interesse. Ved uenighet mellom berørte regulatorer, gir forordningen ACER plikt og myndighet til å avgjøre hvordan investeringskostnadene skal fordeles mellom partene.

To mellomlandsforbindelser fra Norge, én til Tyskland og én til Storbritannia, er på listen over prosjekter av felles interesse.

Forordningen er ikke innlemmet i EØS-avtalen, og Norge er derfor ikke folkerettslig bundet av forordningens bestemmelser.

Melding om forsknings- og innovasjonsstrategien under energiunionen

Forskning, innovasjon og utvikling er energiunionens femte dimensjon og går på tvers av de fire øvrige dimensjonene i energiunionen. Utvikling av ny teknologi og nye løsninger er en forutsetning for å nå de europeiske målene om integrering av stadig mer variabel energi i energisystemet, mer effektiv energibruk, elektrisitet i transport og sikker energiforsyning.

Kommisjonen la frem en forsknings- og innovasjonsstrategi under energiunionen, i forbindelse med vinterpakken. Strategien skal bidra til å nå klimamålsettingene under energiunionen og stimulere til sysselsetting, investeringer og vekst.

Et sentralt element i FoU-strategien er energiprogrammet under Horisont 2020. Energiprogrammet har et budsjett på om lag 6 milliarder euro og gir støtte til felleseuropeiske forsknings- og demonstrasjonsprosjekter innenfor sikker, ren og effektiv energi. I arbeidsprogrammet for 2018–2020 vil Kommisjonen bruke mer enn 2 mrd. euro fra Horisont 2020 på støtte til forskning og innovasjon innenfor særlig fire områder:

1. Avkarbonisering av EUs bygningsmasse innen 2050
2. Styrke EUs lederskap innenfor fornybar energi
3. Utvikle løsninger for energilagring
4. Utvikle og ta i bruk elektriske kjøretøy og et mer integrert transportsystem

Også EUs SET-plan (Strategic Energy Technology Plan), er gitt en viktig rolle i energiunionen. SET-planen er etablert for å samkjøre prioriteringer og finansielle virkemidler for forskning, utvikling og innovasjon på energiområdet. Kun noen få pst. av EU-landenes samlede FoU-bevilgninger er koordinert på EU-nivå. Bedre samarbeid og koordinering vil derfor kunne bedre ressursutnyttelsen og bidra til å nå EUs energi- og klimamål.

Styringssystemet for energiunionen

Europakommisjonen la i november 2016 frem et forslag til forordning om styringssystem for EUs energiunion. Forslaget er utformet som et nytt og bindende regelverk. Styringssystemet skal ha to hovedoppgaver: Det skal være et verktøy for å følge opp og overvåke hvordan medlemslandene hver for seg og kollektivt bidra til energiunionens fem dimensjoner. Det skal også være Kommisjonen viktigste verktøy i arbeidet med å nå EUs 2030-mål på klima- og energiområdet. 2030-målene for fornybar energi og energieffektivisering er satt på EU-nivå, og ikke fordelt på det enkelte medlemsland. Det har vært viktig for mange av medlemslandene at det foreslåtte styringssystemet ikke implisitt legger opp til at det skal etableres nasjonale mål for 2030.

Hovedinnholdet i forslaget til forordning om styringssystemet er krav til utarbeidelse av nasjonale energi- og klimaplaner og tilhørende rapportering. Planene skal omfatte alle fem dimensjoner i energiunionen. Utkastet til forordning inneholder detaljerte bestemmelser, og viser til annet regelverk, blant annet energieffektiviseringsdirektivene, fornybardirektivet og energimarkedsregelverket, som revideres samtidig.

Det skal utarbeides nasjonale energi- og klimaplaner hvert tiende år og fremdriftsrapporter annethvert år. Det skal årlig utarbeides klimagassregnskap i henhold til forpliktelsene under FNs klimakonvensjon.

Det er flere annekser i forslaget til forordningen som angir detaljerte maler for planene og rapporteringene, herunder hva disse skal inneholde og hvordan de skal utformes. Det er lagt opp til at det skal være obligatorisk å bruke malene. Det er også beskrevet prosedyrer for utforming av planene, blant annet i form av høringer, konsultasjoner og involvering av naboland gjennom regionalt samarbeid

Utkastet legger opp til politisk interaksjon mellom Kommisjonen og medlemslandene ved utarbeidelsen og i oppfølgingen av planene. Kommisjonen skal foreta en samlet vurdering av om målsettinger og bidragene som beskrives i de ulike nasjonale planene er tilstrekkelige for den kollektive oppnåelsen av de felleseuropeiske målene for EUs energiunion og dens fem dimensjoner. Det skal også spesielt vurderes hvor man står i oppfyllelsen av EUs felles 2030-mål for energi og klima. Hvert medlemsland skal forberede og levere et utkast til en nasjonal energi- og klimaplan ett år før planene skal leveres. Det er lagt opp til at Kommisjonen så kan komme med anbefalinger og for-

slag til utkastet. De kan komme med anbefalinger om ambisjonsnivået og bidraget til de felles målene.

I forslaget til forordning fremkommer det også at Kommisjonen kan iverksette tiltak på EU-nivå for å bidra til at målene nås. I utkastet nevnes en finansiell plattform for fornybar energi, uten at dette er spesifisert nærmere. Kommisjonen vil også se på fremdriften og måloppnåelse gjennom rapporteringer på det enkelte lands egen plan.

I tidligere faser har Norge gitt innspill som understreker at utforming av planer og rapporteringer bør baseres på en nyttekostnadsanalyse av hvilket omfang og detaljeringsnivå det er hensiktsmessig å legge seg på. Norge har anerkjent ønsket om et pålitelig styringssystem for EUs energiunion. Omfattende planer og rapporteringer er ikke et mål i seg selv, men må ses i lys av hvordan det kan bidra til å oppfylle EUs målsettinger på energi- og klimaområdet. Olje- og energidepartementet vurderer det som viktig å ha et kritisk blikk på detaljnivå og omfang av det foreslåtte regelverket i prosessen fremover.

Felles oppfyllelse av klimamålet for 2030 med EU

Regjeringen har i Meld. St. 13 (2014–2015) *Ny utslippsforpliktelse – en felles løsning med EU*, fastsatt en del prinsipper for hvordan den betingede forpliktelsen under Parisavtalen om minst 40 pst. utslippsreduksjon i 2030 sammenlignet med 1990, skal gjennomføres. Norge er i dialog med EU med sikte på å inngå en avtale om felles oppfyllelse av klimamålet for 2030.

I kvotepliktig sektor vil Norge bidra til gjennomføring av utslippsreduksjoner på 43 pst. sammenlignet med 2005 innenfor EUs kvotesystem. Ved en avtale med EU vil Norge bidra til utslippsreduksjoner i ikke-kvotepliktig sektor ved at det fastsettes et nasjonalt utslippsmål for disse sektorene på lik linje med sammenlignbare EU-land. Det er også lagt til grunn at Norge vil benytte seg av fleksibiliteten i EUs regelverk på lik linje med EU-land. En avtale om felles oppfyllelse av klimamålet for 2030 vil innebære at innholdet i rettsakten for bokføring av utslipp fra og opptak i skog, også blir relevant for Norge. Det er videre en forutsetning at Norge ikke uten videre vil bli bundet av mål og regelverk på klima- og energiområdet utover det som følger av EØS-avtalens hoveddel og vedlegg, og av en fremtidig avtale om samarbeid om klimamålet for 2030.

Regjeringen har etter at Meld. St. 13 (2014–2015) ble oversendt og behandlet i Stortinget åpnet for å benytte EØS-avtalens protokoll 31 om

frivillig samarbeid utenfor de fire friheter som avtalerettslig grunnlag. En slik løsning er vurdert å ivareta viktige hensyn og forutsetninger som Stortinget har oppstilt for et samarbeid med EU om felles oppfyllelse av klimamålet for 2030 gjennom behandlingen av nevnte melding.

Kommisjonen la 20. juli 2016 frem sitt forslag til bindende utslippsmål i ikke-kvotepiktig sektor for EU-landene i spennet 0 til 40 pst. Fordelingen er basert på BNP per innbygger, samtidig som målet for de rikeste EU-landene er justert ut fra hensynet til kostnadseffektivitet. Norge er omtalt i den forklarende innledningen til regelverksforslaget, og det er lagt inn et foreløpig mål for Norge på 40 pst. Kommisjonens regelverksforslag skal behandles videre av Rådet og Parlamentet og det er ventet at regelverket først vil bli vedtatt sent i 2017 eller tidlig i 2018. Regjeringen er i dialog med Kommisjonen om det faglige grunnlaget for fastsettelsen av det foreløpige norske måltallet.

Norske posisjoner på utformingen av regelverket spilles også inn i relevante fora og i den politiske dialogen med Kommisjonens medlemmer og EUs medlemsland.

Dersom en felles løsning ikke fører frem, vil målet om minst 40 pst. utslippsreduksjon i 2030 sammenlignet med 1990 være betinget av tilgang på fleksible mekanismer i Parisavtalen og en godskrivning av vår deltakelse i EUs kvotesystem som bidrag til å oppfylle forpliktelsen.

Finansdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2017.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

st ad f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2017 i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag til vedtak om tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2017

I

I statsbudsjettet for 2017 gjøres følgende endringer:

Utgifter:

Kap.	Post	Formål	Kroner
21		Statsrådet:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 169 500 000 til kr 177 200 000	7 700 000
61		Høyesterett:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 108 462 000 til kr 108 387 000	75 000
117		EØS-finansieringsordningene:	
	75	EØS-finansieringsordningen 2009–2014, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 446 000 000 til kr 549 000 000	103 000 000
	76	Den norske finansieringsordningen 2009–2014, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 408 000 000 til kr 761 000 000	353 000 000
	77	EØS-finansieringsordningen 2014–2021, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 185 000 000 til kr 264 000 000	79 000 000
	78	Den norske finansieringsordningen 2014–2021, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 185 000 000 til kr 238 000 000	53 000 000
118		Nordområdetiltak mv.:	
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overføres</i> , <i>kan nyttes under post 1</i> , forhøyes med fra kr 307 641 000 til kr 312 641 000	5 000 000
152		Bistand til Midtøsten og Nord-Afrika:	
	78	Regionbevilgning for Midtøsten og Nord-Afrika, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 556 000 000 til kr 566 000 000	10 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter:	
	70	Nødhjelp og humanitær bistand, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 4 436 124 000 til kr 4 709 971 000	273 847 000
	72	Menneskerettigheter, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 298 300 000 til kr 308 300 000	10 000 000
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering:	
	70	Forskning, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 156 000 000 til kr 168 000 000	12 000 000
167		Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA):	
	21	Spesielle driftsutgifter, nedsettes med fra kr 2 949 375 000 til kr 2 599 575 000	349 800 000
169		Global helse og utdanning:	
	70	Global helse, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 3 065 000 000 til kr 3 075 000 000	10 000 000
170		FN-organisasjoner mv.:	
	71	FNs befolkningsfond (UNFPA), forhøyes med fra kr 401 000 000 til kr 423 000 000	22 000 000
	76	FN og globale utfordringer, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 233 300 000 til kr 238 300 000	5 000 000
172		Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak:	
	70	Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 270 000 000 til kr 311 000 000	41 000 000
200		Kunnskapsdepartementet:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 347 426 000 til kr 348 026 000	600 000
220		Utdanningsdirektoratet:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 301 405 000 til kr 301 055 000	350 000
	70	Tilskudd til læremidler mv., <i>kan overføres</i> , <i>kan nyttes under post 21</i> , forhøyes med fra kr 58 685 000 til kr 65 185 000	6 500 000
222		Statlige grunn- og videregående skoler og grunnskoleinternat:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 100 539 000 til kr 100 839 000	300 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
224		Senter for IKT i utdanningen:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 68 634 000 til kr 68 984 000	350 000
225		Tiltak i grunnopplæringen:	
	64	Tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge, nedsettes med fra kr 384 162 000 til kr 252 043 000	132 119 000
	67	Tilskudd til opplæring i finsk, forhøyes med fra kr 7 165 000 til kr 9 365 000	2 200 000
	73	Tilskudd til studieopphold i utlandet, nedsettes med fra kr 17 749 000 til kr 14 149 000	3 600 000
226		Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 935 787 000 til kr 922 927 000	12 860 000
	70	Tilskudd til NAROM, forhøyes med fra kr 8 379 000 til kr 15 000 000	6 621 000
228		Tilskudd til frittstående skoler mv.:	
	71	Frittstående videregående skoler, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 1 602 854 000 til kr 1 593 854 000	9 000 000
(NY)	83	Tilskudd til friskoler med internat og friskoler som gir undervisning til voksne elever uten rett til videregående opplæring, bevilges med	18 000 000
230		Statlig spesialpedagogisk støttesystem:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 705 085 000 til kr 700 085 000	5 000 000
231		Barnehager:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 51</i> , nedsettes med fra kr 440 190 000 til kr 430 190 000	10 000 000
	50	Tilskudd til samiske barnehagetilbud, forhøyes med fra kr 16 565 000 til kr 21 565 000	5 000 000
	60	Tilskudd til flere barnehagelærere, nedsettes med fra kr 172 200 000 til kr 0	172 200 000
	70	Tilskudd for svømming i barnehagene, prøveprosjekt frivillige organisasjoner, forhøyes med fra kr 35 290 000 til kr 40 290 000	5 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
256		Kompetanse Norge:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 61 480 000 til kr 62 380 000	900 000
	21	Spesielle driftsutgifter, forhøyes med fra kr 11 510 000 til kr 11 810 000	300 000
257		Kompetansepluss:	
	70	Tilskudd, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 162 237 000 til kr 179 237 000	17 000 000
260		Universiteter og høyskoler:	
	50	Statlige universiteter og høyskoler, nedsettes med fra kr 33 072 705 000 til kr 33 005 083 000	67 622 000
	70	Private høyskoler, forhøyes med fra kr 1 357 637 000 til kr 1 363 605 000	5 968 000
270		Internasjonal mobilitet og sosiale formål for studenter:	
	74	Tilskudd til velferdsarbeid, forhøyes med fra kr 84 756 000 til kr 90 756 000	6 000 000
280		Felles enheter:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 129 558 000 til kr 130 308 000	750 000
	50	Senter for internasjonalisering av utdanning, forhøyes med fra kr 83 125 000 til kr 93 125 000	10 000 000
281		Felles tiltak for universiteter og høyskoler:	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i> , forhøyes med fra kr 248 870 000 til kr 311 540 000	62 670 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 13 421 000 til kr 11 421 000	2 000 000
	50	Tilskudd til Norges forskningsråd, forhøyes med fra kr 191 436 000 til kr 227 836 000	36 400 000
	70	Andre overføringer, <i>kan nyttes under post 1</i> , forhøyes med fra kr 58 226 000 til kr 60 226 000	2 000 000
283		Meteorologiformål:	
	72	Internasjonale samarbeidsprosjekter, nedsettes med fra kr 154 119 000 til kr 143 079 000	11 040 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
288		Internasjonale samarbeidstiltak:	
	21	Spesielle driftsutgifter, forhøyes med fra kr 43 892 000 til kr 44 232 000	340 000
	72	Internasjonale grunnforskningsorganisasjoner, forhøyes med fra kr 321 841 000 til kr 322 162 000	321 000
	73	EUs rammeprogram for forskning, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 2 194 592 000 til kr 1 856 279 000	338 313 000
	75	UNESCO-kontingent, nedsettes med fra kr 23 933 000 til kr 22 633 000	1 300 000
315		Frivillighetsformål:	
	82	Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg, forhøyes med fra kr 175 920 000 til kr 185 920 000	10 000 000
	86	Tilskudd til internasjonale sykkelritt i Norge, forhøyes med fra kr 13 590 000 til kr 21 090 000	7 500 000
320		Norsk kulturråd:	
	55	Norsk kulturfond, forhøyes med fra kr 893 956 000 til kr 897 956 000	4 000 000
321		Kunstnerøkonomi:	
	75	Vederlagsordninger, nedsettes med fra kr 190 347 000 til kr 186 347 000	4 000 000
322		Bygg og offentlige rom:	
	70	Nasjonale kulturbygg, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 178 500 000 til kr 228 500 000	50 000 000
323		Musikk og scenekunst:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 89 623 000 til kr 92 815 000	3 192 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 60 947 000 til kr 58 247 000	2 700 000
325		Allmenne kulturformål:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 116 715 000 til kr 114 223 000	2 492 000
	21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 13 407 000 til kr 17 407 000	4 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	79	Til disposisjon, <i>kan nyttes under post 1</i> , nedsettes med fra kr 6 900 000 til kr 4 900 000	2 000 000
328		Museum og visuell kunst:	
	70	Det nasjonale museumsnettverket, forhøyes med fra kr 1 476 690 000 til kr 1 478 690 000	2 000 000
	78	Ymse faste tiltak, forhøyes med fra kr 79 120 000 til kr 82 120 000	3 000 000
334		Film- og medieformål:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 11 524 000 til kr 8 524 000	3 000 000
340		Den norske kirke:	
	73	Tilskudd til Den norske kirke – oppgjør av feriepengeforpliktelser m.m., forhøyes med fra kr 125 000 000 til kr 146 750 000	21 750 000
400		Justis- og beredskapsdepartementet:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 494 247 000 til kr 494 374 000	127 000
	23	Spesielle driftsutgifter, forskning og kunnskapsutvikling, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 31 310 000 til kr 31 179 000	131 000
410		Domstolene:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 2 334 225 000 til kr 2 357 278 000	23 053 000
411		Domstoladministrasjonen:	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 410 post 1</i> , nedsettes med fra kr 84 425 000 til kr 84 206 000	219 000
430		Kriminalomsorgen:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 4 601 471 000 til kr 4 598 758 000	2 713 000
432		Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS):	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 189 372 000 til kr 208 972 000	19 600 000
440		Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 16 710 504 000 til kr 16 974 038 000	263 534 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
442		Politihøgskolen:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 585 294 000 til kr 625 094 000	39 800 000
444		Politiets sikkerhetstjeneste (PST):	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 890 524 000 til kr 897 424 000	6 900 000
445		Den høyere påtalemyndighet:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 244 538 000 til kr 244 803 000	265 000
448		Grensekommisæren:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 5 165 000 til kr 5 465 000	300 000
451		Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 746 332 000 til kr 750 532 000	4 200 000
452		Sentral krisehåndtering:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 26 651 000 til kr 25 701 000	950 000
454		Redningshelikoptertjenesten:	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 2 140 161 000 til kr 1 838 310 000	301 851 000
455		Redningstjenesten:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 104 778 000 til kr 103 778 000	1 000 000
456		Direktoratet for nødkommunikasjon:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 211 578 000 til kr 218 826 000	7 248 000
	22	Spesielle driftsutgifter – tjenester og produkter, forhøyes med fra kr 63 653 000 til kr 73 682 000	10 029 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 359 109 000 til kr 518 846 000	159 737 000
467		Norsk Lovtidend:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 4 221 000 til kr 4 728 000	507 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
469		Vergemålsordningen:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 195 963 000 til kr 213 695 000	17 732 000
472		Voldsoffererstatning og rådgiving for kriminalitetsofre:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 24 510 000 til kr 24 387 000	123 000
	70	Erstatning til voldsofre, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 365 503 000 til kr 417 503 000	52 000 000
474		Konfliktråd:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 117 016 000 til kr 117 525 000	509 000
490		Utlendingsdirektoratet:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 1 187 762 000 til kr 1 172 262 000	15 500 000
	21	Spesielle driftsutgifter, asylmottak, nedsettes med fra kr 2 200 405 000 til kr 1 818 820 000	381 585 000
	22	Spesielle driftsutgifter, tolk og oversettelse, nedsettes med fra kr 62 006 000 til kr 20 306 000	41 700 000
	60	Tilskudd til vertskommuner for asylmottak, nedsettes med fra kr 230 469 000 til kr 227 347 000	3 122 000
	70	Stønader til beboere i asylmottak, forhøyes med fra kr 308 350 000 til kr 313 410 000	5 060 000
	75	Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 15 623 000 til kr 15 514 000	109 000
491		Utlendingsnemnda:	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 21</i> , nedsettes med fra kr 320 187 000 til kr 319 835 000	352 000
495		Integrerings- og mangfoldsdirektoratet:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 262 727 000 til kr 262 527 000	200 000
496		Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere:	
	21	Spesielle driftsutgifter, kunnskapsutvikling, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 43 704 000 til kr 42 954 000	750 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	60	Integreringstilskudd, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 12 134 571 000 til kr 12 190 889 000	56 318 000
	61	Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige, mindreårige flyktninger, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 3 768 338 000 til kr 4 226 003 000	457 665 000
	62	Kommunale innvandrertiltak, forhøyes med fra kr 179 906 000 til kr 189 906 000	10 000 000
	73	Tilskudd, nedsettes med fra kr 15 035 000 til kr 5 035 000	10 000 000
497		Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere:	
	22	Prøver i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, forhøyes med fra kr 29 195 000 til kr 29 945 000	750 000
	60	Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, nedsettes med fra kr 2 303 003 000 til kr 2 213 433 000	89 570 000
500		Kommunal- og moderniseringsdepartementet:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 396 327 000 til kr 394 127 000	2 200 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 88 443 000 til kr 86 063 000	2 380 000
(NY)	25	Forprosjekt nytt regjeringskvartal, <i>kan overføres</i> , bevilges med	4 000 000
510		Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 703 333 000 til kr 663 513 000	39 820 000
	22	Fellesutgifter for departementene og Statsministerens kontor, nedsettes med fra kr 136 894 000 til kr 126 445 000	10 449 000
520		Tilskudd til de politiske partier:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 8 730 000 til kr 8 230 000	500 000
525		Fylkesmannsembetene:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 1 838 069 000 til kr 1 819 989 000	18 080 000
530		Byggeprosjekter utenfor husleieordningen:	
	33	Videreføring av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 2 455 000 000 til kr 2 155 000 000	300 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	36	Kunstnerisk utsmykking, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 19 000 000 til kr 9 000 000	10 000 000
540		Direktoratet for forvaltning og IKT:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 266 711 000 til kr 268 411 000	1 700 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 27 310 000 til kr 26 310 000	1 000 000
541		IKT-politikk:	
	70	Tilskudd til forvaltningsutvikling og samordning av IKT-politikken, <i>kan nyttes under kap. 541, post 22</i> , forhøyes med fra kr 6 328 000 til kr 6 508 000	180 000
545		Datatilsynet:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 50 639 000 til kr 50 779 000	140 000
552		Nasjonalt samarbeid for regional utvikling:	
(NY)	62	Nasjonale tiltak for lokal samfunnsutvikling, bevilges med	4 500 000
553		Omstillingsdyktige regioner:	
	65	Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet, <i>kan nyttes under kap. 553, post 60 og 63</i> , forhøyes med fra kr 130 000 000 til kr 145 000 000	15 000 000
560		Sametinget:	
	50	Sametinget, forhøyes med fra kr 301 617 000 til kr 304 167 000	2 550 000
563		Internasjonalt reindriftssenter:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 5 929 000 til kr 6 309 000	380 000
567		Nasjonale minoriteter:	
(NY)	25	Tiltak for romanifolket/taterne, <i>kan overføres</i> , bevilges med	2 000 000
	60	Tiltak for rom, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 6 371 000 til kr 4 121 000	2 250 000
	71	Tilskudd til Romanifolkets/taternes kulturfond, nedsettes med fra kr 5 374 000 til kr 0	5 374 000
	74	Kultur- og ressurscenter for norske rom, nedsettes med fra kr 12 000 000 til kr 1 500 000	10 500 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
(NY)	75	Midlertidig tilskuddsordning til romanifolket/taterne, <i>kan overføres</i> , bevilges med	3 374 000
571		Rammetilskudd til kommuner:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 21 556 000 til kr 15 556 000	6 000 000
	60	Innbyggertilskudd, forhøyes med fra kr 121 544 312 000 til kr 121 854 176 000	309 864 000
572		Rammetilskudd til fylkeskommuner:	
	60	Innbyggertilskudd, forhøyes med fra kr 32 150 448 000 til kr 32 180 448 000	30 000 000
573		Kommunereform:	
	60	Engangskostnader og reformstøtte ved kommunesammenslåing, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 1 058 325 000 til kr 1 302 600 000	244 275 000
	61	Engangskostnader ved fylkessammenslåing, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 240 000 000 til kr 165 000 000	75 000 000
580		Bostøtte:	
	70	Bostøtte, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 2 875 300 000 til kr 2 854 500 000	20 800 000
585		Husleietvistutvalget:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 28 345 000 til kr 28 575 000	230 000
587		Direktoratet for byggkvalitet:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 99 985 000 til kr 100 205 000	220 000
	22	Kunnskapsutvikling og informasjonsformidling, forhøyes med fra kr 44 430 000 til kr 47 930 000	3 500 000
590		Planlegging og byutvikling:	
	72	Tilskudd til bolig-, by- og områdeutvikling, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 34 171 000 til kr 40 171 000	6 000 000
595		Statens kartverk, arbeid med tinglysing og nasjonal geografisk infrastruktur:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , <i>kan nyttes under kap. 595, post 1 og 45</i> , forhøyes med fra kr 311 597 000 til kr 366 860 000	55 263 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
601		Utredningsvirksomhet, forskning m.m.:	
	21	Spesielle driftsutgifter, nedsettes med fra kr 57 395 000 til kr 57 025 000	370 000
	70	Tilskudd, forhøyes med fra kr 36 120 000 til kr 36 490 000	370 000
605		Arbeids- og velferdsetaten:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 11 435 967 000 til kr 11 543 667 000	107 700 000
	22	Forsknings- og utredningsaktiviteter, nedsettes med fra kr 48 704 000 til kr 46 704 000	2 000 000
611		Pensjoner av statskassen:	
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 20 200 000 til kr 18 000 000	2 200 000
612		Tilskudd til Statens pensjonskasse:	
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 5 418 168 000 til kr 5 540 000 000	121 832 000
	22	Sluttoppgjør, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 6 000 000 til kr -27 000 000	33 000 000
	70	For andre medlemmer av Statens pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 134 000 000 til kr 136 000 000	2 000 000
613		Arbeidsgiveravgift til folketrygden:	
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 289 200 000 til kr 21 000 000	268 200 000
614		Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 34 000 000 til kr 30 000 000	4 000 000
	90	Utlån, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 4 500 000 000 til kr 3 400 000 000	1 100 000 000
615		Yrkesskadeforsikring:	
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 96 000 000 til kr 85 000 000	11 000 000
616		Gruppelivsforsikring:	
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 194 000 000 til kr 192 000 000	2 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
634		Arbeidsmarkedstiltak:	
	76	Tiltak for arbeidssøkere, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 7 720 609 000 til kr 7 579 585 000	141 024 000
635		Ventelønn:	
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 30 000 000 til kr 33 000 000	3 000 000
642		Petroleumstilsynet:	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 21</i> , forhøyes med fra kr 260 369 000 til kr 261 269 000	900 000
646		Pionerdykkere i Nordsjøen:	
(NY)	71	Oppreisning, <i>kan overføres</i> , bevilges med	700 000
648		Arbeidsretten, Riksmekleren m.m.:	
	70	Tilskudd til faglig utvikling, nedsettes med fra kr 4 000 000 til kr 3 100 000	900 000
660		Krigspensjon:	
	70	Tilskudd, militære, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 86 000 000 til kr 84 000 000	2 000 000
	71	Tilskudd, sivile, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 215 000 000 til kr 210 000 000	5 000 000
664		Pensjonstrygden for sjømenn:	
	70	Tilskudd, nedsettes med fra kr 83 000 000 til kr 55 000 000	28 000 000
666		Avtalefestet pensjon (AFP):	
	70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 1 930 000 000 til kr 1 910 000 000	20 000 000
667		Supplerende stønad til personer over 67 år:	
	70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 325 000 000 til kr 330 000 000	5 000 000
701		Direktoratet for e-helse:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 354 128 000 til kr 337 128 000	17 000 000
710		Folkehelseinstituttet:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 784 626 000 til kr 754 226 000	30 400 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 790 335 000 til kr 780 335 000	10 000 000
714		Folkehelse:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 70, 74 og 79</i> , nedsettes med fra kr 151 003 000 til kr 148 923 000	2 080 000
	60	Kommunale tiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i> , nedsettes med fra kr 78 969 000 til kr 77 469 000	1 500 000
	79	Andre tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i> , nedsettes med fra kr 66 449 000 til kr 60 089 000	6 360 000
720		Helsedirektoratet:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 1 262 841 000 til kr 1 164 713 000	98 128 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 32 598 000 til kr 16 756 000	15 842 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 4 211 000 til kr 0	4 211 000
(NY)	60	Gjesteinnbyggeroppgjør for fastleger, bevilges med	80 000 000
721		Statens helsetilsyn:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 129 342 000 til kr 136 542 000	7 200 000
723		Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 124 441 000 til kr 128 241 000	3 800 000
732		Regionale helseforetak:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 19 686 000 til kr 15 886 000	3 800 000
	70	Særskilte tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 72, 73, 74 og 75</i> , forhøyes med fra kr 1 786 241 000 til kr 1 843 541 000	57 300 000
	72	Basisbevilgning Helse Sør-Øst RHF, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 50 034 672 000 til kr 49 765 572 000	269 100 000
	73	Basisbevilgning Helse Vest RHF, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 17 659 836 000 til kr 17 564 836 000	95 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	74	Basisbevilgning Helse Midt-Norge RHF, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 13 328 177 000 til kr 13 256 477 000	71 700 000
	75	Basisbevilgning Helse Nord RHF, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 11 942 678 000 til kr 11 878 478 000	64 200 000
	77	Poliklinisk virksomhet mv., <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 3 251 892 000 til kr 3 379 892 000	128 000 000
	82	Investeringslån, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 1 566 883 000 til kr 1 636 883 000	70 000 000
747		Statens strålevern:	
(NY)	1	Driftsutgifter, bevilges med	92 128 000
(NY)	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , bevilges med	17 342 000
(NY)	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> , bevilges med	4 211 000
750		Statens legemiddelverk:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 287 554 000 til kr 269 264 000	18 290 000
761		Omsorgstjeneste:	
	62	Dagaktivitetstilbud, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 262 652 000 til kr 237 652 000	25 000 000
	63	Investeringsstilskudd, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 3 298 100 000 til kr 3 405 700 000	107 600 000
	65	Forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenestene, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 1 224 906 000 til kr 1 219 242 000	5 664 000
	67	Utviklingstiltak, forhøyes med fra kr 68 908 000 til kr 85 908 000	17 000 000
762		Primærhelsetjeneste:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i> , nedsettes med fra kr 70 290 000 til kr 70 190 000	100 000
	73	Seksuell helse, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 55 628 000 til kr 53 528 000	2 100 000
765		Psykisk helse og rusarbeid:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 72</i> , nedsettes med fra kr 129 710 000 til kr 129 330 000	380 000
	73	Utviklingstiltak mv., nedsettes med fra kr 142 251 000 til kr 132 751 000	9 500 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	75	Vold og traumatisk stress, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 173 031 000 til kr 179 211 000	6 180 000
769		Utredningsvirksomhet mv.:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i> , forhøyes med fra kr 14 548 000 til kr 21 548 000	7 000 000
770		Tannhelsetjenester:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i> , nedsettes med fra kr 30 251 000 til kr 28 951 000	1 300 000
780		Forskning:	
	50	Norges forskningsråd mv., forhøyes med fra kr 332 207 000 til kr 348 207 000	16 000 000
800		Barne- og likestillingsdepartementet:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 152 080 000 til kr 152 880 000	800 000
840		Tiltak mot vold og overgrep:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i> , forhøyes med fra kr 19 715 000 til kr 20 115 000	400 000
844		Kontantstøtte:	
	70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 1 709 500 000 til kr 1 609 500 000	100 000 000
845		Barnetrygd:	
	70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 15 180 000 000 til kr 15 130 000 000	50 000 000
846		Familie- og oppveksttiltak:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 50 og post 71</i> , forhøyes med fra kr 13 318 000 til kr 13 643 000	325 000
	79	Tilskudd til internasjonalt ungdomssamarbeid mv., <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 8 656 000 til kr 8 256 000	400 000
847		EUs ungdomsprogram:	
	1	Driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 8 188 000 til kr 9 433 000	1 245 000
848		Barneombudet:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 15 554 000 til kr 21 254 000	5 700 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
853		Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 216 969 000 til kr 214 969 000	2 000 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 7 639 000 til kr 11 339 000	3 700 000
854		Tiltak i barne- og ungdomsvernet:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 71</i> , forhøyes med fra kr 68 176 000 til kr 69 476 000	1 300 000
	65	Refusjon av kommunale utgifter til barneverntiltak knyttet til enslige, mindreårige asylsøkere og flyktninger, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 470 000 000 til kr 520 000 000	50 000 000
	71	Utvikling og opplysningsarbeid mv., <i>kan nyttes under post 21</i> , nedsettes med fra kr 33 155 000 til kr 31 455 000	1 700 000
856		Barnevernets omsorgssenter for enslige, mindreårige asylsøkere:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 843 825 000 til kr 497 125 000	346 700 000
858		Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet:	
	21	Spesielle driftsutgifter, nedsettes med fra kr 14 283 000 til kr 13 958 000	325 000
865		Forbrukerpolitiske tiltak:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , <i>kan nyttes under post 50</i> , nedsettes med fra kr 2 149 000 til kr 1 149 000	1 000 000
867		Sekretariatet for Markedsrådet og Forbrukertvistutvalget:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 11 466 000 til kr 12 466 000	1 000 000
871		Likestilling og ikke-diskriminering:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , <i>kan nyttes under post 70</i> , forhøyes med fra kr 9 601 000 til kr 14 911 000	5 310 000
900		Nærings- og fiskeridepartementet:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 430 248 000 til kr 431 548 000	1 300 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 87 601 000 til kr 89 041 000	1 440 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	71	Miljøtiltak Raufoss, forhøyes med fra kr 3 200 000 til kr 9 000 000	5 800 000
	75	Tilskudd til særskilte prosjekter, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 12 900 000 til kr 11 900 000	1 000 000
	77	Tilskudd til sjømattiltak, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 8 750 000 til kr 10 750 000	2 000 000
	79	Tilskudd til Mechatronics Innovation Lab, forhøyes med fra kr 30 000 000 til kr 60 000 000	30 000 000
902		Justervesenet:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 122 788 000 til kr 123 788 000	1 000 000
905		Norges geologiske undersøkelse:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 171 253 000 til kr 179 253 000	8 000 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 72 387 000 til kr 76 887 000	4 500 000
909		Tiltak for sysselsetting av sjøfolk:	
	73	Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 2 100 000 000 til kr 2 127 000 000	27 000 000
915		Regelrådet:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 8 569 000 til kr 9 629 000	1 060 000
917		Fiskeridirektoratet:	
	22	Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 67 800 000 til kr 62 600 000	5 200 000
919		Diverse fiskeriformål:	
	76	Tilskudd til fiskeriforskning, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 22 100 000 til kr 20 400 000	1 700 000
922		Romvirksomhet:	
	73	EUs romprogrammer, nedsettes med fra kr 280 200 000 til kr 237 200 000	43 000 000
924		Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer:	
	70	Tilskudd, nedsettes med fra kr 48 616 000 til kr 28 316 000	20 300 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
925		Havforskningsinstituttet:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 494 862 000 til kr 479 612 000	15 250 000
926		Forskningsfartøy:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 160 878 000 til kr 176 128 000	15 250 000
927		NIFES:	
	22	Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 6 900 000 til kr 13 800 000	6 900 000
940		Internasjonaliseringstiltak:	
(NY)	73	Støtte ved kapitalvareeksport, bevilges med	111 600 000
950		Forvaltning av statlig eierskap:	
	54	Tapsavsetning, investeringskapital Investinor AS, nedsettes med fra kr 35 000 000 til kr 0	35 000 000
	95	Kapitalinnskudd, forhøyes med fra kr 144 000 000 til kr 159 000 000	15 000 000
	96	Aksjer, nedsettes med fra kr 100 000 000 til kr 10 000 000	90 000 000
1100		Landbruks- og matdepartementet:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 1 542 000 til kr 16 542 000	15 000 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold – ordinære forvaltningsorganer, <i>kan overføres, kan nyttes under post 50</i> , forhøyes med fra kr 2 693 000 til kr 3 330 000	637 000
1115		Mattilsynet:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 1 347 945 000 til kr 1 348 945 000	1 000 000
1300		Samferdselsdepartementet:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 187 379 000 til kr 187 699 000	320 000
	21	Spesielle driftsutgifter – utredninger, modernisering av transportsektoren, nedsettes med fra kr 12 727 000 til kr 10 527 000	2 200 000
	74	Tilskudd til Redningsselskapet, forhøyes med fra kr 83 500 000 til kr 93 500 000	10 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
1320		Statens vegvesen:	
	23	Drift og vedlikehold av riksveger, trafikant- og kjøretøytilsyn m.m., <i>kan overføres, kan nyttes under post 29, post 30, post 31 og post 72,</i> nedsettes med fra kr 11 477 894 000 til kr 11 467 894 000	10 000 000
	30	Riksveginvesteringer, <i>kan overføres, kan nyttes under post 23, post 29, post 31 og post 72,</i> forhøyes med fra kr 14 321 800 000 til kr 14 336 800 000	15 000 000
1321		Nye Veier AS:	
(NY)	71	Netto utgifter – overføring av eiendeler og forpliktelser fra Statens vegvesen, bevilges med	6 632 000
1360		Kystverket:	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 45,</i> forhøyes med fra kr 1 706 272 000 til kr 1 716 972 000	10 700 000
	30	Nyanlegg og større vedlikehold, <i>kan overføres,</i> forhøyes med fra kr 408 800 000 til kr 425 800 000	17 000 000
1370		Posttjenester:	
	70	Kjøp av post- og banktjenester, forhøyes med fra kr 272 200 000 til kr 273 700 000	1 500 000
1380		Nasjonal kommunikasjonsmyndighet:	
	70	Tilskudd til telesikkerhet og -beredskap, <i>kan overføres,</i> forhøyes med fra kr 80 200 000 til kr 156 700 000	76 500 000
1400		Klima- og miljødepartementet:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 279 621 000 til kr 279 146 000	475 000
	21	Spesielle driftsutgifter, forhøyes med fra kr 49 246 000 til kr 60 876 000	11 630 000
	76	Støtte til nasjonale og internasjonale miljøtiltak, <i>kan overføres,</i> nedsettes med fra kr 61 098 000 til kr 43 098 000	18 000 000
1420		Miljødirektoratet:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 667 766 000 til kr 669 980 000	2 214 000
	21	Spesielle driftsutgifter, forhøyes med fra kr 225 072 000 til kr 275 972 000	50 900 000
	22	Statlige vannmiljøtiltak, nedsettes med fra kr 297 552 000 til kr 287 552 000	10 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	37	Skogplanting, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 14 375 000 til kr 0	14 375 000
	38	Restaurering av myr, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 23 625 000 til kr 14 125 000	9 500 000
	61	Tilskudd til klimatiltak og klimatilpassing, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 156 920 000 til kr 1 100 000	155 820 000
(NY)	63	Returordning for kasserte fritidsbåter, bevilges med	20 000 000
(NY)	65	Tiltak i kommuner med ulverevir i Hedmark, Akershus og Østfold, bevilges med	20 000 000
	69	Oppryddingstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 39 og 79</i> , nedsettes med fra kr 271 562 000 til kr 209 562 000	62 000 000
	70	Tilskudd til vannmiljøtiltak, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 54 755 000 til kr 64 755 000	10 000 000
	71	Marin forsøpling, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 35 290 000 til kr 40 290 000	5 000 000
	73	Tilskudd til rovvilttiltak, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 70 051 000 til kr 60 051 000	10 000 000
	75	Utbetaling av pant for bilvrak, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 731 760 000 til kr 711 760 000	20 000 000
	76	Refusjonsordninger, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 76 042 000 til kr 91 679 000	15 637 000
	77	Diverse organisasjoner og stiftelser m.m., forhøyes med fra kr 14 416 000 til kr 15 416 000	1 000 000
	81	Verdensarvområder, kulturlandskap og verdiskaping naturarv, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i> , forhøyes med fra kr 48 261 000 til kr 53 261 000	5 000 000
	82	Tilskudd til truede arter og naturtyper, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i> , nedsettes med fra kr 74 989 000 til kr 23 789 000	51 200 000
	85	Naturinformasjonssentre, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 55 714 000 til kr 57 314 000	1 600 000
1429		Riksantikvaren:	
	21	Spesielle driftsutgifter, nedsettes med fra kr 51 243 000 til kr 46 308 000	4 935 000
	22	Bevaringsoppgaver, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 24 304 000 til kr 34 304 000	10 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	60	Kulturminnearbeid i kommunene, forhøyes med fra kr 4 116 000 til kr 8 616 000	4 500 000
	70	Tilskudd til automatisk fredete og andre arkeologiske kulturminner, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 33 564 000 til kr 54 564 000	21 000 000
1471		Norsk Polarinstitutt:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 228 070 000 til kr 220 389 000	7 681 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 70 707 000 til kr 70 520 000	187 000
1473		Kings Bay AS:	
	70	Tilskudd, forhøyes med fra kr 41 573 000 til kr 53 573 000	12 000 000
1474		Fram – Nordområdesenter for klima- og miljøforskning:	
	70	Tilskudd til private mottakere, <i>kan overføres</i> , <i>kan nyttes under post 50</i> , forhøyes med fra kr 28 000 000 til kr 34 380 000	6 380 000
1482		Internasjonale klima- og utviklingstiltak:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 97 429 000 til kr 97 377 000	52 000
1600		Finansdepartementet:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 58 618 000 til kr 47 118 000	11 500 000
1605		Direktoratet for økonomistyring:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 378 130 000 til kr 450 789 000	72 659 000
1608		Tiltak for å styrke statlig økonomi- og prosjektstyring:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 15 953 000 til kr 17 953 000	2 000 000
1610		Tolletaten:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 1 476 431 000 til kr 1 485 931 000	9 500 000
1618		Skatteetaten:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 5 662 708 000 til kr 5 665 608 000	2 900 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	21	Spesielle driftsutgifter, nedsettes med fra kr 190 300 000 til kr 165 300 000	25 000 000
	22	Større IT-prosjekter, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 358 700 000 til kr 243 500 000	115 200 000
	23	Spesielle driftsutgifter, a-ordningen, forhøyes med fra kr 84 751 000 til kr 88 051 000	3 300 000
1620		Statistisk sentralbyrå:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 562 986 000 til kr 579 886 000	16 900 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 242 453 000 til kr 205 553 000	36 900 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 44 300 000 til kr 64 300 000	20 000 000
1632		Kompensasjon for merverdiavgift:	
	61	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 21 200 000 000 til kr 22 200 000 000	1 000 000 000
	72	Tilskudd til private og ideelle virksomheter, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 1 980 000 000 til kr 2 070 000 000	90 000 000
1633		Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift:	
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 5 683 531 000 til kr 6 083 531 000	400 000 000
1651		Statsgjeld, avdrag og innløsning:	
	98	Avdrag på innenlandsk statsgjeld, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 63 207 000 000 til kr 50 959 000 000	12 248 000 000
1670		Avsetninger til Den nordiske investeringsbank:	
	90	Innbetalt grunnkapital, nedsettes med fra kr 119 800 000 til kr 114 630 000	5 170 000
1700		Forsvarsdepartementet:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 772 976 000 til kr 789 583 000	16 607 000
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 15 610 000 til kr 12 510 000	3 100 000
	71	Overføringer til andre, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 60 825 000 til kr 57 884 000	2 941 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
1710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg:	
	1	Driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 3 641 748 000 til kr 3 636 624 000	5 124 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> , <i>kan nyttes under kap. 1760, post 45</i> , forhøyes med fra kr 277 515 000 til kr 290 515 000	13 000 000
1720		Felles ledelse og kommandoapparat:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 5 306 251 000 til kr 5 292 690 000	13 561 000
	70	Renter låneordning, nedsettes med fra kr 4 517 000 til kr 0	4 517 000
1723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 258 716 000 til kr 257 258 000	1 458 000
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 825 403 000 til kr 716 765 000	108 638 000
1731		Hæren:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 5 460 228 000 til kr 5 519 074 000	58 846 000
1732		Sjøforsvaret:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 4 236 223 000 til kr 4 236 788 000	565 000
1733		Luftforsvaret:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 4 774 506 000 til kr 4 808 540 000	34 034 000
1734		Heimevernet:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 1 378 353 000 til kr 1 400 523 000	22 170 000
1735		Etterretningstjenesten:	
	21	Spesielle driftsutgifter, forhøyes med fra kr 1 714 268 000 til kr 1 734 368 000	20 100 000
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 1 797 022 000 til kr 1 898 674 000	101 652 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
1760		Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold:	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1760, post 45</i> , forhøyes med fra kr 1 502 392 000 til kr 1 695 465 000	193 073 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1761, post 45</i> , forhøyes med fra kr 4 907 916 000 til kr 5 172 925 000	265 009 000
	48	Fellesfinansierte investeringer, fellesfinansiert andel, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 71 500 000 til kr 61 364 000	10 136 000
1761		Nye kampfly med baseløsning:	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1761, post 45</i> , nedsettes med fra kr 194 686 000 til kr 186 535 000	8 151 000
1790		Kystvakten:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 1 094 428 000 til kr 975 527 000	118 901 000
1791		Redningshelikoptertjenesten:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 925 343 000 til kr 994 077 000	68 734 000
1792		Norske styrker i utlandet:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 823 497 000 til kr 1 037 396 000	213 899 000
1795		Kulturelle og allmennyttige formål:	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 252 602 000 til kr 257 222 000	4 620 000
1800		Olje- og energidepartementet:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 72</i> , nedsettes med fra kr 26 927 000 til kr 26 427 000	500 000
	72	Tilskudd til olje- og energiformål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i> , forhøyes med fra kr 5 000 000 til kr 7 000 000	2 000 000
1810		Oljedirektoratet:	
	23	Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 125 000 000 til kr 117 000 000	8 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
1820		Norges vassdrags- og energidirektorat:	
	22	Flom- og skredforebygging, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 45, 60 og 72</i> , forhøyes med fra kr 272 892 000 til kr 292 892 000	20 000 000
1825		Energiomlegging, energi- og klimateknologi:	
	50	Overføring til Energifondet, forhøyes med fra kr 2 586 000 000 til kr 2 601 000 000	15 000 000
	95	Kapitalinnskudd, nedsettes med fra kr 15 000 000 til kr 0	15 000 000
	96	Aksjer, nedsettes med fra kr 10 000 000 til kr 0	10 000 000
1840		CO ₂ -håndtering:	
(NY)	96	Aksjer, bevilges med	2 000 000
2309		Tilfeldige utgifter:	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 4 181 873 000 til kr 3 941 873 000	240 000 000
2410		Statens lånekasse for utdanning:	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 45</i> , forhøyes med fra kr 377 168 000 til kr 383 578 000	6 410 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i> , nedsettes med fra kr 5 600 000 til kr 0	5 600 000
	50	Avsetning til utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 6 583 093 000 til kr 6 574 422 000	8 671 000
	70	Utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 2 725 294 000 til kr 2 748 325 000	23 031 000
	71	Andre stipend, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 830 404 000 til kr 775 210 000	55 194 000
	72	Rentestøtte, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 906 162 000 til kr 951 402 000	45 240 000
	73	Avskrivninger, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 614 766 000 til kr 590 260 000	24 506 000
	74	Tap på utlån, forhøyes med fra kr 368 100 000 til kr 380 550 000	12 450 000
	90	Økt lån og rentegjeld, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 26 072 450 000 til kr 25 821 091 000	251 359 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
2421		Innovasjon Norge:	
	51	Tapsavsetning, såkornfond og koinvesteringsfond, forhøyes med fra kr 37 200 000 til kr 83 600 000	46 400 000
	70	Basiskostnader, forhøyes med fra kr 166 489 000 til kr 168 989 000	2 500 000
	95	Egenkapital, såkornfond og koinvesteringsfond, forhøyes med fra kr 106 300 000 til kr 238 600 000	132 300 000
2429		Eksportkreditt Norge AS:	
	70	Tilskudd, forhøyes med fra kr 107 698 000 til kr 109 698 000	2 000 000
2440		Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten:	
	30	Investeringer, forhøyes med fra kr 25 500 000 000 til kr 27 000 000 000	1 500 000 000
2445		Statsbygg:	
	24	Driftsresultat:	
		1 Driftsinntekter	-4 726 960 000
		2 Driftsutgifter	2 063 770 000
		3 Avskrivninger	1 311 514 000
		4 Renter av statens kapital	86 000 000
		5 Til investeringsformål	1 129 976 000
			<u>-135 700 000</u>
	30	Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 138 001 000 til kr 206 001 000	68 000 000
	31	Igangsetting av ordinære byggeprosjekter, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 115 000 000 til kr 125 000 000	10 000 000
	33	Videreføring av ordinære byggeprosjekter, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 2 256 254 000 til kr 1 706 254 000	550 000 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 183 828 000 til kr 283 828 000	100 000 000
2460		Garantiinstituttet for eksportkreditt:	
	24	Driftsresultat:	
		1 Driftsinntekter	-180 000 000
		2 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	180 000 000
			<u>0</u>

Kap.	Post	Formål	Kroner
2470		Statens pensjonskasse:	
	24	Driftsresultat:	
		1 Driftsinntekter, <i>overslagsbevilgning</i>	-649 569 000
		2 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	461 105 000
		3 Avskrivninger	121 354 000
		4 Renter av statens kapital	2 884 000
		5 Til investeringsformål	38 070 000
		6 Til reguleringsfond	4 020 000
			<u>-22 136 000</u>
2530		Foreldrepenger:	
	70	Foreldrepenger ved fødsel, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 19 810 000 000 til kr 19 650 000 000	160 000 000
	71	Engangsstønad ved fødsel og adopsjon, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 612 000 000 til kr 630 000 000	18 000 000
	72	Feriepenger av foreldrepenger, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 495 000 000 til kr 485 000 000	10 000 000
	73	Foreldrepenger ved adopsjon, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 54 000 000 til kr 57 000 000	3 000 000
2541		Dagpenger:	
	70	Dagpenger, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 16 300 000 000 til kr 14 450 000 000	1 850 000 000
2542		Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv.:	
	70	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv., <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 975 000 000 til kr 815 000 000	160 000 000
2620		Stønad til enslig mor eller far:	
	70	Overgangsstønad, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 2 510 000 000 til kr 2 110 000 000	400 000 000
	72	Stønad til barnetilsyn, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 295 000 000 til kr 235 000 000	60 000 000
	73	Utdanningsstønad, nedsettes med fra kr 42 000 000 til kr 25 000 000	17 000 000
	75	Tilskudd til flytting for å komme i arbeid, forhøyes med fra kr 200 000 til kr 400 000	200 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	76	Bidragforskott, forhøyes med fra kr 715 000 000 til kr 750 000 000	35 000 000
2650		Sykepenges:	
	70	Sykepenges for arbeidstakere mv., <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 36 630 000 000 til kr 35 970 000 000	660 000 000
	71	Sykepenges for selvstendige, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 1 400 000 000 til kr 1 390 000 000	10 000 000
	72	Pleie-, opplærings- og omsorgspenges mv., <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 750 000 000 til kr 720 000 000	30 000 000
	75	Feriepenges av sykepenges, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 2 040 000 000 til kr 2 010 000 000	30 000 000
2651		Arbeidsavklaringspenges:	
	70	Arbeidsavklaringspenges, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 34 510 000 000 til kr 34 290 000 000	220 000 000
	71	Tilleggsstønads, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 295 000 000 til kr 285 000 000	10 000 000
	72	Legeerklærings, nedsettes med fra kr 415 000 000 til kr 400 000 000	15 000 000
2655		Uførhet:	
	70	Uføretrygd, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 83 812 000 000 til kr 82 600 000 000	1 212 000 000
	75	Menerstatning ved yrkesskade, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 100 000 000 til kr 75 000 000	25 000 000
	76	Yrkesskadetrygd gml. lovgivning, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 43 000 000 til kr 45 000 000	2 000 000
2661		Grunn- og hjelpestønads, hjelpemidler mv.:	
	70	Grunnstønads, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 1 867 000 000 til kr 1 870 000 000	3 000 000
	71	Hjelpestønads, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 1 632 000 000 til kr 1 630 000 000	2 000 000
	73	Hjelpemidler mv. under arbeid og utdanning, nedsettes med fra kr 133 000 000 til kr 132 000 000	1 000 000
	74	Tilskudd til biler, forhøyes med fra kr 709 500 000 til kr 765 000 000	55 500 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	75	Bedring av funksjonsevnen, hjelpemidler, forhøyes med fra kr 2 918 700 000 til kr 3 010 000 000	91 300 000
	76	Bedring av funksjonsevnen, hjelpemidler som tjenester, nedsettes med fra kr 271 200 000 til kr 255 000 000	16 200 000
	77	Ortopediske hjelpemidler, forhøyes med fra kr 1 305 000 000 til kr 1 410 000 000	105 000 000
	78	Høreapparater, nedsettes med fra kr 700 000 000 til kr 645 000 000	55 000 000
2670		Alderdom:	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 71 690 000 000 til kr 70 680 000 000	1 010 000 000
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 136 720 000 000 til kr 134 930 000 000	1 790 000 000
	72	Inntektspensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 615 000 000 til kr 636 000 000	21 000 000
	73	Sært tillegg, pensjonstillegg mv., <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 5 940 000 000 til kr 5 840 000 000	100 000 000
2680		Etterlatte:	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 1 140 000 000 til kr 1 130 000 000	10 000 000
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 860 000 000 til kr 850 000 000	10 000 000
	72	Sært tillegg, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 88 000 000 til kr 84 000 000	4 000 000
	74	Utdanningsstønad, nedsettes med fra kr 400 000 til kr 300 000	100 000
	75	Stønad til barnetilsyn, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 5 830 000 til kr 5 000 000	830 000
2686		Stønad ved gravferd:	
	70	Stønad ved gravferd, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 181 400 000 til kr 191 000 000	9 600 000
2711		Spesialisthelsetjeneste mv.:	
	70	Spesialisthjelp, forhøyes med fra kr 1 920 000 000 til kr 1 925 000 000	5 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	71	Psykologhjelp, forhøyes med fra kr 287 000 000 til kr 293 000 000	6 000 000
	72	Tannbehandling, nedsettes med fra kr 2 507 000 000 til kr 2 426 500 000	80 500 000
	76	Private laboratorier og røntgeninstitut, forhøyes med fra kr 891 200 000 til kr 930 000 000	38 800 000
2751		Legemidler mv.:	
	70	Legemidler, forhøyes med fra kr 10 139 900 000 til kr 10 510 000 000	370 100 000
	72	Medisinsk forbruksmateriell, nedsettes med fra kr 2 003 500 000 til kr 1 940 000 000	63 500 000
2752		Refusjon av egenbetaling:	
	70	Egenandelstak 1, nedsettes med fra kr 5 000 000 000 til kr 4 960 000 000	40 000 000
	71	Egenandelstak 2, nedsettes med fra kr 1 067 600 000 til kr 1 005 000 000	62 600 000
2755		Helsetjenester i kommunene mv.:	
	62	Fastlønnsordning fysioterapeuter, <i>kan nyttes under post 71</i> , nedsettes med fra kr 370 000 000 til kr 368 000 000	2 000 000
	70	Allmennlegehjelp, nedsettes med fra kr 4 845 000 000 til kr 4 805 000 000	40 000 000
	71	Fysioterapi, <i>kan nyttes under post 62</i> , forhøyes med fra kr 1 195 000 000 til kr 1 225 000 000	30 000 000
	72	Jordmorhjelp, nedsettes med fra kr 61 000 000 til kr 60 000 000	1 000 000
	73	Kiropraktorbehandling, nedsettes med fra kr 150 000 000 til kr 149 000 000	1 000 000
	75	Logopedisk og ortoptisk behandling, nedsettes med fra kr 142 000 000 til kr 141 000 000	1 000 000
2756		Andre helsetjenester:	
	70	Helsetjenester i annet EØS-land, nedsettes med fra kr 25 000 000 til kr 24 000 000	1 000 000
	71	Helsetjenester i utlandet mv., forhøyes med fra kr 445 000 000 til kr 460 000 000	15 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	72	Helsetjenester til utenlandsboende mv., nedsettes med fra kr 210 000 000 til kr 193 000 000	17 000 000
2790		Andre helsetiltak:	
	70	Bidrag, nedsettes med fra kr 235 000 000 til kr 230 000 000	5 000 000

Inntekter:

Kap.	Post	Formål	Kroner
3225		Tiltak i grunnopplæringen:	
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter, nedsettes med fra kr 190 160 000 til kr 124 761 000	65 399 000
3334		Film- og medieformål:	
	2	Inntekter ved oppdrag, nedsettes med fra kr 11 937 000 til kr 8 937 000	3 000 000
3440		Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten:	
	2	Refusjoner mv., forhøyes med fra kr 339 604 000 til kr 379 604 000	40 000 000
	5	Personalbarnehage, nedsettes med fra kr 5 447 000 til kr 2 300 000	3 147 000
	6	Gebyr – utlendingssaker, forhøyes med fra kr 200 377 000 til kr 206 225 000	5 848 000
3456		Direktoratet for nødkommunikasjon:	
	2	Refusjoner driftsutgifter, forhøyes med fra kr 40 253 000 til kr 41 014 000	761 000
	3	Refusjoner spesielle driftsutgifter – tjenester og produkter, forhøyes med fra kr 63 756 000 til kr 73 682 000	9 926 000
	4	Refusjoner større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, forhøyes med fra kr 445 000 til kr 83 182 000	82 737 000
3490		Utlendingsdirektoratet:	
	3	Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet, ODA-godkjente utgifter, nedsettes med fra kr 17 562 000 til kr 17 314 000	248 000
	4	Asylmottak, ODA-godkjente utgifter, nedsettes med fra kr 1 374 310 000 til kr 1 190 649 000	183 661 000
3496		Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere:	
	1	Integreringstilskudd for overføringsflyktninger, ODA-godkjente utgifter, forhøyes med fra kr 251 326 000 til kr 269 725 000	18 399 000
	2	Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige, mindreårige flyktninger, ODA-godkjente utgifter, forhøyes med fra kr 154 723 000 til kr 570 202 000	415 479 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
3497		Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere:	
	1	Norskopplæring i mottak, ODA-godkjente utgifter, nedsettes med fra kr 85 198 000 til kr 55 649 000	29 549 000
3510		Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon:	
	2	Ymse inntekter, nedsettes med fra kr 21 501 000 til kr 21 228 000	273 000
3531		Eiendommer til kongelige formål:	
	1	Ymse inntekter, nedsettes med fra kr 40 000 til kr 0	40 000
3595		Statens kartverk, arbeid med tinglysing og nasjonal geografisk infrastruktur:	
	3	Samfinansiering, nedsettes med fra kr 270 952 000 til kr 264 952 000	6 000 000
3614		Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse:	
	1	Gebyrinntekter, lån, nedsettes med fra kr 28 000 000 til kr 24 000 000	4 000 000
	90	Tilbakebetaling av lån, nedsettes med fra kr 18 400 000 000 til kr 15 100 000 000	3 300 000 000
3635		Ventelønn mv.:	
	85	Innfordring av feilutbetaling av ventelønn, forhøyes med fra kr 200 000 til kr 400 000	200 000
3642		Petroleumstilsynet:	
	3	Gebyr tilsyn, nedsettes med fra kr 80 980 000 til kr 66 980 000	14 000 000
3720		Helsedirektoratet:	
	2	Diverse inntekter, nedsettes med fra kr 37 746 000 til kr 18 505 000	19 241 000
	4	Gebyrinntekter, nedsettes med fra kr 44 013 000 til kr 34 546 000	9 467 000
	5	Helsetjenester til utenlandsboende mv., nedsettes med fra kr 64 805 000 til kr 64 610 000	195 000
(NY)	6	Gjesteinnbyggeroppgjør for fastleger, bevilges med	80 000 000
3732		Regionale helseforetak:	
	86	Driftskreditter, forhøyes med fra kr 5 170 000 000 til kr 5 970 000 000	800 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
3747		Statens strålevern:	
(NY)	2	Diverse inntekter, bevilges med	19 241 000
(NY)	4	Gebyrinntekter, bevilges med	8 467 000
3750		Statens legemiddelverk:	
	4	Registreringsgebyr, nedsettes med fra kr 121 642 000 til kr 112 122 000	9 520 000
3847		EUs ungdomsprogram:	
	1	Tilskudd fra Europakommisjonen, forhøyes med fra kr 2 364 000 til kr 3 609 000	1 245 000
3856		Barnevernets omsorgssenter for enslige, mindreårige asylsøkere:	
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter, nedsettes med fra kr 723 548 000 til kr 218 748 000	504 800 000
3871		Likestilling og ikke-diskriminering:	
(NY)	1	Diverse inntekter, bevilges med	5 310 000
3900		Nærings- og fiskeridepartementet:	
(NY)	86	Tvangsmulkt, bevilges med	10 000
3904		Brønnøysundregistrene:	
	1	Gebyrinntekter, forhøyes med fra kr 473 512 000 til kr 500 012 000	26 500 000
3950		Forvaltning av statlig eierskap:	
(NY)	87	Innbetaling – garantiordning, Eksportfinans ASA, bevilges med	30 700 000
4100		Landbruks- og matdepartementet:	
(NY)	40	Salg av eiendom, bevilges med	637 000
4400		Klima- og miljødepartementet:	
(NY)	50	Tilbakeføring av tapsfondsmidler fra Statens miljøfond, bevilges med	37 600 000
4420		Miljødirektoratet:	
	7	Gebyrer, kvotesystemet, nedsettes med fra kr 11 344 000 til kr 8 124 000	3 220 000
4602		Finanstilsynet:	
	3	Saksbehandlingsgebyr, forhøyes med fra kr 10 370 000 til kr 10 870 000	500 000
4605		Direktoratet for økonomistyring:	
	1	Økonomitjenester, forhøyes med fra kr 49 600 000 til kr 73 000 000	23 400 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
4610		Tolletaten:	
	85	Overtredelsesgebyr, forhøyes med fra kr 7 000 000 til kr 17 000 000	10 000 000
4618		Skatteetaten:	
	87	Trafikantsanksjoner, forhøyes med fra kr 70 000 000 til kr 75 000 000	5 000 000
	88	Forsinkelsesgebyr, Regnskapsregisteret, forhøyes med fra kr 248 000 000 til kr 300 000 000	52 000 000
	89	Overtredelsesgebyr, nedsettes med fra kr 13 000 000 til kr 10 000 000	3 000 000
4710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg:	
	47	Salg av eiendom, forhøyes med fra kr 269 425 000 til kr 630 025 000	360 600 000
4720		Felles ledelse og kommandoapparat:	
	1	Driftsinntekter, forhøyes med fra kr 107 247 000 til kr 120 629 000	13 382 000
4725		Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben:	
	1	Driftsinntekter, nedsettes med fra kr 24 622 000 til kr 18 017 000	6 605 000
4731		Hæren:	
	1	Driftsinntekter, forhøyes med fra kr 63 993 000 til kr 93 993 000	30 000 000
4760		Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold:	
	1	Driftsinntekter, forhøyes med fra kr 29 750 000 til kr 87 343 000	57 593 000
(NY)	45	Store nyanskaffelser, bevilges med	98 156 000
4791		Redningshelikoptertjenesten:	
	1	Driftsinntekter, forhøyes med fra kr 838 289 000 til kr 907 372 000	69 083 000
4810		Oljedirektoratet:	
	2	Oppdrags- og samarbeidsinntekter, nedsettes med fra kr 124 625 000 til kr 116 625 000	8 000 000
5309		Tilfeldige inntekter:	
	29	Ymse, forhøyes med fra kr 150 000 000 til kr 350 000 000	200 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
5310		Statens lånekasse for utdanning:	
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter, forhøyes med fra kr 22 350 000 til kr 24 700 000	2 350 000
	29	Termingebyr, nedsettes med fra kr 23 811 000 til kr 18 239 000	5 572 000
	89	Purregebyrer, nedsettes med fra kr 105 417 000 til kr 103 125 000	2 292 000
	90	Redusert lån og rentegjeld, nedsettes med fra kr 10 051 888 000 til kr 9 656 597 000	395 291 000
	93	Omgjøring av utdanningslån til stipend, nedsettes med fra kr 6 335 577 000 til kr 6 244 697 000	90 880 000
5325		Innovasjon Norge:	
	50	Tilbakeføring fra landsdekkende innovasjonsordning, forhøyes med fra kr 32 500 000 til kr 58 700 000	26 200 000
(NY)	51	Tilbakeføring av tapsfonds- og risikoavlastningsmidler, såkornfond, bevilges med	67 125 000
	91	Tilbakeført kapital, såkornfond, forhøyes med fra kr 10 000 000 til kr 158 900 000	148 900 000
5351		Overføring fra Norges Bank:	
	85	Overføring, forhøyes med fra kr 17 700 000 000 til kr 17 726 000 000	26 000 000
5440		Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten:	
	24	Driftsresultat:	
		1 Driftsinntekter	139 800 000 000
		2 Driftsutgifter	-26 800 000 000
		3 Lete- og feltutviklingsutgifter	-1 500 000 000
		4 Avskrivninger	-23 500 000 000
		5 Renter av statens kapital	-3 700 000 000
			84 300 000 000
	30	Avskrivninger, nedsettes med fra kr 25 400 000 000 til kr 23 500 000 000	1 900 000 000
5445		Statsbygg:	
	39	Avsetning til investeringsformål, forhøyes med fra kr 1 029 976 000 til kr 1 129 976 000	100 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
5491		Avskrivning på statens kapital i statens forretningsdrift:	
	30	Avskrivninger, forhøyes med fra kr 1 353 888 000 til kr 1 437 368 000	83 480 000
5501		Skatter på formue og inntekt:	
	70	Trinnskatt, formuesskatt mv., nedsettes med fra kr 54 040 000 000 til kr 54 019 000 000	21 000 000
	72	Fellesskatt, nedsettes med fra kr 184 027 000 000 til kr 183 915 000 000	112 000 000
5571		Sektoravgifter under Arbeids- og sosialdepartementet:	
	70	Petroleumstilsynet – sektoravgift, forhøyes med fra kr 85 040 000 til kr 99 040 000	14 000 000
5572		Sektoravgifter under Helse- og omsorgsdepartementet:	
	74	Tilsynsavgift, nedsettes med fra kr 3 770 000 til kr 0	3 770 000
5577		Sektoravgifter under Samferdselsdepartementet:	
	74	Sektoravgifter Kystverket, nedsettes med fra kr 789 800 000 til kr 783 700 000	6 100 000
5607		Renter av boliglånsordningen i Statens pensjonskasse:	
	80	Renter, nedsettes med fra kr 1 075 000 000 til kr 1 042 000 000	33 000 000
5617		Renter fra Statens lånekasse for utdanning:	
	80	Renter, nedsettes med fra kr 3 729 047 000 til kr 3 695 055 000	33 992 000
5618		Aksjer i Posten Norge AS:	
	85	Utbytte, nedsettes med fra kr 120 000 000 til kr 0	120 000 000
5625		Renter og utbytte fra Innovasjon Norge:	
	80	Renter på lån fra statskassen, forhøyes med fra kr 90 000 000 til kr 140 000 000	50 000 000
	81	Rentemargin, innovasjonslåneordningen, nedsettes med fra kr 30 000 000 til kr 25 600 000	4 400 000
	85	Utbytte, lavrisikolåneordningen, forhøyes med fra kr 105 000 000 til kr 157 600 000	52 600 000
	86	Utbytte fra investeringsfond for Nordvest-Russland og Øst-Europa, nedsettes med fra kr 500 000 til kr 0	500 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
5631		Aksjer i AS Vinmonopolet:	
	85	Statens overskuddsandel, forhøyes med fra kr 32 000 000 til kr 74 800 000	42 800 000
5652		Statskog SF – renter og utbytte:	
	80	Renter, forhøyes med fra kr 2 060 000 til kr 2 800 000	740 000
	85	Utbytte, forhøyes med fra kr 16 000 000 til kr 53 400 000	37 400 000
5656		Aksjer i selskaper under Nærings- og fiskeridepartementets forvaltning:	
	85	Utbytte, forhøyes med fra kr 13 412 300 000 til kr 15 701 100 000	2 288 800 000
5680		Statnett SF:	
	85	Utbytte, nedsettes med fra kr 366 000 000 til kr 350 000 000	16 000 000
5701		Diverse inntekter:	
	71	Refusjon ved yrkesskade, forhøyes med fra kr 937 440 000 til kr 1 021 240 000	83 800 000
	73	Refusjon fra bidragspliktige, nedsettes med fra kr 250 000 000 til kr 225 000 000	25 000 000
	88	Hjelpemiddelsentraler m.m., nedsettes med fra kr 65 000 000 til kr 63 000 000	2 000 000
5704		Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs:	
	70	Dividende, nedsettes med fra kr 220 000 000 til kr 180 000 000	40 000 000
5705		Refusjon av dagpenger:	
	70	Refusjon av dagpenger, statsgaranti ved konkurs, nedsettes med fra kr 30 000 000 til kr 27 000 000	3 000 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakt

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2017 kan overskride bevilgningen under kap. 540 Direktoratet for forvaltning og IKT, post 27 Opplæringskontoret OK stat mot tilsvarende merinntekter under kap. 3540, post 02.

III

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet i 2017 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 720 post 60	kap. 3720 post 06
kap. 747 postene 01 og 21	kap. 3747 postene 02 og 04

IV

Fullmakt til å overskride

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2017 kan overskride bevilgningen under kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 71 Miljøtiltak Raufoss, for miljøtiltak innenfor gitt garantiramme på 130 mill. kroner.

V

Merinntektsfullmakt

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2017 kan overskride bevilgningen under kap. 904 Brønnøysundregistrene, post 21 Spesielle driftsutgifter, mot tilsvarende merinntekter under kap. 3904 Brønnøysundregistrene, post 02 Refusjoner, oppdragsinntekter og andre inntekter.

VI

Fullmakt til å overskride

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2017 kan overskride bevilgningen under kap. 1840 CO₂-håndtering, post 70 Gassnova SF med inntil 35 mill. kroner dersom det oppstår uventede kostnader forbundet med overgangen til en eventuell forprosjektfase.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

VII

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2017 kan gi tilsagn om:

1. tilskudd utover gitt bevilgning til FNs miljøprogram med 90 mill. kroner i 2017 som del av treårig avtale for perioden 2016–2018 på totalt 270 mill. kroner under kap. 166 Klima, miljø og fornybar energi, post 72 Klima og miljø.

2. støtte utover gitt bevilgning under kap. 166 Klima, miljø og fornybar energi, post 74 Fornybar energi, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overskrider 100 mill. kroner.

VIII

Tilsagnsfullmakt

Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet i 2017 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitt bevilgning under kap. 322 Bygg og offentlige rom, post 70 Nasjonale kulturbygg, til dekning av inntil en tredjedel av kostnadene for nytt scenekunsthuss i Sentralbadet i Bergen, men slik at samlet ramme for statlig tilskudd til prosjektet ikke overstiger 230 mill. kroner.

IX

Tilsagnsfullmakt

Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet i 2017 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitt bevilgning under kap. 322 Bygg og offentlige rom, post 70 Nasjonale kulturbygg, til prosjektet om rehabilitering av tak og fasader ved Den Nationale Scene, innenfor en samlet ramme for statlig tilskudd til prosjektet på 101 mill. kroner.

X

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser i investeringsprosjekter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2017 kan pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for å anskaffe brukerstyr til nytt fengsel i Agder, innenfor en kostnadsramme på 125 mill. kroner for avdelingen i Froland og 75 mill. kroner for avdelingen i Mandal.

XI

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser for anskaffelse og drift av politihelikoptre

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2017 kan pådra staten forpliktelser utover budsjettåret på kap. 440 Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten, post 01 Driftsutgifter for anskaffelse og drift av tre nye politihelikoptre, slik at samlet ramme for forpliktelsene i hele avtaleperioden i kontrakten ikke overstiger 450 mill. kroner.

XII

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2017 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
540		Direktoratet for forvaltning og IKT	
	25	Medfinansieringsordning for lønnsomme IKT-prosjekter	95,5 mill. kroner
590		Planlegging og byutvikling	
	72	Tilskudd til bolig-, by- og områdeutvikling	11,9 mill. kroner

XIII

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser i investeringsprosjekter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2017 kan pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for å:

1. gjennomføre sikringstiltak i regjeringsbygg 6. Kostnadsrammen settes til 472 mill. kroner i prisnivå per februar 2017.
2. etablere Norsk helsearkiv på Tynset. Kostnadsrammen settes til 205,7 mill. kroner i prisnivå per februar 2017. Kostnadsrammen er inklusiv tomt og kunstnerisk utsmykking.
3. etablere nytt fengsel i Agder med avdelinger i Froland og Mandal. Kostnadsrammene for prosjektene settes til 1 260 mill. kroner for avdelingen i Froland og 800 mill. kroner for avdelingen i Mandal. Kostnadsrammene er inklusiv tomt og kunstnerisk utsmykking i prisnivå per juli 2017.

XIV

Tilsagnsfullmakt

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2017 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
634		Arbeidsmarkedstiltak	
	76	Tiltak for arbeidssøkere	2 927,8 mill. kroner

XV

Bestillingsfullmakt

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet i 2017 kan foreta bestillinger utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
710		Folkehelseinstituttet	
	21	Spesielle driftsutgifter	260 mill. kroner

XVI

Tilsagnsfullmakt

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet i 2017 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
761		Omsorgstjeneste	
	63	Investeringsstilskudd	10 784,5 mill. kroner

XVII

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2017 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
2421		Innovasjon Norge	
	72	Forsknings- og utviklingskontrakter	400 mill. kroner
	76	Miljøteknologi	550 mill. kroner

XVIII

Fullmakt til å pådra forpliktelser utover gitte bevilgninger for drifts- og vedlikeholdsarbeider

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2017 kan forplikte staten for fremtidige budsjettår utover gitt bevilgning på kap. 1320 Statens vegvesen, post 23 Drift og vedlikehold av riksveger, trafikant- og kjøretøytilsyn og post 34 Kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift, slik at samlet ramme for gamle og nye forpliktelser ikke overstiger 7 000 mill. kroner, og slik at forpliktelsene som forfaller hvert år ikke overstiger 2 700 mill. kroner.

XIX

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser ved utmelding fra Statens pensjonskasse for NSB AS og Mantena AS

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2017 kan forplikte staten for fremtidige budsjettår utover gitt bevilgning på:

1. kap. 1353 NSB AS (ny), post 70 Tilskudd til pensjonsforpliktelser (ny) til å gi:
 - a. støtte til å innfri reguleringsforpliktelser i NSB AS ved utmelding fra Statens pensjonskasse, avgrenset til det som ikke blir dekket av avsetninger i selskapets regnskap til pensjon og innenfor en ramme på 464 mill. kroner (prisnivå 2017).
 - b. støtte til overgangsordning for eldre arbeidstakere ved utmelding av NSB AS fra Statens pensjonskasse, innenfor en ramme på 950 mill. kroner (prisnivå 2017).
2. kap. 1357 Togvedlikehold AS (ny), post 70 Tilskudd til pensjonsforpliktelser (ny) til å gi:
 - a. støtte til å innfri reguleringsforpliktelser i Mantena AS ved utmelding fra Statens pensjonskasse, avgrenset til det som ikke blir dekket av avsetninger i selskapets regnskap til pensjon og innenfor en ramme på 202 mill. kroner (prisnivå 2017).
 - b. støtte til overgangsordning for eldre arbeidstakere ved utmelding av Mantena AS fra Statens pensjonskasse, innenfor en ramme på 320 mill. kroner (prisnivå 2017).

XX

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2017 kan foreta bestillinger av materiell o.l. utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1420		Miljødirektoratet	
	37	Skogplanting	13,0 mill. kroner
	38	Restaurering av myr	9,5 mill. kroner

XXI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2017 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1420		Miljødirektoratet	
	61	Tilskudd til klimatiltak og klimatilpassing	155,8 mill. kroner
	73	Tilskudd til rovvilttiltak	20,0 mill. kroner

XXII

Fullmakt til å inngå forpliktelser i forbindelse med oppryddingstiltak

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2017 kan pådra forpliktelser for fremtidige år til å kjøpe inn materiell og til å gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger under kap. 1420 Miljødirektoratet, postene 39, 69 og 79 Oppryddingstiltak, men slik at samlet ramme for nye forpliktelser og gammelt ansvar ikke overstiger 59 mill. kroner.

XXIII

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2017 kan foreta bestillinger ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1731		Hæren	
	01	Driftsutgifter	170 mill. kroner
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon	
	01	Driftsutgifter	1 160 mill. kroner
1760		Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	22 000 mill. kroner

XXIV

Fullmakt til å inngå forpliktelser i forbindelse med TCM

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2017 kan inngå forpliktelser utover gitt bevilgning under kap. 1840 CO₂-håndtering, post 71 Tilskudd til teknologisenter for CO₂-fangst på Mongstad, som påløper som følge av riving av anleggene ved TCM når dette eventuelt iverksettes.

Andre fullmakter

XXV

Deltakelse i kapitaløkninger og økning i garantirammer i internasjonale banker og fond

Stortinget samtykker i at:

1. Norge deltar i den 14. kapitalpåfyllingen i Det afrikanske utviklingsfondet (AfDF-14) med et bidrag på til sammen 1 767 mill. kroner for perioden 2017–2019, innbetalt i tre årlige bidrag. Beløpet innbetales med 539 mill. kroner i 2017, 614 mill. kroner i 2018 og 614 mill. kroner i 2019. Innbetalingene belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.
2. Norge i forbindelse med den 18. kapitalpåfyllingen av Det internasjonale utviklingsfondet (IDA-18) for årene 2017–2019 deltar i Det internasjonale gjeldsletteinitiativet for de fattigste landene (Heavily Indebted Poor Countries initiative, HIPC) med et bidrag på 313,6 mill. kroner innbetalt i tre like årlige bidrag. Innbetalingene belastes kap. 172 Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak, post 70 Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging.
3. Norges andel i den sjette kapitalpåfyllingen i Den afrikanske utviklingsbanken (AfDB) økes med motverdien i norske kroner av UA 30 000 per år i 2017 og 2018 som følge av reallokering av aksjer. Innbetalingen belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond. Den norske garantirammen i AfDB økes med UA 1 000 000.

XXVI

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser til fremtidig ettergivelse av lån

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2017 kan gi tilsagn om å ettergi inntil 20 000 kroner årlig frem til 2022 av utdanningslån i Statens lånekasse for utdanning. Dette gjelder personer som oppfyller kompetansekravene for tilsetning av undervisningspersonell i grunnskolen etter opplæringslova § 10-1 og tilhørende forskrift, og som etter 31. juli 2017 er tilsatt i tiltakssonen i ett år, jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning, post 73 Avskrivninger.

XXVII

Fullmakt til kapitalinvesteringer

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet kan:

1. gi Universitetet i Bergen fullmakt til å bruke inntil 20 mill. kroner og Universitetet i Agder inntil 10 mill. kroner av bevilgningen under kap. 260 Universiteter og høyskoler, post 50 Statlige universiteter og høyskoler, ved en konsolidering som omfatter hhv. selskapene Uni Research AS og Christian Michelsen Research AS og Agderforskning AS og Teknova AS.
2. gi Universitetet i Agder, Universitetet i Bergen og Universitetet i Stavanger fullmakt til å bruke aksjer de eier i Uni Research AS, Christian Michelsen Research AS, International Research Institute of Stavanger AS, Agderforskning AS og Teknova AS som tingsinnskudd med formål om å fusjonere disse selskapene.

XXVIII

Tilføyning av stikkord

Stortinget samtykker i at stikkordet «*kan overføres*» tilføyes kap. 530 Byggeprosjekter utenfor husleieordningen, post 34 Etterbruk og salg av statens eiendom på Adamstuen.

XXIX

Flytting av overført ubrukt bevilgning

Stortinget samtykker i at overført ubrukt bevilgning fra 2016 til 2017 på kap. 567 Nasjonale minoriteter, post 71 Tilskudd til Romanifolkets/taternes kulturfond, på 10,5 mill. kroner flyttes til kap. 567, ny post 75 Midlertidig tilskuddsordning til romanifolket/taterne. Overført beløp kan benyttes i to år utover 2017.

XXX

Pensjoner fra statskassen

Arbeids- og sosialdepartementet får fullmakt til å regulere pensjoner fra statskassen på samme måte som for statspensjonister.

XXXI

Garantifullmakt og fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2017 kan inngå standardavtaler for leie av grunn til bolig- og næringsformål på Svalbard med garantier overfor långiver som har pant i bygg som står på statens grunn. Garantiansvar kan kun utløses dersom staten sier opp avtalen eller nekter overføring av leierett. Samlet garantiramme for avtalene begrenses oppad til 25 mill. kroner. Det kan utgiftsføres utbetalinger knyttet til garantiene uten bevilgning under kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 80 Lånesikringsordning, bolig- og næringsformål på Svalbard, innenfor en ramme på 10 mill. kroner.

XXXII

Utlånsfullmakt

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2017 kan gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye landsdekkende innovasjonslån innenfor en ramme på 1 200 mill. kroner.

XXXIII

Garantifullmakt

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2017 kan gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier for inntil 80 mill. kroner for lån til realinvesteringer og driftskapital, men slik at total ramme for nytt og gammelt ansvar ikke overstiger 205 mill. kroner.

XXXIV

Opprettelse av holdingselskap

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2017 kan gi Garantiinstituttet for eksportkreditt anledning til å:

1. etablere et holdingselskap for å forvalte eierandeler som følge av misligholds- og gjenvinningssaker under GIEKs Alminnelig garantiordning. Selskapet oppkapitaliseres med midler fra Alminnelig garantiordning. Alminnelig garantiordning kan også gi lån til holdingselskapet eller overføre andre verdier for oppkapitalisering. Holdingselskapet skal være midlertidig.
2. plassere aksjer eller andre verdier tilhørende Alminnelig garantiordning i holdingselskapet.
3. overføre utbytte fra holdingselskapet tilbake til Alminnelig garantiordning.
4. overføre inntekter fra salg av aksjer i holdingselskapet til Alminnelig garantiordning.
5. avvikle holdingselskapet, samt tilbakeføre eventuelle midler til eller dekke eventuelt kapitalbehov fra Alminnelig garantiordning.

XXXV

Aktivering og nedskrivning i kapitalregnskapet

Stortinget samtykker i at kapitaltilførsel på 8 mill. kroner på kap. 1100 Landbruks- og matdepartementet, post 45 Større utstyersanskaffelser og vedlikehold – ordinære forvaltningsorganer til Staur Gård AS i 2017 aktiveres og nedskrives i statens kapitalregnskap.

XXXVI

Tilføying av stikkord

Stortinget samtykker i at stikkordet «*kan overføres*» tilføyes kap. 1142 Landbruksdirektoratet, post 75 Tilskudd til klimarådgivning på gårder.

XXXVII

Fullmakt til å aktivere tilskudd til egenkapital

Stortinget samtykker i at tilskudd til egenkapital til Nye Veier AS aktiveres i statens kapitalregnskap.

XXXVIII

Tilføying av stikkord

Stortinget samtykker i at stikkordet «*kan nyttes under post 64*» tilføyes kap. 1330 Særskilte transporttiltak, post 61 Belønningsordningen for bedre kollektivtransport mv. i byområdene.

XXXIX

Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2017 gis unntak fra bestemmelsene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetalinger av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger av tilskudd til utviklingsformål kan foretas en gang i året for FNs klima- og skogprogram, Verdensbankens Forest Carbon Partnership Facility, Forest Investment Program, Bio-Carbon Fund plus, Central African Forest Initiative (CAFI) og Inter-American Development Bank (IDB).
2. Utbetalinger av kjernebidrag til Global Green Growth Institute kan foretas i henhold til organisasjonens regelverk.

XXXX

Nettobudsjetteringsfullmakt

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2017 kan trekke salgsomkostninger ved avhendingen av Lance fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kap. 5309 Tilfeldige inntekter, post 29 Ymse.

XXXXI

Fullmakt til å delta i eierselskap mv.

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet kan delta gjennom et eierselskap eid av Gassnova SF og et driftsselskap med delt ansvar (DA) og dekke 100 prosent av eierselskapets og inntil 80 prosent av driftsselskapets årlige utgifter ved Teknologisenter for CO₂-fangst på Mongstad (TCM) i perioden 2017 til 2020. Staten, eller den staten utpeker, kan invitere andre selskaper som medeiere i driftsselskapet, noe som vil redusere statens andel i selskapet.

XXXXII

Fullmakt til å godkjenne nødvendige transaksjoner for restrukturering av statens eierskap i Gassled

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2017 kan godkjenne at statens deltakerandeler i Gassled, Zeepipe terminal JV og Dunkerque DA, holdt gjennom statens eierskap i Norseas Gas AS, overføres til staten (SDØE) etterfulgt av en avvikling av Norseas Gas AS.

Vedlegg 1**Endringer etter saldert budsjett, utgifter**

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
21	1	Statsrådet Driftsutgifter	169 500	-	7 700	177 200
Sum endringer Regjering				-	7 700	
61	1	Høyesterett Driftsutgifter	108 462	-	-75	108 387
Sum endringer Høyesterett				-	-75	
117		EØS-finansieringsordningene				
	75	EØS-finansieringsordningen 2009–2014	446 000	-	103 000	549 000
	76	Den norske finansieringsordningen 2009–2014	408 000	-	353 000	761 000
	77	EØS-finansieringsordningen 2014–2021	185 000	-	79 000	264 000
	78	Den norske finansieringsordningen 2014–2021	185 000	-	53 000	238 000
118		Nordområdetiltak mv.				
	70	Nordområdetiltak og prosjekt-samarbeid med Russland	307 641	-	5 000	312 641
152		Bistand til Midtøsten og Nord-Afrika				
	78	Regionbevilgning for Midtøsten og Nord-Afrika	556 000	-	10 000	566 000
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter				
	70	Nødhjelp og humanitær bistand	4 436 124	-	273 847	4 709 971
	72	Menneskerettigheter	298 300	-	10 000	308 300
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering				
	70	Forskning	156 000	-	12 000	168 000

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
167		Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)				
	21	Spesielle driftsutgifter	2 949 375	-	-349 800	2 599 575
169		Global helse og utdanning				
	70	Global helse	3 065 000	-	10 000	3 075 000
170		FN-organisasjoner mv.				
	71	FNs befolkningsfond (UNFPA)	401 000	-	22 000	423 000
	76	FN og globale utfordringer	233 300	-	5 000	238 300
172		Gjeldslette og gjeldsrelaterede tiltak				
	70	Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging	270 000	-	41 000	311 000
Sum endringer Utenriksdepartementet				-	627 047	
200		Kunnskapsdepartementet				
	1	Driftsutgifter	347 426	-	600	348 026
220		Utdanningsdirektoratet				
	1	Driftsutgifter	301 405	-	-350	301 055
	70	Tilskudd til læremidler mv.	58 685	-	6 500	65 185
222		Statlige grunn- og videregående skoler og grunnskoleinternat				
	1	Driftsutgifter	100 539	-	300	100 839
224		Senter for IKT i utdanningen				
	1	Driftsutgifter	68 634	-	350	68 984
225		Tiltak i grunnopplæringen				
	64	Tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge	384 162	-	-132 119	252 043
	67	Tilskudd til opplæring i finsk	7 165	-	2 200	9 365
	73	Tilskudd til studieopphold i utlandet	17 749	-	-3 600	14 149
226		Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen				
	21	Spesielle driftsutgifter	935 787	-	-12 860	922 927
	70	Tilskudd til NAROM	8 379	-	6 621	15 000
228		Tilskudd til frittstående skoler mv.				
	71	Frittstående videregående skoler	1 602 854	-	-9 000	1 593 854

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
	83	Tilskudd til friskoler med internat og friskoler som gir undervisning til voksne elever uten rett til videregående opplæring	-	-	18 000	18 000
230		Statlig spesialpedagogisk støtte-system				
	1	Driftsutgifter	705 085	-	-5 000	700 085
231		Barnehager				
	21	Spesielle driftsutgifter	440 190	-	-10 000	430 190
	50	Tilskudd til samiske barnehagetilbud	16 565	-	5 000	21 565
	60	Tilskudd til flere barnehagelærere	172 200	-	-172 200	0
	70	Tilskudd for svømming i barnehagene, prøveprosjekt frivillige organisasjoner	35 290	-	5 000	40 290
256		Kompetanse Norge				
	1	Driftsutgifter	61 480	-	900	62 380
	21	Spesielle driftsutgifter	11 510	-	300	11 810
257		Kompetansepluss				
	70	Tilskudd	162 237	-	17 000	179 237
260		Universiteter og høyskoler				
	50	Statlige universiteter og høyskoler	33 072 705	-	-67 622	33 005 083
	70	Private høyskoler	1 357 637	-	5 968	1 363 605
270		Internasjonal mobilitet og sosiale formål for studenter				
	74	Tilskudd til velferdsarbeid	84 756	-	6 000	90 756
280		Felles enheter				
	1	Driftsutgifter	129 558	-	750	130 308
	50	Senter for internasjonalisering av utdanning	83 125	-	10 000	93 125
281		Felles tiltak for universiteter og høyskoler				
	1	Driftsutgifter	248 870	-	62 670	311 540
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold	13 421	-	-2 000	11 421
	50	Tilskudd til Norges forskningsråd	191 436	-	36 400	227 836
	70	Andre overføringer	58 226	-	2 000	60 226

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
283		Meteorologiformål				
	72	Internasjonale samarbeidsprosjekter	154 119	-	-11 040	143 079
288		Internasjonale samarbeidstiltak				
	21	Spesielle driftsutgifter	43 892	-	340	44 232
	72	Internasjonale grunnforsknings- organisasjoner	321 841	-	321	322 162
	73	EUs rammeprogram for forskning	2 194 592	-	-338 313	1 856 279
	75	UNESCO-kontingent	23 933	-	-1 300	22 633
Sum endringer Kunnskapsdepartementet				-	-578 184	
315		Frivillighetsformål				
	82	Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg	175 920	-	10 000	185 920
	86	Tilskudd til internasjonale sykkelritt i Norge	13 590	-	7 500	21 090
320		Norsk kulturråd				
	55	Norsk kulturfond	893 956	-	4 000	897 956
321		Kunstnerøkonomi				
	75	Vederlagsordninger	190 347	-	-4 000	186 347
322		Bygg og offentlige rom				
	70	Nasjonale kulturbygg	178 500	-	50 000	228 500
323		Musikk og scenekunst				
	1	Driftsutgifter	89 623	-	3 192	92 815
	21	Spesielle driftsutgifter	60 947	-	-2 700	58 247
325		Allmenne kulturformål				
	1	Driftsutgifter	116 715	-	-2 492	114 223
	21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter	13 407	-	4 000	17 407
	79	Til disposisjon	6 900	-	-2 000	4 900
328		Museum og visuell kunst				
	70	Det nasjonale museumsnettverket	1 476 690	-	2 000	1 478 690
	78	Ymse faste tiltak	79 120	-	3 000	82 120
334		Film- og medieformål				
	21	Spesielle driftsutgifter	11 524	-	-3 000	8 524

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
340		Den norske kirke				
	73	Tilskudd til Den norske kirke – oppgjør av feriepengeforpliktelser m.m.	125 000	-	21 750	146 750
Sum endringer Kulturdepartementet				-	91 250	
400		Justis- og beredskapsdepartementet				
	1	Driftsutgifter	494 247	-	127	494 374
	23	Spesielle driftsutgifter, forskning og kunnskapsutvikling	31 310	-	-131	31 179
410		Domstolene				
	1	Driftsutgifter	2 334 225	-	23 053	2 357 278
411		Domstoladministrasjonen				
	1	Driftsutgifter	84 425	-	-219	84 206
430		Kriminalomsorgen				
	1	Driftsutgifter	4 601 471	-	-2 713	4 598 758
432		Kriminalomsorgens utdannings-senter (KRUS)				
	1	Driftsutgifter	189 372	-	19 600	208 972
440		Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten				
	1	Driftsutgifter	16 710 504	-	263 534	16 974 038
442		Politihøgskolen				
	1	Driftsutgifter	585 294	-	39 800	625 094
444		Politiets sikkerhetstjeneste (PST)				
	1	Driftsutgifter	890 524	-	6 900	897 424
445		Den høyere påtalemyndighet				
	1	Driftsutgifter	244 538	-	265	244 803
448		Grensekommisæreren				
	1	Driftsutgifter	5 165	-	300	5 465
451		Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap				
	1	Driftsutgifter	746 332	-	4 200	750 532
452		Sentral krisehåndtering				
	1	Driftsutgifter	26 651	-	-950	25 701

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
454		Redningshelikoptertjenesten				
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	2 140 161	-	-301 851	1 838 310
455		Redningstjenesten				
	1	Driftsutgifter	104 778	-	-1 000	103 778
456		Direktoratet for nødkommunikasjon				
	1	Driftsutgifter	211 578	-	7 248	218 826
	22	Spesielle driftsutgifter – tjenester og produkter	63 653	-	10 029	73 682
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	359 109	-	159 737	518 846
467		Norsk Lovtidend				
	1	Driftsutgifter	4 221	-	507	4 728
469		Vergemålsordningen				
	1	Driftsutgifter	195 963	-	17 732	213 695
472		Voldsoffererstatning og rådgiving for kriminalitetsofre				
	1	Driftsutgifter	24 510	-	-123	24 387
	70	Erstatning til voldsofre	365 503	-	52 000	417 503
474		Konfliktråd				
	1	Driftsutgifter	117 016	-	509	117 525
490		Utlendingsdirektoratet				
	1	Driftsutgifter	1 187 762	-	-15 500	1 172 262
	21	Spesielle driftsutgifter, asylmottak	2 200 405	-	-381 585	1 818 820
	22	Spesielle driftsutgifter, tolk og oversettelse	62 006	-	-41 700	20 306
	60	Tilskudd til vertskommuner for asylmottak	230 469	-	-3 122	227 347
	70	Stønader til beboere i asylmottak	308 350	-	5 060	313 410
	75	Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet	15 623	-	-109	15 514
491		Utlendingsnemnda				
	1	Driftsutgifter	320 187	-	-352	319 835

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
495		Integrerings- og mangfoldsdirektoratet				
	1	Driftsutgifter	262 727	-	-200	262 527
496		Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere				
	21	Spesielle driftsutgifter, kunnskapsutvikling	43 704	-	-750	42 954
	60	Integreringstilskudd	12 134 571	-	56 318	12 190 889
	61	Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige, mindreårige flyktninger	3 768 338	-	457 665	4 226 003
	62	Kommunale innvandrertiltak	179 906	-	10 000	189 906
	73	Tilskudd	15 035	-	-10 000	5 035
497		Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere				
	22	Prøver i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	29 195	-	750	29 945
	60	Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	2 303 003	-	-89 570	2 213 433
Sum endringer Justis- og beredskapsdepartementet				-	285 459	
500		Kommunal- og moderniseringsdepartementet				
	1	Driftsutgifter	396 327	-	-2 200	394 127
	21	Spesielle driftsutgifter	88 443	-	-2 380	86 063
	25	Forprosjekt nytt regjeringskvartal	-	-	4 000	4 000
510		Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon				
	1	Driftsutgifter	703 333	-	-39 820	663 513
	22	Fellesutgifter for departementene og Statsministerens kontor	136 894	-	-10 449	126 445
520		Tilskudd til de politiske partier				
	1	Driftsutgifter	8 730	-	-500	8 230
525		Fylkesmannsembetene				
	1	Driftsutgifter	1 838 069	-	-18 080	1 819 989

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
530		Byggeprosjekter utenfor husleieordningen				
	33	Videreføring av byggeprosjekter	2 455 000	-	-300 000	2 155 000
	36	Kunstnerisk utsmykking	19 000	-	-10 000	9 000
540		Direktoratet for forvaltning og IKT				
	1	Driftsutgifter	266 711	-	1 700	268 411
	21	Spesielle driftsutgifter	27 310	-	-1 000	26 310
541		IKT-politikk				
	70	Tilskudd til forvaltningsutvikling og samordning av IKT-politikken	6 328	-	180	6 508
545		Datatilsynet				
	1	Driftsutgifter	50 639	-	140	50 779
552		Nasjonalt samarbeid for regional utvikling				
	62	Nasjonale tiltak for lokal samfunnsutvikling	-	-	4 500	4 500
553		Omstillingsdyktige regioner				
	65	Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	130 000	-	15 000	145 000
560		Sametinget				
	50	Sametinget	301 617	-	2 550	304 167
563		Internasjonalt reindriftssenter				
	1	Driftsutgifter	5 929	-	380	6 309
567		Nasjonale minoriteter				
	25	Tiltak for romanifolket/taterne	-	-	2 000	2 000
	60	Tiltak for rom	6 371	-	-2 250	4 121
	71	Tilskudd til Romanifolkets/taternes kulturfond	5 374	-	-5 374	0
	74	Kultur- og ressurscenter for norske rom	12 000	-	-10 500	1 500
	75	Midlertidig tilskuddsordning til romanifolket/taterne	-	-	3 374	3 374
571		Rammetilskudd til kommuner				
	21	Spesielle driftsutgifter	21 556	-	-6 000	15 556
	60	Innbyggertilskudd	121 544 312	-	309 864	121 854 176

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
572		Rammetilskudd til fylkeskommuner				
	60	Innbyggertilskudd	32 150 448	-	30 000	32 180 448
573		Kommunereform				
	60	Engangskostnader og reformstøtte ved kommunesammenslåing	1 058 325	-	244 275	1 302 600
	61	Engangskostnader ved fylkesammenslåing	240 000	-	-75 000	165 000
580		Bostøtte				
	70	Bostøtte	2 875 300	-	-20 800	2 854 500
585		Husleietvistutvalget				
	1	Driftsutgifter	28 345	-	230	28 575
587		Direktoratet for byggkvalitet				
	1	Driftsutgifter	99 985	-	220	100 205
	22	Kunnskapsutvikling og informasjonsformidling	44 430	-	3 500	47 930
590		Planlegging og byutvikling				
	72	Tilskudd til bolig-, by- og områdeutvikling	34 171	-	6 000	40 171
595		Statens kartverk, arbeid med tinglysing og nasjonal geografisk infrastruktur				
	21	Spesielle driftsutgifter	311 597	-	55 263	366 860
Sum endringer Kommunal- og moderniseringsdepartementet					- 178 823	
601		Utredningsvirksomhet, forskning m.m.				
	21	Spesielle driftsutgifter	57 395	-	-370	57 025
	70	Tilskudd	36 120	-	370	36 490
605		Arbeids- og velferdsetaten				
	1	Driftsutgifter	11 435 967	-	107 700	11 543 667
	22	Forsknings- og utredningsaktiviteter	48 704	-	-2 000	46 704
611		Pensjoner av statskassen				
	1	Driftsutgifter	20 200	-	-2 200	18 000
612		Tilskudd til Statens pensjonskasse				
	1	Driftsutgifter	5 418 168	-	121 832	5 540 000

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
	22	Sluttoppgjør	6 000	-	-33 000	-27 000
	70	For andre medlemmer av Statens pensjonskasse	134 000	-	2 000	136 000
613		Arbeidsgiveravgift til folketrygden				
	1	Driftsutgifter	289 200	-	-268 200	21 000
614		Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse				
	1	Driftsutgifter	34 000	-	-4 000	30 000
	90	Utlån	4 500 000	-	-1 100 000	3 400 000
615		Yrkesskadeforsikring				
	1	Driftsutgifter	96 000	-	-11 000	85 000
616		Gruppelivsforsikring				
	1	Driftsutgifter	194 000	-	-2 000	192 000
634		Arbeidsmarkedstiltak				
	76	Tiltak for arbeidssøkere	7 720 609	-	-141 024	7 579 585
635		Ventelønn				
	1	Driftsutgifter	30 000	-	3 000	33 000
642		Petroleumstilsynet				
	1	Driftsutgifter	260 369	-	900	261 269
646		Pionerdykkere i Nordsjøen				
	71	Oppreisning	-	-	700	700
648		Arbeidsretten, Riksmekleren m.m.				
	70	Tilskudd til faglig utvikling	4 000	-	-900	3 100
660		Krigspensjon				
	70	Tilskudd, militære	86 000	-	-2 000	84 000
	71	Tilskudd, sivile	215 000	-	-5 000	210 000
664		Pensjonstrygden for sjømenn				
	70	Tilskudd	83 000	-	-28 000	55 000
666		Avtalefestet pensjon (AFP)				
	70	Tilskudd	1 930 000	-	-20 000	1 910 000

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
667		Supplerende stønad til personer over 67 år				
	70	Tilskudd	325 000	-	5 000	330 000
Sum endringer Arbeids- og sosialdepartementet				-	-1 378 192	
701		Direktoratet for e-helse				
	21	Spesielle driftsutgifter	354 128	-	-17 000	337 128
710		Folkehelseinstituttet				
	1	Driftsutgifter	784 626	-	-30 400	754 226
	21	Spesielle driftsutgifter	723 535	66 800	-10 000	780 335
714		Folkehelse				
	21	Spesielle driftsutgifter	151 003	-	-2 080	148 923
	60	Kommunale tiltak	78 969	-	-1 500	77 469
	79	Andre tilskudd	66 449	-	-6 360	60 089
720		Helsedirektoratet				
	1	Driftsutgifter	1 262 841	-	-98 128	1 164 713
	21	Spesielle driftsutgifter	32 598	-	-15 842	16 756
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	4 211	-	-4 211	0
	60	Gjesteinnbyggeroppgjør for fastleger	-	-	80 000	80 000
721		Statens helsetilsyn				
	1	Driftsutgifter	129 342	-	7 200	136 542
723		Nasjonalt klageorgan for helse- tjenesten				
	1	Driftsutgifter	124 441	-	3 800	128 241
732		Regionale helseforetak				
	21	Spesielle driftsutgifter	19 686	-	-3 800	15 886
	70	Særskilte tilskudd	1 786 241	-	57 300	1 843 541
	72	Basisbevilgning Helse Sør-Øst RHF	50 034 672	-	-269 100	49 765 572
	73	Basisbevilgning Helse Vest RHF	17 659 836	-	-95 000	17 564 836
	74	Basisbevilgning Helse Midt-Norge RHF	13 328 177	-	-71 700	13 256 477
	75	Basisbevilgning Helse Nord RHF	11 942 678	-	-64 200	11 878 478
	77	Poliklinisk virksomhet mv.	3 251 892	-	128 000	3 379 892
	82	Investeringslån	1 566 883	-	70 000	1 636 883

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
747		Statens strålevern				
	1	Driftsutgifter	-	-	92 128	92 128
	21	Spesielle driftsutgifter	-	-	17 342	17 342
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold	-	-	4 211	4 211
750		Statens legemiddelverk				
	1	Driftsutgifter	287 554	-	-18 290	269 264
761		Omsorgstjeneste				
	62	Dagaktivitetstilbud	262 652	-	-25 000	237 652
	63	Investeringsstilskudd	3 298 100	-	107 600	3 405 700
	65	Forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenestene	1 224 906	-	-5 664	1 219 242
	67	Utviklingstiltak	68 908	-	17 000	85 908
762		Primærhelsetjeneste				
	21	Spesielle driftsutgifter	70 290	-	-100	70 190
	73	Seksuell helse	55 628	-	-2 100	53 528
765		Psykisk helse og rusarbeid				
	21	Spesielle driftsutgifter	129 710	-	-380	129 330
	73	Utviklingstiltak mv.	142 251	-	-9 500	132 751
	75	Vold og traumatisk stress	173 031	-	6 180	179 211
769		Utredningsvirksomhet mv.				
	21	Spesielle driftsutgifter	14 548	-	7 000	21 548
770		Tannhelsetjenester				
	21	Spesielle driftsutgifter	30 251	-	-1 300	28 951
780		Forskning				
	50	Norges forskningsråd mv.	332 207	-	16 000	348 207
Sum endringer Helse- og omsorgsdepartementet				66 800	-137 894	
800		Barne- og likestillingsdepartementet				
	1	Driftsutgifter	152 080	-	800	152 880
840		Tiltak mot vold og overgrep				
	21	Spesielle driftsutgifter	19 715	-	400	20 115
844		Kontantstøtte				
	70	Tilskudd	1 709 500	-	-100 000	1 609 500

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
845		Barnetrygd				
	70	Tilskudd	15 180 000	-	-50 000	15 130 000
846		Familie- og oppveksttiltak				
	21	Spesielle driftsutgifter	13 318	-	325	13 643
	79	Tilskudd til internasjonalt ungdoms-samarbeid mv.	8 656	-	-400	8 256
847		EUs ungdomsprogram				
	1	Driftsutgifter	8 188	-	1 245	9 433
848		Barneombudet				
	1	Driftsutgifter	15 554	-	5 700	21 254
853		Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker				
	1	Driftsutgifter	216 969	-	-2 000	214 969
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	7 639	-	3 700	11 339
854		Tiltak i barne- og ungdomsvernet				
	21	Spesielle driftsutgifter	68 176	-	1 300	69 476
	65	Refusjon av kommunale utgifter til barneverntiltak knyttet til enslige, mindreårige asylsøkere og flyktninger	470 000	-	50 000	520 000
	71	Utvikling og opplysningsarbeid mv.	33 155	-	-1 700	31 455
856		Barnevernets omsorgssenter for enslige, mindreårige asylsøkere				
	1	Driftsutgifter	843 825	-	-346 700	497 125
858		Barne-, ungdoms- og familie-direktoratet				
	21	Spesielle driftsutgifter	14 283	-	-325	13 958
865		Forbrukerpolitiske tiltak				
	21	Spesielle driftsutgifter	2 149	-	-1 000	1 149
867		Sekretariatet for Markedsrådet og Forbrukertvistutvalget				
	1	Driftsutgifter	11 466	-	1 000	12 466

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
871		Likestilling og ikke-diskriminering				
	21	Spesielle driftsutgifter	9 601	-	5 310	14 911
Sum endringer Barne- og likestillingsdepartementet				-	-432 345	
900		Nærings- og fiskeridepartementet				
	1	Driftsutgifter	430 248	-	1 300	431 548
	21	Spesielle driftsutgifter	87 601	-	1 440	89 041
	71	Miljøtiltak Raufoss	3 200	-	5 800	9 000
	75	Tilskudd til særskilte prosjekter	12 900	-	-1 000	11 900
	77	Tilskudd til sjømattiltak	8 750	-	2 000	10 750
	79	Tilskudd til Mechatronics Innovation Lab	30 000	-	30 000	60 000
902		Justervesenet				
	1	Driftsutgifter	122 788	-	1 000	123 788
905		Norges geologiske undersøkelse				
	1	Driftsutgifter	171 253	-	8 000	179 253
	21	Spesielle driftsutgifter	72 387	-	4 500	76 887
909		Tiltak for sysselsetting av sjøfolk				
	73	Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk	2 100 000	-	27 000	2 127 000
915		Regelrådet				
	1	Driftsutgifter	8 569	-	1 060	9 629
917		Fiskeridirektoratet				
	22	Fiskeriforskning og -overvåking	67 800	-	-5 200	62 600
919		Diverse fiskeriformål				
	76	Tilskudd til fiskeriforskning	22 100	-	-1 700	20 400
922		Romvirksomhet				
	73	EUs romprogrammer	280 200	-	-43 000	237 200
924		Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer				
	70	Tilskudd	48 616	-	-20 300	28 316
925		Havforskningsinstituttet				
	1	Driftsutgifter	494 862	-	-15 250	479 612

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
926		Forskningsfartøy				
	1	Driftsutgifter	160 878	-	15 250	176 128
927		NIFES				
	22	Fiskeriforskning og -overvåking	6 900	-	6 900	13 800
940		Internasjonaliseringstiltak				
	73	Støtte ved kapitalvareeksport	-	-	111 600	111 600
950		Forvaltning av statlig eierskap				
	54	Tapsavsetning, investeringskapital Investinor AS	35 000	-	-35 000	0
	95	Kapitalinnskudd	144 000	-	15 000	159 000
	96	Aksjer	100 000	-	-90 000	10 000
Sum endringer Nærings- og fiskeridepartementet				-	19 400	
1100		Landbruks- og matdepartementet				
	21	Spesielle driftsutgifter	1 542	-	15 000	16 542
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold – ordinære forvaltningsorganer	2 693	-	637	3 330
1115		Mattilsynet				
	1	Driftsutgifter	1 347 945	-	1 000	1 348 945
Sum endringer Landbruks- og matdepartementet				-	16 637	
1300		Samferdselsdepartementet				
	1	Driftsutgifter	187 379	-	320	187 699
	21	Spesielle driftsutgifter – utredninger, modernisering av transportsektoren	12 727	-	-2 200	10 527
	74	Tilskudd til Redningsselskapet	83 500	-	10 000	93 500
1320		Statens vegvesen				
	23	Drift og vedlikehold av riksveger, trafikant- og kjøretøytilsyn m.m.	11 477 894	-	-10 000	11 467 894
	30	Riksveginvesteringer	14 321 800	-	15 000	14 336 800
1321		Nye Veier AS				
	71	Netto utgifter – overføring av eien- deler og forpliktelser fra Statens vegvesen	-	-	6 632	6 632
1360		Kystverket				
	1	Driftsutgifter	1 706 272	-	10 700	1 716 972

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
	30	Nyanlegg og større vedlikehold	408 800	-	17 000	425 800
1370		Posttjenester				
	70	Kjøp av post- og banktjenester	272 200	-	1 500	273 700
1380		Nasjonal kommunikasjonsmyndighet				
	70	Tilskudd til telesikkerhet og -beredskap	80 200	-	76 500	156 700
Sum endringer Samferdselsdepartementet				-	125 452	
1400		Klima- og miljødepartementet				
	1	Driftsutgifter	279 621	-	-475	279 146
	21	Spesielle driftsutgifter	49 246	-	11 630	60 876
	76	Støtte til nasjonale og internasjonale miljøtiltak	61 098	-	-18 000	43 098
1420		Miljødirektoratet				
	1	Driftsutgifter	667 766	-	2 214	669 980
	21	Spesielle driftsutgifter	225 072	-	50 900	275 972
	22	Statlige vannmiljøtiltak	297 552	-	-10 000	287 552
	37	Skogplanting	14 375	-	-14 375	0
	38	Restaurering av myr	23 625	-	-9 500	14 125
	61	Tilskudd til klimatiltak og klimatilpassing	156 920	-	-155 820	1 100
	63	Returordning for kasserte fritidsbåter	-	-	20 000	20 000
	65	Tiltak i kommuner med ulverevir i Hedmark, Akershus og Østfold	-	-	20 000	20 000
	69	Oppryddingstiltak	271 562	-	-62 000	209 562
	70	Tilskudd til vannmiljøtiltak	54 755	-	10 000	64 755
	71	Marin forsøpling	35 290	-	5 000	40 290
	73	Tilskudd til rovvilttiltak	70 051	-	-10 000	60 051
	75	Utbetaling av pant for bilvrak	731 760	-	-20 000	711 760
	76	Refusjonsordninger	76 042	-	15 637	91 679
	77	Diverse organisasjoner og stiftelser m.m.	14 416	-	1 000	15 416
	81	Verdensarvområder, kulturlandskap og verdiskaping naturarv	48 261	-	5 000	53 261

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
	82	Tilskudd til truede arter og naturtyper	74 989	-	-51 200	23 789
1429	85	Naturinformasjonssentre	55 714	-	1 600	57 314
		Riksantikvaren				
	21	Spesielle driftsutgifter	51 243	-	-4 935	46 308
	22	Bevaringsoppgaver	24 304	-	10 000	34 304
	60	Kulturminnearbeid i kommunene	4 116	-	4 500	8 616
	70	Tilskudd til automatisk fredete og andre arkeologiske kulturminner	33 564	-	21 000	54 564
1471		Norsk Polarinstitutt				
	1	Driftsutgifter	228 070	-	-7 681	220 389
	21	Spesielle driftsutgifter	70 707	-	-187	70 520
1473		Kings Bay AS				
	70	Tilskudd	41 573	-	12 000	53 573
1474		Fram – Nordområdesenter for klima- og miljøforskning				
	70	Tilskudd til private mottakere	28 000	-	6 380	34 380
1482		Internasjonale klima- og utviklings-tiltak				
	1	Driftsutgifter	97 429	-	-52	97 377
Sum endringer Klima- og miljødepartementet				-	-167 364	
1600		Finansdepartementet				
	21	Spesielle driftsutgifter	58 618	-	-11 500	47 118
1605		Direktoratet for økonomistyring				
	1	Driftsutgifter	378 130	-	72 659	450 789
1608		Tiltak for å styrke statlig økonomi- og prosjektstyring				
	21	Spesielle driftsutgifter	15 953	-	2 000	17 953
1610		Tolletaten				
	1	Driftsutgifter	1 476 431	-	9 500	1 485 931
1618		Skatteetaten				
	1	Driftsutgifter	5 662 708	-	2 900	5 665 608
	21	Spesielle driftsutgifter	190 300	-	-25 000	165 300
	22	Større IT-prosjekter	358 700	-	-115 200	243 500

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
1620	23	Spesielle driftsutgifter, a-ordningen	84 751	-	3 300	88 051
		Statistisk sentralbyrå				
1632	1	Driftsutgifter	562 986	-	16 900	579 886
	21	Spesielle driftsutgifter	242 453	-	-36 900	205 553
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold	44 300	-	20 000	64 300
1633		Kompensasjon for merverdiavgift				
	61	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	21 200 000	-	1 000 000	22 200 000
	72	Tilskudd til private og ideelle virksomheter	1 980 000	-	90 000	2 070 000
1651		Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift				
	1	Driftsutgifter	5 683 531	-	400 000	6 083 531
1670		Statsgjeld, avdrag og innløsning				
	98	Avdrag på innenlandsk statsgjeld	63 207 000	-	-12 248 000	50 959 000
1700		Avsetninger til Den nordiske investeringsbank				
	90	Innbetalt grunnkapital	119 800	-	-5 170	114 630
Sum endringer Finansdepartementet				-	-10 824 511	
1710		Forsvarsdepartementet				
	1	Driftsutgifter	772 976	-	16 607	789 583
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet	15 610	-	-3 100	12 510
1720	71	Overføringer til andre	60 825	-	-2 941	57 884
		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg				
	1	Driftsutgifter	3 641 748	-	-5 124	3 636 624
1723	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold	277 515	-	13 000	290 515
		Felles ledelse og kommandoapparat				
1733	1	Driftsutgifter	5 306 251	-	-13 561	5 292 690
	70	Renter låneordning	4 517	-	-4 517	0
1733		Nasjonalt sikkerhetsmyndighet				
	1	Driftsutgifter	258 716	-	-1 458	257 258

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstabens				
	1	Driftsutgifter	825 403	-	-108 638	716 765
1731		Hæren				
	1	Driftsutgifter	5 460 228	-	58 846	5 519 074
1732		Sjøforsvaret				
	1	Driftsutgifter	4 236 223	-	565	4 236 788
1733		Luftforsvaret				
	1	Driftsutgifter	4 774 506	-	34 034	4 808 540
1734		Heimevernet				
	1	Driftsutgifter	1 378 353	-	22 170	1 400 523
1735		Etterretningstjenesten				
	21	Spesielle driftsutgifter	1 714 268	-	20 100	1 734 368
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon				
	1	Driftsutgifter	1 797 022	-	101 652	1 898 674
1760		Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold				
	1	Driftsutgifter	1 502 392	-	193 073	1 695 465
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	4 907 916	-	265 009	5 172 925
	48	Fellesfinansierte investeringer, fellesfinansiert andel	71 500	-	-10 136	61 364
1761		Nye kampfly med baseløsning				
	1	Driftsutgifter	194 686	-	-8 151	186 535
1790		Kystvakten				
	1	Driftsutgifter	1 094 428	-	-118 901	975 527
1791		Redningshelikoptertjenesten				
	1	Driftsutgifter	925 343	-	68 734	994 077
1792		Norske styrker i utlandet				
	1	Driftsutgifter	823 497	-	213 899	1 037 396
1795		Kulturelle og allmennyttige formål				
	1	Driftsutgifter	252 602	-	4 620	257 222
Sum endringer Forsvarsdepartementet				-	735 782	

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
1800		Olje- og energidepartementet				
	21	Spesielle driftsutgifter	26 927	-	-500	26 427
	72	Tilskudd til olje- og energiformål	5 000	-	2 000	7 000
1810		Oljedirektoratet				
	23	Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet	125 000	-	-8 000	117 000
1820		Norges vassdrags- og energidirektorat				
	22	Flom- og skredforebygging	272 892	-	20 000	292 892
1825		Energiomlegging, energi- og klimateknologi				
	50	Overføring til Energifondet	2 586 000	-	15 000	2 601 000
	95	Kapitalinnskudd	15 000	-	-15 000	0
	96	Aksjer	10 000	-	-10 000	0
1840		CO ₂ -håndtering				
	96	Aksjer	-	-	2 000	2 000
Sum endringer Olje- og energidepartementet				-	5 500	
2309		Tilfeldige utgifter				
	1	Driftsutgifter	4 181 873	-	-240 000	3 941 873
Sum endringer Ymse utgifter				-	-240 000	
2410		Statens lånekasse for utdanning				
	1	Driftsutgifter	377 168	-	6 410	383 578
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold	5 600	-	-5 600	0
	50	Avsetning til utdanningsstipend	6 583 093	-	-8 671	6 574 422
	70	Utdanningsstipend	2 725 294	-	23 031	2 748 325
	71	Andre stipend	830 404	-	-55 194	775 210
	72	Rentestøtte	906 162	-	45 240	951 402
	73	Avskrivninger	614 766	-	-24 506	590 260
	74	Tap på utlån	368 100	-	12 450	380 550
	90	Økt lån og rentegjeld	26 072 450	-	-251 359	25 821 091
2421		Innovasjon Norge				
	51	Tapsavsetning, såkornfond og koinvesteringsfond	37 200	-	46 400	83 600
	70	Basiskostnader	166 489	-	2 500	168 989

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
2429	95	Egenkapital, såkornfond og koinvesteringsfond	106 300	-	132 300	238 600
	70	Eksportkreditt Norge AS Tilskudd	107 698	-	2 000	109 698
Sum endringer Statsbankene				-	-74 999	
2440		Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten				
	30	Investeringer	25 500 000	-	1 500 000	27 000 000
Sum endringer Statlig petroleumsvirksomhet				-	1 500 000	
2445		Statsbygg				
	24	Driftsresultat	-213 200	-	77 500	-135 700
	30	Prosjektering av bygg	138 001	-	68 000	206 001
	31	Igangsetting av ordinære byggeprosjekter	115 000	-	10 000	125 000
	33	Videreføring av ordinære byggeprosjekter	2 256 254	-	-550 000	1 706 254
2460	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	183 828	-	100 000	283 828
		Garantiinstituttet for eksportkreditt				
2470	24	Driftsresultat	-	-	-	0
	24	Statens pensjonskasse Driftsresultat	-22 136	-	-	-22 136
Sum endringer Statens forretningsdrift				-	-294 500	
2530		Foreldrepenger				
	70	Foreldrepenger ved fødsel	19 810 000	-	-160 000	19 650 000
	71	Engangsstønad ved fødsel og adopsjon	612 000	-	18 000	630 000
	72	Feriepenger av foreldrepenger	495 000	-	-10 000	485 000
	73	Foreldrepenger ved adopsjon	54 000	-	3 000	57 000
2541		Dagpenger				
	70	Dagpenger	16 300 000	-	-1 850 000	14 450 000
2542		Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv.				
	70	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv.	975 000	-	-160 000	815 000

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
2620		Stønad til enslig mor eller far				
	70	Overgangsstønad	2 510 000	-	-400 000	2 110 000
	72	Stønad til barnetilsyn	295 000	-	-60 000	235 000
	73	Utdanningsstønad	42 000	-	-17 000	25 000
	75	Tilskudd til flytting for å komme i arbeid	200	-	200	400
	76	Bidragforscott	715 000	-	35 000	750 000
2650		Sykepenges				
	70	Sykepenges for arbeidstakere mv.	36 630 000	-	-660 000	35 970 000
	71	Sykepenges for selvstendige	1 400 000	-	-10 000	1 390 000
	72	Pleie-, opplærings- og omsorgs- penges mv.	750 000	-	-30 000	720 000
	75	Feriepenges av sykepenges	2 040 000	-	-30 000	2 010 000
2651		Arbeidsavklaringspenges				
	70	Arbeidsavklaringspenges	34 510 000	-	-220 000	34 290 000
	71	Tilleggsstønad	295 000	-	-10 000	285 000
	72	Legeerklæringer	415 000	-	-15 000	400 000
2655		Uførhet				
	70	Uføretrygd	83 812 000	-	-1 212 000	82 600 000
	75	Menerstatning ved yrkesskade	100 000	-	-25 000	75 000
	76	Yrkesskadetrygd gml. lovgivning	43 000	-	2 000	45 000
2661		Grunn- og hjelpestønad, hjelpemidler mv.				
	70	Grunnstønad	1 867 000	-	3 000	1 870 000
	71	Hjelpestønad	1 632 000	-	-2 000	1 630 000
	73	Hjelpemidler mv. under arbeid og utdanning	133 000	-	-1 000	132 000
	74	Tilskudd til biler	709 500	-	55 500	765 000
	75	Bedring av funksjonsevnen, hjelpemidler	2 918 700	-	91 300	3 010 000
	76	Bedring av funksjonsevnen, hjelpemidler som tjenester	271 200	-	-16 200	255 000
	77	Ortopediske hjelpemidler	1 305 000	-	105 000	1 410 000
	78	Høreapparater	700 000	-	-55 000	645 000

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
2670		Alderdom				
	70	Grunnpensjon	71 690 000	-	-1 010 000	70 680 000
	71	Tilleggspensjon	136 720 000	-	-1 790 000	134 930 000
	72	Inntektpensjon	615 000	-	21 000	636 000
	73	Sært tillegg, pensjonstillegg mv.	5 940 000	-	-100 000	5 840 000
2680		Etterlatte				
	70	Grunnpensjon	1 140 000	-	-10 000	1 130 000
	71	Tilleggspensjon	860 000	-	-10 000	850 000
	72	Sært tillegg	88 000	-	-4 000	84 000
	74	Utdanningsstønad	400	-	-100	300
	75	Stønad til barnetilsyn	5 830	-	-830	5 000
2686		Stønad ved gravferd				
	70	Stønad ved gravferd	181 400	-	9 600	191 000
2711		Spesialisthelsetjeneste mv.				
	70	Spesialisthjelp	1 920 000	-	5 000	1 925 000
	71	Psykologhjelp	287 000	-	6 000	293 000
	72	Tannbehandling	2 507 000	-	-80 500	2 426 500
	76	Private laboratorier og røntgeninstitutt	891 200	-	38 800	930 000
2751		Legemidler mv.				
	70	Legemidler	10 139 900	-	370 100	10 510 000
	72	Medisinsk forbruksmateriell	2 003 500	-	-63 500	1 940 000
2752		Refusjon av egenbetaling				
	70	Egenandelstak 1	5 000 000	-	-40 000	4 960 000
	71	Egenandelstak 2	1 067 600	-	-62 600	1 005 000
2755		Helsetjenester i kommunene mv.				
	62	Fastlønnsordning fysioterapeuter	370 000	-	-2 000	368 000
	70	Allmennlegehjelp	4 845 000	-	-40 000	4 805 000
	71	Fysioterapi	1 195 000	-	30 000	1 225 000
	72	Jordmorhjelp	61 000	-	-1 000	60 000
	73	Kiropraktorbehandling	150 000	-	-1 000	149 000
	75	Logopedisk og ortoptisk behandling	142 000	-	-1 000	141 000

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
2756		Andre helsetjenester				
	70	Helsetjenester i annet EØS-land	25 000	-	-1 000	24 000
	71	Helsetjenester i utlandet mv.	445 000	-	15 000	460 000
	72	Helsetjenester til utenlandsboende mv.	210 000	-	-17 000	193 000
2790		Andre helsetiltak				
	70	Bidrag	235 000	-	-5 000	230 000
Sum endringer Folketrygden				-	-7 374 230	
Sum endringer utgifter				66 800	-17 909 244	
Herav 90–99 poster				-	-13 570 229	

Vedlegg 2**Endringer etter saldert budsjett, inntekter**

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
3225		Tiltak i grunnopplæringen				
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	190 160	-	-65 399	124 761
3334		Film- og medieformål				
	2	Inntekter ved oppdrag	11 937	-	-3 000	8 937
3440		Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten				
	2	Refusjoner mv.	339 604	-	40 000	379 604
	5	Personalbarnehage	5 447	-	-3 147	2 300
	6	Gebyr – utlendingssaker	200 377	-	5 848	206 225
3456		Direktoratet for nødkommunikasjon				
	2	Refusjoner driftsutgifter	40 253	-	761	41 014
	3	Refusjoner spesielle driftsutgifter – tjenester og produkter	63 756	-	9 926	73 682
	4	Refusjoner større utstørs-anskaffelser og vedlikehold	445	-	82 737	83 182
3490		Utlendingsdirektoratet				
	3	Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet, ODA-godkjente utgifter	17 562	-	-248	17 314
	4	Asylmottak, ODA-godkjente utgifter	1 374 310	-	-183 661	1 190 649
3496		Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere				
	1	Integreringstilskudd for overføringsflyktninger, ODA-godkjente utgifter	251 326	-	18 399	269 725
	2	Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige, mindreårige flyktninger, ODA-godkjente utgifter	154 723	-	415 479	570 202

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
3497		Opplæring i norsk og samfunns-kunnskap for voksne innvandrere				
	1	Norskopplæring i mottak, ODA-godkjente utgifter	85 198	-	-29 549	55 649
3510		Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon				
	2	Ymse inntekter	21 501	-	-273	21 228
3531		Eiendommer til kongelige formål				
	1	Ymse inntekter	40	-	-40	0
3595		Statens kartverk, arbeid med ting-lysing og nasjonal geografisk infrastruktur				
	3	Samfinansiering	270 952	-	-6 000	264 952
3614		Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse				
	1	Gebyrinntekter, lån	28 000	-	-4 000	24 000
	90	Tilbakebetaling av lån	18 400 000	-	-3 300 000	15 100 000
3635		Ventelønn mv.				
	85	Innfordring av feilutbetaling av ventelønn	200	-	200	400
3642		Petroleumstilsynet				
	3	Gebyr tilsyn	80 980	-	-14 000	66 980
3720		Helsedirektoratet				
	2	Diverse inntekter	37 746	-	-19 241	18 505
	4	Gebyrinntekter	44 013	-	-9 467	34 546
	5	Helsetjenester til utenlandsboende mv.	64 805	-	-195	64 610
	6	Gjesteinnbyggeroppgjør for fastleger	-	-	80 000	80 000
3732		Regionale helseforetak				
	86	Driftskreditter	5 170 000	-	800 000	5 970 000
3747		Statens strålevern				
	2	Diverse inntekter	-	-	19 241	19 241
	4	Gebyrinntekter	-	-	8 467	8 467
3750		Statens legemiddelverk				
	4	Registreringsgebyr	121 642	-	-9 520	112 122

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
3847		EUs ungdomsprogram				
	1	Tilskudd fra Europakommisjonen	2 364	-	1 245	3 609
3856		Barnevernets omsorgssenter for enslige, mindreårige asylsøkere				
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	723 548	-	-504 800	218 748
3871		Likestilling og ikke-diskriminering				
	1	Diverse inntekter	-	-	5 310	5 310
3900		Nærings- og fiskeridepartementet				
	86	Tvangsmulkt	-	-	10	10
3904		Brønnøysundregistrene				
	1	Gebyrinntekter	473 512	-	26 500	500 012
3950		Forvaltning av statlig eierskap				
	87	Innbetaling – garantiordning, Eksportfinans ASA	-	-	30 700	30 700
4100		Landbruks- og matdepartementet				
	40	Salg av eiendom	-	-	637	637
4400		Klima- og miljødepartementet				
	50	Tilbakeføring av tapsfondsmidler fra Statens miljøfond	-	-	37 600	37 600
4420		Miljødirektoratet				
	7	Gebyrer, kvotesystemet	11 344	-	-3 220	8 124
4602		Finanstilsynet				
	3	Saksbehandlingsgebyr	10 370	-	500	10 870
4605		Direktoratet for økonomistyring				
	1	Økonomitjenester	49 600	-	23 400	73 000
4610		Tolletaten				
	85	Overtredelsesgebyr	7 000	-	10 000	17 000
4618		Skatteetaten				
	87	Trafikantsanksjoner	70 000	-	5 000	75 000
	88	Forsinkelsesgebyr, Regnskaps- registeret	248 000	-	52 000	300 000
	89	Overtredelsesgebyr	13 000	-	-3 000	10 000

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
4710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg				
	47	Salg av eiendom	269 425	-	360 600	630 025
4720		Felles ledelse og kommandoapparat				
	1	Driftsinntekter	107 247	-	13 382	120 629
4725		Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben				
	1	Driftsinntekter	24 622	-	-6 605	18 017
4731		Hæren				
	1	Driftsinntekter	63 993	-	30 000	93 993
4760		Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold				
	1	Driftsinntekter	29 750	-	57 593	87 343
	45	Store nyanskaffelser	-	-	98 156	98 156
4791		Redningshelikoptertjenesten				
	1	Driftsinntekter	838 289	-	69 083	907 372
4810		Oljedirektoratet				
	2	Oppdrags- og samarbeidsinntekter	124 625	-	-8 000	116 625
5309		Tilfeldige inntekter				
	29	Ymse	150 000	-	200 000	350 000
5310		Statens lånekasse for utdanning				
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	22 350	-	2 350	24 700
	29	Termingebyr	23 811	-	-5 572	18 239
	89	Purregebyrer	105 417	-	-2 292	103 125
	90	Redusert lån og rentegjeld	10 051 888	-	-395 291	9 656 597
	93	Omgjøring av utdanningslån til stipend	6 335 577	-	-90 880	6 244 697
5325		Innovasjon Norge				
	50	Tilbakeføring fra landsdekkende innovasjonsordning	32 500	-	26 200	58 700
	51	Tilbakeføring av tapsfonds- og risiko-avlastningsmidler, såkornfond	-	-	67 125	67 125
	91	Tilbakeført kapital, såkornfond	10 000	-	148 900	158 900

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
5351		Overføring fra Norges Bank				
	85	Overføring	17 700 000	-	26 000	17 726 000
Sum endringer Inntekter under departementene				-	-1 894 051	
5440		Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten				
	24	Driftsresultat	66 400 000	-	17 900 000	84 300 000
	30	Avskrivninger	25 400 000	-	-1 900 000	23 500 000
Sum endringer Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet				-	16 000 000	
5445		Statsbygg				
	39	Avsetning til investeringsformål	1 029 976	-	100 000	1 129 976
5491		Avskrivning på statens kapital i statens forretningsdrift				
	30	Avskrivninger	1 353 888	-	83 480	1 437 368
Sum endringer Avskrivninger, avsetninger til investeringsformål og inntekter av statens forretningsdrift i samband med nybygg, anlegg mv.				-	183 480	
5501		Skatter på formue og inntekt				
	70	Trinnskatt, formuesskatt mv.	54 040 000	-	-21 000	54 019 000
	72	Fellesskatt	184 027 000	-	-112 000	183 915 000
5571		Sektoravgifter under Arbeids- og sosialdepartementet				
	70	Petroleumstilsynet – sektoravgift	85 040	-	14 000	99 040
5572		Sektoravgifter under Helse- og omsorgsdepartementet				
	74	Tilsynsavgift	3 770	-	-3 770	0
5577		Sektoravgifter under Samferdselsdepartementet				
	74	Sektoravgifter Kystverket	789 800	-	-6 100	783 700
Sum endringer Skatter og avgifter				-	-128 870	
5607		Renter av boliglånsordningen i Statens pensjonskasse				
	80	Renter	1 075 000	-	-33 000	1 042 000

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
5617		Renter fra Statens lånekasse for utdanning				
	80	Renter	3 729 047	-	-33 992	3 695 055
5618		Aksjer i Posten Norge AS				
	85	Utbytte	120 000	-	-120 000	0
5625		Renter og utbytte fra Innovasjon Norge				
	80	Renter på lån fra statskassen	90 000	-	50 000	140 000
	81	Rentemargin, innovasjonslåneordningen	30 000	-	-4 400	25 600
	85	Utbytte, lavrisikolåneordningen	105 000	-	52 600	157 600
	86	Utbytte fra investeringsfond for Nordvest-Russland og Øst-Europa	500	-	-500	0
5631		Aksjer i AS Vinmonopolet				
	85	Statens overskuddsandel	32 000	-	42 800	74 800
5652		Statskog SF – renter og utbytte				
	80	Renter	2 060	-	740	2 800
	85	Utbytte	16 000	-	37 400	53 400
5656		Aksjer i selskaper under Nærings- og fiskeridepartementets forvaltning				
	85	Utbytte	13 412 300	-	2 288 800	15 701 100
5680		Statnett SF				
	85	Utbytte	366 000	-	-16 000	350 000
Sum endringer Renter og utbytte mv.				-	2 264 448	
5701		Diverse inntekter				
	71	Refusjon ved yrkesskade	937 440	-	83 800	1 021 240
	73	Refusjon fra bidragspliktige	250 000	-	-25 000	225 000
	88	Hjelpemiddelsentraler m.m.	65 000	-	-2 000	63 000
5704		Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs				
	70	Dividende	220 000	-	-40 000	180 000

1 000 kroner

Kap.	Post	Formål	Saldert budsjett	Endringer foreslått i perioden	Endringer foreslått i denne proposisjonen	Status etter endringen
5705	70	Refusjon av dagpenger Refusjon av dagpenger, statsgaranti ved konkurs	30 000	-	-3 000	27 000
Sum endringer Folketrygden				-	13 800	
Sum endringer inntekter				0	16 438 807	
Herav 90–99 poster				-	-3 637 271	

Bestilling av publikasjoner

Offentlige institusjoner:

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

Internett: www.publikasjoner.dep.no

E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Privat sektor:

Internett: www.fagbokforlaget.no/offpub

E-post: offpub@fagbokforlaget.no

Telefon: 55 38 66 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Trykk: 07 PrintMedia AS – 06/2017

